ANG PAKUNG DAKIGBISOG

KAGAHAPON KARON UMAABOT

UNSA BA ANG SANGPOTANAN NIINING MGA BUTANGA?

New Covenant Publications International Ltd. Cebuano

Copyright © 2020. Internasyonal nga Publikasyon sa Bag-Ong Pakigsaad

Tanan nga mga katungod gigahin. Wala'y bahin sa kini nga libro ang mahimong kopyahon o ipadala sa bisan unsang porma o sa bisan unsang paagi bisan kung wala ang tin-aw nga sinulat nga pagtugot gikan sa tagsulat, gawas sa kaso sa mubo nga mga kinutlo nga nahisulat sa mga kritikal nga artikulo ug mga pagsusi. Palihug tan-awa ang tanan nga hinungdanon nga mga pangutana sa nagpamantala.

Tanan nga mga katungod gigahin. Wala'y bahin sa kini nga libro ang mahimo nga kopyahon o ipadala sa bisan unsang porma o sa bisan unsang paagi, electronic o mekanikal, lakip ang pag-photocopying, pagrekord, o sa usa ka sistema sa pagtipig ug pagkuha sa impormasyon - gawas sa usa ka tigtuon nga mahimong mokutlo sa mubo nga mga tudling sa usa ka pagsusi nga mahimo'g gipatik sa usa ka magasin o pamantalaan - nga wala'y pagtugot sa pagsulat gikan sa nagpatik.

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

Catalog sa Data sa Publication

Pag-edit ug Laraw: Internasyonal nga Publikasyon sa Bag-Ong Pakigsaad

Giimprinta sa Nagkahiusa nga Gingharian sa Dako nga Britain.

Unang Pag-imprinta 26 Mayo 2020

Gipatik sa : Internasyonal nga Publikasyon sa Bag-Ong Pakigsaad

New Covenant Publications International Ltd.,

Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Bisitaha ang website: www.newcovenant.co.uk

Ang pagsukol ni Satanas maoy usa ka leksyon sa kalibutan sa tanan nga panahon palaabuton, usa ka dayon nga pagpamatuod sa kinaiyahan ug makalilisang sangputanan sa sala. Ang buhat sa paggahum ni Satanas, ang iyang sangputanan sa mga tawo ug sa mga manolonda, magapakita kon unsa ang bunga sa pagsikway sa langitnon nga kagamhanan. Magapamatuod siya nga sa pagpadayon sa paggahum sa Dios ug sa Iyang kasugoan nagasukad ang kaayohan sa tanang mga binuhat Niya nga gihimo. Busa ang kasaysayan niining makalilisang nga pagsulay sa pakig-away mao magapadayon nga bantay sa tanan nga mga balaan nga mga manolonda, sa pagpugong kanila nga dili palimbong kon unsa ang kinaiya sa paglapas, sa pagluwas kanila sa paghimo'g sala ug sa pag-antus sa iyang silot. {ADA 339.1}

Blangko nga panid

New Covenant Publications

International Ltd.

Nagbag-o nga mga Libro, Nagbag-o sa Hunahuna

New Covenant Publications International Ltd.,
Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Email: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

Mga Pag-ila

Gipahinungod sa Diyos.

Pasiuna

New Covenant Publications International [Bag-ong mga pulikasyon sa pakigsaad internasyonal] nagsumpay pag-usab sa magbabasa sa balaang plano nga nagbugkos sa langit ug yuta ug nagpalig-on sa pagkatunhay sa balaod sa gugma. Kini nga logo sa Arka sa Pakigsaad, nagrepresentar ang hilabihang kasuod tali ni Cristo Jesus ug sa Iyang katawhan ug ang sentro nga punto sa balaod sa Diyos. Apan ingon sa nahisulat, “Ang bag-ong kasabotan nga akong himuon sa mga taga-Israel sa umaabot nga mga adlaw mao kini: Ibutang ko ang akong mga sugo sa ilang hunahuna, ug isulat ko kini sa ilang kasingkasing. Mahimo nila akong Dios, ug sila mahimong akong katawhan.” (Jeremias 31:31-33; Hebreohanon 8:8-10). Sa pagkatinuod, ang bag-ong pakigsaad nagpamatuod sa usa ka pagtubos, nga gipanganak sa walay hunong nga gubat ug gisilyohan sa dugo.

Sulod sa daghang mga siglo, daghan ang nag-antos sa makalilisang nga paglutos ug pagdaog-daog, nga gibanabana aron sa pagsumpo ug pagtago sa kamatuoran. Ilabi na sa Mangitngit nga mga Katuigan, kini nga kahayag gisupak sa mabangis gayud. Samtang ang kahayag sa kamatuoran nawad-an sa kahayag ug ang kamatuoran gitagoan—gitabonan sa tawhanong mga tradisyon ug unibersal nga pagkawalay alamag. Gihugaw-hugawan ang kalibotan sa mga lumulupyo niini, tungod kay wala nila tumana ang mga kasugoan ug mga tulumanon sa Dios. Gilapas nila ang walay kataposan nga kasabotan sa Dios kanila. Ang hampak sa korapsyon uban sa nagkadaghang kadautan walay pagpugong, ug ang yawan-on nga pagkadili-tawhanon milambo. Daghan nang kinabuhi ang nasakripisyo, kay nagdumili sila sa maligon nga pagtugyan sa kagawasan sa tanlag. Bisan pa niana, ang nawala nga kahibalo nabuhi pag-usab, ilabina sa panahon sa Repormasyon.

Ang panahon sa Repormasyon sa ika-16 nga siglo nagdilaab sa usa ka gutlo sa kamatuoran, sukaranan nga pagbag-o, ug misangpot nga kaguliyang, ingon sa gipakita sa Kontra-Repormasyon. Apan, niini nga teksto, makadahom ang mga magbabasa og lawom nga mga panabut niining singular nga rebolusyon gikan sa mga panglantaw sa mga Repormador ug uban pang maisog nga mga pioneer. Gikan sa ilang mga mata, masabtan sa usa ang mapintas nga pagsupak ug ang mga hinungdan sa ingon nga talagsaon nga pagsukol ug labaw sa balaanong pagpangilabot.

Ang atong motto: "Mga Libro sa Repormasyon; Kabag-ohan sa Hunahuna," nagpasiugda sa lahi nga genre sa literatura, nga gilangkuban sa usa ka kritikal nga panahon ug ang epekto niini. Gipalanog usab niini ang pagkadinalian sa personal nga repormasyon, pagkatawo pag-usab, ug pagbag-o. Samtang ang imprenta ni Gutenberg, inubanan sa ahensya sa paghubad, nagsabwag sa mga prinsipyo sa nabag-o nga pagtuo mga 500 ka tuig na ang milabay, ang mga gamit sa online ug social media nag-uban sa pagsangyaw sa kamatuoran ngadto sa mga nagpuyo sa kalibotan, sa tanang kanasoran, kabanayan, pinulongan, ug katawhan niining kataposang mga panahon.

Kaundan sa Kaundan

Kaundan sa Kaundan 3
Kapitulo 1 - Tagna bahin sa Katapusan sa Kalibutan 6
Kapitulo 2 - Bautismo sa Kalayo ug Dugo 12
Kapitulo 3 - Ang Edad sa Kangitngit 17
Kapitulo 4 - Espesyal nga mga Tawo 24
Kapitulo 5 - Bituon sa kabuntagon 31
Kapitulo 6 - Mga Sundalo sa Kamatuoran 39
Kapitulo 7 - Ang Dakong Pagkabahin 51
Kapitulo 8 - Atubangan sa Korte Suprema 67
Kapitulo 9 - Ang Paguswag sa Reformacion Sa Alemanya 78
Kapitulo 10 - Ang Reformador nga Taga Suisa 81
Kapitulo 11 - Ang Protesta sa Mga Principe 90
Kapitulo 12 - Ang Repormasyon sa France 98
Kapitulo 13 - Ang Netherlands ug Scandinavia 118
Kapitulo 14 - Ulahing mga Repormador nga English 124
Kapitulo 15 - Ang Biblia ug ang Rebolusyon sa France 140
Kapitulo 16 - Ang Paguswag ngadto sa Kagawasan 158
Kapitulo 17 - Mga Balita Sa Kabuntagon 164
Kapitulo 18 - Ang Dakung Pagmata sa Tinuhoan 170
Kapitulo 19 - Ang Reformador sa Katapusang mga Adlaw 175
Kapitulo 20 - Kah-ayag Latas sa Kangitngit 190
Kapitulo 21 - Usa ka Dako nga Rilihiyosong Pagpamukaw 199
Kapitulo 22 - Gisalikway nga Pasidaan 214
Kapitulo 23 - Ang Pagkawala sa Paglaum 226
Kapitulo 24 - Unsa ang Santuaryo? 230

Kapitulo 25 - Sa Lugar nga Labing Balaan Gayud 240
Kapitulo 26 - Ang Kasugoan sa Dios Dili Mausab 244
Kapitulo 27 - Ang Bulohaton sa Pagusab 255
Kapitulo 28 - Ang hukom investigativa 261
Kapitulo 29 - Ang Sinugdan sa Kadautan 269
Kapitulo 30 - Ang Pakig-away sa Taliwala sa Tawo ug kang Satanas 278
Kapitulo 31 - Ang Galamiton sa Dautan nga mga Espiritu 282
Kapitulo 32 - Ang mga Bitik ni Satanas 287
Kapitulo 33 - Ang Nahaunang Dakung Limbong 294
Kapitulo 34 - Ang Patay Mahimo bang Makigsulti Kanato? 306
Kapitulo 35 - Kalingkawasan sa Konsensya 312
Kapitulo 36 - Ang Magaabut nga Kasamok 323
Kapitulo 37 - Ang Kasulatan Usa Ka Malig-on Salipdanan 329
Kapitulo 38 - Ang Katapusan nga Balita 336
Kapitulo 39 - Ang Panahon sa Kasamok 343
Kapitulo 40 - Ang Pagluwas 353
Kapitulo 41 - Ang Pagkanaug sa Hari 360
Kapitulo 42 - Ang Paglaglag sa Yuta 368
Kapitulo 43 - Ang Pagkatapus sa Kagubut 372

Kapitulo 1 - Tagna bahin sa Katapusan sa Kalibutan

Sa kinatumyan sa bukid sa mga Olibo, si Jesus milantao sa Jerusalem. Maayo ug mahilom ang talan-awon nga nabuklad diha sa Iyang atubangan. Kadto panahon sa Pasko, ug gikan sa tanang kayutaan ang mga anak ni Jakob nagkapundok sa pagsaulog sa dakong lungsodnong pangiliu. Sa kinataliwad-an sa mga tanaman ug sa mga kaparasan, ug sa bakilid nga malunhaw ug nadayandayanan sa mga tulda sa mga domodoong nanuybo ang mga hinunta-hunta nga mga kabungturan, ang matahum nga mga palacio ug ang malig-ong kuta sa kaolohan sa Israel. Ang anak nga babaye sa Sion sa iyang pagkamapahitas-on daw naga-in ingon nga, "Ako naglingkod nga hari, ug dili makakita ug kagul-anan;" in'gon nga mahigugmaon, ug sa iyang kaugalingon ingon ug nakabaton ug kalig-on ug nahimut-an sa kalangitan, nga sa unahang mga panahon, ang harianong magaawit miawit, "Dapit nga matahum, ang kalipay sa tibook nga yuta, ang bukid sa Sion... . ang lungsod sa dakong Hari."1 {ADA 17.1}

Makita gayud kaayo ang matahum nga mga tinukod nga templo. Ang silaw sa nagakasalop nga adlaw nagsidlak sa labing maputing marmol nga bongbong, ug midan-ag sa bulawanong ganghaan ug sa torre. "Ang hingpit nga katahum" nagabarug, ang garbo sa nasud nga Judianhon. Kinsa ba ang anak ni Israel nga magtan-aw niini nga dili magkubakuba sa kalipay ug mahimuot! {ADA 17.2}

Apan adunay laing hunahuna diha sa panumduman ni Jesus. "Ug sa miduol, nakita Niya ang lungsod; ug mihilak tungud kaniya."2 Sa kinataliwad-an sa hilabihang kalipayan sa madaugon pagsulod, samtang ang mga palwa ginabayaw, samtang ang malipayon sininggit sa hosanna nanaglanog sa kabungturan, ug linibo ang tingog nga nag mantala nga Siya mao ang hari, ang Manunubos sa kalibutan sa kalit nalumsan sa kaguol nga dili ikag-asoy. Siya ang Anak sa Dios, ang Usa nga sinaad sa Israel, kansang gahum nakadaug sa kamatayon, ug nagtawag sa iyang mga binihag gikan sa lubnganan, nagbakho, dili sa talagsaon kaguol, kon dili kanang makusog ug dili maantus nga kasakit. {ADA 18.1}

"Oh, kon ikaw gayud unta ang makaila, bisan karon lamang nga imong adlaw, sa mga butang nga nahatungud sa imong pakigdait! Apan karon hingsalipdan sa imong mga mata; kay mo-abut kanimo ang mga adlaw, nga pagalikosan ka sa imong mga kaaway, ug pagalibutan, ug pagapiiton ka sa tanan nga mga dapit. Ug pagapukanon ikaw sa yuta ug ang imong mga anak sa sulod nimo, ug walay bato nga nasapaw sa usa ka bato, nga pagapasagdan kanimo; tungud kay wala mo pag-ilha ang panahon sa pagduaw kanimo."3 {ADA 18.2}

Ang kasaysayan sa kapin sa usa ka libo ka tuig sa pinasahing kahimuot ug inamahan pagamoma sa Dios, nga ginapahayag sa Iyang piniling lungsod, nabuksan sa mga mata ni Jesus. Ang Jerusalem gipasidunggan sa Dios labaw kay sa tanan sa tibook nga yuta. "Si Jehova, nagpili sa Sion: Gipanghinaut niya siya sa pagkapuloy-anan nga Kaniya."4 Didto sa daghang mga tuig ang mga bala-ang mga manalagna nagdala sa ilang mga balita sa pasidaan. Didto si Jehova nagpakita sa Iyang kaugalingon sa panganod sa himaya sa ibabaw sa

lingkuranan kaloy-anan. Kong si Israel sa iyang pagkanasud nagbantay pa sa iyang pagpakig-abyan sa langit, ang Jerusalem unta magapadayon sa walay katapusan ingon nga pinili sa Dios5 Apan ang kasaysayan nianang hinigugmang katawohan mao ang ilang pagsibogsibog, ug pagkamasupilon. Sila nagsalikway sa grasya sa kalangitan, nag-abusar sa ilang mga privilegio, ug wala magkabana sa ilang mga kahigayunan. Labaw pa sa inamahang pagbati ug paghigugma sa iyang anak, ang Dios nagpadala kanila sa Iyang magbabalita, nga nagtindog sa sibu gayung panahon; tungud kay may kalooy Siya sa Iyang mga katawohan ug sa Iyang puloy-anan."6 Sa diha nga ang katarungan kun mainitong tambag, mga paghangyo, ang pagbadlong napakyas, gipadala Niya kanila ang labing maayong gasa sa la-ngit; oo Iyang gibóbó ang tibook nga langit nianang usa ka ga-sa. Ang Anak sa Dios mao gayud ang gipadala sa paghangyo sa dili mahinulsulong siyudad. {ADA 18.3}

Sa tolo ka tuig ang Ginoo sa kahayag ug himaya nagsulod gowa sa kinataliwad-an sa Iyang mga katawohan, "sa pagbugkos sa mga ginasakitan sa kasingkasing, sa pagpagawas sa mga binihag. Sa pag-uli sa igtatan-aw sa mga buta, sa pagpalakaw sa mga piang, sa paghatag ug igdulongog sa mga bungol, sa paghinlo sa mga sanlahon, sa pagbanhaw sa mga minatay, ug sa pagwali sa Maayong Balita sa mga hangol."7 Bisan Siya gibaslan ug dautan sa maayo ug dumot sa Iyang gugma,8 Siya nagpadayon gihapon sa Iyang buhat sa kalooy. Wala gayud isalikway kadtong nangita sa Iyang grasya. Ang mga balud sa kalooy, nagdaug niadtong mga magahi ug kasingkasing, nibalik sa makusog pang sulog sa pagbati, sa dili matukib nga gugma. {ADA 19.1}

Apan si Israel nagsalikway sa Iyang labing maayong Higala ug bugtong Mananabang. Ang mga pangaliopo sa Iyang gugma ginatamay, ang Iyang mga tambag ginasalikway, ang Iyang mga pagpasidaan ginatiawtiawan lamang. Ang takna sa paglaum ug pasaylo nagpanlabay sa makusug, ang tagayan sa Dios sa kaligotgot nga nalanganlangan hapit na mapuno. Ang panganod nga napundok sa daghang mga katuigan sa apostasiya ug sa pagkamasupilon, karon maitum na sa himaraut, ug hapit na mubundak sa tawong mga makasasala; ug Siya lamang nga mao ang makaluwas sa umaabut nilang kapalaran ginatamay, gina-abusahan, ginasalikway, ug sa wala madugay ginalansang sa krus. Sa diha nga si Kristo nagbitay na sa Kalbaryo sa krus, ang adlaw ni Israel ingon nga pinalangga ug binulahan nasud sa Dios natapus. Ang pagkaWala sa bisan usa ka kalag mao ang kadautan nga walay katapusan nga ang iyang kabilihanan labaw pa sa mga ganansia ug bahandi sa kalibutan; apan sa pagtan-aw ni Kristo sa Jerusalem, ang silot sa tibook nga siyudad, sa tibook nga nasud diha sa Iyang atubangan, — kadtong siyudara kadtong nasura, nga kaniadto pinili sa Dios, ug Iyang ulosahong bahandi. {ADA 19.2}

Sa pagtan-aw Niya sa mga katuigan, Iyang nakita ang mga tawong sinaaran nanagkatabulaag sa tanang yuta. Sa diha nga ang balus nga umalagi hapit na mahulog sa Iyang mga katawo¬han, Iyang nakita ang unang pag-inum gikan sa tagayan sa kaligotgot nga sa katapusang paghukom iyang kinahanglang paagason ang katapusang tulo. Ang langitnong pagbati, ang mapailubong gugma, nakita sa paglitok sa masulob-ong mga pulong: "Jerusalem!

Jerusalem! Nga nagpatay ka sa mga manalagna, ug ginabato mo ang mga sinugo diha kanimo; Makapila nga bunt kong tigumon ang imong mga anak, ingon sa usa ka himongaan nga nagatigum sa iyang mga piso sa ilalum sa iyang mga pako, ug wala ka bumuot!9 Kon ikaw malaglag, ikaw la¬mang ang responsable. Dili kamo buot mo-anhi kanako, aron nga may kinabuhi kamo."10 {ADA 20.1}

Si Kristo nakakita nga ang Jerusalem nagkahulogan sa kalibutang nagmagahi sa pagkadili matinohoon ug sa pagkama¬supilon, ug nagdali sa pagdawat sa mabalusong hukom sa Dios. Ang mga kaguol sa nahulog nga kaliwatan nagpi-it sa Iyang kalag, nagpugos sa Iyang mga ngabil sa pagsinggit niadtong mapait nga tuaw. Nakita Niya ang sinulat sa sala nga nabadlis sa tawhanong kaguol, mga luha, ug dugo; ang Iyang kasingkasing natandog sa walay katapusang kalooy alang sa mga nanag-antus ug mga masakiton sa yuta; Siya gihidlao sa pagtabang kanilang tanau. Apan bisan pa ang Iyang kamot tingali dili makatabang sa pagsanta sa sulog sa tawhanong kaguol; Pila laraang ka book ang nagpangita sa ilang tinubdan sa panabang. Siya andam gayud sa pag-ula sa Iyang kalag ngadto sa kamatayon, sa pagdala kaluwasan nga maabut nila; apan diutay lamang ang moduol Kaniya aron nga makabaton sila ug kinabulu. {ADA 20.2}

Ang Kahalangdon sa langit nagbakho! Aug Anak sa walay katapusang Dios naguol sa Espiritu, mihilak Sa dakong kaguol! Ang talan-awon nakapuno sa tibook nga kalangitan sa kahibulong. Kanang talan-awona nagpahayag kanato sa hilabihang kadautan sa sala; nagpakita kon daw unsa ka lisud, kining bulohaton bisan sa walay katapusan gahum, sa pagluwas sa makasasala sa sangputanan tungud sa ilang paglapas sa kasugoan sa Dios. Si Jesus, sa pagtan-aw sa katapusang kaliwatan, nakakita nga ang kalibutan anaa sa samang limbong nga maoy nakapahinungdan sa paglaglag sa Jerusalem. Ang dakong sala sa mga Judio mao ang ilang pagsalikway kang Kristo; ug ang dakong sala sa Kristohanong kalibutan mao ang ilang pagsalikway sa kasugoan sa Dios, nga mao ang patukoranan sa Iyang gobierno sa langit ug sa yuta. Ang mga kasugoau ni Jehova ginatamay ug ginapakawalay bili lamang. Minilion ang nangabihag sa sala, ulipon ni Satanas, nahukman nga mag-antus sa silot sa ikaduhang kamatayon, dili buot manalinghug sa pulong sa kamatuoran sa ilang adlaw sa pagduaw. {ADA 21.1}

Ang Paghukom Nalangan

Haduol sa kap-atan ka mga tuig human ang pagsilot sa Jerusalem gisulti ni Kristo sa Iyang kaugalingon, ang Ginoo naglangan sa paghukom sa siyudad ug sa nasud. Katingalahan ang hataas nga pag-antus sa Dios mahatungud sa mga nanagsalikway sa Maayong Balita ug ang mga mamomono sa Iyang Anak. Ang sambingay sa kahoy nga walay bunga nagpahayag sa pagpatigayon sa Dios sa nasud nga Judianhon. Ang sugo migula, "Putla, ngano ba nga pagabuhaton usab nga walay kapuslanan ang yuta?"11 Apan ang langitnong kalooy nagluwas pa niini sa diotay panahon. Sa taliwala sa mga Judio may daghan gihapon nga walay kalibutan sa kinaiya ug buhat ni Kristo. Ug ang mga anak wala makapahimulos sa kahigayunan kun

makadawat sa kahayag nga ginasalikway sa ilang mga ginikanan. Tungod sa pagwali sa mga apostol ug sa ilang mga kanban, ang Dios magsidlak kanila sa kahayag; pagatugotan sila sa pagtan-aw, kon sa unsa nga natuman ang mga tagna, dili lamang sa pagkatawo ug sa kinabuhi ni Kristo, kondili sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw usab. Ang mga anak dili ginasilotan tungod sa sala sa ilang mga ginikanan; apan kon ang kaalam sa tanang kahayag nga gihatag sa ilang mga ginikanan, ang mga anak magasalikway sa dugang pang kahayag nga gihatag ka-nila, mahimo sila nga umalambit sa mga sala sa ilang mga gi-nikanan, ug magpuno sa sudlanan sa ilang kadautan. {ADA 21.2}

Mga Tagna Natuman

Ang tanang mga tagna ni Kristo mahatungod sa pagkalaglag sa Jerusalem nangatuman gayud ang tanan. Ang mga Judio nakahibalo sa kamatuoran sa Iyang mga pulong sa pagpasidaan, “Sa taksanan nga ginataksan ninyo pagausbon kamo sa pagtakus.”12 {ADA 22.1}

Ang mga ilhanan ug kahibulongan nagpakita, sa pagpasidaan sa kadautan ug silot nga magaabut. Sa tungang gabii ang talagsaong kahayag misidlak ibabao sa templo ug sa halaran. Sa pagkasalop sa adlaw, nakita sa mga panganod ang hulagway sa mga salakyan (chariot) ug sa tawo nga nagpundok alang sa panggubatan. Ang mga sacerdote nga nag-alagad sa gabii didto sa santuaryo nangahadlok tungod sa mga katingalahang tingog; ang yuta mikurog, ug nadungog ang daghang tingog nga nagsinggit, “Pahawa kita dinhi.” {ADA 22.2}

Makalilisang uyamot ang mga kadautan nga nahulog sa Jerusalem sa diha nga gipadayon na usab ni Tito ang paglikus niini. Sa panahon sa Pasko mao ang paglikus sa siyudad, diin mga minilion ang mga Judio nga nagkapundok didto sa sulod sa kota. Ang ilang mga pangandam kun nabantayan pag-ayo, makapakaon sa mga pumopuyo sa daghang katuigan, apan kini daan nang ginalaglag sa ilang mag kaaway nga masinahon ug madumoton u gang tanang klisang sa hilabihang kagutom naagi-an. Mag linibo ang nangamatay tungod sa gutom. {ADA 22.3}

Ang mga Romanhon nga mga pangolo nagpanlimbasug gayud sa paglisang sa mga Judio, ug kana maoy hinungdan nga sila miampo. Kadtong mga binilanggo nga mosukol ginahampak, ginasakit, ug ginalansang sa krus diha sa atubangan sa kota sa siyudad. Mga ginatus ang ginapatay sa ingon mining paagiha sa matag adlaw, ug killing makalilisang nga buhat nagpadayon, hangtud sa walog ni Josapat, ug sa Kalbaryo, daghan kaayo ang krus nga ginapatindog sa pagkaagi nga walay dapit sa paglihok nila. Busa makalilisang uyamot ang miabut tungod sa dautang tunglo nga ginasinggit sa atubangan sa hukmanan ni Pilato: “Mahulog ang iyang dugo kanamo, ug sa among mga anak.”13 {ADA 25.1}

Si Tito gusto unta kaayo sa pagtapus sa makalilisang talanawon, ug sa incron niana maluwas ang Jerusalem sa hingpit niya nga kalaglag. Napun-an siya sa kalisang sa iyang pagpakakita sa mga lawas nga patay nga nagpatongpatong lamang didto sa mga walog. Sama

sa usa ka tawo nga anaa sa pananawon mitan-aw siya gikan sa kinatumyan sa bukid sa mga Olibo ngadto sa dako ug matahum kaayo nga templo, ug nagsugo nga walay bisan usa ka bato nga pagahilabtan. Apan ang iyang mga sugo wala lamang tagda. Sa iyang pagkatulog sa tolda sa gabii, ang mga Judio, nga sakop sa tropa gikan sa templo, nakig-away sa mga sundalo nga didto sa gawas. Sa ilang pakigbisug, usa ka sundalo naglabay sa agipo ngadto sa gawang sa balkon, ug dihadiha ang mga lawak nga dinayandayanan sa ce¬dar nga nagalibut sa balaan balay nisilaub. {ADA 25.2}

"Nakita ni Tito nga dili gayud maarangan ang pagpugong sa kasuko sa mga sundalo; misulod siya uban ang iyang mga opisyalis, sa pagsusi sa sulod sa balaang templo. Ang katahum nakapahitingala kanila; ug samtang ang kalayo wala pa gayud makasulod sa lugar nga balaan, iyang gihimo ang katapusan niyang panlimbasug sa pagluwas niini, ug sa pagguwa gitambagan na usab ang mga sundalo sa pagpahunong sa sunog. Ang Centurion nagpanlimbasug gayud sa pagpugos nga ang iyang katungdanan pagtahuron; apan bisan pa ang pagtahud sa Emperador nawala niadtong mga sundalong malaguton gayud ka¬ayo ug nanuyo ug tinuod batok sa mga Judio, sa hilabihang kabangis sa gubat, ug wala pa gayud matagbaw sa pagdagmal ug pagpanakmit. Ang sundalo, nga wala lamang kaayo himangnoi nagduslit sa iyang suló nga dinagkutan sa mga pultahan: sa kalit lamang ang tibook nga balay nasilaub. Ang nagpoot nga aso ug ang kalayo mao ang nagpugos sa mga opisiyales sa pagpapahawa, ug ang matahum nga balay diha sa iyang katapusang kapalaran." {ADA 25.3}

Human sa pagkalaglag sa templo, ang tibook nga siyndad nahulog sa mga kamot sa mga Romanhon. Ang siyudad ug ang templo nawala gayud ug napatag, hangtud ang ilang mga patukuranan ug ang yuta diin nagtindug ang balaang balay "ginadaro sama gayud sa kaumahan. "14 Ang misunod mao ang pagsikop na ug pagpamatay, ug kapin sa usa ka milion ang mga tawo nga nawala; ang mga nangabuhi ginadala nga bihag, ginabaligya ingon nga ulipon, ginadala ngadto sa Roma sa pagpakita sa himaya sa mananaug, ginalalog sa mga mabangis nga mga mananap sa teatrohan, kun ginapapatlaag ingon nga mga walay balay naglaaglaag sa kayutaan. {ADA 26.1}

Apan walay usa ka Kristohanon nga namatay sa paglaglag sa Jerusalem. Si Kristo nagpasidaan sa Iyang mga tinon-an, ug ang tanang kadtong nagtoo sa Iyang mga pulong nagbantay sa sinaad nga timaan. "Ug kon hikit-an ninyo ang Jerusalem, nga nalikosan sa mga kasundalohan, unya masabut ninyo nga haduol na ang pagkalaglag niya. Unya ang mga sa Judea mangalagyo sa mga bukid; ug ang mga sa taliwala niya, manggowa; ug ang mga sa mga kapatagan, dili manulod sa sulod niya."15 {ADA 26.2}

Human ang Romanhon maglikos sa siyudad ubos sa pagmando ni Cestius, sa wala lamang dahuma ilang gibiyaan nga unta angay na gayud nga gubaton sa dihadiha. Ang mga ginalikosan nga walay paglaum nga magmalampuson sa ilang pagsukol, haduol na sa pagpadaug, sa diha ang general nga Romanhon nagpasibug sa iyang tropa sa wala gayuy katarungan. Apan ang kabubut-ong maloloy-on sa Dios mao ang nagmando niining hitabu

alang sa kaayohan sa Iyang mga katawohan. Ang sinaad nga timaan gihatag sa mga Kristohanon nga nanaghulat, ug karon ang higayon gihatag sa tanan nga buot mosugot sa pahimangno sa Manluluwas. Sa walav langan mikagyo sila sa usa ka dapit nga tagu-anan, — ang siyudad sa Pella, sa yuta sa Perea, sa tabok sa Jordan. {ADA 26.3}

Ang tagna sa Manluluwas mahatungud sa hukom nga miduaw sa Jerusalem kinahanglan nga adunay laing katumanan, nga diin kadtong makalilisang kalaglagan mao lamang ang hapaw nga landong. Sa kapalaran sa Siyudad nga pinili nakita nato ang silot sa kalibutan nga nagsalikway sa kalooy sa Dios ug nagyatak sa Iyang kasugoan. {ADA 29.1}

Maitum ang mga sulat sa tawhanong kagul-anan nga ginasaksiban sa yuta sulod sa hataas nga mga ginatus ka katuigan sa kadautan. Ang kasingkasing nagmasakiton ug ang hunahuna kun panumduman ginakapuyan sa pagpalandong. Makalilisang uyamut ang sangputanan sa pagsalikway sa pagbulot-an sa langit. Apan labi pang maitum ang ginapabayag sa mga bugna mahatungud sa umalabut. Ang sulat sa mga ming-agi nang mga panabon, — ang hataas nga pasunding sa kagabub, panagbugnoay, mga kagubut ang “gubat sa mga manggugubar, uban sa masabang tingug, ang mga sapot natina sa dugo.”16 Unsa ba kini sila kon itanding sa mga kalisangan nianang adlawa kong ang magunitong espiritu sa Dios mobulag na sa bug-os sa mga dautan, dili na magpugong sa tawhanong kadautan ug sa kaligotgot. ni Satanas. Unva ang kalibutan nga sukad masukad wala makakita, makakita na sa sangputanan sa pagmando ni Satanas. {ADA 29.2}

Apan nianang adlawa, ingon sa panahon sa paglaglag sa Jerusalem, ang mga katawohan sa Dios pagluwasnon, “ang tagsatagsa nga nabasulat uban sa mga buhi.”17 {ADA 29.3}

Kapitulo 2 - Bautismo sa Kalayo ug Dugo

GIKAN sa bukid sa Olibo ang Manluluwas nakakita sa mga bag-yo nga mahulog sa iglesiang apostolico; ug sa pagsulod sa kinahiladmang palaabuton, ang iyang mata nakakita sa kabangis, sa malaglagong bagyo nga mohampak sa Iyang mga sumosunod, sa umaabut nga katuigan sa kangitngit ug paglutos. Sa pila ka mga hamubong pulong sa pagkamakalilisang sa kahulogan, Iyang gitagna ang bahin nga pagabuhaton sa mga magmamando niining kalibutana sa pagtakus sa iglesia sa Dios.1 {ADA 31.1}

Ang kasaysayan sa unang iglesia nagpamatuod sa katumanan sa mga pulong sa Manluluwas. Ang mga kagamhanan sa yuta ug sa infierno nagpahamutang sa ilang kaugalingon sa pagbatok kang Kristo sa tinawo sa Iyang mga sumosunod. Ang Paganismo nakakitang daan nga kong ang Maayong Balita makadaug, ang iyang mga templo mawagtang; tungud niini gitawag niya ang tanan niyang ginsakopan sa paglaglag sa Kristianismo. Ang kalayo sa paglutos nagdilaab. Ang mga Kristohanon ginalangkatan sa ilang mga katungdanan, ug gipapahawa sa ilang mga balay. “Ilang gin-antus sa mapailubon gayud ang usa ka dako nga pakig-away sa mga kagul-anan.”2 “Ug ang uban nag-antus sa mga pagsulay, ug mga hampak; ug labut niana, mga gapus ug bilanggoan.”3 Daghan kaayo nga napatikan ang ilang mga pagpamatuod sa ilang dugo. Ang mga halangdon ug ang mga ulipon, dato ug kabus, maalam ug dili maalam, silang tanan ginapatay sa walay kalooy. {ADA 31.2}

Kining mga paglutosa nagsugod pa kang Nero sa panahon sa pagmartir kang San Pablo,4 nagpadayon sa hilabihan kun diotay nga kapungot sa usa ka gatus ka tuig. Ang mga Kristohanon ginapasinginlan sa hilabihang mangil-ad nga sala, ug ginaingon nga mao ang ginikanan sa dagkong kadautan ingon pananglit sa gutom, kamatay, ug linog. Ug sila nahimong dulomtan ug ginakatahapan, ang mga magsusulti nagtindog nga andam, tungud sa suhol, sa pagbudhi sa mga walay sala. Ginasilotan sila sama sa masupilon batok sa ginharian, ingon nga kaaway sa tinohoan, ug makadaut sa katilingban. Daghan kaayo nga ginalawog sa mga mananap nga mabangis kun ginasunog nga buhi sa sulod sa mga teatrohan. Ang uban ginalansang sa krus; ang uban ginasapotan sa panit sa mga mananap nga ihalas, ug ginasalibay didto sa teatrohan aron nga kuniskunison sa mga iro. Ang ilang silot sa makadaghan ginahimo nga kalingawan sa pangilin sa lungsod. Ang dakung kadaghanan managpundok nga mangalipay sa pagtan-aw, ug ginakahimut-an ang ilang pagagulo sa kamatayon uban sa katawa ug pagpakpak. {ADA 32.1}

Bisan diin sila magtago, ang mga sumosunod ni Kristo ginapangita sama sa mga mananap nga manunubad. Sila mapugos sa pagtago sa mga kamingawan, ug hilit, “Mga gikabsan, mga nalisdan, mga gipasipalahan; (nga kanila dili takus ang kalibutan:) nga mga nagahisap-agsap-ag sa mga kamingawan, ug kabukiran, ug sa langub, ug mga lungib sa yuta.”5 Ang mga lubnganan (catacumba) mahimong dalangpanan sa mga linibo. Sa ilalum sa bungtud sa gawas sa siyudad sa Roma, ang hataas nga dalan ginakalut sa ilalum sa yuta ug bato; ang mangitngit ug malisud nga agianan hataas kaayo ngadto sa tabok sa kota sa siyudad. Niining mga

catacumba nga ilang taguanan anha maglubong sa ilang mga minatay ang mga sumosunod ni Kristo; ug dinhi usab nakakitag ilang puloy-anan kon sila ginadudahan ug ginasalikway kun ginganlan nga mga katalagman sa lungsod. {ADA 32.2}

Sa ilalum niining mabangis nga paglutos kining mga saksi ni Jesus nagbantay sa ilang pagtoo nga dili mabulingan. Bisan ginahikawan sa tagsa ka kalipayan, tinakpan sa kahayag gikan sa adlaw, hinimo ang ilang mga puloy-anan sa mangitngit apan makihigalaon kahiladman sa yuta, sila gayud wala magbagulbul. Uban sa mga pulong sa pagtoo, sa pagpailub, ug paglaum, ilang ginadasig ang usa ug usa sa pag-antus sa kalisdanan ug sa kapaitan. Ang pagkawala sa mga yutan-ong panalangin dili nakapugos kanila sa pagbiya sa ilang pagtoo kang Kristo. {ADA 35.1}

Sama sa mga ulipon sa Dios sa karaan, daghan "ginasakit, nga wala manawat sa paglukat, sa paghiagum sa labing maayo nga pagkabanhaw."6 {ADA 35.2}

Ang tingog miabut kanila gikan sa trono sa Dios, "Magmatinumanon ka hangtud sa kamatayon, ug pagahatagan ko ikaw sa purongpurong sa kinabuhi."7 {ADA 35.3}

Kawang lamang ang mga panlimbasug ni Satanas sa paglaglag sa iglesia ni Kristo pinaagi sa kabangis. Ang dakung away nga ang mga tinon-an ni Jesus naghatag sa ilang mga kinabuhi, wala mohunong sa diha nga kining mga matinumanong sulondan nangapukan. Tungud sa ilang pagkapukan nakadaug sila. Ang mga obrero kun magbubuhat sa Dios ginapatay, apan ang Iyang buhat nagpadayon gihapon sa pag uswag. Ang balita nagpadayon sa pagsabwag, ug ang iyang mga tomotoo nagadugang. Kon ang mga sumosunod ni Kristo malimbungan, ug madala sa dili pagpahimuot sa Dios, unya ang ilang kusog, gahum, ug ang pagkalig-on mamahinay ug sila mahulog nga masayon bihagon. {ADA 35.4}

Gikan sa Paglutos ngadto sa Pag-olo-olo

Ang dakung kaaway karon nanlimbasug sa pagdaug pinaagi sa lalang niadtong napakyasan niya pinaagi sa pagpugos. Mga linibo ang ginabilanggo ug ginapatay; apan adunay lain nga moilis sa ilang lugar. Ug kadtong ginamartir tungud sa ilang pagtoo nasiguro ni Kristo, ug maisip Niya ingon nga mananaug. Nakig-away sila sa maayong pag-away, ug ilang pagadawaton ang purongpurong sa himaya sa pag-anhi ni Kristo. Ang mga kasakitan nga ilang ginaantus nagdala sa mga Kristohanon haduol sa usag usa ug ngadto sa ilang Manluluwas. Ang ilang bulling solondan ug ang pagkamatay sa pagpamatuod mao kanunay ang mga saksi alang sa kamatuoran; ug sa diin diotay lamang ang ginapaabut, ang mga ginsakpan ni Sa-tanas magbiya sa pag-alagad kaniya ug mahalista na hinoon sa ilalum sa bandila ni Kristo. Ang paglutos mihonong ug ang ilis kaniya mao ang peligrosong makabibihag nga pag-uswag sa kahilayan ug sa kalibutanong dungog. Ang mga diwatahan ginatoltolan sa pagdawat sa usa ka bahin sa pagtoo nga Kristohanon, samtang sila nagsalikway sa laing mga mapuslanong mga kamatuoran. Nagminaut sila sa pagdawat kang Jesus ingon nga Anak sa Dios, ug sa pagtoo sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw; apan wala

silay pagbati sa kadautan sa sala, ug wala bomati sa kinahanglanon sa paghinulsul kon pagkausab sa kasingkasing. Uban sa mga pagtugot sa ilang bahin sila naghunahuna nga ang mga Kristohanon kinahanglan maggamit sa ilang mga katungud, aron nga ang tanan managhiusa sa usa ka plataforma sa pagtoo kang Kristo. {ADA 35.5}

Karon ang iglesia anaa sa iyang makalilisang nga katalagman. Ang mga bilanggoan, mga pagsakit, kalayo, ug ang hinagiban mao ang mga panalangin kon itanding ta niini. Ang ubang mga Kristobanon nag tindog nga malig-on sa pagingon nga dili sila makahimo sa pag-uyon. Ang uban miuyon sa pagtugot, kon pagusab sa dagway sa ilang pagtoo, ug nakigtipon niadtong nagdawat sa usa ka babin lamang sa pagkakristohanon, naghangyo nga kini tingali maayong paagi sa paghingpit sa ilang pagkakonbirtir. Kana mao ang panahon sa halalum nga kasubo sa mga matinumanong sumosunod ni Kristo. Sa ilalum sa taptap sa pagkakristohanon, si Satanas nagahinayhinay pagsulod sa iyang kaugalingon sa iglesia, sa pagdaut sa ilang pagtoo, ug sa pagliso sa ilang mga hunahuna gikan sa pulong sa kamatupran. {ADA 36.1}

Kadaghanan sa mga Krlstohanon miuyon sa pagkunhod sa ilang sumbanan, ug ang panaghiusa ginahimo sa Kristianismo ug Paganismo. Bisan ang mga mag-aampo sa mga larawan nagpakaaron ingnon nga nakonbirtir, ug mitipon sa iglesia, sila nagunit gihapon sa ilang pagkadiwatahan, ilang giilisan lamang ang ilang mga larawan sa pagampo sa mga larawan ni Jesus ug bisan pa ni Maria ug sa mga balaan. Sa ingon niini ang mahugaw nga labadora sa pagkadiwatahan nadala sa iglesia, ug nagpadayon sa ilang makapasubu nga buhat. Ang dili matuod nga mga pagtolon-an, ang mga diniwatahang mga tolomanon, ug ang mga seremonias nga makadiosdioson nahasagol sa iyang pagtoo ug pag-ampo. Sanglit ang mga sumosunod ni Kristo nakigtipon sa mga diwatahan, ang tinohoang Kristohanon nahimong dautan, ug ang iglesia nawad-an sa iyang kaputli ug kagahum. Apan dunay uban nga wala gayud madaldal niining mga limbonga. Sila nagpadavon sa ilang pagkamatinumanon sa Autor sa kamatuoran, ug nagsimba sa Dios lamang. {ADA 36.2}

Kini nagkinahanglan sa malisod nga pakigbisug alang niadtong matinumanon sa pagtindog nga malig-on sa pagbatok sa mga limbong ug kahugawan nga tinaptapan sa sinaeerdoting mga sapot ug gipaila sa iglesia. Ang Biblia wala dawata ingon nga sumbanan sa pagtoo. Ang pagtolon-an sa tinohoanong kagawasan ginanganlan nga herihia, ug ang iyang magtutukod ginadumtan ug ginaingon nga peligroso. {ADA 37.1}

Ang pagbulag sa matuod gikan sa bakak

Sa human sa hataas ug mapait nga pakigbugno, ang pila ka buok nga matinumanon nagpakanaug sa ilang hukom sa pagwala sa tanang panagkauyon sa iglesiyang apostata kon siya magpadayon sa pagsalikway sa paggawas sa iyang kaugalingon gikan sa kabakakan ug pagkadiwatahan. Sila nakakita nga ang panagbulag mao gayud ang labing kinahanglanon kon sila magsunod sa pulong sa Dios. Dili sila makapangahas sa pagtugot sa mga kasaypanan nga makamatay sa ilang mga kalag, ug magbutang solondan nga makadaut sa pagtoo sa ilang mag anak ug sa anak sa ilang mga anak. Sa pagbatom pakigdait ug panaghiusa sila andam sa

paghimo pagtugot sa makapalig-on sa pagtoo sa Dios; apan bisan pa sila nagbati nga ang pakigdait mahal kaayog bili tungud sa sacrificio sa principio. {ADA 37.2}

Ang unang mga Kristobanon sa pagkamatuod mga lahi nga mga tawo. Ang ilang walay billing nga pamatasan, ug ang dili masalaagong pagtoo mao kanunay ang nagbadlong nga nakalibug sa pakigdait sa makasasala. Bisan diotay la¬mang sila, walay bahandi, walay katungdanan, kun dungganong mga silid, apan sila kahadlokan; sa mga mamumuhat sa dautan sa bisan diin nga ang ilang kinaiya ug pagtolon-an hibaloan. Tungud niini sila ginadumtan sa mga dautan, ingon nga si Abel ginadumtan ni Kain nga dili diosnon. Sa samang katarungan sa pagpatay ni Kain kang Abel, mao usab kadtong nagpangita sa pagsalikway sa magunitong gahum sa Epiritu Santo magpatay sa mga katawohan sa Dios. Sa mao gihapong katarungan ang mga Judio nagsalikway ug naglansang sa krus sa Manluluwas,— tungud kay ang kaputli ug kabalaan sa Iyang kinaiya mao kanunay ang magbadlong sa ilang pagkahakog ug pagkadautan. Gikan sa kaadlawan ni Kristo hangtud karon, ang mga matinumanong mga tinon-an mao ang nakapasibut sa pagpadumot ug pagpabatok niadtong nagahigugma ug nagasunod sa mga dalan sa sala. {ADA 38.1}

Ang ebangelio mao ang balita sa pakigdait. Ang Kristianismo mao ang usa ka sistema, nga, kon pagdawaton ug tumanon, mag-sabwag pakigdait, panagkauyon, ug kalipayan sa tibook nga yuta. Ang tinohoan ni Kristo magahiusa sa inigsoon niadtong tanan nga modawat sa iyang mga pagtolon-an. Mao ang mision ni Jesus sa pagpakigsig-uli sa mga tawo ngadto sa Dios, ug sa usag usa. Ang kinadak-an sa kalibutan anaa sa ilalum sa pagmando ni Satanas, ang labing mapait nga kaaway ni Kristo. Ang maayong balita nagpahayag kanila sa mga principio sa kinabuhi nga makabingpit gayud sa pag-usab sa ilang mga batasan ug tinguha, ug sila mitindog sa pagsupak batok niini. Gidumtan nila ang kaputli nga nagpahayag ug nagsilot sa ilang mga sala, ug ilang ginalutos ug ginalaglag kadtong nagdumala kanila, ug nagtambag sa iyang pagkatarung ug pagkabalaan. Mao bitaw nga tungud niini ang Maa-yong Balita ginanganlan ug hinagiban. {ADA 38.2}

Ang pag-uswag sa dautan

Ang misteriosong kabubut-on nga nagtugot sa mga matarung nga mag-antus sa paglutos sa kamot sa mga dautan, nakapabinungdan sa kalibug sa kadaghanan nga mga maluya sa pagtoo. Ang uban andam sa pagbiya sa ilang pagsalig sa Dios, tungud kay Iyang gipauswag ang dautang mga tawo, samtang ang labing maayo ug putli nag-antus ug ginasakit pinaagi sa ilang mga mapintas nga kagahum. Kini mao ang kuestion nga wala kitay labut. Ang Dios naghatag ug igong kamatuoran sa Iyang gugma kanato, ug dili kita magduhaduha sa Iyang kaayo tungud kay dili kita makasabut sa mga bulohaton sa Iyang kabubut-on. {ADA 39.1}

Ang Manluluwas nagingon sa Iyang mga tinon-an: “Maghinumdum kamo sa pulong nga akong giingon kaninyo: Ang ulipon dili labaw sa iyang ginoo. Kon gilutos ako nila, pagalutoson usab nila kamo.”8 Si Jesus nag-antus alang kanato labaw pa kay sa bisan kinsa Niyang sumosunod tungud sa kapintas sa mga tawong dautan. Kadtong ginatawag nga

magantus sa kasakitan, ug kamatayon nagsunod lamang sa lakang sa mahal nga Anak sa Dios. {ADA 39.2}

"Ang Ginoo wala magdugay sa Iyang saad."9 Dili Niya ginakalimtan kun ginabiyaan ang Iyang mga anak; apan magtugot Siya sa mga dautan sa pagpahayag sa ilang mga matuod nga kinaiya, aron kadtong wala magtingoha sa pagsunod sa Iyang kabubut-on malimbongan nila. Ang mga matarung usab ginapabaluna sa hudno sa kasakitan, aron nga sila sa ilang kaugalingon mamaputli; nga ang ilang pagkasulondan makadani sa uban sa pagkamatuod sa pagtoo ug pagkadiosnon; ug aron usab ang ilang makanunayong maayong buhat magasilot sa mga dili diosnon ug dili matinohoon. {ADA 39.3}

Ang Dios nagtugot sa mga dautan nga mag-uswag, ug magpabayag sa ilang pagkamakig-awayon batok Kaniya, aron nga sa diha nga napuno na nila ang taksanan sa ilang pagkadautan, ang tanan makakita sa Iyang katarung ug pagkamaloloy-on sa paglaglag kanila. Ang adlaw sa Iyang panimalus nagakahaduol, sa diha nga ang tanan nga naglapas sa Iyang kasugoan ug nagdaugdaug sa Iyang mga katawohan magadawat sa husto gayung balus sumala sa ilang mga buhat ; ang tanang buhat nga mabangis kun dili matarung nga ginahimo sa mga tawong dautan sa mga tawo sa Dios nga matinumanon, pagahatagan ug silot sama ra nga kini ilang ginabuhat kang Kristo. {ADA 39.4}

Kapitulo 3 - Ang Edad sa Kangitngit

ANG apostol nga si Pablo, sa iyang ikaduhang sulat sa mga taga Tesalonika nagpahayag nga ang adlaw ni Kristo dili moabut, “Kondili nga unang magaabut an pagkahulog, ug ikapahayag ang tawo sa sala, ang anak sa pagkawala; nga nagabatok, ug nagapakahataas sa tanan nga ginangalanan nga Dios, o nga ginasimba; hangtud nga naglingkod sa simbahan sa Dios, nga nagpakadios.”1 Ug dugang pa niini si Apostol Pablo nagpasidaan sa iyang mga kaigsoonan “Nga ang tinago sa pagkatampalasan nagapatigayon na.” Bisan sa unahang mga adlaw iyang nakita, nga misulod sa iglesia, ang mga kasaypanan nga mao ang magandam sa dalan alang sa pag-uswag sa dakong apostasiya. {ADA 43.1}

Sa hinayhinay, sa sinugdan sa tago ug sa hilum, ug unya sa dayag ingon nga nag-uswag ang kusog ug pagmando sa mga hunahuna sa mga tawo, ang tinago nga dautan nagdala sa iyang malimbungon ug mapanamastamasong buliat. Hapit sa wala lamang himangnoi ang mga batasang paganhon nakakaplag dalan diha sa iglesiang Kristohanon. Ang espiritu sa pagpakiguyon ug pagsunod napunggan sa usa ka panahon pinaagi sa mga paglutos nga gina-antus sa iglesia sa ilalum sa kagamhanang paganhon. Apan sa paghunong gayod sa paglutos, ug ang Kristianismo misulod sa mga hukmanan ug mga palacio sa mga hari, iyang gihiklin ang pagkamapainubsanong kayano ni Kristo ug sa iyang mga apostoles alang sa pagkahalangdon ug pagkamapahitas-on sa mga pagano nga mga sacerdote ug mga magmamando; ug sa lugar sa mga tolomanon sa Dios iyang giilis ang mga tawhanong mga hunahuna ug mga tradicion kun sugilanong gikabilinbilin. Ang paganismo nga daw mapala na unta, nahimo na hinoong mananaug. Ang iyang espiritu nagmando sa iglesia. Ang iyang mga pagtolon-an, ceremonias, ug mga diwata nahasagul sa pagtoo ug pagsimba sa mga nagpakasumosunod ni Kristo. {ADA 43.2}

Ang Tawo sa Sala

Kining panag-uyon sa paganismo ug Kristianismo mao ang gisangputan sa pag-uswag sa “tawo sa sala” nga natagna sa propisiya ingon nga magsusupak ug mapahitas-on sa iyang kaugalingon labaw kay sa Dios. {ADA 44.1}

Si Satanas nagpaningkamot sa paghimo ug pakig-uyon kang Kristo. Miduol siya sa Anak sa Dios didto sa kamingawan sa panulay, ug iyang gipakita ang tanan nga ginharian sa kalibutan ug ang himaya nila, ang tanang iyang ginatanyag nga ihatag niya kon si Kristo moila lamang sa pagkalabaw sa principe sa kangitngit. Si Kristo nagbadlong niadtong masaligong manunulay, ug nagpugos kaniya sa pagpapahawa. Apan si Satanas nakakita dakong kauswagan sa pagpakita sa samang panulay sa tawo. Sa pagbaton sa kalibutanong bahandi ug dungog, ang iglesia nadala sa pagpangita sa kahamut-an ug panabang sa mga dagkong tawo sa yuta. {ADA 44.2}

Si Satanas nasayud na gayud kaayo nga ang Balaang Kasulatan mao ang makatabang sa mga tawo sa pag-ila sa iyang mga limbong ug makapasukol sa iyang kagahum. Tungud

la¬mang sa Pulong nga ang Manluluwas sa kalibutan nakabatok sa iyang mga ataki. Sa tagsa ka ataki si Kristo nagpahayag sa taming sa walay katapusang kamatuoran, sa pagingon, "Nahasulat na". Sa tagsa ka sugyot sa kaaway, Iyang gibatokan ang kaalam ug kagahum sa Pulong. Aron nga si Satanas gayud makapasalaag sa mga tawo, ug makatukod sa pagbulot-ang tawhanon, kinahanglan nga ang mga tawo himoon gayud niyang dili mahibalo sa mga Kasulatan. Ang Biblia nagatuboy sa Dios, ug nagpahamutang sa mga tawong may kamatayon sa ilang matuod nga kahimtang; tungud niini ang iyang balaang mga kamatuoran kinahanglan nga tagoon ug wad-on. Kining katarungan gisunod sa iglesiyang Romanhon. Sa daghang ginatus ka mga tuig ang pagsabwag sa Biblia ginadili. Ang mga tawo ginadid-an sa pagbasa kun sa pagbaton niana sa ilang mga kabalayan, ug ang mga kapariang wala gayuy katarungan ug ang mga obispo naghubad sa iyang mga pagtolon-an sa paglaban sa ilang mga limbong. Sa ingon niini ang pangolo sa iglesia nahibaloan hapit sa tibook nga kalibutan ingon nga ilis sa Dios sa yuta, nga hinatagan ug pagbulot-an sa iglesia ug estado. {ADA 44.3}

Sa human makuha ang magbabantay sa sayop, si Satanas nagbuhat sumala sa iyang kabubut-on. Ang tagna nagpahayag nga ang papado "naghunahuna sa pag-usab sa mga panahon ug mga balaod."2 Kining buhata, dili mahinay sa pagpanlimbasug. Aron makahatag sa daghan kinabigan gikan sa mga Paganhon gihatagan silag ilis sa pagsimba sa mga diosdios, ug sa ingon niana aron sa pagpadayon sa ilang ngalang Kristohanon, ang paghalad sa mga larawan ug mga relikyas ginapaila sa mga Kristohanon sa ilang pagsimba. Ang sugo sa Konsilio gene-ral sa katapusan maoy nagtukod niining paagi sa pagsimba sa mga larawan. {ADA 45.1}

Ang Pag-ilis sa Sabado

Ang espiritu sa pag-uyon sa paganismo, nag-abli ug dalan alang sa dili na gayud hinoon pagtagad sa langitnong pagbu¬lot-an. Si Satanas nagbuhat pinaagi niadtong mga dili diosnong mga pangolo sa iglesia, naghilabut usab sa ikaupat nga sugo, ug nagsugo sa paghiklin sa karaang Sabado, ang adlaw nga gibalaan ug gipanalanginan sa Dios,3 ug ilis niini mao ang pagtuboy sa mga piesta nga ginabantayan sa mga pagano ingon sa "talahurong adlaw sa adlaw." Kining pag-ilisa sa sinugdan wala gayud ipadayag. Sa nahaunang siglo kun usa ka gatus ka tuig ang matuod nga Sabado gibantayan sa tanang mga Kristohanon. Sila adunay pangabugho alang sa dungog sa Dios, ug sa pagtoo nga ang Iyang balaod magapadayon sa gihapon, mainiton sila sa pagbantay sa kabalaan sa Iyang mga kasugoan. Apan uban sa dakong pagkamalalangon, si Satanas nagbuhat pinaagi sa iyang mga magtatabang sa pagtuman sa iyang tingoha. Aron nga ang hunahuna sa mga tawo madani sa Domingo, gihimo kini nga piesta sa pagpasidungog sa pagkabanhaw ni Kristo. Ang mga buhat nga tinohoanon kun religioso ginahimo ning adlawa; apan bisan pa ginaisip lamang ingon nga adlaw sa lulinghayaw. Ang Sabado gibantayan gihapon nga balaan. {ADA 45.2}

Sa pag-andam alang sa buhat nga iyang gitingoha nga pagahimoon, si Satanas nagmando sa mga Judio, sa wala pa ang pag-anhi ni Kristo sa pagbug-at sa Sabado uban ang inistriktong

paagi, ug sa paghimo mining mabug-at nga lulan. Karon sa pagpamintaha sa kahayag nga dili matuod nga iyang gibutang nga pagatamdon iya na usab nga ginatamay sa pagingon nga kini Jenudio. Samtang ang kadaghanan sa mga Kristoha¬non nagpadayon sa pagbantay sa Domingo ingon nga malipayong piesta, iyang gimandoan sila, aron sa pagpakita sa ilang pagdumot sa pagkahinudio, sa paghimo sa Sabado nga adlawng igpupuasa, adlaw sa kasubu ug kangitngit. {ADA 46.1}

Sa nahaunang bahin sa ikaupat nga siglo, ang emperador nga si Constantino nagpagula ug sugo sa paghimo sa Domingo nga pangilin sa katilingban sa tibook nga emperiong Romanhon. Ang adlaw sa adlaw kun Domingo gitahud sa iyang ginsakpang mga paganhon, ug ginapasidunggan usab sa mga Kristohanon; maoy tuyo sa emperador sa paghiusa sa nagbinatokay nga tinguha sa paganismo ug Kristianismo. Siya ginapugos sa paghi¬mo niini sa mga obispo sa iglesia, nga sinibut sa hataas nga tinguha ug ginaohao alang sa gahum nagpasabut nga kon ang maong adlaw pagabantayan sa mga Kristohanon ug sa mga Paganhon, kini magpauswag sa pagdawat sa ngalang Kristohanon, ug sa ingcn niana mag-uswag ang gahum ug himaya sa iglesia. Apan samtang ang kadaghanan sa mga Kristohanong mahadlokon sa Dios ginamandoan sa hinayhinay pagila sa Domingo ingon nga may pagkabalaan, sila nagpadayon sa pagbantay sa Sabado nga matuod ingon nga adlaw nga balaan sa Ginoo, ug nagsaulog niini sa pagtahud sa ikaupat nga sugo. {ADA 46.2}

Ang dakung malimbungon wala pa makatapus sa iyang buhat. Iyang gihunahuna ang pagtigum sa tanang mga Kristohanon sa ilalum sa iyang bandila, ug pagamit sa iyang gahum pinaagi sa Iyang ilis, ang garbosong Papa nga nag-angkon nga siya mao ang tinugyanan ni Kristo. Tungud sa mga paganhon nga katunga lamang ang pagkakristohanon, ang mga matingohaong mga obispo, ug ang mga tawo sa iglesia nga mahigugmaon sa kalibutan, siya si Satanas makahimo sa iyang tuyo. Dagkong mga konsilio gihimo sa daghang mga panahon, diin ang mga bantugang pangolo sa iglesia gikan sa tibook nga kalibutan nagkatigum. Hapit sa tanang tigum ang Sabado nga tinukod sa Ginoo ginaduot ug diotay sa ilalum, samtang ang Domingo ginaisa sa itaas. Sa ingon niini ang Paganhong pangilin nahimo sa katapusan nga gipasidunggan sama sa tinukod nga langitnon, samtang ang Sabado sa Biblia ginaingon nga handumanan sa pagka Jinudio, ug ang mga magbabantay niini ginaingon nga mao ang tunglo. {ADA 47.1}

Ang dakong apostata nagmalamposon sa iyang kaugalingon sa pagpataas “sa tanang ginanganlan nga Dios, kun ginasimba.”4 Iyang gipangahasan ang pag-ilis sa usa lamang ka balaod sa balaan sugo nga sa walay pagkasayop nagtudlo sa mga tawo sa matuod ug sa bulling Dios. Sa ikaupat nga sugo ang Dios ginapahayag ingon nga Magbubuhat sa mga kalangitan ug yuta, ug nga sa tungod niini naila siya gikan sa tanang mga dios nga bakakon. Mao ang usa ka handumanan sa buhat sa paglalang nga ang ikapitong adlaw ginabalaan ingon nga usa ka adlaw nga igpapahulay alang sa tawo. Ang tuyo niini mao nga mabantayan ang bulling Dios sa mga hunahuna sa mga tawo ingon nga tinubdan sa ngatanan ug katuyoan sa pagtahud ug pagsimba. Si Satanas nanglimbasug sa pagpahalayo sa mga tawo gikan sa ilang

pagpakigsagabay sa Dios ug sa pagsunod sa Iyang kasugoan; Tungud niini ang iyang panlimbasug ginatumong gayud batok sa kasugoan nga nagtudlo sa pagkamagbubuhat sa Dios. {ADA 47.2}

Sa ikaunom ka siglo ang papado malig-on gayud. Ang lingkoranan sa gahum didto mahamutang sa siyudad sa ginharian, ug ang obispo sa Roma ginaingon nga mao ang pangolo sa tibook nga iglesia. Ang Paganismo naghatag luna sa papado. Ang bitin naghatag sa mananap nga mapintas sa "iyang gahum ug sa iyang lingkoranan ug sa dakong pagbulot-an" sa mananap nga mapintas. Ug karon nagsugod ang 1260 ka tuig sa papanhong pagdaugdaug nga ginatagna sa mga tagna sa Daniel ug Bugna. Ang mga Kristohanon ginapugos sa pagpapili lamang sa duruha, sa pagbiya sa iyang pagkamatarung, kun sa pagdawat sa papanhong mga ceremonias ug pagsimba, o sa pagwala sa ilang mga kinabuhi sa mangitngit nga bilanggoan kun sa pag-antus sa kamatayon sa bitayan, sa sonogan kun sa tawo nga mamumutul sa liog. Karon natuman ang mga pulong ni Je-sus: "Ug igatugyan kamo sa inyo gayud nga mga ginikanan, ug mga igsoon, ug mga kaubanan, ug mga abyan, ug igapapatay nila ang uban kaninyo. Ug pagadumtan kamo sa tanan tungud sa akong ngalan."5 {ADA 48.1}

Ang paglutos nabuksan sa mga matinumanon uban sa dakong kapungot labaw kay sa kaniadto, ug ang kalibutan nahimong dakong natad sa gubat. Sa ginatus nga mga tuig ang iglesia ni Kristo nakakaplag ug taguanan didto sa kamingawan ug sa kangitngitan. Sa ingon niini nagpamulong ang manalagna: "Ug ang babaye mikalagyo ngadto sa kamingawan, nga didto may usa siya ka lugar, nga gi-andam sa Dios, aron nga pagatil-ogan siya didto sa usa ka libo duha ka gatus ug kan-uman ka adlaw."6 {ADA 48.2}

Ang pagdugang sa gahum sa iglesiang Romanhon mao ang timaan sa pagsugod sa Mangitngit nga Katuigan. Samtang ang iyang kagahum nagtubo ang kangitngit usab milabi. Ang pagtoo kang Kristo ingon nga matuod nga patukoranan nahabalhin ngadto sa Papa sa Roma. Inay nga unta magsalig sa Anak sa Dios alang sa pasaylo sa mga sala, ug kaluwasang walay katapusan ang mga katawohan nagsud-ong na hinoon sa papa, ug sa mga sacerdote ug sa mga obispo nga iyang gihatagan ug kagahum. Sila ginatudlo-an nga ang papa mao ang ilang yutanong mananabang, ug nga walay makaduol sa Dios kondili tungud lamang kauiya; ug labut pa siya nagtindog sa lugar sa Dios alang kanila, ug tungod niana kinahanglan gayud nga pagsugton. Ang pagtipas sa iyang mga tolomanon igo na kaayo nga makapahinungdan alang sa mabug-at nga silot sa lawas ug kalag sa maghihimo. Sa ingon niini aug mga hunahuna sa mga tawo nahalayo gikan sa Dios, ug nadala ngadto sa masalaypon ug makasasalang mga tawo. {ADA 48.3}

Kadto mao ang mga adlaw sa katalagman sa iglesia ni Kristo. Aug mga matinumanon nga magdadala sa bandila diotay lamang. Bisan ang kamatuoran wala gayud mabiyai nga wa¬lay mga saksi, apan sa ubang panahon daw ang kasaypanan ug ang pagkadiwatahan mao ang nidaug, ug ang matuod nga tinohoan mawala sa yuta. Ang Maayong Balita wala makita apan

ang mga panagway sa tinohoan misanay, ug ang mga katawo-han ginabug-atan sa hilabihang kaestrikto. {ADA 49.1}

Sila ginatudloan dili lamang sa pagtan-aw sa papa nga ilang mananabang, kondili sa pagsalig sa ilang mga buhat alang sa pagsig-uli sa ilang mga sala. Ang mga hatag-as nga mga panaw ginahimo, ang mga buhat sa pagantus, ang pagsimba sa mga relikyas, ang pag-ugbok mga simbahan, pagbuhat mga butanganan sa mga butang nga gipakabalaan, mga altar, ang pagbayad daghang salapi sa iglesia, — kini sila ug ang uban pang susama nga mga buhat ginahiusa sa pagpahilum sa kasuko sa Dios kun sa pagkab-ut sa iyang kahimuot; nga daw ang Dios sama gayud sa tawo nga mapasuko sa mga butang nga dili ka¬ayo hinungdanon, kun mapahilum sa mga gasa kun buhat sa paghinulsul. {ADA 49.2}

Ang kangitngit daw misamot sa hilabihan. Ang pag-ampo sa larawan nahimo na sa kadaghanan. Ang mga kandila ginadagkutan na sa atubangan sa mga larawan ug ang mga pag-am¬po sa atubangan nila ginahimo. Samtang ang mga sacerdote sa ilang kaugalingon mahigugmaon sa mga kahilayan sa kalibutan, dili espirituhanon, ug dautan, ang paabuton lamang sa mga tawo nga nagsud-ong kanila sa pagsunod, mao nga mahulog sa pagkawalay hibangkaagan ug pagkabisioso. {ADA 49.3}

Ang Pagsilot Kang Enrique IV

Ang mabaskug nga pananglitan sa pagkamakihariharion sa kinaiya ni Papa Gregorio VII naila sa Iyang pag-amoma kang Enrique IV nga emperador sa Alemania. Tungud lamang sa wala pagtagad sa pagbulut-an sa papa kining haria ginaexkomulgar ug gipapahawa sa trono. Tungud sa kalisang nga pagabiyaan siya ug tungud sa mga paghulga sa iyang kaugalingon nga mga principe nga ginapasibut sa papabatok kaniya pina‘agi sa kasugoan sa papa, si Enrique mibati nga kinahanglan siya maghimo ug pakigdait sa Roma. Kauban sa iyang asawa ug sa iyang buotan nga alagad, siya milatas sa Alpes sa tungatunga sa tingtugnaw, aron lamang nga siya makapahaubos sa iyang kaugalingon sa atubangan sa papa. Sa pag-abut sa Cas¬tillo nga diin si Gregorio mipahawa, siya gidala sa walay paguban ang iyang mga magbabantay sa patio sa guwa, ug didto, sa makalilisang nga katugnaw sa bulan sa tingtuguaw, ug ang ulo walay tabon ug ang tiil walay sapin, ug sa makalolooy nga sapot, naghulat nga ang pagtugot sa papa moabut sa iyang atubangan. Wala gayud ang papa magahatag kaniya ug pasaylo, hangtud nga natangkud niya ang tulo ka adlaw sa pagpuasa ug pagkompesal, ug unya ugaling gipasaylo siya. Bisan pa ngani aduna pa gayud ing kondision nga ang emperador maghulat sa kabubut-on sa papa sa dili pa siya maggamit sa gahum sa pagkahari. Ug si Gregorio dinangas ang agtang tungod sa iyang kadaugan, nanghambug nga maoy iyang katungdanan ang pagpaubos sa garbo sa mga hari. {ADA 50.1}

Daw unsa ka dako ang kalainan sa naghinubra nga garbo niining mapahitas-on nga papa ug ang pagkamaaghop ug pagkalolot ni Kristo, nga sa Iyang kaugalingon nagpahayag nga naghangyo nga musulod sa ganghaan sa atong kasingkasing, sa pagdala sa pasaylo ug

pakigdait, nga nagtudlo sa Iyang mga tinon-an, “Ug bisan kinsa kaninyo nga buot nga magauna, maolipon ninyo.”1 {ADA 50.2}

Ang Mga Kasaypanang Paganhon sa Iglesia

Ang unang mga ginatus ka tuig nagsaksi sa makanunayong pag-uswag sa kasaypanan sa mga pagtolon-an nga ginabutang gikan sa Roma. Bisan sa wala pa matukod ang papado, ang mga pagtolon-an sa mga Pilosopong mga Pagano nadawat na ug nakagahum sa iglesia. Kadaghanan niadtong nagpakaaron ingon nga nakabig sa gihapon nagunit sa mga doktrina sa ilang paganhong pilosopia, ug dili lamang kay nagtoon sa iyang ka¬ugalingon, kondili ginasugyot pa gayud sa uban ingon nga mao ang paagi sa ilang paggahum sa mga Pagano. Ang mga sayop nga peligroso ginapaila sa pagtoong Kristohanon. Ang hiilhan kaayo kanila mao ang tinohoan nga ang tawo dunay kinaiya nga dili mamatay ug nga sa human sa iyang kamatayon siya may kasayuran gihapon. Kining doktrinaha mao ang gipasikaran sa Roma sa pag-ampo sa mga santos ug sa pagsimba kang Virgen Maria. Gikan dinhi mitubo usab ang herehia sa walay katapusang pagsakit alang sa mga dili mahinulsulon, nga sa sinugdau pa gayud nahatipon sa papanhong pagtoo. {ADA 51.1}

Unya ang dalan na-andam alang sa pagpaila sa laing mugna gihapon sa paganismo, nga ginganlan sa Roma ug Purgatorio, ug ginagamit sa paglisang sa mga matohotohoon ug sa kadaghanan nga diwatahan. Tungud niining herehia ginaingon nga adunay usa ka dapit sa kasakitan, nga kadtong mga kalag nga wala pa makadawat sa walay katapusang kalaglagan, paantuson didto alang sa ilang mga sala, ug nga gikan didto kon mahinloan na sila sa ilang kahugawan, sila tugutan na sa langit. {ADA 51.2}

Aduna pa gayud gihapon ing lain nga minamaomao sa pagtabang sa Roma sa pagkab-ut sa kaayohan tungod sa mga kalisang ug bisio sa iyang mga ginsakupan. Kini mao ang paghatag sa doktrina sa mga indulgencia. Ang hingpit nga pasaylo sa mga sala sa miagi na, karon ug sa palaabuton, ug sa pagtangtang sa tanang kasakit ug mga silot nga nadala, mao ang saad niadtong tanan nga buot pasulat sa talaan sa papa sa iyang mga pagpakiggubat sa pagpa-uswag sa iyang ginharian nga lumalabay, sa pagsilot sa iyang mga kaaway, kun sa pagwagtang gayud niadtong magdumili sa iyang pagkahalangdong espirituhanon. Ang mga katawohan ginatudloan nga tungod sa pagbayad salapi sa iglesia sila magawas sa ilang kaugalingon gikan sa sala, ug maluwas usab nila ang kalag nga namatay sa ilang higala nga nabilanggo sa kasakitan nga kalayo. {ADA 51.3}

Ang tolomanon sa Kasulatan sa panihapon sa Ginoo ginailisan pinaagi sa diniwatahan nga sacrificio sa misa. Ang mga sacerdote nagpahayag sa paghimo sa tinapay ug bino nga matuod gayud nga “lawas ug dugo ni Kristo.”2 Sila sa dayag nagangkon nga may gahum sa paghimo ug Dios, ang Magbubuhat sa tanang mga butang. {ADA 52.1}

Ang Inkisisyon

Ang papado nahimong absoluto sa kalibutan. Ang mga hari ug ang mga emperador nagyukbo sa mga kasugoan sa Romanhong papa. Ang kapalaran sa mga katawohan, alang niining panahona ug alang sa walay katapusan daw anaa sa ilalum sa iyang pagbulot-an. Sa mga ginatus nga mga katuigan ang mga doktrina sa Roma ginadawat sa dako gayud ug sa walay kukatarungan, sa matinahuron ang iyang mga tolomanon ginahimo, ang iyarg mga piesta ginabantayan sa kadaghanan. Ang iyang mga sacerdote ginapasindunggan ug ginatabangan gayud sa walay pag-ukonukon. Sukad masukad wala pa gayud ang pagpakabaton sa iglesia sa Roma sa dakong dungog, kahalangdon, kun kagamhanan. {ADA 52.2}

Apan ang "kaudtohon sa papado mao ang tungang gabii sa kalibutan."3 Ang Balaang mga Kasulatan hapit wala maila dili lamang sa mga katawohan kondili sa mga sacerdote. Ang kasugoan sa Dios nga mao ang sumbanan sa katarungan, gikuha, sila naggamit sa gahum sa walay sukod, ug naghimog bisio sa wala pagpugong. Sa daghang mga ginatus nga katuigan ang Uropa wala makahimo sa iyang pag-uswag sa kaalam, sa mag arte, kun civilizacion. Ang paghunong sa pamatasan ug kaalam nahulog sa mga Kakristianosan. {ADA 52.3}

Ang kahimtang sa kalibutan sa ilalum sa kagamhanang Romanhon ginapahayag sa makalilisang ug mabaskug nga katumanan sa mga pulong ni manalagna Oseas: "Ang akong mga lungsod nabungkag: tungud nga imong gisikway ang kinaadman, ako opod nga igasikway ikaw ... Walay kamatuoran, walay kinaadman sa Dios dinhi sa yuta. Tungod sa pagpanumpa ug pagbungkag sa pagtoo ang pagpamatay, ang pagpangawat, ug ang pagpangyubit ug pagpanapaw; sila nangabuhat; ug ang dugo nagtukbil sa dugo."4 Kini mao ang gisangputan tungod sa pagwala sa pulong sa Dios. {ADA 55.1}

Kapitulo 4 - Espesyal nga mga Tawo

SA kinataliwad-an sa kangitngit nga mipalialuna sa ibabaw sa yuta sulod sa hataas nga panahon sa pagkagamhanan sa papa, ang kahayag sa kamatuoran wala gayud mapalong sa bug-os. Sa tagsa ka panahon adunay mga saksi gayud ang Dios, mao kadtong mga tawo nga nagbaton ug pagtoo kang Kristo ingon nga mao lamang ang bugtong Mananabang sa taliwala sa Dios ug sa tawo, naghupot sa Biblia ingon nga mao lamang ang mando sa kinabuhi, ug nga nagbalaan sa matuod nga Sabado. Pila ang nautang sa kalibutan niining mga tawohana, ang sumosunod nga kaliwatan dili gayud masayod. {ADA 56.1}

Ang kasaysayan sa mga katawohan sa Dios sulod sa panahon sa kangitngitan nga misunod sa pagkagamhanan sa Roma, nahasulat sa langit, apan diotay lamang sila ug luna sa tawhanong talaan. Diotay lamang ang hikaplagan nga masubay sa ilang pagkamao, gawas sa mga pasangil sa ilang maglulutos. {ADA 56.2}

Walay iglesia sa sulod sa mga utlanan sa Romanhong ginsakupan nga wala masamok ang ilang kalipay sa kagawasan sa conciencia. Dihadiha nga ang papado makabaton ug gahum iya dayon nga ituy-od ang iyang mga bukton sa paglumpag sa tanan nga magdumili sa pag-ila sa iyang pagmando; ug sunodsunod, ang mga iglesia nagpasakop sa iyang ginharian. {ADA 56.3}

Sa mga yuta nga wala masakop sa Roma, sa daghang mga ginatus nga katuigan didtoy mga Kristohanon nga nahabilin nga hapit hingpit sa kagawasan gikan sa papanhong kadautan. Sila ginalibutan sa mga diwatahan, ug sa pila ka mga katuigan sila ginatakdan sa mga kasaypanan; apan nagpadayon sila sa pagtamud sa Biblia ingon nga mao lamang ang mando sa pagtoo, ug nagsunod sa daghan niyang mga kamatuoran. Kining mga Kristohanona nga nagtoo sa pagkamapinadayonon sa balaod sa Dios, ug nagbantay sa Sabado sa ikaupat nga sugo. Ang mga iglesia nga naghupot niining pagtooha ug buhata, diha sa kinataliwad-an sa Africa ug sa mga Armenios sa Asia. {ADA 57.1}

Apan ang mga Valdenses mao ang labaw sa tanan nga misukol sa gahum nga papanhon. Sa mga yuta diin ang papado magbutang sa iyang trono kun lingkuranan, didto makita ang kabakakan ug kadautan nga malig-on ginabatokan. Sa daghang ginatus nga mga katuigan ang mga iglesia sa Piamonte naghupot sa ilang kagawasan; apan sa katapusan miabut ang panahon nga ang Roma naghangyo uban sa pagpugos sa ilang pagpasakop. Sa human sa walay pulos nga gubat batok sa iyang kapintas, ang mga pangolo niining mga iglesiaha sa walay gusto miila na lamang sa pagkataas sa gahum diin ang tibook nga kalibutan daw nagbayad katahuran. Bisan pa adunay uban gihapon nga nagdumili sa pagpasakop sa pagbulot-an sa papa kun mga obispo. Sila naghunahuna sa pagpadayon sa ilang pagpakigsagabay sa Dios, ug sa pagtago sa kaputli ug kayano sa ilang pagtoo. Ang panagbulag nahatabu. Kadtong nagtuman sa karaang pagtoo karon mibulag; ang uban, nagbiya sa ilang puloy-ang Alpes, nagpatindog sa bandila sa kamatuoran sa lain mga yuta: ang uban mikagyo ngadto sa

kamingawan, ug sa mga kabatoan sa kabukiran, ug didto natipigan nila ang ilang kagawasan sa pagampo sa Dios. {ADA 57.2}

Ang tinohoan nga sa daghang mga ginatus nga katuigan ginahuptan ug ginatudlo sa mga Kristohanong Valdenses, lahi kaayo sa bakakong pagtolon-an sa Roma. Ang tinohoan sa Valdenses pinasikad sa mga sinulat nga pulong sa Dios, ang matuod nga sistema sa Kristianismo. Sila naglantugi alang sa pagtoo sa iglesia apostolica, — "ang pagtoo nga sa makausa ginatugyan sa mga balaan."1 "Ang iglesia sa kamingawan," ug dili ang garbosong "jerarquia" nga nagbutang sa iyang trono sa dakong kaulohan sa kalibutan, mao ang matuod nga iglesia ni Kristo, nga nagbantay sa mga bahandi sa kamatuoran nga gitugyan sa Dios sa Iyang mga katawohan sa paghatag sa kalibutan. {ADA 57.3}

Ang mga Valdenses mao ang unang mga tawo sa Uropa nga nakabaton sa hinubad nga Balaang mga Kasulatan.1 Mga ginatus ka mga katuigan sa wala pa ang Reformacion diha nay ilang Biblia nga sinulat sa ilang kaugalingong pinulongan. Sila may kamatuoran nga putli, ug tungud niini sila ginadumtan ug ginalutos. Sila nagingon nga ang iglesia sa Roma mao ang Babilonia nga apostata sa Bugna, ug nga sa kalisdanan sa ilang mga kinabuhi nagtindog sila sa pagbatok sa iyang kadautan. Samtang ang uban sa ilalum sa makusog nga paglutos nagpahiuyon sa ilang pagtoo, sa hinayhinay nagpadaug sa ilang mahayag kaayo nga principio, apan ang uban usab nagmalig-on sa kamatuoran. Sa daghang mga katuigan sa kangitngit ug apostasiya, adunay uban sa mga Valdenses nga mitutul sa pagkagamhanan sa Roma, nagdumili sa pagsimba sa larawan ingon nga diwata, ug nagbantay sa matuod nga Sabado. {ADA 58.1}

Putli, yano, ug mainiton ang pagkadiosnon niining mga sumosunod ni Kristo. Ang principio sa kamatuoran ilang gimahal labaw pa kay sa ilang mga balay ug yuta, mga kahigalaan, mga kabanayan bisan pa sa ilang kinabuhi. Kining mga principioha sa mainiton ilang ginapangita sa pagpatik sa mga kasingkasing sa mga batan-on. Gikan pa sa pagkabata sila ginapahimangnoan sa mga Kasulatan, ug ginatudloan sa pagtahud sa balaang kasugoan sa Dios. Pila ka book lamang ang Biblia ug talagsaon ra uyamut; tungod niana ang mga hamiling mga pulong ilang ginasag-ulo. {ADA 58.2}

Ang mga iglesia Valdenses, sa ilang kaputli, ug kayano nahasusama sa mga iglesia sa mga apostoles sa ilang panahon. Ilang ginahuptan ang Biblia ingon nga mao lamang ang labaw, nga dili masayop nga pagbulot-an. Ang ilang mga pastor nagpakaon sa mga karnero sa Dios, nagtultul kanila sa malunhaw nga sibsibanan ug sa mga bulling tuburan sa Iyang balaang pulong. Halayo sa mga handumanang tawohanon ug garbo, ang mga katawohan nagkatigum sa ilalum sa landong sa mga kabukiran, sa kawalogan sa Alpes, kun, sa panahon sa katalagman, sa mga malig-ong kabatoan, sa pagpamati sa mga pulong sa kamatuoran gikan sa mga alagad ni Kristo. {ADA 58.3}

Ang Edukasyon sa Batan-ong Valdenses

Gikan sa ilang mga pastor ang mga batan-on nagdawat sa pahamangno. Samtang sila gihatagan sa mga nagkalainlaing sanga sa kaalam, apan ang Biblia mao gayud ang ilang gitun-an nga labaw sa tanan. Ang mga sulat ni Mateo ug ni Juan ginasag-ulo, kauban sa daghang mga epistula. Sila naghulad usab sa mga Balaang Kasulatan. Ang ubang mga sulat naglakip sa tibook nga Biblia, apan ang uban usab sa mga hamugbo lamang nga mga pinili, diin ang ubang mga pahayag sa texto ginadugang niadtong makaarang sa pagsaysay sa Balaang Kasulatan. Ang mga manolonda sa langit naglibut niining mga matinumanong mga magbubuhat. {ADA 61.1}

Maoy tuyo sa Dios nga ang Biblia himoong basahon sa pagtolon-an sa tanang katawohan, gikan sa mga magagmyng bata. sa mga batan-on ug hangtud sa mga tigulang, ug nga kinahanglan nga pagaton-an sa tanang panahon. Gihatag Niya ang Iyang mga pulong sa mga katawohan ingon nga pahayag sa Iyang kaugalingon. Ang tagsatagsa ka kamatuoran nga maila mao ang lab-as nga pagpahayag sa kinaiya sa Tagbuhat. Ang pagtoon sa mga Kasulatan mao ang tinudlong paagi nga langitnon sa pagdala sa mga tawo duol sa ilang Magbubuhat, ug sa paghatag kanila sa matin-aw nga kaalam sa Iyang kabubut-on. Kini mao ang galamiton sa paghinibao-anay sa tunga sa Dios ug sa tawo. {ADA 61.2}

Gikan sa ilang mga tonghaan sa kabukiran ang uban sa mga bantan-on ginapatongha sa dagkong mga tonghaan sa siyudad sa Francia kun Italia, diin ang halapad nga pagtolon an; ang ilang mga hunahuna ug ang ilang mga pagbantay labaw pa kay sa didto sila sa ilang pinoy-anang Alpes. {ADA 61.3}

Sa mga tonghaan diin ang mga matinumanong Valdenses moadto, dili sila magsalig kang bisan kinsa. Ang ilang mga bisti ginahikay sa pagkaagi nga matago ang ilang dakong bahandi, — nga mao ang mga hamiling mga sinulat sa Kasulatan. Ug kong sila ugaling makahimo sa walay paghatag higayon sa katahap, ilang ginabutang ang mga kasulatan niadtong kansang kasingkasing daw naablihan sa pagdawat sa kamatuoran. {ADA 62.1}

Ang mga Valdenses sama sa mga Misionero

Ang espiritu ni Kristo mao ang espiritu nga misionero. Ang unang babation gayud sa nabag-ong kasingkasing mao ang pagdala sa uban ngadto sa Manluluwas. Ingon niini ang mga espiritu sa mga Kristohanon Valdenses. Sila nagbati nga ang Dios nagkinahanglan kanila labaw pa kay sa pagtago sa kaputli sa kamatuoran sa ilang kaugalingong mga iglesia; nga ang mahinuklogong responsabilidad gihatag kanila sa pagpasidlak sa ilang kahayag niadtong ginangitngitan. Tungod sa kabaskog sa gahum sa pulong sa Dios ilang ginapangita ang paglumpag sa kaulipnan nga ginahimo sa Roma. {ADA 62.2}

Ang mga Valdenses nga ministro ginabansay gayud nga mahimong mga maayong misionero, ang tagsatagsa nga mosulod sa pagkaministro kinahanglan una nga may experiencia siya sa pagkaevangelista. Ang tagsatagsa kinahanglan nga mag-alagad una ug

tolo ka tuig sa buhatan sa mision una siya mahimong pangolo sa iglesia sa iyang kaugalingong lungsod. Kining pagalagara nagkinahanglan sa pagsugod sa pagdumili sa kaugalingon ug paghalad kun sacrificio, mao gayud ang angay nga pinasugdan sa kinabuhi sa pagkapastor niadtong mga panahona nga ang mga kalag sa mga tawo ginasulayan. Ang mga batan-on nga makadawat sa ordinacion sa pagkabalaan sa katungdanan makita nila sa ilang atubangan, dili ang ka-uswagan sa yutan-ong bahandi ug himaya, kondili kinabuhing manggibuhaton ug katalagman, ug usahay ang kapalaran sa pagkamartir maoy maangkon. {ADA 62.3}

Ang mga misionero manglakaw nga tinagurha, sama sa pagpalakaw ni Jesus sa Iyang mga tinon-an. Kanunay nga ang batan-on ubanan sa tigulang nga may experiencia, ug killing batan-on ubos sa iyang pagmando kay siya nga tigulang mao man ang may responsable sa pagbansay sa batan-on, ug ang batan-on kinahanglan nga manalinghug sa pahamangno sa iyang kauban nga tigulang. Killing mga obreroha dili kanunay managkuyog, apan sa makadaghan managtagbaoy sila alang sa pagampo ug pagsulosabut, sa ingon niana managligonay ang usag usa sa pagtoo. {ADA 62.4}

Ang buhat niining mga misioneroha magsugod sa kapatagan ug sa mga kawalogan sa kinapungpungan sa ilang kabukiran, apan mosaylo pa gayud ug halayo kaayo. Ang ilang mga tiil walay sapin, ug ang ilang mga panapton nagkabuling sa panaw sama gayud sa ilang Ginoo, sila muagi sa mga dagkong siyudad, ug mosulod sa mga halagyo nga yuta. Sa bisan diin dapit ilang ginasabwag ang hamili nga binhi. Ang mga iglesia mitindog sa ilang ginaagian, ug ang dugo sa mga sinakit nagsaksi alang sa kamatuoran. Ang adlaw sa Dios magapahayag sa dakong pag-ani sa mga kalag nga dinapa tungud sa buhat niining mga matinumanong mga tawo. Tinakpan ug sa hilum, ang pulong sa Dios didto na sa dalan sa Kakristianosan, ug nga sa malipayon ginadawat sa puloy-anan ug sa mga kasing-kasing sa mga tawo. {ADA 63.1}

Alang sa mga Valdenses ang mga Kasulatan dili lamang kay talaan sa Dios kong giunsa Niya pag-amoma ang Iyang mga katawohan sa ming-aging panahon, ug pagpahayag sa responsabilidad ug katungdanan karon, kondili mao ang mga kasaysayan sa mga katalagman ug himaya sa palaabuton. Ilang ginaton-an ang Biblia uban sa mga pag-ampo ug luha, sa hilabihan gayud sila natandog sa mga hamiling pulong, ug nga ilang katungdanan ang pagpahibalo sa uban niining makaluwas nga kamatuo-ran. Ilang nakita ang piano sa kaluwasan nga ginapaliayag sa matin-aw sa mga balaang dahon, ug ilang hikaplagan ang kalipay, paglaum, ug pakigdait sa pagtoo kang Jesus. Samtang ang kahayag nagbanwag sa ilang igsalabut ug naghimong malipayon sa ilang mga kasingkasing, ila usab nga ginahandum ang pagsidlak sa kahayag niadtong ginangitngitan sa papanhong kasaypanan. {ADA 63.2}

Ilang nakita nga ubos sa pagmando sa papa ug sa mga kaparian ang kadaghanan nagpanlimbasug sa pagkab-ut sa pasaylo, pinaagi sa pagsakit sa ilang kaugalingong lawas alang sa sala sa ilang mga kalag. Ginatudloan sila sa pagsalig sa ilang mga maayong buhat sa pagluwas kanila, sa gihapon sila nagtinan-away sa ilang kaugalingon, sa pagtanaw nila sa ilang kaugalingon nga sila nabuyang-ang sa kaligotgot sa Dios, ilang ginasakit ang ilang lawas

ug kalag, apan bisan pa wala makakita ug kapahulayan. Sa ingon niini ang mga kalag nga matinumanon sa ginasugyot sa ilang conciencia nagapus sa mga pagtolonan sa Roma. Mga linibo ang nagbiya sa ilang mga higala ug kabanayan, ug nagasto sa ilang mga kinabuhi sa mga lawak sa konbento. Tungod sa mga pagsublisubli sa pagpuasa ug sa mga maidlot nga mga hampak, tungud sa pagtukaw sa kagabhion, sa paghapa sa oras nga malaay sa katugnaw, sa mga bato nga mabasábasá sa ilang mga puloy-anan, tungud sa mga hatag-as nga mga pagpanaw, tungod sa pagpahaubos sa pagsubo sa sala ug sa makalilisang nga pagsakit, mga linibo sa kawang lamang nagpangita sa pagbaton ug pakigdait sa ilang conciencia. Piniutan sa pagila sa sala, ug ginalisang tungud sa kahadlok sa mabalusong kaligotgot sa Dios, daghanan ang nagpadayon sa pag-antus, hangtud nga ang kinaiya nakabsan na, ug sa walay bisan usa ka kasilaw sa kahayag kun paglaum, sila nanganaug sa lubnganan. {ADA 64.1}

Ang mga Valdenses naghandum sa pagtipiktipik sa tinapay sa kinabuhi niining mga himalatyong mga kalag, sa pagbukas kanila sa mga balita sa pakigdait sa mga saad sa Dios, ug sa pagtudlo kanila kang Kristo ingon nga mao lamang ang ilang paglaum ug kaluwasan. Ang pagtolon-an nga ang mga maayong buhat makaluwas sa atong mga paglapas sa kasugoan sa Dios ginaila nila nga pinasikad sa dakong kabakakan. Ang pagsalig sa tawhanong balus nagbalda sa walay katapusang gugma ni Kristo. Si Jesus namatay ingon nga halad sa tawo tungod kay ang kaliwatan nga nahulog dili man makahimo bisan unsa sa pagrecomendar sa ilang kaugalingon sa Dios. Ang mga buhat sa linansang ug binanhaw nga Manluluwas mao ang patukoranan sa Kristohanong pagtoo. Ang pagsalig sa kalag kang Kristo mao ang matuod, ug ang iyang pag-ungot Kaniya kinahanglan nga suod kaayo, sama sa bukton ug sa lawas, kon sa sanga ug sa punoan. {ADA 64.2}

Ang mga pagtolon-an sa papa ug sa mga kaparian nagmando sa mga tawo sa pagtan-aw sa kinaiya sa Dios, ug bisan pa kang Kristo ingon nga maisug, mangitngit, ug madumilion. Ang Manluluwas ginapahayag nga walay kalooy sa tawo nga nahulog ug kinahanglan sa panabang sa mga pari ug sa mga santos. Kadtong kansang mga hunahuna nabanwagan sa kahayag sa pulong sa Dios naghandum sa pagtudlo niining mga kalaga kang Jesus ingon nga maloloy-on, mahigugmaong Manluluwas, nagtindog nga tinuy-od ang mga bukton, sa pagdapit sa tanan nga muduol Kaniya uban ang kabug-at sa ilang kasal-anan, ug ang ilang kalisdanan ug kagul-anan. Ginahandum nila ang paghinlo sa mga kaulangan nga ginapatongpatong ni Satanas aron nga ang tawo dili makakita sa mga saad sa Dios ug muadto diritso sa Dios sa pagsugid sa ilang mga sala ug makabaton sa pasaylo ug pakigdait. {ADA 65.1}

Ang misionero nga Valdenses andam gayud sa pagsaysay niadtong mga hunahuna nga nagpangita sa mga bililhong ka¬matuoran sa maayong balita. Sa dakong pagbantay iyang gibulad sa matinamdanon gayud ang mga sinulat nga bahin sa mga Balaang Kasulatan. Maoy daku niyang kalipay ang paghatag sa paglaum sa masinulondon, ug masakiton nga kalag, nga makakita lamang sa Dios nga mabaluson, nga naghulat sa matarung nga paghukom. Uban sa nagkurog nga ngabil ug sa mga mata nga puno sa mga luha, kanunay nga nagluhod, sa pagbukas sa iyang mga kaigsoonan sa bililhong mga saad nga nagpahayag sa bugtong

paglaum sa makasasala. Sa ingon uiini ang kahayag sa kamatuoran misulod sa daghang mga hunahuna nga gingitngitan, linokot ang mga panganod sa kangitngit, hangtud nga ang Adlaw sa Katarungan mosidlak sa kasingkasing uban ang Iyang silaw nga makaayo. {ADA 65.2}

Kadaghanan wala malimbungi mahatungud sa mga pagangkon sa Roma. Nakita nila kong daw unsa ka kawang ang panabang sa tawo kun sa manolonda alang sa makasasala. Sanglit ang matuod nga kahayag mibanagbanag sa ilang mga panumduman, sila mituaw uban sa kalipay, "Si Kristo mao ang akong sacerdote; ang Iyang dugo mao ang akong halad; ang Iyang halaran mao ang akong sugiranan." Sa hingpit ang ilang kaugalingon ginahatag tungod sa mga buhat ni Jesus, sinubli ang mga pulong, Apan sa walay pagtoo, dili gayud mahimo ang pagpahimoot Kaniya." "Kay walay lain nga ngalan sa ilalum sa langit, nga nahatag sa mga tawo, nga tungod Kaniya mangaluwas kita."2 {ADA 66.1}

Ang kalig-onan sa gugma sa Manluluwas daw daku ra kaayo alang sa ubang mga kabus ug binagyohang mga kalag sa pagila. Dako ra kaayo ang kapahulayan nga nadala, ug ang sa¬ma sa baha nga kahayag nga misidlak kanila, daw nakapabalhin kanila sa langit. Ang ilang mga kamot ginabutang nga masaligon sa kamot ni Kristo; ang ilang mga tiil nakasukad sa batong bantilis sa mga katuigan. Sa mga tinago nga dapit., ang pulong sa Dios ginadala ug ginabasa, usahay sa usa ka kalag lamang usahay sa diotay nga pundok nga nagpangandoy sa kaha¬yag ug sa kamatuoran. Sa makadaghan ang tibook nga gabii gigasto sa ingon niining paagi. Dako kaayo ang kahibulong ug kahinangop sa mga nanagpatalinghug nga ang magbabalita sa kalooy, sa kanunay ginapugos nila sa paghunong sa iyang pagbasa hangtud nga masabut gayud nila ang maayong balita sa kaluwasan. Sa makadaghan ang mga pulong nga ingon riini ginapamulong "Magadawat ba kaha gayud ang Dios sa akong halad?" Moyohom ba Siya kanako? Mopasaylo ba Siya kanako? Ang tubag ginabasa, "Umanhi kanako nga tanan nga gikapuyan ug gibug-atan kay pagapapahulayon ko kamo."3 {ADA 66.2}

Ang pagtoo mao ang naggunit sa saad, ug ang malipayong tubag nadungug: "Dili na kinahanglan maghimo sa mga hatagas nga panaw; dili na kinahanglan ang mga masakit nga panaw ngadto sa balaang halaran. Makaduol ako kang Jesus ingon nga ako, makasasala ug dili balaan, ug dili Niya isalikway ang mahinulsulong pag-ampo. 'Ang imong sala ginapasaylo! Bisan ang ako, bisan ang ako ginapasaylo! {ADA 66.3}

Ang sulog sa balaang kalipay nagtugob sa kasingkasing, ug ang ngalan ni Jesus ginapadako tungod sa pagdayeg ug pagpasalamat. Kadtong mga malipayong kalag namauli sa ilang mga puloy-anan sa pagsabwag sa kahayag, sa pagsubli sa uban sumala sa ilang mahimo, sa ilang mga bag-ong mga kabatid kun experiencia; nga ilang nakita ang matuod nga buhi nga Dalan. Adunay makahibulong ug makahinoklog nga gahum sa mga pulong sa Kasulatan nga nagsulti diritso sa mga kasingkasing niadtong naghandum sa kamatuoran. Mao ang tingog sa Dios, ug nagkabig niadtong nakadungog. {ADA 67.1}

Ang Paglutos sa mga Valdenses

Ang pagkinabuhi niining mga tawhana, nga naghupot sa pagtoo sa karaang iglesia, mao kanunay ang nagpamatuod sa pagkaapostata sa Roma, ug tungod niini nakapasibut sa hilabihang pagdumot ug paglutos. Ang ilang pagsupak sa dili pagbiya sa mga Kasulatan mao usab ang paglapas nga ang Roma dili makahimo sa pagpasaylo. Iyang gihunahuna ang pagpala kani¬la sa yuta. Karon misugod 11a ang makalilisang nga gubat batok sa mga katawohan sa Dios sa ilang mga pinoy-anan sa kabukiran. Ang mga inkisidor ginapabanhig sa ilang mga dalan, ug ang talan-awon sa walay sala nga Abel nga nahulog sa kamot sa mamomono nga Cain kanunay nga ginasublisubli. {ADA 67.2}

Makadaghan ang ilang yuta nga matambok ginabiyaan, ang ilang mga balay ug kapilia ginapapha, aron nga sa diin kaniadto adunay kapatagan nga himunga ug ang mga kabalayan sa mga walay sala, ug makugihong mga tawo, nawala ug ang nahabilin mao lamang ang kamingawan. {ADA 67.3}

Wala silay ikasumbong batok sa pamatasan niining mga tawong linutos. Bisan ang ilang mga kaaway nagingon kanila nga mga tawong makigdaiton, mahilum, ug mga diosnon. Ang ilang dakong sala lamang kay dili sila mag-ampo sa Dios sumala sa kabubut-on sa papa. Tungod niining salaa ang tanang pagpahaubos, panamastamas, ug pag-antus gidat-ug kanila. Walay sapayan bisan ginagubat sila ug ginapamatay sa daw dili tawbanong paagi, apan nagpadayon gihapon sa pagpadala sa mga misionero sa pagsabwag sa mga bililhong kamatuoran. Ginapangita sila sa kamatayon; bisan pa ang ilang dugo mao ang nagbóbó sa mga binhi nga nahatanum, ug wala gayud mapakyas ang pagpamunga. Ingon niini ang pagsaksi sa mga Valdenses alang sa Dios, mga ginatus ka mga katuigan sa wala pa matawo si Lutero. Nagkatibulaag sa mga kayutaan, ilang gipugas ang mga binhi sa Reformacion nga nagsugod sa panahon ni Wycleff, misamot gayud pagdako sa mga adlaw ni Lutero, ug kinahanglan igapadayon ngadto sa katapusang panahon niadtong gusto usab sa pag-antus sa tanang mga butang tungod “sa pulong sa Dios, ug sa pagpamatuod ni Jesukristo.”4 {ADA 67.4}

Kapitulo 5 - Bituon sa kabuntagon

SA wala pa ang Reformacion, may mga panahon nga ang Biblia nihit kaayo; apan ang Dios wala mutugut nga ang Iyang pulong malaglag sa hingpit. Ang iyang mga kamatuoran dili pagatagoan sa gihapon. Masayon kaayo nga Iyang mabadbaran sa talikala ang mga pulong sa kinabuhi, sama ra kasayon sa Iyang pag-abli sa mga ganghaan sa bilanggoan ug kuhaon ang tranka sa mga pultahan aron nga makagawas ang Iyang mga alagad. Sa nagkalainlaing dapit sa Uropa ang mga tawo ginapalihok sa Espiritu sa Dios sa pagpangita sa kamatuoran sama sa natago nga mga bahandi. Tungod sa kabubut-on sa Dios minandoan sa Balaang Kasu-latan, ilang ginaton-an ang mga balaang mga dahon uban sa mainiton gayud nga tinguha. Andam sila sa pagdawat sa kahayag, sa bisan unsa nga bili sa ilang kaugalingon. Ingon nga mga langitnong pinadala nga magbabalita nanglakaw sila sa paglugtas sa mga talikala sa kasaypanan ug kadiwatahan, ug ginatawag kadtong mga naulipon sa dugay nang panahon sa pagtindog ug paglaban sa ilang kagawasan. {ADA 69.1}

Gawas lamang sa mga Valdenses, ang pulong sa Dios sa daghang mga katuigan natakpan sa mga pinulongan nga nahibaloan lamang sa mga makinaadmanon; apan miabut ang panahon nga ang mga Kasulatan ginahubad, ug ginahatag sa mga katawohan sa nagkalainlain nga yuta sa ilang kaugalingong pinulongan. {ADA 69.2}

Sa ikanapulog upat ka gatus ka tuig may mitindog sa Inglaterra, usa ka tawo nga igamantala ingon sa “bitoon sa kabuntagon sa Reformacion,” — Si Juan Wicleff. Ang dakong pagsupak batok sa Roma nga gitugot kaniya sa pagsulti, dili gayud mahimo nga mahilum. Ang pagsupak nagbukas sa panagbingkil nga mao ang gisangputan sa kagawasan sa pagkaulipon sa tagsatagsa, sa mga iglesia, ug sa mga nasod. {ADA 70.1}

Si Wicleff nakadawat daghang kinaadman, ug kaniya ang pagkataha sa Ginoo mao ang sinugdan sa kaalam. Sa colegio siya nabantog sa iyang mainitong pagkadiosnon, ingon man usab sa iyang talagsaong kaabtik ug pagkaayong tinon-an. Sa iyang kauhaw sa kaalam ginapangita niya nga mahibalo siya sa tanang sanga sa kaalam. Siya nakakat-on sa pilosopia escolastica (kaalam nga eskolastikanhon) sa mga Kasulatan sa iglesia, ug sa balaod civil, ilabina gayud sa iyang kaugalingong lungsod. Sa human sa iyang mga buhat ang kapuslanan sa iyang sayong pagto-on nahimong mahayag. Ang iyang pagkahinasa gayud sa pilosopia sa iyang panahon nakatabang ka¬niya sa pagbutyag sa mga kasaypanan; ug tungud sa iyang pagtoon sa balaod nga lungsudnon ug balaod nga simbahanon naandam siya sa paghimo sa dakong pagpakig away alang sa lungsodnon ug tinohoanong kagawasan. Samtang siya ma kagamit sa mga hinagiban nga kinuha gikan sa pulong sa Dios, nakatoon siya sa mga “diciplina intelectual” sa mga tung-haan, ug siya makasabut sa mga kalaki sa mga tawo sa tung haan. Ang gahum sa iyang pagkaabtik ug ang hataas ug hingpit niya nga kaalam maoy nakapatahud kaniya sa iyang mga kahigalaan ug mga kaaway. {ADA 70.2}

Samtang didto sa tunghaan ang hunahuna ni Wicleff na dala ngadto sa mga Kasulatan, ug misulod sa pagsusi sa samang hingpit nga paagi nga nakatabang kaniya sa pagkadakong maalam sa mga tunghaan. Sukad dinhi may pagbati siya sa dakong kakulang, nga bisan ang iyang kaalam sa escolastica o ang pagtolon-an sa iglesia dili makatagbaw. Sa pulong sa Dios iyang hikaplagan ang kaniadto iyang ginapangita nga kawang. Dinhi iyang nakita ang piano sa kaluwasan gipahayag, ug si Kristo gibutang nga mao lamang ang Manlalaban sa tawo. Gihatag niya ang iyang kaugalingon sa pag-alagad kang Kristo, ug naghunahuna sa pagsabwag sa kamatuoran nga iyang nasusihan. Sama sa mga reformador nga ming-agi si Wicleff sa sinugdan sa iyang buhat wala makahibalo kun ma¬kakita kong asa siya dad-a. Wala siya magpalandong sa pagpakigbatok sa Roma. Apan ang iyang mainitong pag-alagad sa kamatuoran makadala kaniya dili lain kondili mao ang pagpakigbugno sa kabakakan. Ang hilabihang katin-aw sa iyang pagsabut sa mga kasaypanan sa papado, naglabi usab ang iyang pagpahayag sa pagtolon-an sa Biblia. Iyang nakita nga ang Roma mibulag sa pulong sa Dios alang sa tawhanong tradicion; sa walay kalisang iyang ginasumbong ang kaparian nga mao ang nagpapha sa mga Kasulatan, ug nagsugo nga ang Biblia iuli sa mga tawo, ug nga ang iyang pagbulot-an tukoron pag-usab sa iglesia. Si Wicleff maayo ug mainitong magtutudlo, ug maayong magwawali, ug ang iyang kinabuhi sa matag adlaw nagpamatuod sa kamatuoran nga iyang ginawali. Ang iyang kaalam sa mga Kasulatan, ang kusug sa iyang katarungan, ang kaputli sa iyang kinabuhi, ug ang iyang dili matarug nga kadasig ug kahalangdon, nakapadaug alang kaniya ug hataas ug nakapasalig sa kadaghanan. Ang kadaghanan sa mga tawo ginatak-an sa ilang pagtoo, sanglit ilang nakita ang kangil-aran diha sa iglesia sa Roma, ug ilang gihatagan sa dakong pagtahud uban sa binutyag kalipay ang kamatuoran nga gindala ni Wicleff; apan ang mga pangolo sa papa napun-an sa dakong kapungot sa ilang pagkasayud nga kining reformador may dakong kagahum pa kay kanila. {ADA 70.3}

Ang Santako sa Pagkahataas sa Kagahum sa Papa sa Inglaterra

Si Wicleff maayong magbabantay sa kasaypanan, ug iyang gisantako sa walay kukahadlok ang mga abuso nga giuyonan sa pagbulot-an sa Roma. Samtang siya nahimong kapilian sa hari, siya mitingdog nga maisug sa pagbatok sa bayad sa buhis nga giangkon sa papa sa hari nga Ingles, ug iyang gipakita nga ang pag-angkon sa papa sa mga pagbulot-an sa lungsodnong pagmando supak sa katarungan ug sa bugna. Ang mga pag-angkon sa papa nakapasibut sa dakong kapungot, ug ang mga pagtolon-an ni Wicleff mikaylap ang kagahum sa mga dagkong tawo sa lungsud. Ang hari ug ang mga halangdong mga tawo nagkauyon sa pagdumili sa pag-angkon sa papa sa pagbulot-ang yutan-on, ug nagdumili usab sa pagbayad sa buhis. Sa ingon niini ang masangputanong santako batok sa pagkahataas sa kagahum sa papa sa Inglaterra nahimo. {ADA 71.1}

Ang mga Makalilimos nga Fraile

Ang laing kadautan nga gibatokan sa Reformador nga gisangka sa hataas ug makusog nga gubat, mao ang pagkatukod sa mga pundok sa makalilimos nga mga Fraile. Kining mga

Fraileha nanagduot sa Inglaterra, sa pagsaliyab sa kadaut sa ibabaw sa ka daku ug ka mauswagon sa nasud. Ang industria, ang edukasyon, ang pamatasan, ang tanan nagbati sa makaluya nga gahum. Ang makalilimos ug tinapulang kinabuhi sa mongha dili lamang nakapaut-ut sa mga hinguhaan sa mga tawo, kondili naghimo sa mapuslanong buhat nga talamayon ug makauulaw. Nikunhod ang pamatasan sa mga batan-on ug nahimong dautan. Tungod sa gahum sa mga Fraile daghan ang nadala sa pagsulod sa konbento ug naggasto sa ilang kaugalingon sa minongha nga kinabuhi, ug kini dili lamang nga wala makauyon ang ilang mga ginikanan kondili nga wala sila ngani mahibalo, ug supak sa ilang mga kasugoan. {ADA 72.1}

Ang papa naghatag ug gahum niining mga monhi sa pagpanalinghug sa kompisal, ug sa pagpasaylo. Kini nahimo nga sinugdanan sa dakong kadautan. Binuyok sa pagpauswag sa ilang ganansia, ang mga Fraile maabtik kaayo sa pagpasaylo sa bisan unsang dautang buhat, ug ang gisangputan niini hinoon mao nga ang labing dautang bisio mikaylap sa hilabihan nga kakusog. Ang mga masakiton ug mga kabus ginapasagdan nga mag-antus, samtang ang mga gasa nga makatabang unta sa ilang mga kinahanglanon moadto na hinoon sa mga mongha, uban sa mga hulga nagkuha sa limos sa mga tawo, nagpahayag pa uban gihapon ang paghulga nga kinsa kadtong dili maghatag sa mga gasa sa ilang pundok dili diosnon. Wala magsapayan sa ilang pagpaka-aron ingnong kabus, ang bahandi sa mga Fraile kanunay nga nagdugang, ug ang ilang mga matahum ug dagkong balay ug ang kaluho sa ilang mga talad mao ang nagpahayag sa pagkakabus sa nasud. Ug samtang sila naggasto sa ilang panahon sa lulinghayaw ug patuyang sa dayandayan, ilang ginapadala ang mga tawo nga ilis kanila nga wala gayud ing alamag, nga igo lamang nga makaisip sa pila ka mga kahibulongang sugilanon, mga minamaomao, ug magtiawtiaw sa paglipay sa mga tawo ug maghimo gihapon kanila nga linimbungan sa mga mongha. Bisan pa ang mga Fraile nagpadayon sa paghupot sa mga diwatahan nga kadaghanan, ug nagmando kanila sa pagpatoo nga ang tanan lamang nga katungdanan nga tinohoanon mao ang pagila sa pagkahalangdon sa papa, sa pagsimba sa mga santos, ug sa paghimo ug mga gasa sa mga mongha, ug nga kini igo na nga makapalangit kanila. {ADA 72.2}

Ang mga makinaadmanon nga mga tawo ug diosnon, napakyas sa hilabihang panlimbasug sa pagusab sa kinabuhi nga minongha; apan si Wicleff uban ang matin-aw nga pagsabut, nagsantako sa gamot sa kadautan, sa pagingon nga ang tibook nga paagi bakak, ug nga kinahanglan nga wagtangon gayud. {ADA 73.1}

Nagsugod siya pagsulat ug pagpasundayag sa mga tratados nga batok sa mga Fraile, dili, nga sa pagpangita lamang ug lantugi kanila, kondili sa pagsampit sa igsalabut sa katawohan mahatungud sa mga pagtolon-an sa Biblia ug sa iyang tagbuhat. Siya nagpahayag nga ang gahum sa pagpasaylo kun pag-excomulgar nga nabatnan sa papa dili labaw kay sa gahum nga anaa sa mga pari, ug nga wala gayud ing tawo nga tinuod nga excomulgado hangtud nga sa sinugdan dili siya magadala ug silot sa iyang kaugalingon nga gikan sa Dios. Walay lain nga labaw pang paagi nga masangputanon sa paglumpag ning higanting magmumugna sa

espirituhanon ug yutan-ong ginharian nga ginapatindog sa papa, ug nga mga minilion sa mga kalag ug lawas nga nangabihag. {ADA 73.2}

Ang Sumbong sa Roma kang Wicleff

Ang papanhong mga linti hapit na nga ilabyug batok kang Wicleff. Tolo ka mga kasugoan ginapadala ngadto sa Inglaterra,—ngadto sa universidad, sa hari, ug sa mga obispo,—ang tanan nagsugo sa madaling sukod sa pagpahilum sa mag tutudlo sa herehia. Apan sa wala pa muabut ang mga bula (kasugoan nga papanhon), ang mga obispo sa ilang kaabtik, nagpatawag kang Wicleff aron sa paghusay. Apan duha sa mga labing gamhanang principe sa ginharian miuban kang Wicleff ngadto sa husayan; ug ang mga katawohan, naglibut sa balay ug mihugop pagkalit sa paghulga sa mga maghuhukom nga ang paghusay ning panahona kinahanglan hunongon, ug nga siya tugutan nga mulakaw sa kalinaw. Wala madugay sa human niini, si Eduardo III, nga ginasaligan sa mga obispo sa paggamit sa iyang gahum sa pagbatok sa Reforma-dor, tungud sa iyang katigulang namatay, ug ang maglalaban kaniadto kang Wicleff maoy nagmando sa ginharian. {ADA 74.1}

Apan ang pag-abut sa papanhong bula (kasugoan) nagbutang sa tibook nga Inglaterra sa absolutong balaod nga mao ang pagdakop ug pagbilanggo sa herehis. Killing mga buhata nagtudlo diritso sa pagsunog sa kalayo. Nakita nga matin-aw nga si Wicleff mahulog nga binihag sa malagutong Roma Apan ang nagingon sa karaan, “Dili ka mahadlok; Ako ang imong kalasag,” ug usab ginatuy-od ang Iyang mga kamot sa paglaban sa Iyang alagad. Ang kamatayon miabut, dili sa Reformador, kondili sa papa nga nagsugo sa paglaglag. Si Gregorio XI. namatay, ug ang mga punoan sa iglesia nga nag katigum sa paghusay sa kaso ni Wicleff nagkatibulaag. {ADA 74.2}

Ang Panagkaaway sa mga Papa

Ang kabubut-on sa Dios sa gihapon nagmando sa mga hitabu sa paghatag ug higayon aron sa pagtubo sa Reformacion. Ang kamatayon ni Gregorio gisundan sa pagpili sa duha ka papa nga kaaway. Ang duha ka nagkasumpaking gahum, pulos nagingon nga sila dili masayop, karon buot nga pagtahuron. Ang tagsatagsa nagtawag sa mga masinulondon sa pagtabang kaniya sa paghimo ug gubat batok sa usa, pinugos ang iyang mga sugo pinaagi sa makalilisang nga “anatema” (labaw pa kay sa excomunion) batok sa iyang mga kaaway, ug nagsaad sa mga balus sa langit niadtong magtabang kaniya. Kining nahatabu nagpaluya sa gahum sa papado. Ang mga nagkasumpaki mao lamang ang ilang nahimo ang pagataki sa usag usa, ug si Wicleff niining panahona nagpahulay. Sa mahilum nga pagpahulay sa iyang parokia sa Lutterworth, ang Reformador nagbuhat nga makugihon sa pagtudlo sa mga tawo gikan sa mga papang nagkasumpaki ngadto kang Jesus, ang Principe sa Pakigdait. {ADA 74.3}

Si Wicleff, sama sa iyang Ginoo, nagwali sa maayong balita sa mga kabus. Wala pa gayud matagbaw sa pagsabwag sa kahayag sa ilang mga makalolooy nga puloy-anan sa iyang kaugalingon nga parokia, naghunahuna pa gayud siya nga ang kahayag madala sa tanang dapit

sa Inglaterra. Aron nga matuman kini nagtukod siya ug usa ka pundok sa mga magwawali, yano, ug mga diosnon nga mga tawo, nga naghigugma sa kamatuoran ug walay laing tingoha kondili mao ang pagsabwag niini. Kining mga tawhana nanglakaw sa bisan diin dapit nagpanudlo sa mga tabuan, sa mga kadalanan sa dagkong siyudad ug sa mga kasuoksuokan sa lungsod. Ilang ginapangita ang mga tigulang, ang mga masakiton, ug ang mga kabus. ug nagbukas kanila sa malipayong mga balita sa grasya sa Dios. {ADA 77.1}

Ang Paghubad sa Biblia ngadto ft a Ininglis

Apan ang labing dakong buhat ni Wicleff sa tibook niyang kinabuhi mao ang paghubad sa Biblia ngadto sa pinulongang Ininglis. Sa iyang buhat, “On the Truth and Meaning of Scripture,” iyang gipahavag ang iyang tinguha sa paghubad sa Biblia, aron ang tagsatagsa ka tawo sa Inglaterra makabasa, sa pinulongan nga iyang natawohan, sa mga kahibulongang buhat sa Dios. {ADA 77.2}

Sa kalit lamang ang iyang mga buhat nahunong. Bisan ang iyang panuigon wala pa muabut ug kan-uman, apan tu ngod sa walay puas nga buhat, pagtoon, mga ataki sa iyang mga kaaway, nakapaluya sa iyang kusog, ug nakahimo kaniyang tigulang. Siya gitakbuyan sa piligrosong sakit. Killing mga balitaa nakalipay ug dako kaayo sa mga Fraile. Karon naghunahuna sila nga siya si Wicleff maghinulsul gayud sa mapait sa kadautan nga nahimo niya sa iglesia, ug midali-dali sila sa pag-adto sa iyang lawak sa pagpakompisal kaniya. Ang mga Tinugyanan gikan sa upat ka mga pundok nga re¬ligioso, uban sa mga opisial sa lungsod, nagpunsisok sa ginaingon nga himalatyong tawo. “Sila miingon ang kamatayon anaa sa imong mga ngabil” “matandog ka karon sa imong mga sala, ug bakwion mo sa among atubangan ang imong giingon nga makadaut kanamo.” Ang Reformador namati sa dakong kahilum; unya naghangyo siya sa iyang mananabang nga bangonon sa iyang higdaan, iyang gitutukan silang nagtindog nga naghulat sa iyang bakwi, siya miingon, sa dako ug kusug nga tingog nga kanunay mao ang makapakurog kanila, “Dili ako mamatay, apan mabuhi, ug igapahayag ko pag-usab ang mga dautang buhat sa mga Fraile.”1 Nahabulong ug naulaw ang mga Fraile midali pagguwa sa lawak. {ADA 78.1}

Ang mga pulong ni Wicleff natuman. Nabuhi siya sa pagpahaluna sa mga kamot sa iyang katagilungsud sa labing gamhanang hinagiban batok sa Roma,—ang Biblia, ang langitnong tinudlong magtatabang sa paggawas, sa pagbanwag, ug sa pagwali sa katawolian. {ADA 78.2}

Adunay daghan ug dakong mga kalisdanan nga makabalda niining buhata. Si Wicleff ginalaygay sa sakit; nahibalo siya nga diotay na lamang ang nahabilin nga mga tuig alang sa iyang pagbuhat; iyang hikit-an ang kabatokan nga kinahanglan niyang sumpoon; apan dinasig tungud sa mga saad sa pulong sa Dios, nagpadayon sa pagsulong nga walay panagana. Sa kinapungpungang kusog sa iyang mahunahunaong gahum, daghang ang kabatid, siya natagoan ug naandam tungod sa kabubut-on sa Dios alang ning dako niyang mga bulohaton. Samtang ang tanang Kakristianosan nagkaguliyang. ang Reformador, sa iyang puloy-anan sa

Lutterworth, wala makabati sa mga kasamok sa gawas, nagpahaluna sa iyang kaugalingon sa iyang piniling buhat. {ADA 78.3}

Sa katapusan ang buhat nahuman,—ang unang paghubad sa Biblia ngadto sa Ininglis nahimo. Ang Inglaterra nabuksan na sa pulong sa Dios. Ang Reformador wala nay kahadlok karon sa bilanggoan kun sa kalero nga kalayo. Iya nang napahaluna sa kamot sa mga Inglis ang kahayag nga dili ga¬yud mapalong. Sa paghatag sa Biblia sa iyang mga katagilungsud, ang iyang nahimo labaw pa kay sa paglumpag sa mga talikala sa pagkadili maalam ug bisio, labaw pa kay sa paggawas ug pagtuboy sa iyang lungsud, kay sa nahimong mga mahayag nga kadaugan sa natad sa panggubatan. {ADA 79.1}

Ang paagi sa pagpatik wala pa kaniadto hiilhi, tungud lamang sa mahinay ug malaay nga buhat ang mga hulad sa Biblia misanay. Dako kaayo ang tinguha sa pagbaton sa basahon, nga daghan ang gusto sa pagsalmot sa paghulad niini, apan malisud kaayo kay ang mga maghuhulad dili maka-ato. Ang uban sa mga datong pumapalit nagtinguha sa pagpalit sa tibook nga Biblia. Ang uban nagpalit mga bahin lamang. Sa makadaghang hitabu ang mga lain-laing familia managtinampohay sa pagpalit ug usa ka hulad. Sa ingon niana ang Biblia ni Wicleff didto na sa mga balay sa katawohan. {ADA 79.2}

Si Wicleff migikan sa hilabihang kangitngit sa mga katuigan. Wala pay bisan kinsa nga nahauna kaniya sa sulondan pagbuhat sa paagi sa pagreforma. Natawo siya sama kang Juan Bautista sa paghimo ug mision nga especial (tinuyo), siya mao ang balita sa bag-ong katuigan. Bisan pa ang sistema sa kamatuoran nga iyang gipahayag adunay pagkausa ug kahingpit sa mga reformador nga misunod kaniya, maabut, ug dili hilabwan, bisan usa ka gatus ka tuig human niini. Halapad ug halalum kaayo ang patukuranan, malig-ong ug matuod ang bayanan, nga dili kinahanglan pa nga usbon pagtukud sa mga nakasunod kaniya. {ADA 79.3}

Si Wicleff usa sa mga labing dako nga reformador. Sa kahalapdon sa kaalam, sa katin aw sa salabutan, sa kalig-on sa pagpahayag sa kamatuoran, ug sa kaisug sa paglaban niini, siya hitupngan lamang sa pipila nga nahasunod kaniya. Ang kaputli sa kinabuhi, ang makanunayong pagkakugi sa pagtoon ug sa pagbuhat, ang maayong kadungganan, ug ang gugma sama sa kang Kristo ug pagmatinumanon sa iyang pag-alagad nga sama kang Kristo, maisip nga nahauna sa mga reformador. Ug walay sapayan niining tanan, sa iyang panahon mangitngit ang panumduman ug dautan ang pamatasan milutaw ang kaputli niya. {ADA 80.1}

Ang kinaiya ni Wicleff mao ang nagpamatuod sa maalamon ug makauusab nga gahum sa Balaang Kasulatan. Ang Biblia mao ang naghimo kaniya nga mao siya. Ang panlimbasug sa pagsagop sa mga dagkong mga kamatuoran nga binugna, naghatag sa kalab-as ug kusug sa tanang kalawasan. Nagpalapad sa hunahuna, nagpahait sa gahum sa igsalabut ug nakapahingkud sa paghukom. Ang pagtoon sa Biblia makapahalangdon sa hunahuna, igbalati, ug sa tinguha labaw pa kay sa bisan unsang hiarangan sa pagtoon. Makahatag kalig-on sa tuyo, sa pagpailub, sa kadasig, ug sa pagkamainantuson; makapaayo sa kinaiya, ug

makapabalaan sa kalag. Ang mainiton ug balaanong pagtoon sa Kasulatan, magdala sa hunahuna sa tinon-an ngadto duol sa walay katapusang hunahuna, maghatag sa mga tawo sa kalibutan sa labi pang maligon ug maabtik nga salabutan ingon man usab sa halangdon pagtulon-an kay sa mahimo sa sangputan sa pagtoon sa tawhanong pilosopia. “Ang pagsulod sa Imong pulong”, matud pa sa mag-aawit, “nagahatag ug kahayag; naghatag ug igsalabut.”2 {ADA 80.2}

Ang mga doktrina nga ginatudlo ni Wicleff nagpadayon sa ubang panahon sa pagsabwag; ang mga sumosunod ginganlan ug mga Wicleffista, ug lolardos, dili lamang nga midaghan sa Inglaterra kondili nahasabwag sa laing mga yuta, nagdala sa kaalam sa Maayong Balita. Ang uban sa mga tawong halangdon, ug bisan ngani ang asawa sa hari, naihap nga mga kinabig. Sa daghang mga dapit adunay timaan sa pagkausab sa mga batasan sa mga tawo, ug ang ilang mga diniwatahang mga timaan sa Romanismo nangawagtang sa ilang mga iglesia. {ADA 80.3}

Sa wala madugay ang waykukalooy unos sa paglutos mibundak niadtong nagdawat sa Biblia ingon nga ilang magmamando. Ang mga hari nga Inglis nga may tinguha sa paglig-on sa ilang kagahum tungud sa panabang sa Roma, wala gayud magdugavdugay sa pagsakit sa mga Reformador. Sa nahaunang panahon sa kasaysayan sa Inglaterra, may kasugoan sa pagsunog sa kalero niadtong tanang mga tinon-an sa ebangelio. Ang mga pagsakit nagkasunodsunod. Ang mga maglalaban sa kamatuoran, ginasalikway ug ginasakit, ug makatuaw lamang sila sa igdulongog sa Ginoo sa mga kasun dalohan. Ginapangita sila ingon nga kaaway sa iglesia ug mabudhion sa ginharian, sila nagpadayon sa pagwali sa mga tagong dapit nga nagpangita ug kadangpan sumala sa ilang maarangan sa mga makalolooy nga mga poloy-anan sa mga kabus, ug sa makadaghan nanagtago sa mga langob. {ADA 81.1}

Walay sapayan niining mga puntanong paglutos, ang mahilumon, diosnon, mainiton, mapailubong pagsupak batok sa kadautan sa tinohoan ginapadayon pagsangyaw sa mga ginatus ka mga katuigan. Ang mga Kristohanon niadtong unang panahon diotay lamang kaayo ug kaalam sa kamatuoran, apan nakatoon sila sa paghigugma ug pagsunod sa mga pulong sa Dios, ug sa mapailubon nag-antus alang niini. Sama sa mga tinon-an sa mga apostolikanhong mga kaadlawan, daghang nagbiya sa ilang mga katungdanan kalibutanon tungud lamang sa buhat ni Kristo. Kadtong ginatugutan sa pagpapuyo sa ilang mga balay, sa malipayon nagpadangop sa ilang mga kaigsoonan nga hininginlan; ug kong sila usab ginatabug, sa malipayon ilang ginadawat ang kapalaran sa pagkahininginlan. Matuod, may mga linibu, hinulga sa ilang mga mapuntanong mga maglulutos, nagpalit sa ilang kagawasan bisan sa pagkawala sa ilang pagtoo, ug migula sa ilang mga bilanggoan, sinaputan sa sapot sa paghinulsul, sa pagpasundayag sa ilang

pagbakwi. Apan ang gidaghanon dili diotay—nga ang kadaghanan kanila mga tawong halangdon, ug dato, ingon man mapainubsanon ug mga kabus—nga nagpamatuod sa waykukalisang sa mga bilanggoan, sa “torres lolardos”, ug nga sa kinataliwad-an sa ilang mga

kasakitan ug sa dilaab sa kalayo, nagmalipayon sila nga maisip nga takus sa pagkahibalo sa “Iyang mga pag-antus.” {ADA 81.2}

Tungud sa mga sulat ni Wicleff si Juan Hus, sa Bohemia namandoan sa pagbutyag sa mga kasaypanan sa Roma, ug misalmot sa buhat sa pagka reformador. Tungud niini kining duha ka mga halagyo kaayong lungsud napugsan sa kama¬tuoran. Gikan sa Bohemia ang buhat mikaylap sa laing mga kayutaan. Ang mga panumduman sa mga tawo namandoan sa mga pulong sa Dios nga dugay nang hikalimtan. Ang langitnong kamot nag-andam sa dalan alang sa Dakong “Reformacion”. {ADA 82.1}

Kapitulo 6 - Mga Sundalo sa Kamatuoran

ANG ebangelio nahapugas sa Bohemia sa may mga ikasiyam ka siglo. Ang Biblia ginahubad, ug ang pag simba sa katilingban ginahimo sa pinulongan sa mga katawohan. Apan sanglit ang gahum sa papa miuswag ang pulong sa Dios nangitngitan. Si Gregorio VII., nga nabantog sa pagpaubos sa garbo sa mga hari, naghunahuna usab sa pag-ulipon sa mga tawo, ug sumala sa nahaangayan ang bula kon kasugoan gipagula sa pagdili paghimo sa pagsimba sa pinulongang Bohemianhon. Ang papa nagingon nga "dili kahamut-an sa Makagagahum ang pagsimba kaniya nga sinaulog sa pinulongang wala hiilhi, ug nga daghang kadautan ug herehia nga nahimo tungod sa wala pagtuman niining sugoa."1 Tungud niini ang Roma nagsugo nga ang kahayag sa pulong sa Dios palungon, ug nga ang katawohan takpan sa kangitngit. Apan ang langit naghimo ug laing paagi sa pagbantay sa igle¬sia. Kadaghanan sa mga Valdenses ug Algibenses, nga nipahawa sa Francia ug Italia tungud sa paglutos, miadto sa Bohemia. Bisan sila magtudlo sa dayag gayud, sa mainiton nagbuhat sila sa tago. Sa ingon niini ang matuod nga pagtoo natipigan gikan sa mga ginatus ngadto sa mga ginatus nga mga katuigan. {ADA 83.1}

Sa wala pa ang mga adlaw ni Hus, adunay mga tawo nga mitindog sa Bohemia sa pagsulti sa dayag sa kadautan sa igle¬sia ug sa pagkabisioso sa mga katawohan. Ang ilang mga buhat nakapaukay sa mga kadaghanau. Ang kahadlok sa mga punoan sa iglesia napukaw, ug ang paglutos nabuksan batok sa mga tinon-an sa ebangelio. Tinabug sa pag-ampo sa mga lasang ug mga kabukiran, sila ginapangita sa mga sundalo, ug kadaghanan kanila ginapamatay. Sa human ni¬ini may kasugoan nga ang tanang mibulag sa pag-ampo sa Roma pagasunogon. Apan samtang ang mga Kristohanon naghatag sa ilang mga kinabuhi, nagtan-aw sila sa unahan alang sa kadaugan sa ilang buhat. Ang usa kanila "nagtudlo nga ang kaluwasan hikaplagan lamang tungud sa pagtoo sa Manluluwas nga linansang," sa himalatyon nagingon, "Ang kaligotgot sa mga kaaway sa kamatuoran karon nakadaug ba¬tok kanato, apan dili kini magapadayon sa gihapon; adunay magatindog nga usa gikan sa mga katawohan, walay hinagiban kun pagbulot-an, ug batok kaniya dili sila makahimo sa pag daug."2 Ang panahon ni Lutero halayo pa kaayo; apan aduna nay usa nga mitindog kansang pagpamatuod batok sa Roma mag-ukay sa mga nasud. {ADA 84.1}

Ang Pagkabata ni Hus

Si Juan Hus natawo nga kabus, ug sa bata pa siya nailo tungud sa kamatayon sa iyang amahan. Ang iyang inahan nga diosnon, nga nag-ila sa edukasyon ug sa kahadlok sa Dios ingon nga labing bahandi nangita sa pagkab-ut niini nga panulondon alang sa iyang anak. Si Hus nagtoon sa tunghaan sa lalawigan, ug unya miadto sa Universidad sa Praga, ug gidawat siya nga agraciado lamang. Giubanan siya sa iyang ina¬han nga balo ug kabus sa iyang pagpanaw ngadto sa Praga. Wala siyay ikabilin nga kalibutanong bahandi sa iyang anak, apan sa nagkaduol sila sa dakong siyudad, miluhod siya sa kiliran sa batang wala nay amahan, ug

nagampo alang kaniya nga pagapanalanginan unta sa Amahang langitnon. Diotav la-mang ang pag-ila sa inahan nga ang iyang pag-ampo ginatubag. {ADA 84.2}

Sa Universidad si Hus nabantog tungud sa iyang pagkakugihan ug pagkamauswagon, samtang ang iyang walay billing nga kinabuhi ug kaaghop, mao ang nakapahimo kaniya inila sa kadaghanan. Siya maminatud-on nga sakop sa iglesia sa Roma, ug mainiton sa pagpangita alang sa espirituhanong panalangin. Sa usa ka higayon niana sa tuig sa paglipay, mikompisal siya, iyang gibayad ang katapusan niyang kuarta sa iyang kakabus, ug mikuyog sa pasunding, aron nga maka-ambit siya sa pasaylo nga ginasaad. Sa pagkahuman niya sa iyang pag¬toon sa Colegio, nagtoon siya sa pagkapari ug dali ra kaayo na¬himo siyang bantogan, gilayon nahimo siyang pangabaga sa hukmanan sa hari. Nahimo usab siya nga profesor ug sa tapus niini nahimo siyang rector sa Universidad diin siya makadawat sa iyang kaalam. Sa pila lamang ka mga tuig kining makalolooy nga agraciadong tinon-an nahimong garbo sa iyang lungsud, ug ang iyang ngalan nabantog sa tibook nga Uropa. {ADA 85.1}

Apan laing luna sa buhat ang gisugdan ni Hus sa pag reformar. Pila ka tuig sa human siya ordinahi sa pagkapari gitudlo siya nga magwawali sa kapilya sa Bethlehem. Ang magtutukod niining kapilya naglaban tungud sa dakong kapuslanan, nga ang Kasulatan igawali sa pinulongan sa katawohan. Walay sapayan sa mga pagsupak sa Roma niining mga buhata kini nagpadayon sa Bohemia. Apan diha ang pagkadili maalam sa Biblia ug ang labing mangil-ad nga bisio naghari sa katawohan sa tanang sari. Kining mga kadautan sa walay saylo iyang gisupak ginamit ang pulong sa Dios sa pagpalig-on sa pulong sa kamatuoran ug sa kaputli nga iyang buot ipasantop. {ADA 85.2}

Usa ka tomitindok sa Praga, si Jeronimo, nga sa human niini nahimong sandurot ni Hus, sa iyang pagpauli sa gikan sa Inglaterra nakadala sa mga sinulat ni Wicleff. Ang haring babaye sa Inglaterra nga nakabig sa mga pagtolon-an ni Wicleff, mao ang Bohemianhong Princesa, ug tungud sa iyang gahum ang buhat sa Reformador nasabwag sa iyang lungsud nga natawohan. Kining mga buhat gibasa ni Hus uban ang dakong kahimuot; nagtoo siya nga ang tagsulat nila mga Kristohanon nga maminatud-on, ug nga may kahilig siya sa pag-uyon sa reformacion nga iyang ginalabanan. Bisan si Hus wala mahibalo niini nga siya nahasulod nang daan sa dalan nga magadala kaniya halayo sa Roma. {ADA 85.3}

Ang Mahulagwayong Wali

Niining panahona may miabut sa Praga duha ka mga dumuduong gikan sa Inglaterra, mga tawo nga maalam, nga nakadawat ug kahayag, ug miabut sa pagsabwag niini sa halayong yuta. Sa pagsugod nila sa pagataki sa kinatas-ang ga¬hum sa papa sa dayag gayud, gilayon ginapahilum sila sa mga may katungud; apan kay dili man gayud sila magbiya sa ilang tuyo, nangita sila sa laing paagi. Sanglit maayong mamimintal ingon man maayong magwawali, nagpadayon sila sa paggamit sa ilang kabatid. Sa usa ka dapit diha sa kinasawangan sa lungsud, nagabadlis sila ug duha ka hulagway. Ang usa nagpahayag sa pagsulod ni Kristo sa Jerusalem, “maaghop, ug nagkabayo sa asno,” ug gisunod sa Iyang mga tinonan sa

nagakagidlay nga panapton tungud sa panaw, ug ang mga tiil walay sapin. Ang laing hulagway mao ang mahatungud sa pasunding sa papa,—ang papa nga sinaputan sa iyang mga malahalong sapot ug kinoronahan sa tolo ka huntahunta nga korona, nagkabayo sa kabayo nga dinayandayanan gayud kaayo, inunahan sa mga nanagdala sa trumpeta, ug sinunod sa mga Cardinal ug sa mga obispo sa nagagilakgilak nga bisti. {ADA 86.1}

Kini mao ang sermon nga nakabihag sa tanang klase sa tawo. Nagpunsisok ang mga tawo nga miduol sa pagtan aw sa hulagway. Walay napakyas sa pagbasa sa pamatasan, ug ang kadaghanan natandog sa akong kalainan sa pagkamaaghop ug pagkamapinaubsanon ni Kristo ang Ginoo, ug ang garboso ug mapahitas-ong papa, nga nagpakaalagad Niya. Adunay dakong kaguliyang sa Praga, ug ang mga dumudoong kinahanglan nga mopahawa sila alang sa kaayohan sa ilang kaluwasan. Apan ang pagtolon-an nga ilang ginatudlo dili na gayud hikalimtan. Ang mga hulagway nahisantop ug maayo sa panumduman ni Hus, ug nagmando kaniya sa pagtoon ug maayo sa Biblia ug sa mga sinulat ni Wicleff. Bisan wala pa siya maandam sa pagdawat sa tanang pagtolon-an sa reformacion, nga ginalabanan ni Wicleff, apan iya nang nakita sa labing matinaw ang matuod nga kinaiya sa papado, ug sa dakong panlimbasug iyang ginasumbong ang garbo, ug ang pagkamatinguhaon, ug ang kadautan sa mga pangulo sa iglesia. {ADA 86.2}

Gikan sa Bohemia ang kahayag miabut ngadto sa Alemania; tungud sa kaguliyang sa Universidad sa Praga, mga ginatus nga mga tinon-ang Aleman namahawa. Kadaghanan ka¬nila nakadawat sa ilang unang kaalam sa Biblia gikan kang Hus, ug sa ilang pagpamauli nagsabwag sila sa ebangelio sa ilang kaugalingong yuta. {ADA 87.1}

Ang Praga sa Ilalum sa Pagsalikway sa Boma

Ang mga balita sa buhat sa Praga nadala ngadto sa Roma, ug gilayon si Hus gitawag sa pag-atubang sa papa. Ang pagtuman nagkahulogan sa ilang kamatayon. Ang hari ug reyna sa Bohemia, ang Universidad, ang mga halangdon, ug ang mga punoan sa kagamhanan, nagkahiusa sa paghangyo sa papa nga si Hus tugutan lamang sa pagpabilin sa Praga, ug ang pagtubag sa Roma pinaagi sa delegado. Inay unta nga kining hangyo uyonan, ang papa nagpadayon hinoon sa paghusay ug pagsilot kang Hus, ug unya nagingon nga ang siyudad sa Praga anaa sa ilalum sa pagsalikway. {ADA 87.2}

Niadtong panahona kong ikapamulong na ngani kana, makagubut kaayo sa kadaghanan. Ang mga ceremonias nga ginapauban niini ginapahiangay aron sa paglisang sa katawo han nga nagtan-aw sa papa ingon nga tinugyanan gayud sa Dios, nga nagdala sa mga yawe sa langit ug sa infierno, ug nagbaton ug gahum sa pagpahamtang sa pagkaespirituhanon ug yutan-on nga paghukom. Ginatohoan nga ang mga ganghaan sa langit natakpan batok niadtong dapit nga ginapakanaugan sa silot sa pagsalikway; nga samtang ang papa dili mahamuot sa pagkuha sa tunglo, ang mga minata7tinakpan gikan sa mga puloy-anang mga binulahan. Tungud niining makalilisang hitabu nga dautan, ang tanang bulohaton sa tinohoan ginahunong. Ang mga simbahan ginatakpan. Ang mga pagkasal ginahimo sa mga laguerta sa

iglesia. Ang mga minatay wala na ilubong sa cementerio nga ginganlang yutang balaan, ginabutang sa mga lubnganan sa walay mga ceremonias, sa mga kanal kun sa mga kaumahan. Sa ingon niining buhata ang Roma naghunahuna sa pagmando kun paggahum gihapon sa mga hunahuna sa mga tawo. {ADA 87.3}

Ang Siyudad sa Praga napuno sa dakong kasamok. Ang kadaghanan nagingon nga si Hus mao ang hinungdan sa ilang tanang mga kadautan, ug nagsugo nga kinahanglan siya nga itugyan sa malagotong Roma. Sa pagpahilum sa mga kasamok nga ang Reformador mipahawa una sa iyang pinoy-anan. Si Hus wala muhonong sa iyang mga buhat, apan nagpadayon sa pagpanaw sa mga siyudad nga haduol, sa pagwali sa kadagha¬nan nga buot manalinghug. Tungud niini ang buhat sa papa sa pagsumpo sa ebangelio nahimo hinoon nga nahasabwag. “Kay wala kami, bisan unsa nga gahum batok sa kamatuoran, kondili ang uyon sa kamatuoran.”3 {ADA 88.1}

Sa miagi na ang panahon nga ang kaguliyang sa Praga nahumpay. Si Hus mibalik sa kapilya sa Bethlehem, sa pagpadayon sa labing dakong paningkamot ug kadasig sa pagwali sa pulong sa Dios. Sukad dinhi si Hus lamang usa ra ang nagtindog sa iyang bulohaton; apan karon si Jeronimo, samtang didto sa Inglaterra nagdawat sa mga pagtolon-an ni Wicleff, mitipon sa buhat sa reforma. Kining duruha sa human niini nagkahiusa ang ilang kinabuhi, ug ang kamatayon dili makabulag kanila. Ang pagkamaa.yong lake, pagkamaayong mamulong ug pagkamaalamon,— mao ang nakapabantog kang Jeronimo; apan si Hus labaw sa kinaiya sa pagkalig-on. Ang iyang mahusay nga paghukom silbi makapugong sa madalidaliong espiritu ni Jeronimo, nga matuod nga mapainubsanon, nakahibalo sa iyang katakus bisan pa mutoo sa iyang mga tambag. Sa ilalum sa ilang hiniusa nga buhat ang reformacion mikaylap labing matulin. {ADA 88.2}

Ang Dios nagtugut nga ang dakong kahayag mosidlak sa mga hunahuna niining mga tawong pinili, sa pagpahayag kanila sa daghang mga kasaypanan sa Roma; apan wala sila makadawat sa tanang kahayag nga igahatag sa kalibutan. Tungud niining Iyang mga alagad, ang Dios nagmando sa mga tawo gikan sa kangitngit sa Roma; apan adunay daghan ug dagkong mga kaulangan nga ilang igakahibalag, ug Iyang gimandoan sila sa hinayhinay kutub sa ilang maantus. Dili sila andam sa pagdawat sa tanang kahayag sa makausa lamang. Sama sa bug-os nga himaya sa ka-udtohong adlaw kadtong nanaglunang sa kangitngit magsalikway sa kangitngit kon pahayagan. Tungud niini nagpahayag siya sa mga pangolo sa tagidiotay sumala sa madawat sa mga katawohan. Gikan sa mga ginatus nga katuigan ngadto sa usa, ang laing mga matinumanong magbubuhat nagsunod sa pagmando sa mga tawo gihapon sa dalan sa reformacion. {ADA 88.3}

Ang panagbulag sa iglesia nagpadayon gihapon. Tolo ka mga papa nagkabingkil sa pagpili kong kinsa ang labing labaw kanila sa kagahum, ug ang ilang panag-away nakapuno sa Kakristianosan sa kadautan ug kasamok. Sa adlaw nagdugang ang kaisug ni Hus sa pagsupak sa mga kahugawan nga ginatugut. {ADA 89.1}

Ang siyudad sa Praga anaa naman sa “entredicho”, ug si Hus miadto sa iyang pinuy-anang barrio. Ang matinumanong pagpamatuod nga midilaab sa hinigugma niyng kapilia sa Bethlehem natapus na. Kinahanglan siya musulti sa labi pang halapad nga plataforma sa tibook nga Kakristianosan, sa dili pa niya itugyan ang iyang kinabuhi nga saksi alang sa kamatuoran. {ADA 89.2}

Aron sa pagtambal sa mga kadautan nga nakapasamok sa Uropa ang usa ka dakong tigum ginahimo sa Constanza. Ang nagtawag sa tigum mao si emperador Segismundo, usa sa mga tolo ka papa nga nanagpalabwanay, si Juan XXIII. {ADA 89.3}

Si Papa Juan miadto uban ang mga pagduhaduha ug wa-lay paglaum. Bisan pa misulod siya sa siyudad sa Constanza uban ang dakong kahalangdon, kinuyugan sa mga dagkong ta-wo sa simbahan, ug sinunod sa hataas nga laray sa mga tawong sakop sa hukmanan sa principe. Ang tanang kaparian ug ang tanang mga dagkong tawo sa siyudad, uban ang dakong kadaghanan sa pumopoyo misugat kaniya. Sa ibabaw sa iyang ulo dunay bulawanong palio, nga ginadala sa upat ka mga pangolong maghuhukom. Ang hostia ginadala sa atubangan niya, ug ang mga malahalong sapot sa mga Cardinal ug sa mga halangdong tawo nakahimo nga dako uyamut nga talan-awon. {ADA 89.4}

Si Hus Mitambong sa Tigum

Niining panahona adunay laing dumoduong nga miabut sa Constanza. Si Hus nahibalo na sa mga makalilisang katalagman niya. Iyang gibiyaan ang iyang mga higala ingon sa daw dili 11a gayud siya makakita kanila pag-usab, mipanaw nga nagbati nga kini magdala kaniya sa kalero nga kalayo. Sa walay pagsapayan nga siya makabaton ug magbabantay gikan sa hari sa Bohemia, ug makadawat ug usa usab gikan kang emperador Segismundo ang iyang panaw ginahikay niya nga daw magdala gayud kaniya sa kamatayon. {ADA 90.1}

Sa iyang panaw, bisan diin dapit si Hus makakita ug mga ilhanan sa paghisabwag sa iyang mga doktrina, ug ang kahimuot sa mga tawo sa iyang buhat. Nanagdasok ang mga tawo sa pagsugat kaniya, ug sa ubang mga lungsod, ang mga maghu¬hukom nagnunot kaniya sa ilang mga kadalanan. {ADA 90.2}

Si Hus Gibilanggo

Sa pag-abut sa Constanza si Hus gihatagan ug hingpit nga kagawasan. Sa magbabantay sa emperador gidugangan pa ga¬yud sa paglig-on sa manlalaban sa papa. Apan sa paglapas ni¬ining mahinuklogon ug sinubling mga pulong, ang Reformador sa hamubo lamang panahon gisignit tungud sa sugo sa papa ug sa mga Cardinal, ug gibanlud sa maluod nga bilanggoan. Apan sa ulahi gibalhin siya sa malig-ong kota tabok sa Rine, ug didto gibilanggo siya. {ADA 90.3}

Ang papa tungod sa diotayng kaayohan sa iyang paglapas, wala madugay human niini ginabanlud usab sa samang bilanggoan.4 Siya napamatud-an sa atubangan sa katiguman nga

makasasala sa labing dautang sala, gawas sa pagbuno, ug pagpalit sa mga katungdanang balaan, ug pagpanapaw, “mga sala nga dili angay hinganlan.” Busa ang katiguman nagpahayag; ug sa katapusan siya gikuhaan sa tiara, ug gibanlud sa bilanggoan. Ang mga papa nga nanagribal gipapahawa sa trono sa ginharian, ug ang bag-o nga papa gipili. {ADA 90.4}

Ang pagbilanggo kang Hus nakapalagot sa nasud nga Bohemianhon. Ang mga gamhanang balangdong mga tawo nanagpamulong sa katiguman sa mainitong pagsupak batok niining panamastamasa. Ang emperador nga wala motugut niining maluod nga kalapasan sa dili pagtamod sa magbabantay, misupak sa mga buhat batok kaniya. Apan ang mga kaaway sa Reformador malaglagon ug mahunahunaon, ug sila nakadaug. {ADA 91.1}

Maluya tungud sa sakit ug sa pagbilanggo, kay ang umog ug mangilad nga hangin sa atub, nagdala ug hilanat nga hapit nakatapus sa iyang kinabuhi, ug sa katapusan si Hus gidala sa atubangan sa katiguman. Dinala ang mga talikala, nagtindog siya sa atubangan sa emperador, kansang dungog ug maayong pagtoo ginasaad sa paglaban kaniya. Sulod sa hataas nga husay sa malig-on siya naglaban sa kamatuoran ug nga sa atubangan sa mga dagkong tawo sa iglesia ug sa lungsud nga nagkatigum, iyang gipamulong ang mahinuklogon ug matuod nga tutol batok sa mga kadautan sa punoan sa iglesia. Sa diha nga gipapili na siya kong iya bang bakwion ang iyang mga doktrina, kun mag-antus ba sa kamatayon, iyang gidawat ang kapalaran sa pagkasinakit. {ADA 91.2}

Sa katapusang panahon si Hus gidala sa atubangan sa katiguman. Maoy dako ug masayag kaayong katiguman. —ang emperador, ang mga principe sa ginharian, ang mga harianong deputado, ang mga cardinal, mga obispo, ug mga kaparian, ug ang dako nga kadaghanan midugok sa pagtan-aw sa dakong bitabu sa adlaw. Gikan sa tanang dapit sa kakristianosan nagkatigum ang mga saksi sa nahaunang dakong halad sa taas nga pakig-away aron lamang hikabatnan ang kagawasan sa hunahuna. {ADA 91.3}

Sa pagtawag alang sa katapusang hukom, si Hus nagdumili sa iyang pagbakwi, ug iyang gitutukan ang hari kansang mga saad ginalapas sa dakong kalampingas, miingon, “Ako naghunahuna sa akong kaugalingong kabubut-on, sa pagpakita sa atubangan niining katiguman, ubos sa paglaban sa katilingban ug pagtoo sa emperador nga karon ania dinhi mitambong.”5Nanglipaghung ang nawong ni Segismundo sanglit ang tanang mata mitan-aw kaniya. {ADA 91.4}

Gipamulong ang silot, ang ceremonias sa pagpaubos gisugdan. Ang mga obispo nagsapot sa ilang mga binilanggo sa pinaring batasan, ug sanglit iyang gisul-ob ang pinaring sapot, nagingon, “Ang atong Ginoong Jesukristo gikupoan sa maputi nga kupo, sa pagpanamastamas, sa diha nga si Herodis nagpadala kaniya sa atubangan ni Pilato.”6 Sa pagtambag kaniya pag-usab sa pagpabakwi, mitubag nga nagbalikid sa mga tawo: “Unya sa unsang nawong ako magtan-aw sa mga langit? Unsaon ko pagtan-aw kadtong kadaghanang mga tawo nga akong giwalihan sa putli nga ebangelio? Dili; akong palabihon ang ilang

kaluwasan kay sa niining kabus kong lawas, nga karon nahatudlo sa kamatayon.” Ang mga bahin sa sapot nga gipangoha sa tagsa ka obispo, ug sa ilang pagbuhat niini ang tagsatagsa kanila nagpamulong sa tunglo. Sa katapusan ilang gibutang sa iyang ulo ang gorra nga tabudyos mitra nga papel, nga ilang gipintalan sa makalilisang panagway sa mga yawa, uban ang pulong ‘Dakong Herehis’ makita sa atubangan. ‘Sa dakong kalipay,’ miingon si Hus, ‘akong ibutang kining purongpurong sa kaulawan alang kanimo, O Jesus, kay Ikaw gipurongpurongan man sa mga funok.’ ” {ADA 92.1}

Sa diha nga gibistihan na siya, “ang mga obispo miingon, ‘Karon among itugyan ang imong kalag sa yawa.’ ‘Ug ako,’ miingon si IIus, tinutuk ang iyang mga mata sa langit, ihatag ko ang akong espiritu sa imong mga kamot, O Ginoong Jesus, kay Ikaw nagluwas kanako. ’ ” {ADA 92.2}

Karon siya gitugyan na sa mga punoan sa lungsod, ug gidala siya ngadto sa dapit nga pagapatyan kaniya. Ang da-kong pasunding misunod, mga ginatus ang mga lalake nga may hinagiban, ang mga pari ug mga obispo nagbisti sa ilang mga malahalong sapot, ug ang mga pumopuyo sa Constanza. Sa diha nga gigaid na siya sa haligi nga patyanan, ug ang tanan naandam sa pagsugnib sa kalayo, sa makausa pa ang sinakit gitambagan sa pagluwas sa iyang kaugalingon pinaagi sa pagbakwi sa iyang mga kasaypanan. “Unsa bang mga kasaypanan, “nga akong pagabakwi-on ?” miingon si Hus. Ako nahibalo nga ako wala makasala. Ako nagsampit sa Dios sa pagpasaksi nga ang tanang kong mga sinulat, ug ginawali nahimo kana tungud sa pagluwas sa mga kalag gikan sa kasal-anan ug sa kapildihan; ug, busa sa hilabihang kalipay akong pamatudan sa akong dugo ang kamatuoran nga akong gisulat ug giwali.” Sa nagdilaab na ang kalayo diha kaniya, nagsugod siya sa pag-awit, “Jesus nga Anak ni David, malooy ka kanako,” ug nagpadayon siya hangtud ang iyang tingog nahilum sa walay katapusan. {ADA 92.3}

Sa diha nga ang lawas ni Hus nahurot na, ang iyang abo, uban ang yuta diin mahibilin ilang gipopho, ug gipaanod sa Rhine, ug sa ingon niana nadala ngadto sa dagat. Ang iyang mga maglulutos sa dakong kakawang naghunahuna nga nawala na gayud ang mga kamatuoran nga ginawali ni Hus. Diotay ang ilang pagdamgo nga ang mga abo nga nadala sa dagat mao hinoon ang binhi nga nahasabwag sa laing dapit sa yuta; nga sa mga kayutaan nga wala pa hibaloi magpamunga ug daghang bunga sa pagsaksi alang sa kamatuoran. Ang tingog nga nagpamulong sa hawanan sa katiguman sa Constanza, may mapukawong mga lanog sa tibook nga umaabut nga katuigan. Si Hus wala na, apan ang mga kamatuoran nga iyang gipakamatyan dili mawala. Ang iyang pagka sulondan sa pagtoo ug pagkalig-on makapadasig sa kadaghanan sa pagtindog nga maligon alang sa kamatuoran, sa atubangan sa kasakit ug kamatayon. Ang iyang kamatayon nagpasundayag sa tibook nga kalibutan sa mapintas nga budhi sa Roma. Ang mga kaaway sa kamatuoran, bisan sila wala mahibalo niini, nagpauswag hinoon sa bulohaton nga ilang ginapangita sa paglaglag. {ADA 95.1}

Ang Pagsakit Kang Jeronimo

Aduna na usab ing laing haliging gairan nga gi-ugbok sa Constanza. Ang dugo sa laing saksi kinahanglan nga magpamatuod alang sa kamatuoran. Si Jeronimo sa iyang pagpanamilit kang Hus sa iyang paglakaw paingon sa katiguman, nagtambag kaniya sa pagkamadasigon ug pagkalig-on, sa pagpahayag nga kon pananglitan mahulog kaniya ang kadaut, siya sa iyang kaugalingon mulupad sa pagtabang kaniya. Sa iyang pagpakadungog mahatungud sa pagkabilanggo sa Reformador, ang buotan nga tinon-an dihadiha naghikay aron sa pagtuman sa iyang saad. Sa walay magbabantay milakaw siya kauban sa usa paingon sa Constanza. Sa iyang pag-abut didto nagtoo siya nga nagbutang lamang siya sa katalagman sa iyang kaugali¬ngon, kay dili siya makaluwas gayud kang Hus. Mikagiw siya sa siyudad, apan hidakpan siya sa iyang panaw sa pagpauli, ug gidala siya pagbalik nga tinalikalaan, ug sa ilalum sa pagbantay sa mga sundalo. Sa iyang nahaunang pagpakita sa ka¬tiguman si Jeronimo nagpaningkamot sa pagtubag sa mga sumbong batok kaniya, apan gisugat siya sa mga suliyaw, “ngadto sa daub nga kalayo! ngadto sa daub nga kalayo! Gibalhog siya sa bilanggoan nga tinalikalaan sa kahimtang nga nakapaantus kaniya ug dako kaayo, ug gipakaon lamang siya sa tinapay ug tubig. Human sa pila ka bulan sa kapintas nga pagbilanggo si Jeronimo nasakit ug dako gayud nga nakapalisang sa iyang kinabuhi, ug ang iyang mga kaaway nahadlok nga siya nakagawas kanila, gikunhuran ang ilang kapintas kaniya, bisan pa nagpabilin siya ug usa ka tuig sa bilanggoan. {ADA 96.1}

Ang kamatayon ni Hus wala mosangpot ingon sa ginahandom sa mga papista. Ang wala pagtagad sa niagbabantay nakahimo ug dakong kagubut, ug ang labing maayong paagi sa kotiguman inay sa pagsunog kang Jeronimo mao ang pagpugus kaniya sa pagpabakwi. Gidala siya sa atubangan sa katigu-man, ug gipahayag kaniya ang duha ka butang ang pagkamtay kun pagbakwi. Ang kamatayon sa sinugdan sa iyang pagkabilanggo mao unta ang kalooy, kon itanfling ang mga makalilisang nga pagantus nga iyang nahimo na; apan karon naluya tungud sa sakit, tungud sa dili maayong kahimtang sa balay nga ginabilanggoan kaniya, ug ang kasakit sa hunahuna, ug ang mga dukaduha, ang iyang pagkahibulag sa iyang mga kahigalaan, ug ang kasakit sa kasingkasing tungud sa kama¬tayon ni Hus, ang kalig-on ni Jeronimo nawala, ug mitangdo siya sa pag-uyon sa katiguman. Nagsaad siya sa paglaban sa Catolicong pagtoo, ug miuyon sa buhat sa katiguman sa pa’gkondinar sa mga doktrina ni Wicleff ug ni Hus, gawas sa mga “balaang mga kamatuoran” nga ilang ginatudlo. {ADA 96.2}

Pinaagi mining buhata si Jeronimo nagpaningkamot sa pagpahilum sa tingog sa “conciencia” ug mamaluwas siya sa kasakit. Apan sa didto na siya naginusara sa bilanggoan, iyang nakita sa labing matin-aw kong unsa ang iyang nabuliat. Iyang nahunahuna ang pagkamadasigon ug pagkamatinumanon ni Hus, ug sa baylo niini, naghunahuna siya sa iyang pagsalikway sa kamatuoran. Naghunahuna siya sa langitnong Magtutudlo nga iyang gisaaran sa pag-alagad, ug nga tungud kaniya nag-antus sa kamatayon sa krus. Sa wala pa ang iyang pagbakwi iyang hikaplagan ang kalipay, sa kinataliwadan sa tanan niyang mga kasakit, sa

paglaum sa kahimuot sa Dios; apan karon ang kaguol ug duhaduha nagsakit sa iyang kalag. Nahibalo siya nga aduna pay laing pagbakwi nga pagahimoon sa dili pa siya makakita ug pakigdait sa Roma. Ang dalan nga iyang ginasudlan matapus lamang sa hingpit nga apostasiya. Iyang gituman ang iyang hunahuna: tungud sa paglikay lamang sa hamubong panahon sa pag-antus dili niya ilimod ang iyang Ginoo. {ADA 97.1}

Sa wala madugay gidala siya pag-usab sa atubangan sa katiguman. Ang iyang pag-uyon wala pa makatagbaw sa mga maghuhukom. Ang ilang kauhaw sa dugo, napasibut tu¬ngud sa kamatayon ni Hus, nagsinggit pa sa makusog nga ti¬ngog alang sa lab-as nga mga sinakit. Ang wala lamang huhawid sa pagbiya sa kamatuoran mao ang makaluwas sa kinabuhi ni Jeronimo. Apan naghunahuna siya sa pagpahayag sa iyang pagtoo sa atubangan sa kadaghanan, ug pagsunod sa iyang igsoon sa kasakitan sa kalayo. {ADA 97.2}

Wala niya ilha ang iyang unang bakwi, ug sanglit tawong himalatyon, sa mahinuklogon ginahatagan ug higayon sa paghimo sa iyang paglaban. Tungud sa kahadlok sa sangputan sa iyang mga pulong, ang mga obispo sa hugot naghangyo gayud nga siya mouyon lamang kun maglimod sa kamatuoran sa mga sumbong nga gidala batok kaniya. Si Jeronimo misupak batok niining kapintas ug pagkadili matarung. “Inyo ako nga gidakop ug gibilanggo sa tolo kagatus ug kapatan ka adlaw sa makalilisang bilanggoan,” siya miingon, “sa taliwala sa kahugaw, sa kasaba, sa hilabihang kabaho, ug kulang sa tanang mga butang; kamo nagdala kanako sa inyong atubangan, ug gustong manalinghug sa akong kaaway nga mamalatyon, kamo nagdumili sa pagpamati kanako. . . Kon kamo mga matuod pang mga makinaadmanong mga tawo, ug kahayag sa kalibutan, magbantay kamo nga dili magpakasala batok sa katarungan. Alang kanako ako mao ang maluyang tawo nga may kamatayon; ang akong kinabuhi diotay lamang kaayog bili; ug kong ako magtambag kaninyo sa dili pagpahamtang kanako sa dili matarung silot, nagsulti ako diotay lamang sa akong kaugalingon labaw alang kaninyo.” {ADA 98.1}

Ang iyang hangyo sa katapusan gitugut. Sa atubangan sa iyang mga maghuhukom, si Jeronimo nagluhod ug nag-ampo nga ang langitnong Espiritu magmando sa iyang mga huna¬huna ug mga pulong, aron nga dili siya makasulti bisan unsa nga batok sa kamatuoran kon dili takus sa iyang Ginoo. Ka¬niya niadtong adlawa natuman ang saad sa Dios sa unang mga tinon-an: “Ug tungud Kanako igahatud usab kamo sa atu¬bangan sa mga gobernador . . . Apan kon kamo igatugyan, dili kamo managkaguol kon unsaon, kon unsa ang inyong igasulti; kay niadtong maong orasa igahatag kaninyo kon unsa ang inyong igasulti, kay dili kamo mao ang mga magasulti, kon dili ang espiritu sa inyong Amahan, nga nagasulti kaninyo.”7 {ADA 98.2}

Ang mga pulong ni Jeronimo nakapahibulong ug nakapahimuot. bisan sa mga kaaway niya. Kay sa tibook nga tuig didto siya sa bilanggoan, dili makaarang pagbasa bisan sa pagtan-aw, tungud sa dakong pag-antus nga lawasnon ug kaguol sa hunahuna. Bisan pa ang iyang mga katarungan gipahayag nga matin-asv kaayo ug gamhanan ingon nga daw walay

nakabalda kaniya sa iyang pagtoo. Iyang gitudlo sa mga nanagpatalinghug kaniya ang hataas nga laray sa mga tawong balaan nga ginasilutan sa mga maghuhukom nga dili mata¬rung. Hapit sa tanang kaliwatan kadtong, nagpanlimbasug sa pagpausbaw sa katawohan sa ilang panahon, ginapasanginlan, ginapakaulawan ug gihinginlan, apan sa katapusan mga panahon makita nga sila mao ang angay sa kadungganan. Si Kristo ginasilotan ingon nga daw mamumuhat sa dautan sa dili matarung nga hukom. {ADA 98.3}

Sa iyang unang pagbakwi, si Jeronimo nagingon nga ma¬tarung ang silot nga ginapahamtang kang Hus; karon nagbasul siya, ug nagdala sa pagpamatuod sa pagkawalay sala ug pagkabalaan sa sinakit. "Ako nakaila kaniya sukad pa sa iyang pagkabata," matud pa niya. "Siya mao ang tawo nga labing maayo, matarung ug balaan; siya gisilutan apan siya wala gayuy sala. . . Ako usab—Ako andam sa pagpakamatay; Dili ako gayud mosibug sa mga kasakitan nga giandam alang kanako sa akong mga kaaway ug mga bakakong mga saksi, nga sa usa kaadlaw magahatag ug husay sa tanan nilang limbong sa atubangan sa dakong Dios nga walay bi¬san kinsa nga makalimbong. " {ADA 99.1}

Sa pagbadlong sa iyang kaugalingong paglimod sa kamatuoran, si Jeronimo nagpadayon: "Ang tanan lamang sala nga akong nahimo sukad sa akong pagkabata nga nakapaguol kanako ug dako uyamut, mao kadtong akong nahimo dinhi niining makamamatay nga dapit, sa akong paguyon sa dautang silot nga gipahamtang batok kang Wicleff, ug batok sa balaang sinakit nga si Juan Hus, ang akong magtutudlo ug higala. Oo karon magsugid ako sa gikan gayud sa akong kasingkasing, ug magingon uban ang dakong kalisang nga akong ginapakaulawan ug ginapanghimakak ang ilang mga doktrina tungud sa kahadlok ko sa kamatayon. Tungud niini naghangyo ako Makagagahum nga Dios nga Imong itugut ang pagpasaylo sa akong mga sala, ug ilabina mining usa, nga labing dautan sa tanan." Gitudlo ang iyang mga maghuhukom, nagsulti siya sa makusug: "Inyong gisilutan si Wicleff, ug si Juan Hus, dili tungud sa pag-alig-ig nila sa doktrina sa iglesia, kondili tungud lamang kay gisabwag ang pagbadlong sa mga eskandalong buhat sa mga pari,—ang ilang garbo, ang ilang pagkamapahitas-on, ang tanang bisio sa mga obispo ug mga kaparian. Ang mga butang nga ilang ginapamulong, ug nga dili gayud masupak, ako usab naghunahuna ug nagpamulong sama kanila." {ADA 99.2}

Ang kapungut mibuto pag-usab, ug si Jeronimo gidala pagdali ngadto sa bilanggoan. Bisan pa didto sa katigumaa dunay mga tawo nga natandog sa iyang mga pulong, ug nga nagtinguha sa pagluwas sa iyang kinabuhi. Ginaduaw siya sa mga dagkong mga punoan sa iglesia, ug naghangyo sa pagpauyon lamang kaniya sa katiguman. Ang labing masayag nga mga kauswagan ginapahayag kaniya sa iyang atubangan ingon nga balus sa pagbakwi sa iyang mga pagsupak sa Roma. Apan ingon sa iyang Ginoo, sa diha nga gihatagan sa himay.i sa kalibutan, si Jeronimo nagpadayon nga malig-on. {ADA 100.1}

Sa wala madugay ang silot sa kamatayon ginapahamtang kaniya. Gidala siya sa mao gihapong dapit diin si Hus magtugyan sa iyang kinabuhi. Sa dalan nag-awit siya, ang iyang pa nagway nagsidlak sa kalipay ug pakigdait. Ang iyang pagtutuk didto kang Kristo, ug

kaniya ang kamatayon nawadan sa iyang kalisang. Sa diha nga ang magpapatay hapit na nga magasilab sa pinatongpatong nga kahoy, midoul sa iyang likud, ang sinakit mituaw," Umari nga magmaisug; idapat ang kalayo sa akong nawong. Kay kon nahadlok pa ako wala unta ako moanhi dinhi." {ADA 100.2}

Ang iyang katapusang mga pulong nga ginapamulong samtang ang kalayo nagsunog kaniya, mao ang pag-ampo. "Ginoo makagagahum nga Amahan," mituaw siya, "malooy Ka kanako, ug pasayloa ang akong mga sala; kay Ikaw nahibalo nga ako kanunay nahagugma sa Imong kamatuoran."8 Ang iyang tingug mihunong, apan ang iyang mga ngabil nagkibotkibot gihapon sa pag-ampo. Sa paghunong na sa kalayo sa iyang buhat, ang mga abo sa sinakit, uban ang yuta nga diin mahamutang, gipopho ug sama sa kang Hus gilabay sa suba sa Rhine. {ADA 100.3}

Busa nawala na ang matinumanon nga magdadala sa kahayag sa Dios. Apan ang kahayag sa mga kamatuoran nga ilang gisabwag,—ang kahayag sa ilang maisug nga sulondan, —dili gayud mapalong. Ingon nga ang mga tawo nagpalimbasug sa pagpabalik sa dalan sa adlaw aron sa pagsanta sa iyang pagbanagbanag, unya hinoon misidlak sa ibabaw sa kalibutan. {ADA 103.1}

Ang kamatayon ni Hus nakapadilaab sa kapungot ug kalisang sa Bohemia. Ginabati kini sa tibook nga nasud nga si Hus nahulog nga binihag sa mga malisiosong mga pari ug sa budhi sa emperador. Ginaingon nga siya mahimo unta nga matinumanong magtutudlo sa kamatuoran ug ang concilio nga nagsugo sa iyang kamatayon. ginasumbong sa salang pagpatay. Ang iyang mga doktrina nakasibut na kaayo sa mga tawo labaw pa kay sa kaniadto. Tungud sa kasugoan sa papa ang mga sinulat ni Wicleff ginasunog. Apan kadtong nakaipsut sa kalaglagan ginadala sa mga dapit nga tago, ug ginatonan uban sa Biblia, kun sa ubang mga bahin niini ingon sa hikabatnan sa mga tawo, ug sa ingon niana daghan ang nagdawat sa na reforma nga pagtoo. {ADA 103.2}

Ang mamumono ni Hus wala magtindog nga mahilom sa pagsaksi sa pagdaug sa iyang buhat. Ang papa ug ang emperador nanaghiusa sa pagwagtang gayud sa lihok, ug ang tropa ni Segismundo nanagduot sa Bohemia. {ADA 103.3}

Ang mga kasamok ug kaguliyang misunod, ang mga tropa nga dumuduong misulong sa Bohemia, ug ang hilabihang kaguliyang sa sulod nagpadayon sa paggubut sa nasud. Kad-tong nagpabilin nga matinumanon sa ebangelio ginapamatay. {ADA 103.4}

Ang Nanaghiusa nga mga Kaigsoonan

Sanglit ang una nilang mga kaigsoonan misulod sa pagpakigtipon sa Roma, nagdawat sa iyang mga kasaypanan, kad¬tong naglaban sa karaang pagtoo, naghimo sila ug iglesia nga ginganlan ug nanaghiusa nga mga Kaigsoonan". Ang tanang sari sa tawo nagtunglo kanila niining buhata. Bisan pa ang ilang kalig-on wala gayud maluya. Pinugos sila sa pagpangita

ug dalangpanan sa mga kalasangan ug kalangoban, nagpundok gihapon sila sa pagbasa sa pulong sa Dios ug sa pag-usa sa pag-ampo. {ADA 104.1}

Tungud sa mga sulogoon nga ginapadala sa hilum sa mga nagkalainlaing lungsud, ilang hibaloan nga dinhi ug didto “dunay nanagsugid sa kamatuoran, diotay dinhi ning siyudada, ug diotay didto, ang tuyo, sama kanila, mao ang paglutos; ug sa kinataliwad-an sa mga bukid sa Alpes didto ang karaang iglesia nga nagpahulay nga natukud sa patukoranan sa Kasulatan, ug nagsupak batok sa diniwatahang kadautan sa Roma.”9 Kining kasayuran ginadawat sa dakong kalipay, ug ang panagsinulatay nabuksan sa mga Kristohanong Valdenses. {ADA 104.2}

Nagpadayon nga malig-on sa ebangelio, ang mga Bohemianhon naghulat sa gabii sa ilang paglutos, sa labing mangitngit nga takna ang ilang mga mata nanagtutuk gihapon sa halayong dapit sa panganod sama sa mga tawo nga nagbantay sa kabuntagon. “Ang ilang kapalaran diha sa mga dautang mga adlaw, apan. . . ilang hinumduman ang unang mga pulong nga gisulti ni Hus, ug gisubli ni Jeronimo, nga usa ka gatus ka tuig masakop sa dili pa mobanagbanag ang adlaw. Kini mao ang mga Taborinhon (Husitanhon) unsa ba ang mga pulong ni Jose sa mga banay sa balay sa pagkaulipon: ‘Ako mamatay: apan ang Dios magaduaw kaninyo, ug magapasaka kaninyo niadtong yuta.”10 “Ang katapusan sa siglo 15 nagmatuod sa mahinay apan tinuod nga paguswag sa iglesia sa mga “Kaigsoonan”. Bisan tuod wala kaayo sila masamok, sila nagmalipayon sa pagpahulay. Sa pagsugod sa ikanapulog unom ka gatus ka tuig, ang gidaghanon sa ilang iglesia miabut ug duha ka gatus sa Bohemia ug Morvia.”11 “Daghan kaayo ang nahasalin nga, nakaikyas sa malaglagong kapintas sa kalayo ug sa hinagiban, ginatugutan sa pagtan-aw sa banagbanag sa adlaw nga gitag-an ni Hus.”12 {ADA 104.3}

Kapitulo 7 - Ang Dakong Pagkabahin

ANG labing hiilhan sa mga tinawag sa pagmando sa iglesia gikan sa kangitngitan sa papado ngadto sa kahayag sa putling pagtoo, mao si Martin Lutero. Maabtik, mainiton, ug diosnon, walay gikalisangan kondili ang Dios lamang, ug wala moila sa laing patukoranan sa tinohoan kondili ang Biblia lamang, si Lutero mao ang tawo sa iyang panahon; tungud kaniya ang Dios makahimo ug dakong buhat alang sa Reformacion sa iglesia ug sa pag-iwag sa kalibutan. {ADA 106.1}

Sama sa mga nahaunang magbabalita sa ebangelio, si Lutero naggikan sa kabanayang kabus. Iyang gigasto ang una niyang mga tuig sa usa ka makalolooy nga balay sa usa ka Ale¬man nga mag-uuma. Tungud sa pagbuhat sa matag adlaw ingon nga trabajador sa mina, ang iyang amahan nakakita ug igong kuarta alang sa iyang pagtoon. Mao ang gusto sa amahan nga siya mag-abogado; apan ang tuyo sa Dios mao ang paghimo kaniya nga magtutukud sa dakong templo nga mitindog sa mahinay sa pila ka gatus ka tuig. Ang kalisdanan, ang kawad-on, ug ang mapait nga disiplina mao ang tonghaan nga gipahiangay sa Walay Katapusang Kaalam sa pag-andam ni Lutero alang sa hinungdanong buhat sa iyang kinabuhi. {ADA 106.2}

Ang amahan ni Lutero kusganon ug maabtikon ug huna¬huna ug maligong dako sa kinaiya, dungganan, mahunahunaon, ug matarung. Siya maminatud-on sa iyang konbiksyon sa katungdanan, walay sapayan bisan unsa ang mosangput. Ang iyang hataas ug maayong salabutan maoy nagtudlo kaniya nga ang kinabuhi sa Fraile dili kasaligan. Wala gayud siya mahamuot sa diha nga si Lutero misulod sa monasterio sa walay pananghid kaniya; ug duha ka tuig una ang iyang amahan makig-uli sa iyang anak, ug bisan pa ang iyang hunahuna mao gihapon. {ADA 106.3}

Ang Kaalam ni Lutero

Ang mga ginikanan ni Lutero may dakong pagbantay mahatungud sa kaalam ug pagtoon sa ilang anak. Sila nagpanlimbasug sa pagtudlo kaniya sa kaalam sa Dios ug pagkinabuhi sa galamhang Kristohanon. Ang pag-ampo sa amahan kanunay nga nakaabut sa igdulungug sa iyang anak, aron nga mahanumdum ang bata sa ngalan sa Ginoo, ug sa usa ka adlaw magtabang sa pagpauswag sa Iyang kamatuoran. Ang tanang kaayohan sa pamatasan, kun sa kinaadman nga itugut sa ilang kinabuhi sa pagpahimulos nga malipayon, sa dakong kainit ginapauswag niining mga ginikanana. Ang ilang mga panlimbasug mainiton ug mapinadayonon sa pag-andam sa ilang mga anak alang sa kinabuhing diosnon ug mapuslanon. Tungud sa ilang pagkaestrikto ug pagkalig-on sa kinaiya sila usahay mahalapas ra kaayo sa kasarangan sa kabangis; apan ang reformador sa iyang kaugalingon, bisan nahibalo nga sa ubang bahin sila nasayop, iyang giuyonan ang ilang disiplina labaw kay sa pagsupak. {ADA 107.1}

Sa eskuelahan diin siya patonghaa sa diotay pa, si Lutero gibinagis pagtratar, ug latuson pa ngani. Dako kaayo ang pagkakabus sa iyang mga ginikanan, nga sa iyang pagpauli gikan sa balay paingon sa eskuelahan sa laing lungsud siya mapugos sa pag-awit sa mga ganghaan sa kabalayan aron lamang makabaton ug pagkaon, kay makadaghan siya nag-antus sa gutom. Ang mangitngit, diniwatahang mga paagi sa tinohoan nga milabong, nagtugub kaniya sa kalisang. Sa gabii mohigda siya uban ang masulob-ong kasingkasing, magpanan-aw siya sa unahan nga magkurog sa kangitngit nga palaabuton, ug ang kanunay nga kahadlok sa paghunahuna nga ang Dios magahi, dili maloloy-ong maghuhukom, mapintas, kay sa malumong Amahang langitnon. {ADA 107.2}

Bisan pa anaa sa daghan ug dagkong mga butaug nga makapaluya, si Lutero nagpadayon nga malig-on sa pagsulong ngadto sa hataas nga sumbanan sa pamatasan ug kaalam nga nakapasibut sa iyang kalag. Siya giuhaw sa ka-alam, ug ang iyang pagkamainiton ug pagkatakus sa kinaiya sa iyang hunahuna nagmando kaniya sa pagtinguha sa labing malig-on ug mapuslanon kay sa pagpakaaron ingnon lamang ug sa dili halalum nga kaalam. {ADA 108.1}

Sa napulog walo tuig ang iyang panuigon, misulod siya sa Universidad sa Erfurt, ang iyang kahimtang labing maayo ug ang iyang kauswagan labing mahayag kay sa una niyang mga katuigan. Ang iyang mga ginikanan tungud sa pagdaginot ug kakugi makaarang na kaniya sa pagtabang sa tanang kinahanglanon. Ug ang kagahum sa mga maalam niyang higala daw nakakunhod sa mangitngit nga gisangputan sa iyang unang pagtoon. Nagpahaluna siya sa iyang kaugalingon sa pagtoon sa labing maayong mga autor, sa makugihon nagtipig sa ilang mga maalamong hunahuna, ug naghimo sa kinaadman nga kaalam sa iyang kaugalingon. Bisan sa ilalum sa binagis nga pagmatutu sa iyang unang mga magtutudlo, sa sinugdan siya nahimong hiilhan kun bantug; ug kauban sa maayong kagahum ang iyang hunahuna miuswag sa labing makusug. Ang pagkamaayong mosag-ulo, pagkaabtik sa hunahuna pagkakusug sa gahum sa pangatarungan, ug ang walay hunong buhat, sa daklit lamang kaayo nahimo sivang labing bantug sa iyang mga kauban. Ang “diciplina intelectual” nakapabuka sa iyang igsalabut, ug nakapasibut sa kaabtik sa iyang hunahuna ug ang kahait sa salabutan nga mao ang nag-andam kaniya alang sa pagpakigbugno sa iyang kinabuhi. {ADA 108.2}

Ang pagkataha sa Ginoo nagpuyo sa kasingkasing ni Lutero, nagtabang kaniya sa pagpadayon nga malig-on sa tinguha, ug nagmando kaniya sa halalum nga pagpaubos sa atu bangan sa Dios. Aduna siyay mapabilinong hunahuna sa iyang pagsalig sa langitnong panabang, ug siya wala mapakyas sa pagsugod sa matag adlaw uban sa pag-ampo, samtang ang iyang kasingkasing nagpadayon sa pagpangaliopo alang sa mando ug panabang. Kanunay siya nagingon nga “ang tinued nga pag ampo” labing maayo pa kay sa katungang pagtoon.” {ADA 108.3}

Ang Pagkakaplag ni Lutero sa Biblia nga Linatin

Usa ka adlaw niana samtang nagsusi siya sa mga basahon sa libreriya sa universidad, si Lutero nakakaplag ug Biblia nga Linatin. Wala pa gayud siya makakita ug basahon nga ingon niana sukad kaniadto. Siya nakadungog sa mga bahin sa Ebangelio ug mga Epistola, nga ginabasa sa mga tawo sa paampo sa katilingban, ug naghunahuna siya nga kadto mao ang tibook nga Biblia. Karon mao pa gayud ang nahaunang panahon sa iyang pagpakakita sa bug-cs nga pulong sa Dios. Uban sa dakong pagtahud ug kahibulong iyang gipanid ang mga balaang mga dahon; uban ang makusug nga pitik sa pulso ug pinotokpotok sa kasingkasing, iyang nabasa sa iyang kaugalingon ang mga pulong sa kinabuhi, karon mahigtungok siya ug manghupaw, “O kong hatagan pa lamang ako sa Dios ug basahon nga ingon niini!”1 {ADA 109.1}

Si Lutero Nahimong Fraile

Ang mainitong tinguha sa pagkaluwas sa sala ug pagkakaplag sa pakigdait sa Dios, sa katapusan nagmando kaniya pagsulod sa monasterio, ug pagtugyan sa iyang kaugalingon sa kinabuhing pinarayle. Dinhi kinahanglan siya maghimo sa makalolooyng inulipon nga buhat, nga mao ang pagpakalimos sa mga kabalayan. Niining panahona nahiatol nga ang iyang panuigon nagkinahanglan gayud sa pagkatalahuron ug pagkahimut-an ug kining iyang inulipong katungdanan nagdaut sa iyang mga igbalating kinaiya; apan iya lamang gina-antus sa mapailubon kining makalolooy nga kahimtang, sa pagtoo nga kini kinahanglan tungud sa iyang mga sala. {ADA 109.2}

Ang tagsa ka takna nga iyang madaginot gikan sa iyang bulohaton adlaw-adlaw iyang gigamit sa pagtoon, bisan kulang ngani siya sa katulog, nagduhaduha gayud siya kay bisan pa sa panahon sa iyang pagkaong pinobre naghandum siya sa pag¬toon. Labaw sa tanan nga ginakalipayan niya sa pagtoon mao ang pulong sa Dios. Iyang hikit-an ang Biblia nga hiniktan didto sa bongbong sa konbento, ug niini kanunay siya nga nagbalikbalik. Samtang ang konbeksyon niya sa sala nagkahalalum, iyang ginapanlimbasugan tungud sa iyang mga buhat, ang pagkab-ut sa pasaylo ug kalinaw. Ang iyang kinabuhi nahimo nga labi pang estrikto, pinanlimbasugan tungud sa pagpuasa, mga pagtukaw, pagsakit sa kaugalingon sa pagsumpo sa mga dautan niyang kinaiya, nga gikan niini ang kinabuhing pinarayle dili nakadala sa kagawasan. Wala siya mosibug sa bisan unsang sacrificio aron lamang iyang makab-ut ang kaputli sa kasingkasing nga makatabang kaniya sa pagtindog nga inuyonan sa atubangan sa Dios. “Ako maampo-on gayud nga monhe,” matud pa niya, “ug ako nagsunod sa mga tulomanon sa akong pundok labi pa kaestrikto kay sa akong masulti. Kon ang monhe makaadto sa langit tungud lamang sa iyang buhat nga pinarayle, sa pagkamatuod seguro ako gayud nga makadawat nianang tituloha . . . . Kon nagpadayon pa ug dugay tingali mahimo ang pagsakit sa akong lawas bisan hangtud sa kamata-yon.”2 Ang gisangputan niining masakit nga disiplina, siya nawad-an sa kusug, ug pagakuyapan, tungud niini wala gayud kaayo siya mahaulii sa iyang maayong panglawas. Apan ning tanan niyang mga panlimbasug,

ang iyang kalag nga nabug-atan wala makakita ug kapahulayan. Sa katapusan daw wala na siya ing paglaum. {ADA 110.1}

Sa pagtan-aw ni Lutero nga daw ang tanan nawala na, ang Dios nagpatindog ug usa ka higala ug magtatabang kaniya. Ang diosnon nga si Staupitz mao ang nagbukas sa pulong sa Dios sa panumduman ni Lutero, ug nagsugo nga magtan-aw gawas sa iyang kaugalingon, humonong sa pagpalandong sa walay katapusan pagsilot alang sa paglapas sa kasugoan sa Dios, ug magtan-aw kang Jesus, nga Manluluwas sa iyang sala. “Inay nga magsakit ka sa imong kaugalingon tungud sa imong mga sala, gumakus ka sa mga bukton sa imong Manluluwas. Saligi siya tungud sa katarungan sa iyang kinabuhi, sa pagpasig-uli tungud sa Iyang kamatayon. Patalinghugi ang Anak sa Dios. Nahimo Siya nga tawo sa paghatag kanimo sa kalig-onan sa langitnong gugma.” “Higugmaa Siya nga nahagugma kanimo pag-una.”3 Ingon niini ang gisulti sa magdadala sa balita sa kalooy. Ang iyang mga pulong nahasantop kaayo sa panumduman ni Lutero. Human sa daghang pakigbisug sa hataas ug hinigugmang kasaypanan, siya naka-arang sa pagsagop sa kamatnoran, ug ang pakigdait mianha sa iyang kalag nga nasamok. {ADA 110.2}

Ang Pagduaw sa Roma

Si Lutero matuod gihapon nga anak sa iglesiang papanhon, ug wala gayud ing hunahuna nga mahimo pa siyang bisan unsa. Tungud sa kalooy sa Dios siya namandoan sa pagduaw sa Roma. Nagpadayon siya sa iyang panaw sa paglakaw lamang, nagpahulay sa mga konbento sa dalan. Didto sa konbento sa Italia nahibulong siya ug daku uyamut tungud sa kadato, pagkatahum, ug pagkaluho nga iyang nakita. Hinatagan siya principehanong agianan, ang mga monhe nagpuyo sa mga matahum nga lawak, sinaputan sa ilang kaugalingon sa labing mahal nga mga bisti, ug nangaon sa mga maanindot nga talad. Niini si Lutero napun-an sa kasakit ug pagduhaduha, kining talan-awona iyang gitanding sa madumilion ug malisud niyang panginabuhi. Ang iyang hunahuna nalibog kaayo. {ADA 111.1}

Sa wala madugay iyang nakita sa halayo ang siyudad nga pito ka bungtud. Uban sa halalum nga pagbati mihapa siya sa yuta, nga mituaw, “Balaang Roma, Ako nagyukbo kanimo!”4 Misulod siya sa siyudad, miduaw siya sa mga iglesia, nakadungug siya sa mga kahibulongan nga mga sugilanon nga ginasublisubli sa mga pari ug mga monhe, ug naghimo sa tanang mga ceremonias nga kinahanglanon. Sa bisan diing dapit iyang nakita ang mga talan-awon nga nakapuno kaniya sa dakung kahibulong ug kahadlok. Iyang nakita nga ang kadautan diha sa tanang klasi sa mga kaparian. Iyang nadungug ang mga mangil-ad nga tiaw-tiaw sa mga obispo, ug napuno siya sa hilabihang kahadlok sa makalilisang nga kangil-ad bisan sa panahon sa misa. Samtang siya nakigtipon sa mga monhe ug sa mga pumupoyo, iyang gikahibalag ang mga pag-usik-usik, mga paghuboghubog. Bisan asa siya lingi, sa dapit nga gipakabalaan iyang hikit-an ang kahugawan. “Walay usa nga makahunahuna, “siya misulat,”Unsa ang mga kadautan ug makau-ulaw nga mga buhat nga nahimo sa Roma; kinahanglan nga sila mamakita ug hidunggan aron nga pagatuhoan. Sa ingon niana nabatasan

ang pagingon nga ‘kon adunay infierno, ang Roma nahaugbok didto; mao ang lungag diin maga-agi ang tanang sari sa sala.”5 {ADA 111.2}

Pinaagi sa bag-ong kasugoan, ang indulgencia gisaad sa pa-pa sa tanan nga mosaka nga magluhod sa ginganlan ug “Pilate’s staircase,” nga ginaingon nga mao ang gikanaugan sa atong Manluluwas sa iyang pagbiya sa hawanang hukmanan sa Roma, ug sa katingalahan kini gidala gikan sa Jerusalem ngadto sa Roma. Si Lutero sa usa ka adlaw sa dakung pagkadiosnon misaka niadtong mga ang-anga, nga sa kalit lamang ang tingug nga ingon sa dalugdug daw nagingon kaniya nga “Ang mga matarung mabuhi tungud sa pagtoo.”6 Mitindog siya pagdali sa dakung kaulaw ug kahadlok. Ang pulong wala gayud mawala sa kagamhan sa iyang kalag. Gikan niadtong panahona iyang nakita sa labing matin-aw pa kay sa kaniadto ang kangilad sa pagsalig sa tawohanong mga buhat alang sa kaluwasan, ug ang kinahanglanon sa kanunay nga pagtoo sa mga pahinungdan ni Kristo. Ang ilang mga mata nabuka, ug nga dili na gayud mahimo nga mapiyong pa pag-usab, sa mga limbong sa papado. Sa iyang paglingiw sa iyang nawong sa Roma, iya usab nga gilingiw ang iyang kasingkasing, ug sukad niadtong panahona ang pagbulag nag-anam ug kadaku, hangtud nga iyang giputol ang tanan niyang pagpakigtipon sa iglesiang papahon. {ADA 112.1}

Sa Universidad sa Wittemberg

Human sa iyang pagpauli sa Roma, si Lutero nakadawat sa Universidad sa Wittemberg sa titulo nga Doctor de divinidad. Sa ingon niana may kagawasan na siya sa paggasto sa iyang panahon labaw pa kay sa kaniadto, sa pagtoon sa Kasulatan nga iyang gihigugma. Nagahimo siya ug balaan saad sa pagtoon gayud nga masingkamuton ug pagwali uban sa pagkamatinumanon sa pulong sa Dios, dili ang mga ginaingon ug mga pagtulon-an sa papa, sa tanang mga adlaw sa iyang kina-buhi. Siya dili na monhe kun profesor, kondili mao ang autorisado nga magbabalita sa Biblia. Siya ginatawag ingon nga bakero sa pagpakaon sa mga karnero sa Dios, nga ginagutom ug ginauhaw sa kamatuoran. Siya nagpahayag sa malig-on gayud nga ang mga Kristohanon kinahanglan magadawat dili laing doktrina kondili kadto lamang nga nagasandig sa iyaug pagbulot-an sa Balaang Kasulatan. Kining mga pulonga naglapdos gayud sa patukuranan sa papanhon pagkalabaw. Sila aduna sa hinungdanong principio sa reformacion. {ADA 113.1}

Si Lutero nakakita sa katalagman sa pagpataas sa tawohanong teoria labaw kay sa pulong sa Dios. Sa walay kukahadlok iyang giataki ang dili matinuhoon nga pagbanabana sa mga maalam, ug iyang gibatukan ang pilosopia ug teologia nga sa dugay na maoy gahum nga nagmando sa katawohan. Iyang gisumbong ang ingoningon nga pagtulon-an dili lamang kay makadaut kondili walay hinungdan ug makadaut, ug siya nagpangita ug paagi sa pagliso sa mga hunahuna sa iyang mga magpapatalingliug gikan sa mga pangatarungan sa mga pilosopo ug sa mga teologo ngadto sa walay katapusan nga mga ka¬matuoran nga giladlad sa mga manalagna ug sa mga apostol. {ADA 113.2}

Pagkabililhon sa iyang balita nga gidala ngadto sa matinguhaon mga pundok nga nagpamati sa iyang mga pulong. Wala pa gayud sukad masukad sila makadungug ug pagtulonan nga ingon niadto. Ang malipayong balita sa gugma sa Manluluwas, ang kaligonan sa pasaylo ug ang pakigdait tungud sa Iyang matubusong dugo, nakapalipay sa ilang mga kasingkasing, ug nakapadasig kanila sa dili mamalatyong paglaum. Sa Wittenberg ang kahayag nagsiga kansang mga silaw kinahang-lan nga moabut sa mga kinatumyang bahin sa yuta, ug nga kini magadugang pagsiga sa magakahinapus ang panahon. {ADA 113.3}

Apan ang kahayag ug ang kangitngit dili gayud magakauyon. Sa taliwala sa kamatuoran ug sa kasaypanan adunay dili matarug nga panagbugno. Ang pagpataas ug ang paglaban sa usa mao ang pag-ataki ug pagsalikway sa lain. Ang atong Manluluwas nagingon, "Wala ako umanhi sa pagdala sa pakigdait, kondili sa hinagiban."7 Si Lutero miingon, sa pila ka tuig sa human buksi ang reformacion: "Ang Dios dili nag-mando kanako, Iya akong giduso sa unahan," Iya akong gida-la. Dili ako maoy agalon sa akong kaugalingon. Maoy tuyo ko ang pagpuyo nga mahusay; apan ania ako sa kinataliwad-an niining mga kasamok ug panggubatan."8 Hapit na siya moadto sa bangga. {ADA 114.1}

Ang Pagbaligya sa mga Indulgencia

Ang iglesia sa Roma naghimog patigayon sa grasya sa Dios. Ang mga talad sa mga mag-iilis sa salapi9 ginapahaluna sa kiliran sa iyang altar, ug ang hangin napuno sa tingug sa mga magpapalit ug mga magbabaligya. Tungud sa hangyo sa pagtigum ug salapi alang sa pag-ugbok sa simbahan ni San Pedro sa Roma, ang mga indulgencia alang sa mga sala ginabaligya sa publico pinaagi sa pagbulot-an sa papa. Pinaagi sa bili sa sala ang simbahan natukod alang sa pag-ampo sa Dios. {ADA 114.2}

Si Tetzel mao ang tinudlo nga opisial sa pagbaligya sa mga indulgencia didto sa Alemania. Inubanan sa dakung kaisug iyang gisubli ang labing mahayag nga mga bakak, ug nagsulti kanila sa mga katingalahan nga mga sugilanon sa paglimbong sa mga dili maalam, sa mga matohotohoon, ug sa mga dili matinohoon mga katawohan. Samtang siya muadto sa usa ka lungsud ang usa ka sinugo magauna kaniya, sa pagpahibalo nga, "Ang grasya sa Dios ug ang balaang Amahan anaa na sa inyong mga ganghaan."10 Ug ang mga tawo magsugat sa mapasipalahong limbungan daw ingon nga siya Dios nga mikanaug gikan sa langit. {ADA 114.3}

Ang makau-ulaw nga patigayon gibutang didto sa sim¬bahan, ug si Tetzel, misaka sa pulpito, nagdayeg sa mga indulgencias ingon nga mao ang labing bililhong hatag sa Dios. Iyang gipahayag nga tungud sa gahum sa mga certifico sa pasaylo, ang tanang mga sala nga buot buhaton sa mga makapalit human niini pasayloon, ug nga "dili ngani kinahanglan ang paghinulsul."11 Labaw pa niini iyang gipadasig ang mga nanagpatalinghug kaniya nga ang mga indulgencia adunay gahum sa pagluwas sa dili lamang sa mga buhi ra kon¬dili sa mga minatay usab; sa maong panahon nga ang kuarta mohagtik sa lubot sa sudlanan niya, ang

kalag kang kansa gipahinungud ang pagbayad makalingkawas gikan sa purgato¬rio ang maghimo sa iyang dalan ngadto sa langit. {ADA 115.1}

Si Lutero nga naghunahuna gihapon nga hugot nga Catolico Romano, napuno sa dakung kahadlok sa mapanamastamasong pasalig sa mga magpapatigayon sa indulgencia. Ang daghan sa mga tawo nga nagpatalinghug kaniya sa iyang pagwali nakapalit sa sertipiko sa pasaylo, ug gilayon miadto sila sa ilang pastor sa pagkompisal sa ilang mga nagkalainlaing sala, ug naghandum sila sa pasaylo, dili tungud kay naghinulsul sila ug buot nga mag-usab, kondili tungod lamang sa indulgencia. Si Lutero wala magpasaylo kanila, ug iya pang gipasidan-an nga samtang sila dili maghinulsul ug mag-usab sa ilang kinabuhi mamatay sila sa ilang mga sala. Sa dakung kalibog miadto sila kang Tetzel uban ang pagsumbong nga ang ilang konfesor nagsalikway sa iyang mga ser tipiko; ug ang uban sa dakong kaisog naghangyo nga ang ilang kuarta kinahanglan nga iuli kanila. Ang praile nasuko gayud kaayo. Nagpamulong siya sa mga makalilisang nga mga tunglo, nagpadaub siya diha sa may mga kinakorosan sa lungsud, ug nagingon nga "nakadawat siya ug sugo gikan sa papa sa pagsunog sa tanang erehes nga magsupak sa iyang balaan gayud nga indulgencia." {ADA 115.2}

Unya si Lutero misulod sa dakung kaisug sa iyang buhat ingon nga mananaug sa kamatuoran. Ang iyang tingug gipatalinghugan gikan sa pulpito sa dakung kainit, ang solemning pasidaan. Iyang gibutang sa atubangan sa mga katawohan ang mangilngig nga kinaiya sa sala, ug nagtudlo kanila nga dili gayud mahimo sa tawo, tungud sa iyang kaugalingong buhat, sa pagpagaan sa sala kun pagpala sa silot. Walay lain kondili mao ang paghinulsul ngadto sa Dios ug ang pagtoo kang Kristo mao ang makaluwas sa makasasala. Ang grasya ni Kristo dili mapalit; kini walay bayad. Iyang gitambagan ang mga tawo sa dili pagpapalit sa mga indulgencia, apan magtan-aw sa pagtoo sa linansang nga Manluluwas. Iyang gisulti ang iyang masinakitong eksperiencia sa kawang nga pagpangita pinaagi sa pagpahiubus ug pagsakit sa pagkab-ut sa kaluwasan, ug gipalig-on niya ang iyang mga magpapatalinghug nga ang dili pagtan-aw gawas sa iyang kaugalingon ug ang pagtoo kang Kristo mao ang makapakaplag kaniya sa pakigdait ug kalipay. {ADA 116.1}

Samtang nagpadayon si Tetzel sa iyang patigayon ug ang iyang dili diosnong pagpakaaron ingnon, nakapahunahuna kang Lutero sa paghimo ug labi pang masangputanong tutol batok niining mga abuso. Sa wala dantig dugay hikit-an ang higayon. Ang castilio sa iglesia sa Wittenberg adunay daghang mga relikyas, nga sa usa ka adlaw nga balaan gipasundayag sa mga katawohan, ug ang bug-os nga pasaylo sa mga sala igahatag niadtong makaduaw sa simbahan ug makakompisal. Tungud niini niadtong mga adlawa daghang mga tawo ang muadto didto. {ADA 116.2}

Ang Kasiyaman ug Lima nga Tutol ni Lutero

Ang usa sa mga labing hinungdanon niining hitaboa mao ang piesta nga ginatawag ug "Adlaw sa mga Minatay" nagkahaduol. Usa ka adlaw sa wala pa niini, si Lutero, nga mitipon sa nanagpundok nga nagpadulong na sa simbahan, nagpapilit sa pultahan sa iyang kasiyaman

ug lima ka mga tutol batok sa pagtulon-an sa indulgencia. Iyang gipahayag nga siya andam sa paglaban niining mga pulonga didto sa universidad sa sunod nga adlaw, batok sa bisan kinsa nga mag-ataki kanila {ADA 116.3}

Ang iyang mga pulong nakapadani sa kalibutan. Sila ginabasa, gibasa pag-usab, ug ginasublisubli sa pagbasa sa bisan diing dapit. Ang dakung kaguliyang nahimo didto sa universidad ug sa tibook nga siyudad. Pinaagi niining pulong sa tutol gipahayag nga ang gahum sa pagpasaylo sa sala, ug sa paghatag sa iyang silot wala ihatag sa papa kun sa bisan kinsang tawo. Aug tibuok nga paagi maoy tiaw-tiaw lamang,—usa ka limbong sa pagkobra ug kuarta pinaagi sa pagpugos sa mga tawong matuhutohoon,—ang paagi ni Satanas sa paglaglag sa mga kalag sa tanang mosalig sa iyang bakak nga pagminaut. Gipakita sa matinaw usab nga ang maayong balita ni Kristo mao ang labing bililhong bahandi sa iglesia, ug nga ang grasya sa Dios, nga gipahayag, sa walay bayad igahatag sa tanang magapangita kaniya pinaagi sa paghinulsul ug pagtoo. {ADA 119.1}

Ang Pagsulay ug ang Pagbatok

Bisan si Lutero gipalihok sa Espiritu sa Dios sa pagpasugod sa iyang buhat, dili niya madala kini sa pagsulong sa walay mga makalilisang nga pakigbugno. Ang mga pasangil, sa iyang mga kaaway, ang ilang mga sayop nga pagsaysay sa iyang tuyo, ug ang ilang mga dili matarung ug malisioso nga mga pagpahayag sa iyang kinaiya ug sa iyang mga tinguha, miabut kaniya ingon sa usa ka makusug nga baha; ug sila adunay mga sangputanan. Siya adunay masaligong pagbati ngi ang mga punoan sa lungsud, ang sa sulod sa iglesia ug sa mga tunghaanan, malipayon sa pagpakigtipon kaniya sa mga panlimbasug sa pag-usab. Ang mga madasigong pulong gikan niadtong hatag-as ug katungdanan nakapadasig kaniya uban sa kalipay ug paglaum. Iya nang hikit-an sa sinugdan ang mahayag nga banagbanag sa adlaw alang sa iglesia. Apan ang mga pulong sa pagdasig nabalhin sa pagpasangil ug sa pagsilot. {ADA 119.2}

Si Lutero nagkurog kong magtan-aw siya sa iyang kaugalingon — ang usa ka tawo nga mitutol sa labing gamkanang mga gahum sa yuta. Usahay magduhaduha siya kon sa pagkatinuod gimandoan ba kaha siya sa Dios sa pagpahamutang sa iyang kaugalingon sa pagbatok sa pagbulot-an sa iglesia. “Kinsa ako”, siya misulat “sa pagtutol sa kagahum sa papa, nga ang iyang atubangan ang mga hari sa yuta ug sa tibuok nga kalibutan magkurog? Walay bisan kinsang nahibalo kong unsa ang ginaantus sa akong kasingkasing sulod niining nahauna nga duha ka tuig, ug sa unsa ako nawad-an sa kapalaran, ako makaingon sa unsa nga ako nawad-an sa paglaum, ako nahaunlod.”12 Apan siya wala pagbiyai nga mawad-on gayud sa hingpit nga paglaum. Kong ang tawohanong tabang mapakyas motan-aw siya sa Dios lamang, ug mahibalo nga siya makasandig sa salipdanan nga labing malig-on sa bukton nga makagagahum sa ngatanan. {ADA 119.3}

Sa usa ka higala sa reformacion si Lutero misulat: “Dili kita makadangat sa pagsabut sa Kasulatan pinaagi sa pagtoo kun sa kahibalo. Ang imong unang katungdanan mao ang

pagsugod sa pag-ampo. Hangyoa ang Ginoo nga hatagan ikaw niya sa Iyang dakung kalooy, ang husto nga pagsabut sa Iyang pulong. Walay laing maghuhubad sa pulong sa Dios kondili mao ang Tagsulat gayud sa maong pulong, ingon sa gipamulong Niya, 'Sila pagatudloan sa Dios.' Walay kalauman sa imong kaugalingong buhat, sa imong kaugalingong pagsabut: sa hingpit saligi gayud ang Dios, ug ang gahum sa Iyang Espi-ritu. Tuhoi kini sa pulong sa usa ka tawo nga dunay experiencia."13 Ania dinhi ang leksiyon nga hinungdanon kaayo alang niadtong nagbati nga ang Dios nagtawag kanila sa pagpahayag sa uban ning solemning kamatuoran alang ning panahona. Kining mga kamatuoran makapaukay sa pakig-away ni Satanas, ug sa mga tawo nga mahigugma sa mga sugilanon bakak nga iyang tinukod. Sa pagpakigbugno sa mga kagamhanan sa dautan, adunay kinahanglan nga labaw pa kay sa kusug sa hunahuna ug sa kaalam nga tawohanon. {ADA 120.1}

Kon ang mga kaaway magasandig tungud sa mga batasan ug sa tradisyon, kun sa pangatarungan sa pagbulot-an sa papa, sumpoon sila ni Lutero pinaagi sa Biblia ug sa Biblia lamang. Ania dinhi ang mga katarungan nga dili sila makahimo sa pagtubag; tungud niana ang mga pagkaulipon sa batasan ug sa pagkamatuhotuhoon nagpangandoy sa iyang dugo, ingon nga ang mga Judio nagpangayo sa dugo ni Kristo. "Siya erehes," maoy singgit sa Romanista nga hugot. "Maoy usa ka dakung sala batok sa iglesia ang pagtugot sa ingon nianang erehes nga mabuhi pa ug usa ka oras. Himoa nga ang bitayan igaugbok alang kaniya."14 {ADA 120.2}

Apan si Lutero wala mahulog nga bihag sa ilang kalagut Ang Dios adunay bulohaton nga ipahimo pa kaniya, ug ang mga manolonda sa langit gipadala sa paglaban kaniya. Sa bisan diin adunay dakung paghimata sa tinguha alang sa espirituhanong pag-uswag. Sa bisan diin nakita ang mga ginagutom ug ginauhaw sa katarungan nga wala pa gayud makita sa daghang mga katuigan. Ang mga mata sa mga tawo, nga sa dugayng panahon namandoan sa tawohanong mga tulomanon ug sa yutan-on nga mga manlalaban, mitutuk na karon uban ang pagkamahinulsulon ug pagkamatinuhoon kang Kristo ug Kaniya nga gilansang. {ADA 121.1}

Gipatawag sa Roma

Kining dakung pagkaylap sa kahimuot nakapaukay pa gayud sa mga kalisangan sa papanhong pagbulot-an. Si Lu¬tero nakadawat ug sugo sa pagpa-adto ngadto sa Roma, sa pagtubag sa sumbong batok kaniya nga herehia. Ang sugo nakapalisang sa iyang mga higala. Hibaloan gayud nila ang katalagman nga makapalisang kaniya niadtong siyudad nga dautan, nga nahubog na sa dugo sa mga sinakit alang kang Jesus. Sila mitutol batok sa iyang pag-adto sa Roma, ug naghangyo nga siya si Lutero kinahanglan nga adto susiha sa Alemania. {ADA 121.2}

Kining hikaya nahimo gayud, ug ang delegado sa papa gitudlo aron sa paghusay sa maong kaso. Ang mga pahimangno nga gipadala sa papa niining opisyal mao nga dugay nang gipahayag nga si Lutero erehis. Sa ingon niana ang delegado gisugo sa pagsilot ug sa

pagpugos sa walay langan.” Kon siya magpabilin nga malig-on, ug ang tinugyanan napakyas sa pagpakigkita kaniya, siya gihatagan ug gahum sa “pagpasundayag kaniya sa tanang bahin sa Alemania; sa paghingilin, sa pagtunglo, ug sa pagpapahawa sa iglesia sa tanan nga may labut kaniya.”15 {ADA 121.3}

Niadtong panahona sa diha nga si Lutero nagkinahanglan gayud sa kalooy ug panabang sa matuod nga higala, ang Dios nagpaadto kang Melanchton sa Wittemberg. Batan-on siya sa panuigon, matarung ug manggiulawon, maayo ang iyang mga paghukom, dako’g kaalam, ug maayong manulti, katakip sa iyang kaputli sa katarung sa iyang kinaiya, ug ginapakadaku gayud siya sa kadaghanan. Ang pagkahait sa iyang salabutan dili kaayo natiman-an kay sa iyang kaaghop sa kinaiya. Sa wala madugay nahimo siyang tinun-an nga mainiton sa Maayong Balita, ug labing sinaligang higala ni Lutero ug da¬kung magtatabang; ang iyang kaaghop, pagkamabinantayon, pagkatarung nakahingpit sa kadasig ug kaabtik ni Lutero. Ang ilang panaghiusa sa buhat nakadugang ug kusug sa reformacion, ug kini nahimong tinubdan sa dakung kadasig ni Lutero. {ADA 122.1}

Ang Husay Didto sa Augsburg

Ginahikay ug ang Augsburg mao ang dapit nga paghusayan, ug ang reformador milakaw paingon sa maong dapit. Ang mga makalilisang nga kahadlok diha sa hunahuna sa mga tawo alang sa iyang kaayohan. Ang mga paghulga ginapakita sa dayag gayud nga siya dakpon ug patyon sa dalan, ug ang iyang mga higala naghangyo kaniya sa dili pagpaadto. Naghangyo pa hinoon sila sa pagpabiya kaniya sa Wittenberg sa makadiyot nga panahon, ug magpangita sa salipdanan niadtong malipayon sa paglaban kaniya. Apan dili siya buot magbiya sa katungdanan nga gihatag kaniya sa Dios. Kinahanglan nga siya magpadayon sa pagpausbaw sa kamatuoran, walay sapayan nianang mga unos nga mohampak kaniya. {ADA 122.2}

Ang mga balita sa pag-abut ni Lutero sa Augsburg nakahatag ug dakung kalipay sa tinugyanan sa papa. Ang masamokon nga erehes nga nakapaukay sa hunahuna sa tibuok nga kalibutan karon daw anaa na gayud sa gahum sa Roma, ug ang tinugyanan naghunahuna nga dili gayud siya pagawson. Ang reformador niadtong panahona wala makadala sa “Salvo conducta” kun sulat nga pasalig nga tiniman-an sa Emperador nga walay bisan kinsa nga makahilabut kaniya. Ang iyang mga higala nagyangyo kaniya sa dili pagpakita sa tinugyanan sa papa sa wala niini, ug sila nagpaningkamot sa pagkuha niini gikan sa Emperador. Ang tinugyanan sa papa nagpugos kang Lutero, kon mahimo sa pagpasibog, kon mapakyas kini, kinahanglan siya si Lutero paadtoon sa Roma, sa pagambit sa kapalaran ni Hus ug ni Jeronimo. Tungud niini pinaagi sa iyang magtatabang iyang gipaningkamutan ang pagpugos kang Lutero sa pagpakita sa walay “Salvo Conducta” lamang kun pasalig nga sulat nga gikan sa Emperador, kondili mao lamang ang pagsalig sa iyang kaugalingon nga kalooy. Niini ang re-formador wala gayud mouyon sa paghimo. Hangtud nga wala siya makadawat ug dokumento nga siya pagalabanan sa emperador, wala siya mopakita sa tinugyanan sa papa. {ADA 122.3}

Mahatungud sa paagi, ang mga Romanista nagkauyon sa pagdaug kang Lutero pinaagi sa pagpakita ug kaaghop. Ang tinugyanan sa iyang pagpakigkita kang Lutero nagpakita sa iyang dakung pagpakamakighigalaon; apan naghangyo nga si Lutero kinahanglan gayud magpahiuyon sa pagbulot-an sa iglesia, ug nga igatugyan niya ang tanan sa walay lulantugi kun kuestion. Wala siya makatugkad gayud sa kinaiya sa tawo nga iyang gina-atubang. Sa pagtubag si Lutero nagpahayag sa iyang pagtamod sa iglesia, ang iyang ginatudlo, ug sa pagpapahiuyon sa iyang mga pagtolon-an sumala sa hukom sa mga bantugang mga universidad. Apan sa maong panahon mitutol siya sa paagi sa Cardinal sa pagpasibug kaniya sa walay pamatuod nga siya nasayop. {ADA 123.1}

Ang tubag mao lamang, "Sibug, Sibug!" ang reformador nagpakita nga ang iyang gitindugan ginauyonan sa Kasulatan, ug sa matin-aw gayud nagpahayag nga dili siya makabiya sa kamatuoran. Ang tinugyanan sa papa wala makahimo sa pag-tubag sa mga katarungan ni Lutero, nadaug sa hilabihang kalagut, mabiaybiayon ug mauloulohon, misagkaw pinaagi sa pagpopo gikan sa tradisyon ug sa sanglitanan sa mga sacerdote, wala na nila hatagi ang reformador sa pagpasulti. Sa pagtan-aw nga ang panagsabutsabut wala lamang hinungdan sa katapusan si Lutero nagingon nga iya lamang tubagon pinaagi sa sulat. {ADA 123.2}

Sa sunod nga hugna sa paginatubangay, si Lutero nagpa¬hayag sa labing matin-aw, hamobu ug malig-on nga tingug sa iyang pagsaysay, nga sa hingpit pinasikad sa daghang mga pu¬long nga pinopo gikan sa Kasulatan. Kining papela human basaha sa makusug nga tingug gihatag ngadto sa Cardinal, nga sa dakung pagkamapahitas-on gisalibay, sa pagingon nga kini mao ang hogpong sa mga pulong nga walay polos ug mga kinutlo nga sayop. Si Lutero sa bug-os nainit, ug karon nakighibalag sa mapahitas-on nga Cardinal sa iyang gitindugan nga mao ang tradisyon ug mga pagtulon-an sa iglesia,—ug sa bug-os nagsumpo sa iyang pagpakaaron-ingnon. {ADA 124.1}

Sa pagtan-aw sa tinugyanan nga ang mga katarungan ni Lutero dili gayud niya mahimo sa pagtubag, nawad-an siya sa iyang kabuot, ug tungud sa dakung kalagut misinggit: Sumibug ka! kun ipahatud ko ikaw sa Roma, didto ikaw makigatubang sa mga maghuhukom nga ginahikay sa paghusay sa imong kaso. Pagul-on ko ikaw sa iglesia ug ang tanan nga mga sagabay mo, ug ang tanan nga makigsulti kanimo." Ug sa katapusan misinggit siya sa mapahitas-on ug malagutong tingug, Sumibog ka kun dili, dili na ikaw mobalik pag-usab."17 {ADA 124.2}

Sa kalit ang reformador mitalikod uban sa iyang mga higala, nagpasabut nga walay pagsibug nga mapaabut gikan kaniya. Dili kini maoy tuyo sa Cardinal. Nanghambug siya nga tungud sa pagpugos madaug gayud niya si Lutero. Unya biniyaan siya nga usara sa iyang mga magtatabang, mitan-aw siya sa usag usa kanila nga may kaulaw tungud sa napakyas nga mga tinguha. {ADA 124.3}

Ang mga panlimbasug ni Lutero niining higayona, nakabaton ug maayong sangputanan. Ang mga mitambong sa da-kung katiguman nakabaton ug higayon sa pagtanding sa duha ka tawo, ug sa paghukom kanila sa espiritu nga gipahayag nila, ingon man usab ang kalig-on ug ang pagkamakatarunganon sa ilang ginahuptan. Daw unsa ka daku ang kalainan! Ang reformador, yano kaayo, mapainubsanon, malig-on, nagtindog uban sa kusug sa Dios, may kamatuoran sa iyang kiliran; ang tinugyanan sa papa, nagpakahinungdanon sa iyang kaugalingon, malupigon, garbuso, ug walay katarungan, wala gayud siya bisan usa ka katarungan nga gikan sa Kasulatan. bisan pa sa mainiton misinggit nga, "Sumibug ka, kun dili ipadala ko ikaw sa Roma aron silotan." {ADA 124.4}

Ang Pagkagiw gikan sa Augsburg

Bisan pa si Lutero nakabaton ug sulat nga pasalig gikan sa emperador, ang mga Romanista nanagsabut sa pagdakup ug pagbilanggo kaniya. Ang iyang mga higala naghangyo kaniya nga sanglit walay pulos ang iyang pagpabilin ug dugay, kinahanglan nga mupauli siya sa Wittenberg sa walay langan, ug niana ang labing maayong pagbantay himoon aron sa pagtago sa iyang mga tinguha. Migikan siya sa Augsburg sa wala pa ang banagbanag, nga nagkabayo, kinuyogan sa magmamando nga hinatag kaniya sa maghuhukom. Tungud sa daghang mga umaabut nga kadaut mahatungud kaniya, sa tago milakaw siya sa mangitngit ug mahilum nga mga dalan sa siyudad. Ang mga kaaway nga mabinantayon ug mapintas, nagandam sa paglaglag kaniya. Makagawas ba kaha siya niining mga laang nga giandam alang kaniya? Kadto mga panahon sa pangaliya ug sa mainiton nga pag-ampo. Miabut siya diutay nga ganghaan sa kota sa siyudad. Giablihan kini alang ka¬niya, ug kauban sa iyang mando milabay nga walay kakulian. Sa makausa nga nakagawas sa guwa, ang nangagiw midali sa ilang pagkagiw, ug sa wala pa ngani mahibalo ang tinugyanan mahatungud sa paggikan ni Lutero, siya halayo na kaayo sa iyang maglulutos. Si Satanas ug ang iyang mga tinugyanan nangapildi. Ang tawo nga ilang gihunahuna nga dilia na sa ilang kagahum nakakagiw pa, naluwas ingon sa langgam sa bitik sa manglilit-ag. {ADA 125.1}

Ang mga balita mahatungud sa pagkagawas ni Lutero, nakapahitingala ug nakapalagut uyamut sa tinugyanan sa papa. Naghandum siya sa pagdawat ug dungog alang sa kaalam ug kalig-on sa iyang pagdumala niining magtutugaw sa iglesia; apan ang iyang paglaum nabawo. Iyang gipahayag ang iyang kasuko sa sulat niya kang Federico ang Principe sa Sahonia, sa mapait gayud iyang gisumbong si Lutero, ug nagsugo nga kinahanglan ipadala ni Federico ang reformador ngadto sa Roma, kun papahawaon ba niya sa Sahonia. {ADA 126.1}

Sa paglaban, si Lutero naghangyo nga ang tinugyanan kun ang papa ba hinoon magpakita kaniya nga siya nasayop gikan sa mga Kasulatan, ug nagpangaliopo sa iyang kaugalingon sa labing solemning paagi sa pagsalikway sa iyang mga pagtolon-an kon makita nga supak sa pulong sa Dios. Ug nagpasalamat siya sa Dios nga naisip siya nga takus sa pag-antus ning balaan kaayong buhat. {ADA 126.2}

Higala sa Principe nga si Federico

Ang principe diyotay pa lamang kaayo ug kaalam mahatungud sa doktrina nga nausab, apan siya natandog gayud ug maayo sa kaputli, sa kalig-on, ug sa katin-aw sa mga pulong ni Lutero; ug samtang nga ang reformador dili mapamatud-an nga nasayop, si Federico naghunahuna sa pagtindog sa paglaban. Sa pagtubag sa tinugyanan sa papa siya misulat: Sanglit si Dr. Martin niatubang kaninyo didto sa Augsburg, kinahanglan kamo matagbaw na niana. Dili kami nagdahum nga kamo maningkamot sa pagpasibug kaniya sa walay pagpamatuod nga siya nasayop. Walay mga maalam nga mga tawo sa among ginsakpan nga nagpahibalo kanako nga ang doktrina ni Martin Lutero dili diosnon, antikristo, kun makaerihes. Ang principe nagdumili sa pagpadala kang Lutero sa Roma, kun sa pagpapahawa kaniya sa iyang lungsud."18 {ADA 126.3}

Ang principe nakakita nga sanglit si Lutero profesor sa universidad malampuson gayud kaayo. Usa pa lamang ka tuig ang niagi sukad ipapilit sa reformador ang iyang mga tutol didto sa pultahan sa simbahan, bisan pa aduna nay dakung pagkahulog sa daghan nga mga miduaw sa simbahan sa piesta sa Adlaw sa Mga Minatay. Ang Roma nawad-an gayud sa mga magsisimba ug sa mga halad, apan ang ilang dapit napuno sa laing sari sa tawo, nga miadto sa Wittenberg, dili sa pagduaw sa pagsimba sa iyang mga relekyas, kondili mao ang mga tinon-an sa kaalam ang nakapuno sa iyang hawanan. Ang mga sinulat ni Lutero nakapasiga sa bisan diing dapit sa bag-ong kahimuot sa Balaang Kasulatan, ug dili lamang kay sa tanan rang dapit sa Alemania, kondili sa laing yuta usab, ang mga tinon-an nanagponsisok didto sa universidad. Ang mga batanong mga lalake nga mao pa gayud ing pagpakakita sa Wittenberg, "nanagtuboy sa ilang mga kamot sa langit, ug nagdayeg sa Dios tungud sa kahayag sa kamatuoran nga misidlak gikan niadtong siyudara, ingon sa Sion sa karaang panahon, ug kini nahasabwag sa labing halayo nga mga kalungsuran."19 {ADA 126.4}

Ang Gitulinan sa Doktrina sa Reformacion

Ang mga sinulat sa reformador ug ang iyang mga doktrina nakaabut sa tanang nasud sa kakristianosan. Ang buhat mikaylap sa Suisa ug sa Holanda. Ang mga hulad sa iyang mga sinulat hikit-an didto sa Francia ug Espana. Didto sa Inglaterra ang iyang mga pagtolon-an gidawat ingon nga pulong sa kinabuhi. Sa Belgika ug sa Italia ang kamatuoran miabut usab. Mga linibo ang mga nanghimata gikan sa ilang makamamatay nga kapulpul ngadto sa kalipay ug paglaum sa kinabuhi ug pagtoo. {ADA 127.1}

Sa paghangyo sa emperador ug sa mga dagkung tawo sa Alemania alang sa kaayohan sa reformacion sa Kakristianosan, si Lutero nagsulat mahatungud sa papa: "makalilisang kaayo ang pagtan-aw sa tawo nga iyang kaugalingon nagingon nga siya ilis ni Kristo, nagpakita sa iyang pagkahalangdon nga walay emperador nga makasama. Kining tawohana sama ba sa kabus nga Jesus, kun mapainubsanon nga Pedro? Siya, matud nila, mao ang ginoo sa kalibutan! Apan si Kristo, kang kansa Siya nanghambug nga ilis, nga nagingon, "Ang Akong

gingharian dili dinhi niining kalibutana! ang ginsakpan sa ilis magalabaw ba kay sa iyang agalon.”20 {ADA 127.2}

Sa ingon niana nagsulat siya sa mga universidad: “Ako mahadlok nga ang mga universidad pamatud-an nga mao ang dakung mga ganghaan sa infierno, samtang nga dili sila magsingkamot sa pagsaysay sa Balaang Kasulatan, ug sa pagpatik kanila sa mga kasingkasing sa mga batan-on. Magatambag ako sa pagpabutang sa iyang anak sa dapit diin ang Kasulatan ma-oy maglabaw. Sa bisan diin nga tunghaanan nga ang mga tawo wala magpaningkamot sa pulong sa Dios kana mao ang dautan.”21 {ADA 128.1}

Kining hangyoa gipalibut sa labing matulin sa tibuok nga Alemania, ug nakagahum sa katawohan. Ang tibuok nga nasud naukay ug ang kadaghanan mitindog sa paghugop sa sumbanan sa reformacion. Ang mga kaaway ni Lutero, sa dakung kainit naninguha gayud sa pagpanimalus kaniya, naghangyo nga ang papa maningkamot gayud sa pagsilot kaniya. Adunav sugo nga ang mga doktrina ni Lutero ipasalikway dihadiha. Duha ka bulan ang gitagal kang Lutero ug sa iyang mga kadapig, nga human niini, kon dili sila musibug ekskomulgahon silang tanan sa iglesia. {ADA 128.2}

Ang Ekskomonyon

Kana mao ang makalilisang nga kagubut sa reformacion. Sa ginatus nga mga katuigan ang silot sa Roma nga ekskomunyon nagpalisang sa mga gamhanang mga hari; nagpuno sa mga gamhanang emperio sa tunglo sa kalaglagan. Kadtong bisan kinsa nga kapahamtangan niining silota, ginaila sa kadaghanan nga kahadlokan ug makalilisang kaayo; sila giputol gikan sa pagpakigkauban sa ilang isigkaingon, ug ginapakahimo sila nga mga tulisan ginapangita aron pohoon. {ADA 128.3}

Si Lutero dili buta mahatungud sa mga kasamok nga haduol na moboto kaniya; apan siya nagtindog nga malig-on nagsalig kang Kristo ingon nga iyang salipdanan ug kalasag. Uban sa pagtoo ug kaisug sa pagkasinakit siya misulat: Kon unsa ang mahitabo wala ako mahibalo, bisan maninguha ako sa pagkahibalo: . . . Tuguti nga ang hampak madayag, bisan pa wala akoy kahadlok. Bisan ngani nga kon ang dahon mahulog, kana pagbuot sa atong Amahan. Unsa kadaku ang pagbantay Niya kanato! Maoy usa ka diutayng butang nga mamatay kita alang sa Pulong, sanglit ang Pulong nga nahimong unod sa iyang kaugalingon namatay. Kon kita mamatay kauban Niya, mabuhi kita kauban Niya; ug sa pag-agi bisan sa Iyang giagian kaniadto, makauban kita Kaniya bisan asa Siya ug magpuyo sa walay katapusan.”22 {ADA 128.4}

Sa paghiabut sa bula papanhon kang Lutero, siya miingon: “Akong tamayon ug gubaton kini, sanglit dili diosnon, bakak, . . . si Kristo mao ang gidaut niini . . . Malipayon ako sa pag-antus niining kadaut alang sa maayong buhat. Nakabaton na ako ug dakung kagawasan sa akong kasingkasing; kay sa katapusan hibaloan ko nga ang papa mao ang antikristo, ug nga ang iyang trono mao ang trono sa yawa.”23 {ADA 129.1}

Ang sugo nga gikan sa Roma adunay daku gisangputan. Ang bilanggoan, ang pagsakit, ug ang espada mao ang gigamit nga hinagiban sa pagpugos sa pagpasugut. Ang mga maluya ug ang mga matuhotuhoon nanagkurug sa atubangan sa sugo sa papa; ug samtang ang kadaghanan nagkalooy kang Lutero, daghan usab nagbati nga ang kinabuhi mahal ra kaayo nga igahalad alang sa buhat sa reformacion. Ang tanang butang daw nagpaila nga ang buhat sa reformacion mamatapus na. {ADA 129.2}

Bisan pa dili kay dili diyutayng pakigbisug sa iyang ka¬ugalingon nga si Lutero naghunahuna sa katapusan sa pagbulag sa iglesia. Niadtong panahona siya nagsulat: Ako nagbati sa hilabihang kalisud sa matag adlaw kong unsaon sa paghiklin sa mga duhaduha nga nadawat sukad pa sa pagkabata. Oh daw unsa ang kasakit nga akong gibati, bisan ang mga Kasulatan ania sa akong kiliran, sa pagpamatarung kanako sa pagtindog nga usa ra sa pagbatok sa papa, ug sa pagila kaniya ingon nga antikristo! Unsa ang kagul-anan sa akong kasingkasing! Makapila ako magpangotana sa akong kaugalingon nianang mapait nga pangotana sa kanunay anaa sa mga ngabil sa mga papista: 'Ikaw ba lamang usara ang maalam? Ang tanan nasayop ba kaha? Unsa kini kon human ning tanan ikaw lamang hinoon ang nasayop, ug ikaw maoy nagpa-angin sa daghang mga kalag sa kasaypanan, unya kinsa ang silotan sa walay katapusan?' Kini mao ang akong pagpakig-away sa akong kaugalingon ug kang Satanas, hangtud nga si Kristo, tungud sa Iyang pulong dili masayop, nagpalig-on sa akong kasingkasing batok niining mga duhaduha."24 {ADA 129.3}

Ang papa naghulga kang Lutero sa pag-ekskomulgar kon siya dili mosibug, ug unya ang hulga natuman. Ang bag-ong kasugoan nakita, nga nagpahayag sa hingpit nga pagbulag ni Lutero sa iglesia sa Roma, nagsumbong kaniya ingon nga tinunglo sa langit, ug naglakip sa silot sa tanang mga nanagdawat sa iyang mga doktrina. Ang dakung panagbangga nasugdan na. {ADA 130.1}

Ang kabatokan mao ang kapalaran sa tanan nga ginagawi sa Dios sa pagpahayag sa kamatuoran ilabina niadtong mga panahona. Dunay kamatuoran sa panahon ni Lutero,— ang kamatuoran niadtong panahona nga hinungdanon gayud kaayo; adunay kamatuoran sa iglesia usab karon. Bisan kinsa kadtong nagbuhat sa mga butang nga kauyon sa Iyang kabubut-on adunay kahimuot sa pagpahaluna sa mga tawo sa ilalum sa mga nagkalainlaing higayon, ug sa pagsugo kanila sa mga katungdanan nga sibu sa mga panahon nga ilang ginakabuhian ug sa ilalum sa mga kahimtang sa ilang nahalunaan. Kon sila magpakamahal sa kahayag nga gihatag kanila, ang halapad pa nga kamatuoran pagaablihan sa ilang atubangan. Apan ang kamatuoran karon dili labaw nga gipaninguha sa kadaghanan kay sa mga papista nga mibatok kang Lutero. Adunay samang batasan sa pagdawat sa mga teoriya ug tradisyon sa mga tawo inay sa pulong sa Dios ingon sa unang mga panahon. Bisan kinsa nga magpahayag sa kamatuoran ning panahona dili magdahum nga pagadawaton siya labaw pa kay sa nanghiunang mga reformador. Ang dakung away sa kamatuoran ug sa kasaypayan, ni Kristo ug ni Satanas, magakadugang ang kainit hangtud sa katapusan sa kasaysayan ning kalibutan. {ADA 130.2}

Si Jesus miingon sa Iyang mga tinon-an: “Kon kamo iya sa kalibutan, ang kalibutan mahigugma sa iya; apan kay kamo dili iya sa kalibutan, kondili pinili ko kamo sa kalibutan, tu¬ngud niini ang kalibutan nagadumot kaninyo. Maghinumdum kamo sa pulong nga akong giingon kaninyo: Ang olipon dili labaw sa iyang ginoo. Kon gilutos ako nila, pagalutoson usab nila kamo: Kon sila nagbantay sa akong pulong ang inyo pagabantayan usab nila.”25 Ug sa laing bahin ang Ginoo nagapahayag sa matin-aw gayud: “Alaut kamo, kon ang tanan nga mga tawo managsulti sa maayo kaninyo! Kay mao man kini ang gibuhat sa ilang mga ginikanan sa mga balcakong mga manalagna. ”26 Ang espiritu sa kalibutan dili labaw ang pag-uyon sa espiritu ni Kristo karong adlawa kay sa unang mga panahon; ug kadtong nagwali sa pulong sa Dios sa iyang kaputli dili pagadawaton nga labaw kay sa kaniadto. Ang mga panagway sa pagbatok sa kamatuoran tingali mabalhin, ang panag-away dili kaayo madayag kay labi man nga malalangon; apan ang sama nga panag-away magapadayon, ug mamakita hangtud sa panahon sa katapusan. {ADA 131.1}

Kapitulo 8 - Atubangan sa Korte Suprema

ANG bag-ong emperador nga si Carlos V., mao ang milingkod sa trono sa Alemanya, ug ang mga tinugyanan sa Roma nagdali sa pagpadala sa ilang mga pahalipay, ug naghangyo sa emperador sa paggawi sa iyang harianong gahum batok sa reformacion. Sa laing bahin, ang principe sa Sahonia, kang kinsa si Carlos daku kaayog utang buot alang sa iyang korona, nagpangaliopo kaniya sa dili pagpanggilabut batok kang Lutero hangtud nga katagaan siya ug husay sa atubanga sa hukmanan nga manggialamon, diosnon,—ug sa mga maghuhukom nga walay gidapigan.1 {ADA 132.1}

Ang hunahuna sa tanang mga sakop karon atua na sa katiguman sa mga estado sa Alemanya nga gihimo didto sa Worms human sa paglingkod ni emperador Carlos sa ginharian. Daghang mga hinungdanong butang ug mga tuyo bahin sa politika nga pagahusayon niining nasudnong tigum; Sa unang panahon nga ang mga principe sa Alemanya nakigkita sa ilang batan-ong hari sa katiguman sa pakigpulong. Gikan sa tanang dapit sa amahang yuta mitambong ang mga tinugyanan sa iglesia ug sa estado. Ang mga tinugyanan sa iglesia, dungganan, gamhanan, ug abughoan sa ilang mga harianon nga kagawasan; mga halangdon sa iglesia, nga namula ang nawong sa ilang kaugalingon sa pagpahitaas sa dungug ug gahum; harianong mga sundalo ug ang ilang sinangkap nga magaalagad; ug mga embahador sa laing nasud, — tanan natigum sa Worms. Apan nianang dakung tigum ang suhito nga nakaaghat sa halalum nga tinguha, mao ang buhat sa Reformador sa Sahonia. {ADA 132.2}

Si Carlos daan na nga nagpasidaan sa principe sa pagpadala kang Lutero uban kaniya sa katiguman, nagpasalig kaniya sa paglaban ug nagsaad sa mahusay nga lantugi sa mga tawong may katakus, sa hulusayon nga gikalantugian. Si Lutero bout gayud nga magpakita sa atubangan sa emperador. Si Alejandro ang sinugo sa papa gitugyanan sa maong kaso nakakita nga ang sangputanan dili maayo kondili makadaut hinoon sa buhat sa papa. Tungud niini siya nagpaningkamot gayud sa labing maayong paagi sa pagpahayag kang Carlos nga nagadili kang Lutero sa pagpakita didto sa Worms. {ADA 133.1}

Niadtong panahona ang kasugoan mahatungud sa ekskomonyon ni Lutero gimantala na; ug kini, gidasunan pa sa tinugyanan, naghangyo sa emperador sa pagsugot gayud. Siya misulat sa principe nga kon si Lutero dili man mosibug, kinahanglan siya magpabilin sa Wittenberg. {ADA 133.2}

Wala gayud matagbaw niining pagdauga, si Alejandro nagbuhat sa tibuok niyang kusog ug paagi nga si Lutero kasilotan. Nadaug sa katapusan sa pagdalidali sa tinugyanan sa papa, si Carlos nagsugo kaniya sa pagpahayag niining kasoha sa atubangan sa katiguman. {ADA 133.3}

Ang Pakigpulong ni Alejandro

Kadto mao ang usa ka mapahitas-ong adlaw alang sa gipakahitaas nga sinugo sa papa. Ang tigum daku kaayo: ang hinungdan labing daku. Si Alejandro naglaban alang sa Roma. “Siya maayong mamumulong, ug mitindog siya niadtong dakung higayon. Maoy kabubut-on sa Dios nga ang Roma makita nga linabanan sa labing gipakamaayong mamumulong, sa atubangan sa labing dungganang hukmanan sa dili pa siya silotan.”2 {ADA 133.4}

Ang pakigpulong sa tinugyanan sa papa nakatandog ug daku uyamut sa katiguman. Si Lutero wala makatambong didto, uban sa mahayag ug makabibihag nga kamatuoran sa pulong sa Dios, sa pagsumpo sa pakigpulong sa mananaog nga papanhon. Walay nanlimbasug sa paghimo ug palaban sa Reformador. Apan ang mahayag nang kadaugan maoy timaan sa kapildihan. Tungud niini ang kalainan sa kamatuoran ug sa kasaypanan makita sa labing matin-aw. Sukad niadtong adlawa dili na gayud ang Roma magtindog ingon kalig-on sa iyang ginatindugan. {ADA 134.1}

Samtang ang kadaghanan sa mga sakop sa katiguman dili magdali sa pagtugyan kang Lutero sa panimalus sa Roma, ang kadaghanan kanila nakakita sa masulob-ong kahimtang sa kadautan nga anaa sa iglesia, ug naghunahuna sa paglumpag sa mga abuso nga gina-antus sa mga Aleman tungud sa kangil-ad sa pagpasig-uli sa pundok sa mga punoan. Ang tinugyanan sa papa nagpakita sa kasugoan sa papa sa labing kahimut-ang pahayag. Unya ang Dios nagtandog sa katiguman sa pagpahayag sa matuod nga hulobiton sa mga sangputanan sa kabangis nga papanhon. Uban sa maayo ug malig-on nga tinguha, si Duke Jorge sa Sahonia mitindog niadtong harianong tigum. gipaila ang mga makalilisang kangil-ad sa mga limbong ug kahugawan sa papado, ug ang ilang mga dautang sangputan. {ADA 134.2}

Ang labi pang matuod ug makusganong sumbong sa papanhong mga abuso mahimo sa pagpahayag ni Lutero; ug ang labing tinuod nga ang namulong kaaway sa Reformador, naghatag dakung gahum sa iyang mga pulong. {ADA 134.3}

Kong ang mga mata niadtong nanagpanambong didto sa tigum nagbuka pa, makakita unta sila sa mga manolonda sa Dios diha sa kinatiliwad-an nila nga nagdalag kahayag sa paghingilin sa kangitngit sa kasaypanan, ug nag-abli sa mga hunahuna ug sa mga kasingkasing sa pagdawat sa kamatuoran. Mao ang gahum sa Dios sa kamatuoran ug kaalam nga nakagpugong bisan sa mga kaaway sa Reformacion, ug sa ingon niana nag-andam sa dakung dalan sa buhat nga haduol nang mahuman. Si Martin Lutero wala didto; apan ang tingug sa Usa nga labing daku pa kay kang Lutero nadungug sa katiguman. {ADA 134.4}

Ang Panaw Paingon sa Worms

Ang konsejo nagsugo nga ang Reformador kinahanglan nga magpakita sa ilang atubangan. Walay sapayan sa mga paghangyo sa mga tutol ug mga hulga ni Alejandro, ang emperador sa katapusan misugot, ug si Lutero gitawag sa pagpaatubang sa katiguman. Kauban sa pagtawag gipadala usab ang sulat nga nagpasalig nga siya si Lutero magbalik nga walay kabilinggan sa

dapit nga dalangpanan. Kini sila natawo sa Wittenberg ug pinaagi sa usa ka sundalo, mao ang gisugo sa pagpahatud kaniya sa Worms. {ADA 135.1}

Si Lutero dili maglakaw nga usara sa panaw nga malisod. Gawas pa sa sulogoon sa hari, tolo sa iyang mga higala naghunahuna sa pagkuyog kaniya. Si Melanchton mainiton ang tinguha sa pag-uban kanila. Ang iyang kasingkasing nabugkos kang Lutero, ug naghandum siya sa pagsunod kaniya, kon kinahanglan man, ngadto sa bilanggoan o sa kamatayon. Apan ang iyang mga hangyo wala itugot. Kong si Lutero mawala, ang paglaum sa Reformacion anaa lamang sa iyang mga batan-on katabang. Si Lutero miingon sa pagbulag niya kang Melanchton: "Kon dili ako makabalik, ug ang akong mga kaaway magpatay kanako; padayon sa pagpanudlo, ug pagtindog nga malig-on sa kamatuoran. Pagbuhat en lugar kanako." {ADA 135.2}

Sa Atubangan sa Hukmanan

Sa pag-abut niya sa Worms may dakung pundok nga nanaghuot sa ganghaan aron sa pagpahalipay sa iyang pag-abut. Wala pay ingon kadaku nga nagakatigum sa pagtabo sa emperador, sa iyang kaugalingon. {ADA 135.3}

Ang mga papista wala gayud magtoo nga si Lutero nagpaninguha sa pagpakita sa Worms, ug ang iyang pag-abut nakapuno kanila sa kalagut. Ang emperador sa dihadiha nagtawag dayon sa iyang mga magtatambag kon unsang buhata ang padayonon. Usa sa mga obispo, hugot nga papista, nagingon "Kami daan nga nagapakitambag alang ning butanga. Himoa ang imong harianong kahalangdon sa pagpahilayo niining tawohana, sa labing madali. Dili ba si Segismundo ang nagpasunog kang Juan Huss? Kita dili mapugos sa paghatag ó pagbantay sa walay kabilinggang kahimtang nianang erehes." "Dili, miingon ang emperador; "Kinahanglan tumanon nato ang atong mga saad."3 Tungud niana nagakauyon sila nga ang Reforma¬dor pamati-on. {ADA 135.4}

Sa misunod nga adlaw, si Lutero gipatawag aron sa pagatubang sa hukmanan. Ang usa ka opisyal sa ginharian maoy gitudlo sa pagdala kaniya sa hawanan sa kadaghanan; bisan pa may kalisod siya miabut sa maong dapit. Ang tagsatagsa ka dalan napuno sa mga tumatan-aw, nga nagpaninguha sa pagtanaw sa monhe nga nagapakatakus sa pagbatok sa gahum sa papa. {ADA 136.1}

Unya dayon si Lutero mitindog sa atubangan sa kadagha¬nan. Ang emperador mao ang naglingkod sa trono. Siya ginalibutan sa mga dungganang tawo sa ginharian. Wala pa ing sama nga katawohan nga mipakita nianang labing daku nga ka¬tiguman sukad masukad, nga si Martin Lutero miatubang aron pagtubag sa iyang pagtoo. "Kining pagatubanga sa iyang ka¬ugalingon mao ang timaan sa pagdaug batok sa papa. Ang papa nagsilot sa tawo, ug siya karon magatindog sa atubangan sa hukmanan, nga pinaagi ning buhata, nagpahamutang sa iyang kaugalingon sa itaas sa papa. Ang papa nagbutang kaniya sa ilalum sa usa ka balaod, sa pagputol kaniya gikan sa tawohanong katilingban; ug bisan pa siya gipaatubang sa

talahurong pinulongan, ug gidawat sa labing bililhong tigum sa kalibutan. Ang papa nagsilot kaniya sa walay katapusang paghilom, ug siya dayon na unta nga mosulti sa atubangan sa libo ka libo nga mahigugmaon sa pagpatalinghug nga nadala gikan sa halayong dapit sa ka-Kristianosan. Ang dakung pag-alsa nahimo tungud lamang sa paninguha ni Lutero. Ang Roma nagausus sa iyang lingkoranan, ug ang tingug sa monhe mao ang nakapaubos kaniya."4 {ADA 136.2}

Si Lutero gidala sa atubangan sa trono sa emperador. Ang halalom nga kahilom maoy naghari sa daghan nga nanagtigum. Unya ang usa ka harianong opisyal sa lungsud mitindog, ug nagtudlo sa tinigum nga mga sinulat ni Lutero, naghangyo nga ang Reformador magtubag sa duha ka pangotana,—Kon ilhon ba niya nga kadto sila iya, ug iya ba nga isibug ang hunahuna nga iya nang gisugdan. Sa pagkahuman na pagbasa sa tanang ngalan sa mga basahon, si Lutero mitubag nga alang sa nahauna nga pangotana, miangkon siya nga kadtong mga basahona iya. "Ug alang sa ikaduha," siya nagingon, "sa pagtan-aw nga kana mao ang pangotana sa pagtoo ug sa kaluwasan sa kalag, ug nga ang pulong sa Dios, mao ang labing daku ug labing bililhon nga bahandi bisan sa langit kun sa yuta, kini makapahimuot, ako dili maulaw sa pagtubag sa pupanapion. Tingali makapamatuod ako diotay kay sa gikinahanglan sa maong higayon, ó kon labaw sa gikinahanglan sa kamatuoran, ug busa sala batok niining mga pulong ni Kristo: 'Apan bisan kinsa nga igalimod niya Ako sa atubangan sa mga tawo, igalimod Ko usab siya sa atubangan sa Akong Amahan nga anaa sa mga langit.'5 Tungud niining katarungana naghangyo ako sa makagagahum nga punoan, uban sa dakung pagpaubos, nga hatagan unta ako sa panahon aron nga makatubag ako sa walay pagpakasala sa pulong sa Dios."6 {ADA 136.3}

Sa sunod nga adlaw kinahanglan siya moatubang sa pagha¬tag sa iyang katapusang tubag. Niadtong panahona ang iyang kasingkasing hikulbaan samtang nagpalandung siya sa mga gahum nga nagkatipon sa pagbaton sa kamatuoran. Ang iyang pagtoo naluya; kahadlok ug pagkurog miabut kaniya, ug ang kakuyaw nagdaug kaniya. Daghanan ang katalagman diha sa iyang atubangan; ang iyang mga kaaway daw hapit na makadaug, ug ang gahum sa kangitngit maoy mohari. Mga kagulanan nagpaibabaw kaniya, ug daw magapahimulag kaniya sa Dios. Nagpangandoy siya sa katino-an nga ang Ginoo sa mga kasundalohan maguban kaniya. Tungud sa kasubo sa espiritu mihapa siya sa yuta, ug mituaw nianang paghilak nga nakawataswatas sa kasingkasing nga walay kinsa nga makapasabut kon dili ang Dios lamang. {ADA 137.1}

"Oh makagagahum ug walay katapusang Dios." siya nagampo, "unsa ang pagkamakalilisang ning kalibutan! Tan-awa, nagabuka siya sa iyang baba sa paglamoy kanako, ug pagkadiotay sa pagsalig ko Kanimo . . . Kon anaa lamang ang akong pasalig ning kalibutan, ang tanan nahuman na . . . Ang akong katapusan oras miabut, ang akong silot gipakanaug na . . . O Dios, tabangi ako batok sa tibuok nga kaalam sa kalibutan. Himoa kini . . . Ikaw lamang . . . kay kini dili akong buhat, apan Imo. Wala akoy mahimo dinhi, walay ika-asdang alang niining mga maalam sa kalibutan . . Apan ang bulohaton Imo, . . ug siya

matarung ug walay katapusan nga bulohaton. O Dios tabangi ako! Matinumanon ug walay pagkabalhin nga Dios, nga walay tawo nga gibutangan ko sa akong pagsalig . . . Ang tanang nga anaa sa tawo walay seguro; ang tanan nga gikan sa tawo mahulog . . . . Ikaw nagpili kanako niining buhat a . . . Tindog sa akong kilid, alang lamang sa Imong hinigugmang Anak nga si Kristo Jesus nga mao ang akong salipdanan, akong kalasag, ug malig-on nga dalangpanan kuta. ”6 {ADA 137.2}

Ang diosnong kabubut-on nakapahimo sa pagpaila kang Lutero sa Iyang katalagman, aron nga dili siya magsalig sa iyang kaugalingong kusog, ug modasmag nga binuta-an ngadto sa kadautan. Bisan pa kana dili mao ang kahadlok nga kaugalingon nga pag-antus, pagkahadlok sa kasakit o kamatayon, nga sa ingon nga moabut dihadiha, nga nakapalisang kaniya uban sa kahadlok. Siya miabut na sa pagsulay, ug mibati siya sa pagkadili niya takus sa pag-atubang niini. Tungud sa iyang kaluyahon tingali unya ang kamatuoran maga-antus sa kapildihan. Dili lamang sa iyang kaugalingon nga kaayohan, apan sa kadaugan sa maayong balita nga siya nagapakigbisug uban sa Dios. {ADA 138.1}

Ang hingpit nga pagka walay kusog niya, ang iyang pag-too napalig-on kang Kristo, ang makagagahum nga Manlulu was. Siya nalig-on sa pasalig nga dili siya lamang usa ra ang mopakita sa katiguman. Ang kalinaw nahiuli sa iyang kalag, ug siya nagmalipayon nga gitugotan sa pagpahitaas sa pulong sa Dios sa atubangan sa mga punoan sa nasud. {ADA 138.2}

Sa pagdala na usab kaniya sa atubangan sa hukmanan. ang iyang panagway walay diotayng kahadlok o kaulaw. Malinaw ug makigdaiton, apan daku ang kaisug ug kahalangdon, siya mitindog ingon nga saksi sa Dios sa taliwala sa mga kadagkuan sa yuta. Ang harianong punoan karon naghangyo sa iyang hunahuna kon siya nagatinguha ba sa pagsibug sa iyang pagtulon-an. Si Lutero naghimo sa iyang tubag sa pagbuot ug sa mapinaubsanon nga tingug, sa walay pagpugos ug kasakit. Ang iyang pamatasan maoy labi ug matinahuron; apan siya nagpakita pagsalig ug kalipay nga nakapahibulong sa katilingban sa mga tawo. {ADA 138.3}

“Labing malinawong emperador, mga halangdong mga prin¬cipe, maloloy-on mga ginoo,” nagingon si Lutero, “Ako nag¬pakita sa atubangan ninyo ning adlawa, sa pagtuman sa sugo gihatag kanako kagahapon, ug tungud sa kalooy sa Dios ako magpamatuod sa inyong harianong atubangan ug sa bililhon kahitas-an sa pagpatalinghug nga malipayon sa paglaban sa bu-hat nga ako nagtoo gayud nga matarung ug matuod. Kon. Pina-agi sa pagkawalay kaalam, akong malapas ang naandam ug mga paagi sa hukmanan, ako naghangyo kaninyo sa pagpasaylo kanako; kay wala ako magtubo sa mga palasyo sa mga hari, apan sa kamingawan sa konbento.”7 {ADA 139.1}

Unya sa pagpadayon sa hulusayon, siya nagpahayag nga ang iyang pinatik nga buhat dili ang tanan samang kinaiya. Sa uban nagasaysay siya sa pagtoo ug maayong buhat, ug bisan ang iyang mga kaaway nagingon nga kana dili makadaut apan mapuslanon. Ang pagsibug kanila mao ang pagdaut sa kama-tuoran nga gisugid sa tanang mga sakop. Ang ikaduhang sari

sa sinulat nagapahayag sa kahugawan ug kalapasan sa papado. Sa pagbadlong nining buhata makapalig-on sa pagkamalupigon sa Roma, ug maga-abli sa halapad nga ganghaan sa ka¬daghanan ug sa dakung pagpuangod. Sa ikatulong sari sa iyang mga basahon siya nagsaway sa tagsatagsa nga naglaban sa kadautan. Mahitungud niini siya nagsulti sa dayag nga siya la¬bing nasuko labao kay sa kaangayan. Siya wala magpahayag nga luwas gikan sa sayop; apan bisan pa kining mga basahona dili siya makabakwi, kay nianang paagiha makapalig-on sa kaaway sa kamatuoran, ug sila makakuha ug higayon sa pagdaugdaug sa mga tawo sa Dios sa labi pa nga daku nga kabangis. {ADA 139.2}

"Ako maoy usa lamang ka tawo, ug dili Dios," siya mipadayon; "Ako maglaban sa akong kaugalingon ingon sa gihimo ni Kristo: "Kun nakasulti ako dautan, pamatud-i ang dautan." . . Tungod sa kalooy sa Dios, ako magahangyo kaninyo, labing malinawon nga emperador, ug kamo, labi nga halangdong mga principe, ug ang tanang mga tawo sa bisan unsa ang kahimtang, sa pagprueba sa mga sinulat sa mga manalagna ug sa mga apostoles nga ako nakasala. Karon inig kahibalo niini, akong isibug ang tanang sayop, ug mao ang unang mogunit sa akong mga basahon ug ilabay sila ngadto sa kalayo. {ADA 140.1}

Si Lutero nagsulti sa inaleman; gihangyo siya karon sa pagpabalik sa pagsulti sa Latin. Bisan pagmaluya na siya sa una niyang pakigpulong, siya misugot, ug misulti siya pagusab, sa mao gihapong matin-aw ug kusog ingon sa una. Ang pagmando sa Dios maoy naghimo ning butanga. Ang mga salabutan sa kadaghan ang mga principe nabutaan sa mga sayop ug pagkamatuhutuhu-on nga sa unang pakigpulong wala nila makita ang gahum sa katarungan ni Lutero; apan ang pagbalik nakahimo kanila sa pagsabut sa mahayag sa lmnahuna nga gipasabut. {ADA 140.2}

Kadtong magahi nga nanagtak-up sa ilang mga mata sa kahayag ug naghunahuna gayud sa dili pagtoo sa kamatuoran, naglagut gayud tungud sa gahum sa mga pulong ni Lutero. Sa pagkahuman niyag sulti ang mamumulong nianang tiguma nagsulti nga nasuko. "Wala ikaw makatubag sa akong pangutana kanimo. . . . Kinahanglan ikaw magtubag sa matin-aw ug hamubo . . Mosibug kaba kon dili ba?" {ADA 140.3}

Ang Reformador mitubag: "Sanglit ang imong labing malinawon nga kahalangdon ug ang imong hataas nga pagkamakagagahum nagkinahanglan kanako sa matin-aw, masayon, ug hamubo nga tubag, ako magahatag kanimo usa, ug mao kini: ako dili makapasakop sa akong pagtoo ni sa papa o sa mga katiguman, tungud kay klaro ingon sa adlaw nga sila sa kanunay nagpakasala ug nagsinupakay ang usa. Samtang dili ako makabig pinaagi sa pagpamatuod sa kasulatan o sa labi gayud nga matin-aw nga pangatarungan, samtang nga dili malukmay sa mga pahayag nga gipopo, ug samtang sila sa ingon niini magahatag sa akong hunahuna nga nabugkos sa pulong sa Dios, *ako dili ug ili gayud mosibug*, kay peligroso sa Kristohanon sa psgsulti batok sa iyang salabutan sa pagila sa maayo ug dautan. Dinhi ako nagatindog, wala na akoy laing mahimo; hinaut unta ang Dios magtabang kanako. Amen."8 {ADA 140.4}

Sa iyang unang tubag, si Lutero nagsulti sa mahinay nga tingug, uban sa dakung pagtabud, hapit sa pagsugot nga pagpabati. Ang mga Romanista naghubad niini nga katarungan nga ang iyang kaisug nagsugod na sa pagkawala. Ilang gitagad ang gipaninguha sa paglanganlangan niini, ingon nga sinugdan a pagsibug ni Lutero. Ang kaisug ug kalig-on nga karon gipakita, ingon man usab sa gahum ug katin-aw sa iyang katarungan, nakapuno sa tanang pundok sa kahibulong. Ang emperador, n.a-tandog sa pagdayeg kaniya, mituaw, "Kining monhe nagsulti uban sa usa ka maisug nga kasingkasing ug dili maliso kaisug." Kadaghanan sa mga Alemang mga principe nagatan-aw uban sa garbo ug kalipay alang niining tinugyanan sa ilang nasud. {ADA 143.1}

Ang mga kadapig sa Roma niabut sa kadaut; ang ilang buhat nakita sa dili maayong kahimtang. Sila nangita sa paglig-on sa ilang gahum, dili sa pinaagi sa Kasulatan, apan sila naghunahuna sa paghulga, ang dili mapakyas nga katarungan sa Roma. Ang mamumulong didto sa katiguman nag-ingon, "Kon dili ikaw mosibug ang emperador ug ang mga lungsud sa ginharian magsabut sila kong unsa ang angayng buhaton batok niining erehes nga magahi." {ADA 143.2}

Ang mga higala ni Lutero, nga nagakalipay ug daku sa pagpatalinghug sa iyang halangdon paglaban, mikurog niining mga pulonga; apan ang doctor sa iyang kaugalingon nagingon nga malinawon, "Ang akong Ginoo mao ang akong katabang, kay wala akoy igasibug."9 {ADA 143.3}

Siya gisultihan sa pagbulag sa tigum, samtang nanagsabutsabut ang mga principe. Gibati nga ang dakung pagkabalhin miabut. Ang pagpadayon ni Lutero sa pagsupak sa pagpasakop,. tingali makadala sa tibook nga kasaysayan sa iglesia sa mga katuigan. Kini gikauyonan sa paghatag kaniya usa pa kahigayon sa pagsibug. Sa katapusang panahon gidala siya sa katilingban sa mga tawo. Ug ang pangotana gisubli na usab, kon siya magsalikway ba sa iyang pagtulon-an. "Wala na akoy tubag nga mahimo," siya nag-ingon, "kay sa ako na nga gipahayag." Siya matuod nga dili gayud mapugos, ni sa mga saad o sa paglisang, sa pagpauyon sa sugo sa Roma. {ADA 144.1}

Ang mga pangulo sa papa nga subo nga ang ilang gahum, nga nakahimo sa mga hari ug sa mga halangdon sa pagkurog, pagatamayon lamang sa kabus nga monhe; ginapangandoy nila nga mobati gayud siya sa ilang kasuko. Apan si Lutero, nakasabut sa katalagman, nagsulti na sa tanang Kristohanong kaligdong ug pagkamalinawon. Ang iyang mga pulong nahilayo gikan sa garbo, balatian, ug sa dili maong pagpaila. Siya nawad-an sa pagpanan-aw sa iyang kaugalingon, ug sa mga maalam nga tawo sa libut niya, nagbati siya nga diha sa atubangan sa Usa nga labao pa kay sa mga obispo, mga arsobispo, mga hari, ug mga emperador. Si Kristo nagsulti pinaagi sa pagpamatuod ni Lutero uban ang gahum ug pagkadaku nga alang sa panahon nga gilamdagan tanang mga higala ug mga kaaway uban sa kalisang ug kahibulong. Ang Espiritu sa Dios mitambong niadtong tiguma, sa pagpasantop sa mga kasingkasing sa mga kadagkuan ginharian. Ang uban sa mga principe sa maisug nag-ila sa katarungan sa buhat

ni Lutero. Daghanan ang nangakabig sa kamatuoran; apan sa uban ang pulong nga nakatandog wala magdugay napala dayon. Adunay uban klasi nga niadtong panahona wala magpaila sa ilang pagkakabig, apan tungud sa pagpangita sa Kasulatan alang sa ilang kaugalingon, sa ulahing panahon nahimong walay kahadlok nga mga magtatabang sa Reformacion. {ADA 144.2}

Ang principe nga si Federico nagpanan-aw sa unahan nga nagtinguha nga si Lutero moatubang unta didto sa tigum, ug uban sa halalum pagbati siya magpatalinghug sa iyang pakigpulong. Uban sa kalipay ug garbo nasaksihan niya ang kaisug sa doctor, kalig-on, ug kaugalingong pahi-agum, nagtinguha sa pagtindog nga labing malig-on sa iyang paglaban. Iyang gitanding ang duha ka pundok nga nagkasupak, ug iyang nakita ang kahibalo sa mga papa, hari, ug mga obispo nga nadala sa pagkapakyas tungud sa gahum sa kamatuoran. Ang papado nakaantus sa kapildihan nga nabati sa kinatiliwad-an sa tanang nasud sa tibuok nga katuigan. {ADA 145.1}

Ang Hukom ni Carlos V.

Ang duha ka hunahuna nga nagkasumpaki mao ang gipugos diha sa mga sakop sa katiguman. Ang mga sinugo ug mga tinugyanan sa papa naghangyo nga ang walay kadaut paglakaw sa Reformador dili pagtagdon. “Ang Rhine,” sila nagingon, “magadawat sa iyang abo, ingon sa pagdawat kang Juan Huss sa usa ka gatus ka tuig nga miagi. ” Apan ang mga principe sa Alemanya, bisan mga papista kaayo sa ilang kaugalingon ug nagpaila gayud nga kaaway ni Lutero, nagsupak nianang pagkabungkag sa katilingban nga pagtoo, ingon nga bulig sa dungug sa nasud. Sila nag-asoy sa mga kadaut nga misunod sa kamatayon ni Huss, nagpahayag nga dili sila manggilabut nianang paagiha sa Alemanya, ug sa pagsubli nianang makalilisang nga kadaut sa ilaum sa pagmando sa ilang batan-on nga emperador. {ADA 145.2}

Si Carlos sa iyang kaugalingon, sa pagtubag sa paagi sa mga sinugo sa papa, nagingon, “Bisan ang dungug ug pagtoo mawala na sa tibuok nga kalibutan, kinahanglan nga mangita gayud sila ug dalangpan sa kasingkasing sa mga principe.”10 Gihangyo siya gihapon sa mga mapait nga mga kaaway ni Lutero sa pagsilot sa Reformador sama sa gihimo ni Segismundo kang Huss, — biyai lamang siya tungud sa kalooy mo sa iglesia; apan sa pagbalik sa talan-awon ni Huss sa atubangan sa katilingban sa mga katawohan nagtudlo sa iyang mga talikala ug nagpahinumdum sa hari sa iyang nabungkag nga saad, si Carlos V nagpahayag, “Dili ako buot maghimo sama sa gibuhat ni Segismundo.”11 {ADA 145.3}

Bisan pa, si Carlos V sa matin-aw gayud nagsalikway sa kamatuoran nga gipahayag ni Lutero.” Kinahanglan nga ako magsunod sa panigingnan sa akong mga katigulangan,”12 ang emperador misulat. Siya naghunahuna sa dili lang gayud sa pagbiya sa gimat-an ug mahayag bisan sa paglakaw sa kamatuoran ug sa katarungan. Tungud lamang kay ang iyang mga ginikanan naghimo niini mao usab nga padayon lang siya sa papado, uban sa iyang kabangis ug kahugawan. Sa ingon niini nagpadayon siya sa iyang kahimtang ug nagdumili sa pagdawat

sa kahayag nga nadawat labaw sa iyang mga ginikanan, o sa paghimo bisan unsa nga katungdanan nga wala nila himoa. {ADA 146.1}

Adunay daghanan ning mga adlawa nga nagkapyot gihapon sa naandan nang batasan ug sa mga sugilanon sa ilang mga amahan. Kon padad-an sila sa Dios dugang nga kabayag, nagdumili sa pagdawat kaniya tungud kay wala igatugut sa ilang mga amahan; kini wala dawata nila. Wala kita igabutang sa nahimutangan sa atong mga amahan; tungud niana ang atong katungdanan ug mga katungud dili sama sa ila. Kita dili kaha mut-an sa Dios sa paglantaw sa panigingnan sa atong mga ama-han sa pagbuot sa atong katungdanan inay sa pagpangita sa pulong sa kamatuoran alang sa atong kaugalingon. Ang atong katungdanan daku pa kay sa atong unang mga ginikanan. Kita mao ang pagahusayan sa kahayag nga ilang nadawat, ug nga gibilin ingon nga atong panulondon alang kanato, ug kita usab ang pagahusayan sa dugang nga kaliayag nga mao karon ang nagasidlak kanato gikan sa pulong sa Dios. {ADA 146.2}

Si Lutero gisugo pinaagi sa kagahum sa emperador sa pagbalik sa ila, ug siya nahibalo nga kining sugoa pagasundon dayon sa iyang silot. Ang mga makahahadlok nga panganud nanagbitay tungud sa iyang dalan; apan sa iyang paggikan sa Worms, ang iyang kasingkasing puno sa kalipay ug pagdayeg. “Ang yawa sa iyang kaugalingon,” nagingon siya, “nagbantay sa kuta sa papa; apan si Kristo naghimog halapad nga lapas niini, ug si Satanas napugos sa pagsugid nga ang Dios labing gamhanan kay kaniya.”13 {ADA 146.3}

Sa tapus sa iyang paggikan, gihapon matinguha-on nga ang iyang kalig-on dili masayop alang sa pagsukol, gisulat ni Lutero sa emperador, “Ang Dios, nga mao ang nagasusi sa mga kasingkasing, mao ang akong saksi,” siya nagingon, “Nga ako andam nga matinumanon gayud sa pagsugot sa imong kahalangdon, sa dungug o sa dili dungug, sa kinabuhi o sa kamata yon, ug sa walay paghisukwahi gawas sa pulong sa Dios, diin ang tawo nabuhi. Ang tanang mga bulohaton ning kinabuhi karon, ang akong pagkamatinumanon dili malihok, kay dinhi sa pagwala o sa pagdaug mao ang walay sangputanan sa kaluwasan. Apan kon ang walay katapusang mga butang mahiapil, ang kabubut-on sa Dios dili ang tawo magsugot sa tawo. Kay kanang pagsugota sa espirituhanong mga butang mao ang matuod nga pag-ampo, ug adto lamang paghimo-a sa Magbubuhat. ”14 Sa panaw gikan sa Worms, ang pagdawat kang Lutero labing maulo-ulohon kay sa iya nang giagi-an sa unahan. Ang mga harianon ug mga kaparian nagpahalipay sa maayo nga pag-abut sa gipabulag nga monhe, ug ang maabiabihon nga punoan nagpasidungug sa tawo nga tinamay sa emperador. Siya gipugos sa pagwali, ug sa walay pagtagad sa harianong pagpili, siya misaka na usab sa walihan. “Dili ako magsaad sa pagbugkos sa pulong sa Dios,” siya nagingon, “ni maghimo ako.”15 {ADA 147.1}

Siya dili pa dugay nga wala didto sa Worms, samtang ang mga papista nagsugyot sa emperador sa pagpagowag balaod batok kaniya. Niining sugoa si Lutero gihukman nga ingon kang “Satanas sa iyang kaugalingon sa ilalom sa dagway sa tawo ug nagsapot sa sapot sa monhe.”16 Kini ginasugo nga kon ang iyang walay kabilinggang kahimtang matapus, ang

paagi sa pagsanta sa iyang buhat pagahimoon. Ang tanang mga tawo gidid-an sa pagsagup kaniya, sa paghatag kaniya ug kalan-on ug paginum, o sa pulong ug sa buhat, sa katilingban ug sa kaugalingon, sa pagtabang ug sa pagrlasig kaniya. Siya pagadakpon bisan asa siya dapit, ug igatugyan sa kagamhanan. Ang iyang mga kadapig ipabilanggo usab, ug sakmiton ang ilang mga butang. Ang iyang mga sinulat paglaglagon, ug sa katapusan, ang tanan nga mangahas sa pagsupak niining sugo iapil sa iyang silot. Ang magpipili (elector) sa sahonia, ug ang mga principe nga higala kaayo ni Lutero, migikan sa Worms dayon sa tapus sa iyang paggikan, ug ang sugo sa emperador nakadawat sa paguyon sa katiguman. Karon ang mga Romanista nangalipay. Sila nagisip nga ang katapusan sa Reformacion napakita na. {ADA 147.2}

Sa Kuta sa Wartburg

Ang Dios nag-andam ug paagi sa pagkagyo alang sa Iyang sulogoon ning oras sa katalagman. Ang mabinantayong mata nagsunod kang Lutero sa lihok, ug ang matuod ug hamili nga kasingkasing nagtinguha sa iyang pagluwas. Kini matin aw nga ang Roma matagbaw dili sa unsa kon dili sa iyang kamatayon Ang pagtago lamang mao ang makaluwas kaniya gikan sa mga baba sa leon. Ang Dios naghatag kaalam kang Federico sa Sa¬honia sa paghimog paagi sa kaluwasan sa Reformador. Uban sa pansbang sa matuod nga mga higala, ang tinguha sa principe nahimo. ug si Lutero gayud natago-an gikan sa mga higala ug mga kaaway. Sa ibabaw sa iyang panaw ngadto sa ila, siya gidakop, gigawas sa gikan sa iyang mga kauban, ug sa madali gidala ngadto sa kuta sa Wartburg, usa ka hilit nga kuta sa bukid. Ang pagdakop ug ang pagtago kahibulongan kaayo nga bisan pa si Federico sa iyang kaugalingon sa hataas nga panahon wala mahibalo kon diin siya dad-a. Kining pagkawala niya dili ingon nga walay tuyo: samtang ang principe dili mahibalo kon hain si Lutero, siya walay ikapahayag. Siya natagbaw nga ang Reformador walay kadaut, ug niining hunahuna siya malipayon. {ADA 148.1}

Ang panahon sa tingbulak, ting-init, ug ting-ani miagi, ug ang tugnaw miabut, ug si Lutero didto gihapon sama sa binilanggo. Si Alejandro ug iyang mga kauban nagkalipay ingon nga kahayag sa maayong balita nga daw dayon na mapalung. Apan inay unta niini, ang Reformador nagpuno sa iyang lamparahan gikan sa panudlanang-balay sa kamatuoran; ug ang iyang kahayag modan-ag sa unahan uban nga labawng kasiga. {ADA 149.1}

Sa hinigala nga pagbantay sa Wartburg, si Lutero sa usa ka panahon nagakalipay sa iyang paghigawas gikan sa mainit ug kasamok sa gubat. Apan siya dili na makakita katagbawan sa pagpakahilom ug sa pagpahulay. Naanad sa kinabuhi nga maabtik ug maisug sa pakig-away, dili na siya makaantus sa pagpabilin nga magtaspok. Niadtong mga adlaw nga mamingaw, ang kahimtang sa iglesia mitindog sa iyang atubangan, ug siya mihilak sa kaguol, “Ay! walay usa niining katapusang adlaw sa Iyang kasuko, nga motindog sama sa kuta sa atubangan sa Dios, ug nagluwas sa Israel.”17 Mibalik na usab ang hunahuna sa iyang kaugalingon, ug siya nahadlok nga isumbong talawan sa dili pag-apil sa bangga. Unya nagsudya siya sa iyang

kaugalingon sa iyang pagkataspokan ug pagkamapatoyangon sa iyang kaugalingon. Apan sa maong panahon si¬ya nakahimo adlaw-adlaw labao pa kay sa maarangan nga mahimo alang sa usa ka tawo. Ang iyang dagang wala gayud magtapul. Samtang ang iyang mga kaaway nagulo-ulo sa ilang kaugalingon nga siya nahilom, sila nahibulong ug nalibog sa dili malalis nga mga kamatuoran nga siya mabaskug gihapon. Ang daghang tratados, nga sinulat sa iyang dagang, nahisabwag sa tibuok nga Alemanya. Siya naghimo usab ug labing hinungdanong pag-alagad alang sa iyang katagilungsud sa paghubad sa Bag-ong Tugon sa pinulongan nga inalemau. Gikan sa iyang bukid sa Patmos siya nagpadayon hapit sa tibuok nga tuig sa pagmantala sa maayong balita, ug nagsaway sa kasal-anan ug mga sayop sa mga kapanahonan. {ADA 149.2}

Apan dili lamang sa pagbantay kang Lutero gikan sa kasuko sa iyang mga kaaway, ni sa pagtugot kaniya sa panahon sa kahilom alang niining hinungdanong bulohaton, nga ang Dios nagkuha sa Iyang sulogoon gikan sa kahimtang sa kinabuhing lungsudnon. Adunay mga sangputanan nga labing mahal kay niini nga kinahanglan kab-uton. Sa kamingaw ug sa kangi-ub sa iyang bukid nga gitago-an, si Lutero nakuha gi¬kan sa kalibutanong panabang, ug natakpan gikan sa tawohanon nga pagdayeg. Siya sa ingon niini naluwas gikan sa garbo ug sa kaugalingon nga pagsalig nga sa makadaghan mahimo gikan sa kalampusan. Pinaagi sa pag-antus ug pagpaubos siya nag-andam pag-usab sa paglakaw nga walay kadaut sa makalipong nga kahitas-an nga diin siya sa madali ginapahitaas. {ADA 149.3}

Samtang ang mga tawo nagkalipay sa kagawasan nga gidala kanila sa kamatuoran, sila nahilig sa pagdayeg kanila nga gigawi sa Dios sa pagbugto sa talikala sa sayop ug pagkamatuhotohoon. Si Satanas nagpangita sa pagpasalaag sa mga hunahuna ug gugma sa mga tawo gikan sa Dios, ug sa pagpahiluna kanila sa mga paaging tawohanon; siya nagdala kanila sa pagpasidungug sa lonlon galamiton, ug sa walay pagila sa Kamot nga nagmando sa tanang mga hitabo sa diosnong kabubut-on. Sa makadaghan, ang mga punoan sa tinoho-an nga sa ingon niana gidayeg ug gipakabalaan magwala sa ilang pagpasakop sa Dios, ug madala sa pagsalig sa ilang kaugalingon. Ingon sa gisangputan, sila nagpangita sa pagmando sa salabutan ug sa mga hunahuna sa mga katawohan, nga nahaluna sa pagtan-aw kanila nga mando inay sa pagtan-aw sa pulong sa Dios. Ang buhat sa pagusab sa makadaghan nasanta tungud sa espiritu nga naghatag ug gusto sa iyang mga makatabang. Gikan niining mga kadautan, ang Dios magbantay sa buhat sa Reformacion. Siya nagtinguha nianang buhata sa pagdawat, dili ang pinasantop sa tawo, apan ang Dios. Ang mga mata sa mga tawo naliso kang Lutero ingon nga magpapadaku sa kamatuoran; siya gipagawas nga aron ang tanang mata kamandoan sa walay katapusng Tagbuhat sa kamatuoran. {ADA 150.1}

Kapitulo 9 - Ang Paguswag sa Reformacion Sa Alemanya

ANG makatingala nga pagkawala ni Lutero naghatag dakung kahibulong sa tibook Alemanya. Mga pangutana alang kaniya mabati sa tanang dapit. Ang daku nga kasaba nahisangyaw, ug ang kadaghanan nagtoo nga siya gipatay. Adunay dakung kasubo, dili lamang sa iyang suod nga kahigalaan, kon dili sa libo ka libo nga wala magpahayag sa ilang pagdapig sa Reformacion. Daghanan nga nanagpanumpa sa ilang kaugalingon nga magapanimalus gayud sila sa iyang kamatayon. {ADA 151.1}

Ang mga pangulo nga Romanhon hikulbaan kon unsa kataas ang nahimo nga pagbati batok kanila. Bisan sa sinugdan nagmalipayon sila sa kamatayon ni Lutero, sa wala madugay gihandum nila ang pagtago sa kasuko sa mga tawo. Ang iyang mga kaaway wala pa masamok sa ingon kay sa iyang maisug nga buhat samtang diha pa siya kauban nila, apan karon nasamok sila sa hilabihan sa iyang pagkawala na. Sila nga naligutgut sa pagpangita aron paglaglag sa reformador, napuno sa kahadlok karon nga siya nahimong dinakop nga walay katabang. “Ang katapusan lamang nga paagi sa pagluwas sa atong kaugalingon,” miingon ang usa kanila, “mao ang pagdagkut sa mga suló, ug pangitaon si Lutero sa tibook kalibutan, ug pabalikon siya sa nasud nga nagtawag.”1 Ang sugo sa emperador daw walay gahum. Ang mga sinugo sa papa nasuko ug maayo sa pagpakakita nila nga ang sugo diotay lang kaayo sa pagtagad kay sa kapalaran ni Lutero. {ADA 151.2}

Ang balita nga siya walay kadaut, bisan nabilanggo, nakapalinaw sa kahadlok sa mga tawo, samtang kini nagapukaw hinoon sa ilang kaabtik sa pagdapig kaniya. Ang iyang mga sinulat ginabasa uban sa dakung kainit kay sa una. Nagadugang ang kadaghanan nga nagtipon sa buhat sa makilongsudnon tawo nga nianang makalilisang takna naglaban sa pulong sa Dios. Ang Reformacion nagpadayon sa pagdaug sa iyang kusog. Ang liso nga gipugas ni Lutero miturok sa tanang dapit. Ang iyang pagkawala nakahimog labi pa nga buhat nga wala makahimo ang iyang pagtambong. Ang ubang mga magbubuhat mibati sa usa ka bag-ong katungdanan, karon nga ang ilang pangulo nakuha na gikan kanila. Uban sa bag-o nga pagtoo ug kakugi sila nagpadayon sa paghimo sa tanan nilang mahimo sa ilang gahum, nga ang bulohaton nga nasugdan sa kadungganon dili unta maulang. {ADA 152.1}

Ang Paghubad sa Bag-o nga Tugon

Sa pagbalik na ni Lutero gikan sa Wartburg iya nga natapus sa paghubad ang Bag-ong Tugon, ug ang maayong balita sa wala madugay gikahatag sa mga tawo sa Alemanya sa ilang kaugalingon nga pinulongan. Kining paghubara gidawat sa dakung kalipay sa tanang mga mahigugmaon sa kamatuoran; apan gisalikway sa kasuko niadtong nagpalabi sa mga sugilanon ug sa mga sugo sa mga tawo. {ADA 152.2}

Ang mga pari nahadlok nga ang daghang mga tawo makahimo karon sa pakiglantugi kanila sa mga pulong sa Dios, ug ang ilang kaugalingon nga pagkawalay kahibalo mahibawan. Ang mga hinagiban sa tawohanong katarungan walay gahum batok sa hinagiban sa Espiritu. Ang

Roma nagpatawag sa tanan niyang mga punoan nga santaon ang pagsabwag sa Kasulatan; apan ang mga sugo, maldisyon, ug mga paglutos pulos kawang ang tanan. Ang hilabihan niya nga paglutos ug pagdili sa Biblia, milabi hinoon ang tinguha sa mga tawo sa paghibalo kon unsa gayud ang iyang ginatudlo. Ang tanan nga makabasa may tinguha sa pagbasa sa pulong sa Dios sa ilang kaugalingon. Ilang ginadala-dala siya uban kanila, ug subli-sublion sa pagbasa, ug dili sila matagbaw hangtud nga makasaulo sila. Sa pagkakita ni Lutero kon unsa gayud ang tinguha sa mga tawo sa pagbaton sa Bag-ong Tugon, iyang gisugdan gilayon ang paghubad sa Daan nga Tugon, ug gisangyaw ang bahin nga iyang matapus. {ADA 152.3}

Ang mga sinulat ni Lutero gidawat nga malipayon sa mga siyudad ug sa mga magagmay lungsud. “Ang mahimo ni Lu¬tero ug sa iyang mga higala, ginapalibot sa uban. Ang mga monhe nga nakapaniid sa pagkadili matarung sa katungdanan sa monasterio, nga mga matinguhaon sa pagusab sa ilang hataas nga kinabuhi sa kataspuk sa usa nga maabtik sa kaisipan, apan mga walay alamag sa pagmantala sa pulong sa Dios, nagpanaw sa mga lalawigan nga nagduaw sa mga gagmay lungsod ug mga balangay nga nagpamaligya sa mga basahon ni Lutero ug sa iyang mga higala. Ang Alemanya sa wala madugay nalukop sa mga maisug nga mga kolportor.”2 {ADA 155.1}

Kining mga sinulat ginaton-an sa dakung tinguha sa dato ug kabus, sa mga maalam ug walay kahibalo. Kon magabii ang magtotudlo sa tunghaan sa mga balangav magbasa kanila sa mabaskug sa mga tinagidiot nga pundok nga nagalirong sa daub. Uban sa matag-usa ka panlimbasug, ang uban mga kalag nakabig sa kamatuoran, ug nagdawat sa pulong mga malipayon, ug buot man usab sila sa pagsulti sa uban niining maayong balita. {ADA 155.2}

Ang mga tawo sa nagkalainlain nga mga kahimtang makita nga nagadala-dala sa Biblia sa ilang kamot, ug naglaban sa mga pagtulon-an sa Reformacion. Ang mga papista nga nagatugyan sa Kasulatan sa mga kaparian ug mga monhe nagtawag na karon kanila sa pagsupak sa bag-o nga pagtulon-an. Apan tungud kay mga walay kaalam sa Kasulatan ug sa gahum sa Dios, ang mga pari ug mga prayle gidaug sa bug-os niadtong ilang gihukman nga walay mga kaalam nga mag erehes. “Sa walay kalipay,” nangingon ang Katolico nga magsusulat, “Si Lutero nakagmaymay sa iyang mga sumosunod sa dili pagbutang sa pagtoo sa bisan kinsa nga pagtulonan nga gawas sa Balaan nga Kasulatan.”3 Daghan ang nagatipon sa pagpatalinghog sa kamatuoran nga gilabanan sa mga tawo nga may diotay lamang kahibalo, ug hangtud nga makiglantugi ngani sa mga makinaadmanon ug mga batid sa teologia (kinaadman mahatungud sa Dios). Ang makauulaw nga pagka ignorante niining mga dungganan nga mga tawo nagapadayag sa ilang pagpakig lantugi sa masayon nga pagtulonan sa pulong sa Dios. Ang mga mamomoo, mga sundalo, kababayen-an, ug bisan pa ang mga kabataan, labi pa nga nasayud sa pagtulon-an sa Biblia kay niadtong mga pari ug mga maalam nga mga Doctor. {ADA 155.3}

Sa pagtan-aw sa mga pari nga Romano nga ang ilang pundok nagakunhod, nagdangop sa pagpatabang sa mga punoan sa lungsod, ug sa tanan nga paagi nga sa ilang gahum,

nagpanlimbasug sa pagpabalik sa ilang mga nanagpatalinghug. Apan ang mga tawo nakakita sa bag-o nga pagtulon-an nga nagbusog sa kagutom sa ilang mga kalag, ug nagtalikod gikan niadtong nagpakaon kanila sa madugay nga walay pulos nga tahup sa mga tulomanon diwatahan ug sa tradisyon sa mga tawo. {ADA 156.1}

Sa pagkasiga sa pagtulos batok sa mga magtutoon sa kamatuoran, gipatalinghugan nila ang pulong ni Kristo, “Kon pagalutoson kamo niining lungsora, pangalagiw kamo sa usa.”4 Ang kahayag miabut sa bisan diin. Ang mga kagyo nga nagdala sa Pulong nakakaplag mga pag-abiabi sa bisan diin sila magapabilin, magamantala kang Kristo, usahay sa iglesia kon dili pagtugotan, sa mga kabalayan kon sa mga plaza. Sa bisan diin sila makabaton pagpatalinghug ginaila nila nga usa lea balaan nga simbahan. Ang kamatuoran gimantala uban sa ingon nga kusog ug pasalig, nahisangyaw sa dili kapugngang gahum. {ADA 156.2}

Kapitulo 10 - Ang Reformador nga Taga Suisa

SA pagpili sa mga galamiton sa pag-usab sa iglesia, ang mao gihapong diosnong paagi nakita ingon niadtong pagtukod sa iglesia. Ang langitnong Magtutudlo nilabay sa mga tawo nga dungganan sa yuta, ang may mga silid ug sapian, nga naanad sa pagdawat sa pagdayeg ug katahuran ingon nga mga pangulo sa mga katawohan. Ang bantngan mga Reformador mao ang mga tawo nga gikan sa mapaubsanon nga kinabubi.—mga tawo nga sa kanunay halayo sa ilang mga panhon sa garbo sa katungdanan, ug sa gahum sa pagkamatohotobo-on pagkamakipari. Mao ang paagi sa Dios ang paggawi sa mapaubsanong mga galamiton sa paghimo sa dagkung mga sangputanan. Unya ang himaya dili ihatag sa mga tawo, kondili Kaniya nga nagapatigayon pinaagi kanila sa pagbuot ug sa pagbuhat sa Iyang kaugalingon nga maayong kalipayan. {ADA 157.1}

Human ang pila ka semana sa tapus matawo si Lutero sa kamalig sa magmimina sa Sabonia, si Ulric Swengli natawo sa payag sa magbalantay sa mga hayupan sa taliwala sa Alpes. Ang kinaiyahan nagalibut kang Swengli sa pagkabatan-on, ug ang iyang unang pagtoon, mao ang nakaandam kaniya sa iyang umaabut nga bulohaton. Minatuto sa mga panan-awon sa kinaiyang maambong, katahum, ug makalilisang kahalangdon, ang iyang panumduman sa sayo nahibalo uban sa pagila sa kadaku sa ka gahum, ug sa kahalangdon sa Dios. Ang kasaysayan sa mga buhat nga maisug nga nakab-ut sa iyang pinoyanang bukid, nakapasilaub sa iyang batan-on nga tinguha. Ug tupad sa iyang diosnon apohang babaye siya nagapatalinghug sa pila ka mahal nga sugilanon sa Balaan nga Kasulatan nga nahagdao niya gikan sa sugilanon ug mga tradisyon sa iglesia. Uban sa mainitong tinguha siya makadungug sa mga dagkung buhat. sa mga patriarka ug mga manalagna, sa magbalantay sa karnero nga nagabantay sa ilang panon sa mga kabungturan sa Palestina diin ang mga manolonda nagapakig-sulti kanila, sa Bata sa Bethlehem ug sa tawo sa Kalbaryo. {ADA 157.2}

Sama kang Juan Lutero, ang Amahan ni Zwengli nagtinguha sa kaalam sa iyang anak, ug ang bata gipaton-an pagsayo gikan sa iyang natawhan nga kapatagan. Ang iyang panumduman nakakat-on sa madali, ug miabut dayon ang kuestion kon asa mangita ug magtutoon nga makahimo kaniya sa pagtudlo. Sa panuigon nga napulog tolo siya miadto sa Berna, nga mao ang labing inilang tunghaan sa Suiza. Dinhi ang katalagman miabut nga gikahadlukan nga magdaut sa kaugmaon sa iyang kinabuhi. Ang dakung tinguha sa mga prayle mao ang pagsulod kaniya sa monasterio. {ADA 158.1}

Ang mga Dominiko sa Berna nakakita nga kon ila kini nga madaug kining maalam nga tinon-an, hiaguman nila ang salapi ug dungug. Ang iyang pagkabatan-on ug ang kinaiya niyang katakus sa pagka-maayong mosulti ug pagkamagsusulat, ang iyang hiyas sa musika ug balak, labi pa nga dakung gahum kay sa tanan nilang pagpadayag ug garbo, sa pagdani sa mga tawo sa ilang mga buluhaton ug pagdugang sa mga panapi sa ilang tinoohan. Sa kabubut-on sa Dios, ang iyang amahan nakadawat ug balita sa mga lit-ag sa mga prayle. Nahibalo siya

nga ang iyang kapuslanan gikaduhaduhaan, ug siya nagasugo kaniya sa pagpauli nga walay langan. {ADA 158.2}

Ang sugo gituman; apan ang batan-on dili na matagbaw sa iyang puloyanan sa bukid, ug siya mipadayon sa iyang pagtoon, naga-andam, sa human ang panahon alang sa Basel. Dinhi mao ang unang pagkabati ni Zwengli sa maayong balita sa walay bayad nga grasya sa Dios. Si Wittenbach, ang magtutoon sa mga karaang mga pinulongan, samtang nagatuon siya sa pinulongang Griego ug Hebreohanon nadala ngadto sa Balaang Kasulatan, ug tungud niana ang diosnong kahayag misidlak sa mga panumduman sa mga tinon-an diha sa ilalum sa iyang pagtudlo. Siya nagpahayag nga may kamatuoran nga labing karaan, ug may labing dakug bili nga dili maisip, kay sa mga teoriya nga gitudlo sa mga magtutoon ug mga pilosopo. Kining karaan nga kamatuoran mao nga ang kamatayon ni Kristo mao lamang ang lukat sa mga makasasala. Alang kang Zwengli kining mga pulonga mao ang unang silaw sa kahayag nga nag unsa sa pamanagbanag. {ADA 158.3}

Pagkamatinumanon sa mga Kasulatan

Si Zwengli gitawag dayon gikan sa Basel, aron sa pagsulod sa bulohaton sa iyang kinabuhi. Ang unang dapit nga iyang gitrabahoan mao ang Alpina parroquial, dili halayo sa natawohan niyang walog. Tungud kay nadawat niya ang ordinasyon sa pagkapari, siya, “naggasto sa iyang kaugalingon uban sa tibuok niyang kalag sa pagpangita sa diosnong kama¬tuoran; kay nahibalo kaayo, ” nag-ingon ang iyang kauban nga Reformador, “pila ba ang iyang kinahanglan sa paghibalo diin ginatugyan ang panon ni Kristo.”1 Ang labi niya nga pagpa¬ngita sa Kasulatan, naglabi ang kahayag nga makita kong itanding ang ilang mga kamatuoran ug sa mga pagkaerehes sa Ro¬ma. Miuyon siya sa iyang kaugalingon nga ang Biblia mao ang pulong sa Dios, ang usa lamang nga makatagbaw, ug dili masayop nga balaod. Nakita niya nga mao ang maghuhubad sa iyang kaugalingon. Siya wala mangahas pagsulay sa pagpasabut sa kasulatan sa pagtabang sa nahauna’ng hunahuna sa teoriya ug pagtulon-an, apan gidawat siya niya nga iyang katungdanan sa pagtoon unsa ang iyang laktud ug labing masayon nga pagtulon-an. Siya nagapangita sa iyang kaugalingon sa pagsagop sa tanang nga panabang aron sa pagkab-ut sa husto ug matuod nga kaalam sa iyang kahulogan, ug siya mangayo sa pakitabang sa Espiritu Santo, diin magpahayag siya, ipahibalo sa tanan nga nagapangita sa matinumanon uban sa pag-ampo. {ADA 159.1}

“Ang Kasulatan,” nagingon si Zwengli, “gikan sa Dios, dili gikan sa tawo, ug bisan ang Dios nga magapahayag magahatag kanirao sa pagsabut nga ang pinulongan gikan sa Dios. Ang pulong sa Dios. . . dili masayop; siya mahayag, nagatudlo sa iyang kaugalingon, ug wala magatak-op sa iyang ka¬ugalingon. Kini nagabanwag sa kalag uban sa tanang kaluwasan ug grasya. Magakalipay kini sa Dios, makapaubos kini, aron nga mawala ang kaugalingon ug magasagop sa Dios.” (2 Wylie, b. 8, ch. 6) Ang kamatuoran niining mga pulonga napamatud-an ni Zwengli sa iyang kaugalingon. Sa pagsulti sa iyang hiagian niining mga panahona, nagsulat siya sa ulahi: “Samtang ... Ako nagasugod sa paghatag sa akong kaugalingon sa

Balaang Kasula¬tan, ang pilosopia ug ang teologia (escolastico) sa kanunay magasugyot kanako kasamok. Sa katapusan ako miabut niini. nga ako naghunahuna, “Ikaw magpahilayo nianang tanan, ug sa pagsabut sa kahulogan sa Dios sa matin-aw lamang Niyang pulong. Unya ako nagasugod dayon sa pagpangayo sa Dios alang sa Iyang kahayag, ug ang Kasulatan nagasugod sa labing pagkamasayon kanako.”3 {ADA 160.1}

Ang pagtulon-an nga giwali ni Zwengli dili dinawat gikan kang Lutero. Kini mao ang pagtulon-an ni Kristo. “Kon si Lutoro magwali kang Kristo,” nagingon ang reformador sa Sui¬za, “Siya nagabuhat sama sa akong gibuhat. Kadtong iyang nadani ngadto kang Kristo, daghan pa kay sa akong nadala. Apan kini walay sapayan. Dili ako magadala ug laing ngalan, gawas lamang kang Kristo, nga ako Iyang sundalo, nga Siya mao ang akong kapitan. Walay usa ka pulong nga gisulat ko kang Lutero ni si Lutero kanako. Ngano man? Aron nga makita kon pila sa Espiritu sa Dios ang nagakausa uban sa Iyang ka-ugalingon, sanglit kaming duha, sa walay pagkauyon, nagatudlo sa pagtulon-an ni Kristo nga sama gayud.”4 {ADA 160.2}

Didto sa Konbento

Sa 1516 si Zwengli gidapit aron himoong magwawali sa konbento sa Einsiedeln. Dinhi nakabaton siya maayong higayon sa pagtan-aw sa kadautan sa Roma, nga makahimo madanihong gahum ingon nga Reformador nga pagabati-on sa layo, unahan sa iyang puloy-anan Alpes. Usa sa mga makabihag nga talan-awon sa Einsiedeln mao ang larawan sa Virgen nga ginaingon may gahum sa paghimog mga katingalahan. Sa itaas sa ganghaan sa konbento adunay mabasa nga mga pulong, “Dinhi ang bayad sa hingpit nga pagkuha sa imong mga kasal-anan.”5 Ang mga dumadagkut hanggikan sa tanang dapit sa Suiza, ug bisan pa sa Francia ug Alemanya. Si Zwengli nga nasubu ug daku sa panan-awon, nagpahimulos sa higayon sa pagsangyaw sa kagawasan pinaagi sa maayong balita niadtong naulipon sa pagkamatohotohoon. {ADA 160.3}

“Ayaw paghunahuna?” siya nag-ingon, “nga ang Dios ania niining simbahana kay sa uban bahin nga linalang sa Dios. Sa bisan diin nga nasud kamo mopuyo, ang Dios anaa sa libut ninyo, ug makabati kaninyo . . Makahimo ba ang walay kapuslanan buhat, halagyong panaw sa pagpanagkut, sa pag pamisa, ang mga larawan ug pag-ampo sa virgen, kon sa mga santos, sa pagdangat sa grasya sa Dios? . . Unsa ang atong madawat sa daghang mga pulong nga atong gihimo sa pagampo? Unsa ang kaayohan sa mahinlo nga butanganan sa tubig, ang kinoronahan nga ulo, ang hataas nga bakus, ug sinilas nga binurdahan? . . . Ang Dios nagatan-aw sa kasingkasing, ug ang atong kasingkasing halayo Kaniya.” “Si Kristo,” siya nag-ingon, “Sa makausa gihalad sa krus, mao ang halad ug sinakit, nga nakahimo sa pagtubus sa mga sala sa mga tomotoo hangtud sa walay katapusan.”6 Alang sa daghan mga namati, kining mga pagtulon-ana wala dawata. Kini mao ang mapait nga kasubo alang kanila sa pagpahibalo nga ang ilang makapoy nga panaw nahimo lamang nga walay pulos. Ang pagpasaylo nga kanunay nga gihatag kanila ni Kristo dili sila makasabut. Sila natagbaw na sa daang paagi ngadto sa langit nga gitudlo kanila sa Roma. Sila musibog gikan sa kalibug nga pagpangita alang sa

bisan unsang butang nga maayo. Masayon kanila ang pagsalig sa mga kaparian ug sa papa alang sa ilang kaluwasan kay sa pagpangita sa kahinlo sa kasingkasing. {ADA 161.1}

Apan ang laing klasi nagadawat sa malipayon sa balita sa kaluwasan pinaagi kang Kristo. Ang mga tulomanon nga gitudlo sa Roma napakyas sa pagdalag kalinaw sa kalag, ug sa pagtoo sila nagadawat sa dugo sa Manluluwas ingon nga ilang lukat. Sila namauli sa ilang mga puloy-anan sa pagpahibalo sa uban alang sa mahal nga kahayag nga ilang nadawat. Ang kamatuoran nadala gikan sa balangay ngadto sa usa ka balangay, gikan sa lungsud ngadto sa usa, ug ang mga mananagkot alang sa virgen nikunhod. Mikunhod usab ang ilang halad, ug sa hinayhinay gikunhuran ang suhol ni Zwengli nga nakuha gikan sa mga tawo. Apan kini nakahatag lamang kaniya sa kalipay sa pagtan-aAv niya nga ang gahum sa pagkadiwatahan ug pagkamatuhotohoon nabungkag. {ADA 162.1}

Ang mga kadagkuan sa iglesia dili buta sa buhat nga ginahimo ni Zwengli; apan alang karon sila wala nagahimo sa pagsanta. Linauman nga siya mopabilin sa ilang bulohaton sila nagpanlimbasug sa pagdani kaniya pinaagi sa pag-ulo-ulo; ug unya ang kamatuoran nagakalig-on sa mga kasingkasing sa mga tawo. {ADA 162.2}

Gipatawag ngadto sa Zurich

Ang buhat ni Zwengli sa Einsiedeln naka-andam kaniya alang sa halapad nga natad sa buhat ug kini sa madali iyang pagasudlon. Human ang tolo ka tuig dinhi, siya gipatawag sa bulohaton sa pagkamagwawali sa Katedral sa Zurich. Kini mao ang hinungdanong lungsod sa estado sa Suiza ug ang ga¬hum nga gipakita dinhi ginabati daku. Ang mga kaparian kansang pagdapit nakapaadto kaniya sa. Zurich, nagtinguha sa pagsanta sa mga bag-ong bulohaton, ug nagpadayon lamang sila sa pagpahimangno kaniya alang sa iyang katungdanan. Si Zwengli nagpakahilom sa pagpaminaw sa ilang mga pulong, ug sa pagtubag, sa human sa pagpasalamat alang niining pagtawag nga hinungdanon kaayo, siya nagpadayon sa butang nga iyang sundon. “Ang kinabuhi ni Kristo,” siya nag-ingon, “dugay na kaayo nga nataguan gikan sa mga tawo. Ako magamantala alang sa tibuok nga ebangelio ni San Mateo, sa pagkuha lamang gikan sa tuburan sa Kasulatan, nagpatingug sa kahiladman, nagtandi usa ka laray sa kasulatan uban sa lain laray, ug sa pagpangita sa kaalam tungud sa kanunay ug matuod nga pag-ampo. {ADA 162.3}

Anaa lamang sa himaya sa Dios, sa pagdayeg sa Iyang bugtong Anak, sa matuod nga kaluwasan sa kalag, ug sa ilang pagpasidungog sa matuod nga pagtoo, nga akong igahalad ang buluhaton sa akong pag-alagad.”7 Bisan pa ang uban sa mga pari misupak sa iyang piano, ug gitinguha nga pabiyaan kaniya kini, si Zwengli mipabilin nga malig-on. Siya nagsulti nga dili magpagowa bag-ong paagi, kondili ang daang paagi nga gigawi sa iglesia sa sinugdan ug maputling mga panahon. {ADA 165.1}

Humana mapukaw ang interes sa kamatuoran nga iyang gitudlo; ug ang dakung pundok sa mga tawo nagpatalinghog sa iyang wali. Ang kadaghanan nga dugay nang nanghunong sa

pagtambong sa pagampo maoy iyang magpapatalinghug. Iyang gisugdan ang pagministro sa pag-abli sa Kasulatan, ug gibasa, ug gipasabut sa mga tawo nga nagpatalinghug kaniya ang makapatandog nga kasaysayan sa kinabuhi, mga pagtulon-an ug ang kamatayon ni Kristo. Dinhi sa Einsiedeln, siya nagapahayag sa pulong sa Dios nga mao lamang ang dili masayop nga gahum, ug ang kamatayon ni Kristo nga mao lamang ang matuod nga halad. “Kang Kristo lamang, “nagingon siya,” nga ako nagahunahuna sa pagdala kaninyo,— *kang Kristo, ang matuod nga tinubdan sa kaluwasan*.”8 Sa libut sa magwawali nagadasok ang tanang klasi sa mga tawo gikan sa mga tawong maalam sa lungsod ug maalam nga mga magtutoon hangtud sa mga kabus ug mga makalilimos. Uban sa halalum nga tinguha sila nagpatalinghug sa iyang mga pulong. Dili lamang siya nagahayag kanila sa kagawasan sa kaluwasan, kondili sa walay kalisang nagabadlong siya sa mga kangil-ad ug kahugaw sa panahon. Daghan ang mipauli gikan sa Katedral nga nagdayeg sa Dios. “Kining tawohana,” sila nag-ingon, “mao ang magwawali sa kamatuoran. Siya mao ang atong Moises, nga nagkuha kanato gikan sa kangitngit sa Egipto.”9 {ADA 165.2}

Apan bisan sa sinugdan ang iyang mga buhat gidawat sa dakung kalipay, sa human sa usa ka panahon ang pagbatok miabut. Ang mga monhe nagpanlimbasug sa ilang kaugalingon sa pagsanta sa iyang bulohaton ug sa pagdaut sa iyang mga pagtulon-an. Daghanan ang nagpahaylo kaniya, sa suborno ug paglalang; ang uban nagahunahuna sa pagpahitaas ug sa paghadlok. Apan ang tanan si Zwengli nag-antus sa tanan uban ang pagpaubos, nagaingon, “Kon kita nagahunahuna sa pagkabig sa mga dautan ngadto kang Kristo, atong piyongon ang atong mga mata batok sa daghang mga butang.”10 {ADA 166.1}

Sa Suiza ang baligya sa indulgencia gibutang sa mga kamot sa mga Franciscano, sa ilalum sa pagmando ni Samson, usa ka Italiano nga monhe. Si Samson nakahimo na ug daku nga pag-alagad sa iglesia, tungud kay nakakuha na siya daghang salapi gikan sa Alemanya ug sa Suiza aron sa pagpuno sa panudlanan sa papa. Karon sila milagbas sa Suiza, nga nakadani dakung pundok, sa pagdawat sa mga tawong kabus sa ilang malisud nga pinangitaan, nga nagsakmit gikan sa mga tawong kabus sa ilang gagmay pinangitaan, ug nagpugos sa pag pabayad sa mga bililhong gasa sa mga adunahan. Apan ang madanihon gahum sa Reformacion nakahimo na sa iyang kaugalingon sa pagpabati sa pagkunhud sa patigayon sa iglesia bisan dili na maarangan sa pagsumpo. Si Zwengli didto gihapon sa Einsiedcln samtang si Samson, sa hapit na mosulod sa Suiza, miabut uban sa iyang mga dalad-on gikan sa usa ka silingan lungsud. Sanglit natino niya ang iyang toyo, ang Reformador nagasugod sa pagsupak kaniya. Ang duruha wala magakatagbo, apan kana mao ang pagdaug ni Zwengli sa pagpahayag sa mga limbong sa prayle nga siya napugos sa pagbiya alang sa laing dapit. {ADA 166.2}

Sa Zurich, si Zwengli nagawali sa mainiton gayud batok sa mga nagabaligya sa mga indulgencia; ug sa pagpaatubang ni Samson sa maong dapit, siya gitabo sa usa ka mensahero nga gikan sa katiguman, uban sa hunahuna nga siya moagi la¬mang. Siya sa

katapusan nakakita sa pagsulod pinaagi sa walay popahibalo, apan gipapauli dayon nga walay halin bi¬san usa ka indulgensia, ug dihadiha migikan sa Suiza. {ADA 166.3}

Ang daku nga kaayohan maoy nadawat sa reformacion tungud sa pag-abut sa balati-an, o "dakung kamatay" nga nagasilhig sa tibuok nga Suiza sa tuig 1519. Tungud kay ang mga katawohan nadala nawong ug nawong sa maglalaglag, daghan ang nadala sa pagbati kon unsa ang pagkaway pulos ug pagkawalay hinungdan sa mga indulgencia nga ilang napalit sa ulahi; ug sila naghandum sa matuod nga patukuranan sa ilang pagtoo. Si Zwengli sa Zurich giabut sa sakit; ug siya nasubu gayud nga ang tanan nga paglaum sa pagkaayo walay siguro, ug ang balita nahisangyaw nga siya namatay. Nianang takna sa pagsulay sa iyang paglaum ug kaisug wala gayud siya maunsa. Siya miyahat sa iyang mga mata sa krus sa Kalbaryo, misalig sa tanan nga igong lukat sa sala. Sa pagbalik niya gikan sa mga ganghaan sa kamatayon, nakahimo siya sa pagwali sa maayong balita sa dakung kainit kay sa miaging panahon; ug ang iyang mga pulong nakahatag talagsaong kagahum. Ang mga katawohan nagdawat sa dakung kalipay sa ilang hinigugmang pastor, nga nahibalik kanila gikan sa tampi sa lubnganan ug sila mianhi aron sa pagalagad sa mga masakiton ug nagapinal, ug ginabati nila ang bili sa maayong balita. {ADA 167.1}

Si Zwengli nakadangat sa mahayag nga pagsabut sa iyang mga kamatuoran, ug nakaagi sa labing hingpit sa iyang kau¬galingon sa makapa bag-ong gahum niini. Ang pagkahulog sa tawo ug ang kaagi sa kaluwasan mao ang mga tema nga kanunay niyang gisulti. "Sa kang Adan?" siya nag-ingon, "kitang tanan patay, nahaunlod sa kahugawan ug sa silot."11 Si Kristo . . . nagapalit alang kanato sa walay katapusang kaluwasan . . Ang Iyang pagantus mao ang walay katapusang halad ug labing masangputan pag-ayo kini makatagbaw sa diosnong katarungan hangtud sa kahangturan tungud niadto nga nagasalig niini uban ang malig-on ug dili maliso nga pagtoo." Apan iyang gitudlo sa mahayag nga ang mga tawo, tungud sa grasya ni Kristo, dili makapadayon sa sala. Bisan diin nga adunay pagtoo sa Dios, didto ang Dios; ug bisan diin ang Dios mopabilin, didto may kainit nga mag-agda ug magpilit sa mga tawo sa mga maayong buhat."12 {ADA 167.2}

Sa hinayhinay ang Reformacion naga-uswag sa Zurich. Sa kakulba ang mga kaaway naokay sa makaabtik nga pagsupak. Sa usa ka tuig sa wala pa ang monhe sa Wittenberg magasulti sa iyang "Dili" sa papa ug sa emperador sa Worms, ug karon ang tagsatagsa ka butang ingon ug nagapakita sa susama nga pagsupak sumala sa gina-angkon sa papa sa Zurich. Ang kanunay nga pag-ataki mao ang gihimo kang Zwengli. Sa mga tcritorio sa papa, gikan sa usa ka panahon ngadto sa usa, ang mga nagadala sa maayong balita gisunog, apan kini dili pa igo; ang mga magtutoon sa erehia pahilumon. Tungud niini ang obispo sa Constancia nagapadala sa tolo ka tinugyanan sa katiguman sa Zurich, sa pagsumbong kang Zwengli nga nanudlo sa mga tawo sa paglapas sa mga balaod sa iglesia, nga maoy nakatugaw sa kalinaw ug maayong lakaw sa kadaghanan. Kon ang kagamhanan sa iglesia isalikway, siya nagingon, ang anarkista universal mao ang musangpot. Si Zwengli mitubag nga siya upat na ka tuig pagpanudlo sa maayong balita didto sa Zurich, "diin labing mahilum ug malinaw kay sa uban

nga lungsud sa ginharian.” “Unya dili ba,” siya nag-ingon, “Ang Kristianismo mao ang labing maayong bantay sa kaayohan sa kadaghanan?”13 {ADA 168.1}

Ang Paguswag Didto sa Suiza

Ang mga tinugyanan nagatambag sa mga concejal sa pagpadayon sa iglesia, kay gawas niini, sila nagaingon nga walay kaluwasan. Si Zwengli mitubag: “Dili kamo malisang niining sumbong. Ang patukuranan sa iglesia mao gihapon ang Bato, mao gihapong Kristo, nga nagahatag kang Pedro sa iyang ngalan tungud kay siya nagasugid Kaniya nga matinumanon. Sa kada nasyon bisan kinsa nga nagatoo sa tibuok niyang kasingkasing sa Ginoong Jesus pagadawaton sa Dios. Sa pagkamatuod, kini mao ang iglesia, nga gawas kaniya walay usa nga mamaluwas.”14 Ingon sa gisangputan sa tigum, ang usa ka tinugyanan sa obispo sa iglesia midawat sa nausab nga pagtoo. {ADA 168.2}

Ang katiguman nagdumili sa pagkuhag aksyon batok kang Zwengli, ug ang Roma nagaandam alang sa bag-o nga ataki. Ang Reformador, sa pagkasayod sa butang nga tinago sa iyang mga kaaway, nag-ingon, “Paanhia sila; nahadlok ako kanila sama sa diotay nga lungib nga nahadlok sa mga balod nga nagahilugan-ob sa ilalom.”15 Ang mga panlimbasug sa mga kaparian sa iglesia nakapa-uswag hinoon sa bulohaton nga ilang gipaninguha sa pagwagtang. Ang kamatuoran nagapadayon sa pagkaylap. Sa Alemanya ang iyang mga sakop, nga nangasubo sa pagkawala ni Lutero, nangalipay na usab ang ilang kasing¬kasing, sa pagkakita nila sa nagapadayon nga kauswagan sa maayong balita sa Suiza. {ADA 169.1}

Sa pagkatukod sa Reformacion sa Zurich, ang iyang mga bunga nakita gayud maayo sa pagkawala sa mga bisyo, ug ang pag-uswag sa kahusay ug paghiusa. Ang kalinaw adunay puloy-anan sa atong lungsud,” si Zwengli misulat; “walay mga kasamok, walay pagkasalingkapaw, walay pagkasina, ug wa¬lay pagbingkil. Diin man gikan kanang panaghiusa dili ba gikan sa Dios, ug sa atong pagtulon-an nga nagapuno kanato sa mga bunga sa pakigdait ug sa pagkadiosnon ?”16 Ang mga kadaugan nga nakuha sa Reformacion nakapaukay sa mga Romanista sa pagpadayon nga labing matinguhaon nga panlim¬basug alang sa iyang kapildihan. Sa pagkita kon unsa ka diotay ang nahimo sa paglutos sa pagwagtang sa buhat ni Lutero sa Alemanya, sila nagtinguha sa pakighibalag uban sa iyang kaugalingong hinagiban. Sila makiglantugi kang Zwengli, ug sa naariglar na ang mga butang nagapaniguro sila sa kadau¬gan pinaagi sa pagpili sa ilang kaugalingon dili lamang sa lugar nga pagabanggaan, kondili sa mga maghuhukom usab nga magahukom sa bangga. Ug kon makuha nila si Zwengli sa ilang gahum ila gayud nga bantayan nga dili makagawas kanila. Kon ang pangulo mawala ang buhat dali da nga malumpag. Apan kining tinguhaa natago maayo. {ADA 169.2}

Ang lantugi nga nahatudlo pagahimoon sa Baden; apan si Zwengli wala makaadto. Ang katiguman sa Zurich, natahap sa mga paagi sa mga Romanhong Katoliko, ug nagapahibalo pinaagi sa pagsunog sa tinapok kalayo nga nadagkutan sa ginsakpan sa papa alang sa magsaysay sa maayong balita, nagadili sa ilang pastor sa pagpasayá sa iyang kaugalingon

ning kadautan. Sa Zurich siya andam sa paghibalag sa tanan tinugyanan nga igapadala sa Roma; apan sa pag-adto sa Baden, diin ang dugo sa mga gipamatay tungud sa kamatuoran nga bag-o pa lamang nga giula, mao ang pag-adto sa kamatayon. Si Ecolampadio ug si Haller mao ang nahatudlo nga tinugyanan sa mga Reformador, samtang ang bantugang Doctor si Eck, nga linabanan sa daghan mga doctor ug mga obispo mao ang mananaug sa Roma. {ADA 170.1}

Bisan si Zwengli wala makatambong sa conferencia, ang iyang gahum ginabati. Ang mga kalihim pulos tinudlo sa partido sa papa, ug ang uban gidid-an sa pagkuhag mga nota, uban sa pina sa kamatayon. Sa wala lamang hunahunaa kini si Zwengli nagadawat sa matuod nga balita adlaw-adlaw sa mga gipamulong didto sa Baden. Ang usa ka tinon-an nga nakatambong sa lantugi, nagabuhat sa report kada gabii sa mga lantu¬gi nianang adlawa. Kining papila duruha usab ka tinon-an mao ang magahatud, uban sa adlaw-adlawng sulat ni Ecolampadio, kang Zwengli sa Zurich. Ang Reformador mitubag nga nagahatag tambag ug sugyot. Ang iyang sulat ginasulat nga magabii, ug ang tinon-an mobalik uban kanila sa Baden nga mabuntag. Aron dili hibaloan sa magabantay diha sa pultahan, kining mga sinugo naglukdog mga bukag nga sinudlan sa mga manok, ug sila gitugotan sa pagpaagi diha sa pultahan nga wa¬lay kaulangan. {ADA 170.2}

Busa kini mao ang gihimo ni Zwengli sa pakiglantugi sa malimbungon nga mga kaaway. Siya "nagabuhat sa hilabihan gayud." nagingon si Muykonius, "tungud sa iyang pagpalandong, sa walay katulog magabii, ug sa tambag nga iyang gipadala sa Baden, kay sa iyang mahimo sa pakiglantugi nga personal sa taliwala sa iyang mga kaaway."17 {ADA 170.3}

Ang mga tinugyanan sa papa naghugyaw uban sa pagpaniguro sa kadaugan, nangabut sa Baden nga sinapotan sa ilang mga hamiling panapton ug nagapangidlap sa mga mahal nga bato. Sila nagapaanyag ug maayo, ang ilang mga talad napuno sa mga mahal nga kalan-on ug labing pinili nga bino. Sa tanding niini mipakita ang mga Reformador, kansang kinabus nga mga kalan-on nakapabilin lamang kanila sa talad sa makadiot. Ang kasira ni Ecolampadio, nakakitag higayon sa pagbantay kaniya sa iyang kuarto, ug hikit-an siya nga kanunay lamang nga nagtoon ug nag-ampo, ug sa dakung kahibulong, nagapahibalo nga ang erehes adunay "pagkadiosnon." {ADA 171.1}

Sa conferencia, si "Eck sa mapahitas-on misaka sa pulpito nga dinayandayanan, samtang ang mapaubsanon nga Ecolampadio, halus gani nga nakabisti, napugos sa paglingkod sa lingkuranan sa atubangan sa iyang kaparang diha sa gansangon nga bangkito."18 Ang malanog nga tingog ni Eck ug ang malig-on kanunay nga saad wala gayud makapakyas kaniya. Ang iyang pagkamadasigon ginaisip sa paglaum sa bulawan ug ingon man usab sa dungog; alang sa pagkamanlalaban sa pagtoo mao ang pagagantihan sa maayong bayad. Kon ang maayong lantugi napakyas, siya adunay paagi sa pagpakaulaw, ug hasta pa gani sa pagpanumpa. {ADA 171.2}

Si Ecolampadio, maligdung ug walay pagsalig sa kaugalingon, mao ang nakalahutay sa lantugi, ug siya nakasulod niini uban sa solemning pagtahud, “Ako naga-angkon nga walay laing sumbanan sa paghukom kay sa Pulong sa Dios.”18 Tungud kay maligdong ug maayog batasan sa pagpanlihoklihok, nakapakita sa iyang kaugalingon nga may katakus ug walay kahadlok. Samtang ang mga Katoliko Romano, mahitungud sa ilang pagdili, nagapadayag sa kagahum sa kustumbre sa iglesia, ang Reformador nagatindog nga malig-on sa Balaang Kasulatan. “Kustumbre,” siya naga-ingon, “walay kagahum dinhi sa among Suiza, samtang siya dili uyon sa among constitucion; karoa, mahitungud sa pagtoo, ang Biblia mao ang atong constitucion.”18 {ADA 171.3}

Ang panagbangga sa taliwana sa duruha nga naglantugi dili nga walay gisangputan. Ang malinaw, matin-aw katarungan sa Reformador, sa mahinay ug maayo gayud nga pagpasabut, nahipatik sa mga panumduman nga nakapaliso sa kasuko gikan sa mapahitas-on ug masaba nga lantugi ni Eck. {ADA 172.1}

Ang lantugi nagapadayon sa napulog walo ka adlaw. Sa pagkatapus niini, ang mga kadapig sa papa uban sa dakung pagsalig nagaangkon sa kadaugan. Kadaghanan sa mga tinugyanan midapig sa Roma, ug ang hukmanan naghukum sa kapildihan sa Reformador, ug nagapahayag nga sila, uban kang Zwengli, nga ilang pangulo, pagakuhaon gikan sa iglesia. Apan ang bunga sa tigum nagapahayag kang kansang dapit ang kaayohan mahimutang. Ang lantugi nakadangat sa makusog nga paguswag alang sa buhat sa Protestante, ug sa wala madugay sa human niini ang mga importanting siyudad sa Berna ug Basel nagapahayag nga kadapig sa Reformacion. {ADA 172.2}

Kapitulo 11 - Ang Protesta sa Mga Principe

USA sa mga hinungdanon nga pagpamatuod nga gipahayag sa Reformacion, mao ang protesta nga gipadayag sa mga Kristohanon nga principe sa Alemanya sa katiguman sa Spira sa tuig 1529. Ang kaisug, pagtoo, ug pagka maminatud-on niadtong mga tawo sa Dios, nakadawat sa sunod nga mga katuigan sa kagawasan sa hunahuna ug sa kaisipan. Ang ilang pagprotesta nagahatag sa iglesia nga reformada sa ngalan nga Protestante; ang iyang patukoranan mao "gayud ang matuod nga espiritu sa Protestantismo."1 {ADA 173.1}

Ang usa ka mangitngit ug makulba nga adlaw nahiabut sa Reformacion. Sa wala lamang palandunga ang sugo sa Worms, nagapahayag kang Lutero nga dakpunon, nga nagadili sa pagtudlo sa pagtoo sa iyang pagtulon-an, busa ang kagawasan sa tinohoan dili na makita sa emperio. Ang mga diosnong panabang maoy nakasanta sa makagagahum nga pagbatok sa kamatuoran. Si Carlos V. nagahunahuna sa pagdaut sa Reformacion, apan sa makadaghan samtang igabakvaw niya ang iyang kamot sa paghimo, siya napugos sa pagtalikud sa buot niya ipahamtang. Sa kanunay ang hinanali nga paglaglag sa tanan nangahas sa pagbatok sa ilang kaugalingon sa Roma nagpahayag nga dili kalikayan, apan sa malisod nga panahon ang mga sundalo sa Turkiya migowa sa panag-awayan sa dapit sa silangan, o ang hari sa Francia, kon bisan ang papa sa iyang kaugalingon, masinahon sa nagadugang nga paghiuswag sa emperador, nagahimo ug gubat kaniya; ug tungud niana, sa taliwala sa kasamok ug kagubut sa mga nasud, ang Reformacion nahibilin sa pagpaligon ug pagpadayon. {ADA 173.2}

Ang Katiguman sa Spira

Sa katapusan, sa wala madugay ang tinugyanan sa papa naghusay sa ilang mga kasamok aron nga sila makahimo sa masayon buhat batok sa mga Reformador. Ang katiguman sa Spi¬ra sa tuig 1526 nagahatag sa tagsa ka estado sa tibook nga kaga¬wasan sa mga butang alang sa tinohoan hangtud sa tigum sa konsilio heneral; apan sa wala madugay miabut ang mga peligro gikauyonan nga nagatugot alang niini, nga ang emperador nagpatigum sa konsiho sa Spira sa tuig 1529 alang sa katuyo-an sa pagwala sa mga walay Dios. Ang mga principe ginahangyo sa pagdapig, sa malinawong paagi kon mahimo, sa pagkuha sa da¬pit batok sa Reformacion; apan kon kini mapakyas, si Carlos andam sa paggamit sa hinagiban. {ADA 174.1}

Ang mga Katoliko Romano madasigon kaayo. Sila mitambong sa Spira nga daghanan kaayo, ug sa dayag nagapakita sa ilang pagbatok sa mga Reformador ug sa tanan nga miuyon kanila. Si Melanchton miingon, "Kita mao ang sinalikway ug ang sinilhig sa kalibutan; apan si Kristo magatan-aw sa ubos sa Iyang mga kabus nga katawolian, ug magabantay kanila."2 Ang mga principe nga ebangeliko nga mitambong sa katiguman ginadid-an sa pagwali sa ebangelio sa ilang ginapoy-an. Apan ang mga katawolian sa Spira giuhaw alang sa pulong sa Dios, ug sa walay pagtagad sa pagdili, mga linibo ang motambong sa mga wali nga pagahimoon sa kapilya sa principe sa Sahonia. {ADA 174.2}

Kini nakapadali sa kasamok. Ang mensahe nga harianon nagapahibalo sa katiguman sanglit ang resolucion nga nagatugot sa kagawasan sa kaisipan nakahatag mga kasamok, ang emperador nagasugo nga kini palaon. Kining walay pulos nga buhat nakapukaw sa kasuko ug nakapakugang sa mga ebangeliko nga mga Kristohanon. {ADA 174.3}

Ang kagawasan sa tinohoan sa balaodon paagi natukod, ug ang mga ebangeliko sa estado nag-uyon sa pagpabatok sa magkuha sa ilang kagawasan. Tungud kay si Lutero, anaa gihapon sa ilalum sa tunglo nga gipahamtang kaniya sa Worms, wala tugoti sa pagtambong didto sa Spira ; apan ang iyang dapit nahulipan sa iyang mga katabang ug ang mga principe nga gipatindog sa Dios sa paglaban sa Iyang buhat niining hitaboa. Ang dungganan nga Federico sa Sahonia, ang unang manlalaban ni Lutero namatay; apan ang Duke nga si Juan, ang iyang igsoong lalake ug sumosonod, nagadawat sa Reformacion nga malipayon, ug samtang higala sa kalinaw, nagapakita siyag da¬kung kusog ug kaisug sa tanan nga butang mahitungud sa kaayohan sa pagtoo. {ADA 175.1}

Ang mga pari nagapangayo nga ang mga estado nga naga¬dawat sa Reformacion magpasakop gayud sa pagmando sa mga Romanhon. Ang mga Reformador, sa lain nga bahin, naga-angkon sa kagawasan nga diin gitugot kaniadto. Sila dili makatugot nga ang Roma magadala pag-usab sa iyang pagmando nianang mga estadoha nga sa dakung kalipay nagadawat sa pulong sa Dios. {ADA 175.2}

Sumala sa gikauyonan sa katapusan nagahunahuna nga diin ang Reformacion wala matukod, ang sugo sa Worms kinahanglan gayud nga igapugos; ug nga “niadtong mga tawo nga nagasupak kaniya, ug diin dili sila makatuman kaniya nga wa¬lay peligro sa pag-alsa, sila dili na gayud magahimo pa ug bag-o nga reformacion, sila dili maghilabut sa mga punto nga gikalantugian, sila dili magsupak sa mga misa nga pagahimoon, sila dili magatugot sa pagpasulod sa mga Romanhong Katoliko sa pagdawat sa pagtulon-an sa Luterano.”3 Kining sugoa gika-uyonan sa katiguman, sa dakung katagbaw sa mga panahon nga kaparian ug mga tinugyanan. {ADA 175.3}

Kon kining sugoa ipatuman, “ang Reformacion dili na ga¬yud ikapauswag. . . . diin siya wala pa mahibaloi, ni matu-kod sa malig-on nga patukoranan, . . diin humana masugdi,” (3 D’Aubigne, b. 13, ch. 5) ang kagawasan sa pagsulti igadili. Walay pagkakabig nga igatugot, ug niining pagdili ang mga higala sa Reformacion gikinahanglan dayon sa pagtuman. Ang kalauman sa kalibutan daw ingo’g hapit nga mapala. “Ang pagtukod pag-usab sa kagahum sa Roma . . . siguro gayud nga makapabalik sa karaang mga pagdaugdaug;” ug ang usa kahigayon nga siguro gayud nga makita alang sa “pagtapus sa kalaglagan sa bulohaton nga daan nang napaloya sa pagkadiwatahan ug sa pagbiya.”3 {ADA 175.4}

Samtang ang pundok ebangeliko nagatigum sa pagkonsultahay, ang usa ug usa nagtinan-away nga nangaluspad sa kahadlok. Ang usag usa nagpinangutan-anay, “Unsa ang pagahimoon?” Ang labing makagagahum nga kuestion sa kalibutan diha sa kadaut. ” Mosugot ba lamang ang mga pangulo sa Re¬formacion, ug modawat sa sugo? Daw unsa gayud kasayon

sa mga Reformador niining kasamok, nga daku gayud kaayo, nga madaldal ang ilang kaugalingon sa pakiglantugi sa sayop nga paagi! Pila ba ka makapahimuot nga lansis ug maayong mga katarungan nga ila hikaplagan alang sa pag-oyon. {ADA 176.1}

“Sa malipayon sila nanag-ila nga kini mao ang usa ka patukoranan diin kining pag-ayom-ayom ipasikad, ug sila nagahimo sa pagtoo. Unsa kanang patukoranana ? Mao ang katungod sa Roma sa paglugpit sa kaisipan ug pagdili sa kagawasan sa pagsusi. Ang pagdawat sa gihunahuna na nga paghusay mao unta ang pagtugot nga ang kagawasan sa tinohoan matagoan unta pag-usab sa reformado nga Sahonia; ingon man usab sa tanang nahibilin nga mga Kakristianosan ang kagawasan sa pagsusi ug ang pagpahayag sa inusab nga pagtoo mao ang mga sala, ug pahamtangan sa bilanggoan ug sa pagsunog. Makauyon ba sila sa pagbutang sa kagawasan sa tinohoan sa usa kadapit? Sa pagmantala nga ang Reformacion nakahimo sa pagdani sa iyang katapusang kinabig? Kini mao unta ang pagbudhi, maoy bilihong takna, sa bulohaton sa ebangelio ug sa mga kagawasan sa mga Kakristianosan.”4 Maayo pa nga sila magahalad sa tanan, bisan pa sa ilang estado, ilang mga purongpurong, ug ang ilang mga kinabuhi.”5 {ADA 176.2}

“Isalikway ta kining sugoa,” nag-ingon ang mga principe, “Mahitungud sa kaisipan ang kadaghanan walay gahum. ” Ang mga tinugyanan nagapahayag: “Kini mao ang sugo sa tuig 1526 nga kita nakautang alang sa kalinaw nga gipahimuslan sa ginharian: ang pagwagtang niini iyang pagpala makapapuno sa Alemanya sa kasamok ug pagkabahinbahin. Ang katiguman wa¬la makahimo sa pagbuhat ug labi kay sa pagtago sa kagawasan sa tinohoan hangtud sa pagtigum sa konsiho.”6 Alang sa pagbantay sa kagawasan sa kaisipan mao ang katungdanan so es¬tado, ug kini mao ang utlanan sa iyang gahum sa mahitungud sa tinohoan. Ang tagsatagsa ka gamhanang tinohoan nga magasulay sa paghusay kon sa pagpugos sa tinohoanon nga mga pagtuman pinaagi sa gahum sa lungsud, mao ang paghalad sa patukoranan diin ang ebangeliko nga Kristohanon nagpakigaway sa tinuod. {ADA 177.1}

Si Hari Fernando, ang tinugyanan sa emperador didto sa Dieta, nakakita nga ang sugo makahimog dautan nga pagkaba¬hinbahin gawas kon ang mga principe maalam-alaman sa pagdawat ug paglig-on niini. Tungud niana gihimo niya ang kalaki sa pag-alam-alam kay nahibaloan kaayo niya ang paggamit sa pagpugos nianang mga tawhana makahatag lamang kanila sa labing makusog nga tinguha. Iyang gipakilooy ang mga principe sa pagpaoyon sa sugo, nagpasalig kanila nga ang em-perador mahimuot gayud uban kanila.” Apan kining mga matinumanong mga tawo miangkon sa gahum nga hataas kay sa yutan-ong magmamando, ug sila mitubag nga malinawon” Kami magatahod sa emperador sa tanang butang nga makatampo sa pagpadayon sa kalinaw ug sa pagpasidungog sa Dios.”7 {ADA 177.2}

Sa atubangan sa katiguman sa Dieta, ang hari sa katapusan nagpahibalo sa mga principe ug sa iyang mga higala nga anpr sugo “hapit na igapagowa sama sa harianon nga sugo,” ug nga “ang ila lamang katapusang buhat mao ang pagpahiuyon sa kadaghanan.” Sa tapus niya kini ikapamulong siya mipahawa gikan sa katiguman nga wala maghatag sa mga Reformador

ug kahigayonan sa pagtubag. “Sila nagpadala ug tinugyanan sa paghangyo sa hari sa pagpabalik apan wala magsilbe.” Sa ilang pagpangaliopo siya mitubag, “Kini maoy natapus nga buhat; ang pagtuman mao na lamang ang nahabilin.”8 {ADA 177.3}

Ang Pagpahayag sa Kagawasan sa Tinohoan

Tungud kay si Fernando nagdumili man sa ilang tinuod nga konbeksyon, ang mga principe nagkauyon sa dili pagpanumbaling sa iyang wala pagtambong, apan sa pagdala sa ilang protesta sa walay langan sa konse.io nga nasudnon, sa Dieta. Ang solemneng pahayag gipagula, ug gipadala sa katiguman. {ADA 178.1}

“Kami nagaprotesta sa atubangan niining kadaghanan, sa atubangan sa Dios, nga ang ato lamang Magbubuhat, Mananabang, Manluluwas, nga sa usa ka adlaw mao ang atong Maghuhukom, ingon man sa tanan nga mga tawo, ug sa tanan nga mga binuhat, nga kami alang kanamo ug sa among mga katawhan, dili motuman bisan mouyon sa bisan unsa nga paagi sa gihunahuna na nga sugo, sa bisan unsang butang nga kabatok sa Dios, sa Iyang balaang pulong, sa atong matarung nga kaisipan, ang kaluwasan sa among mga kalag.” {ADA 178.2}

“Unsa! mouyon ba kita ning sugoa! Kami maga-ingon nga kon ang Makagagahum nga Dios magtawag sa usa ka tawo sa Iyang kaalam, kining tawhana bisan diotay dili gayud makadawat sa kaalam sa Dios?” “Wala gayuy matuod nga pagtulonan kon dili kana nga nahiuyon sa pulong sa Dios . . . Ang Dios nagdili sa pagpatudlo ug lain nga pagtulon-an . . . Ang Balaan nga Kasulatan kinahanglan nga ipasabut sa uban sa mga matin-aw nga teksto; . . . kini lamang balaan basahona sa tanang butang kinahanglan alang sa mga Kristohanon, masayon nga sabton, ug nagaisip sa pagsabwag sa kangitngit. Kami nagakauyon, uban sa grasya sa Dios, sa pagpadayon sa putli ug bugtong nga pagwali sa Iya lamang pulong, sumala sa nahasulod sa kasulatan nga anaa sa Daan ug Bag-ong Tugon, sa walay pagdugang niini sa bisan unsang butang nga kabatok niya. Kining pulonga mao lamang ang kamatuoran; siya mao ang matuod nga sumbanan sa tanang pagtulon-an ug sa tanang kinabuhi, ug dili gayud mapakyas kon maglimbong kanato. Siya nga nagatukod sa ibabaw niining patukoranan magtindog batck sa tanan nga gahum sa infierno, samtang ang tanan nga tawhanong mga kakawangan nga gipatindog batok kaniya mahulog sa atubangan sa nawong sa Dios.” {ADA 178.3}

“Tungud niining katarungan kita nagasikway sa yugo nga gipapas-an kanamo.” “Sa mao nga panahon kami nagapaabut nga ang iyang harianong kahalangdon magatagad kanamo ingon nga Kristohanon nga mga principe nga nahagugma sa Dios labi kay sa tanan nga mga butang; ug kami nagapahayag sa among kaugalingon nga andam sa pagbayad kaniya, ingon usab kaninyo, hamiling mga tinugyanan, sa tanan nga gugma ug pagtuman nga mao ang among matarung ug panulondon nga katungdanan. ”9 {ADA 181.1}

Ang halawom nga hunahuna ginabati sa katiguman sa Dieta. Ang kadaghanan napuno uban sa kahibulong ug kakugang sa kaisug sa mga nanagprotesta. Ang kaugmaon nagapakita kanila kasamok ug ka walay paglaum. Ang panagkabingkil, kasamok, ug pag-ula daw dili kalikayan. Apan ang mga Reformador pinasalig sa katarung sa ilang buhat, ug nagasalig lamang sa mga bukton sa walay katapusang Dios, napuno sa kaisug ug kalig-unan." {ADA 181.2}

"Ang patukoranan nga nahasulod niining bantugan nga Protesta ... maoy nagpatindog sa hinungdan sa Protestantismo. Karon kining protesta nagasupak sa duha ka abuso sa tawo, mahitungud sa pagtoo: ang nahauna mao ang paghilabut sa punoan sa kagamhanan, ug ang ikaduha mao ang gahum nga harianon nga paginando sa iglesia. Siya baylo niining pagdaugdaug, ang Protestantismo nagabutang sa gahum sa kaisipan labaw sa maghuhukom, ug ang gahum sa pulong sa Dios labaw kay sa nakita sa iglesia sa yuta. Sa unang dapit, siya nagasalikway sa gahum nga civil diha sa diosnong mga butang, ug magaingon ka-uban sa mga manalagna ug mga apostoles, '*Among tumanon ang Dios labi kay sa tawo*.' Sa atubangan sa purongpurong ni Carlos V. kini nagpataas sa purongpurong ni Jesukristo. Apan kini mipadayon sa unahan nga nagabutang sa patukoranan nga ang tanang pagtulon-ang tawhanon kinahanglan ilalom sa pagtolon-an sa Dios."10 Ang mga nanagprotesta daku ang paguyon sa ilang katungud sa pagpahayag sa kagawasan kanunay sa ilang konbeksyon sa kamatuoran. Dili lamang sila magtoo ug magtuman, apan magtudlo kon unsa ang gipahayag sa pulong sa Dios, ug sila nagadumili sa katungud sa sa-cerdote o sa punoan sa lungsod sa paghilabut, Ang protesta sa Spira mahinuklogon saksi batok sa pagkuha sa dili makaantus sa tinohoan, ug ang buhat sa paglaban sa katungud sa tanang tawo sa pag-ampo sa Dios sumala sa gisulti sa ilang kaisipan. {ADA 181.3}

Ang pagpahayag nahimo na. Kini ginasulat na sa mga panumduman sa mga libo ka libo nga mga tawo, ug gisulat sa basahon sa langit, diin walay gahum nga tawohanon nga makapala kaniya. Ang tibook nga ebangeliko sa Alemania nagsagop sa Protesta ingon nga pahayag sa iyang pagtoo. Sa bisan diin dapit ang mga tawo nakakita niining pagpahayag sa saad sa bag-o ug maayo gayud nga panuigon. Nag-ingon ang usa sa mga principe sa mga Protestante sa Spira, "Hinaut pa unta nga ang Makagagahum, nga nagahatag kaninyo sa grasya sa pagsugid sa madasigon, sa walay kaulangan, ug walay kahadlok, magbantay kaninyo nianang Kristohanong kalig-on hangtud sa adlaw nga walay katapusan."11 {ADA 182.1}

Kon ang Reformacion, human sa pagkab-ut sa hataas nga kalampusan miuyon sa paglangaylangay sa pagkuha sa kahimutan sa kalibutan, dili unta maminatud-on sa Dios ug sa iyang kaugalingon, ug dinhi nagasiguro unta sa iyang kalaglagan. Ang mga giagian niining mga matuod nga Reformador nagadalag leksyon sa mga mosunod nga katuigan. Ang paagi ni Satanas sa papbuhat batok sa Dios ug sa Iyang pulong wala mabalhin ; si Satanas maingon gihapon kasupak sa Kasulatan nga nahimong mando sa kinabuhi sama sa miaging 16 ka siglo. Sa atong kapanahonan adunay halapad nga pagbiya gikan sa ilang pagtulon-an ug mga balaod, ug adunay kinahanglan sa pag-uli sa dakung patukoranang Protestante, — ang Biblia, ug ang Biblia lamang, mao ang balaod sa pagtoo ug katungdanan. Si Satanas nagahimo gihapon sa

pagbuhat sa tanan nga paagi aron kapugngan niya ang kagawasan sa tinohoan. Ang kagahum nga supak sa Kristohanon diin ginasalikway sa mga didto sa Spira nagaprotesta, karon uban sa nabag-ong kusug nagapangita na usab sa pagtukod sa iyang nawalang kagahum. Ang sama nga walay pagkabalhin pagpahiuyon sa pulong sa Dios, nga ginapakita sa kalisdanan sa reformacion mao lamang ang bugtong paglaum sa reformacion karon. {ADA 182.2}

Ang Katiguman sa Augsburg

Ang reformacion pagadad-on sa dakung kabantug sa atu¬bangan sa mga kadagkuan sa yuta. Ang ebangeliko nga mga principe gidid-an sa paghusay ni hari Fernando; apan sila pagahatagan higayon sa pagpaila sa ilang buhat sa atubangan sa emperador ug sa katiguman sa mga kadagkuan sa iglesia ug sa estado. Sa pagpahilum sa kasamok nga nakatugaw sa ginharian, si Carlos V., sa misunod nga tuig sa Protesta sa Spira, nagahimog tigum sa Augsburg, dinhi iyang gipahibalo ang tuyo sa iyang personal nga pagpangulo. Didto gipatawag ang mga pangulo sa mga Protestante. {ADA 183.1}

Ang mga Reformador principe nagahunahuna sa pagpaha¬yag sa ilang tuyo sa maayo gayud nga pagpaagi, uban ang mga kamatuoran gikan sa Kasulatan, sa pagpahayag sa atubangan sa katiguman sa Dieta, ug ang bulohaton sa pagpangandam gitugyan kang Lutero, Melanchton, ug sa ilang mga kauban. Kining pahayaga gidawat sa mga Protestante ingon nga pahayag sa ilang pagtoo, ug sila nagtigum aron sa pagtimaan sa mga ngalan sa kahinungdanon documento. {ADA 183.2}

Samtang mga Kristohanon nga mga Principe miduol sa pagsulat sa ilang ngalan sa gipahayag, si Melanchton mi-ulang, ug nag-ingon, “Kini alang sa mga teologo ug mga ministro sa pagsugyot niining mga butanga; atong tagan-an ang ubang butang, ang pagbulot-an sa mga makagagahumng tawo sa kalibutan. ” “Ang Dios nagdili” mitubag si Juan sa Sahonia, “nga imo akong ipagawas. Ako nagahunahuna pagbuhat kon unsa ang matarung, sa walay pagsamok sa akong kaugalingon sa akong purongpurong. Ako magatinguha sa pagsugid sa Dios. Ang akong kalo nga pinili ug ang bisti sa pagkadungganan dili mahal kanako kay sa krus ni Kristo.” Sa tapus niya kini isulti, mifirma siya sa iyang ngalan. Nag-ingon ang lain nga prin¬cipe samtang nagakuha siya sa pluma, “Kon ang dungog sa akong Ginoong Jesukristo nagakinahanglan niini, ako andara. . . sa pagbiya sa akong mga butang ug sa kinabuhi sa ulahi.” “Maayo pa nga akong biyaan ang akong mga ginsakpan ug ang akong mga bansa, sa pagbiya sa nasud sa akong mga amahan nga may sungkod, sa kamut” siya nagpadayon, “Kay sa pagdawat sa lain nga pagtulon-an nga wala mahimutang niining pahayaga.”12 Kana mao ang pagtoo ug kadasig sa mga tawo sa Dios. {ADA 183.3}

Ang nahatudlong panahon miabut sa pag-atubang sa emperador. Si Carlos V., nagalingkod sa iyang trono, nga gilibutan sa mga tinugyanan ug mga principe nagahatag pagpatalinghog sa reformador Protestante. Ang pagpahayag sa ilang pagtoo gibasa. Nianang dungganan nga katiguman ang mga kamatuoran sa ebangelio gipahayag ug maayo, ug ang mga sayop sa papanhon nga iglesia gipahayag. Karon kanang adlawa giingon nga “ang dakung adlaw sa

Reformacion, ug usa sa mga mahimayaong kasaysayan sa mga Kristohanon ug sa mga katawohan.”13 {ADA 184.1}

Sa mga adlaw ni Pablo, ang maayong balita diin siya ginabilanggo nadala sa atubangan sa mga principe ug mga dungga¬nan sa harianong siyudad. Busa ning higayona, diin ginadili sa emperador ang pagwali sa pulpito, ginapahayag sa palasyo. Ang ginahunahuna nga dili angay patalinghugan sa mga sulogoon, gipamati uban sa katingala sa mga agalon ug mga ginoo sa ginharian. Ang mga hari ug dungganang mga tawo mao ang naminaw, ang mga principe nga pinurongpurongan mao ang nagwali, ug ang wali mao ang harianong kamatuoran sa Dios. “Sukad sa panahon sa mga apostoles,” miingon ang magsusulat, “wala pa’y daku nga buhat kon labing matahum nga pahayag.”13 {ADA 184.2}

Usa sa mga patukoranan nga ginatukod gayud ni Lutero mao nga wala gayuy pagdangop sa gahum sa estado sa pagtabang sa reformacion, ug walay pagdangop sa hinagiban alang sa iyang panalipod. Siya nagakalipay nga ang maayong balita gipahayag sa mga principe sa ginharian; apan sa naghunahuna sila sa paghiusa sa kapunongan sa pagpanalipod siya nagpahayag nga “ang pagtulon-an” sa maayong balita pagalabanan sa Dios lamang . . . . Ang diutay lamang nga pagsalmot sa tawo sa bulohaton, sa labi pa ang Dios magpataliwala sa iyang kaayohan. Ang tanan nga pinolitikang sugyot sa pahamatngon, sa iyang hunahuna, angay lamang sa walay pulos nga kahadlok ug dautan pagsalig.”14 {ADA 184.3}

Kon ang mga gamhanan nga mga kaaway nagahiusa sa pagsalikway sa giusab nga tinohoan, ug ang linibo nga hinagiban ingon nga inibut batok niini, si Lutero nagsulat: “Si Satanas nagbutang sa iyang kasuko; ang dili diosnong mga papa managdumot; ug kita gihadlok uban sa gubat. Tambagi ang mga katawohan sa pakigbisug sa atubangan sa lingkoranan sa Dios, pinaagi sa pagtoo ug pag-ampo, aron nga ang atong kaaway, madaug sa Espiritu sa Dios, mapugos sa pakigdait. Ang among gusto gayud, among matuod nga buhat, mao ang pag-ampo; pahibaloa ang mga katawhan nga sila karon anaa sa sulab sa hinagiban ug sa kasuko ni Satanas ug paampo-a sila.”15 {ADA 185.1}

Gikan sa hilit nga dapit sa pag-ampo moabut ang gahum nga makapauyog sa kalibutan sa Dakung Reformacion. Didto uban sa balaanon nga kalinaw, ang mga sulogoon sa Dios nagbutang sa ilang mga tiil sa ibabaw sa bato sa Iyang mga saad. Sa panahon sa pakigbisug sa Augsburg, si Lutero “wala magpaagi sa adlaw nga walay tulo ka takna sa pag-ampo, ug sila mao ang mga takna nga gipili sa labing maayo sa pagtoon.” {ADA 185.2}

Ang Dios nagapatalinghug sa mga pagtuaw sa Iyang mga sulogoon. Iyang gihatag sa mga principe ug ministro ang grasya sa paghimo sa kamatuoran batok sa mga punoan sa mga kangitngit niini nga kalibutan. Ang Dios naga ingon. “Tan-awa, Ako magabutang sa Sion sa bato sa pamag-ang, pinili, mahal; ug siya nga motoo Kaniya dili gayud madaug.”16 Ang mga Protestante nga Reformador nahatindog kang Kristo, ug ang mga ganghaan sa infierno dili makadaug kanila. {ADA 185.3}

Kapitulo 12 - Ang Repormasyon sa France

Ang protesta sa Spires ug ang Confession sa Augsburg, nga maoy nagtimaan sa kadaugan sa Repormasyon sa Germany, gisundan sa katuigan sa panagaway ug kangitngit. Nahuyang tungud sa panagkabahinbahin sa mga lumalaban, ug gisamok sa gamhanan nga mga kaaway, ang Protestantismo daw nagpadulong na sa hingpit nga pagkahugno. Linibo ang nagselyo sa ilang pamatuud pinaagi sa ilang dugo. Mibuto ang gubat nga sibil; ang kalihukan sa Protestante gibudhian sa usa sa nag-una nga sumusunod; ang labing halangdon sa mga repormado nga mga prinsipe nahulog ngadto sa mga kamut sa emperador, ug giguyod ingon nga mga bihag sa kalungsuran. Apan sa higayon sa iyang dayag nga kadaugan, gihampak ang emperador sa iyang kaparutan.

Iyang nakita ang iyang biktima nga milugnot gikan sa iyang gahum, ug sa katapusan napugus siya sa pagtugot sa mga doktrina nga maoy gihandum sa iyang kinabuhi nga laglagon. Iyang gitahan ang iyang gingharian, ang iyang bahandi, ug mismo ang iyang kinabuhi sa tinguha sa paglusak sa mga erehes. Karon iyang nakita ang iyang mga sundalo nga nangalaglag tungud sa gubat, nahubas ang iyang bahandi, ang iyang daghang mga gingharian gihulga sa kagubot, samtang sa bisan diing dapita ang pagtoo nga iyang gipaningkamutan sa pagsumpo sa kawang, naganam og kaylap. Si Charles V kanunay nakiggubat batok sa labing gamhanan sa tanan. Miingon ang Dios, “Motungha ang kahayag,” apan ang emperador gusto nga dili mawala ang kangitngit. Napakyas ang iyang katuyoan, ug sa sayo nga pagkatigulang, nagluya sa dugay nga pakigbisog, iyang gibiyaan ang iyang trono, ug nagloklok sa iyang kaugalingon sa kombento.

Sa Switzerland, sama sa Germany, dihay mangingit nga kaadlawan sa Repormasyon. Samtang adunay daghan nga pundok sa mga dapit nga midawat sa nareporma nga pagtoo, ang uban sa gihapon nagpabutabuta sa pagsagup sa mga pagtolon-an sa Roma. Ang ilang paglutos niadto nga naghandum sa pagdawat sa kamatuuran, sa katapusan nisangput ngadto sa gubat sibil. Si Zwingli ug ang daghan pa nga nakig-usa kaniya sa reporma, nangamatay sa dugoon nga natad sa panggubatan didto sa Cappel. Si Oecolampadius nga naguul niini nga makalilisang nga mga hitabo, namatay sa wala madugay. Nagmadaugon ang Roma, ug sa daghan nga mga dapit daw iyang mabawi ang tanan nga nawala kaniya. Apan Siya kansang kaalam nagagikan sa walay katapusan wala magbiya sa Iyang kawsa o sa Iyang katawhan. Ang Iyang kamut nagdala kanila og kaluwasan. Sa ubang kayutaan nagpabarog siya og mga magbubuhat sa pagpadayon sa reporma.

Didto sa France, sa wala pa madungog ang ngalan ni Luther ingon nga Repormador, misubang na ang adlaw. Ang usa sa mga unang nakadawat sa kahayag mao ang tigulang na nga si Lefevre, usa ka tawo nga halapad og kaalam, usa ka propesor sa Unibersidad sa Paris, ug usa ka matinudanon ug madasigon nga papista. Sa iyang mga pagsusi sa karaan nga literatura, nadani ang iyang pagtagad sa Biblia, ug iyang gitanyag ang pagtoon niini ngadto sa iyang mga tinun-an.

Madasigon si Lefevre nga nagsimba og mga santos, ug nagsulat siya og kasaysayan bahin sa mga santos ug sa mga martir sumala sa giasoy sa mga sugilanon sa simbahan. Usa kini ka buluhaton nga nagkinahanglan og dako nga trabaho; apan dako na ang iyang kauswagan sa paghimo niini, sa diha nga nakahunahuna siya, nga tingali makatabang kaniya ang Biblia bahin niini nga buhata, iyang gitininuud ang pagtoon alang sa mao nga tuyo. Nabasahan ra gayud niya ang pagpaila sa mga santos, apan dili sumala sa gihulagway sa kalendaryo sa Romanista. Mibaha ang kahayag sa iyang hunahuna. Sa kahibulong ug kasubo iyang gitalikdan ang iyang gisugdan nga buhat, ug iyang gitugyan ang iyang kaugalingon ngadto sa pulong sa Dios. Ang bililhon nga mga kamatuuran nga iyang nakaplagan didto, wala madugay iyang gisugdan sa pagtudlo.

Sa tuig 1512, sa wala pa si Luther o si Zwingli makasugod sa buhat sa reporma, nagsulat si Lefevre: "Ang Dios maoy naghatag kanato, pinaagi sa pagtoo, niana nga pagkamatarong nga pinaagi sa grasya nagpamatarong ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan."—Wylie, b. 13, ch. 1. Sa pagtoon niya sa mga misteryo sa pagluwas, nakaingon siya, "O ang dili maasoy nga pagkadako niana nga pagbaylo—ang Walay Sala gihukman, ug siya nga makasasala nalibre; ang Panalangin nagsagubang sa tunglo, ug ang gitunglo gidala ngadto sa pagkapanalangin; ang Kinabuhi namatay, ug ang mga patay nabuhi; ang Himaya nalimisan sa kangitngit, ug siya nga walay lain nga nahibaloan kundili ang kagubot sa panagway nabistihan sa himaya."— D'Aubigne, London ed., b. 12, ch. 2.

Ug samtang siya nagatudlo nga ang himaya sa kaluwasan Iya lamang sa Dios, siya usab nagpamatuud nga ang katungdanan sa pagtuman iya sa tawo. "Kon ikaw usa ka sakup sa iglesya ni Cristo," matod pa niya, "sakup ikaw sa Iyang lawas; kon ikaw sakup sa Iyang lawas, puno ikaw sa diosnon nga kinaiyahan.... O, kon ang katawhan makasabut lamang niini nga pribilihiyo, daw unsa ka putli, ka pagkalahi, ug pagkabalaan, sila magkinabuhi, ug daw unsa ka makahinuklog, kon kini itandi sa himaya sa sulud nila—kana nga himaya nga dili makita sa mga mata sa unud— ilang hukman ang tanan nga himaya niini nga kalibutan."— Ibid., b. 12, ch. 2.

Adunay pipila sa mga tinun-an ni Lefevre nga masibuton nga naminaw sa iyang mga pulong, ug kinsa, sa dugay na nga napahunong ang tingog sa magtutudlo, nagapadayon sa pagpamatuud sa kamatuuran. Mao kadto si William Farel. Ang anak sa rilihiyoso nga mga ginikanan, ug gipaeskwela aron sa pagdawat sa tuman nga pagtoo sa mga pagtolon-an sa simbahan, siya mahisama, kang apostol Pablo, nagpamatuud bahin sa iyang kaugalingon, "Human sa labing kasigpit nga sekta sa among rilihiyon ako nagkinabuhi ingon nga usa ka Pariseo." Buhat 26:5. Usa siya ka maunungon nga Romanista, nagdilaab sa kakugi sa paglaglag sa tanan nga mangahas sa pagsupak sa iglesya. "Akong pakaguton ang akong mga ngipon sama sa usa ka bangis nga lobo," miingon siya sa pagkahuman, nagpasabut niini nga panahon sa iyang kinabuhi, "kon makadungog ako og magsulti batok sa papa."—Wylie, b. 13, ch. 2. Wala siyay kaluya sa iyang pagsimba sa mga santos, kauban ni Lefevre nga naglibot sa simbahan sa Paris, nagsimba sa mga altar, ug nagdayandayan pinaagi sa mga gasa sa

balaang mga dapit sa mga santos. Apan kini nga mga tulumanon wala makahatag og kalinaw sa kalag. Ang pag-ila sa sala maoy nasilsil sa iyang hunahuna, samtang ang tanang buhat sa mga pagpasakit, aron magbati sa kapasayloan sa mga sala wala gayud mobulag. Ingon nga usa ka tingog gikan sa Langit naminaw siya sa mga pulong sa Repormador: "Ang kaluwasan usa ka grasya. Ang Walay sala gihukman, ug ang kriminal gilibre. Ang krus lamang ni Cristo ang makaabli sa mga ganghaan sa langit, ug magtak-up sa mga ganghaan sa impyerno."—Ibid., b. 13, ch. 2.

Malipayon nga nagdawat si Farel sa ka-matuuran. Pinaagi sa usa ka pagsinultihay sama niadto kang Pablo, mitalikod siya sa pagkaulipon sa mga tradisyon ngadto sa kagawasan sa mga anak sa Dios. "Sa baylo sa pumapatay nga kasingksing sa bangis nga lobo," mibalik siya nga nag-ingon, "sa hilum, sama sa usa ka malumo ug buutan nga nating karnero, uban sa kasingkasing nga sa hingpit nibulag gikan sa papa, ug gihatag ngadto kang Cristo."—D'Aubigne, b. 12, ch. 3.

Samtang nagpadayon si Lefevre pagpadan-ag sa kahayag ngadto sa iyang mga tinun-an, si Farel, sama ka makugihon diha sa kawsa ni Cristo sama kanhi sa didto pa siya sa papa, nipadayon sa pagsangyaw sa kamatuuran atubangan sa publiko. Usa ka dakung tawo sa simbahan, ang obispo sa Meaux, sa wala madugay miipon kanila. Ang ubang mga magtutudlo nga mga bantugan sa ilang katakus ug sa kaalam, miapil sa pagmantala sa ebanghelyo, ug nakadani sila sa daghang sumusunod gikan sa nagkalainlaing hut-ong sa katilingban, gikan sa puluy-anan sa mga mekaniko ug mga mamumuo hangtod sa palasyo sa hari. Ang igsoon nga babaye ni Francis I, naglingkod sa trono kaniadto, nidawat sa repormado nga pagtoo. Ang hari mismo, ug ang inahan nga reyna, mipadayag sa pila ka panahon milaban niini, ug uban sa dakung mga paglaum nagpaabot ang mga Repormador sa panahon nga makabig na ngadto sa ebanghelyo ang France.

Apan dili matuman ang ilang mga paglaum. Ang pagsulay ug paglutos nagpaabot sa mga tinun-an ni Cristo. Apan, tungud sa kalooy, natagoan kini gikan sa ilang mga mata. Usa ka panahon sa kalinaw ang mipatunga, aron nga makabaton sila og kusog sa pag-atubang unya sa unus; ug ang Repormasyon kusog nga milambo. Ang obispo sa Meaux nagmakugihon pagayo sa iyang kaugalingon nga parokya sa pagtudlo sa kaparian ug sa katawhan. Ang ignorante ug daotan nga kaparian gipanangtang, ug kutub sa mahimo gipulihan sa maalam ug diosnon nga mga tawo. Dako ang handum sa obispo nga unta ang iyang katawhan makabaton sa pulong sa Dios, ug nahimo kini sa madali. Gihubad ni Lefevre ang Bag-o nga Tugon, ug sa mao nga takna nga ang German nga Biblia ni Luther bag-o pa napagula sa patikanan didto sa Wittenberg, ang French nga Bag-o nga Tugon gipatik usab didto sa Meaux. Walay pagpugong sa kagastohan ang obispo sa pagsiguro nga kini matagtag sa iyang mga parokya, ug wala madugay ang mga mamumuo sa Meaux nakabaton na sa Balaan nga mga Kasulatan.

Samtang ang mga magpapanaw nga nagakawala tungud sa kauhaw malipayon nga nagdawat sa usa ka buhing tuburan sa tubig, mao usab ang pagdawat niini nga mga kalag sa

mensahe sa Langit. Ang mga mamumuo sa kaumahan, ang mga mekaniko sa ilang trabahoan, naglipay sa ilang matag adlaw nga pagbuhat pinaagi sa paghisgot sa bililhon nga mga kamatuuran sa Biblia. Sa pagkagabii, sa baylo nga moadto sila sa mga inumanan og bino, nagtigum sila sa ilang mga balay aron sa pagbasa sa pulong sa Dios ug mag-usa sa pagampo ug pagdayeg. Usa ka dakung kausaban nakita dayon niini nga mga komunidad. Bisan og sakup kini sa labing ubus nga hut-ong sa katilingban, walay edukasyon ug mga mamumuo sa mabug-at nga trabaho, ang makapausab, makatuboy nga diosnon nga grasya nakita sa ilang mga kinabuhi. Mapainubsanon, mahigugmaon, ug balaan, nagbarog sila ingon nga mga saksi sa mahimo sa ebanghelyo alang sa mga modawat niini sa matinud-anon.

Ang kahayag nga gidagkutan didto sa Meaux mikaylap sa iyang bidlisiw ngadto sa halayong mga dapit. Nagdugang ang mga nakabig sa matag adlaw. Sa makadiyut napugngan sa hari ang kapungut sa taga simbahan sa pila ka panahon, nga nitamay sa pagkamatootoohon sa mga monghe; apan sa katapusan nakadaog ra gayud ang mga papista. Karon gipatindog na ang bitayan. Ang obispo sa Meaux gipapili tali sa kalayo ug sa pagsibog, mipili sa sayon nga agianan; apan bisan pa sa pagkahulog sa pangulo, nagabarog nga lig-on ang iyang panon. Daghan ang nagsaksi alang sa kamatuuran taliwala sa mga dilaab sa kalayo. Tungud sa ilang kaisog ug pagkamaungon, kini nga ubus nga mga Cristohanon nakahimo sa pagsulti ngadto sa linibo kinsa sa panahon sa kalinaw wala gayud makadungog sa ilang pagpamatuud.

Dili lang ang ubus ug mga kabus, nga taliwala sa pagantos ug pagtamay nangahas sa pagsaksi alang kang Cristo. Sa ginoohon nga mga hawanan sa kastilyo ug palasyo, adunay harianon nga mga kalag kinsa nag-ila sa kamatuuran nga labaw ka bililhon kay sa bahandi o pangatungdanan sa kinabuhi. Ang harianon nga hinagiban nagtago og labaw pa ka hataas ug kalig-on nga espiritu kay sa kupo sa obispo ug sa iyang korona. Si Louis de Berquin natawo gikan sa halangdon nga banay. Usa ka maisog ug harianon nga pagkasundalo, debotado sa pagtoon, maayo og pamatasan, ug walay ikasaway sa moralidad. “Siya,” matod sa usa ka magsusulat, “usa ka dakung sumusunod sa mga batakang balaod sa papa, ug bantugang tigpaminaw sa mga misa ug mga wali;...ug iyang gikoronahan ang iyang tanan nga hiyas pinaagi sa pagbaton og pinasahi nga pagdumut sa Lutheranismo.” Apan, sama sa daghan, gimandoan sa Dios ngadto sa pagsusi sa Biblia, nahibulong siya sa pagkakaplag didto, dili ang mga doktrina Roma, kundili ang mga doktrina ni Luther.”—Wylie, b. 13, ch. 9. Sukad niadto iyang gitahan ang iyang kaugalingon, uban sa bug-os nga pag-alagad, ngadto sa kawsa sa ebanghelyo.

“Ang labing maalamon sa mga harianon sa France,” ang iyang kalantip sa salabutan ug ang kalarino sa pagpanulti, ang iyang walay pagkaluya nga kadasig ug bayanihon nga kakugi, ug ang iyang kabuyohan sa hukmanan—tungud kay siya pinalangga sa hari—maoy nakapatoo sa kadaghanan nga siya mahimong repormador sa iyang nasod. Matod ni Beza, “si Berquin mahimo unta nga ikaduhang Luther, kon iya pang nakaplagan kang Francis I ang ikaduhang elektor.” “Labaw pa siya ka grabe kay kang Luther,” matod pa sa papista. Labaw pa siya nga gikadlokan sa mga Romanista sa France. Ilang gibanlod siya sa bilanggoan ingon nga usa ka

erehes, apan gipagawas siya sa hari. Nagpadayon sa katuigan ang pakigaway. Ang France nga naghatahata tali sa Roma ug sa Repormasyon, magbanosbanos sa pag-uyon ug pagpugong sa bangis nga kaisog sa mga monghe. Makatulo ka besis si Berquin gibilanggo sa mga tinugyanan sa kagamhanan nga papista, nga pagawason gihapon sa hari, kinsa, tungud sa iyang pagdayeg sa iyang kalantip sa salabutan ug sa harianon nga kinaiya, nagdumili sa pagtahan kaniya ngadto sa daotang tumong sa tagasimbahan.

Gisublisubli ang pagpasidaan kang Berquin bahin sa katalagman nga naghulga kaniya didto sa France, ug giawhag siya sa pagsunud sa mga lakang niadtong nalibre pinaagi sa bulontaryo nga pagkalagiw. Ang maulawon ug mapahimuslanon sa panahon nga si Erasmus, uban sa tanan niya nga kaambungan sa kinaadman napakyas sa moral nga pagkadungganon nga nagpaibabaw sa kinabuhi ug dungog baylo sa kamatuuran, nagsulat kang Berquin: "Paghangyo nga ipadala ka ingon nga embahador sa langyaw nga nasod; lakaw ngadto sa Germany. Nakaila ka kang Beda, ug sama kaniya—siya ingon sa mananap nga adunay usa ka libo ang ulo, magbugwak ug makahilo nga laway sa bisan diin nga dapit. Ginganlan ang imong mga kaaway nga legion. Kon ang imong kawsa labaw pa ka maayo kay sa Iya ni Cristo Jesus, dili ka nila palakton hangtod nga sa walay kokalooy ikaw ilang laglagon. Ayaw kaayo pagsalig sa panalipod sa hari. Sa tanan nga higayon, ayaw ako ipakompromiso sa kabatid sa teyolohiya."— Ibid., b. 13, ch. 9.

Apan samtang nagkabaga ang katalagman, naganam hinoon og kakusog ang kakugi ni Berquin. Busa sa baylo nga mosagup siya sa pamolitika ug pagalagad sa kaugalingon nga tambag ni Erasmus, naghimo hinoon siya og labaw pa ka maisugon nga mga paagi. Wala lang siya ingon nga mibarog alang sa pagpanalipod sa kaugalingon, kundili siya usab miataki sa sayup. Ang sumbong sa pagkaerehes nga ipahamtang kaniya sa mga Romanista, iyang isumbalik ngadto kanila. Ang labing aktibo ug madinumtanon sa iyang mga kaatbang mao ang maalamon nga mga doktor ug mga monghe sa departamento sa dakung unibersidad sa Paris, usa sa labing hataas nga mga tinugyanan sa kagamhanan sa simbahan sa siyudad ug sa nasod. Gikan sa mga sinulat niini nga mga doktor, nagkuha si Berquin og napulog duha ka mga proposisyon nga iyang gipamatuud sa publiko nga "sukwahi sa Biblia, ug busa tinumotumo;" ug naghangyo siya sa hari nga mahimong maghuhukum sa panagaway.

Ang hari, nga dili supak nga magtandi sa gahum ug kamaisugon sa nag-atbang nga mga kampiyon, ug malipay sa pagpaubus sa garbo niining malditohan nga mga monghe, nagsugo sa mga Romanista sa pagpanalipod sa ilang kawsa pinaagi sa Biblia. Kini nga hinagiban, sa ilang nahibaloan, dili kaayo makatabang kanila; ang pagbilanggo, pagsakit, ug ang pagbitay mao lamang mga armas nga ilang nahibaloan pag-ayo sa paggamit. Karon ang kahimtang mibaliktad, ug ilang nakita nga hapit na sila mahulog sa gahong nga ilang gilauman nga hulugan kang Berquin. Sa kahadlok nangita sila sa ilang palibot og dalan nga kaikyasan.

"Sa mao gayud nga panahon usa ka larawan sa birhen sa eskina sa usa sa mga dalan, giputolputol." Adunay dakung pagkahugyaw sa siyudad. Panon sa katawhan nagpunsisok sa

maong dapit, uban sa pagpadayag sa ilang kasubo ug kasuko. Natandog usab pag-ayo ang hari. Mao kadtong higayona nga makabintaha ang mga monghe sa maayong higayon, ug midali sila sa pagpalambo niini. “Mao kini ang mga bunga sa mga doktrina ni Berquin,” misinggit sila. “Ang tanan halos na bungkagon—ang rilihiyon, ang mga balaod, ang trono mismo—niini nga Lutheran nga laraw sa pangdaot.”—Ibid., b. 13, ch. 9.

Gidakup na usab si Berquin. Mibiya ang hari sa Paris, ug ang mga monghe gipasagdan nga libre sa paghimo sa ilang gusto. Ang Repormador gihusay, ug gihukman sa kamatayon, ug basi nga molaban gihapon kaniya si Francis, gipahamtang dayon sa maong adlaw ang hukum. Pagkaudto gidala si Berquin ngadto sa patyanan. Baga nga panon sa katawhan ang nagasaksi sa hitabo, ug daghan ang nagtan-aw uban sa katingala ug kasuko nga ang biktima gipili pa gikan sa labing maayo ug maisugon sa harianon nga mga pamilya sa France. Ang katingala, kasuko, pagtamay, ug pait nga pagdumut nagngitngit sa mga dagway niadtong nagsugwak nga panon sa katawhan; apan walay landong nga sama niini diha sa usa ka dagway. Ang mga hunahuna sa martir halayo gikan sa talan-awon sa kagubot; ang iyang namatngonan mao lamang ang presensya sa iyang Dios.

Ang gubaon nga sakyanan nga gipasakyan kaniya, ang nagkisdong nga mga dagway sa iyang mga manglulutos, ang makalilisang nga kamatayon nga iyang padulngan—wala kini niya tagda; Siya nga nabuhi ug namatay, ug karon buhi hangtod sa walay katapusan, ug adunay mga yawi sa kamatayon ug sa impyerno, anaa sa iyang tupad. Nagdan-ag ang dagway ni Berquin sa kahayag ug sa kalinaw sa Langit. Nagbisti siya sa maayo, “usa ka kupo nga panaptong balhiboon, usa ka tsaliko nga satin ug mabalibali nga hinabol nga panapton, ug bulawanong medyas.” Hapit na siya magpamatuud alang sa iyang pagtoo atubangan sa Hari sa mga hari ug sa nagsaksi nga uniberso, ug walay timaan sa pagbangotan ang naglimud sa iyang kalipay.

Samtang nagpadayon ang prosesyon sa hinay subay sa siot nga kadalanan, nakita sa katawhan uban sa ilang kahibulong ang sanag nga dagway, ang walay landong nga kalinaw, ang malipayon nga pagdaog, sa iyang pamayhon ug barog. “Siya,” matod nila, “sama sa usa nga naglingkod sa usa ka templo, ug namalandong sa balaang mga butang.”

Didto sa bitayan, si Berquin naningkamot sa paghatag og hamubo nga pakigpulong ngadto sa mga tawo, apan ang mga monghe nga nahadlok sa sangputanan, misugod sa pagpaninggit, ug ang mga sundalo nagpinaknganay sa ilang mga armas, ug ang ilang kasaba nakalumus sa tingog sa martir. Busa sa 1529, ang labing literaryo ug kagamhanan sa simbahan sa maalam nga Paris “nagpabarog sa lumulupyo sa 1793 nga maoy ubus nga pananglitan sa pagsumpo diha sa bitayan sa mga sagrado nga mga pulong sa himatyon.” Gihikog si Berquin, ug gilamoy ang iyang lawas sa mga siga sa kalayo. Ang mga balita sa iyang kamatayon nakapaguul sa iyang mga higala sa Repormasyon sa tibuuk France. Apan wala mawala ang iyang sulundan. “Kami, usab, andam,” matod pa sa mga saski sa kamatuuran, “sa pagsugat sa

kamatayon nga malipayon, magpahimutang sa among mga mata diha sa kinabuhi nga umalabot."

Panahon sa pagpanglutos didto sa Meaux, ang mga magtutudlo sa repor-mado nga pagtoo wala hatagi og lisensya sa pagwali, ug miadto sila sa ubang kaumhan. Wala madugay si Lefevre miadto sa Germany. Si Farel mibalik sa iyang yutang natawhan didto sa Silangang France, aron sa pagsangyaw sa kahayag sa dapit sa iyang pagkabata. Nahibaloan na kon unsay nagpadayon didto sa Meaux, ug sa kamatuuran nga iyang gitudlo sa walay kahadlok nga kakugi, nakakaplag og mga tigpaminaw. Wala madugay gipahilum siya sa mga tinugyanan sa kagamhanan, ug gipalayas siya gikan sa siyudad. Bisan og dili na siya makabuhat sa publiko, milatas siya sa mga patag ug sa mga barangay, nagtudlo sa pribado nga mga balay ug sa tago nga mga kakahoyan, ug nangita og kapahulayan sa kalasangan ug taliwala sa lungib sa mga pangpang nga maoy iyang pangayaman sa iyang pagkabata. Ang Dios nagandam kaniya alang sa labi pa kadako nga mga pagsulay. "Mga krus, paglutos, ug ang paghulat ni Satanas, nga sa akong paghunahuna, wala makulang," matod niya; "sobra kaayo sila kay sa akong madaog sa akong kaugalingon kusog; apan ang Dios mao ang akong Amahan; Siya nakaalagad, ug magalagad sa walay katapusan, kanako sa tanan nga akong gikinahanglan nga kusog."—D'Augbigne, HISTORY OF THE REFORMATION OF THE SIXTEENTH CENTURY, b. 12, ch. 9.

Maingon sa kaadlawan sa mga apostoles, "miabut ang paglutos nga mao hinoon ang nakapalambo sa ebanghelyo." Filipos 1:12. Gipalayas gikan sa Paris ug sa Meaux, "sila nga nagkatibulaag sa langyaw nga mga dapit nanglakaw aron sa pagwali sa pulong." Buhat 8:4. Ug ang kahayag mikaylap ngadto sa daghang sudlunon nga mga probinsya sa France.

Ang Dios nagandam gihapon og mga magbubuhat aron sa pagpadako sa Iyang kawsa. Sa usa sa mga tulunghaan sa Paris adunay mahunahunaon, mahilumon nga batan-on, nga nagpakita na og kamatuuran sa usa ka gamhanan ug masuhuton nga hunahuna, ug usab sa timaan sa pagkawalay ikasaway sa iyang kinabuhi sama sa iyang pagkalantip sa kaisipan ug sa pagkamasimbahon. Ang iyang kalantip sa salabutan ug ang paggamit niini dali ra nga nakahimo kaniya nga maoy garbo sa kolehiyo, ug masaligon nga gipaabot nga si John Calvin mahimong usa sa labing takus ug pinasidunggan nga mga manlalaban sa iglesya. Apan ang usa ka silaw sa kahayag misuhot bisan pa sa mga bongbong sa pagkamaalamon sa pagtoon ug sa pagpatootoo diin si John Calvin nahimutang. Nakadungog siya og bagong doktrina uban sa pagkurog, sa walay pagduhaduha nga ang mga erehes angay sa kalayo nga gitugyanan kanila. Apan sa wala tuyoa siya napaatubang sa nawong ug nawong sa pagtolon-an nga erehes, ug napugus siya sa pagsukud sa gahum sa teyolohiya nga Romanista aron sa pakiggubat sa pagtolon-an nga Protestante.

Usa ka igagaw ni Calvin, nga mikuyog sa mga repormador, didto sa Paris. Kanunay magkahibalag ang duha ka magagaw, ug maghisgot sa mga butang nga nakagubot sa Cristianismo. "Adunay duha ka mga rilihiyon sa kalibutan," matod ni Olivetan, nga

Protestante. “Ang usa ka klase nga rilihiyon mao ang inimbento sa mga tawo, nga niining tanan ang tawo maluwas sa iyang kaugalingon pinaagi sa mga tulumanon sa maayong mga buhat; ang usa mao ang rilihiyon nga gipadayag sa Biblia, ug nagtudlo sa mga tawo sa pagpangita sa kaluwasan pinaagi sa walay bayad nga grasya sa Dios.”

“Wala koy tuyo sa inyong bag-ong mga doktrina,” nagkanayon si Calvin; “naghu nahuna ba kamo nga nagkinabuhi ako sa sayup sa tanan kong adlaw?”

Apan napukaw ang mga panghunahuna sa iyang alimpatakan nga dili niya mapawagtang sa iyang kabubut-on. Naginusara sa iyang lawak namalandong siya sa mga pulong sa iyang igagaw. Ang pag-ila sa sala mihigut kaniya; iyang nakita ang iyang kaugalingon, nga walay manlalaban, atubangan sa balaan ug matarong nga Maghuhukum. Ang pagpamalandong bahin sa mga santos, maayong mga buhat, ang mga tulumanon sa simbahan, ang tanan walay gahum sa pagpasaylo sa sala. Wala siyay makita sa iyang atubangan kundili ang kaitum sa pagkawalay pagiaum sa kahangturan. Kawang ang paningkamot sa mga doktor sa simbahan sa pagkuha sa iyang pagkaalaot. Ang pagkompisal, ang pagsakit, gitinguha sa kakawangan; dili sila makapasig-uli sa kalag ngadto sa Dios.

Samtang diha pa sa paningkamot alang niining dili mabungahon nga mga pakig-bisog, si Calvin nakahigayon usa ka adlaw niana sa pagbisita sa usa sa mga publiko nga tigumanan sa katawhan, nakasaksi sa pagsunog sa erehes. Napun-an siya sa kahibulong sa gipakita nga kalinaw nga nakita sa dagway sa martir. Taliwala sa mga pagsakit nianang makalilisang nga kamatayon, ug ilalum sa labaw pa ka makalilisang nga paghukum sa simbahan, ang sinakit nagpakita og pagtoo ug kaisog nga ang usa ka batan-ong tinun-an nasakitan sa pagtandi sa iyang kaugalingong kasub-anan ug kangitngit, samtang siya nagkinabuhi ilalum sa labing higpit nga pagtuman sa simbahan. Diha sa Biblia, siya nahibalo, nga ang mga erehes nagpahimutang sa ilang pagtoo. Iyang gitinguha ang pagtoon niini, ug sa pagpangita, kon arang niya mahimo, ang tinago sa ilang kalipay.

Sa Biblia iyang nakaplagan si Cristo. “O Amahan,” siya nagtuaw, “ang Iyang halad nakapahupay sa Imong kaligutgut; ang Iyang dugo maoy nakabanlas sa akong mga kahugawan; ang Iyang krus maoy nagpas-an sa akong tunglo; ang Iyang kamatayon maoy nakapasaylo kanako. Kita naghimo sa atong kaugalingon og daghang mga binuang nga walay kapuslanan, apan Ikaw maoy nagtandog sa akong kasingkasing, aron akong dumtan ang uban nga mga nabuhat nako gawas lamang niana kang Jesus.

Naedukar si Calvin sa pagkapari. Sa nagedad pa og dose natudlo siya nga chaplain sa usa ka gamay nga simbahan, ug ang iyang ulo gilipawan sumala sa kasugoan sa simbahan. Wala siya makadawat sa ordinasyon, ni magbuhat sa mga tulumanon sa usa ka pari, apan nahimo siyang usa ka sakup sa hut-ong sa kaparian, nagbaton sa titulo sa iyang pangatungdanan, ug nagdawatan og sustento alang sa maong buluhaton.

Karon, sa iyang gibati nga dili gayud siya mahimong pari, nagtoon siya sa anam-anam sa balaod, apan sa katapusan mibiya siya niini nga tuyo, ug nagtinguha sa pagtugyan sa iyang kinabuhi ngadto sa ebanghelyo. Apan nanagana siya sa pagkahimong magtutudlo sa publiko. Maulawon siya, ug bug-at sa iyang panghunahuna kon hatagan og dakung katungdanan, ug naghandum gihapon siya sa pagtoon. Ang mainiton nga mga hangyo sa iyang mga higala, sa katapusan, maoy nakapasugut kaniya. "Daw unsa ka anindot," matod niya, "nga ang usa ka tawo gikan sa kabus kaayo nga kagikanan igatuboy sa hilabihan ka dako nga kadungganan."

Sa hilum misulud si Calvin sa iyang buluhaton, ug ang iyang mga pulong daw sama sa yamog nga nangahulog aron sa pagpabugnaw sa yuta. Mibiya siya sa Paris, ug didto na siya sa lungsod sa usa ka probinsya ubus sa panalipod ni princesa Margaret, kinsa nahigugma sa ebanghelyo, ug naghatag og panalipod sa mga tinun-an niini. Batan-on pa si Calvin, malumo, dili hambugiro sa iyang pamarog. Nagsugod ang iyang buhat alang sa katawhan sa ilang mga puluy-anan. Linibotan sa mga sakup sa panimalay, magbasa siya sa Biblia, ug magsaysay sa mga kamatuuran sa kaluwasan. Ang nakadungog sa maayong balita manugilon niini ngadto sa uban, ug wala madugay ang magtutudlo mipadayon ngadto sa silinganan nga mga lungsod ug mga barangay. Nakasulud siya sa mga dung-ganon ug kabus nga mga puluy-anan, ug nagpadayon siya sa pagpahimutang sa mga patukuranan sa mga simbahan nga magsaksi alang sa kamatuuran nga walay kukahadlok.

Milabay ang pila ka bulan ug nahibalik na usab siya sa Paris. Adunay dakung pagkaukay taliwala sa mga malaam ug mga nanagtungha. Ang pagtoon sa karaang mga pinulongan nakahatud sa mga tinun-an ngadto sa Biblia, ug daghan kansang kasingkasing wala matandog sa mga kamatuuran niini masibuton nga nagahisgot kanila, ug gani nakiggubat aron sa pagpadaog sa Romanismo. Si Calvin, bisan og takus nga manggugubat sa mga natad sa away sa teyolohiya, nagbaton sa labaw pa ka hataas nga katuyoan kay sa mga sabaan nga mga tinun-an. Naukay ang mga hunahuna sa katawhan, ug miabut ang panahon nga ablihan na ang kamatuuran ngadto kanila. Samtang ang dagkong hawanan sa unibersidad napuno sa mga hangyo alang sa lantugi sa teyolohiya, si Calvin namalaybalay na, aron sa paghatag og mga pagtoon sa Biblia ngadto sa mga tawo, ug nagsaysay kanila bahin kang Cristo nga gilansang.

Ubus sa kabubut-on sa Dios, ang Paris nagadawat sa lain na usab nga pagdapit sa pagdawat sa ebanghelyo. Gisalikway ang mga tawag ni Lefevre ug Farel, apan sa makausa pa ang mensahe kinahanglan ipadungog sa tanang hut-ong sa katawhan nianang dakung ulohan nga dakbayan. Ang hari, nga nabuyo sa politikanhon nga mga panghunahuna, wala pa gayud sa hingpit midapig sa Roma sa pakigbatok sa Repormasyon. Si Margaret nagalaum gihapon nga ang Protestantismo modaog sa France. Iyang gitinguha nga iwali ang repormado nga pagtoo sa Paris. Sa panahon nga wala diha ang hari, Iyang gisugo ang usa ka Protestante nga ministro sa pagwali sa mga simbahan sa siyudad.

Tungud sa pagdili niini sa mga kadagkoan sa papado, giablihan sa mga prinsipe ang palasyo alang niini. Usa ka balay ang gipahigayon nga mahimong usa ka kapelya, ug

gipahibalo nga sa matag adlaw, sa natakda nga takna, adunay wali, ug ang tanang matang sa katawhan gidapit sa pagtambong. Nagpunsisok ang duut sa katawhan panahon sa wali. Dili lamang ang kapelya kundili ang sikbit nga mga lawak ug mga hawanan napuno sa mga tawo. Linibo sa maong adlaw ang manambong—ang mga harianon, mga opisyales sa nasod, mga abogado, mga negosyante, ug mga mamumuo. Ang hari sa baylo nga iyang did-an ang mga katiguman, nagsugo nga ablihan ang duha ka mga simbahan sa Paris. Wala pa sukad masukad naukay ang dakbayan sa pulong sa Dios. Ang Espiritu gikan sa Langit daw nagaginhawa diha sa katawhan. Ang pagpugong, kaputli, kahusay, ug kakugi maoy mipuli sa paghubog diha sa palasyo, pagpatuyang, kagubot, ug pagkawalay buhat.

Apan wala nagtinapol ang kagamhanan. Ang hari wala gihapon magpugong sa pagwali, ug miadto sila sa katawhan. Walay paagi nga gigamit sa paghadlok, ang mga pagdumut, ug ang pagkapanatiko sa walay mga alamag ug sa matootoohon nga panon sa katawhan. Nagsunud nga daw buta sa iyang bakak nga mga pagtudlo, ang Paris, sama sa Jerusalem sa karaan, wala mahibalo sa pag-abut sa panahon sa pagpanudya, ni bahin sa mga butang nga alang sa iyang kalinaw. Sulud sa duha ka tuig giwali ang pulong sa Dios niining ulohang dakbayan; apan bisan og daghan ang midawat sa ebanghelyo, ang kadaghanan misalikway niini. Nagpakita si Francis sa iyang pagtugot, aron lang sa iyang kaugalingong mga tuyo, ug ang mga papista milampos sa pagbawi sa ilang paghawod. Gisirhan na usab ang mga simbahan, ug gibutang na usab ang mga bitayan.

Didto pa si Calvin sa Paris, nagtoon aron pagandam sa iyang kaugalingon, pagpamalandong, ug sa pagampo, alang sa iyang umalabot nga mga buluhaton, ug nagpadyon sa pagsangyaw sa kahayag. Sa katapusan, gikatahapan siya. Ang mga tinugyanan sa balaod nagtinguha sa pagsunog kaniya. Nagsalig sa iyang iyang kaugalingon nga natago pag-ayo, wala maghunahuna sa piligro, sa diha nga ang iyang mga higala mikalit sa pagsulud sa iyang lawak aron sa pagtaho nga ang mga opisyales sa kasundalohan nagpadalong na pagdakup kaniya. Wala madugay dihay kusog nga tuktuk sa pultahan sa gawas. Walay usikan nga gutlo. Ang uban sa iyang mga higala nagpugong sa mga opisyal didto sa ganghaan, samtang ang uban nagtabang sa repormador sa pagpakanaog kaniya agi sa bintana, ug midali siya sa paggawas sa siyudad. Nakadangup sa usa ka payag sa mamumuo nga higala sa reporma, nagtakuban siya sa pagpamisti sama sa tag-iya sa payag, ug nagpas-an og sarol, nagpadayon siya pagpanaw. Padulong sa habagatan nakakaplag na usab siya og kadangpan sa mga gisakupan ni Margaret. (Tan-awa ang D'Augbigne, HISTORY OF THE REFORMATION IN EUROPE IN THE TIME OF CALVIN, b. 2, ch. 30.)

Dinhi sa pila ka bulan siya nagpabilin, siguro ilalum sa panalipod sa gamhanan niya nga mga higala, ug sama kaniadto nagtoon siya sa Biblia. Apan ang iyang kasingkasing naghandum gayud sa pagmensahe sa France, ug dili na siya makapabilin nga walay buhat. Sa diha nga daw ninglinaw na ang bagyo, nangita siya og bag-ong kaumhan nga iyang alagaran didto sa Poitiers, diin adunay unibersidad ug diin aduna nay nagdapig sa bag-ong mga panghunahuna. Mga tawo nga nagagikan sa tanang hut-ong sa katilingban malipayon nga

naminaw sa mensahe. Walay pagwali sa publiko, apan sa balay sa unang pangulo, sa iyang kaugalingon nga mga puluy-anan, ug usahay sa usa ka publiko nga tanaman, si Calvin moabli sa pulong sa kinabuhi ngadto sa nahigugma pagpaminaw. Paglabay sa panahon, sa nagdaghan na ang naminaw, gihunahuna nga labaw ka siguro ang pagtigum didto sa gawas sa siyudad. Usa ka langub daplin sa lalum ug hiktin nga dapit taliwala sa duha ka bungtod, nga adunay baga nga kakahoyan ug nagdungaw nga mga pangpang, nahimong maayong panalipod sa ilang tigum. Ginagmay nga mga pundok, gikan sa dakbayan agi sa nagkalainlaing mga dalan, nakaabut didto. Niining awaaw nga dapit gibasa ang Biblia ug gisaysay. Dinhi gisaulog ang Katapusang Panihapon sa Ginoo sa unang panahon sa mga Protestante sa France. Gikan niining gamay nga simbahan daghang matinumanon nga mga magwawali gipadala.

Mibalik na usab si Calvin sa Paris. Dili pa gayud siya makabiya sa paglaum nga ang France ingon nga usa ka nasod modawat sa Repormasyon. Apan halos ang tanang pultahan sirado alang sa pagbuhat. Ang pagtudlo sa mensahe maoy paglakaw sa dalan padulong sa bitayan, ug sa katapusan nakahukum siya sa pag-adto sa Germany. Hapit gayud siya maabuti sa pagbuto sa bagyo batok sa mga Protestante, nga maapil unta siya kon nagpabilin pa siya didto sa kinatibuk-an nga pagkaguba.

Ang mga French nga mga repormador, naghandum nga unta ang ilang nasod makaapas sa Germany ug Switzerland, nagtinguha sa pagpabuto sa maisugon batok sa mga patootoo sa Roma, nga maoy makapukaw sa tibuuk nasod. Tungud niini adunay gibutang nga karatula nga nag-ataki sa misa nianang usa ka gabii sa tibuuk France. Sa baylo nga mapalambo ang reporma, kining maisugon apan dili maayong pagkabuhat nga kalihukan nakadala sa pagkalaglag, dili lamang sa nanagpasiugda niini, kundili apil usab ang mga higala sa repormado nga pagtoo sa tibuuk France. Natuman ang dugay nang gihandum sa mga Romanista—ang pagpasingalan alang sa hingpit nga kalaglagan sa mga erehes ingon nga maoy tigpasiugda sa kagubot nga piligro sa kalig-on sa trono ug sa kalinaw sa nasod.

Pinaagi sa sekreto nga kamut—bisan sa mainampingon nga higala o sa malinglahon nga kaaway wala gayud nakahibalo—nga ang usa sa mga karatula gibutang sa pultahan sa pribado nga lawak sa hari. Ang hari napuno sa kalisang. Niini nga sinulat, ang mga patootoo nga gisimba sa dugay nang katuigan giataki sa walay lipudlipud. Ug ang walay gisundan nga kaisog sa pagpadayag niining tin-aw ug makahibulong nga mga pulong ngadto sa harianong presensya, nakapasilaub sa kasuko sa hari. Sa iyang kahibulong nagtindog siya ug sa pila ka gutlo nagkurog ug wala makasulti. Dayon ang iyang kasuko nakapagawas sa iyang makalilisang nga mga pulong: “Kinahanglan dakpon silang tanan; ug kinahanglan laglagon sa hingpit ang tanan nga Luterano.” Napakanaog na ang paghukum. Ang hari nakahukum alang sa iyang hingpit nga pagdapig sa Roma.

Gidali dayon pagpakanaog ang kasugoan sa pagdakup sa matag usa ka Luterano sa Paris. Usa ka kabus nga mamumuo, nga sumusunod sa repormado nga pagtoo, nga naanad sa pagpatawag sa mga magtotoo ngadto sa ilang tago nga mga katiguman, gidakup; ug uban sa

hulga sa hinanali nga kamatayon didto sa bitayan, maoy gisugo sa pagtultul sa sinugo sa papista sa tanang balay sa mga Protestante sa siyudad. Midumili unta siya sa linuog nga sugyot, apan sa katapusan tungud sa iyang kahadlok sa mga siga sa kalayo, misugut siya sa pagkahimong magbubudhi sa iyang mga igsoon. Giunahan sa panon, ug gilibutan sa usa ka lumbay sa kaparian, mga tigdala sa insenso, mga monghe, ug mga sundalo, si Morin, ang espiya sa hari, kauban sa traydor, sa hinay ug sa hilum miagi sa mga kadalanan sa siyudad. Ang pasundayag sa dayag gipahinungud sa pagpasidungog "sa balaang sakramento," usa ka buhat sa pagpasaylo alang sa pagpasipala nga gipahamtang sa misa pinaagi sa mga nanagprotesta. Apan ilalum niining pasundayag nagtakuban ang makamatay nga tuyo. Sa ilang pag-abut atbang sa balay sa usa ka Luterano, misinyas ang traydor, apan walay pulong gilitok. Mihunong ang prosesyon, gisulud ang balay, giguyod ang mga sakup sa pamilya ug gikadenahan, ug ang makalilisang nga panon sa katawhan miduul aron sa pagpangita og bag-o nga mga biktima. "Walay balay nga gilabyan, dako o gamay, apil pa gani ang kolehiyo sa University sa Paris.... Si Morin nakahimo sa paglinog sa tibuuk siyudad.... Kadto maoy Paghari sa Kalisang."— Ibid., b. 4, ch. 10.

Gipamatay ang mga biktima pinaagi sa bangis nga pagsakit, ug sa pinasahi nga mando nga pahinayan ang kalayo, aron sa pagdugay sa ilang pagantos sa kasakit. Apan nangamatay sila ingon nga mananaog. Wala matarog ang ilang pagbarog, walay panganod ang ilang kalinaw. Ang ilang mga manglulutos, nga walay gahum sa pagtarog sa ilang dili mausab nga kaisog, mibati sa ilang kapildihan. "Ang mga bitayan gikatag sa tibuuk Paris, ug ang mga pagsunog og mga biktima ginahimo sa nagsunud nga mga adlaw, nga gituyo aron sa paghadlok sa pagsabwag sa makalilisang nga pagtudlo og bag-ong doktrina pinaagi sa pagpadaghan sa pagpamatay. Hinoon, ang bintaha, sa katapusan, nagpabilin diha sa ebanghelyo. Ang tibuuk Paris nakahimo sa pagtan-aw kon unsang matang sa mga tawo ang mabunga sa bagong mga panghunahuna. Walay pulpito nga sama sa lumbay sa mga martir. Ang malinawon nga kalipay nga nagsidlak sa mga dagway niining mga tawhana samtang niagi sila padulong...sa dapit nga patyanan, ang ilang pagkabayanihon samtang sila nagtindog taliwala sa mga siga sa kalayo, ang ilang malumo nga pagpasaylo sa mga pagsakit, nagpabag-o, sa mga higayon nga dili diyutay, sa kasuko ngadto sa kalooy, ug ang pagdumut ngadto sa gugma, ug naghangyo uban sa walay pagsukol nga kalarino sa pagsulti alang sa kadaugan sa ebanghelyo."—Wylie, b. 13, ch. 20.

Ang mga pari nga naanad sa pagbaton sa ilang kaligutgut nagpakaylap sa labing makalilisang nga mga sumbong batok sa mga Protestante. Gisumbong sila nga nagplano sa pagpatay sa mga Catolico, sa pagbungkag sa kagamhanan, ug sa pagpatay sa hari. Walay bisan anino sa ebidensya nga ilang makuha sa pagpamatuud sa ilang pagpasangil. Apan kining mga tagna sa pagkadaotan kinahanglan matuman: ilalum sa layo ra kaayo nga kalainan sa mga kahimtang, kundili, gikan sa mga hinungdan nga lahi og kinaiya. Ang mga pagkaminaldito nga gipahamtang sa walay sala nga mga Protestante sa mga Catolico natingub sa gibug-aton nga pagpanimalus, ug sa paglabay sa mga kasiglohan nakahimo sa mao nga

kalaglagan nga ilang gitagna nga umalabot, diha sa hari, sa iyang pangagamhanan, ug sa iyang ginsakupan; apan kini gidala sa mga walay pagtoo sa Dios, ug sa mga papista mismo. Dili ang establisemento, kundili tungud sa ilang pagpanglutos sa Protestantismo, nga sa paglabay sa tulo ka gatus ka mga tuig, maoy nakadala didto sa France niining dagkong mga kalamidad.

Ang pagduda, pagkawalay pagsalig, ug ang kalisang maoy naghari sa tanang hut-ong sa katilingban. Taliwala sa kinatibuk-an nga pagpabantay nakita kon unsa kalalum ang pagsagup sa pagtolon-an nga Luterano sa mga hunahuna sa katawhan nga nagbarog sa labing hataas nga edukasyon, kabuyohan, ug sa kahalangdon sa kinaiya. Ang mga pangatungdanan sa pagsalig ug kadungganan sa kalit nabakante. Ang mga mamumuo, mga tigpatik, mga tinun-an, mga magtutudlo sa unibersidad, mga magsusulat, ug bisan pa ang mga tig-atiman sa korte sa hari, namahawa. Ginatus ang nangagiw gikan sa Paris, nanglayas sa kinaugalingon gikan sa ilang yutang natawhan, ug sa daghang mga higayon mao pay unang higayon nga nakahatag sa ilang pagdapig sa repormado nga pagtoo. Gitan-aw sila sa mga papista uban sa katingala sa hunahuna nga wala nila toohi nga mga erehes nga ilang gitugutan sa ilang taliwala. Ang ilang kasuko natingob diha sa labaw pa ka kabus nga mga biktima nga nasakup sa ilang gahum. Nagsiot ang mga bilanggoan, ug ang hangin daw naitum sa aso sa nagdilaab nga mga pundok, nga gipasiga alang sa mga nagsugid sa ebanghelyo.

Si Francis I naghimaya sa pagkapangulo sa dakung kalihukan alang sa pagpabuhi sa kahibalo nga maoy nagtimaan sa pagabli sa ikanapulog-unum ka siglo. Nalipay siya sa pagtigum sa iyang korte sa mga maalam nga tawo gikan sa nagkalainlaing kanasuran. Sa iyang paghigugma sa kahibalo ug kapungut sa pagkawalay alamag ug pagpatootoo sa mga monghe, maoy bahin sa gidangatan, tungud sa gidak-on sa pagtugot nga nahatag ngadto sa reporma. Apan nadasig sa kakugi sa pagsumpo sa pagkaerehes, kining agalon sa kahibalo nagpakanaog og kamandoan sa pagwagtang sa tanang pagpamatik sa tibuuk France! Si Francis I nagpasundayag ingon sa ubang daghang mga panig-ingnan nga narekord nga nagpakita nga ang kultura sa pagpangisip dili kasaligan sa pagpanalipod batok sa rilihiyoso nga pagpugong ug sa pagpanglutos.

Ang France pinaagi sa usa ka solomne ug publiko nga pasundayag nakasaad sa iyang kaugalingon sa bug-os nga pagguba sa Protestantismo. Ang kaparian nagsugo nga ang pagsupak nga gihatag ngadto sa hataas nga Langit tungud sa pag-ataki sa misa, kinahanglan hinloan pinaagi sa dugo, ug nga ang hari, tungud sa iyang katawhan, maghatag sa iyang pagsilot atubangan sa publiko niining makalilisang nga buhat.

Ang Enero 21, 1535, maoy gitakda alang niining mangilngig nga seremonyas. Ang kahadlok nga matootoohon ug gahi nga pagdumut sa tibuuk nasod napukaw. Gipunsisukan ang Paris sa panon sa ka-tawhan nga gikan sa tanang silingan nga nasod nga nagsiot sa iyang kadalanan. Ang adlaw dawaton pinaagi sa usa ka dako ug mabulukon nga prosesyon. Sa giagian sa prosesyon ang kabalayan nagbitay og mga panapton sa pagbangutan o pagsubo. Nagsunudsunud ang mga altar, ug sa matag pultahan adunay gidagkutan nga mga sulo sa

pagpasidungog sa "balaan nga sakramento." Sa wala pa mabuntag naporma na ang prosesyon, didto sa palasyo sa hari. Sunud sa mga krus ug mga bandera sa mga parokya, mao ang katawhan, nga nagkuyog sa tinagurha, nagdala og dinagkutan nga mga sulo. Ang upat ka mga kapunungan sa mga pari nagsunud, sa ilang matag usa ka lahilahi nga bisti. Dayon nagsunud ang dakung tinigum nga mga larawan. Nagsunud niini nagsakay ang mga gamhanang pangulo sa simbahan sa ilang granate ug pula nga mga kupo ug mga dayandayan nga alahas, usa ka matahum ug naggilawgilaw nga pagsundayag.

"Ang santos nga tinapay gidala sa obispo sa Paris ilalum sa matahum nga atup-atup... giabagan sa upat ka mga harianong prin-sipe.... Sunud niini nga santos nga tinapay mao ang hari nga naglakaw.... Si Francis I walay korona nianang adlawa, bisan korona sa nasod. Ang iyang ulo walay tabon, ang iyang mata natutok ra gayud sa yuta, ug diha sa iyang kamut may usa ka nagsiga nga gamay nga kandila. Busa ang hari sa France nagpakita sa publiko ingon nga usa ka mahinulsulon."—Ibid., b. 13, ch. 21. Sa matag altar moduko siya sa pagpaubus, dili tungud sa mga bisyo nga nakahugaw sa iyang kalag, ni alang sa walay sala nga mga dugo nga nakamansa sa iyang mga kamut, kundili tungud sa makamatay nga sala sa iyang gisakupan nga nakaako sa pag-ataki sa misa. Nagsunud kaniya ang reyna ug ang mga kadagkoan sa Estado, naglakaw usab sa tinagurha, nga adunay nagsiga nga sulo.

Ingon nga kabahin sa maong serbisyo ni-anang adlawa ang hari mismo naghatag og pakigpulong ngadto sa hatag-as nga mga opisyales sa gingharian sa dakung hawanan sa palasyo sa obispo. Uban sa dagway nga masulub-on miatubang siya kanila, ug uban sa mga pulong nga makatandog sa maayong pagkasulti nagmahay sa "krimen ug pagpasipala, sa adlaw sa kasub-anan ug kaulawan," nga miabut sa nasod. Ug iyang giawhag ang matag-usa ka matinud-anong sakup sa pagtabang sa pagpoo sa dangan nga pagtolon-an nga erehes nga naghulga sa France sa pagkaguba. "Sama ka matuud, mga ginoo, maingon nga ako maoy inyong hari," matod niya, "kon akong nahibaloan nga adunay usa ka bahin sa akong lawas ang natakdan niining mahugaw nga pagkadunot, akong ipaputol kini kaninyo.... Ug dugang pa, kon akong makita nga usa sa akong mga anak nahugawan usab niini, dili ko siya librehon.... Ako mismo ang motahan kaniya, ug akong ihalad siya ngadto sa Dios." Natuk-an siya sa iyang mga luha, ug nanghilak ang tibuuk katilingban, sa pag-usa sa pag-ingon, "Kami mabuhi ug mamatay sa Catolico nga rilihiyon."

Makalilisang ang kangitngit nga mihugpa sa nasod nga nagsalikway sa kahayag sa kamatuuran. Ang grasya nga "nagadala og kaluwasan" nagpadayag na; apan ang France, human sa iyang pagkakita sa gahum ug kabalaan niini, human sa pagkadani sa linibo ngadto sa iyang diosnong katahum, human ang mga dakbayan ug mga barangay nalamdagan sa silaw niini, mitalikod gikan niini, nagpili sa kangitngit baylo sa kahayag. Ilang gisalikway ang langitnong gasa, sa diha nga kini gihatag kanila. Ilang gitawag ang daotan og maayo, ug ang maayo ingon nga daotan, hangtod nga silang tanan nangabiktima sa ilang tinuyoan nga paglimbong sa kaugalingon. Karon, bisan og sila nagatoo gayud nga nagbuhat sila sa buluhaton sa Dios sa paglutos sa Iyang katawhan, bisan ang ilang pagkamatinud-anon wala

magpaikyas kanila sa pagkasala. Ang kahayag nga unta makaluwas kanila gikan sa limbong, gikan sa pagmansa sa ilang mga kalag ug sa pagkasad-an sa pagpaagas og dugo, ilang gituyoan ang pagdumili niini.

Ang solemne nga panaad sa pagpoo sa erehes gihimo, didto sa dakung katedral, diin sa duul sa tulo ka gatus ka siglo sa ulahi, ang "Dyosa sa Pangatarungan" gituboy sa trono sa usa ka nasod nga nalimot sa buhi nga Dios. Gihimo na usab ang usa ka prosesyon, ug ang mga representante sa France nagsugod sa buhat nga ilang gipanaad nga buhaton. Sa sunudsunud, subay sa agianan sa pagpauli, adunay mga bitayan nga gipatindog aron bitayan sa mga erehes, ug gipahimutang kini pag-ayo sa paagi nga paglabay sa hari dagkutan dayon ang pundok sa sugnod sa kalayo, nga pinaagi niini siya makasaksi sa pagkamakalilisang sa tibuuk nga talan-awon. Ang mga detalye sa pagsakit nga giantos niining mga saksi alang kang Cristo hilabihan ka makahahadlok nga iasoy; apan walay pagtalikod nga gihimo sa mga biktima. Sa pag-awhag sa pagsibog, adunay usa kanila nga mitubag: "Igo lang ako nagtoo sa giwali kaniadto sa mga propeta ug mga apostoles, ug ang gitoohan sa pundok sa mga balaan. Ang akong pagtoo adunay pagsalig sa Dios nga maoy mosukol sa tanang gahum sa kamatayon."

Sa makadaghan ang prosesyon mohunong sa mga dapit diin adunay gisakit. Sa ilang pag-abut sa dapit nga ilang gigikanan didto sa harianong palasyo, nagbulag ang panon sa katawhan, ug mibiya ang hari ug ang mga taga simbahan, natagbaw pag-ayo sa mga nahimo nianang adlawa, ug nagpahalipay sa ilang kaugalingon nga ang buhat nga gisugdan karon magpadayon hangtod sa hingpit nga pagkalaglag sa erehes.

Ang ebanghelyo sa kalinaw nga gisa-likway sa France siguro gayud nga ibton, ug makalilisang ang mga sangputanan. Sa Enero 21, 1793, may 258 ka anyos sukad sa pagkatugyan sa hingpit sa France ngadto sa paglutos sa mga repormador, lain na usab nga prosesyon, nga lahi ra kaayo ang katuyoan, miagi sa mga dalan sa Paris. "Sa makausa pa ang hari maoy nag-una nga tawo; sa makausa pa adunay kagubot ug pagsinggitay; sa makausa pa dihay pagpangayo og bag-ong mga biktima; sa makausa pa adunay itum nga mga bitayan; ug sa makausa pa ang talan-awon nianang adlawa gitapos pinaagi sa makalilisang nga pagpamatay; Si Louis XVI, nga nakigbisog sa kinamot sa iyang mga tigbilanggo ug sa mga birdugo, giguyod ngadto sa ihawan, ug didto napugngan sa dakung kusog hangtod gihulog ang atsa, ug ang iyang naputol nga ulo nahulog sa bitayan." Dili lang ang hari maoy biktima; duul sa maong dapit 2,800 ka mga tawo nangamatay pinaagi sa ihawan panahon sa dugoon nga mga adlaw sa Paghari sa Kalisang.

Ang Repormasyon nakapakita sa kalibutan sa inablihan nga Biblia, nagtukas sa selyo sa mga kalagdaan sa balaod sa Dios, ug nag-awhag sa mga kaisipan sa katawhan. Ang Dayon nga Gugma nagpadayag ngadto sa katawhan sa mga kabalaoran ug mga patukuranan sa Langit. Ang Dios nagsulti, "Busa bantayan, ug buhaton ninyo sila; kay kini mao ang inyong kinaadman ug salabutan sa mga mata sa katawohan, nga nakadungog niining tanan nga kabalaoran, ug magaingon: Sa pagkamatuod gayud kining dakung nasod maoy usa ka

makinaadmanon ug masinabutong katawohan." Deuteronomio 4:6. Sa pagsalikway sa France sa gasa sa Langit, iyang gipugas ang binhi sa kagubot ug kalaglagan; ug ang dili malikayan sa hinungdan ug sangputanan misangko sa Rebolusyon ug sa Paghari sa Kalisang.

Dugay nang panahon sa wala pa maukay ang kagubot tungud sa mga karatula, ang maisog ug mainiton nga Farel napugus sa pagkalagiw gikan sa iyang yutang natawhan. Miadto siya sa Switzerland, ug pinaagi sa iyang mga buhat, nga ikaduha sa gibuhat ni Zwingle, iyang natabangan ang pagtuwang sa timbangan dapig sa Repormasyon. Ang iyang ulahing katuigan iyang gigugol niining dapita, apan nagpadayon siya sa paghimo og kabuyohan sa reporma didto sa France. Sa unang tuig sa iyang pagkalagiw, ang iyang kusog gitumong sa pinasahi alang sa pagsangyaw sa maayong balita sa iyang nasod nga natawhan. Naggahin siya sa daghang panahon sa pagwali sa iyang kataginasod duul sa utlanan, diin sa walay pagbati og kakapoy iyang gitan-aw ang panagaway, ug giabagan sa iyang mga pulong sa pagpadasig ug tambag. Uban sa pagtabang sa uban nga mga layas, ang mga sinulat sa German nga mga repormador gihubad ngadto sa pinulongan sa France, ug kuyog sa French nga pinulongan nga Biblia, gipatik kini sa daghan nga mga kopya. Gitagtag kini sa mga kolportor sa barato nga prisyo, ug ang mga ganansya sa ilang buhat nakahimo kanila sa pagpadayon niini.

Misulud si Farel sa iyang buhat sa Switzerland diha sa pagtakuban ingon nga magtutudlo sa kabataan. Nagpuyo siya sa usa ka awaaw nga parokia, nanudlo siya sa kabataan. Gawas sa ubang mga sanga sa pagtoon, mainampingon siya sa pagtudlo sa mga kamatuuran sa Biblia, naglaum nga pinaagi sa kabataan maabut niya ang mga ginikanan. Adunay pipila nga nagtoo, apan miduul ang mga pari sa pagpahunong sa buhat, ug ang matootoohon nga mga tawo sa nasod mialsa sa pagsupak niini. "Dili kana mao ang ebanghelyo ni Cristo," nagsugyot ang mga pari, "tungud kay ang pagwali niana wala magdala og kalinaw kundili kagubot."—Wylie, b. 14, ch. 3.

Sama sa unang mga tinun-an, sa gilutos na sila sa usa ka dakbayan miadto sila sa laing dapit. Gikan sa mga kalungsoran, ngadto sa mga dakbayan, miadto siya, naglakaw lamang, nagantos sa kagutum, kabugnaw, ug kakapoy, ug sa tanang dapit diha sa ka-talagman sa iyang kinabuhi. Nagwali siya sa mga baligyaanan, sa mga simbahan, usahay sa mga pulpito sa mga katedral. Usahay walay sulud ang simbahan sa mga maminaw; usahay baldahon ang iyang wali sa mga singgit ug pagyagayaga, ug gibira siya pagkusog sa pagpakanaog sa pulpito. Kapin sa makausa gialirongan siya sa mga bugoy, ug gibunalan hapit na sa kamatayon. Apan nagpadayon gihapon siya. Bisan og kanunay siyang babagan, uban sa walay kaluya sa pagbuhat mibalik siya ngadto sa nag-ataki; ug sa usag-usa, iyang nakita ang mga lungsod ug mga dakbayan nga kusganon ang paggahum sa papado, nagabli sa ilang mga ganghaan alang sa ebanghelyo. Ang gamay nga parokya nga una niyang gitrabahoan, wala madugay midawat sa repormado nga pagtoo. Ang mga dakbayan sa Morat ug Neuchatel nagsalikway na usab sa mga tulumanon nga Romanista, ug gikuha nila ang mga larawan nga dyosdyos gikan sa ilang mga simbahan.

Dugay nang naghandum si Farel sa pagtanum sa patukuranan nga Protestante didto sa Geneva. Kon kini nga dakbayan madaog, mahimo kining sentro alang sa Repormasyon sa France, sa Switzerland, ug sa Italy. Uban niini nga tumong, nagpadayon siya sa pagbuhat hangtod nga daghan sa naglibut nga mga lungsod ug mga barangay nadani. Dayon kuyog sa usa ka kauban misulud siya sa Geneva. Apan duha ra ka wali ang gitugot kaniya sa pagpawali. Ang mga pari nga wala molampos sa pagpatay kaniya pinaagi sa mga tinugyanan sa kagamhanang sibil, nagpatawag kaniya sa pag-atubang sa konsilyo sa simbahan, diin ang mga sakup niini nanambong nga nagdala og mga armas sa ilalum sa ilang mga kupo, nagtinguha sa pagkuha sa iyang kinabuhi. Sa gawas sa hawanan, ang bangis nga panon sa katawhan, nga nagdala og mga puspus ug mga espada, nagtigum sa pagsiguro sa iyang kamatayon kon molampos siya sa pag-ikyas sa konsilyo. Ang presensya sa mga harianon ug ang armado nga pwersa, maoy nakaluwas kaniya. Sayo pagkasunud buntag gidala siya, kuyog sa iyang kauban, tabok sa linaw ngadto sa siguro nga dapit. Busa natapos ang iyang unang buhat sa pagmensahe sa Geneva.

Alang sa sunud nga bista usa ka mapuanguron nga ginamiton ang gipili—usa ka batan-ong lalaki, nga mapainubsanon kaayo sa panagway nga wala kaayo tagda bisan sa nagangkon nga mga higala sa reporma. Apan unsa may mahimo nianang usa ka tawo sa dapit diin si Farel gisalikway? Unsaon sa usa nga gamay ra og kaisog ug kasinatian pagbarog batok sa bagyo nga gani ang labing kusgan ug labing isog napugus sa pagkagiw? “Dili pinaagi sa kusog, ni sa gahum, kondili pinaagi sa akong Espiritu, nagaingon si Jehova.” Zacarias 4:6. “Gipili sa Dios ang ginapakaboang sa kalibutan aron sa pagpakaulaw sa mga manggilamon.” Kay ang binoang sa Dios labi pang maalam kay sa mga tawo, ug ang kahuyang sa Dios lapi pang kusgan kay sa mga tawo.” 1 Corinto 1:27, 25.

Si Froment nagsugod sa iyang buhat ingon nga magtutudlo sa kabataan. Ang mga kamatuuran nga iyang gitudlo sa kabataan sa eskwelahan, ilang gisubli sa ilang mga puluy-anan. Wala madugay nakadungog na ang mga ginikanan sa pagpasabut sa Biblia, hangtod ang lawak sa eskwelahan napuno sa naminaw. Ang Bagong Tugon ug mga tratados gipangtagtag nga walay bayad, apan nakaabut kini sila ngadto sa daghan nga wala mangahas sa pagpakita sa ilang pagpaminaw sa bagong mga doktrina. Paglabay sa panahon, kini nga magbubuhat napugus usab sa pagkalagiw; ang ang iyang natudlo nga mga kamatuuran nakagamut sa mga hunahuna sa katawhan. Natanum na ang Repormasyon, ug nagpadayon kini sa kalig-on ug paglambo. Namalik ang mga magwawali, ug pinaagi sa ilang mga pagbuhat ang Protestante nga pagsimba sa katapusan naugmad didto sa Geneva.

Ang dakbayan nagpamatuud alang sa Repormasyon, sa diha nga si Calvin, human sa bisan diin niya nga pagsuroy ug sa mga nagkalainlaing kalisdanan, nisulud sa mga ganghaan niini. Pagbalik gikan sa iyang katapusang pagduaw sa iyang dapit nga natawhan, padulong na siya sa Basel, sa diha nga nangita siya sa laktod nga agianan nga gibantayan sa kasundalohan ni Charles V, napugus siya sa pagsubay sa liko nga dalan agi sa Geneva.

Sa iyang pagbisita, naila ni Farel ang kamut sa Dios. Bisan og nidawat na ang Geneva sa repormado nga pagtoo, dako pa gihapon ang buluhaton nga atimanon dinhi. Dili kay ang mga komunidad kundili ang mga tawo maoy makabig ngadto sa Dios; ang buhat sa pagbag-o kinahanglan mahitabo diha sa kasingkasing ug kaisipan pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo, dili pinaagi sa mga kamandoan sa konsilyo. Samtang ang katawhan sa Geneva misalibay na sa kagamhanan sa Roma, dili pa kaayo sila andam sa pagsalikway sa mga bisyo nga naghitak ilalum sa iyang paggahum. Ang pag-ugmad dinhi sa putli nga mga patukuranan sa ebanghelyo, ug sa pagandam niini nga katawhan sa takus nga paghaum sa katungdanan nga niini daw ang Dios nagtawag kanila, dili gaan nga mga buluhaton.

Si Farel masaligon nga nakaplagan niya diha kang Calvin ang angayan nga ikauban niini nga buluhaton. Sa ngalan sa Dios iyang gipakiloy-an pag-ayo ang batan-on nga magwawali sa pagpabilin sa pagbuhat dinhi. Miatras si Calvin sa katingala. Maulawon ug mahigugmaon sa kalinaw, mikulo siya sa pagpakigkita sa maisugon, independente, ug malditohan nga kinaiyahan sa mga tawo sa Geneva. Ang kaluya sa iyang panglawas, uban sa iyang kinaiya sa pagkamatinumanon, naghatud kaniya sa pagpangita og kapahulayan. Nagtoo siya nga pinaagi sa pagsulat siya makaalagad sa labing maayo sa kawsa sa reporma, naghandum siya nga makakaplag og linaw nga dapit aron siya makatoon, ug didto, pinaagi sa patikanan, siya makatudlo ug makatukod og mga simbahan. Apan ang solemne nga tambag ni Farel miabut kaniya ingon nga usa ka tawag gikan sa Langit, ug wala siya makaako sa pagbalibad. Daw alang kaniya, matod niya, "nga ang kamut sa Dios gituy-od gikan sa Langit, ug gikuptan siya, ug nagbutang kaniya sa dili masupak ngadto sa dapit nga nagbalisa siya sa pagbiya."—D'Augbigne, HISTORY OF THE REFORMATION IN EUROPE IN THE TIME OF CALVIN, b. 9, ch. 17.

Niining panahona dako ang mga katalagman ang naglibot sa kawsa sa Protestante. Ang pagpanghimaraut sa papa mibuto batok sa Geneva, ug ang gamhanan nga mga nasod naghulga sa pagguba niini. Unsaon niining gamay nga siyudad pagsukol sa gamhanan nga simbahan nga kanunay nakapugus sa mga hari ug mga emperador sa pagpasakup kaniya? Unsaon niini pag-asdang batok sa kasundalohan sa labing dakung mananaog sa kalibutan?

Sa tibuuk Cristianismo, ang Protestantismo gihadlok sa malig-on nga mga kaaway Sa unang mga pagdaog sa Repormasyon kaniadto, ang Roma nagpatawag og bag-ong mga pwersa, naglaum sa pagguba niini. Niining panahona ang hut-ong sa mga Jesuita gitukod, ang labing bangis, dili makatarunganon, ug gamhanan sa tanang kampiyon sa papado. Giputol gikan ang tanang kutay sa yutan-ong kadugtungan ug tawhanong katuyoan, patay ngadto sa tanang pagpangangkon sa kinaiyanhon nga pagbati, katarungan ug kaisipan gipahilum sa hingpit, wala silay nahibaloan nga sulundan, walay kadugtungan, gawas iyang kahugpungan uban sa mga pari, ug walay lain nga katungdanan gawas sa pagpadako sa gahum niini. (Tan-awa ang Appendix.) Ang ebanghelyo ni Cristo nakapahimo sa mga sumusunod niini sa paghibalag sa piligro ug sa paglahutay sa pagantos, walay kaluya sa katugnaw, kagutum, pagbuhat, ug sa kakabus, aron sa pagtuboy sa bandila sa kamatuuran atubangan sa tumang

kalaglagan, sa bilanggoan, ug sa bitayan. Aron sa pakiggubat niini nga mga pwersa, ang pundok sa Jesuitas nagdasig sa iyang mga sumusunod uban sa usa ka pagpatootoo aron sa pagpalahutay kanila sa maong mga piligro, ug sa pagsupak batok sa gahum sa kamatuuran pinaagi sa tanang mga hinagiban sa paglimbong. Alang kanila walay dako kaayo nga sala nga ilang mahimo, walay panglimbong nga ngil-ad kaayo nga buhaton, walay pagtakuban nga malisud kaayo nila nga maangkon. Adunay panaad sa walay kinutuban nga pagkakabus ug pagpaubus, ilang giton-an pag-ayo ang pagbaton og bahandi ug gahum, nga gamiton aron sa pagbungkag sa Protestantismo, ug sa pag-ugmad pag-usab sa pagkalabing hataas sa kagamhanan sa papado.

Kon motambong sila ingon nga mga sakup sa maong hut-ong, magsul-ub sila sa kupo sa pagkabalaan, magduaw sa mga bilanggoan ug mga hospital, magalagad sa mga masakiton ug sa mga kabus, nagpatoo nga mitalikod sa kalibutan, ug nagdala sa nga sagrado nga ngalan ni Jesus, nga nagbuhat og mga kaayohan. Apan ilalum niining walay ikasaway nga dagway sa gawas ang labing makasasala ug makamatay nga mga katuyoan nagtago. Maoy dugukan nga patukuranan sa maong pundok nga ang katuyoan magpamatarong sa paagi. Pinaagi niini nga sulundan, ang pagbakak, pangawat, pagpasipala, pagpatay, dili kay mapasaylo lamang kundili dalayegon usab, kon kini alang sa kaayohan sa simbahan. Ilalum sa nagkalainlaing pagtakuban ang mga Jesuitas maningkamot sa pagpangatungdanan sa Estado, mosaka ngadto sa pagkahimong mga magtatambag sa mga hari, ug maghulma sa polisa sa mga nasod. Nahimo silang mga ulipon, aron mangispiya alang sa ilang mga agalon. Nagtukod sila og mga kolehiyo alang sa mga anak nga mga lalaki sa mga prinsipe ug mga harianon, ug mga tulunghaan alang sa komon nga katawhan; ug ang mga kabataan sa Protestante nga mga ginikanan dad-on ngadto sa pagtan-aw sa mga tulomanon sa papa. Ang tanang pasundayag sa Romanista nga pagsimba gihimo aron sa paglibog sa hunahuna, ug sa paglingaw ug pagdakup sa panghanduraw; ug busa ang kagawasan nga gihagoan sa mga amahan uban sa dugo budhian sa mga anak. Ang mga Jesuitas dali rang mikaylap sa tibuuk Europe, ug bisan diin sila moadto, adunay pagpabuhi sa papado.

Aron paghatag kanila og labaw pa kadako nga gahum, usa ka kamandoan gipakanaog sa pagtukod pag-usab sa Inquisition o Catolico nga Korte (Tan-awa ang Appendix.) Walay sapayan sa kinatibuk-an nga pagdumut niini bisan sa mga nasod nga Catolico, kining makalilisang nga hukmanan gipabarog sa mga pangulo nga papista, ug ang hilabihan nga makalilisang nga pagpangdaogdaog gibuhat sa sublisubli sulud sa tago nga mga bilanggoan. Sa daghang kanasuran, linibo sa mga kabulakan sa nasod, gikan sa labing putli ug mga halangdon, ang labing maalamon ug edukado kaayo, rilihiyoso ug masimbahon nga mga pastor, makugihon ug maunungon nga mga lumulupyo, malantip nga mga estudyante, utokan nga mga artista, hanas nga mga mamumuo, gipamatay, o pugson sa pagkalagiw ngadto sa ubang kayutaan.

Mao kadtong mga paagi nga gigamit sa Roma sa pagpalong sa kahayag sa Repor-masyon, sa pagbawi gikan sa mga tawo sa Biblia, ug sa pagpahiuli sa pagkaignorante ug sa

pagpatootoo sa Mangitngit nga Katuigan. Apan ilalum sa pagpanalangin sa Dios ug sa mga buhat sa dungganon nga mga tawo nga iyang gipabarog sa pagsunud kang Luther, wala mabuntog ang Protestantismo. Wala kini magsalig sa pagdapig o sa mga armas sa mga prinsipe sa iyang kusog. Ang labing gamay nga mga nasod, ang labing ubus ug labing huyang nga mga nasod, nahimong lig-on nga mga sukaranan niini. Ang gamay nga Geneva taliwala sa gamhanang mga kaaway ang naglatid sa pagguba kaniya; ang Holand sa iyang balason nga mga utlanan sa silingang Dagat sa Amihanan, ang nakigbisog batok sa pagpangulipon sa Espanya, dayon sa labing dagko ug labing dato nga mga gingharian; ang mamingaw, walay kalam-boan nga Sweden, maoy nakabaton og mga kadaugan alang sa Repormasyon.

Duul sa katloan ka mga tuig si Calvin nagbuhat didto sa Geneva, una sa pagugmad didto og simbahan nga nagsubay sa moralidad sa Biblia, ug dayon alang sa pagpalambo sa Repormasyon sa tibuuk Europe. Ang iyang buluhaton ingon nga usa ka pangulo sa publiko dili nga walay kasaypanan, ni ang iyang mga doktrina nahigawas gikan sa ubang sayup. Apan siya ang ginamiton sa pagsabwag sa mga kamatuuran nga pinasahing kahinungdanon sa iyang panahon, sa pagpabilin sa mga patukuranan sa Protestantismo batok sa nagasumbalik nga taub sa papado, ug sa pagpalig-on sa mga repormado nga simbahan diha sa kayano ug kaputli sa kinabuhi, baylo sa garbo ug pagkahugaw nga gipasiugdahan sa pagtolon-an nga Romanista.

Gikan sa Geneva, mga sinulat ug mga magtutudlo nanggawas aron sa pagsangyaw sa repormada nga mga doktrina. Hangtod niining panahona ang mga linutos sa tanang kayutaan nangita og pahimangno, tambag, ug pagpadasig. Ang dakbayan ni Calvin nahimong tagoanan sa gigukod nga mga repormador sa tibuuk Western Europe. Mikalagiw gikan sa dakung bagyo nga nagpadayon sa daghang mga siglo, ang mga nagtagotago nahiabut sa mga ganghaan sa Geneva. Gutum, samdan, walay puluy-anan ug mga paryente, gidawat sila sa mainiton ug giatiman pag-ayo; ug sa ilang pagpuyo dinhi napanalanginan ang dakbayan pinaagi sa ilang mga kahanas, sa ilang kahibalo, ug sa ilang pagakdiosnon. Daghan ang nangita dinhi og katagoan namalik sa ilang mga nasod aron pagsukol sa pagpangulipon sa Roma. Si John Knox, ang maisog nga repormador nga Scotch, daghang English nga mga Puritan, mga Protestante sa Holland, ug ang mga Huguenot sa France, nagdala sa sulo sa kamatuuran gikan sa Geneva aron sa pagpadan-ag sa kangitngit sa ilang yutang natawhan.

Kapitulo 13 - Ang Netherlands ug Scandinavia

Sa Netherlands ang pagpangulipon sa papado sayo kaayo nga nakapaukay sa kusganon nga protesta. Pito ka gatus ka tuig sa wala pa ang panahon ni Luther, ang papa sa Roma gipapha sa walay kukahadlok pinaagi sa duha ka obispo, kinsa, sa gipadala sa embahada sa Roma nakahibalo sa matuud nga kinaiya sa "balaang kapangulohan": "Ang Dios naghimo sa Iyang reyna ug asawa, ang iglesya, nga usa ka halangdon ug walay katapusan nga sangkap alang sa Iyang panimalay, nga adunay bugay nga dili molubad ni madun/ot, ug naghatag kaniya og korona nga walay katapusan ug baras;...nga ang tanan alang sa imong kaayohan sama sa usa ka kawatan nga mangatang. Apan imong gipahimutang ang imong kaugalingon sa templo sama sa Dios; sa dapit nga usa unta ka magbalantay sa karnero; nahimo ikaw nga usa ka lubo sa panon;...imo kami gipatoo kanimo nga mao ang labing hataas nga obispo, ikaw usa diay ka mangungulipon.... Diin ikaw unta mahimong alagad sa mga alagad, maingon nagngalan sa imong kaugalingon, nangintriga ikaw sa pagkahimong ginoo sa mga ginoo.... Imong gipakaulawan ang kasugoan sa Dios.... Ang Balaang Espiritu mao ang manunukod sa tanang simbahan lukup sa tibuuk yuta.... Ang dakbayan sa atong Dios, diin kita mga lumulupyo, miabut sa tanang bahin sa kalangitan; ug kini labaw pa kadako kay sa dakbayan, pinaagi sa balaan nga mga propeta nga ginganlan og Babilonya, nga nagpakaaron-ingnon nga balaan, nakigtupong sa iyang kaugalingon ngadto sa Langit, ug nanghambog nga ang iyang kaalam dili mamatay; ug sa katapusan, bisan og sa walay katarungan, nga siya wala gayud makahimo og sayup, ni magahimo og sayup."—Gerard Brandt, "HISTORY OF THE REFORMATION IN AND ABOUT THE Low COUNTRIES," b. 1, p. 6.

Ang uban nanindog sa nagsunud nga mga siglo sa pagpalanog niini nga protesta. Ug kadtong unang mga magtutudlo, nga nanagpanglatas sa nagkalainlain nga kayutaan, ug nailhan sa nagkadaiya nga mga ngalan, nagbaton sa kinaiya sa mga misyonero nga Vaudois, ug nagsangyaw sa bisan diin sa kahibalo bahin sa ebanghelyo, misulud sa Netherlands. Kusog ang pagkaylap sa ilang mga doktrina. Ang Waldensian nga Biblia ilang gihubad ang mga bersikulo ngadto sa pinulongan nga Dutch. Matod nila, "adunay dakung bintaha niini; walay kinumedya, walay mga tinumotumo nga sugilanon, walay tiawtiaw, walay panglimbong, walay lain kundili ang mga pulong sa kamatuuran; adunay gahi nga tabon sa daghang bahin, apan aron nga ang diha sa uyok ug katamis kon unsay maayo ug balaan sayon kaayo nga pangitaon."— Ibid., b. 1, p. 14. Busa nagsulat ang mga higala sa karaang pagtoo, sa ikanapulog duha ka siglo.

Ug dayon gisugdan ang Romanista nga pagpanglutos, apan taliwala sa mga sulo ug pagsakit nagpadayon sa pagdaghan ang mga magtotoo, sa malig-on nagpamatuud nga ang Biblia mao lamang ang dili masayup nga kagamhanan sa rilihiyon, ug "walay tawo nga kinahanglan pugson sa pagpatoo, kundili daugon pinaagi sa pagwali niini."—Martyn, vol. 2, p. 87.

Ang mga pagtolon-an ni Luther nakakaplag og maayo nga yuta didto sa Netherlands, ug ang matinud-anon ug matinumanon nga mga tawo mibarog aron sa pagwali sa ebanghelyo. Gikan sa usa sa mga probinsya sa Holland miabut si Menno Simons. Edukado nga Romano Catolico, ug ordinado nga pari, wala gayuy kalibutan bahin sa Biblia, ug dili siya mobasa niini, sa kahadlok nga basi taralon siya ngadto sa pagkaerehes. Sa diha nga mitumaw ang pagduda bahin sa Transubstantiation o ang tinapay og bino sa misa mahimo gayud nga tinuud nga lawas ug dugo ni Cristo nga gipugus sa pagpatoo kaniya, iya kini giila nga usa ka tentasyon gikan kang Satanas, ug pinaagi sa pagampo ug pagsugid nangita og paagi nga makaikyas siya niini; apan kawang lamang. Pinaagi sa pagsagol sa mga talan-awon sa mga kalingawan iyang gitinguha ang pagpahilum sa tingog nga nagasumbong sa iyang kaisipan; apan walay nahimo. Paglabay sa panahon nahatud siya ngadto sa pagtoon sa Bag-o nga Tugon, ug kini uban sa mga sinulat ni Luther nakahimo kaniya sa pagdawat sa repormado nga pagtoo. Wala madugay iyang nasaksihan sa silingan nga barangay ang pagpunggot sa ulo sa usa ka tawo tungud sa iyang pagpabawtismo pag-usab. Nakahatud kini kaniya sa pagtoon bahin sa bawtismo sa gamay nga bata. Wala siyay nakita nga kamatuuran sa Kasulatan alang niini, kundili iyang nabasa nga ang paghinulsul ug pagtoo maoy anaa sa daghan nga dapit sa Biblia nga gikinahanglan aron sa pagdawat sa bawtismo.

Miggawas si Menno gikan sa Iglesya Catolica, ug nagtugyan sa iyang kaugalingon ngadto sa pagtudlo sa mga kamatuuran nga iyang nadawat. Sa Germany ug Netherlands usa ka pundok sa mga panatiko mitumaw, nagtudlo sa dili tarong ug mapasipalahon nga mga pagtolon-an, nga nakapasuko sa kahusay ug kahinlo, ug nagbuhat pinaagi sa pakusog ug pagalsa batok sa kagamhanan. Nakita ni Menno ang makalilisang nga mga sangputanan nga maoy padulngan niini nga mga kalihukan, ug gipaningkamutan niya ang pagsumpo niini nga sayup nga mga pagtolon-an ug ihalas nga mga paagi sa mga panatiko. Hinoon, adunay daghan nga napasalaag sa mga panatiko apan nagsalikway sa ilang makatalagmanon nga mga doktrina; ug daghan gihapon ang nagpabilin nga mga kaliwat sa karaan nga mga Cristohanon, mga bunga sa pagtolonan sa mga Waldensian. Taliwala niini nga mga pundok si Menno makugihon kaayo nga nagbuhat ug malamposon siya.

Sulud sa kaluhaan ug lima ka tuig nagpanaw siya, uban ang iyang asawa ug mga anak, nagantos sa dagkong kalisdanan ug pagkalahi, ug sa kanunay diha sa katalagman sa iyang kinabuhi. Iyang gilatas ang Netherlands ug Amihanan nga Germany, nagbuhat ilabina taliwala sa ubus nga matang sa mga tawo, apan halapad ang giabutan sa iyang kabuyohan. Kinaiya niya ang pagkamaayo nga magsusulti, bisan og dili taas ang iyang edukasyon, usa siya ka tawo nga walay pagkausab ang kadungganan usa ka mapainubsanon nga espiritu ug malumo sa pamatasan, ug matinud-anon ug mainiton nga pagkadiosnon, nagkinabuhi sumala sa iyang gitudlo nga mga lagda, ug iyang nakuha ang pagsalig sa katawhan. Nagkatibulaag ang iyang mga sumusunod ug gipangdaogdaog. Nagantos sila sa hilabihan gikan sa pagpanglibog sa mga panatiko nga Munsterites. Apan daghan kaayo ang nakabig sa iyang pagbuhat.

Walay dapit diin ang repormado nga pagtoo gidawat sa katibuk-an kay sa didto sa Netherlands. Sa pila ka nasod nagantos ang ilang mga sumusunod sa dugang pa nga mga paglutos. Sa Germany gidid-an ni Charles V ang Repormasyon, ug malipay siya nga madala ang tanang sumusunod niini ngadto sa bitayan; apan ang mga prinsipe mibarog sa pagbatok sa iyang pagdaogdaog. Sa Netherlands labaw pa kadako ang iyang gahum, ug nagsunudsunud ang mga kamandoan sa paglutos. Ang pagbasa sa Biblia, ang pagwali niini o bisan ang paghisgot bahin niini, silutan sa kamatayon pinaagi sa pagbitay. Ang pagampo ngadto sa Dios sa tago, ang dili pagyukbo sa larawan, o ang pag-awit og usa ka salmo, silutanan usab sa kamatayon. Bisan kadtong mosaway sa ilang mga sayup, silutan, kon mga lalaki, patyon pinaagi sa espada; kon mga babaye ilubong nga buhi. Ang magpabilin nga lig-on sa ilang baroganan, usahay mahiagum usab sa sama nga silot. Linibo ang nangamatay ilalum sa paghari ni Charles ug ni Philip II.

Usa ka panahon niana usa ka pamilya ang gidala ngadto sa mga tigpangusisa, gisumbong nga wala na motambong sa misa, ug nagsimba sa ilang balay. Sa pagsusi sa ilang mga buhat sa tago, ang kamanghuran nga anak mitubag, “Mangluhod kami, ug magampo nga ang Dios magdan-ag sa among mga hunahuna ug magpasaylo sa among mga sala. Nagaampo kami sa among labaw, nga ang iyang paghari magmalamboon ug magmalipayon ang iyang kinabuhi. Nagaampo kami alang sa among mga harianong mga pangulo, nga bantayan sila sa Dios.”— Wylie, b. 18, ch. 6. Natandog pag-ayo ang uban nga mga maghuhukum, apan ang amahan ug ang usa sa iyang anak nga lalaki gipatay sa bitayan.

Ang kapungut sa mga manglulutos gitupngan sa pagtoo sa mga martir. Dili lamang mga lalaki kundili mga babaye ug batan-ong mga dalaga nagbarog nga maisugon. “Ang mga asawa mobarog tapad sa ilang mga bana didto sa bitayan, ug samtang siya nagantos sa kalayo maghonghong sila sa mga pulong sa paghupay, o mag-awit og mga salmos sa pagpadasig kaniya.” “Mga batan-ong babaye manghigda sa ilang buhing lubnganan nga daw mosulud na sila sa ilang mga lawak sa pagkatulog magabii; o moadto sa bitayan ug sa kalayo nga magsul-ub sa ilang pinakamatahum nga bisti, nga daw moadto sila sa kasal.”— Ibid., b. 18, ch. 6.

Sama sa kaadlawan nga ang paganismo nagtinguha sa paglaglag sa ebanghelyo, ang dugo sa mga Cristohanon mao ang binhi. (Tan-awa ang Tertullian, APOLOGY, parapo 50.) Ang paglutos nakapadaghan hinoon sa mga saksi alang sa kamatuuran. Sa matag tuig ang hari, nahasol ngadto sa pagkalagot tungud sa dili mabuntog nga pagkamatinguhaon sa mga tawo, nga nagawhag sa iyang bangis nga buhat; apan walay nahimo. Ilalum sa halangdon nga si William sa Orange, ang Rebolusyon sa katapusan maoy nakahatud sa kagawasan ngadto sa Holland sa pagsimba sa Dios.

Sa kabukiran sa Piedmont, sa kapatagan sa France ug sa mga baybayon sa Holland, ang kalamboan sa ebanghelyo namarkahan sa dugo sa iyang mga tinun-an. Apan sa kanasuran sa Amihanan kini nakakaplag og malinawon nga agian. Ang mga tinun-an sa Wittenberg, nga namauli sa ilang puluy-anan, nagdala sa repormado nga pagtoo ngadto sa Scandinavia. Ang

pagpatik sa mga sinulat ni Luther nakapakaylap usab sa kahayag. Ang yano, lig-on nga mga tawo sa Amihanan mitalikod sa kahugawan, sa pagpatuyang sa garbo, ug sa mga patootoo sa Roma, aron sa pagdawat sa kaputli, sa kayano, ug sa nagahatag og kinabuhi nga mga kamatuuran sa Biblia.

Si Tausen, "ang Repormador sa Den-mark," usa ka anak nga lalaki sa mamumuo. Ang bata nagpakita sa timaan sa malantip nga salabutan; naghandum siya alang sa edukasyon; apan gihikaw kini gikan kaniya tungud sa mga kahimtang sa iyang mga ginikanan, ug misulud siya sa monasteryo. Dinhi ang kaputli sa iyang kinabuhi, uban sa iyang kakugi ug pagkamaunungon, nakapadani sa gugma sa iyang labaw. Ang pakisusi nagpakita nga siya nagbaton og hiyas nga nanaad og maayong pagalagad sa simbahan sa umaabot nga adlaw. Gitinguha nga mahatagan siya og edukasyon sa usa sa mga unibersidad sa Germany o sa Netherlands. Gitugutan ang batan-on nga tinun-an sa pagpili og tulunghaan nga iyang magustohan, apan ubus sa kasabutan nga dili siya maodto sa Wittenberg. Ang pinatungha sa simbahan kinahanglan dili mamiligro sa hilo sa erehes. Maoy gisulti sa mga pari.

Miadto si Tausen sa Cologne, nga maoy usa sa lig-on nga saliganan sa Romanismo. Wala madugay napungut siya sa mga kahibulungan o tinago nga mga pagpatoo sa mga magtutudlo. Sa maong panahon nakabaton siya sa mga sinulat ni Luther. Iya kining gibasa uban sa katingala og kalipay, ug naghandum sa personal nga pagtudlo sa repormador. Apan ang paghimo niini magbutang kaniya sa piligro sa kasuko sa iyang labing labaw sa monasteryo, ug mawad-an siya sa tabang. Dali ra siyang nakahukum, ug wala madugay nagpa-enroll siya didto sa Wittenberg.

Sa iyang pagbalik sa Denmark misulud na usab siya sa iyang monasteryo. Wala pay usa nga nagduda kaniya sa pagkaLutherismo; wala niya ipadayag ang iyang tinago, apan naninguha, sa walay pagpukaw sa dili maayong pagbati batok kaniya sa iyang mga kaubanan, aron sila magiyahan ngadto sa labaw pa kaputli nga pagtoo ug balaan nga pagkinabuhi. Iyang gibasa ang Biblia, ug gipasabut ang matuud nga kahulugan, ug sa katapusan nagwali kang Cristo ngadto kanila ingon nga mao ang pagkamatarong sa makasasala ug ang iyang bugtong nga paglaum sa kaluwasan. Dako kaayo ang kapungut sa nagtabang kaniya, kinsa nagbaton sa hataas nga mga paglaum kaniya ingon nga mahimong kusganon nga manlalaban sa Roma. Gikuha dayon siya gikan sa monasteryo ug gibalhin ngadto sa lain, ug gibilanggo sa gamay nga lawak, ubus sa higpit nga pagbantay.

Sa kalisang sa iyang bag-o nga mga bantay, daghan sa mga monghe nagpaila sa ilang pagkakabig ngadto sa Protestantismo. Pinaagi sa mga rihas sa iyang lawak, si Tausen nakahimo sa pagpasabut ngadto sa iyang mga kauban sa kahibalo sa kama-tuuran. Kon hanas pa unta kadtong mga kaparian sa Denmark sa piano sa simbahan sa pagsumpo erehes nga pagtolon-an, dili na unta madungog pag-usab ang tingog ni Tausen; apan sa baylo nga ipadala nalang unta siya ngadto sa lubnganan sa usa ka bi-langgoan ilalum sa yuta, gipagawas hinoon siya sa monasteryo. Karon wala na silay nahimo. Usa ka harianon nga kamandoan, bag-o pa

lang gipakanaog, nagtanyag og panalipod sa mga magtutudlo sa bag-o nga doktrina. Si Tausen nagsugod sa pagwali. Abli ang mga simbahan alang kaniya, ug nagpundok ang katawhan sa pagpaminaw. Ang uban nagwali usab sa pulong sa Dios. Ang Bag-o nga Tugon nga gihubad ngadto sa Danish, gikatag sa daghan nga mga dapit. Ang mga paningkamot sa mga papista sa pagbungkag sa mao nga buhat misangpot hinoon sa labaw nga pagpakaylap niini, ug wala madugay ang Denmark nagpamatuud sa ilang pagdawat sa repormado nga pagtoo.

Sa Sweden usab, ang mga batan-ong lalaki nga nakainum gikan sa atabay sa Wittenberg magdala sa tubig sa kinabuhi ngadto sa ilang kataginasod. Duha sa mga pangulo sa Repormasyon sa Sweden, si Olaf ug si Laurentius Petri, mga anak nga lalaki sa usa ka panday sa puthaw sa Orebro, nagtoon ubus a pagtudlo ni Luther ug Melanchthon, ug ang kamatuuran nga ila nang nakat-onan sa makugihon ilang gipanudlo. Sama sa dakung Repormador, naukay ni Olaf ang katawhan tungud sa iyang kadasig ug pagkamaayo nga manulti, samtang si Laurentius, sama kang Melanchthon, maalam, mahunahunaon, ug kalma. Silang duha pulus rilihiyoso kaayo, hatag-as og naton-an sa teyolohiya, ug maisugon nga nagpalambo sa kamatuuran. Daghan usab nga mga papista ang mibatok. Ang Catolico nga mga pari nagpaalsa sa mga ignorante ug matootoohon nga mga tawo. Si Olaf Petri kanunay gubuton sa panon niini nga mga tawhana, ug sa makadaghan hapit na mamatay. Hinoon, kini nga mga Repormador gidapigan ug gipanalipdan sa hari.

Panahon sa paggahum sa Iglesya Roma-nista, ang katawhan nalubong sa kakabus, ug pagdaogdaog. Wala silay alamag bahin sa Kasulatan, ug nagbaton sa rilihiyon sa mga timaan ug mga seremonyas, nga walay ikapahayag sa hunahuna, namalik sila sa pagtootoo ug sa mga pagano nga mga buhat sa ilang mga katigulangan nga wala magsimba sa matuud nga Dios. Nabahin ang nasod sa nagkaaway nga mga pundok kansang walay hunong nga kagubot nagdugang lang sa kaalaot sa tanan. Nagtinguha ang hari sa pagreporma sa Estado ug sa iglesya, ug iya gidawat kining takus nga mga tumatabang sa pakiggubat batok sa Roma.

Atubangan sa hari ug sa nag-una nga mga tawo sa Sweden, si Olaf Petri uban sa dakung katakus nanalipod sa mga pagtolon-an sa repormado nga pagtoo batok sa mga Romanista nga mananaog. Iyang gipamatuud nga ang mga pagtolon-an sa mga Amahan dawaton lamang kon kini magsubay sa Kasulatan; nga ang sukaranan sa mga doktrina sa pagtoo napahayag diha sa Biblia sa ka tin-aw ug sa yano nga paagi, aron masabtan sila sa tanan nga tawo. Si Cristo nagsulti, “Ang Akong pagtolon-an dili Ako, kondili Iya sa nagpadala Kanako” (Juan 7:16); ug si Pablo nagpamatuud nga kon siya magwali og lahi nga ebanghelyo kay sa iyang nadawat, kinahanglan siya pagatunglohon (Galacia. 1:8). “Unsaon man diay,” matod sa Repormador, “nga ang uban naghunahuna sa pagmugna sa mga pagtolon-an sumala sa ilang kahimutan, ug dayon magpahamtang niini kanila ingon nga maoy butang kinahanglan alang sa kaluwasan?”—Wylie, b. 10, ch. 4 Iyang gipahayag nga ang mga kamandoan sa simbahan walay kagahum kon kini kasupak sa mga kasugoan sa Dios, ug nagpadayon sa dakung patukuranan sa protestante nga “ang Biblia, ug ang Biblia lamang,” maoy sulundan sa pagtoo ug pagbuhat.

Kini nga panagsangka, bisan og gihimo diha sa entablado nga wala kaayo naila, naghatag sa "pagpakita kanato sa matang sa mga tawo nga naghulma sa mga pangulo ug sa mga sumusunod sa kasundalohan sa mga Repormador. Sila dili nga walay nahibaloan, sumusunod og sekta, banhaan nga mga manglalantugi—layo gikan niana; mga tawo sila nga nagatoon sa pulong sa Dios, ug nakahibalo pag-ayo kon unsaon sa paggamit sa mga hinagiban nga sa diin ang tipiganan sa Biblia naghitso kanila. Bahin sa kaalam nag-una sila sa ilang kapanahunan. Kon ato lang ipunting ang atong pagtagad ngadto niadto nga mga magilakon nga mga sentro sama sa Wittenberg ug Zurich, ug ngadto sa bantugan nga mga ngalan sama sa ilang Luther ug Melanchthon, kang Zwingli ug Oecolampadius, kita angayan nga masultihan nga kadto sila maoy mga pangulo sa kalihukan, ug kita kinahanglan nga makasalig dinha kanila og kahibulungan nga gahum ug halapad nga mga naangkon; apan ang mga sakup dili ingon niini. Moadto kita sa wala maila nga teyatro sa Sweden, ug ang ubus nga mga ngalan nila ni Olaf ug Laurentius Petri—gikan sa mga agalon ngadto sa mga tinun-an—unsay atong makaplagan?... Mga eskolar ug mga teyologo, mga katawhan nga nabansay na pag-ayo sa kinatibuk-an nga sistema sa ebanghelyo nga kamatuuran, ug sayon ra nga nakadaog batok sa mga tigpalipatlipat sa mga tulunghaan, ug sa mga tinahod sa Roma."— Ibid., b. 10, ch. 4.

Ingon nga sangputanan niini nga panaglalis, ang hari sa Sweden midawat sa pagtoo nga Protestante, ug wala magdugay ang nasudnon nga asembleya nagpamatuud sa pagdapig niini. Ang Bag-o nga Tugon gihubad ni Olaf Petri ngadto sa pinulongan nga Swedish, ug subay sa handum sa hari ang duha ka managsoon nga lalaki maoy naghubad sa tibuuk Biblia. Busa sa unang panahon ang mga tawo sa Sweden nakadawat sa pulong sa Dios sa ilang lumad nga sinultihan. Giman do sa Diet o Hukmanan nga sa tibuuk gingharian ang mga ministro kinahanglan magsaysay sa Kasulatan, ug ang kabataan sa mga tulunghaan kinahanglan tudloan sa pagbasa sa Biblia.

Sa kanunay ug sa kasiguro ang kangitngit sa pagkaignorante ug patootoo nahanaw pinaagi sa bulahan nga kahayag sa ebanghelyo. Naluwas gikan sa pagpanglupig nga Romanista, ang nasod nakabaton sa kusog ug kadungganan nga wala pa maabut sukad kaniadto. Ang Sweden nahimo nga mga panalipod sa Protestantismo. Usa ka siglo sa ulahi, sa panahon sa labing grabe nga katalagman, kini nga gamay ug kaniadto huyang nga nasod—ang bugtong lamang sa Europe nga nangahas sa pagtabang—miabut ngadto sa pagluwas sa Germany sa makalilisang nga mga pakigbisog sa sulud sa Katloan ka Tuig nga Gubat. Ang tibuuk Northern Europe daw mahibalik na usab ilalum sa pagpangulipon sa Roma. Ang kasundalohan sa Sweden maoy nakapahimo sa Germany sa pagpahilayo sa balud sa kalampusan sa papado, aron sa pagpadaog sa pagtugot alang sa mga Protestante—sa mga Calvinista ug sa mga Luterano—ug sa pagpahiuli sa kagawasan sa kaisipan ngadto niadtong mga nasod nga nakadawat sa Repormasyon.

Kapitulo 14 - Ulahing mga Repormador nga English

Samtang si Luther nagabli sa natakpan nga Biblia ngadto sa katawhan sa Germany, gidasig sa Espiritu sa Dios si Tyndale sa pagbuhat sama niini ngadto sa England. Ang WYCLIFFE'S BIBLE nga nahubad gikan sa Latin, may daghang mga sayup. Wala pa gayud kini mapatik, ug dako kaayo ang kantidad sa sinulat nga niina pipila lamang ka mga adunahan ug mga harianon ang makahimo sa pagbaton niini; ug, dugang pa, ingon nga hugut kaayong gidili sa simbahan, daw dyutay ra ang nahimong pagpaambit. Sa tuig 1516, usa ka tuig sa wala pa mogawas ang pahayag ni Luther, si Erasmus nagpatik na sa iyang Greek ug Latin nga hubad sa Bag-ong Tugon. Karon sa unang higayon ang pulong sa Dios napatik sa orihinal nga pinulongan. Niini nga hulad ang daghang sayup gikan sa ubang mga hulad gihusto, ug tin-aw na ang pagpasabut niini. Nakahatud kini sa daghang mga edukado ngadto sa labaw pa ka maayo nga kahibalo sa kamatuuran, ug nakahatag sa bag-ong kusog sa buhat sa reporma. Apan ang yano nga mga tawo gidid-an gihapon sa pagbaton sa pulong sa Dios. Gitapos ni Tyndale ang buhat ni Wycliffe sa paghatag sa Biblia ngadto sa iyang kataginasod.

Usa ka makugihon nga tinun-an ug matinud-anon nga nangita sa kamatuuran, siya nakadawat sa ebanghelyo gikan sa Greek Testament ni Erasmus. Walay ka-hadlok siya nga nagwali sa iyang pagtoo, nag-awhag nga ang tanang doktrina kina-hanglan sukdon pinaagi sa mga Kasulatan. Bahin sa pagangkon sa mga papista nga ang simbahan maoy naghatag sa Biblia, ug ang simbahan lamang maoy makapasabut niini, mitubag si Tyndale: "Nahibalo ba kamo kon kinsay nagtudlo sa mga agila sa pagpangita sa ilang matukub? Busa, ang mao nga Dios maoy nagtudlo sa Iyang gutum nga mga anak sa pagpangita sa Iyang Pulong. Halayo ra kaayo ang kamatuuran nga kamo maoy naghatag sa Kasulatan, inyo hinoon kini gitago gikan kanamo; kamo maoy nagsunog kanila nga nagatudlo bahin niini: ug kon mahimo pa ninyo, inyo usab sunugon mismo ang Kasulatan."—D'Augbigne, HISTORY OF THE REFORMATION OF THE SIXTEENTH CENTURY, b. 18, ch. 4.

Ang pagwali ni Tyndale nakahimo sa dakung kasibot; daghan ang nakadawat sa kamatuuran. Apan nagbantay ang kaparian, ug dali ra siya nga nakagikan ngadto sa ubang kaumhan kay sa ilang mga hulga ug sayup nga mga sumbong alang sa tinguha sa pagguba sa iyang buhat. Sa makadaghan sila nagmalampuson. "Unsa may pagabuhaton?" nagkanayon siya. "Samtang ako nagasabwag sa usa ka dapit, ang kaaway magadaot sa uma nga bag-o pa nako gibiyaan. Dili ako makahimo niini sa tanang dapit. Oh! kon ang mga Cristohanon nga nagbaton sa Balaang Kasulatan sa ilang kaugalingong pinulongan, makahimo unta sa pagsukol niining mga pilosopo. Kon walay Biblia dili mahimo ang pagpalig-on sa mga layko diha sa kamatuuran."

Usa ka bag-ong tuyo maoy migahum sa iyang hunahuna karon. "Diha sa pinulongan sa Israel," matod niya, "ang mga salmos giawit sa templo ni Jehova; ug dili ba ang ebanghelyo magsulti sa pinulongan sa England sa among taliwala?... Magbaton ba ang iglesya og kubus nga kahayag sa udto kay sa kadlawon?... Ang mga Cristohanon kinahanglan magbasa sa Bag-

ong Tugon diha sa ilang lumad nga pinulongan." Diha sa taliwala sa mga doktor ug mga magtutudlo sa simbahan adunay panagsumpaki. Pinaagi lamang sa Biblia ang mga tawo makadangat sa kamatuuran. "Ang usa ka tawo magtoo niini nga doktor, ang uban lain usab.... Ang matag usa niini nga mga magsusulat nagkasumpakiay sa ilang kaugalingon. Karon, unsaon naman nato pag-ila kaniya nga maoy nagsulti sa husto gikan sa usa nga nagsulti og sayup?... Unsaon?... Pinaagi lang gayud sa Pulong sa Dios.— Ibid., 18, ch. 4.

Wala madugay sa human niadto nga ang usa ka maalamon nga doktor nga Catolico, nga nakiglalis kaniya, nakaingon: "Maayo pa alang kanato nga walay kasugoan sa Dios kay sa walay papa." Mitubag si Tyndale: "Ako magasupak sa papa ug sa tanan niyang kasugoan; ug kon luwason sa Dios ang akong kinabuhi, sa daghan pang katuigan akong matudloan ang bata nga nagdaro sa labaw pa ka daghang nahibaloan bahin sa Kasulatan kay kanimo."— Anderson, ANNALS OF THE ENGUSH BIBLE, pahina 19.

Ang tuyo nga iyang nasugdan sa paghigugma, sa paghatag sa Bag-ong Tugon ngadto sa katawhan diha sa ilang pinulongan, napamatud-an na karon, ug midali siya sa pagsugod sa buluhaton. Gipalayas gikan sa iyang puluy-anan pinaagi sa paglutos, miadto siya sa London, ug didto sulud sa usa ka panahon nagpadayon sa buhat nga wala mabalda. Apan miabut na usab ang pagpugus sa mga papista sa pagpalayas kaniya. Ang tibuuk England daw sirado batok kaniya, ug nakahukum siya sa pagdangup sa Germany. Dinhi iyang gisugdan ang pagpatik sa Bag-ong

Tugon sa English. Makaduha ka besis gipahunong ang buhat; apan sa did-an siya sa pagpatik sa usa ka siyudad, moadto siya sa lain. Sa katapusan miadto siya sa Worms, diin sa milabay nga pila ka tuig, si Luther nanalipod sa ebanghelyo atubangan sa Diet. Nianang karaan nga dakbayan adunay daghang mga higala sa Repormasyon, ug didto si Tyndale nagpadayon sa iyang buhat nga wala nay dugang nga pagbabag. Tulo ka libo ka kopya sa Bag-ong Tugon dali ra nahuman, ug lain na usab nga hulad gipatik sa mao nga tuig.

Uban sa dakung kainiton ug paglahutay nagpadayon siya sa iyang mga buluhaton. Bisan pa sa pagbantay sa mga tinugyanan sa kagamhanan sa England sa ilang mga dunggoanan uban sa higpit nga pagtukaw, ang pulong sa Dios sa daghang tinago nga paagi nakaabut sa London, ug didto gipangtagtag sa tibuuk nasod. Misulay ang mga papista sa pagsumpo sa kamatuuran, apan kawang lamang. Ang obispo sa Durham usa ka panahon niana mipalit sa usa ka tigbaligya og libro nga higala ni Tyndale sa tanang niyang pundo sa mga Biblia, alang sa tuyo nga pagsunog niini, sa paghunahuna nga dako kini og mahimo sa pagbabag sa buhat. Apan, ang salapi nga halin sa mga Biblia mao hinoon ang gigamit sa pagpalit og ginamiton alang sa bag-o ug labi pa ka maayo nga hulad, nga kon wala pa kini, dili unta mapatik. Sa nabilanggo na si Tyndale sa ulahi, gitanyagan siya og kagawasan ubus sa kondisyon nga iyang itugyan ang mga ngalan sa nitabang kaniya sa paggasto alang sa pagpatik sa iyang mga Biblia. Iyang gitubag nga ang obispo sa Durham nakahimo og labaw pa kadako kay sa bisan kinsa nga

tawo; kay sa iyang pagpalit sa tanang libro nga nahabilin sa dakung kantidad, nakahimo siya pagpadayon sa buhat uban sa maayong kadasig.

Gibudhian si Tyndale ngadto sa kamut sa iyang mga kaaway ug sa usa ka panahon niana nagantos siya sa pagkabinilanggo sulud sa pila ka mga bulan. Sa katapusan nagsaksi siya alang sa iyang pagtoo pinaagi sa kamatayon sa usa ka martir; apan ang mga hinagiban nga iyang giandam nakahimo sa uban nga mga sundalo sa pakiggubat latas sa mga kasiglohan hangtod sa atong panahon karon.

Si Latimer nagpamatuud sa pulpito nga ang Biblia kinahanglan mabasa sa pinulongan sa katawhan. Ang Magsusulat sa Balaang Kasulatan, matod niya, "mao ang Dios mismo;" ug kini nga Kasulatan nakaambit sa gahum ug sa pagkawalay katapusan sa iyang Magsusulat. Walay hari, ni emperador, mahistrado, ug magmamando...apan ang tanan kinahanglan motuman...sa Iyang balaan nga pulong." Magmatngon kita nianang mga laing dalan, apan himoon nga ang pulong sa Dios maggiya kanato. "Dili kita maglakaw sunud...atong mga ginikanan, ni magsusi sa ilang gibuhat, apan kon unsa ang angay unta nila nga himoon."—"Hugh Latimer, "FIRST SERMON PREACHED BEFORE KING EDWARD VI."

Si Barnes ug si Frith, ang matinud-anon nga mga higala ni Tyndale, mitindog aron sa paglaban sa kamatuuran. Ang mga Ridlys ug mga Cranmer misunud. Kini nga mga pangulo sa English Reformation mga maalam, ug ang kadaghanan kanila giila sa hataas nga pagtahod sa ilang kakugi ug pagkadiosnon sa katilingban sa mga Romanista. Ang ilang pagsupak sa papado maoy resulta sa ilang kahibalo sa mga sayup sa "balaan nga kaulohan." Ang ilang pagkasinati sa mga misteryo sa Babilonya nagdugang sa ilang gahum sa pagpamatuud batok kaniya.

"Karon mobungat ako og talagsaon nga pangutana," matod ni Latimer, "Kinsa ang labing makugihon nga obispo sa England?... Akong nakita ang inyong pagpaminaw ug gusto nga ako siyang nganlan. Sultihan ko kamo. Ang yawa.... Dili gayud siya mohawa sa iyang parokya; tawga siya kon gusto ninyo, anaa siya kanunay sa balay;... kanunay siya nagkuput sa iyang daro.... Dili gayud siya ninyo makita nga natulog, ipasalig ko kaninyo.... Kon diin magpuyo ang yawa, didto usab nangawala ang mga libro, ug motindog pagbanos ang mga kandila; isalikway ang mga Biblia, ug pulihan sa mga rosaryo; isalikway ang kahayag sa ebang-helyo, ug mobanus ang kahayag sa mga kandila, Oo, sa udtong tutok;...pagpaubus sa krus ni Cristo, dayon pag-isa sa pitaka sa purgatoryo;...pagsalikway sa pagpabisti sa mga hubo, sa mga kabus, sa mga bakol, pagbarog sa mga dayandayan sa pagpabisti sa mga larawan ug ang pagdayandayan sa katahum pinaagi sa bililhong mga bato; pagbayaw sa tawhanong mga tulumanon ug sa iyang mga kasugoan, pagpaubus sa tulumanon sa Dios ug sa Iyang balaang pulong.... Maayo unta nga ang atong kapa-rian magmakugihon sa pagsabwag sa binhi sa maayong doktrina, samtang si Satanas nagapugas og sagbot ug sampinit!"—Ibid., "SERMON OF THE PLOUGH."

Ang dakung patukuranan nga gibatonan niini nga mga repormador—sama sa gibarogan sa mga Waldenses, ni Wycliffe, ni John Huss, ni Luther, Zwingle, ug niadtong nakig-usa kanila—mao ang pagkadili masayup sa Balaang Kasulatan ingon nga maoy sukdanan sa pagtoo ug buhat. Wala nila tagda ang katungud sa mga papa, mga konsilyo, mga Amahan, ug mga hari, sa paggahum sa kaisipan kon bahin na sa rilihiyon. Ang Biblia maoy ilang kagam-hanan, ug pinaagi sa pagtolon-an niini ang tanang doktrina ug mga pagangkon pagasulayan. Ang pagtoo sa Dios ug sa Iyang pulong maoy nakapalig-on niining balaan nga mga tawo samtang ilang gitahan ang ilang kinabuhi ngadto sa bitayan. "Magmalipayon kamo," matod ni Latimer ngadto sa iyang isigkamartir samtang ang mga siga hapit na nakapahilum sa ilang mga tingog, "niining adlawa atong dagkotan kana nga kandila sa England, maingon nga ako nagsalig, nga pinaagi sa grasya sa Dios dili gayud kini mapalong."— WORKS OF HUGH LATIMER, vol. 1, p. 13.

Sa Scotland ang binhi sa kamatuuran nga gisabwag ni Columba ug sa iyang mga kaubanan sa buhat wala gayud maguba sa hingpit. Sa kagatusan ka mga tuig human ang mga simbahan sa England magpasakup sa Roma, kadtong taga-Scotland nagbaton sa ilang kagawasan. Hinoon, sa ikanapulo ug duha ka siglo, naugmad ang papado dinhi, ug walay dakbayan nga nakabaton sa iyang hingpit nga pagbulotan. Wala nay laing dapit nga molabaw pa ka halalum ang kangitngit kay sa dinhi. Apan miabut gihapon ang bidlisiw sa kahayag sa paglagbas sa kangitngit, ug naghatag og paglaum sa umaabot nga adlaw. Ang mga Lollards gikan sa England, uban sa ilang mga Biblia ug mga pagtolon-an ni Wycliffe, nakatabang og dako sa pagtipig sa kahibalo sa ebanghelyo, ug ang matag siglo adunay iyang mga saksi ug mga martir.

Sa pagbukas sa Dakung Repormasyon miabut ang mga sinulat ni Luther, ug dayon kang Tyndale nga Bag-ong Tugon sa Eng-lish. Wala mabantayi sa taga simbahan, ki-ning mga mensahero hilum nga milatas sa kabungturan ug kawalugan, nagdagkot sa bag-o nga kinabuhi sa sulo sa kamatuuran nga hapit na gayud mapalong sa Scotland, ug sa pagguba sa binuhatan sa pagpangdaogdaog sa Roma sulud sa kasiglohan.

Dayon ang dugo sa mga martir naghatag og lab-as nga kusog sa kalihukan. Ang papista nga mga pangulo, nga kalit lang nahigmata ngadto sa katalagman nga naghulga sa ilang kawsa, nagdala ngadto sa bitayan sa pila ka mga labing halangdon ug labing pinasidunggan nga mga anak sa Scotland. Nagtukod sila og usa ka pulpito, nga dinhi ang mga pulong niining himatyon nga mga saksi nadungog sa tibuuk yuta, naglipay sa mga kalag sa katawhan sa walay kamatayon nga katuyoan sa pagtangkas sa mga gapus sa Roma.

Si Hamilton ug si Wishart, mga harianon sa kinaiya ug sa pagkahimugso, nga adunay hataas nga kutay sa kaliwatan sa labaw pa ka mapainubsanon nga mga tinun-an, nagtugyan sa ilang mga kinabuhi didto sa bitayan. Apan gikan sa nagsiga nga pundok sa sugnod ni Wishart adunay miabut nga usa ka butang nga dili mapahilum sa mga siga, ang usa nga ubus sa pagmando sa Dios maoy mobagting sa kampana sa kamatayon sa papado didto sa Scotland.

Si John Knox mitalikod gikan sa mga tradisyon ug sa mga tinago nga katingalahan sa simbahan, aron siya mokaon diha sa mga kamatuuran sa pulong sa Dios; ug ang pagtolon-an ni Wishart maoy nagpalig-on sa iyang tinguha sa pagbiya sa pagkasinakup sa Roma, ug miipon uban sa mga linutos nga mga repormador.

Giawhag sa iyang kaubanan sa pagpangatungdanan sa pagkamagwawali, mikupos iya uban sa pagkurog sa katungdanan, ug sa paglabay lamang sa mga adlaw sa iyang pag-inusara sa pagpuyo ug masakit nga pakigbisog sa iyang kaugalingon nga mitugot siya. Apan sa iyang pagdawat sa maong katungdanan, nagpadayon siya sa unahan uban sa dili na mausab nga panaad ug dili malisang nga kaisog samtang magpadayon pa ang iyang kinabuhi. Kining matinud-anon sa kasingkasing nga repor-mador dili mahadlok sa dagway sa tawo. Ang mga siga sa kalayo sa iyang palibot, nakapadugang lang hinoon sa iyang kakugi ngadto sa labaw pa ka kusog. Uban sa atsa sa madaogdaogon nga sa kakuyaw nagbitay ibabaw sa iyang ulo, nagatindog siya sa iyang baroganan, nga ang toong kamut nagbunal sa kusog nga mga hampak ug ang walang kamut aron sa pagbungkag sa pagsimba og mga dyosdyos.

Sa pagpaatubang kaniya sa reyna sa Scotlnad, sa kang kinsang presensya ang kaisog sa daghang mga pangulo sa mga Protestante nangawala, si John Knox naghimo sa dili mapasalaag nga pagsaksi alang sa kamatuuran. Dili siya madani pina-agi sa mga parayeg; wala siya malisang atubangan sa mga paghulga. Ang reyna nagpasangil kaniya ingon nga erehes. Siya nagatudlo sa mga tawo sa pagdawat sa rilihiyon nga gidili sa Estado, nagpamatuud siya, ug busa nakalapas siya sa sugo sa Dios sa pag-awhag sa mga sakup sa pagtuman sa ilang mga prinsipe. Si Knox mitubag sa hugut:

“Ingon nga ang matuud nga rilihiyon wala magdawat sa iyang sinugdanan ni sa iyang kagahum gikan sa mga prinsipe, kundili gikan lamang sa walay katapusan nga Dios, mao man usab ang mga sakup niini dili mahigut sa pagpahaum sa ilang rilihiyon sumala sa gusto sa ilang mga prinsipe. Kay sagad kaayo nga ang mga prinsipe mao ang labing ignorante sa tanan bahin sa matuud nga rilihiyon.... Kon ang tanang kaliwatan ni Abraham nagagikan pa sa rilihiyon ni Faraon, kinsa dugay kaayo nasakup, naghangyo ako madam, unsa man unta nga rilihiyon ang ania sa kalibutan? Ug kon ang tanan sa kaadlawan sa mga apostoles nagbaton pa sa rilihiyon sa Romanhon nga mga emperador, naghangyo ako kanimo madam, unsa kaha nga matang sa rilihiyon dinhi sa yuta?... Busa, madam, tingali imong masabtan nga ang mga sakup dili mahigut sa rilihiyon sa ilang mga prinsipe, bisan og sugoon pa sila sa pagtuman kanila.” Matod ni Mary: “Inyong hubaron ang Kasulatan sa usa ka paagi, ug sila [ang Romanista nga mga magtutudlo] maghubad sa lahi nga paagi; kinsa man ang akong toohan, ug kinsa man ang mahimong maghuhukum?”

“Tumoo kamo sa Dios, nga sa tin-aw nagasulti sa Iyang Pulong,” mitubag ang repormador; “ug dugang pa sa gitudlo kaninyo sa pulong, dili kamo motoo sa usa ni sa uban. Ang pulong sa Dios tin-aw, ug kon adunay usa bisan hain dapit nga makalibog, ang Balaang Espiritu, nga dili gayud magasupak sa Iyang kaugalingon, magpasabut niini sa labaw pa ka

tin-aw sa ubang mga dapit, aron nga walay magpabilin nga pagduhaduha gawas niadtong magmagahi sa pagpabilin nga ignorante."—David Laing, THE COLLECTED WORKS OF JOHN KNOX, vol. 2, pp. 281, 284.

Mao kadtong mga kamatuuran ang gisulti sa repormador nga walay kahadlok, bisan pa sa katalagman sa iyang kinabuhi, ngadto sa hari. Sa sama nga walay pagkabalhin nga kaisog nagpadayon siya sa iyang tuyo, nagampo ug nakigaway sa mga gubat sa Ginoo, hangtod ang Scotland nakagawas sa papado.

Sa England ang pagkaugmad sa Protestantismo ingon nga maoy nasudnon nga rilihiyon nagkahanaw, apan wala sa hingpit makahunong, sa pagpanglutos. Bisan og daghan sa mga doktrina sa Roma ang gisalikway, daghan sa mga dagway niini ang nagpabilin. Ang pagkalabing hataas sa papa gisalikway, ug sa iyang dapit ang hari maoy gituboy sa trono ingon nga maoy ulo sa simbahan. Sa serbisyo sa simbahan aduna gihapon pagbiya gikan sa pagkaputli ug kayano sa ebanghelyo. Ang dakung patukuranan sa rilihiyosong kagawasan wala pa gihapon masabti. Bisan og ang makalilisang nga mga minaldito sa Roma gigamit batok sa erehes nga pagtolon-an apan dili sa kanunay ngadto sa mga pangulo sa Protestante, apan sa gihapon ang katungud sa matag usa ka tawo sa pagsimba sa Dios sumala sa iyang kaisipan wala ilha. Ang tanan gisugo sa pagdawat sa mga doktrina ug pagtuman sa mga paagi sa pagsimba nga gimando sa simbahan. Ang mga nagsupak nagantos sa paglutos, sa labaw ka dako o ka gamay nga kalisdanan, sulud sa ginatus ka mga tuig.

Sa ikapito ka siglo linibo ka mga ministro ang gipangtagak sa ilang mga katungdanan. Ang katawhan gidid-an, ilalum sa bug-at nga mga silot, pagkabilanggo, ug pagpalayas, sa pagtambong sa rilihiyoso nga mga tigum gawas kon kini giuyunan sa simbahan. Ang matinumanong mga kalag nga dili mapugngan sa pagtigum aron sa pagsimba sa Dios, napugus sa pagtigum sa ngiub nga mga agianan, sa tago nga mga lawak ibabaw sa atup, ug sa pila ka mga panahon, didto sa mga lasang sa tungang gabii. Ilalum sa kapasilungan nga lasang, nga usa ka templo nga tinukod sa Dios, kadtong nagkatibulaag ug gilutos nga mga anak sa Ginoo nanagtigum aron sa pagbubu sa ilang mga pagbati pinaagi sa pagampo ug pagdayeg. Apan bisan pa sa tanan nilang pagbantay, daghan ang nagantos alang sa ilang pagtoo. Nagsiot ang mga prisohan. Gibungkag ang mga pamilya. Daghan ang gipalayas ngadto sa langyaw nga kayutaan. Apan ang Dios nagauban sa Iyang katawhan, ug ang paglutos dili makabuntog sa pagpahilum sa ilang pamatuud. Daghan ang gipalayas latas sa kadagatan ngadto sa America, ug dinhi nagpabarog sa mga patukuranan sa sibil ug rilihiyoso nga kagawasan nga maoy panalipod ug himaya niini nga nasod.

Usab, sama sa kaadlawan sa mga apostoles, ang paglutos nahimong kalamboan sa ebanghelyo. Sa usa ka lang-og nga bilanggoan nga nagsiot sa mga gahian nga mga utangan ug mga kriminal, si John Bunyan naghanggap sa hangin sa langit; ug didto siya nagsulat sa iyang matahum nga sambingay sa panlakatan sa mga magpapanaw gikan sa yuta sa kalaglagan ngadto sa langitnong siyudad. Sulud sa duha ka gatus ka tuig kadtong tingog gikan sa

bilanggoan sa Bedford nakasulti uban sa makalipay nga gahum ngadto sa kasingkasing sa katawhan. Ang sinulat nga PILGRIM'S PROGRESS ug GRACE ABOUNDING TO THE CHIEF OF SINNERS ni Bunyan nakagiya sa daghang mga tiil ngadto sa dalan sa kinabuhi.

Si Baxter, Flavel, Alleine, ug ubang mga tawo nga adunay hiyas, edukasyon, ug halalum nga Cristohanong kasinatian, mibarog sa kusganong paglaban sa pagtoo nga nahatag kanhi sa mga balaan. Ang buhat nga natapos niining mga tawhana, nga gidili ug gipangkugud sa balaod sa mga pangulo niining kalibutana, dili gayud mawala. Ang sinulat ni Flavel nga FOUNTAIN OF LIFE ug ang METHOD OF GRACE nakatudlo sa linibo kon unsaon nila pagtugyan sa ilang mga kalag ngadto kang Cristo. Ang sinulat ni Baxter nga REFORMED PASTOR nahimong panalangin ngadto sa daghan nga naghandum sa pagpabuhi sa buhat sa Dios, ug ang iyang SAINTS' EVERLASTING REST nakahimo sa paggiya sa mga kalag ngadto sa "kapahulayan" nga nagapabilin gihapon alang sa katawhan sa Dios.

Usa ka gatus ka tuig sa ulahi, sa adlaw sa dakung adlaw sa espirituhanong kangitngit, si Whitefield ug ang mga Wesley mitungha ingon nga mga magdadala sa kahayag alang sa Dios. Ubus sa balaod sa naugmad nga iglesya, ang katawhan sa England naganam og daos-os sa ilang rilihiyoso nga kahimtang nga daw wala nay kalainan sa dili motoo og Dios. Ang natural religion maoy kinaham nga tonan sa mga pari, apil sa kadaghanan sa ilang teyolohiya. Ang anaa sa hatag-as nga hut-ong sa katilingban nangyam-id sa pagkadiosnon, ug nagpagarbo sa ilang kaugalingon nga ibabaw sila sa gitawag og panatiko. Ang yano nga hut-ong sa katilingban mga ignorante kaayo ug mga bisyoso, samtang ang simbahan walay kaisog o pagtoo sa dugang nga pagtabang sa nahagba nga kawsa sa kamatuuran.

Ang dakung dotrina sa pagpakamatarong pinaagi sa pagtoo, nga sa tin-aw gitudlo ni Luther, hapit mawala sa hingpit; ug ang pagtolon-an sa Romanista sa pagsalig sa mga maayong buhat alang sa kaluwasan, maoy mipuli niini. Si Whitefield ug ang mga Wesley, nga mga sakup sa naugmad nga simbahan, mainiton nga mga nangita alang sa kalooy sa Dios, ug kini gitudlo kanila kinahanglan sigurohan pinaagi sa maayong kinabuhi ug sa pagtuman sa mga tulumanon sa rilihiyon.

Usa niana ka panahon samtang nagbalatian si Charles Wesley, ug nagpaabot nalang sa kamatayon, gipangutana siya kon diin niya gisalig ang iyang paglaum sa kinabuhing dayon. Ang iyang tubag mao, "Akong nagamit ang akong labing maayong mga paningkamot sa pagalagad sa Dios." Ang higala nga nangutana daw wala matagbaw sa iyang tubag, naghunahuna si Wesley: "Unsa! dili ba ang akong mga paningkamot igo na saligan? Iya ba akong tulisan sa akong mga paninguha? Wala na akoy laing saligan pa."—John Whitehead, LIFE OF THE REV. CHARLES WESLEY, pahina 102. Mao kadto ang baga nga kangitngit nga mihugpa sa iglesya, nagtago sa paghinlo sa kasal-anan, nagtulis kang Cristo sa Iyang himaya, ug nagpabulag sa mga hunahuna sa katawhan gikan sa ilang bugtong paglaum sa ilang kaluwasan—ang dugo sa nalansang nga Manunubos.

Si Wesley ug ang iyang mga katabang nagiyahan ngadto sa kamatuuran nga ang matuud nga rilihiyon nahimutang diha sa kasingkasing, ug nga ang balaod sa Dios nanginlabut sa mga hunahuna ug sa mga sinultihan usab ug sa mga buhat. Nadani sa pagkakinahanglanon sa pagkabalaan sa kasingkasing ug sa pagkatarong sa panglihok sa gawas, nagalakaw sila sa mainitong bag-ong kinabuhi. Pinaagi sa labing makugihon ug mainampoon nga mga paningkamot naninguha sila sa pagbuntog sa mga kadaotan sa natural nga kasingkasing. Nagkinabuhi sila sa kinabuhi sa pagdumili sa kaugalingon, sa kalooy, ug pagpaubus, sa pagalagad sa dakung kabudlay ug sa pagkatakdo sa matag sukud nga ilang gihunahuna nga makatabang kanila sa pagbaton kon unsay ilang labing gihandum—kanang pagkabalaan nga makaseguro sa kahimuut sa Dios. Apan wala nila maabut ang tumong nga ilang gipangita. Kawang lamang ang ilang mga paningkamot sa pagpagawas sa ilang kaugalingon gikan sa pagkahinukman sa sala o sa pagbulag gikan sa gahum niini. Kini sama sa gihapon sa nasinati ni Luther nga pakigbisog sa iyang selda didto sa Erfurt. Kini sama sa gihapon nga pangutana nga nagsakit sa iyang kalag—"Unsaon sa tawo aron mamatarung sa atubangan sa Dios?" Job 9:2.

Ang mga kalayo sa balaan nga kamatu-uran, nga hapit na mapalong sa halaran sa Protestantismo, nagkinahanglan madagkotan pag-usab gikan sa karaan nga sulo nga napasa sa mga katuigan gikan sa mga Cristohanon sa Bohemia. Human sa Repormasyon, ang Protestantismo sa Bo-hemia gitamakan sa pagpagawas sa mga sinaligan sa Roma. Ang tanang nagdumili sa pagsalikway sa kamatuuran napugus sa pagkalagiw. Ang uban niini nakadangup sa tagoanan didto sa Saxony, didto nagpadayon sa karaan nga pagtoo. Gikan sa kaliwatan niini nga mga Cristohanon nga ang kahayag miabut kang Wesley ug sa iyang mga katabang.

Si John ug Charles Wesley, human sa ilang pagkaordinar ngadto sa ministeryo, gipadala alang sa buluhaton ngadto sa America. Diha sa barko mao ang kaubanan nga mga Moravians. Ang kusog nga bagyo ilang nasugatan sa ilang pagpanaw, ug si John Wesley nag-atubang sa kamatayon, nagbati nga wala siyay kasigurohan sa kalinaw sa Dios. Apan ang mga German, sa pagkalahi, nagpakita sa ilang pagkakalma ug pagsalig nga wala niya masinatii.

"Dugay na kaayo ako," matod niya, "naniid sa ilang dakung pagkamatinud-anon sa ilang kinaiya. Sa ilang pagpaubus nakahatag sila sa kanunay nga pagpamatuud pinaagi sa pagtuman niadtong bug-at nga mga pangatungdanan alang sa ubang mga pasahero nga walay usa sa mga English mohimo; alang niini ilang gihandum ug walay madawat nga suhol, nag-ingon, maayo kana alang sa ilang mapagarbohon nga mga kasingkasing, ug ang ilang mahigugmaon nga Manluluwas nakahimo og labaw pa alang kanila. Ug ang matag adlaw naghatag kanila og higayon sa pagpakita sa pagkalumo nga walay kasakit nga makatarog. Kon sila itukmod, bunalan, o tumbahon, mobangon gihapon sila ug mapahawa; ug wala silay pagbagolbol. Diha nay kahigayunan sa pagsukud kon napagawas ba sila gikan sa espiritu sa kahadlok, ug sa pagpagarbo usab, kasuko, ug panimalus. Taliwala sa mga awit nga maoy gigamit pagsugod sa ilang serbisyo, ang dagat miulbo, migisi sa dakung layag, nagtabon sa barko, ug napundok diha sa salog sa barko nga daw ang dakung kalalum milamoy na kanamo. Ang makalilisang

nga pagsiyagit nagagikan taliwala sa mga English. Ang mga German kalma lang nga nagpadayon pag-awit. Nangutana ako sa usa kanila pagkahuman, 'Wala ba ikaw mahadlok?' Mitubag siya, 'Nagpasalamat ako sa Dios, wala.' Nangutana ako, 'Wala ba mangahadlok ang inyong mga kababayenhan ug mga bata?' Mitubag siya sa hinay, 'Wala; ang among mga babaye ug mga bata dili mahadlok nga mamatay.' "—Whitehead, LIFE OF THE REV. JOHN WESLEY, pahina 10.

Sa pag-abut didto sa Savannah, si Wesley sa hamubo nga panahon nagpuyo uban sa mga Moravians, ug natandog pag-ayo sa ilang Cristohanong panlihok. Sa usa sa ilang rilihiyoso nga serbisyo, sa dakung pagkalahi sa walay kinabuhi nga pormalidad sa Iglesya sa England, nagsulat siya: "Ang dakung pagkayano, ug usab sa pagkasolemne sa kinatibuk-an nakapakalimot kanako sa napulog pito ka gatus ka mga tuig nga nagpataliwala kanila, ug naghunahuna ako sa akong kaugalingon nga didto niadtong usa sa mga katiguman, diin ang dagway ug kahimtang wala diha; apan si Pablo, ang mananahi og tulda, o si Pedro, ang mananagat, maoy nangulo; apan uban sa pagpadayag sa espiritu ug sa gahum."— Ibid., mga pahina 11, 12.

Sa iyang pagbalik sa England, si Wesley, ubus sa pahimangno sa usa ka magwawali nga Moravian, nahiabut sa labaw pa ka tinaw sa pagsabut sa pagtoo sumala sa Biblia. Nadani siya nga kinahanglan siya mobulag sa tanang pagsalig sa iyang kaugalingong mga buhat alang sa kaluwasan, ug kina-hanglan mosalig sa hingpit sa "Kordero sa Dios nga nagakuha sa sala sa kalibutan." Sa usa ka katiguman sa Moravian nga komunidad didto sa London, usa ka pamahayag gibasa gikan kang Luther, naghulagway sa kausaban diin ang Espiritu sa Dios magabuhat sulud sa kasingkasing sa magtotoo. Samtang naminaw si Wesley, napasiga ang pagtoo sa iyang kalag. "Akong gibati ang kahibulungan nga pagpainit sa akong kasingkasing," matod niya. "Akong gibati nga nagsalig ako kang Cristo, kang Cristo lamang, alang sa kaluwasan: ug nahatag kanako ang kasigurohan nga Siya nagkuha sa akong mga sala, bisan ang akoa, ug nagluwas kanako gikan sa kasugoan sa sala ug kamatayon."— Ibid., pahina 52.

Sulud sa dugay nga katuigan sa makapoy ug walay kalipay nga paningkamot—mga tuig sa bug-at nga pagdumili sa kaugalingon, sa pagpakaulaw ug pagpaubus—si Wesley nagtuman sa higpit sa iyang usa ka tumong sa pagpangita sa Dios. Karon iya nang nakaplagan Siya; ug iyang nakaplagan nga ang grasya nga iyang gihagoan sa pagdaog pinaagi sa mga pagampo ug mga puasa, pinaagi sa paghatag og mga limus, ug sa paghikalimot sa kaugalingon, maoy gasa nga, "walay salapi, ug walay bayad."

Sa nalig-on na diha sa pagtoo kang Cristo, ang iyang tibuuk kalag nagkalayo uban sa handum sa pagsangyaw sa bisan diin sa kahibalo sa mahimayaong balita sa libre nga grasya sa Dios. "Akong gitanaw ang tibuuk kalibutan ingon nga akong parokya," matod niya; "sa bisan unsa nga bahin niini, akong giila kini nga nakatuman sa husto, ug gimando nga

katungdanan, sa pagpamatuud ngadto sa tanan nga mahigugma sa pagpatalinghog sa malipayong balita sa kaluwasan."

Nagpadayon siya sa iyang higpit ug madumilion nga kinabuhi, dili na ingon nga basihanan kundili ang gisangputan sa pagtoo; dili na ang gamut, kundili ang bunga sa kabalaan. Ang grasya sa Dios diha kang Cristo maoy patukuranan sa pagtoo sa Cristohanon, ug kana nga grasya mapakita diha sa pagtuman. Ang kinabuhi ni Wesley natugyan ngadto sa pagwali sa dagkong kamatuuran nga iyang nadawat—ang pagpakamatarong pinaagi sa pagtoo diha sa nagahinlo nga dugo ni Cristo, ug ang makapabag-o nga gahum sa Balaang Espiritu nga diha sa kasingkasing magadala og bunga diha sa kinabuhi sumala sa panig-ingnan ni Cristo.

Si Whitefield ug ang mga Wesley giandam alang sa ilang buluhaton pinaagi sa hataas ug mahait nga personal nga mga pagbati sa ilang kaugalingong kahimtang ingon nga nangawala; ug aron sila makahimo sa paglahutay sa kalisdanan ingon nga mga maayong sundalo ni Cristo, gibutang sila ilalum sa kalayo sa kasuko, pagyagayaga, ug paglutos, sa unibersidad ug sa ilang pagsulud sa ministeryo. Sila ug ang pipila nga nalooy kanila gitamay sa pagtawag kanila nga mga Metodista pinaagi sa ilang dili diosnon nga mga isigkatinun-an—usa ka ngalan nga sa pagkakaron nga panahon giila kini nga dungganon ingon nga labing dakung denominasyon sa England ug America.

Ingon nga mga sakup sa Iglesya sa England, lig-on sila nga nadugtong sa mga matang sa ilang pagsimba, apan gipakitaan sila sa Ginoo sa Iyang pulong sa labaw pa ka hataas nga sulundan. Ang Balaang Espiritu nag-awhag kanila sa pagwali kang Cristo ug Siya nga gilansang. Ang gahum sa Labing Hataas nagtabang sa ilang mga buhat. Linibo ang nakasabut ug matuud nga nadani. Kinahanglanon nga kining mga karnero mapanalipdan gikan sa manunukub nga mga lubo. Si Wesley walay hunahuna sa pag-ugmad og bag-o nga denominasyon, apan iyang giorganisar sila ilalum sa gitawag kaniadto og Methodist Connection.

Misteryoso ug masulayon ang pagsupak nga nahibalag niini nga mga magwawali gikan sa naugmad nga iglesya; apan ang Dios, sa Iyang kaalam nagagahum sa mga hitabo aron sa pagpasugod sa Reporma sa iglesya mismo. Kon nagagikan pa kini sa hingpit sa gawas, dili unta kini makasulud sa dapit nga kini gikinahanglan pag-ayo. Apan ang mga magwawali sa pagpabuhi taga sulud man sa iglesya, ug nagbuhat sulud sa iglesya bisan diin sila makakaplag og kahigayunan, ang kamatuuran nakasulud diin unta ang mga ganghaan magpabilin nga sirado. Ang uban sa kaparian nangaukay sa kalang-og sa ilang moralidad, ug nahimong mga makugihon nga mga magwawali sa ilang mga parokya. Ang mga simbahan nga nabagtok sa pormalidad nabanhaw ngadto sa kinabuhi.

Sa panahon ni Wesley, sama sa tanang katuigan sa kasaysayan sa iglesya, mga tawo nga adunay nagkalainlaing mga hiyas nagabuhat sa ilang natudlo nga buluhaton. Wala sila magkahiusa sa matag usa ka punto sa doktrina, apan silang tanan napalihok sa Espiritu sa

Dios, ug nahiusa sa mainiton nga tumong sa pagdaog og mga kalag ngadto kang Cristo. Ang mga kasungian tali kang Whitefield ug sa mga Wesley naghulga sa usa ka panahon niana sa pagbungol; apan sa ilang pagkakat-on sa kalumo sa tulunghaan ni Cristo, ang pagpailub ug pagkalooy maoy nagpasig-uli kanila. Wala silay panahon sa paglalisay, samtang ang kasaypanan ug kasal-anan nagdagsang sa bisan diin, ug ang mga makasasala naglugsong padulong sa kalaglagan.

Ang mga sulugoon sa Dios naglakaw sa batoon nga dalan. Mga tawo nga adunay inpluwensya ug kahibalo nagagamit sa ilang mga gahum batok kanila. Paglabay sa panahon daghan sa kaparian nagpakita sa tinud-anay nga pagsupak, ug gisirhan ang mga pultahan sa mga simbahan batok sa putli nga pagtoo ug sa nanagsangyaw niini. Ang paagi sa kaparian sa pagsupak kanila gikan sa mga pulpito, nakapapukaw sa gahum sa kangitngit, sa kaignorante ug kasal-anan. Sa makadaghang higayon si John Wesley nakaikyas sa kamatayon pinaagi sa milagro sa kalooy sa Dios. Samtang ang kasuko sa panon sa katawhan gitumong batok kaniya, ug daw wala nay kaikyasan, usa ka manulunda sa tawhanong dagway miduul sa iyang kiliran, ang panon sa katawhan miatras, ug ang alagad ni Cristo miagi sa kasigurohan gikan sa dapit sa katalagman.

Sa iyang pagkaluwas gikan sa kapungut sa panon sa katawhan sa usa niini ka higayon, si Wesley nag-ingon: “Daghan ang nagtinguha sa pagtumba kanako samtang naglugsong kami sa danglog nga agianan padulong sa lungsod; ug nanagpanghukum usab nga kon matumba ako sa yuta, dili na ako gayud makabangon. Apan wala gayud ako mapangdol, bisan gamay nalang ka pagkadalin-as, hangtod nga nakagawas ako sa hingpit gikan sa ilang mga kamut.... Bisan daghan ang nakigbisog sa pagkuput sa akong kwelyo, aron pagtumba kanako dili gayud sila makahimo sa pagkuput; usa ra ang nakakuput sa sapaw sa akong kupo sa hawak, nga dali rang nagisi ug nahabilin sa iyang kamut, ang usa ka sapaw, nga sa bulsa adunay papel de banko, nagisi ang katunga. Usa ka tawong kusgan nga duul sa akong likod, mibunal kanako sa makadaghan sa dakung sanga sa kahoy; nga kon iya pa akong gibunalan sa luyo sa akong ulo, dili na unta siya maglisod pa. Apan sa matag bunal nga dili makaigo, wala ako mahibalo kon naunsa kadto; kay dili man ako makalihok sa too ni sa wala nga kamut.... Lain na usab ang nagdali pagsuut sa duut sa katawhan nagbandira na sa iyang bukton aron sa pagbunal, ug sa kalit iyang gibutang kini, ug igo lang siya nakahapuhap sa akong ulo nga nag-ingon, “Pagkahumok sa iyang buhok.”... Ang unang mga tawo kinsang mga kasingkasing nabalhin mao ang mga bayani sa lungsod, kapitan sa mga bugoy sa tanang okasyon, ang usa kanila nakadaog sa away sa mga tanaman sa oso....

“Apan daw unsa ka lumo sa mga paagi sa Dios sa pagandam kanamo alang sa Iyang kabubut-on! Duha ka tuig nga milabay, usa ka bareta sa bika mipangos sa akong mga abaga. Sa pagkasunud tuig naigo ako sa gilabay nga bato taliwala sa akong duha ka mata. Sa miaging bulan nakadawat ako og usa ka bunal, ug karong gabii duha; usa sa wala pa kami moabut sa lungsod, ug ang usa sa paggawas na namo; apan daw wala lang nako batia; kay bisan ang usa ka tawo mohampak sa akong dughan sa tibuuk niyang kusog, ug ang laing tawo misumbag sa

akong baba sa kakusog nga milugwa dayon ang dugo, wala ko magbati og kasakit sa bisan unsa nga paghampak kay daw igo lang ako gitandog og uhot."—John Wesley, WORKS, vol. 3, pp. 297, 298.

Ang mga Methodist niadtong unang mga adlaw—ang mga tawo ug ang mga magwawali usab—nagantos sa pagtamay ug paglutos, gikan sa mga sakup sa simbahan ug sa mga dili rilihiyoso nga kanunay gipasuko sa ilang pagbutangbutang og mga sayup. Gipaatubang sila sa mga hukmanan sa hustisya—sa ngalan lamang, kay nihit kaayo ang hustisya sa mga hukmanan niadtong panahona. Sagad sila magantos sa pagpasakit sa ilang mga manglulutos. Ang mga bugoy mamalaybalay, mangguba sa mga aparador ug ubang mga butang, bisan unsa nalang ang ilang mapilian, ug abusahan sa pagpasakit ang mga lalaki, mga babaye, ug mga kabataan. Sa ubang mga higayon, adunay mga pahibalo sa publiko nga ipapilit, manawag niadtong gusto motabang sa pagpamuak og mga bintana ug manulis og mga balay sa mga Methodist sa pagtigum sa gitakda nga dapit ug panahon. Kining dayag nga paglapas sa tawhanon ug diosnon nga balaod gibuhat batok sa mga tawo kansang pasangil mao lamang ang pagpatipas sa mga tiil sa mga makasasala gikan sa dalan sa kalaglagan ngadto sa dalan sa pagkabalaan.

Matod ni John Wesley, bahin sa mga sumbong batok kaniya ug sa iyang mga katabang: "Ang uban nagsumbong nga ang mga doktrina niining mga tawhana bakak, sayup, ug madasigon; nga bag-o kini sila ug wala pa sukad madunggi hangtod niining ulahi; nga sila ila sa mga Quaker, panatiko, ug iya sa papa. Kining tibuuk nga pagkasalingkapaw giputol na gikan sa mga gamut, nga napakita na sa kinatibuk-an nga ang matag sanga niini nga doktrina maoy tinaw nga doktrina sa Kasulatan nga gihubad sa atong kaugalingong simbahan. Busa dili mahimo nga bakak kini o sayup, basta magpabilin nga husto ang Kasulatan."

Ang uban nagsumbong, 'higpit kaayo ang ilang mga doktrina; nga ilang gipagamyan pagayo ang dalan sa Langit;' Ug nga kini sa pagkamatuud ang orihinal nga pagsupak, (nga mao lamang kining usa sa pila ka panahon,) ug sa tago didto sa ilalum sa kapin sa usa pa ka libo, nga nagpakita sa nagkalainlaing dagway. Apan nakahimo ba sila sa pagpahigpit pa og dugang sa dalan ngadto sa Langit kay sa gihimo sa Ginoo ug sa Iyang mga apostoles? Labi pa ba ka higpit ang ilang mga doktrina kay sa anaa sa Biblia? Palandunga ang pila lamang ka mga tin-aw nga teksto: 'Higugmaon mo ang Ginoo nga imong Dios sa tibuok mong kasingkasing, ug sa tibuok mong kalag, ug sa tibuok mong kusog, ug sa tibuok mong hunahuna; ug ang imong silingan sama sa imong kaugalingon.' 'Ang matag pulong nga walay kapuslanan nga isulti sa mga tawo, sila maghatag og husay niini sa adlaw sa paghukom.' 'Busa, kon magakaon kamo o magainum, o magabuhat sa bisan unsa, buhata ninyo kining tanan aron sa paghimaya sa Dios.'

Kon labaw pa kahigpit ang ilang doktrina kay niini, sila ang mabasol; apan nahibalo kamo sa inyong kaisipan nga dili kini matuud. Ug kinsa ba nga makahimo sa bisan usa ka tuldok sa pagpakubus sa kahigpit nga dili makadaot sa pulong sa Dios? Makaplagan pa ang

usa ka piniyalan sa Dios nga matinumanon kon iyang ilisan ang bisan unsa nga bahin nianang balaanon nga pamatuud? Dili. Siya dili makapahuyang; wala siyay mapahumok; mapugus siya sa pagpamatuud ngadto sa tanang tawo, dili ako makahimo sa pagpaubus sa Kasulatan sumala sa inyong gusto. Kinahanglan mosaka kamo ngadto niini, o mangalaglag kamo sa dayon. Ang naandan nga pagtuaw mao, Ang pagkawalay kalooy niining mga tawhana! Dili ba sila maloloy-on? Sa unsang bahina? Wala ba sila magpakaon sa mga gutum ug magpabisti sa mga hubo? Dili; dili mao kanang butanga; wala sila makulangi niini, kundili wala gayud silay kalooy sa paghukum; naghunahuna sila nga walay maluwas gawas niadtong nagsunud kanila."— Ibid., vol. 3, mga pahina 152, 153.

Ang pagkahuyang sa espirituwal sa England sa wala pa ang panahon ni Wesley, sa dakung bahin mao ang resulta sa pagto-lon-an nga Antinomian o dili pagtuman sa moral nga kasugoan. Daghan ang nagpama-tuud nga gibungkag ni Cristo ang balaod moral, ug ang mga Cristohanon dili na ilalum sa katungdanan sa pagtuman niini; nga ang magtotoo napahigawas na gikan sa "pagkaulipon sa mga maayong buhat." Ang uban, bisan og nagangkon sa pagkadili mawala sa balaod, nagpamatuud nga dili na kinahanglanon alang sa mga ministro nga magtambag sa mga tawo sa pagtuman sa mga kalagdaan niini, tungud kay ang mga pinili sa Dios alang sa kaluwasan, "pinaagi sa dili mapugngan nga pagbati sa diosnong grasya, mandoan ngadto sa pagkinabuhi sa pagkabalaan ug pagkamaayo," samtang kadtong padulong ngadto sa kalaglagan "wala na sa silay gahum sa pagtuman sa diosnon nga balaod."

Ang uban, nagtoo usab nga "ang mga pinili dili na mahulog gikan sa grasya o mabawian sa diosnong kalooy," niabut sa la-baw pa ka piligro nga pagtoo nga "ang mga daotan nga mga binuhatan dili gayud kana sala, ni isipon ingon nga mga kahimtang sa paglapas sa diosnong balaod, ug tungud niini wala na silay higayon sa pagsugid sa ilang mga sala o sa pagbulag kanila pinaagi sa paghinulsul."—McClintock and Strong, CYCLOPEDIA, art. "Antinomians." Busa, sila nagpamatuud nga bisan ang usa ka labing daotan sa mga sala, "nga giila sa tibuuk kalibutan nga usa ka dakung paglapas sa diosnong balaod, dili kini sala sa pagtan-aw sa Dios," kon kini nahimo sa usa sa mga pinili, "tungud kay kini usa sa mga kinaiyahan sa mga pinili, nga dili sila makabuhat sa bisan unsang butanga nga makapasuko sa Dios o gidili sa balaod."

Kining mananapon nga doktrina mao ra gihapon ingon nga gitudlo sa ulahi sa mga inila nga mga magtutudlo ug mga teyologo—nga "walay dili mausab nga balaang kasugoan ingon nga sulundan sa katarong, apan ang sulundan sa moralidad gitumbok mismo sa komunidad, ug kanunay nga ubus sa pagbag-o. Kining tanan nga mga panghunahuna dinasig sa mao ra gihapon nga espiritu sa agalon—pinaagi kaniya kinsa, bisan taliwala sa mga hingpit nga mga lumulupyo sa langit, nagsugod sa iyang buhat sa paglaglag sa matarong nga mga pagpugong sa kasugoan sa Dios.

Ang doktrina sa mga balaan mga kaman-doan, nga sa walay pagkausab nagabuut sa kinaiya sa mga tawo, nakahatud sa dag han ngadto sa hingpit nga pagsalikway sa balaod sa

Dios. Si Wesley makusganon nga nagsupak sa mga sayup sa Antinomian nga mga magtutudlo, ug nagpakita nga kini nga mga doktrina nga naghatud ngadto sa Antinomianismo dili uyon sa Kasulatan. “Ang grasya sa Dios nga nagadala og kaluwasan nagpakita sa tanang katawhan.” “Kini maayo ug kahimut-an sa pagtan-aw sa Dios nga atong Manluluwas, nga buut nga ang tanang tawo maluwas, ug modangat ngadto sa kahibalo sa kamatuuran. Kay adunay usa ka Dios, ug usa ka manlalaban taliwala sa Dios ug mga tawo, ang tawo nga si Cristo Jesus, kinsa nagahatag sa iyang kaugalingon ingon nga lukat alang sa tanan.” Tito 2:11; 1 Timoteo 2:3-6. Ang Espiritu sa Dios gihatag sa walay bayad, aron sa pagpakuput sa matag usa sa paagi sa kaluwasan. Busa si Cristo, “ang matuud nga Kahayag,” “nagpahayag sa matag usa ka tawo, kinsa nagsingabut sa kalibutan.” Juan 1:9. Ang mga tawo mangapakyas sa pagbaton sa kaluwasan tungud sa ilang tinuyo nga pagsalikway sa gasa sa kinabuhi.

Agi og tubag sa pagangkon nga sa kamatayon ni Cristo gibungkag na ang kalagdaan sa napulo ka sugo uban sa seremonyal nga balaod, miingon si Wesley: “Ang balaod moral, nga anaa sa napulo ka sugo, ug gipatuman sa mga propeta, wala niya bungkaga. Dili tuyo sa Iyang pag-anhi sa pagwala sa bisan unsa nga bahin niini. Mao kini nga balaod nga dili gayud mabungkag, nga ‘mobarug ingon nga lig-ong saksi sa Langit.’... Gikan pa kini sa sinugdan sa kalibutan, nga ‘nasulat dili sa mga papan nga bato,” kundili sa kasingkasing sa tanang mga anak sa katawhan sa paggula nila gikan sa mga kamut sa Magbubuhat. Ug bisan ang mga letra nga kanhi nasulat sa tudlo sa Dios sa dakung bahin napapas tungud sa sala, apan dili gayud sila mapapas sa hingpit, samtang kita aduna pay pag-ila tali sa maayo ug daotan. Ang matag bahin niini nga balaod kinahanglan ipatuman sa tanang tawo, ug sa tanang kaliwatan; nga wala magaagad og panahon o dapit, o sa bisan unsa nga mga kahimtang nga magsulay sa pag-usab, kundili nagaagad sa kinaiya sa Dios, ug sa kinaiyahan sa tawo, ug sa ilang dili mausab nga kadugtungan sa usa ngadto sa usa.

” ‘Wala ako moanhi sa pagbungkag, kondili sa pagtuman.’... Sa walay lantugi ang Iyang gipasabut niining dapita mao (sa kanunay uban sa tanan nga nag-una ug magsunud sa ulahi)—Ako mianhi sa pagpalig-on sa pagkahingpit niini, bisan pa sa unsang mga pagtabontabon sa mga tawo: Ako mianhi sa pagbutang niini sa bug-os ug tin-aw nga pagsabut bisan unsa ang kangitngit kanhi ug pagkalubog diha; Ako mianhi sa pagpamatuud sa tinuud ug hingpit nga kahulugan sa matag usa ka bahin niini; sa pagpakita sa gilay-on ug gilapdon, sa tibuuk nga sakup, sa matag sugo nga nasakup niini, ug sa gihabogon ug giladmon, ang dili mahunahuna nga kaputli ug pagkaespirituhanon sa tanang mga sanga niini.”—Wesley, sermon 25.

Gipamatuud ni Wesley ang hingpit nga panagkauyon sa balaod ug sa ebanghelyo. “Busa, ania dinhi ang labing suud nga pagkadugtong nga mahunahuna, tali sa balaod ug sa ebanghelyo. Sa usa ka bahin, ang balaod kanunay maghimo og dalan alang ug magtudlo kanato ngadto, sa ebanghelyo; sa laing bahin, ang ebanghelyo sa kanunany maghatud kanato ngadto sa dugang pa nga pagkatukma nga pagtuman sa balaod. Ang balaod, pananglitan, nagsugo kanato sa paghigugma sa Dios, sa paghigugma sa atong silingan, sa pagkamalumo, o pagkabalaan. Atong gibati nga dili kita takus alang niining mga butanga; Oo nga ‘pinaagi

sa tawo dili kini mahimo;' apan atong makita ang usa ka saad sa Dios sa paghatag kanato nianang gugma, ug sa paghimo kanato nga mapainubsanon, malumo, ug balaan; magakuput kita niining ebanghelyo, niining maayong mga balita; buhaton kini kanato sumala sa atong pagtoo; ug 'ang pagkamatarong sa kasugoan matuman dinhi kanato,' pinaagi sa pagtoo diha kang Cristo Jesus....

"Sa labing hataas nga hut-ong sa mga kaaway sa ebanghelyo ni Cristo," matod ni Wesley, "mao sila nga sa dayag ug sa tin-aw 'maghukum sa kasugoan' mismo, ug 'magsulti og daotan bahin sa kasugoan;' kinsa maoy magtudlo sa mga tawo sa pag-lapas (pagwagtang, pagpaluag, paghubad gikan sa katungdanan niini) dili lamang sa usa niini, bisan sa labing gamay o labing dako, kundili sa tanang kasugoan sa usa lang ka hampak.... Ang labing kahibulungan sa tanang kahimtang nga naguban niining kusganon nga paglimbong, mao nga silang nagsalikway niini, nagtoo gayud nga sila nagpasidungog kang Cristo pinaagi sa pagbungkag sa Iyang balaod, ug sila nagpadako sa Iyang katungdanan, samtang sila nagaguba sa Iyang doktrina! Oo, ilang gipasidunggan Siya sama sa gihimo ni Judas, sa iyang pag-ingon, 'Maghimaya ka, Agalon, ug mihalok Kaniya.' Ug sa makatarunganon moingon Siya ngadto sa matag usa kanila, 'Imo bang budhian ang Anak sa tawo uban sa usa ka halok?' Dili ra kini maglahi kay sa pagbudhi Kaniya uban sa usa ka halok, sa paghisgot bahin sa Iyang dugo, ug pagkuha sa Iyang korona; sa pagpasiga sa bisan diing bahina sa Iyang kasugoan, aron ingnon nga nagpalambo sila sa Iyang ebanghelyo. Ni adunay usa nga makaikyas niini nga sumbong, kinsa magawali sa pagtoo nga sa ingon niana nga paagi, sa laktod o dili laktod mopahiklin sa bisan unsa nga sanga sa pagtuman; nga magwali kang Cristo aron sa pagwagtang, o pagpahuyang sa bisan unsa nga pamaagi, sa labing gamay sa mga kasugoan sa Dios."— Ibid.

Alang niadtong nagaawhag nga "ang pagwali sa ebanghelyo maoy magatubag sa tanang tumong sa balaod,"si Wesley mitubag: "Mao kini sa hingpit among gisalikway. Dili kini makatubag sa unang tumong sa balaod, nga mao, ang pagpaila sa mga tawo bahin sa sala, ang pagpamata niadtong nangatulog gihapon sa ngilit sa impyerno." Si apostol Pablo nagpamatuud nga "pinaagi sa kasugoan mag-abut ang pag-ila sa sala; ug hangtod nga ang tawo moangkon sa sala, mobati siya sa iyang panginahanglan sa makahinlo nga dugo ni Cristo.... 'Sila nga maayo og lawas,' ingon maoy pagpaniid mismo sa atong Ginoo, 'wala magkinahanglan og mananambal, kundili sila nga nagmasakit lamang.' Busa dili makatarunganon, ang pagtanyag og mananambal ngadto kanila nga maayog mga lawas, o bisan kadtong naghunahuna nga mamaayo. Imo una sila pailhon nga sila masakiton; kay kundili dili sila magpasalamat sa imong pagbuhat. Sama ra usab nga dili makatarunganon ang pagtanyag kang Cristo kanila kansang kasingkasing maayo, nga wala pa gayud magbalatian."

Busa samtang magwali sa ebanghelyo sa grasya sa Dios, si Wesley sama sa iyang Agalon, naningkamot sa "pagpadako sa balaod, ug sa paghimo niini nga dungganon." Iyang gibuhat sa matinumanon ang buluhaton nga gihatag sa Dios kaniya, ug mahimayaon ang mga sangputanan nga gitugot kaniya sa pagsaksi. Sa pagsira sa iyang hataas nga kutay sa iyang kinabuhi sa kapin sa kawaloan ka tuig—kapin sa tunga sa usa ka gatus ka mga tuig nga iyang

gigamit sa ministeryo sa pagwali sa nagkalainlaing dapit—ang nagpaila nga mga sumusunod niya kapin sa tunga sa milyon ka mga kalag. Apan ang panon sa katawhan nga tungud sa iyang mga paghago natuboy gikan sa kalaglagan ug kaulawan sa sala ngadto sa labaw pa ka hataas ug kaputli sa kinabuhi, ug ang kadaghanon sa mga tawo nga pinaagi sa iyang pagpanudlo nakabaton sa labaw pa ka halalum ug madagayaon nga kasinatian, dili gayud maiisip hangtod nga ang panimalay sa mga tinubus pagatigumon ngadto sa gingharian sa Dios. Ang iyang kinabuhi naghatag og usa ka leksyon sa dili matukib nga bili ngadto sa matag usa ka Cristohanon. Hinaot nga kadto nga pagtoo ug pagpaubus, ang walay pagkakapoy nga kakugi, pagantos sa kaugalingon ug pagalagad niining sulugoon ni Cristo mapadayag unta sa mga simbahan karon!

Kapitulo 15 - Ang Biblia ug ang Rebolusyon sa France

Sa ikanapulo ug unum ka siglo ang Repormasyon, nga nagaabli sa Biblia ngadto sa katawhan, nangita ug mga pamaagi sa pagsulud sa tanan nga kanasuran sa Europe. Ang ubang nasod nagdawat niini uban sa kalipay, ingon nga usa ka mensahero sa Langit. Sa uban nga kayutaan, ang papado milampos sa dako nga bahin, sa pagbabag sa pagsulud niini; ug ang kahayag sa kahibalo sa Biblia, uban sa iyang nagakauswag nga mga kabuyohan, halos isalikway sa hingpit. Sa usa ka nasod bisan og ang kahayag nakasulud, wala kini masabti tungud sa kangitngit. Sulud sa kasiglohan, ang kamatuuran ug ang sayup nakigbisog alang sa paggahum. Sa katapusan midaog ang daotan, ug ang kamatuuran sa Langit gilabay sa gawas. "Mao kini ang paghukom sa silot, nga ang kahayag mianhi sa kalibutan, ug ang mga tawo nahigugma sa kangitngit labi kay sa kahayag." Juan 3:19. Ang nasod gipasagdan sa pagani sa mga bunga sa dalan nga iyang gipili. Ang pagpugong sa Espiritu sa Dios gikuha gikan sa katawhan nga nagatamay sa gasa sa Iyang grasya. Ang daotan gitugutan sa pagdangat sa pagkahamtong. Ug ang tibuuk kalibutan nakakita sa tinuyo nga pagsalikway sa kahayag.

Ang gubat batok sa Biblia, nagpadayon sulud sa daghan nga mga siglo didto sa France, nga misangko sa mga yugto sa Rebolusyon. Ang makalilisang nga kagubot mao lang ang tinuud nga sangputanan sa pagbabag sa Roma sa Kasulatan. (Tan-awa ang Appendix.) Kini nagpaila sa makatandog nga hulagway nga mao pay pagkasaksi sa kalibutan sukad, sa sangputanan sa pamalaod sa papado—usa ka hulagway sa mga sangputanan nga sa kapin sa usa ka libo ka tuig ang pagtolon-an sa iglesya Romana maoy gisunud.

Ang pagyatak sa Kasulatan panahon sa paggahum sa papado gipasidaan sa mga manalagna; ug ang Rebelador nagtudlo usab ngadto sa makalilisang nga mga sangputanan nga moabut ilabina ngadto sa France gikan sa paggahum sa "tawo sa sala."

Matod sa manulunda sa Ginoo: "Ang balaang siyudad ilang pagayatakyatakan sulud sa kap-atan ug duha ka bulan. Ug ang akong duha ka saksi, nga nanagsul-ub ug mga bisti nga sako pagahatagan kog kagahum sa paghimog propesiya sulud sa usa ka libo duha ka gatus ug kan-uman ka adlaw.... Ug sa makatapos na sila sa ilang pagpanghimatuod, ang mapintas nga mananap nga molugwa gikan sa bung-aw sa kahiladman nga walay kinutuban makiggubat batok kanila ug iyang pagadag-on sila ug iyang pamatyon sila, ug ang ilang mga patayng lawas anha managhay-ad sa kadalanan sa dakung siyudad nga, sa tinago nga pagkasulti, ginganlag Sodoma ug Egipto, diin didto ang ilang Ginoo ilansang sa krus.... Ug sila nga nanagpuyo sa yuta managkalipay tungod kanila ug managhatagayg mga gasa, tungod kay kining duha ka mga profeta nakahatag man ug kasakit ngadto sa mga nanagpuyo sa yuta. Apan tapos sa maong tulo ka adlaw ug tunga, usa ka gininhawa sa kinabuhi gikan sa Dios misulud kanila, ug sila nanagpanindog, ug ang mga nanagpakakita kanila giabut ug dakung kalisang." Pinadayag 11:2-11.

Ang mga panahon nga gihisgutan dinhi —kap-atan ug duha ka bulan," ug ang "usa ka libo duha ka gatus ug kan-uman ka mga adlaw"—managsama ra, mao ra nga nagrepresentar sa panahon nga ang iglesya ni Cristo magantos sa pagdaogdaog gikan sa Roma. Ang 1260 ka mga tuig sa paggahum sa papado nagsugod sukad sa pag-ugmad sa papado sa 538 A.D., ug kini matapos sa tuig 1798. (Tan-awa ang Appendix alang sa pahina 34.) Niana nga panahona ang kasundalohan sa France misulong sa Roma, ug ilang gibilanggo ang papa, ug namatay didto sa dapit nga gipalayasan kaniya. Bisan og dali ra ang pagpili sa bag-o nga papa human niadto, ang kagamhanan sa papado wala na gayud mahiulii sa iyang naandan nga gahum nga kanhi iyang nabatonan.

Wala na magpadayon ang paglutos sa iglesya sa tibuuk panahon sa 1260 ka mga tuig. Ang Dios sa Iyang kalooy sa mga tawo maoy nagpamubo sa panahon sa masakit nga pagsulay. Sa pagtagna sa "daku nga kagul-anan" nga moabut sa iglesya, nagsulti ang Manluluwas, "Gawas kon pamuboon kadtong mga adlawa, wala untay unod nga maluwas; apan tungod sa mga pinili pamubon kadtong mga adlawa." Mateo 24:22. Pinaagi sa kabuyohan sa Repormasyon, nahunong ang pagpanglutos sa wala pa ang 1798.

Bahin sa duha ka mga saksi, ang mana-lagna nagpamatuud sa dugang, "Ang mga saksi mao ang duha ka mga kahoyng olibo ug ang duha ka mga kandiliro nga nanagbarug sa atubangan sa Ginoo sa kalibutan." "Ang imong pulong," matod sa salmista, "mao ang lamparahan sa akong mga tiil ug kahayag sa akong dalan." Pinadayag 11:4; Salmo 119:105. Ang duha ka mga saksi nga nagrepresentar sa Kasulatan sa Daan ug Bag-o nga Tugon. Kining duha mahinungdanon nga mga pamatuud sa sinugdanan ug pagkamapadayunon sa balaod sa Dios. Ang duha mga saksi usab sa piano sa kaluwasan. Ang mga landong, mga halad, ug mga tagna sa Daan ug Bag-o nga Tugon nagatudlo ngadto sa usa ka umaabot nga Manluluwas. Ang mga Ebanghelyo ug mga Sulat sa Bag-o nga Tugon nagsulti bahin sa usa ka Manluluwas nga mianhi sa mao gayud nga paagi sumala sa gitagna pinaagi sa mga timailhan ug sa propesiya.

"Sila magatagna og usa ka libo og duha ka gatus ug kan-uman ka mga adlaw, nagbisti sa sako." Panahon sa labaw ka dako nga bahin niini nga panahon, ang mga saksi sa Dios nagpabilin diha sa kangitngit. Ang gahum sa papado nagtago gikan sa katawhan sa pulong sa kamatuuran, ug nagbutang sa ilang atubangan og bakak nga mga saksi aron sa pakiglalis sa pamatuud niini. (Tan-awa ang Appendix.) Sa pagdili sa mga tinugyanan sa simbahan ug sa kagamhanan sa Biblia; sa paghiwi sa pamatuud niini, ug gihimo ang tanang paningkamot aron ang mga tawo ug mga yawa makaimbento sa pagpasalaag sa hunahuna sa katawhan gikan niini; sa diha nga kadtong nangahas sa pagsangyaw sa sagrado nga mga kamatuuran niini gipangdakup, gipangbudhian, gisakit, gipiutan sa mga selda sa bilanggoan, gipatay tungud sa ilang pagtoo, o napugus sa pagpangalagiw ngadto sa kabukiran, ug ngadto sa mga lungib ug mga langub sa yuta—dayon ang matinumanon nga mga saksi nagabisti sa sako. Apan nagpadayon sila sa pagpamatuud sa tibuuk panahon sa 1260 ka mga tuig. Sa labing mangitngit nga mga panahon adunay matinumanon nga mga tawo nga nahigugma sa pulong sa Dios, ug

masibuton alang sa Iyang kadungganan. Ngadto niini nga mga alagad gihatag ang kaalam, gahum, ug katungud sa pagpamatuud sa Iyang kamatuuran sa tibuuk niining panahona.

"Ug kon may buot modagmal kanila, adunay kalayo nga magagula sa ilang baba ug magaut-ut sa ilang mga kaaway; kon may buot modagmal kanila, sa ingon niining paagiha siya pagapatyon." Pinadayag 11:5. Ang mga tawo dili makaikyas sa kastigo kon ilang yatakan ang pulong sa Dios. Ang kahulugan niining makalilisang nga pagbadlong makita sa katapusan nga kapitulo sa Pinadayag; "Akong pasidanan ang tanang magapatalinghog sa mga pulong sa profesiya nining basahona: kon adunay magadugang niining bisan unsa, kaniya igadugang sa Dios ang mga hampak nga gihisgutan niining basahona. Ug kon adunay magataktak ug mga pulong gikan sa mga pulong sa basahon niining profesiya, pagataktakon sa Dios ang iyang bahin diha sa kahoy nga nagahatag sa kinabuhi ug diha sa balaang siyudad, nga gihisgutan niining basahona." Pinadayag 22:18, 19.

Mao kana ang mga pasidaan nga gihatag sa Dios sa pagbantay sa mga tawo batok sa pag-usab sa bisan unsa nga paagi nga Iyang gipadayag o gisugo. Kining solemne nga pagpanimalus nag-apil sa tanan nga pinaagi sa ilang kabuyohan magagiya sa mga tawo sa dili pag-ila sa tinud-anay sa balaod sa Dios. Sila magpalisang ug magpakurog sa mga tawo nga magtiawtiaw sa pagtoo nga dili mahinungdanon ang pagtuman o ang paglapas sa balaod sa Dios. Ang tanan nga mopaibabaw sa ilang mga opinyon nianang diosnong pagpadayag, ang tanan nga mousab sa tin-aw nga kahulugan sa Kasulatan aron sa pagpahaum sa ilang kasayon, o aron lang sa pagpahiuyon sa kalibutan, nagbutang sa ilang kaugalingon sa makalilisang nga katungdanan. Ang nasulat nga pulong, ang balaod sa Dios, maoy magsukud sa kinaiya sa tawo, ug magsilot sa tanan nga makaplagan nga nakulangan niining dili masayup nga sukdanan.

"Sa pagkatapos na nila (nagatapos pa) sa ilang pagpamatuud." Ang panahon nga ang duha ka mga saksi nagtagna nga nagbisti og sako natapos na niadtong 1798. Sa nagkahaduul na sila sa pagtapos sa ilang buluhaton sa tago, gubaton sila sa gahum nga gihulagway ingon nga "ang mananap nga nagasaka gikan sa walay kinutoban nga bung-aw." Sa daghan nga kanasuran sa Europe ang mga gahum nga nagmando sa iglesya ug estado sulud sa mga kasiglohan gimandoan ni Satanas, pinaagi sa papado. Apan gipakita dinhi ang usa ka bag-o nga pagpakita sa gahum ni Satanas.

Maoy pamaagi sa Roma, ilalum sa pagtakuban sa balaan nga pagtahod sa Biblia, sa pagsira niini sa dili maantigohan nga pinulongan ug gitago gikan sa katawhan. Ilalum niini nga paggahum ang duha ka mga saksi nagtagna, nga "nagbisti sa sako." Apan adunay lain nga gahum—ang mananap nga migula gikan sa walay kinutuban nga gahong—mitindog aron sa pagpadayag, nga makiggubat sa Pulong sa Dios.

Ang "dakung siyudad" nga diha sa iyang mga dalan gipatay ang mga saksi, ug diin naghay-ad ang ilang patay nga mga lawas, "mao ang espiritual nga Ehipto." Sa tanan nga kanasuran nga gipaila sa kasaysayan sa Biblia, ang Ehipto maoy labing maisugon nga

nagsalikway sa pagkaanaa sa buhi nga Dios, ug misupak sa Iyang mga sugo. Walay lain nga hari nga nakapangahas sa dayag nga pagrebelde batok sa kagamhanan sa Langit kay sa hari sa Ehipto. Sa pagdala ngadto kaniya sa mensahe pinaagi kang Moises, sa ngalan ni Jehova, sa mapagarbohon mitubag si Faraon, "Kinsa ba kana si Jehova, nga magatuman ako sa iyang tingog sa pagpalakaw sa Israel? Wala ako makaila og Jehova, ni akong palakawon kining Israel." Exodo 5:2. Mao kini ang ateismo, ug ang nasod nga girepresentahan sa Ehipto motingog sama sa pagsalikway sa mga pagangkon sa buhi nga Dios, ug magpakita sa sama nga espiritu sa pagsukol ug pagkawalay pagtoo. Ang "dakung ciudad" gipanigingon usab sa, "espirituwal" sa Sodoma. Ang pagkadaotan sa Sodoma sa paglapas sa balaod sa Dios gipakita ilabina sa pagpatuyang sa mga binuhatan. Ug kini nga sala daw maoy nagalabaw sa kanaiyahan sa nasod nga mohaum sa gihulagway niini nga kasulatan.

Sumala sa mga pulong sa manalagna, unya, sa hamubo nga panahon, sa pila ka panahon sa wala pa ang 1798 adunay gahum nga nagagikan kang Satanas ug sa iyang kinaiya motindog aron sa pakiggubat batok sa Biblia. Ug sa yuta diin ang pagpamatuud sa duha ka mga saksi sa Dios pahilumon, didto mapadayag ang ateismo ni Faraon, ug sa pagkamapatuyangon sa Sodoma.

Kini nga tagna nakadawat sa labing tukma ug tumong nga katumanan diha sa kasaysayan sa France. Panahon sa Rebolusyon sa 1793, "ang kalibutan sa unang higayon nakadungog sa panagtigum sa mga tawo, nangatawo ug naedukar sa sibilisasyon, ug nagaangkon sa katungud sa paggahum sa usa sa labing maanindot nga mga nasod sa Europe, mipataas sa ilang nagkausa nga tingog sa pagsalikway sa labing solemne nga kamatuuran nga kinahanglan dawaton sa kalag sa tawo, ug midumili sa tingub sa pagtoo ug pagsimba sa Makagagahum."—Sir Walter Scott, LIFE OF NAPOLEON, vol. 1, ch. 17. "Ang France mao ra ang nasod sa kalibutan nga adunay matuud nga rekord, nga ingon nga usa ka nasod iyang gibakyaw ang iyang kamut sa dayag nga pagsukol batok sa Magbubuhat sa uniberso. Daghan sa mapasipalahon, daghan sa mga dili motoo og Dios, nga diha sa kanunay, ug magpadayon gihapon, sa England, Germany, Spain, ug bisan diin pa; apan ang France maoy nagalabaw nga lahi sa kasaysayan sa kalibutan nga usa ka nasod nga pinaagi sa iyang asembleya o lawak balaoran nagpakanaog og kamandoan sa pagsalikway sa pagkatinuud sa Dios, ug nga ang tanang nagpuyo sa ulohang siyudad, ug ang baga nga lumulupyo sa bisan diin nga dapita, mga babaye ug mga lalaki, nagsayaw ug nag-awit sa kalipay sa pagdawat sa pahibalo."— BLACKWOOD'S MAGAZINE, Nobyembre, 1870.

Ang France nagpakita usab sa kinaiyahan sama sa Sodoma. Panahon sa Rebolusyon adunay napadayag nga kahimtang nga pagkunhod sa moralidad ug pagdagsang sa kadaotan nga sama sa nakaingon sa kalaglagan sa mga siyudad ug kapatagan. Ug ang istoryador nag-asoy sa paghiusa sa ateismo ug sa pagkamapatuyangon sa France, sumala sa natala sa tagna: "Ang suud nga pagkadugtong niini nga mga balaod nga nanginlabot sa rilihiyon mao ang pagpahuyang sa panaghiusa sa kaminyoon—ang labing sagrado nga panagkauban nga mahimo sa mga tawo, ug ang pagkamapadayunon niini maoy makahatud ngadto sa kalig-on

sa katilingban—ngadto sa kasabutan sa kagamhanan nga sibil nga lumalabay lamang, diin ang duha ka mga binuhat magkasabot ug mahimo usab nga magkabulag sumala sa ilang gusto.... Kon ang mga daotan magkahiusa sa pagbuhat aron sa pagkakaplag og usa ka paagi sa labing epektibo pagguba sa bisan unsa nga balaanon, matahum, o mapadayunon sa lumad nga kinabuhi, ug pagbaton usab sa maong panahon sa kasigurohan nga ang binuang nga maoy ilang tumong nga buhaton padayunon gikan sa usa ka kaliwatan ngadto sa lain, dili unta sila makaimbento og labaw pa ka epektibo nga piano kay sa pagdaot sa kaminyoon.... Si Sophie Arnoult, usa ka artista nabantog nga maayong mosulti og maalamon nga mga pulong nag-ingon, "naghulagway sa republican nga kaminyoon ingon nga 'sakramento sa pagpanapaw.' "—Scott, vol. 1, ch. 17.

"Diin usab ang atong Ginoo gilansang." Kini nga pagtakda sa tagna natuman usab sa France. Walay yuta nga sama kaniya nga nagbaton sa espiritu sa pakigaway batok kang Cristo sa hilabihan nga pagpadayag. Walay laing nasod diin ang kamatuuran nakahibalag sa labi ka pait ug kabangis nga pagsupak. Ang paglutos nga gihimo sa France sa mga nagasugid sa ebanghelyo, iyang gilansang si Cristo pinaagi sa Iyang mga apostoles.

Sa nagsunud nga mga siglo ang dugo sa mga balaan giula. Samtang ang mga Waldenses naghalad sa ilang kinabuhi sa kabungturan sa Piedmont "alang sa pulong sa Dios, ug alang sa pamatuud ni Cristo Jesus," ang sama nga mga saksi ngadto sa kamatuuran gidala sa ilang mga kaigsoonan, ang mga Albigenses sa France. Sa kaadlawan sa Repormasyon, ang iyang mga apostoles gipamatay pinaagi sa makalilisang nga pagsakit. Mga hari ug mga harianon, dungganon nga mga babaye ug huyang nga nga dalaga, ang garbo ug ang kamaisugon sa nasod nagkombira sa pagtan-aw sa mga pagagulo sa mga martir ni Jesus. Ang isog nga mga Huguenot, nakigbatok niadto nga mga katungud nga gimahal sa tawhanon nga kasingkasing, nag-ula sa ilang dugo sa daghang malisud nga mga natad sa panggubatan. Ang mga Protestante giisip nga mga gukdonon sa balaod, adunay ganti alang sa ilang mga ulo, ug sila gipangita sama sa ihalas nga mga mananap.

Ang "Iglesya sa Kamingawan," ang pila ka mga kaliwatan sa karaan nga mga Cristohanon nga naglangan gihapon didto sa France sa ikanapulo og walo ka siglo, nga nanago sa kabukiran didto sa habagatan, nagmahal gihapon sa pagtoo sa ilang mga amahan. Samtang nangahas sila sa pagtigum magabii sa daplin sa bungtod o sa lasang, gipanggukod sila sa mga sundalo, ug giguyod sila ngadto sa pagkaulipon sa tibuuk kinabuhi sa mga sakayan. "Ang labing putli, ug ang labing maayo og panglihok, ug ang labing malantip og salabutan sa France, gikadinahan, diha sa makalilisang nga pagsakit, taliwala sa mga tulisan ug mga mamumuno." (Tanawa ang Wylie, b. 22, ch. 6.) Ang uban, gikaloy-an, gipamusil lang sa dayag, walay mga armas ug walay mahimo, nangluhod sila sa pagampo. Ginatus nga mga tigulang, walay panalipod nga mga babaye ug inosente nga kabataan gipamatay sa dapit nga ilang gitiguman. Sa ilang paglatas sa mga kabukiran o kalasangan, diin sila naanad sa pagtigum, dili kahibudngan nga "sa matag upat ka lakang adunay mga lawas nga patay nga nagkatag, mga patay nga gipangbitay sa kakahoyan." Ang ilang nasod, "nahimong dakung

kamingawan sa kangitngit pinaagi sa espada, sa hatsa, dinagkutan nga sulo, “nahimo nga usa halapad, mangiub nga kamingawan.” “Kini nga mga pagpanghasi sa kinabuhi... wala mahimo sa panahon sa mangitngit nga katuigan, apan nianang maalamon nga panahon ni Louis X1V. Ang syensya gipalambo, ug nagdagsang ang kahibalo, sa panahon nga ang mga halangdon sa hukmanan ug ulohan nga mga siyudad maalamon ug larino nga manunulti, ug nakaapekto pag-ayo sa mga grasya sa kalumo ug kalooy.”— Ibid., b. 22, ch. 7.

Apan ang labing maitum sa maitum nga listahan sa krimen, labing makalilisang taliwala sa yawan-on nga mga buhat sa tanan nga makahahadlok nga mga siglo, mao ang Pagpamatay sa San Bartolome. Ang kalibutan mahinumdum gihapon sa makapakurog nga kalisang sa mga talanawon niadtong labing tinalawan ug bangis nga pagpamatay. Ang hari sa France, gidasig sa Romanista nga kaparian ug mga kaabag sa simbahan, maoy nagtugot sa makalilisang nga buhat. Ang dakung kampana sa palasyo, nagbagting sa tungang gabii, maoy nagtawag sa pagsugod sa pagpang-ihaw. Linibo nga mga Protestante nga malinawon nga nangatulog sa ilang mga balay, nagsalig sa masaarong dungog sa ilang hari, gipangguyod sa gawas nga walay kalibutan sa mahitabo, ug gipamatay.

Ingon nga si Cristo maoy dili makita nga pangulo sa Iyang katawhan gikan sa kaulipnan sa Ehipto, si Satanas usab maoy dili makita nga pangulo sa iyang mga sakup niini nga makalilisang nga buhat sa pagdugang sa kadaghanon sa mga martir. Nagpadayon ang pagpamatay sulud sa pito ka adlaw didto sa Paris, ang unang tulo maoy dili maasoy nga kabangis. Ug wala lamang kini buhata sulud sa siyudad, kundili pinaagi sa pinasahi nga kamandoan sa hari giapil usab ang tanang probinsya ug mga lungsod diin adunay Protestante. Walay pili sa edad, malalaki o mababaye. Ni ang inosente nga bag-o nga natawo ug ang mga ubanon na gilabyan. Mga dungganon ug mga mamumuo, tigulang o batan-on, inahan ug iyang anak, gipamatay pagdungan. Sa tibuuk France ang pagpang-ihaw milungtad og duha ka bulan. Kapitoan ka libo sa pinakabulak sa nasod ang nangamatay.

“Sa paglapnag sa balita mahitungud sa pagpamatay miabut sa Roma, ang pagmaya sa mga kaparian walay giilang kinutubanan. Gigantihan ni Lorraine ang mensahero og libo ka mga korona; ang kanyon ni Sto. Angelo nagdahunog sa malipayon nga saludo; ug ang mga kampana mibagting gikan sa matag tore; ang mga daub nagbali sa kagabhion ngadto sa kabuntagon; ug si Gregory XIII, kinuyogan sa mga kardinal ug uban pa nga iglesyanhon nga mga ha-langdon, nagprosesyon paingon ngadto sa simbahan sa Sto. Louis, diin ang kardinal sa Loraine nag-awit og Te Deum.... Usa ka medalya ang gikulit aron sa paghandum sa mahimayaon nga pagpamatay; tulo ka mga kwadro nga Vasari anaa gihapon sa Vatican, naghulagway sa pagpangataki sa mga kardinal, ang hari sa konsilyo nga nagplano sa pagpamatay, ug ang mismo nga hitabo sa pagpamatay. Gipadad-an ni Gregory si Charles og Bulawan nga Rosas; ug upat ka bulan ang milabay human ang pagpamatay...malipayon siya nga naminaw sa wali sa French nga pari...nga nagsulti ‘niadtong adlawa nga puno sa kalipay ug pagmaya, sa pagkadawat sa balita, ug midangat sa solemne nga pagbati alang sa paghatag

og mga pasalamat sa Dios ug kang Sto. Louis.' "—Henry White, THE MASSACRE OF ST. BARTHOLOMEW, ch. 14, par. 34.

Ang mao nga espiritu nga nag-awhag sa Pagpamatay sa San Bartolome maoy nangulo sa mga talan-awon sa Rebolusyon.

Si Cristo Jesus giisip nga usa ka mangingilad, ug ang singgit sa mga French nga walay pagtoo og Dios, "Laglagon ang Patay-gutum," nagpasabut nga si Cristo. Ang pagpangahas sa pagpasipala sa langit ug ang dulumtanan nga pagkadaotan nanagkuyog, ug ang labing mangil-ad sa mga tawo, ang labing pinasagdan nga mananap sa kamaldito ug bisyo, maoy gituboy pag-ayo. Niining tanan, ang labing taas nga pagtahod gihatag ngadto kang Satanas; samtang si Cristo, sa Iyang mga kinaiyahan sa kamatuuran, kaputli, ug dili hinakog nga gugma, maoy gilansang.

"Ang mananap nga mitumaw gikan sa walay kinutoban nga gahong sa yuta makiggubat kanila, ug modaug batok kanila, ug mopatay kanila." Ang gahum nga walay pagtoo sa Dios nga naghari sa France panahon sa Rebolusyon ug ang paghari sa kahadlok, nakiggubat sa Biblia sa matang nga wala pa masaksihi kanhi sa kalibutan. Ang pagsimba sa Dios giwala sa Nasudnon nga Asembleya. Ang mga Bibila gipanigum ug gisunog sa publiko uban sa kutub nga mapadayag nga kasuko. Giyatakan ang balaod sa Dios. Ang mga tinukod sa Biblia gibungkag. Ang semana nga Igpapahulay gihiklin, ug gipulihan sa matag ikanapulo ka adlaw sa paghudyaka ug sa pagpasipala batok sa Dios. Ang bawtismo ug Communion gidili. Ug ang mga pahibalo gipapilit sa dayag sa sementeryo nagpamatuud nga ang kamatayon maoy dayon nga katulog.

Ang pagkahadlok sa Dios giingon nga halayo ra kaayo gikan sa sinugdan sa kaalam ug nga kini maoy sinugdanan sa kabuangan. Ang tanang rilihiyoso nga pagsimba ginadili, gawas kon alang sa kagawasan ug sa nasod. "Ang obispo sa batakang balaod sa Paris gipauna aron sa pagpangulo sa labing makauulaw nga pagpakaaron-ingnon nga wala pa mahimo sukad sa usa ka nasudnon nga pagpadayag.... Siya gipadayag sa bug-os nga prosesyon, sa pagpahayag diha sa Katiguman nga ang rilihiyon nga iyang gitudlo sa daghan nga katuigan kanhi, sa matag bahin, maoy usa ka pagpatootoo sa pagkapari, nga wala gayuy patukuranan bisan sa kasaysayan o sa sagrado nga kamatuuran. Wala na niya angkona diha sa kasolemne ug dayag nga mga pulong ang pagkaanaa sa Dios, nga sa pagsimba Kaniya, siya natugyan, ug nagtugyan na sa iyang kaugalingon ngadto sa pagtahod sa kagawasan, kaangayan, kamaayo, ug sa moralidad. Iyang gibutang sa lamisa ang mga dayandayan sa iyang kupo sa pagkaobispo, ug nagdawat sa paggakus nga minagsoon sa pangulo sa Konbensyon. Daghan nga namulag nga mga pari misunud sa panig-ingnan niining pangulo sa simbahan."—Scott, vol. 1, ch. 17.

"Ug sila nga nanagpuyo sa yuta magamaya tungod kanila, ug managkalipay, ug magpadala og mga gasa sa usa ngadto sa usa; tungod kay kining duha ka mga manalagna nagsakit kanila sa nanagpuyo sa yuta." Ang mga walay pagtoo og Dios sa France nagpahilum

sa tingog nga nagabadlong sa duha ka mga saksi sa Dios. Ang pulong sa kamatuuran naghay-ad nga patay diha sa iyang mga dalan ug kadtong nagadumut sa mga pagpugong ug mga kasugoan sa balaod sa Dios nangalipay. Mga tawo diha sa publiko wala na moila og Dios sa Langit. Sama sa karaang mga makasasala, sila mituaw, "Giunsa man sa pagkahibalo sa Dios? ug aduna bay kahibalo didto sa Labing Hataas?" Salmo 73:11.

Uban sa mapasipalahon nga pagpangahas nga dili na katoohan, usa sa mga pari sa bag-o nga kamandoan nag-ingon: "Dios, kon anaa ka man, bawia ang imong nasamdan nga ngalan. Wala ako moila kanimo! Nagpakahilum ka lang. Wala ka mangahas sa pagpabuto sa Imong mga dalogdog! Kinsa ba, sa human niini motoo sa Imong pagkatinuud?"—Lacretelle, HISTORY OF EUROPE, vol. 1, ch. 10. Daw unsa nga pagsubli kini sa gisulti ni Faraon: "Kinsa ba si Jehova, nga magatuman ako sa iyang tingog?" "Wala ako makaila kang Jehova!"

"Ang buang nag-ingon sa iyang kasingkasing, Walay Dios." Salmo 14:1. Ug si Jehova nagpamatuud bahin niining nagadaot sa kamatuuran, "Ang ilang kabuangan mapadayag ngadto sa tanan." 2 Timoteo 3:9. Human sa pagsalikway sa France sa pagsimba sa buhi nga Dios, "Siya nga hataas ug halangdon nga nagapuyo sa walay katapusan," sulud lang sa hamubo nga panahon hangtod nga siya mikanaog ngadto sa makauulaw nga pagsimba og Dyosa sa Salabutan, sa persona sa usa ka bigaon nga babaye. Ug kini anaa sa representante sa nagakatigum nga mga pangulo sa asembleya sa nasod, ug sa iyang labing hataas nga mga pangulo sa sibil ug sa pamalaod! Matod pa sa magsasaysay: "Usa sa mga seremonyas niining nabuang nga panahon nagabarog nga walay kaatbang sa walay kapuslanan uban sa walay pagkabalaan. Ang mga pultahan sa Katiguman giablihan alang sa banda sa mga musikero, nga giunahan sa mga sakup sa kapunungan sa munisipyo nga misulud diha sa solemne nga prosesyon, nagaawit sa alawiton sa kagawasan, ug giubanan, sa ilang umalabot nga simabahonon, usa ka tinabunan nga babaye nga ilang gitawag og Dyosa sa Salabutan. Sa pag-abut na niini didto sa ganghaan, gikuha ang tabon ug nakita ang matahum nga lawas, ug gitapad kini sa toong kamut sa presidente, sa diha nga nailhan kini nga mao ang babaye nga tigsayaw didto sa opera.... Ngadto niini nga persona, ingon nga maoy labing haum nga paghulagway sa rason nga ilang gisimba, ang Nasudnon nga Asembleya sa France naghatag sa ilang dayag nga pagtamud.

"Kining daotan ug binuang nga buhat adunay usa ka sundanan; ug ang pagpabarog sa gibag-o ug gisunud sa tibuuk nasod sa mga dapit diin ang mga nagpuyo naghandum sa pagpakita sa ilang kaugalingon nga makatupong sa tanan nga gitas-on sa Rebolusyon."—Scott, vol. 1, ch. 17.

Matod sa orador nga maoy nag-ugmad sa pagsimba sa Salabutan: "Mga Magbabalaod! Ang pagkapanatiko naghatag og agianan alang sa rason. Ang hanap nga mga mata niini dili makatutok sa kasilaw sa kahayag. Niining adlawa ang baga nga panon nagkatigum ilalum sa iyang maanindot nga mga atup, nga sa unang higayon, mopalanog pag-usab sa tingog sa kamatuuran. Didto ang mga French nagsaulog sa matuud nga pagsimba—nga mao ang

Kagawasan ug Salabutan. Didto among nahulma ang bag-o nga mga tinguha alang sa kalamboan sa mga kasundalohan sa Republika. Didto atong isalikway ang walay kinabuhi nga pagsimba sa dili molihok nga mga dyosdyos alang niana nga Salabutan—kining may kinabuhi nga dagway, ang labaw sa mga binuhat.”—M. A. Theirs, HISTORY OF THE FRENCH REVOLUTION, vol. 2, mga pahina 370, 371.

Sa pagdala na sa dyosa ngadto sa Katiguman, gikuptan sa orador ang kamut niini, ug miatubang sila sa katilingban ug miingon: “Mga tawo, hunong na kamo sa pagkurog atubangan sa walay gahum nga mga dalogdog sa Dios nga ginama lang sa inyong mga kahadlok. Sukad karon ayaw na kamo pag-ila sa pagka-Dios kundili sa Salabutan. Akong itanyag kaninyo ang labing halangdon ug labing putli nga dagway; kon kinahanglan kamo magbaton ug mga dyosdyos, maghalad lang kamo ngadto sa sama niini.... Panghapa kamo atubangan sa halandon nga Senado sa Kagawasan, oh! Belo sa Rason!”

“Ang dyosa, human gaksa sa pangulo, gipasakay sa matahum nga salakyan, ug giagi, taliwala sa bagang duut sa katawhan, ngadto sa katedral sa Notre Dame, aron ipuli sa Dios. Dayon gibutang siya sa hataas nga altar, ug nagdawat sa pagdayeg sa tanan nga nanambong.”—Alison, vol. 1, ch. 10.

Gisundan kini, sa wala madugay sa pagsunog sa Biblia atubangan sa publiko. Sa usa ka higayon “ang Bantugan nga Kapunungan sa Museyo” misulud sa hawanan sa munisipyo, nga nagkanayon. “Vive la Raison!” ug nagdala sa katunga nga sunog nga mga libro sa tumoy sa tukon nga gibandera, ang uban niini ang brebiyaryo, basahon sa Misa, ug ang Daan ug Bag-o nga mga Tugon, nga “gisunog didto sa dakung kalayo,” nag-ingon ang presidente, “ang ilang tanang kabuangan nga gipahimo sa tawhanong kaliwat.”— JOURNAL OF PARIS, 1793, No. 318. Kinutlo gikan sa Buchez-Roux, COLLECTION OF PARLIAMENTARY HISTORY, vol. 30, mga pahina 200, 201.

Ang papado ang nagsugod sa buhat nga maoy ginatapos sa ateismo. Ang paagi sa Roma maoy naghimo niadto nga mga kondisyon, sosyal, politikal, ug sa rilihiyon, nga nagpadali sa France ngadto sa iyang pagkaguba. Ang mga magsusulat nagaasoy bahin sa mga makalilisang nga kaagi sa Rebolusyon, nagaingon nga kadtong mga pagpatuyang ipasangil gayud ngadto sa trono ug sa simbahan. (Tan-awa ang Appendix.) Diha sa higpit nga hustisya kinahanglan kini ipahamtang diha sa iglesya. Ang papa maoy naghilo sa hunahuna sa mga hari batok sa repormasyon, ingon nga kaaway sa gingharian, usa ka butang nga nagdala sa kagubot nga makatalagmanon sa kalinaw ug kahusay sa nasod. Ang maalamon nga pamaagi sa Roma maoy nakadasig sa labing grabe nga minaldito ug mapait nga pagpanglupig nga nagagikan sa trono.

Ang espiritu sa kagawasan mikuyog sa Biblia. Bisan diin gidawat ang kamatuuran, nahigmata ang mga hunahuna sa katawhan. Ilang gisugdan pagtangtang ang mga kadena nga naghigut kanila ingon nga mga ulipon sa pagkaignorante, sa bisyo, ug sa pagpatootoo.

Nagsugod sila sa paghunana ug pagbuhat ingon nga mga tawo. Nakita kini sa mga hari, ug mikurog sa ilang pagpangharihari.

Dili hinay ang Roma sa pagpadilaab sa ilang masinahon nga mga kahadlok. Nagsulti ang papa sa magmamando sa France sa tuig 1525: "Kini nga kabuang [Protestantismo] dili lamang magpalibog ug moguba sa rilihiyon, kundili sa tanang kagamhanan, kadungganan, mga kasugoan, ug gawas sa mga ranko."—G. de Felice, HISTORY OF THE PROTESTANTS OF FRANCE, b. 1, ch. 2, par. 8. Pila ka tuig sa ulahi usa ka dungganon nga papista nagpasidaan sa hari: "Labing halangdon, ayaw pagpalingla. Ang mga Protestante makalumpag sa tanan nga sibil ug rilihiyoso nga kamandoan.... Ang trono mahimutang sa dako nga katalagman maingon sa altar.... Ang pagpaila og bag-o nga rilihiyon kinahanglan nga magpaila og bag-o nga kagamhanan."—D'Aubigne, HISTORY OF THE REFORMATION IN EUROPE IN THE TIME OF CALVIN, b. 2, ch. 36. Ug ang mga teyologo naghangyo sa dili maayong pagtagad sa katawhan pinaagi sa pagpamatuud nga ang doktrina sa Protestante maoy "naglingla sa mga tawo palayo sa mga binag-o ug mga binuang; nakaagaw kini sa pagtahod sa mga tawo sa hari, ug makadaot sa Iglesya ug Estado." Busa ang Roma nagmalampuson sa pagpalihok sa France sa pakigbatok sa Repormasyon. "Kini nagpataas sa trono, nakapanalipod sa mga dungganon, ug nagpalig-on sa mga balaod, ug ang espada maoy una nga gihuso sa sakuban didto sa France."—Wylie, b. 13, ch. 4.

Wala kaayo makita sa mga pangulo sa yuta ang mga sangputanan niadtong makatalagmanon nga pamaagi. Ang pagtolon-an sa Biblia matanum unta sa hunahuna ug kasingkasing sa katawhan niadto nga mga patukoranan ug hustisya, pagpugong, kamatuuran, kaangayan, ug pagkamanggihatagon nga maoy pamagang nga bato sa kalamboan sa usa ka nasod. "Ang pagkamatarung makatuboy sa usa ka nasod." Pinaagi niana, "ang trono mapalig-on." Proverbio 14:34; 16:12. "Ang buhat sa pagkamatarong mao ang pakigdait;" ug ang sangputanan, "kalinaw ug kasigurohan sa hangtud." Isaias 32:17. Siya nga motuman sa diosnon nga balaod sa labing tinuud motahod ug motuman sa mga balaod sa iyang nasod. Siya nga mahadlokon sa Dios magpasidungog sa hari sa pagpatunhay sa tanang hustisya ug makatarunganon nga kagahum. Apan ang dili malipayon nga France nagdili sa Biblia, ug nagbabag sa iyang tanang tinunan. Sulud sa daghan nga mga siglo, mga tawo nga adunay baroganan ug kadungganan, mga tawo nga halalum og mga pangisip ug kusog sa moralidad, kinsa adunay kaisog sa pagsugid sa ilang mga baroganan, ug pagtoo sa pagantos alang sa kamatuuran—sulud sa kasiglohan kini nga mga tawhana nagalagad ingon nga mga ulipon sa mga sakayan sa dagat, nangamatay sa bitayan, o nangadunot sa ilang mga bilanggoan. Linibo ang nakakaplag sa ilang kaluwasan pinaagi sa pagkalagiw; ug kini nagpadayon sulud sa duha ka gatus ug kalim-an ka tuig human sa pagabli sa Repormasyon.

"Talagsa lang sa kaliwatan sa tagaFrance niana nga hataas nga panahon ang wala makasaksi sa pagpanglagiw sa mga tinun-an sa ebanghelyo sa wala pa ang hilabihan nga kasuko sa manglulutos, ug ilang gidala uban kanila ang malantip nga salabutan, mga arte, ang kakugi, ang kahusay, nga sa niini sila nahimong inila sa pagkalabaw, aron sa pag-ugmad sa

mga kayutaan nga ilang nadangpan. Ug sa pagkasama niini sa ilang pagpuno pag-usab sa uban nga kanasuran niini nga maayo nga mga gasa, nabasiyohan sila sa ila. Kon ang tanan nga gipalayas nagpabilin pa sa France; kon, sulud niining tulo ka gatus ka tuig, ang kahanas sa mga hininginlan nga nag-ugmad sa iyang yuta; kon, sulud niining tulo ka gatus ka tuig, ang kakugi, ang ilang kalantip sa paglalang ug gahum sa pagtulutimbang nakapalambo sa iyang literatura ug nakapalambo sa iyang syensya; kon ang ilang kaalam nagagiya pa sa iyang mga konsilyo, ang ilang kaisog sa pakigaway sa iyang mga gubat, ang ilang pagkamakiangayon sa paghulma sa iyang mga balaod, ug ang rilihiyon sa Biblia sa pagpalig-on sa salabutan ug sa paggahum sa kaisipan sa iyang katawhan, daw unsa unta nga himaya niining adlawa ang magapuno sa France! Daw unsa ka dako, kamalamboon, ug pagkamalipayon nga nasod—usa ka sulundan ngadto sa kanasuran—nga iya untang madangatan!

"Apan ang dili makakita ug dili matandog nga pagkagahi sa salabutan nanggukod sa matag usa ka magtutudlo sa pagkamaayo aron manggawas sa iyang yuta, sa matag-usa ka kampiyon sa kahusay, ang matag usa ka manlalaban sa trono; miingon ngadto sa mga tawo nga unta maoy makahimo sa ilang nasod nga "bantugan ug himaya" sa yuta, Magpili ka kon unsay imo, bitayan o hinginlan. Sa katapusan ang pagkaguba sa estado nahingpit; ug wala nay nagpabilin nga kaisipan nga pugngan; wala nay rilihiyon nga ganuyon ngadto sa bitayan; wala nay pagkamaunungon nga gukuran sa pagpalayas."—Wylie, b. 13, ch. 20. Ug ang Rebolusyon uban sa iyang tanan nga pagkamakalilisang, maoy gihandum nga sangputanan.

"Uban sa pagkalagiw sa mga Huguenot miabut ang kinatibuk-an nga pagkaubus sa France. Ang malamboon nga mga maggalama nga mga dakbayan nahugno ngadto sa pagkadugta; ang mga mabuhong nga distrito nahibalik ngadto sa ilang lumad nga kalasangan; pagkahabol sa malantip nga kaisipan ug ang pag-ubus sa moralidad maoy mipuli sa panahon sa kalamboan. Ang Paris nahimong usa ka dako nga balay sa mga timawa, ug gibanabana nga, sa pag-abut sa Repormasyon, duha ka gatus ka libo nga mga makililimus nangayo og tabang gikan sa mga kamut sa hari. Ang mga Jesuita lamang maoy milambo niini nga nagkadunot nga nasod, ug nagagahum uban sa makalilisang nga pagpangulipon sa mga simbahan ug mga tulunghaan, sa mga bilanggoan ug sa mga galera."

Ang ebanghelyo mao unta ang makadala ngadto sa France sa kasulbaran niadtong politikanhon ug sosyal nga mga suliran nga nakapalibog sa kahanas sa kaparian, sa iyang hari, ug sa iyang mga magbabalaod, ug sa katapusan nakapatundag sa nasod ngadto sa kagubot ug pagkaguba. Apan ilalum sa paggahum sa Roma, nawadan ang katawhan sa mahimayaon nga leksyon sa Manluluwas sa pagdumili sa kaugalingon ug sa dili hakog nga gugma. Gipasalaag sila gikan sa pagkinabuhi nga magdumili sa kaugalingon alang sa kaayohan sa uban. Ang mga dato wala makakaplag sa pagbadlong sa ilang pagdaogdaog sa mga kabus, ang mga kabus walay tabang alang sa ilang pagpaulipon ug sa pagkamakaalaot. Ang kahakog sa mga dato ug sa mga gamhanan nagatubo ngadto sa kadayag ug kamalupigon. Sulud sa ginatusan ka mga tuig ang kahakog ug pagpatuyang sa mga dungganon misangpot ngadto sa nagakagot nga

pagpanglimbong sa mga magyuyuta. Ang mga bahandianon magbutangbutang og sayup sa mga kabus, ug ang mga kabus nanagdumut sa mga dato.

Sa daghan nga mga probinsya ang mga estado gigamhan sa mga harianon, ug ang mga trabahante mga saup lamang; ilalum lang sila sa kalooy sa ilang mga agalon, ug pugson sa pagtuman sa ilang walay puas nga mga panginahanglan. Ang lulan sa pagtabang sa iglesya ug sa estado napahat sa kasarangan ug sa ubus nga hut-ong sa katilingban, nga gipabugatan sa pagpabuhis sa sibil nga mga kagamhanan ug sa kaparian. “Ang kalipayan sa mga dungganon maoy giila nga labing hataas nga balaod; ang mga mag-uuma ug mga mamumuo mahimong gutumon, apan dili gayud magpakabana ang mga manlulupig.... Ang mga tawo gipugus sa kada lihok sa pagkonsulta alang lamang sa kaayohan sa agalon. Ang kinabuhi sa mga mamumuo maoy kinabuhi sa walay hunong nga pagtrabaho ug walay undang nga kapit-os; ang ilang mga pagmulo, kon mangahas man ugaling sila sa pagriklamo sugaton lang kini sa kasuko sa agalon. Ang mga hukmanan sa hustisya kanunay lang maminaw sa harianon kay sa nagriklamo nga mamumuo; anad kaayo sa pagdawat ang mga maghuhukum og mga hiphip; ug ang bisan unsay kagustohan sa anaa sa kaharian maoy labanan sa balaod, pinaagi niini nga sistema sa pagkadunot sa tibuuk uniberso. Ang mga buhis nga napuga gikan sa komon nga mga tawo, sa mga bantugan sa nasod sa pikas nga bahin, ug sa kaparian sa lain nga bahin, wala gayuy katunga niini nga maabut ngadto sa panudlanan sa gingharian o sa simbahan; ang uban gamiton sa pagusikusik sa pagpatuyang sa gusto. Ug ang mga tawo nga maoy naghukhuk sa mga kabus dili apil sa pagbayad og buhis, ug maoy itudlo sumala sa balaod o sa nabatasan sa panggamhanan sa estado. Ang pinaboran nga mga hut-ong sa katawhan nga mga usa ka gatus ug kalim-an ka libo, ug alang sa pagtagbaw sa ilang gusto minilyon ang nagpadulong ngadto sa walay paglaum ug makauulaw nga mga kinabuhi.” (Tan-awa ang Appendix.)

Ang hukmanan mapatuyangon sa pagpanggasto. Gamay lang kaayo ang pagsalig tali sa katawhan ug sa mga pangulo. Ang pagduda anaa kanunay sa tanan nga pamalaod sa kagamhanan ingon nga tinuyo ug hinakog. Kapin sa katunga sa siglo sa wala pa ang panahon sa Rebolusyon, ang trono gilingkoran ni Louis XV, nga bisan niadtong daotan nga mga panahon nailhan nga usa ka hari nga tapolan, nagtiawtiaw lamang ug mapatuyangon sa gana. Uban niini nga makauulaw ug maldito nga kaharian ug ang gutum ug ignorante nga katawhan sa ubus nga hut-ong, ang estado nga nabangkarota sa paninapi, ug gikapuyan nga mga tawo, wala na magkinahanglan og mga mata sa manalagna sa pagtanaw sa umalabot nga kadaot. Sa mga pasidaan sa iyang mga magtatambag naanad nalang ang hari sa pagtubag, “Sulayi sa pagpadayon sa mga butang samtang buhi pa ako; human sa akong kamatayon tungud kay kini moabut man.” Kawang lang nga giawhag ang panginahanglan sa reporma. Iyang nakita ang pagkadaotan, apan wala siyay kaisog ni gahum sa paghibalag kanila. Ang kangitngit nga nagpaabot sa France maoy sa labing tinuud nahulagway sa iyang tapolan ug sa hakog nga tubag, “Human kanako, ang lunup!”

Pinaagi sa pagbuhat sa kasina sa mga hari ug sa nagagahum nga mga klase, ang Roma mao ang nakapabuyo kanila sa pagpangulipon sa mga tawo, nga nahibalo pag-ayo nga ang

estado mahuyang, ug nagtuyo nga pinaagi niini iyang mahigtan ang mga hari ug ang katawhan sa iyang kaulipnan. Uban sa layo nga panglantaw iyang nasabtan nga aron ang katawhan maulipon pag-ayo, ang mga kadena kina-hanglan mahigut sa ilang mga kalag; nga ang labing siguro sa pagbabag kanila sa pag-ikyas gikan sa pagkaulipon mao ang dili paghatag kanila og kagawasan. Labaw pa sa usa ka libo ka pilo ka makalilisang kay sa lawasnon nga pagantos nga maoy gisangputan sa iyang pamalaod, mao ang moral nga kaulawan. Gihikawan sa Biblia, ug gitugyan ngadto sa mga pagtolon-an sa pagpalabilabi ug kahakog, ang katawhan gitabunan sa pagkaignorante ug patootoo, ug gilunod diha sa bisyo, aron sila sa bugos dili makahimo sa paggahum sa ilang kaugalingon.

Apan ang pamaagi niini nga tanan lahi ra kaayo kay sa gituyo sa Roma. Sa dapit nga maghimo sa misa diha sa walay pagsabut sa iyang mga pagtolon-an, ang iyang gibuhat mao ang paghimo kanila nga mga katawhan nga walay pagtoo og Dios ug mga rebolusyonaryo. Ang Romanismo ilang gitamay ingon nga limbong sa kaparian. Ilang giisip ang kaparian nga adunay kalambigitan sa pagdaogdaog kanila. Ang usa ka dyos nga ilang nailhan mao ra ang dyos sa Roma; ang iyang pagtolon-an mao ra ang ilang rilihiyon. Ilang giila ang iyang kahakog ug kamaldito nga makatarunganon nga bunga sa Biblia o wala unta sila maghimo sa bisan usa niini.

Ang Roma nagdaot sa kinaiya sa Dios, ug naghugaw sa Iyang kasugoan, ug mining panahona ang mga tawo nagsalikway sa Biblia ug sa Tagamugna niini. Iyang gimando ang buta nga pagtoo sa iyang mga pagtolon-an, ubus sa pasangil nga kini giuyunan sa Biblia. Agi og reaksyon, si Voltaire ug ang iyang kaubanan nagsalikway sa hingpit sa pulong sa Dios, ug nagpakaylap sa bisan diin sa hilo sa pagkawalay pagtoo ngadto sa Dios. Ang Roma midugmok sa katawhan ilalum sa iyang puthaw nga tikud; ug karon nga ang masa, gipakaulawan ug gidagmalan, tungud sa ilang pagsumbalik sa iyang pagpangulipon, milabay sa tanang pagpugong. Sa kapungut sa nagsidlak nga pagpanglimbong nga sa dugay nga panahon ilang gihalaran sa pagtahod, ilang giusa pagsalikway ang kamatuuran ug kababakan; ug nasayup sa paghunahuna nga ang pagpatuyang maoy kagawasan, ang mga ulipon sa bisyo nanagmaya tungud sa ilang gihanduraw nga kagawasan.

Sa pagsugod sa Rebolusyon, pinaagi sa pagtugot sa hari, ang katawhan gitugutan sa usa ka representasyon labaw pa ka daghan kay sa mga dungganon ug kaparian. Busa ang timbangan sa gahum mituwang ngadto sa ilang mga kamut; apan dili sila andam sa paggamit niini uban sa kaalam ug paghinayhinay. Gusto gayud nga manimalos sa mga kasaypanan nga ilang giantos, nagtinguha sila sa pag-usab sa pamaagi sa katilingban. Ang nasuko nga katawhan, kansang mga hunahuna napuno sa mapait ug dugay na nga gitipigan nga mga kaagi sa kasaypanan, nagkasabut sa pag-usab sa makalolooy nga kahimtang nga dili na maantos, ug sa pagpanimalus sa ilang kaugalingon niadtong ilang giila nga maoy mga hinungdan sa ilang mga pagantos. Ang mga sinakit nagpagawas sa leksyon nga ilang nakaton-an ilalum sa kaulipnan, ug sila na usab ang magdaogdaog sa mga nagdaogdaog kanila kanhi.

Ang walay kalipay nga France nagani sa dugo sa iyang gipugas. Makalilisang ang mga sangputanan sa iyang pagpasakup sa nagamando nga gahum sa Roma. Diin ang France, ilalum sa kabuyohan sa Romanismo, nagpabarog sa unang bitayan sa pagsugod sa Repormasyon, didto ang Rebolusyon nagpabarog sa iyang unang bitayanan. Sa mao gayud nga dapit diin ang unang mga martir sa Protestante nga pagtoo gisunog sa ikanapulo og unum ka siglo, ang unang mga biktima gipamutlan sa ulo sa ikanapulog-walo ka siglo. Sa pagbabag sa ebanghelyo nga mao untay makahatag kaniya og kaayohan, ang France nagaabli sa iyang mga pultahan ngadto sa pagkawala nay pagtoo sa Dios ug ngadto sa iyang pagkaguba. Sa mga pagpugong sa kasugoan sa Dios, ilang nakita nga ang kasugoan sa tawo dili igo sa pagpugong sa gamhanan nga mga balud sa tawhanon nga pagbati; ug ang nasod nabanlas ngadto sa pag-alsa ug kagubot. Ang pakiggubat batok sa Biblia nag-inagurar sa usa ka panahon nga nailhan sa kasaysayan sa kalibutan ingon nga "Ang Paghari sa Kalisang. "Ang kalinaw ug kalipay gipalayas gikan sa mga puluy-anan ug sa mga kasingkasing sa katawhan. Walay usa ka tawo nga adunay panalipod. Siya nga nagmalipayon niining adlawa dudahan nga hukman pagkaugma. Ang panghasi ug kailibgon sa unud dili mapugngan.

Ang hari, kaparian, ug ang mga dungganon napugus sa pagpasakup sa pagpanghasi sa naalsa ug nasuko nga katawhan. Ang ilang kauhaw sa pagpanimalus napalihok pinaagi sa pagpatay sa hari; ug sila nga nagmando sa iyang kamatayon, maoy gisunud dayon ngadto sa bitayan. Usa ka kinatibuk-an nga pagpangihaw sa tanan nga gidudahan nga supak sa Rebolusyon gitinguha. Ang mga bilanggoan nagsugwak, usa ka panahon niana naglakip sa kapin sa duha ka gatus ka libo ang mga bihag. Ang mga dakbayan sa gingharian napuno sa makalilisang nga talan-awon. Usa ka partido sa mga rebolusyonista makiggubat sa laing partido, ug ang France nahimong dakung natad sa nagawayay nga mga panon sa katawhan, nahaylo sa ilang mga pagbati sa kasuko. "Sa Paris nagsunudsunud ang kagubot, ug ang mga tawo nagkabahinbahin sa daghang mga habig, nga daw walay laing tumong kundili ang pagpinatyanay sa usa ug usa." Ug sa pagdugang sa kinatibuk-an nga kasub-anan, ang nasod nalambigit sa usa ka dugay mahuman ug malaglagon nga gubat batok sa dakung gahum sa Europe. "Ang nasod duul na mabangkaruta, ang kasundalohan nangayo na og dugang nga mga suhol, ang mga tawo sa Paris gigutum, ang mga probinsya gihimong kamingawan sa mga tulisan, ug halos na mawagtang ang sibilisasyon tungud sa kagubot ug pagpatuyang."

Ang katawhan nakakat-on pag-ayo sa mga leksyon sa pagkamaldito ug pagsakit nga sa makugihon gitudlo sa Roma. Sa katapusan miabut ang adlaw sa pagpanimalus. Dili na niining panahona ang mga tinun-an ni Jesus ang gipanambog sa bilanggoan ug giguyod ngadto sa bitayan. Dugay na nga panahon kini sila nangawala o gipalayas. Ang mapatuyangon nga Roma nakabatyag na sa makamatay nga gahum niadtong iyang gibansay sa pagkalipay diha sa mga binuhatan sa pag-ula og dugo. "Ang sulundan sa pagpanglutos sa kaparian sa France nga gibuhat sa daghang katuigan, gisumbalik na kanila karon sa hilabihan ka kusganon. Ang mga bitayan nagpula sa mga dugo sa kaparian. Ang mga sakayan ug mga prisohan, nga kanhi nagsiot sa mga Huguenot napuno na sa ilang mga manglulutos. Gikadinahan sa mga bangko

samtang magbugsay o magremo sa mga sakayan, ang kaparian sa Roma nakasinati niadtong tanang kagulanan nga gipahamtang sa ilang simbahan sa malumo nga mga erehes kanhi." (Tanawa ang Appendix.)

"Dayon miabut kadtong mga adlaw nga ang labing linoog nga mga pamalaod gipakanaog sa labing loog sa tanan nga mga balaoranan; nga diin walay tawo ang makapangumusta sa iyang mga silingan, o makapangadye sa iyang mga pagampo... nga walay piligro sa pagbuhat og dakung kasal-anan; diin ang mga espiya maghupo sa matag eskina; sa panahon nga ang putlanan sa ulo dugay ug lisod buhaton matag buntag; sa panahon nga ang mga bilanggoan napuno sa mga binilanggo sama sa kasiot sa masulud sa sakayan sa mga ulipon; samtang ang mga sandayong magbula sa pag-ilig sa mga dugo ngadto sa Seine.... Samtang ang sakyanan magawas sa mga biktima nga hakoton ngadto sa ilang kamatayon subay sa kadalanan sa Paris, ang mga proconsul, nga ipadala sa labing hataas nga komitiba ngadto sa mga departamento, nanagmaya sa ilang pagpatuyang sa pagminaldito nga wala mahibaloi bisan sa kapital. Ang kutsilyo sa makamatay nga makina moisa ug mahulog sa hinayhinay alang sa pag-ihaw. Ang taas nga lumbay sa mga dinakpan mangatumba pinaagi sa mga bala. Mga buho makita sa kamarote sa nagsiot nga mga lansa. Mga siyudad nahimong kamingawan. Didto sa Arras bisan pa ang bangis nga kalooy sa dali nga kamatayon wala itugot ngadto sa mga binilanggo. Ang tanan didto sa Loire, gikan sa Samur ngadto sa dagat, baga nga panon sa mga owak ug mga tulabong nagkombira sa mga patay nga lawas, nga nagsumpaysumpay sa ilang makalolooy nga paggakos. Walay kalooy nga gipakita kang bisan kinsa, bisan unsay edad, lalaki o babaye. Ginatus ang gipangpatay nga mga batang babaye ug mga dalaga nga tag-17 ang pangidaron. Mga gagmay nga bata nga samaran sa dughan ipanglabay ngadto sa naglaray nga mga tuhogan nga mahait subay sa laray sa mga Jacobin." (Tan-awa ang Appendix.) Sulud sa napulo ka tuig, minilyon ang gipamatay.

Kining tanan maoy gibut-an ni Satanas. Mao kini ang iyang gitinguha nga buhaton sulud sa mga katuigan. Ang iyang pamaagi mao ang paglimbong gikan sa pagsugod ngadto sa katapusan, ug ang iyang kusganon nga tuyo mao ang pagpahamtang og kagul-anan ug kalaglagan sa katawhan, ug sa pagpanas ug pagdaot sa binuhatan sa Dios, sa paghugaw sa diosnong katuyoan sa pagkamanggihatagon ug gugma, nga maoy nakapasubo sa Langit. Dayon pinaagi sa iyang pagpanglimbong iyang butaan ang hunahuna sa mga tawo, ug magsugo kanila sa pagpasumbalik sa ilang pagbasol ngadto sa Dios, nga daw kining tanang kagul-anan maoy sangputanan sa piano sa Magbubuhat. Sa maong pagkaagi, sa diha nga ang gipakaulawan ug gidagmalan niining bangis nga gahum nakabaton na sa kagawasan, iyang gisugyutan sila sa pagpatuyang ug pagpangdaogdaog. Dayon kining hulagway sa walay pugong nga pagpatuyang gitumbok sa mga nangulipon ug sa madaogdaogon nga maoy hulagway sa mga sangputanan sa kagawasan.

Sa diha nga ang sayup sa usa ka kupo mamatikdan, maskarahan lang kini ni Satanas sa lahi nga pagtakuban, ug ang mga panon nagdawat niini sa mahinamon kaayo sama sa una. Sa pagkamatikod sa mga tawo nga ang Romanismo ingon nga usa ka limbong, ug nga dili si

Satanas makahimo pinaagi niini nga ahensya paghatud kanila ngadto sa paglapas sa balaod sa Dios, iyang isugyot kanila sa pag-isip sa tanang rilihiyon ingon nga limbong, ug ang Biblia usa ka tinumotumo nga sugilanon; ug magsalikway sa diosnong kabalaoran, ilang gitugyan ang ilang kaugalingon ngadto sa dili na mapugngan nga kasal-anan.

Ang makamatay nga sayup nga nagdala niadto nga kagul-anan sa mga lumulupyo sa France mao ang walay pagtagad niining usa ka dakung kamatuuran: ang matuud nga kagawasan anaa sa pagtuman sa balaod sa Dios. “Oo nga ikaw namati lang unta sa akong mga sugo! unya ang imo unta nga pakigdait mahisama sa usa ka suba, ug ang imong pagkamatarung maingon sa mga balud sa dagat.” “Walay pakigdait, nagaingon si Jehova, alang sa mga daotan.” “Apan bisan kinsa nga mamati kanako magapuyo sa kasigurohan, ug magamalinawon nga walay kahadlok sa kadautan.” Isaias 48:18, 22; Proverbio 1:33.

Mga ateista, mga dili motoo og Dios, ug ang nanaglapas nagsupak ug nagsalikway sa balaod sa Dios; apan ang sangputanan sa ilang kabuyohan nagpamatuud nga ang pagkamaayog kahimtang sa tawo nalambigit sa iyang pagtuman sa balaan nga mga lagda. Kadtong dili mobasa sa leksyon gikan sa libro sa Dios, gidasig sa pagbasa niini diha sa kasaysayan sa mga nasod.

Sa pagmando ni Satanas pinaagi sa Iglesya Romano sa pagpabulag sa katawhan gikan sa pagtuman, ang iyang sinugo nagtago, ug ang iyang buhat maayo kaayo nga pagkatakuban nga ang kaulawan ug ang kasub-anan nga misangpot tungud niini dili makita ingon nga bunga sa paglapas. Ug ang iyang gahum layo ra kaayo sa pagsumpo sa buhat sa Espiritu sa Dios aron nga ang iyang mga tuyo mababagan sa pagkatuman sa hingpit. Ang mga tawo wala magsubay sa sangputanan sa matuud nga hinungdan, ug nagsusi sa gigikanan sa ilang mga kasub-anan. Apan panahon sa Rebolusyon ang kasugoan sa Dios dayag nga gihiklin sa nasudnon nga konsilyo. Ug sa Paghari sa Kalisang nga nagsunud niini, ang buhat sa hinungdan ug sangputanan makita sa tanan.

Sa diha nga ang France nagpadayag sa pagsalikway sa Biblia, daotan nga mga tawo ug ang mga espiritu sa kangitngit nagmaya sa ilang kalampusan sa tumong nga dugay na nila nga gihandum—usa ka gingharian nga gawasnon sa tanang pagpugong sa balaod sa Dios. Tungud kay ang paghukum sa daotan nga buhat wala dayon mapahamtang, mao nga ang kasingkasing sa mga anak sa mga tawo “nangahas aron sa pagbuhat ug dautan.” Ecclesiates 8:11. Apan ang paglapas sa matarong nga balaod dili gayug mosipyat sa pagsangko ngadto sa kasub-anan ug kalaglagan. Bisan og dili dayon kini mapahamtangan sa mga paghukum, ang pagkadaotan sa mga tawo sa siguro magpadulong gayud ngadto sa ilang kalaglagan. Ginatus ka katuigan sa paglapas ug sa krimen nagtigum sa kasuko alang sa adlaw sa pagpanimalus; ug sa pagkapuno na sa ilang kasal-anan, ang nanagtamay sa Dios ulahi na kaayo nahibalo nga usa ka makahahadlok nga butang ang pagpaluya sa diosnong pailub. Ang nagpugong nga Espiritu sa Dios, nga maoy nagsumpo sa minaldito nga gahum ni Satanas, wala gayud tagda, ug siya nga ang bugtong kalipay mao ang pagdaogdaog sa katawhan, gitugutan sa pagbuhat sa iyang

kabubut-on. Ang nagpili sa pagalagad sa rebelyon, gipasagdan nga magani sa mga bunga niini, hangtod ang yuta napuno sa pagpakasala nga hilabihan ka makalilisang nga iasoy sa sulat. Gikan sa nalusak nga mga probinsya ug naguba nga mga dakbayan madungog ang makalilisang nga paghilak—usa ka hilak sa labing pait nga kahigwaos. Ang France daw giuyog sa usa ka linog. Ang rilihiyon, balaod, kahusay sa katilingban, ang pamilya, ang Estado, ug ang simbahan—ang tanan gigun-ub sa kamut nga walay rilihiyon nga gibakyaw batok sa balaod sa Dios. Matuud ang gisulti sa maalam nga tawo: "Ang daotan mapukan sa iyang kaugalingon nga pagkadaotan." "Bisan og ang makasasala nagbuhat ug dautan sa makagatus, ug nagapalugway sa iyang mga adlaw, apan sa pagkatinuod ako nasayod nga maayo kana kanila nga nahadlok sa Dios, nga nahadlok sa iyang atubangan: Apan dili mahitabo nga maayo kana sa dautan, ni pagapalugwayan niya ang iyang mga adlaw, nga ingon sa usa ka anino; tungud kay siya dili mahadlok sa atubangan sa Dios. Proverbio 11:5; Ecclesiastes 8:12,13. "Ilang gidumtan ang kahibalo, ug wala nila pilia ang pagkahadlok kang Jehova;" "busa sila magakaon sa bunga sa ilang kaugalingong paagi, ug matagbaw sa ilang kaugalingon nga mga binuhatan." Proverbio 1:29, 31.

Ang matinumanong mga saksi sa Dios nga gipamatay sa mapanamastamason nga gahum nga "misaka gikan sa bung-aw nga walay kinutoban," dili magpabilin sa kahilum sa dugay nga panahon. "Human sa tulo ka adlaw ug tunga, ang Espiritu sa kinabuhi gikan sa Dios misulud kanila, ug nanagtindog sila sa ilang mga tiil; ug maibut ang dakung kahadlok kanila sa nakakita kanila." Pinadayag 11:11. Tuig kadto sa 1793 nga ang balaod sa pagdili sa Biblia gipakanaog sa Balaoranan sa France. Tulo ka tuig ug tunga sa ulahi usa ka resolusyon ang gipakanaog pag-usab sa mao nga balaod, nga nagtugot na sa pagbaton sa Biblia giuyunan sa mao ra gihapon nga asembleya. Ang kalibutan nahingangha sa pagkadako sa kasal-anan nga misangpot tungud sa pagsalikway sa Balaan nga mga Pulong, ug ang katawhan nag-ila sa kakinahanglanon sa pagtoo sa Dios ug sa Iyang pulong ingon nga maoy patukuranan sa pagkamaayo ug sa moralidad. Nagaingon si Jehova, "Kinsa man ang imong gitamay ug gipasipalahan? ug batok kang kinsa ikaw mipataas sa imong tingog, ug mipataas sa imong mga mata ngadto sa kahitas-an? bisan batok sa Usa nga Balaan sa Israel." Isaias 37:23. "Busa, tan-awa, akong ipahibalo kini sa makausa, ako sila pakitaan sa akong kamot ug sa akong ku-sog; ug sila makaila nga ang akong ngalan mao si Jehova." Jeremias 16:21.

Bahin sa duha ka mga saksi ang mana-lagna sa dugang nagpasabut: "Ug ilang nadungog ang makusog nga tingog gikan sa langit nga nag-ingon kanila, Saka kamo diri. Ug mingsaka sila ngadto sa langit diha sa usa ka panganod; ug ang ilang mga kaaway nakakita kanila." Pinadayag 11:12. Sukad nga ang France nakiggubat sa duha ka mga saksi sa Dios, napasidunggan sila sa dungog nga wala pa mabatoni sukad masukad. Sa 1804 ang British ug ang Foreign Bible Society giorganisar. Gisundan kini sa makasusama nga mga orgnisasyon, uban sa daghang sanga, sa kontinente sa Uropa. Sa 1816 giugmad ang American Bible Society. Sa pagkaugmad sa British Society, ang Biblia gipatik ug gipanagtag sa kalim-an ka

mga pinulongan. Sukad sa pagsugod kini gihubad ngadto sa ginatus ka mga pinulongan ug sinultihan. (Tanawa ang Appendix.)

Sulud sa kalim-an ka tuig nga nagsunud sa 1792, gamay ra ang pagtagad bahin sa buluhaton sa langyaw nga kaumhan. Walay bag-ong mga kahugpungan nga naugmad, ug dyutay ra nga mga simbahan ang naningkamot sa pagsangyaw sa Cristianidad sa kayutaan nga wala pa motoo sa matuud nga Dios. Apan sa naghinapus na ang ikanapulog-walo ka siglo adunay nahimong dakung kausaban. Galas-ayan na ang mga tawo sa mga sangputanan sa rasyonalismo o pagtoo sa salabutan lamang. ug nakaamgo sa kakinahanglanon sa diosnong pagpadayag ug sininati nga rilihiyon. Gikan niining panahona ang buhat sa langyaw nga kamisyonan hilabihan paglambo. (Tan-awa ang Appendix.)

Ang mga pag-uswag sa pagpamatik nakahatag og kakusog sa buhat sa pagpanagtag sa Biblia, ang nagdugang nga mga kagamitan alang sa komunikasyon tali sa magkalainlaing kanasuran, ang pagkabungkag sa karaan nga mga babag sa paglahilahi sa mga nasod, ang pagkawala sa gahum sa papa sa Roma sa pagpanginlabot sa sibil nga kagamhanan, nakapaabli sa agianan sa pagsulud sa pulong sa Dios. Sulud sa pila ka tuig gibaligya ang Biblia sa walay pugongpugong sa kadalanan sa Roma, ug gidala na kini ngadto sa tanang dapit nga adunay mga tawo sa kalibutan.

Si Voltaire nga walay pagtoo sa Dios nanghambog usa ka panahon niana sa pag-ingon, “Gikapuyan na ako pagpamati sa mga tawo nga magsublisubli sa paghisgot sa napulog duha ka mga tawo nga nag-ugmad sa Cristohanon nga rilihiyon. Akong pamatud-an nga igo na ang usa ka tawo sa pagbungkag niini.” Daghan na nga mga kaliwatan ang miagi sukad sa pagkamatay ni Voltaire. Minilyon ang miapil sa pakiggubat batok sa Biblia. Apan wala gihapon kini mahugno, nga diin adunay usa ka gatus sa panahon ni Voltaire, adunay napulo na ka libo karon, oo, usa ka gatus ka libo na ka kopya ang Libro sa Dios. Sumala pa sa giingon sa karaang repormador bahin sa Cristohanong iglesya, “Ang Biblia maoy puthaw nga salsalan nga nakadaot na daghang mga maso.” Matod pa ni Jehova, “Walay hinagiban nga gibuhat batok kanimo nga magmalampuson; ug ang matag dila nga molitok batok kanimo aron sa paghukom imo nga pagahukman.” Isaias 54:17.

“Ang pulong sa atong Dios magpadayon sa walay katapusan.” “Ang tanan niya nga kasugoan kasaligan. Sila magapadayon hangtud sa kahangturan, ug kini gibuhat diha sa kamatuoran ug sa katarung.” Isaias 40:8; Salmo 111:7,8. Bisan unsay tukuron ibabaw sa kagamhanan sa tawo pagagunubon; apan ang natukod ibabaw sa dili mausab nga pulong sa Dios magabarog sa walay katapusan.

Kapitulo 16 - Ang Paguswag ngadto sa Kagawasan

ANG mga reformador nga Ingles, samtang nagsalikway sa pagtulon-an sa Roma, nagatipig sa daghan sa iyang tulomanon. Mao nga bisan ang kagahum ug pagtulon-an sa Roma gisalikway, dili diotay sa iyang mga paagi ug mga ceremonias ang gilakip sa pag-ampo sa iglesia sa Inglaterra. Kini ginaangkon nga killing mga butanga sa konsiensia walay labut; nga bisan wala sila isugo sa Kasulatan, tungud kay dili sila mapuslanon, apan dili ginadili, busa sa kinaiya dili sila dautan. Ang ilang pagbantay nakatabang sa pagpasigpit sa kahiladman sa mga iglesia reformada gikan sa Roma, ug kini giagda nga ilang pauswagon ang pagpadawat sa mga Romanista sa Protestante nga pagtoo. {ADA 203.1}

Alang sa kasupk ug sa nagalaban, kining lantugi daw natapus na. Apan adunay lain nga klase nga wala kaayo gayud maghukom. Ang kamatuoran nga kining batasan “magadala sa pagbutang latayanan sa ibabaw sa kahiladman nga anaa sa taliwala sa Roma ug sa Reformacion”1 sa ilang hunahuna mao ang katapusan katarungan batok sa paghawid kanila. Sila nag tan-aw kanila nga mga timaan sa pagkaulipon diin sila nahigawas, ug diin nga sila wala nay hunahuna sa pagbalik. Sila mikatarungan nga ang Dios aduna sa Iyang pulong tinukod nga sumbanan sa mahitungud sa pag-ampo, ug ang tawo dili makahimo sa pagdugang kanila o sa pag-usab kanila. Ang sinugdanan gayud sa dakung apostasia mao ang pagpangita sa pagilis sa pagbulot an sa Dios nianang sa iglesia. Ang apostasia sa mga Romano nagsugod sa pagpatuman sa wala idili sa Dios, ug siya nagtapus pinaagi sa pagdili kon unsa ang buhat nga ginapatuman sa Dios. {ADA 203.2}

Daghanan nga naninguha sa mainiton sa pagbalik ngadto sa kaputli ug kayano nga nagpaila sa unang iglesia. Sila nag-ila sa daghanan nga gitukod nga kostumbre sa iglesia sa Inglaterra ingon nga handumanan sa pagkadiwatahan, ug sila sa ilang konsiensia dili makatugot sa paghiusa sa iyang pag-ampo. Apan ang iglesia, tungud kay gitabangan man sa kagahum civil, dili magtugot sa pagpabulag sa iyang dagway. Ang tagsatagsa gikinahanglan sa pagpatambong sa mga tulomanon, ug ang dili tinugotan pagtigum alang sa pag-ampo gidili, sa ilalom sa silot sa bilanggoan, paghingilin, ug sa kamatayon. {ADA 204.1}

Sa pagsugod sa napulog pito ka siglo ang hari nga bag-o lamang milingkod sa trono sa Inglaterra nagpahayag sa iyang tuyo sa paghimo sa mga Puritano “sa pagpasunod, o sa pagwagtang kanila sa yuta, o sa labing dautan.”2 Sanglit gipangita, gilutos, ug gibilanggo, sila wala makahibalo sa umalabut sa saad sa maayong kaugmaon, ug daghan nga nagauyon nga alang niadtong mo-alagad sa Dios sumala sa gisugyot sa ilang konsiensia, ang “Inglaterra nagasupod paghonong sa kahangturan sa pagka polay-anan dapit.”3 Ang uban sa katapusan naghunahuna sa pagpangita ug dalangpanan sa Holanda. Mga kalisdanan, mga pagkawala, ug pagbilanggo maoy ginahibalag. Apan ang malig-on nga pagpadayon nakadaug sa ulahi, ug sila nakakaplag dalangpan sa makihigalaon nga kabaybayonan sa Republika sa Holanda. {ADA 204.2}

Sa ilang pagkalagyo gibiyaan nila ang ilang mga kabalayan, ilang mga butang, ug ang ilang katigayonan sa panginabu hi. Sila mga dumoduong sa laing yuta, sa taliwala sa mga katawohan nga lain ang pinulongan ug kostumbre. Sila napugos sa paghimo sa bag-o ug wala kasulaye nga katungdanan aron sa pagpangita sa ilang pagkaon. Apan sila nagdawat nga malipayon sa maong kahimtang, ug wala mag-usik sa panahon sa kataspuk kon sa pagbasul. Bisan usahay sa kanunay ginapigutan sila sa ka kabus, nagpasalamat sila sa Dios sa panalangin nga sa gihapon gihatag kanila, ug sila nakakaplag sa ilang kalipayan nga sa walay pagkatugao nga panaghiusa nga espirituhanon. “Sila nahibalo nga sila mga dumoduong, ug wala magtan-aw nianang mga butang, apan pinataas ang ilang mga mata sa langit, ang ilang minahal nga puloy-anan, ug nakapalinaw sa ilang espiritu.”4 Sila nagasalig sa mga saad sa Dios, ug wala Siya magkawang kanila sa panahon sa ilang kawad-on. Ug kon ang kamot sa Dios daw ingon magatudlo kanila sa unahan sa dagat diin sila makakita puloy-anan, nga ilang kabilin sa ilang mga anak, ang mahal nga panulondon sa kagawasan sa tinohoan, sila moadto, sa walay pagkaluya, sa dalan nga gimbut-an kabubut-on sa Dios. {ADA 204.3}

Ang Dios nagtugot sa mga pagsulay nga magaabut sa Iyang mga katawohan aron sa pag-andam kanila alang sa pagtapus sa dakung bulohaton sa Iyang maayong tinguha kanila. Ang iglesia nahius-us ug maayo, aron nga siya igapataas. Ang Dios hapit na magpasundayag sa Iyang gahum sa kaayohan sa iglesia, sa paghatag sa kalibutan sa lain nga kamatuoran nga Siya dili magasalikway kanila nga mosalig Kaniya. Siya nagbuot sa pagmando sa mga hitabo sa paghimo sa kasuko ni Satanas ug sa mga dautang toyo sa dautang mga tawo sa pagpauswag sa Iyang himaya, ug sa pagdala sa Iyang mga katawohan sa dapit nga walay peligro. Ang paglutos ug paghingilin mao ang nagaabli sa dalan sa kagawasan. {ADA 207.1}

Ang Matuod nga Magtutoon sa Biblia

Sa diha nga napugos sa pagbulag gikan sa iglesia sa Ing¬laterra, ang mga Puritano nagausa sa ilang kaugalingon sa usa ka solemneng saad, ingon nga mga tawo nga luwas sa Dios, “aron sa paghiusa sa paglakaw sa tanan Niyang dalan nga gipahibalo kon igapahibalo kanila.”5 Dinhi ania ang matuod nga espiritu sa pag-usab, ang hinungdanon nga patukoranan sa Protestantismo. Uban niini nga tinguha ang mga Kristohanon (Peregrino) mibiya sa Holanda aron sa pagpangita puloy-anan sa Bagong Kalibutan. Si Juan Robinson, ang ilang pastor, diin diosnong kabubut-on nakaulang sa pakig-uban kanila, sa iyang panamilit nga pakigpulong sa mga hininginlan nag-ingon: {ADA 207.2}

“Mga kaigsoonan, kita karon manlakaw na sa pagbulagbulag, ug ang Dios nahibalo kon ako makapuyo pa sa pagtan-aw sa inyong mga nawong pag-usab. Apan bisan ang Dios nagatudlo na niini o wala, akong itambag kaninyo sa atubangan sa Dios ug sa Iyang balaan nga mga manolonda sa dili na pagsunod kanako dili labaw kay sa akong pagsunod kang Kristo. Kon ang Dios magpahibalo kaninyo sa mga butang sa laing nga galamiton Niya, pag-andam gayud sa pagdawat niini ingon sa pagdawat ninyo sa bisan unsang kamatuoran sa

akong pagministro; kay ako misalig gayud, nga ang Dios daghan pang kamatuoran ug kahayag nga igapagowa gawas sa Iyang balaang pulong.”6 {ADA 208.1}

Kay sa akong bahin, dili ako makaarang sa pagbakho sa makapasubong kahimtang sa bag-ong (reformada) mga iglesia nga nakadangat sa usa ka panahon sa pagtoo, ug dili na mopadayon sa unahan kay sa mga galamiton sa Reformacion. Ang mga Luteranhon dili na makabig sa paglakaw pa sa unahan, gawas nianang nakita ni Lutero. Ang mga Kalbinista, makita mo, nga sa hugot nagpabilin sa ilang pagtoo diha sa gibiyaan kanila sa dakung tawo sa Dios, nga wala pa makakita sa tanang mga butang. Kini mao ang kadaut nga pagakasub-an gayud, kay bisan sila nagasidlak ug nagahatag ug kahayag sa ilang panahon, apan wala gayud sila makasulod sa tibuok nga pakitambag sa Dios, apan kon sila karon buhi pa magamahigugmaon gayud sa pagdawat sa dugang kahayag sama sa ilang unang nadawat.”7 {ADA 208.2}

Hinumdumi ninyo ang pakigsaad sa iglesia, diin kamo nagakauyon sa paglakaw ngadto sa unahan sa tanang dalan sa Dios, nga pagahimoon ug gihimo alang kaninyo. Ilinumdumi ang inyong saad ug pakigsaad uban sa Dios ug sa usa’g usa, sa pagdawat sa bisan unsang kahayag ug kamatuoran nga igapaila kaninyo gikan sa Iyang sinulat nga pulong; apan pagbantay, nagpasidaan ako kaninyo, kon unsa ang madawat ninyo alang sa kamatuoran, ug itangdi ug timbanga kini sa ubang kasulatan sa kamatuoran, sa dili pa kamo modawat niini, kay dili mahimo sa kalibutang Kristohanon nga bag-o pang nakagula sa kangitngit sa anti-kristo, nga makadawat dihadiha sa kahingpitan sa kaalam.”8 {ADA 208.3}

Ang pagpaninguha alang sa kagawasan sa konsiensia mao ang nakainit sa mga Kristohanong Peregrino, sa pag-asdang sa mga kalisdanan sa hataas nga panaw sa kadagatan, ug sa pag-antus sa mga kalisod ug katalagman sa kamingawan, ug nga uban sa panalangin sa Dios, sa pag-ugbok, sa kabaybayonan sa Ame¬rica, ang patukoranan sa makagagahum nga nasod. Bisan matarung ug mahinadlokon sa Dios sila, ang mga Peregrino, wala pa gayud makadangat sa pag-ila sa dakung patukoranan sa kagawasan sa tinuhoan. Ang kagawasan nga ila gayud nga ginaantus ug maayo sa pagpalig-on sa ilang kaugalingon, dili sila andam sa paghatag sa uban. “Diotay lamang, bisan pa sa manggihunahunaon ug sa mga moralista, sa ikanapulog pito ka siglo, nga adunay matarung paghunahuna sa dakung sumbanan, ang pagtubo sa Bag-o nga Testamento, nga nag-ila sa Dios nga mao lamang ang bugtong maghukom sa tawohanong pagtoo.”9 Ang pagtulon-an nga gitugyan sa Dios sa iglesia ang katarungan sa pagpugong sa konsiensia, ug sa pagpahayag ug paghukom sa mga erehis, maoy usa sa labing nakagamot pag-ayo sa papanhon nga mga sayop. Samtang ang mga Reformador nagsalikway sa pagtulon-an sa Roma, sila wala gayud makagawas sa hingpit sa iyang espiritu sa paglutos. {ADA 209.1}

Ang usa ka klase sa estado nga iglesia gihimo, ang tanang mga katawohan gikinahanglan sa pag-amot sa pagtabang sa mga ministro, ug ang mga maghuhukom gitugotan sa pagsanta sa mga erehis. Sa ingon niana ang gahum nga longsudnon diha sa mga kamot sa iglesia. Sa

wala madugay sa wala pa kining mga balaora nakahimo sa tlili kalikayang samputanan sa paglutos. {ADA 209.2}

Sa human sa napulog usa ka tuig sa pagkatukod sa nahaunang kolonia, si Roger Williams miabut sa America. Sama sa mga Peregrino nga nanghiuua, siya miadto sa pagpahimulos sa kagawasan sa tinohoan; apan dili sama kanila, siya nakakita —kon unsa ka diotay lamang ang nakakita sa iyang panalionnga kining kagawasan dili makuha gikan kang bisan kinsa bi¬san unsa ang ilang pagtoo. Siya mao ang mainiton magpapangita sa kamatuoran, uban kang Robinson siya nagpahayag nga ang kahayag gikan sa pulong sa Dios wala pa madawat. Si Wil-liams mao ang "unang tawo sa bag-ong kakristianosan nga nagtukod sa gobierno civil sa pagtulon-an sa kagawasan sa konsiensia, ang magsama nga mga opinion sa atubangan sa balaod."10 Siya nagpahayag nga mao ang katungdanan sa mga maghuhukom sa pagpugong sa mga kasal-anan, apan sa dili gayod pagmando sa konsiensia. "Ang kadaghanan o ang mga maghuhukom mao ang maghusay," siya nag-ingon, "unsa ang igo sa tawo gikan sa tawo; apan kon sila maghimo sa pagbutang ug balaod sa tawo sa iyang katungdanan sa Dios, sila wala sa lugar, ug didto walay kapanaliptlan: kay lclaro kaayo nga kon ang mga maghuhukom may kagahum, siya may sugo nga usa ka pahayag karon ug lain ugma; ingon nga nabuhat na didto sa Inglaterra sa nagkalainlaing hari ug reyna, ug sa nagkalainlaing mga papa ug konsiho sa mga Romanhong Iglesia, busa kanang tinohoana mahimong pundok sa kasamok."11 {ADA 210.1}

Ang pagtambong sa mga bulohaton sa iglesia nga tinukod mao ang gikinahanglan sa ilalom sa multa o sa bilanggoan. Si Williams naghukom sa balaod; ang labing dautan nga kasugoan sa codigo sa mga Inglis mao ang pagpugos sa pagpatambong sa bulohaton sa iglesia. Ang pagpugos sa mga tawo sa pagtipon uban sa laing tinuhoan, ginaisip niya nga maoy usa ka dayag nga paglapas sa ilang kinaiya, nga mga katungod sa pagyudyud ngadto sa alampo-anan Sa katilingban, sa dili diosnon ug walay gusto daw nagpugos sa pagka salingkapao. 'Walay usa nga mapugos sa pagpa-ampo,' midugang siya, 'sa paghupot sa usa ka pag-ampo nga kabatok sa iyang gusto. 'Unsa!' mituaw ang iyang kabatok, nga natingala sa iyang pagtulon-an. 'Dili ba ang mamomoo angay sa iyang suhol?' 'oo, miingon siya, 'gikan kanila nga nagsuhol kaniya.' "12 {ADA 210.2}

Si Roger Williams gitahod ug gihigugma ingon nga matinumanon nga ministro, usa ka tawo nga may kahibalo, sa dili maliso nga pagka maminatud-on ug matuod nga maloloy-on; apan ang iyang malig-on nga pagsupak sa katungod sa maghuhukom civil sa paggahum sa iglesia, ug ang iyang gipangayo nga kagawasan sa tinohoan, dili gayud ikatugot. Ang pagpatuman niining bag o nga pagtulon-an, kini gisugyot, "magapausab sa patukuranan sa estado ug sa kagamhanan sa lungsod."13 Siya gisilotan sa hingilin gikan sa tanan kolonia, ug sa katapusan, sa paglikay sa pagdakop, siya napilit sa pagkalagyo, ngadto sa taliwala sa mabugnaw ug mabagyohon nga tingtugnaw, ngadto sa kagulangan. {ADA 213.1}

“Sa sulod sa napulog upat ka semana,” siya miingon, “ako ginapaantos sa mapait nga panahon, sa walay kasayoran kon unsa ang tinapay o higda-anan alang kanako.” Apan ang mga “langgam nagpakaon kanako sa kamingawan,” ug ang lungagang kahoy sa makadaghan makapasilong kanako.”14 Dinhi iyang gipadayon ang pagkalagyo nga masakit sa ibabaw sa yelo ug wa¬lay dalan sa kagulangan, hangtud nga nakakita siyag dalangpanan sa usa ka Indiano nga diin ang pagsalig ug gugma iyang nakab-ut samtang nagpanlimbasug siya sa pagtudlo kanila sa kamatuoran sa maayong balita. {ADA 213.2}

Sa naglakatlakat siya sa tapus sa pila ka bulan, sa pagbalhin ug pagsuroysuroy, sa kabaybayonan sa Narrangansett nga Bahia, siya didto nagbutang sa patukuranan sa unang estado sa bag-ong panahon nga ang hingpit nga pagbati nag-ila sa katungod sa kagawasan sa tinohoan. Ang matuod nga patukoranan ni Roger Williams sa kolonia, mao nga “ang tagsatagsa ka tawo may kagawasan sa pagsimba sa iyang Dios sumala sa kahayag sa iyang kaugalingon konsiensia.”15 Ang iyang diotay nga estado, pulo sa Rhodas, nahimo nga dalangpanan sa mga gilutos, ug kini nagadugang ug naguswag hangtud, ang matuod nga patukoranan—kagawasan sa civil ug sa tinohoan — mao ang nahimo nga bato sa pamag-ang sa Republikang Amerikanhon. {ADA 213.3}

Nianang daku ug daan nga dokumento diin ang atong unang mga ginikanan nagabutang ingon nga ilang balaod sa kagawa¬san ang Pagpahayag sa Independensia — sila nagapahayag: “Kami naghupot niining mga kamatuoran aron sa pagpamatuod sa kaugalingon, nga ang tanang tawo gibuhat nga magsama; nga sila gihatagan sa ilang Magbubuhat sa usa ka katungud nga dili kapahulaman. nga kanban kanila mao ang kinabuhi, ka¬gawasan, ug ang pagpangita sa kalipayan.” Ug ang konstitusion nagpasalig, sa labi gayud nga katin-aw, sa pagkadili yatakan konsiensia: “Walay tinuhoanon nga pagsulay nga pagakinahanglanon ingon nga kalifikasion sa bisan unsa nga katungdanan sa katawohan nga bulohaton sa ilalom sa Estados Unidos.” Ang dalam dili magbuhat. ug balaod nga mag-uyon sa pagtukod sa tinohoan, o magdili sa kagawasan sa tinohoan.” {ADA 214.1}

“Ang nanagbuhat sa konstitusion nagila sa walay katapu¬san nga patukoranan nga ang relasyon sa tawo sa iyang Dios hataas kay sa tawohanon nga kasugoan, ug ang iyang mga katungod sa iyang konsiensia dili kapahulaman. Ang mga pangatarungan dili kinahanglan sa pagtukod niining kamatuoran; kita sayod na kaayo sa ilalom sa atong dughan. Mao kini nga pagbati nga sa pagbatok sa balaod nga tawohanon, nakahimo sa daghan mga sinakit sa pag-antus ug sa kalayo. Sila nagbati nga ang ilang katungdanan sa Dios labi ka hataas kay sa mga balaod sa tawo, ug nga ang tawo dili makahimo sa paggahum sa konsiensia. Kini mao ang wala matawo nga patukoranan nga walay tawo makapala.”16 {ADA 214.2}

Sa paghisangyaw sa balita sa tibuok nga kanasuran sa Europa, mahitungud sa usa ka yuta diin ang tagsatagsa ka tawo makaarang sa paghinumdum sa bunga sa iyang kaugalingon buhat ug sa pagtuman sa mga gituhoan sa iyang konsiensia, limbo ang nanagpanon sa baybayon sa America. Ang mga kolonia sa madali nidaghan. Ang Massachussetts, pinaagi sa balaod nga

spicial, nagahatag maayo nga pag-abut ug panabang, sa gasto sa kadaghanan, sa mga Kristohanon sa bisan unsa ang rasa nga tingali molatas sa Atlantico ‘sa pagpahilayo gikan sa mga gubat ug gutom, o sa paglutos sa ilang mga maglulutos.’ Sa ingon niana ang mga walay gipuy-an ug ang mga dinaugdaug nga pinaai sa kasugoan nahimong mga dinapit sa kadaghanan.”17 Sa kaluhaan ka tuig gikan sa nahaunang paglandig sa Plymouth, daghanang mga libo ka mga Kristohanon nga mipuyo sa Bag-ong Inglaterra. Dinhi ginapakita nga an” patukoranan sa Biblia mao ang matuod nga bantay sa kauswagan sa nasod. Ang mga mahuyang ug nahilayo nga kolonia nahimo nga sakop sa gamhanan nga estado, ug ang kalibutan nagpakita sa kahibulong sa kalinaw ug ang pagkamauswagon “sa iglesia nga walay papa, ug ang estado nga walay hari. ” {ADA 214.3}

Ang daku nga patukoranan nga gilabanan ug maayo ni Robinson ug ni Roger Williams, kanang kamatuorana nagmauswagon, nga ang-mga Kristobanon andam kanunay sa pagdawat sa kahayag nga mosidlak sa balaang pulong sa Dios, nga nawala sa ilang mga sumosunod. Ang mga iglesiang Protestante sa America — ug kadtong atu-a sa Europa nga sa mahinalangpon nagadawat. sa Reformacion, nahulog sa pagpadayon sa unahan sa dalan sa reformasion. Bisan ug pila lamang sa mga tawo matinumanon ang mitindog, gikan sa usa ka panahon ngadto sa usa, sa pagpahibalo sa bag-ong kamatuoran ug sa pagbutyag sa mga dugay nang gimahal nga mga sayop, ang kadaghanan, sama sa mga Judio sa adlaw ni Kristo o sa mga papista sa panahon ni Lutero, nahimout sa pagtoo ingon sa gituhoan sa ilan” mga amahan, ug sa pagpuyo ingon sa ilang pagpuyo. Tungud niini ang tinuhoan nahiunlod na usab ngadto sa pagka aron ingnon; ug ang mga sayop ug pagkamatuhotuhoon nga nasalikway na unta kon ang iglesia nagpadayon pa sa paglakaw sa kahayag sa pulong sa Dios, gitagu-an ug gimahal. Busa ang espiritu nga dinasig sa Reformacion nagahinayhinay pagkawala, hangtud nga adunay daku nga kinahanglan sa pag-usab sa mga Protestanting mga iglesia sama sa mga iglesiang Romanhon sa kapanahonan ni Lutero. Adunay samang pagka kalibutanon ug espirituhanon nga kabugnaw, sa sama nga pagtahud alang sa mga hunahuna sa mga tawo, ug sa pagilis sa tawohanong teoriya alang sa pagtulonan sa Pulong sa Dios. {ADA 215.1}

Ang halapad nga paghisangyaw sa Biblia sa unang mga adlaw sa napulo ug siyam ka siglo, ug ang daku nga kahayag nga gibanwag sa kalibutan, wala sunda sa samang paguswag sa kaalam nga gipakita sa kamatuoran, o sa pagsulaysulay lamang nga tinuhoan. Si Satanas dili, ingon sa nahaunang mga katuigan, makatago sa pulong sa Dios sa mga katawohan kini gikabutang sa kahimoan sa tanan; apan aron gihapon sa paghimo sa iyang tuyo, siya nagmando sa kadaghanan sa paghatag kaniya sa labing kubos nga bili. Ang mga tawo nagtaspok sa pagtoon sa Kasulatan, ug mao nga sila nagapadayon sa pagdawat sa dili mao nga pagpasabut, ug sa pagmahal sa mga pagtulonan nga walay patukoranan sa Biblia. Sa ingon niana nahugawan ang patukoranan nga gihimo sa Reformacion ug giantus sa hilabihan gayud. {ADA 216.1}

Kapitulo 17 - Mga Balita Sa Kabuntagon

ANG usa sa labing solemni ug labing mahimayaon nga kamatuoran nga gipakita sa Biblia, mao ang ikaduha pagbalik ni Kristo sa paghingpit sa dakung buhat sa kaluwasan. Sa mga Perigreno katawohan sa Dios, nga nanghibilin sa hataas nga panahon sa "walog ug landong sa kamatayon," ang bililhon nga paglaum nakahatag sa tagsatagsa kalipay sa pagpahayag nga Siya mao "ang pagkabanhaw ug kinabuhi," aron sa pagdala sa mga katawohan Niyang sinalikway ngadto sa langitnon puloy-anan. Ang pagtulon-an sa ikaduhang pagbalik mao ang matuod nga yawi sa Balaang Kasulatan. Gikan sa adlaw nga ang unang magtiayon uban sa mga lakang masulob-on gikan sa Eden, ang mga anak sa pagtoo nagahulat sa pag-anhi sa Usa nga Sinaad aron sa pagbungkag sa gahum sa maglalaglag ug sa pagdala kanila pag-usab ngadto sa nawala nga Paraiso. Ang mga balaan nga mga tawo sa karaanan nagabantay sa pag-abut sa Miseas sa himaya, nga mao ang katumanan sa ilang paglaum. Si Enok nga mao ang ikapito sa kaliwatan sukad niadtong mga tawo nga nagpuyo sa Eden, nga sulod sa tolo ka siglo naglakaw kauban sa Dios, gitugotan sa pagtan-aw sa halayo sa pagabut sa Manluluwas. "Tan-awa, siya nagpahayag, "Ania karon niabut ang Ginoo uban sa mga linibo Niya nga mga balaan, sa paghukom batok sa tanan."1 Si Patriarka Job, sa kagabhion sa iyang kasakit mibungat sa dili matarog nga pagsalig: "Kay ako nasayud nga ang Manlulukat nako buhi man, ug sa kaulahian nga adlaw, siya motindog sa ibabaw sa yuta."2 {ADA 217.1}

Ang Ikaduha nga Pagbalik ni Kristo

Ang pagbalik ni Kristo sa paginando sa katarungan nakapabaskug sa langitnon nga mga pulong sa mga balaan nga magsusulat. Ang mga magbabalak ug mga manalagna sa Biblia na"asulti kaniya sa mga pulong nga masanag sa langitnong kalayo. {ADA 218.1}

Sa dayon na nga mobulag ang Manluluwas sa Iyang mga tinon-an, gilipay Niya sila sa ilang mga kasubo nga may pasalig nga Siya mobalik pag-usab: "Dili malisang ang inyong mga kasingkasing. . . . Sa balay sa akong Amahan adunay daghang mga puloy-anan . . . . Ako moadto sa pag-andam sa inyong mga puloy-anan. Ug kon makaadto na ug makaandam kaninyo ug puloy-anan moanhi ako pag-usab, ug panad-on ko kamo kanban gayud nako."3 "Ang Anak sa tawo moanhi sa Iyang himaya, ug ang tanang mga balaang manolonda ka-uban Niya. Unya magalingkod Siya sa trono sa Iyang himaya: ug sa atubangau Niya magatigum ang tanang nasod."4 {ADA 218.2}

Ang mga manolonda nga nagpabilin sa Bukid sa mga Olibo sa tapus sa pagkayab ni Jesus, nagsubli sa mga tinon-an si saad sa Iyang pagbalik: "*Kining* Jesus nga gibayaw sa langit gikan kaninyo, mao man usab ang Iyang pagbalik ingon sa in¬yong hikit-an nga misaka sa langit."5 Ug si apostol Pablo, nga nagasulti sa Espiritu sa Bugna, nagpamatuod: "Ang Ginoo sa Iyang kaugalingon manaug gikan sa langit uban sa budyong sa tingug sa mga manolonda ug sa budyong sa Dios manaug sa langit."6Ang manalagna sa Patmos nag-ingon, "Tan-awa Siya moabut uban sa mga panganod; ug ang tanang mata makakita Kaniya."7 {ADA 218.3}

Ang Iyang pagbalik moduyog ang himaya sa “pagpasiguli sa tanan nga mga butang, nga gisulti sa Dios sa baba sa tanan Niyang mga balaan nga manalagna sukad sa sinugdan sa kalibutan. ”8 Karon ang paggahum sa dautan nga nadugay kaayo pagabungkagon; “ang ginharian niining kalibutana mahimo nga “ginharian sa Dios, ug sa Iyang Kristo; ug Siya magamando hangtud sa kahangturan.”9 {ADA 218.4}

Ang pagbalik sa Ginoo mao ang paglaum sa Iyang matuod nga mga sumosunod, sa tanang panahon. Ang binilin nga saad sa Manluluwas sa bukid sa Olibo, nga Siya mobalik pag-usab, nag-iwag sa umaabut sa Iyang mga tinon-an, nga nagpuno sa ilang mga kasingkasing sa kalipay ug paglaum nga dili mapalong sa mga kasubo bisan sa mangitngit nga pagsulay. Sa taliwala sa pag-antus ug paglutos, “ang pagpadayag sa atong Daku nga Dios ug atong Manluluwas nga si Jesukristo” mao ang “Bulahan nga paglaum.”10 {ADA 219.1}

Gikan sa bukid sa Patmos ang hinigugma nga apostol nakabati sa saad, “Oo, moanhi ako sa madali,” ug ang iyang liandum nagtubag sa mga pangamuyo sa iglesia sa tanan Niyang ginalaktan,” Amen. Umari ka, Ginoong Jesus.”11 {ADA 219.2}

Gikan sa bilanggoan, sa mga bitayan, sa mga sunogan, diin ang mga balaan ug mga martir nagsaksi tungud sa kamatuoran, miabut sa mga siglo ang tingug sa ilang pagtoo ug paglaum. Nagbantay sila sa pag-abut. sa “Ginoo gikan sa langit sa mga gahum uban sa himaya sa Iyang Amahan,” “nga magadala sa mga matarung sa ginharian.” Ang mga Valdenses nagmahal sa mao man nga pagtoo. “Si Wicleff nagpaabut sa Manunubos ingon nga mao ang paglaum sa iglesia.”12 {ADA 219.3}

Ang Timaan sa Pagbalik ni Jesus

Ang tagna wala lamang magatagna sa kahimtang ug katuyoan sa pagbalik ni Kristo, kondili nagpahayag usab sa mga timaan aron hibaloan sa mga tawo nga haduol na Siya. Si Jesus sa Iyang kaugalingon nag-ingon : “Adunay mga ilhanan sa adlaw, sa bulan, ug sa mga bitoon.”13 “Ang adlaw magangitngit, ug ang bulan dili magahatag sa iyang kahayag, ug ang mga bitoon sa langit mangahulog, ug ang kagamhanan nga anaa sa mga langit pagauyogon. Ug unya makita nila ang Anak sa Tawo npa moanhi sa mpa panpanod sa lanpit uban sa dakunp pahum up himaya sa Dios.”14 {ADA 219.4}

Ang Dakung Linog

Anp revelador napsaysay sa nahauna npa mpa timaan npa mapauna sa Iyanp ikaduhanp papbalik: “Adunay daku npa linop; up ang adlaw mahimonp maitom sama sa buhok, up anp bulan nahimonp inpon sa dupo.”15 {ADA 220.1}

Anp papkatuman niining tagna nahatabu sa tuig 1755, ang labing makalilisang linog npa nahasulat sa tawo. Bisan kanunay pinatawap kini npa “linog sa Lisboa, midanpat siya sa kinadakan npa bahin sa Europa, Africa, up sa America. Siya nabati man usab sa Greenlamlia, sa West Indies, sa pulo sa Madeira, sa Norwepa up sa Suecia, Gran Britania, up sa Irlanda.

Kininp linop nag-uyog sa dili mokabus sa upat ka milyon ka milyas kuadradas. Sa Africa anp pag-uyog susama ka kusop sa Europa. Daku anp bahin sa Argel nalaplap; up dili halayo pikan sa Marruecos, usa ka lungsod npa may walo kon napulo ka libo ka mpa molopyo pilamoy sa yuta. Anp dakunp balod napsilhip sa baybayon sa Espania up Africa, npa naplunop sa mga kalunpsoran, up nakahimop dakung kadaut. {ADA 220.2}

Sa Espania ug sa Portupal makusop payud kaayo anp linop. Sa Cadiz ang balod nga napatapya ginaingon nga tag kan-uman ka pie anp pitas-on. Ang mpa bukid "anp uban kanila dagku kaayo sa Portupal, piuyog gayud sa makusog, inpon sa ilang pagtukod; up anp uban kanila naabli sa kinabungdoan, up nagpanpatimpa sa usa ka makatinpala npa butanp, anp mpa dapku kanila natimpa up naptabon sa kapatapan diha sa haduol. Ginainpon nga nappowa anp kalayo niininp bukid."16 {ADA 220.3}

Sa Lisboa, "nabati anp tinpup sa dinapook sa ilalom sa yuta, up gilayon sa ulahi ang makusop npa pap-uvop nappuba sa kinadak-an nga bahin nianang siyudara. Sulod sa haduol sa unom ka gutlo, kan-uman ka libo ka mga tawo anp nanpamatay. Anp dapat nisibup sa makadiot, ug nagmala sa baybayon; unya mibalik, nga mitubo sa kalim-an ka pie ó kapin sa iyang kaugalingong gitas-on." Ang ubang katingalahang hitabu nga gisaysay nahatabu sa Lisboa sulod niining kadaut, mao ang pagkaguba sa bag-ong landiganan binuhat sa pulos marmol, ug sa dakung gasto. Kadaghanan sa mga tawo nga midangop niining balaya sa pagluwas, kay lugar siya nga halayo sa mga nahulog nga bato; apan sa hinanali lamang ang balay nahiunlod uban ang tanang mga tawo, ug walay usa sa mga minatay nga milutaw sa tubig."17 {ADA 220.4}

"Ang pag-uyog" sa linog "gisunod gilayon sa pakaguba sa tanang simbahan ug mga kombento, ug hapit ang tanang dagkung balay sa lungsod, ug kapin sa usa sa ikaupat ka bahin sa mga kabalayan naguba. Sa mga duha ka takna human sa paglinog, misilaub ang kalayo gikan sa nagkalainlaing dapit, ug nagsunog sa hilabihan sulod sa tolo ka adlaw, ug nagtibawas sa tibook siyudad. Ang linog nahitabo sa adlaw fiesta, nga puno ang mga simbahan ug mga kombento sa mga tawo, ug diotay lamang kanila ang nakagawas."18 Gibanabana nga kasiaman ka libo ka mga tawo ang nangamatay nianang adlawa. {ADA 221.1}

Ang Pagngitngit sa Adlaw

Sa kaluhaan ug lima ka tuig sa tapus niini gipahayag nga ang mosunod nga timaan gisaysay sa tagna mao ang pagngit¬ngit sa adlaw ug bulan. Ang katingalahan niini mao ang ka-matuoran nga ang panahon sa iyang pagkatuman ginasulti sa sibú gayud. Sa mga pakigsulti sa Manluluwas sa Iyang mga tinon-an sa bukid sa Olibo sa tapus Niya ika-asoy ang hataas nga pagsulay sa iglesia, nga mao ang 1260 ka mga tuig sa paglutos sa papa sa mga tawo sa Dios, ug mahatungod niini siya nagsaad nga pagapamub-on ang kagul-anan, ug nagsulti Siya sa mga hitabu nga magauna sa Iyang pagbalik, ug nagpahiluna sa panahon kon kanus-a kini pagasaksihan. "Nianang mga adlawa, sa tapus ang kagul-anan, ang adlaw magangitngit, ug ang bulan dili magahatag sa iyang kahayag."19 Ang 1260 ka mga adlaw ó tuig, natapus sa

1798. Usa sa ikaupat ka bahin sa siglo sa wala pa kini, ang paglutos hapit na nga matapus. Sa tapus kining paglutos, sumala sa mga pulong ni Kristo, magangitngit ang adlaw. {ADA 221.2}

Ang Mayo 19, 1780, nagatindog sa kasaysayan nga "Mangitngit nga Adlaw". Sukad sa panahon ni Moises wala pay panahon sa kangitngit nga makasama sa kangi-ub niini, gilay-on gilapdon, ug kadugayon, nga nahasulat. Ang kahubitan niini nga hitabu sumala sa gisulti sa mga nakakita, mao lamang ang lanog sa mga pulong sa Dios nga gisulat ni manalagna Joel, sa kaluhaan ug lima ka gatus ka tuig sa wala pa ang ilang pagkatuman: "Ang adlaw magngitngit, ug ang bulan dili magahatag sa iyang kahayag, sa dili pa moabut ang makalilisang adlaw sa Ginoo."20 {ADA 222.1}

Ang usa ka saksi nga nagpuyo sa Massachusetts nag-asoy sa hitabu ning mosunod: {ADA 222.2}

"Sa buntag misubang ang adlaw nga masiga, apan sa wala madugay ningitngit. Ang mga panganod nagakaanam kangitngit, ug sa madali lamang miitom ug nagpahayag nga daw magaabut ang kadaut, nagpangidlap ang kilat, ug nagdalogdog, diotay ulan miabut. Sa dayon na ang ikasiyam ang takna, ang dag-um minipis, ug may dagway sa tumbaga, ug ang yuta, bato, kahoy, ug panimalay, ang tubig, ang mga tawo nausab tungod niining katingalahan, ug dili yutan-on nga kahayag. Sa misunod nga pila ka gutlo, ang mabaga ug maitom nga panganod nagtabon sa tibook langit gawas lamang sa usa ka diotay bahin sa kinatakdu-an sa langit ug yuta, ug mangitngit siya sama sa alas 9 ang takna sa gabii sa tingadlawl ... {ADA 222.3}

"Kahadlok, kakulba, ug katingala nagpuno sa mga panumduman sa mga tawo. Ang mga babaye nanagtindog sa ganghaan, ug nagtan-aw sa mangitngit nga kabukiran; ang mga lalake miPauli gikan sa ilang mga uma, ang mga panday nagbiya sa ilang mga galamiton, ang mga panday sa puthaw sa landasan, ang mga magpapatigayon sa ilang mga tindahan. Ang mga tunghaan gipanakpan, ug ang mga kabataan namauli nga nagpangorug. Ang mga nanagpanaw namahulay sa mga balay sa uma, nga haduol kanila. "Unsa ang magaabut?" nangutana ang tagsatagsa ka ngabil ug kasingkasing. Sama nga adunay bagyo nga moabut sa yuta, ug sama sa adlaw sa pagtapus sa tanang butang. {ADA 222.4}

Ang mga kandila gipanagkutan. Ang mga manok nagpamatog sa ilang batuganan ug nangatulog, ang mga baka nagatigum sa ilang torel ug nag-iñgá, ang mga bald naningug, ang mga langgam naghoni sa ilang alawiton sa kagabhion, ug ang mga kabug naglupadlupad. Apan ang mga tawo nahibalo nga wala pa moabut ang kagabhion."21 {ADA 225.1}

Ang hilabihan kangitngit sa adlaw sa gisundan usa o duha ka takna sa wala pa ang gabii, sa mahayaghayag nga langit, ug ang adlaw nagpakita bisan ginadag-oman sa maitom dampog. "Sa tapus mosalup ang adlaw, ang panganod nagpakita na usab, ug mingitngit dayon sa makusog" "Ang kangitngit nianang gabii dili kinaiya ug makahahadlok labi kay sa adlaw nga

miagi; bisan pa ang bulan hapit na motakdol, walay butang nga makita kon walay suga, nga kini kon tan-awon mo sa silingan nga panimalay ug sa mga lugar sa atua sa unahan, daw ingon sa kangitngit sa Egipto nga dili malapos sa silaw."22 Miingon ang usa nga nakakita niining talan-awon: "Unya ako nakahunahuna nga kon ang tanang mga butang nga may kahayag pagngon ang kangitngit dili pa makalabao kay sa nahatabu." Bisan alas 9 ang takna niadtong gabii misubang ang tibook nga bulan, "wala gayud siya'y diyotay katabang sa pagpapas sa kangitngit nga sama sa landong sa kamatayon." Sa tapus sa tungang gabii nawala ang kangitngit, ug sa pagpakita sa bulan ang panagway ingon sa dugo. {ADA 225.2}

Si Kristo nagsugo sa Iyang mga tawo sa pagbantay sa mga timaan sa Iyang pagbalik, ug magkalipay kon makita nila ang timaan sa ilang umalabut nga Hari. "Kon magsugod sa pagkahitabo kining mga butanga managtul-id kamo, ug ihangad ang inyong ulo; kay nagakaduol ang pagpanubos kaninyo." Gitudlo Niya sa Iyang mga tinon-an ang mga kahoy nga timbu

lak, ug nag-ingon: "Kon sila magapanlumbay, hibaloi nga ang ginharian sa Dios haduol."23 {ADA 225.3}

Mahitungod nianang dakung adlaw ang pulong sa Dios, sa labing solemni ug mahinuklogon nagpukao sa Iyang mga tawo gikan sa ilang espirituhanon paghinanok, ug pangitaon an" Iyang nawong nga may paghinulsul ug pagpaubos: "Huypa ninyo ang budyong sa Sion, ug tunggon an" pagpahibalo sa akong balaang bukid; pasagdi nga ang tanang molopyo sa kalibutan mangurog: kay ang adlaw ni Jehova moabut, kay kana duol na moabut." Joel 2:1. {ADA 226.1}

Aron sa pag-andam sa usa ka katawohan nga makatindog sa adlaw sa Ginoo, usa ka daku nga bulohaton sa pagreforma kinahanglan himoon. Nakita sa Dios nga daghan sa Iyang mga tomotoo wala magatukod alang sa ginharian sa mga langit, ug sa Iyang dakung kalooy buot Siya sa pagdala sa usa ka balita sa pasidaan sa pagmata sa ilang katulogon, ug maandam sila sa pagbalik sa Ginoo. {ADA 226.2}

Kini nga balita gipakita sa Bugna 14: Ania dinhi ang tulo ka mga balita nga gipahayag nga gimantala sa tulo ka mga manolonda nga langitnon ug sa gilayon mosunod ang pag-anhi sa Anak sa Tawo, nga "maga-ani sa alanihon sa yuta." Ang nahauna niining mga pahibalo-a nagasulti sa umaabut nga hukom. Ang manalagna nakakita sa usa ka manolonda nga nagalupad sa "kinatung-an sa langit, nga adunay walay katapusang balita nga igamantala sa mga nagapuyo sa yuta, ug sa tibook nga kalungsoran, kabanayan, ug pinulongan, ug katawohan nga nagaingon sa hataas nga tingug: "Ivahadloki ang Dios ug ihatag kaniya ang himaya; kay miabut na ang oras sa iyang paglnikom; ug simbaha ninyo ang nagbuhat sa langit, ug sa yuta, ug sa dagat ug sa mga tuburan sa mga tubig." {ADA 226.3}

Killing balita gisulti nga bahin sa "walay katapusan nga Maayong Balita." Ang bulohaton sa pagmantala sa Maayong Balita wala ihatag sa manolonda kon dili gitugyan sa mga tawo.

Ang balaan nga mga manolonda gigamit sa pagmando sa bulohaton, kanila gitugyan ang daku nga bulohaton sa kaluwasan sa mga tawo; apan ang pagmantala sa balita ginahimo sa mga alagad ni Kristo sa yuta. {ADA 226.4}

Dili ang mga makinaadmanon nga teologo ang adunay pagsabut niining kamatuoran, ug nga nagpatigayon sa pagmantala niini. Kon kini nga may pag-ampo, mahibaloan nila ang pagabut sa gabii; ang mga tagna nagbukas unta kanila sa mga hi tabu nga magakahitabu. Apan wala sila magkuha niini nga bulohaton, ug ang balita gihatag sa mga kabus nga mga tawo. {ADA 227.1}

Si Jesus nag-ingon, “Panlakaw kamo nga sa may kahayag kamo, aron nga dili kamo hikalitan sa kangitngit.” Juan 12:35. Sila nga nagabiya sa kahayag nga gihatag sa Dios, kon magabiya kaniya sa pagpangita samtang adunay higayon, mahibilin sa kangitngit. Apan ang Manluluwas nagingon, “Siya nga magasunod kanako dili magalakaw sa kangitngit, apan adunay kahayag sa kinabuhi.”24 Bisan kinsa nga may usa ka tuyo sa pagpangita sa paghimo sa kabubut on sa Dios, nga nagabatou matinumanon sa kahayag nga gihatag kaniya, makadawat pa gayud sa labing kahayag: kana nga kalag ang bitoon nga may kahayag nga langitnon igapadala, sa pagmando kaniya sa tanang kamatuoran. {ADA 227.2}

Kapitulo 18 - Ang Dakung Pagmata sa Tinuhoan

ANG dakung pagmata sa tinuhoan sa ilalom sa pagmantala sa haduol nga pagbalik ni Kristo, gitagna sa tagna sa nahauna nga balita sa manolonda sa Bugna 14. Ang usa ka manolonda nakita nga nagalupad "sa kinatung-an sa langit, nga adunay walay katapusan nga balita sa mga nagapuyo sa yuta ug sa tanan nga kalungsoran, ug banay, ug sinultihan, ug nasod." "Uban sa makusog nga tingug" siya nagpahibalo sa balita, "Kahadlokan ninyo ang Dios, ug ihatag Kaniya ang himaya; kay miabut na ang oras sa Iyang paghukom; ug simbahon ninyo ang nagbuhat sa langit, ug sa yuta, ug sa dagat, ug sa mga tuburan sa tubig."1 {ADA 228.1}

Ang kamatuoran nga ang usa ka manolonda mao ang nagauna sa pagmantala sa balita, may kahulogan. Tungud sa kaputli, sa himaya, ug gahum sa langitnon nga sulogoon, ang langitnon nga kaalam nahimout sa pagdala sa gipataas nga kinaiya sa bulohaton nga pagahimoon sa mensahe, ug kon daw unsa ang gahum ug himaya nga maga-uban kaniya. Ug ang "paglupad sa manolonda" sa kinatung-an sa langit," ang "hataas nga tingug" nga gibungat sa pagpahibalo, ug ang iyang pagsangyaw sa tanan "nga nagapuyo sa yuta," — sa tanan nga kalungsoran, ug banay, ug sinultihan, ug nasod," — nagahatag sa katin-awan sa kadali ug kadaku sa pagasangyawan sa bulohaton. {ADA 228.2}

Ang balita nagasulti sa iyang kaugalingon sa panahon kon kanus-a mahitabu kining bulohaton. Kini siya gipahayag nga kabahin sa "walay katapusan nga balita;" ug siya nagapahibalo sa pagsugod sa paghukom. Ang balita sa kaluwasan ginawali na sa katuigan; apan kining balitaa mao ang bahin nga igamantala lamang sa katapusan nga mga adlaw, kay niana lamang mamatud-an nga ang oras sa paghukom nag-abut na. Ang mga tagna nagpahayag sa nagasunodsunod nga hitabu, ngadto sa pagsugod sa paghukom. Kini matuod gayud sa basahon ni Dan¬iel. Apan kanang bahina sa iyang tagna nga may labut sa kata¬pusan mga adlaw, si Daniel gisugo sa pagtik-up ug pagpatik ni¬ini, "Bisan hangtud sa panahon sa katapusan." Dili hangtud sa pag-abut ning panahona, nga ang balita mahitungud sa paghukom igamantala pinasikad sa katumanan ning mga tagna. Apan sa panahon sa katapusan miingon ang manalagna, "daghan ang magdalagan magbalikbalik, ug ang kahibalo mouswag."2 {ADA 229.1}

Si apostol Pablo nagpahibalo sa iglesia nga dili magpaabut sa pagbalik ni Kristo sa iyang mga adlaw. "Kana nga adlawa dili moabut," siya nag-ingon, "kon dili nga unang magaabut ang pagkahulog, ug igapahayag ang tawo sa sala, ang anak sa pagkawala."3 Dili kita makapaabut sa pagbalik sa atong Ginoo hangtud sa daku nga pagbulag sa pagtoo (apostasia) ug ang hataas nga panahon sa paggahum sa "tawo sa sala. " Ang "tawo sa sala" nga ginatawag nga "tinago sa pagkatampalasan," "anak sa pagkawala," ug "ang pagkatampalasan nagapahayag sa papado, nga sumala sa tagna magapadayon sa iyang pagkamakagagahum sulod sa 1260 ka tuig. Kini nga panahon natapus sa tuig 1798. Ang pagbalik ni Kristo dili mahitabo sa wala pa kini nga panahon. Si Pablo naglakip sa iyang pahibalo sa tibook nga

katuigan nga Kristohanon hangtud sa tuig 1798. Kini mao ang dapit nianang panahon nga ang balita sa ikaduhang pagbalik ni Kristo igamantala. {ADA 229.2}

Wala pa'y balita nga gikahatag sukad sa katuigan nga nangagi. Si Pablo sumala sa atong nakita, wala magwali niini; siya nagtudlo lamang sa iyang mga kaigsoonan sa halayo nga palaabuton nga pagbalik sa Ginoo. Ang mga Reformador wala magmantala kaniya. Si Martin Lutero nagbutang nga ang paghukom mahatabu mga tulo ka gatus ka tuig nga palaabuton gikan sa iyang kaadlawan. Apan sukad sa 1798 ang basahon ni Daniel nabuksan ug ang kaalam mahitungud sa mga tagna nagtubo, ug daghan ang nagmantala sa solemni nga balita sa paghukom nga haduol. {ADA 229.3}

Ang Lihok sa Ikaduhang Pagbalik

Sama sa dakung Reformasion sa ika napulo ug unom ka siglo, ang bulohaton sa Ikaduhang pag-anhi nagpahayag sa nagkalainlaing mga yuta nga Kristohanon sa usa lamang ka panahon. Sa Europa ug sa America, ang mga tawo sa pagtoo ug pag-ampo natoltolan sa pagtoon sa mga tagna, ug sa ginasubay nila ang binugna ubos sa linamdagan nga sinulat, nakita nila ang makapatoo nga kamatuoran nga ang katapusan sa tanang butang haduol na. Sa nagkalainlain nga mga yuta may mga nag-inusara nga pundok sa mga Kristohanon nga tungod sa pagtoon sa Kasulatan, nakaabut sa pagtoo nga ang pagbalik sa Manluluwas haduol na. {ADA 230.1}

Sa 1821, tolo ka tuig sa tapus makadangat si Miller sa pagbukas niini nga mga tagna nga nagatudlo sa panahon sa paghukom, si Dr. Joseph Wolf, "ang misionero sa kalibutan," nagsugod sa pagmantala sa madali nga pagbalik sa Ginoo. Ang iyang pagpasabut sa tagnaanon nga panahon nagatudlo sa katapusan sa tanan nga butang sulod sa pila lamang ka tuig nga ginatudlo ni Miller. Sa niadtong nagapakiglalis gikan sa Kasulatan, "Apan nahatungud niadtong adlawa ug orasa walay usa nga nanghibalo," nga ang mga tawo dili makahibalo sa mahatungud sa haduol nga pagbalik ni Kristo si Wolf nagtubag. "Nagingon ba ang Ginoo nga kanang adlawa ug orasa *dili gayud* mahibaloan? Wala ba Siya maghatag kanako sa mga tilimad-on sa panahon, aron nga mahibaloan ta ang kaduol sa Iyang pagbalik, ingon sa paghibalo sa nagakahiduol nga ting-adlaw tungud sa kahoy nga igera nga nagapanlumbay ? Mateo 24:32. Dili ba kita mahibalo nianang panahona, kay Siya sa Iyang kaugalingon nagatudlo kanato dili lamang sa pagbasa sa kasulatan ni manalagna Daniel, kondili sa pagsabut kaniya. Gawas pa ni¬ini, ang atong Ginoo walay hunahuna sa pagsulti niini, nga ang kaduol sa panahon dili mahibaloan, kondili nga nagsulti lamang Siya nga ang sibú nga *adlaw ug oras* walay tawo nga nakahibalo.' Husto na, siya miingon, kana mahibaloan tungud sa mga tilimad-on sa panahon, aron sa pagpalig on kanato sa pagandam sa Iyang pagbalik, ingon sa pag-andam ni Noe sa arka."4 {ADA 230.2}

Sulod sa kaluhaan ug upat ka tuig gikan sa 1821 hangtud sa 1845, si Wolf mipanaw halayo: sa Africa, nagduaw sa Egipto ug sa Abissinia; sa Asia, milagbas sa Palestina, Seria, Per¬sia, Bokhara, ug India. {ADA 231.1}

Siya mipanaw sa mga labing salbahis nga mga nasod, nga walay panalipod bisan unsa nga nasod sa Europa, nga nagaantus sa mga kalisod, ug ginalibutan sa dili maisip nga katalagman. Siya ginapuspusan ug nagkamatay sa kagutom, gibaligya sama sa bihag, ug sa makatulo ka beses gihukman sa kamatayon. Siya gibanhigan sa mga tulisan, ug usahay hapit siya mamatay sa kauhaw. Sa makausa gisakmitan siya sa tanang diha kaniya, ug gibiyaan sa pagpanaw sa ginatus ka mga milvas sa pagbaktas sa mga kabukiran, ang niebe nagakahulog sa iyang nawong, ug ang iyang tiil nga walay sapatos gipamikugan tungud sa kabugnao sa yuta nga natabonan sa yelo. {ADA 231.2}

Sa gibadlong siya nga dili palakton nga walay hinagibaa sa taliwala sa mga salbahis ug mabudhion nga mga tawo, siya nagpahayag sa iyang kaugalingon "padad-on ug hinagiban?" —"Ang pag-ampo, pagkamainiton kang Kristo, ug pagsalig sa iyang: panabang." mao ang akong hinagiban." Labut pa, mi¬ingon siya, "Ako gihatagan sa gugma sa Dios, ug sa akong isigkatawo sa akong kasingkasing, ug sa Biblia sa akong kamot."5 Ang Biblia nga Hebreohanon ug Inglis ginadala-dala niya sa bisan asa nga dapit siya moadto. Sa usa sa iyang ulahi nga panaw siya nag-ingon, "Gibuklad ko kanunay ang Biblia sa akong kamot. Gibati ko nga ang akong gahum anaa nianang basahon, ug nga ang iyang gahum makapabaskug kanako."6 {ADA 231.3}

Diha siya nagamauswagon sa iyang bulohaton hangtud ang balita sa paghukom nadala sa halapad nga bahin sa kalibutan nga may molopyo. Sa taliwala sa mga Judio, Turko, Pareseo, Indiano, ug daghan pang mga nasod, mga kaliwatan, siya naghatag sa pulong sa Dios mining nagakalainlain nga mga pinulongan, ug sa bisan diin lamang, gimantala ang haduol nga paghari sa Miseas. {ADA 232.1}

Sa iyang pagpanaw sa Bokhara iyang hipalgan ang pagtulon-an sa madali nga pagbalik sa Ginoo nga ginahuptan sa nahilit ug halayo kaayo nga mga katawohan. Ang mga Arabihanon sa Yemen, siya miingon, "nagahupot sa usa ka basahon ginganlan ug "Seera' nga naghatag pahibalo mahitungud sa ikaduha nga pag-anhi ni Kristo ug sa Iyang paghari sa himaya; ug sila nagapaabut ug dakung mga hitabu nga mahitabo sa tuig 1840."7 Sa Yemen . . . . . ako nagpabilin ug unom ka adlaw uban sa mga anak ni Rechab. Wala sila magainom sa alak, wala magatanom sa talamnon, wala magapugas sa binhi ug nagpuyo sa mga tolda, nahinumdum sa tigulang Jonadad, ang anak ni Rechab; ug nakakita ako sa ilang pundok sa mga anak ni Israel, sa kaliwatan ni Dan, nga nagapaabut, uban sa mga anak ni Rechab, sa haduol nga pag-abut sa Mesias sa mga panganod sa langit."8 {ADA 232.2}

Ang sama nga pagtoo nakita sa usa ka misionero didto sa Tartaria. Ang pari sa Tartar nangutana sa misionero, kon anusa si Kristo moanhi sa ikaduha. Sa pagtubag sa misionero nga wala siyay nahibaw-an mahitungud niini, ang pari daw natingala ug daku sa pagkawalay sayod sa usa nga ñagapakamagtutuon sa Biblia, ug gisaysay niya ang iyang pagtoo, nga tinukod sa tagna, nga si Kristo mobalik sa tuig 1844. {ADA 232.3}

Maingon ka sayo sa tuig 1826 ang balita sa ikaduha nga pagbalik gisugdan sa pagwali sa Inglaterra. Ang bulohaton dinhi wala matukod maayo sama sa pagkatukod sa America; ang sibú nga panahon sa pagbalik wala gayud ikatudlo sa igo, apan ang dakung kamatuoran sa haduol nga pagbalik ni Kristo sa gahum ug himaya nahimantala sa halayo. Ug kini wala lamang mahimo sa mga nagsikway ug sa mga dili uyon. Si Mourant Brock, usa ka Inglis nga magsusulat, nagasulti nga tingali sa pito ka gatus ka mga ministro sa iglesia sa Inglaterra ang nagwali sa "balita sa ginharian." Ang balita sa nagatudlo sa 1844 nga mao ang panahon sa pagbalik sa Ginoo gikahatag usab sa Gran Britania. Ang mga mantalaan sa ikaduhang pagbalik sa Ginoo sa Estados Unidos nahisangyaw ug maayo. Ang mga basahon ug mga mantalaan ginapatik pagusab sa Inglaterra. Ug sa 1842, si Robert Winter, usa ka tawo nga Inglis, sa kaliwat nga Inglis, nga nakadawat sa pagtoo sa ikaduha nga paganhi, sa America, nagbalik sa iyang yutang natawohan sa pagmantala sa pag-anhi sa Ginoo. Daghanan ang makig-uban kaniya niini nga bulohaton, ug ang balita sa paghukom namantala sa nagkalainlain bahin sa Inglaterra. {ADA 232.4}

Sa Sur America, sa kinatiliwad-an sa mga salbahis ug sa pagkamakipari si Lacunza, usa ka katsila ug Jesuitas, nakakaplag sa iyang dalan ngadto sa Kasulatan, ug busa midawat siya sa kamatuoran sa haduol nga pagbalik ni Kristo. {ADA 235.1}

Sa Alemania ang pagtulon-an ginatudlo sa ika napulo ug walo ka siglo ni Bengel, ministro sa Iglesia Luterana, ug batid nga tinon-an sa Biblia ug mananaway. {ADA 235.2}

Ang mga sinulat ni Bengel nahisangyaw sa tibook nga kakristianosan. Ang iyang mga hunahuna sa tagna ginadawat sa kadaghanan sa iyang kaugalingon bansa sa Wurtemberg, ug sa ubang bahin sa Alemania. Ang bulohaton nagpadayon sa tapus siya mamatay ug ang balita sa ikaduha nga pag-anhi nabati sa Alemania sa mao usab nga panahon nagdani sa mga atensyon sa ubang yuta. Sa unang mga adlaw ang ubang mga tomotoo miadto sa Russia, ug didto naghimo sa mga kolonfa, ug ang pagtoo sa haduol nga pagbalik ni Kristo ginahuptan sa iglesia Aleman nianang yutaa. {ADA 235.3}

Ang kahayag nagdan-ag usab sa Pransya ug sa Suiza. Sa Geneva, diin si Farel ug si Calvino nagsangyaw sa kamatuoran sa Reformasion, si Gaussen nagwali sa balita sa ikaduha nga pag-anhi. {ADA 235.4}

Sa Scandinavia usab ang balita sa ikaduha nga pag anhi nahimantala, ug ang daku nga interes nahimo. Daghan nga nahigmata gikan sa ilang pagkadili mabinantayon, sa pagsugid ug sa pagsalikway sa ilang mga sala, ug sa pagpangita sa pasaylo sa ngalan ni Kristo. Apan ang mga pangulo sa iglesia sa estado misupak sa balita gibalhog sa bilanggoan. Sa daghan nga dapit ang mga magwawali sa haduol nga pagbalik sa Ginoo ginapahilom, ang Dios nahimout sa pagpadala sa balita, sa usa ka katingalahan nga paagi, tungud sa mga kabataan. Tungud kay sila linghod pa ang panuigon, ang balaod sa estado dili makapugong kanila, ug sila gitugotan lamang sa pagwali nga walay kabilinggan. {ADA 236.1}

Ang bulohaton diha sa mga kabus lamang nga klase sa mga tawo, ug diha sa mapaubsanon nga puloy-anan sa mga mamomoo nga mga tawo nga nagtigum sa pagpaminaw sa ginamantala. Ang mga magwawali nga mga kabataan kadaghanan kanila anak sa mga kabus nga mamomoo. Ang uban kanila wala gani makaabut sa unom o walo ka tuig ang edad; ug nagpamatuod sa ilang kinabuhi nga gihigugma nila ang Manluluwas, ug nagapanlimbasog sa pagpuyo sa pagtuman sa mga kinahanglanon balaanon, sa kaabtik sa hunahuna nga ikapahiangay sa mga kabataan niana nga panuigon. {ADA 236.2}

Samtang nagatindog sila sa atubangan sa mga katawohan, matin-aw nga sila ginatandog sa usa ka gahum nga labaw sa kaugalingon nga hiyas. Ang ilang tingug ug pamatasan nausab, ug uban sa balaanon nga gahum naghatag sila sa balita sa paghukom, nga naggamit sa mao gayud nga pulong sa Kasulatan, “Kahadloki ang Dios, ug ihatag Kaniya ang himaya; kay miabut na ang oras sa Iyang paghukom.” Sila nagbadlong sa mga sala sa mga tawo, dili lamang nga ilang gipanghimaraut ang mga dautan nga pagpuyo ug visio kondili nga ginasaway nila ang pagkakalibutanon ug ang pagbiya sa pagtoo, ug nagtambag sa ilang mga nagpatalinghog sa madali nga pagkalagyo gikan sa kasuko nga magaabut. {ADA 236.3}

Ang mga katawohan nagpatalinghog uban ang pagkurog. Ang makabigon Espiritu sa Dios nagsulti sa ilang mga kasingkasing. Daghan ang nadala sa pagsusi sa Kasulatan nga may bag-o ug halawom nga interes, ang mga mapatuyangon ug ang dautan sa pamatasan nausab, ang uban nagsikway sa ilang dautang mga buhat, bisan pa ang mga ministro sa iglesia ug sa estado napilit sa pagpamatuod nga ang kamot sa Dios nagauban sa bulohaton. {ADA 236.4}

Kapitulo 19 - Ang Reformador sa Katapusang mga Adlaw

SA Estados Unidos ang pagmantala sa ikaduhang paganhi ni Kristo gitugyan kang William Miller ug sa kauban niyang mga magbubuhat sa maayong balita. Kining yutaa nahimo nga kaulohan sa dakung bulohaton sa Ikaduhang Pag-anhi ni Kristo. Dinhi ang labing laktud nga katumanan sa tagna sa balita sa unang manolonda. {ADA 238.1}

Ang matarung, mahinlog kasingkasing nga magbabaul, nga nadala sa pagduhaduha sa diosnong gahum sa Kasulatan, apan nagapaninguha gayud tinuod sa paghibalo sa kamatuoran, mao ang tawong pinasahi nga gitudlo sa Dios sa pagpangulo sa pagmantala sa ikaduhang paganhi ni Kristo. Ingon sa ubang reformador, si Guilermo Miller sa unahan niyang kinabuhi nagapakigbugno sa kakabus, ug mao nga nakakat-on siya sa dakung leksyon sa kakugi ug sa pagdumili sa kaugalingon. {ADA 238.2}

Siya may maayong panglawas, ug bisan sa iyang pagkabatan-on nagpakita na nga daan sa iyang labaw sa kinaiyang kaabtik sa salabutan. Samtang nagatubo siya, kini naglabi sa pagpadayag. Ang iyang salabutan maabtik ug may maayong paguswag, ug aduna siyay dakung kauhaw sa kaalam. {ADA 238.3}

Bisan tuod si Miller wala makapahimulos sa mga kahigayonan sa pagtoon sa kolegio, ang iyang gugma sa pagtoon ug pamatasan sa paghunahuna sa matul-id nakahimo kaniya nga usa ka tawo nga may matarung nga paghukom ug masinabuton nga panan-aw. Siya nakabaton sa usa ka malig-on nga kinaiya ug usa ka maayong gawi, nga ang kadaghanan nagpasidungog kaniya tungud sa iyang pagkamaminatud-on, pagkadaginotan, ug pagkamahigugmaon. Tungud sa iyang kakugi ug pagkamapaninguhaon nadangat niya dayon ang maayong kahimtang, apan nagapadayon gihapon siya sa pagtoon sa kaugalingon. Siya nakasulod sa nagkalainlain nga mga katungdanan lungsodnon ug sa pagkasundalo uban sa maayong rekord, ug ang dalan sa pagkabahandianon ug pagkadungganan daw nabuksan sa iyang atubangan. {ADA 238.4}

Ang iyang inahan maoy usa ka babaye nga may putling kinaiya, sa pagkadiosnon sa bata pa siya (Miller) diha sa ilalom sa pagtulon-an sa tinuhoan. Sa iyang pagkabatan-on, bisan siya nakasulod sa kapunongan sa mga deistas kang kansang gahum mao ang labing daku tungud sa kamatuoran nga ang kadagha¬nan kanila maayong mga lungsoranon, ug mga tawo nga may maloloy-on ug makigdaiton nga pamatasan. Sa pagpuyo, ingon sa ilang gihimo, sa kinatiliwad-an sa mga tunghaan nga Kristohanon, ang ilang kinaiya nahimong maayo tungud niadtong anaa sa libut nila. Alang sa mga kaayohan nga nakadani sa ilang pagtahod ug pagsalig, sila may utang buot sa Biblia; apan kining maayong hatag ginabalit-ad aron makahimo ug gahum batok sa mga pulong sa Dios. Tungud sa pakiguban nianang mga tawohana, si Miller nadala sa pagpahiuyon sa ilang mga gibati. Ang masulog nga pagpasabut sa Kasulatan nakahatag mga kalisod nga daw ingon ug dili madaug; apan ang iyang bag-ong pagtoo, samtang nagsalikway sa Biblia, nakahatag sa walay laing kaayohan sa iyang lugar, ug

siya nagapabilin nga halayo sa katagbawan. Si Miller nagpadayon sa paghupot niining mga hunahunaa, sulod sa napulog duha ka tuig. Apan sa panuigon nga katloan ug upat, ang Espiritu Santo nagtandog sa iyang kasingkasing sa kahimtang niya ingon nga makasasala. Nakita niya sa una niyang tinuhoan nga walay pagsalig sa kalipayan sa unahan sa lubnganan. Ang kaugmaon mangitngit ug walay kalipay. {ADA 239.1}

Ang Kakinahanglan sa Manluluwas

Siya nagpadayon niining kahimtang sulod sa pila ka bulan. “Sa diha,” siya nagingon, “ang kinaiya sa usa ka manluluwas gipasabut gayud sa mahayag sa akong panumduman. Ingon ug may usa ka tawo nga maayo ug maloloy-on sa iyang kaugalingon sa pagluwas alang sa atong mga kalapasan, ug tungud niana magaluwas Siya kanato gikan sa pag-antus sa silot sa sala. Ako dayon nga gibati kon unsa ang pagkamahigugmaon nianang tawohana, ug akong gipalandong nga ako makatugyan sa akong kaugalingon niadtong bukton, ug makasalig sa iyang kalooy. Apan ang pangutana miabut. Unsaon ko pagprueba nga kanang tawohana nagakinabuhi ? Gawas sa Biblia nakita ko nga walay kamatuoran sa pagka-aduna nianang Manluluwas, o bisan sa umalabut nga kahimtang ... {ADA 240.1}

“Nakita ko nga ang Biblia nagpakita sa mao gayud nga Manluluwas nga akong gikinahanglan; ug nalibog ako sa pagpangita kon unsaon sa dili linamdagang basahon sa pagtukod nianang pagtulon-an nga gihimo sa hingpit sa pagpahiangay nga kinahanglanon sa nahulog nga kalibutan. Ako napugos sa pagdawat nga ang Kasulatan gibugna sa Dios. Sila nahimo kong kalipay; ug kang Jesus nakakita ako sa usa ka higala. Ang Manluluwas nahimo nako nga mahal kay sa napulo ka libo; ug ang Kasulatan, nga kaniadto mangitngit ug nagsupak, karon nahimong lamparahan sa akong mga tiil ug kahayag sa akong dalan. Ang akong panumduman nahimong walay kasamok ug natagbaw. {ADA 240.2}

Ang Biblia nahimo nga labaw sa akong pagtoon, ug makaingon ako sa matuod, nga akong ginaton-an sa dakung kalipay. Hikaplagan ko nga ang katunga wala gayud ikasulti kanako. Nahibulong ako ngano nga wala ko makita ang iyang katahum ug himaya sa sinugdan, ug natingala ako ngano nga akong gisalikway kini. Hikaplagan ko nga gipadayag ang tanan nga gitinguha sa akong kasingkasing, ug ang tambal sa kada balatian sa kalag. Nawala kanako ang gugma sa pagbasa sa uban, ug nagabutang sa akong kasingkasing sa pagkuhag kaalam nga gikan sa Dios.”1 {ADA 240.3}

Ang Pagtoon sa Biblia

Si Miller sa dayag nagpahayag sa iyang pagtoo sa tinuhoan nga kaniadto iyang gitamay. Apan ang iyang dili matinohoong kauban maabtik sa pagdala sa tanang lantugi nga sa iyang kaugalingon sa makadaghan nagagda pagbatok sa diosnong gahum sa Kasulatan. Siya dili pa andam sa pagtubag kanila; apan siya mikatarungan nga kon ang Biblia binugna sa Dios, magapadayon sa iyang kaugalingon; ug ingon nga gihatag siya sa mga tawo alang sa pagpanoon, kinahanglan nga ipahiangay sa iyang pagpasabut. Siya naghunahuna sa pagtoon

sa Kasulatan sa iyang kaugalingon, ug gisusi niya kon ang tanang makita nga nagkasupak dili ba magkaangay. {ADA 241.1}

Sa pagpanlimbasog sa pagsalikway sa tanang mga hinanay nang mga hunahuna, ug sa walay paggamit sa mga comentarios, siya nagtanding sa kasulatan ngadto sa usa pinaagi sa panabang sa referencia ug sa concordancia. Siya mipadayon sa iyang pagtoon nga naandam ug sa maayong paagi; nagsugod sa Genesis, ug nagbasa bersikulo ngadto sa usa ka bersikulo, siya dili magapadayon kon dili niya matino ang ubang kahulogan sa ubang bersikulo aron mahigawas siya sa tanang pagduhaduha. Kon iyang hikaplagan bisan unsa nga butang malisod. mao ang iyang batasan sa pagtandi sa tagsatagsa ka bersikulo nga daw may referensia sa butang nga gikalibugan. Ang tagsatagsa ka pulong ginatugotan sa nagakaigo nga suhito sa teksto, ug kon ang iyang hunahuna mahiangay uban sa tagsa ka susamang teksto, kini mohunong sa pagkalisod. Tungud niini kon siya makakitag bahin nga malisod sa pagsabut, mangita siyag usa ka pagsaysay sa ubang bahin sa Kasulatan. Sa nagatoon siya uban sa matuod nga pag-ampo alang sa langitnong kahayag, ang una nga nagpakita nga mangitngit sa iyang panumduman nahimo na karong mahayag. Siya nakaagi sa mga pulong sa salmista, “Ang sinugdan sa imong pulong nagahatag ug kahayag; nagahatag kana sa mga walay kinaadman ug salabutan.”2 {ADA 241.2}

Uban sa daku nga interes siya nagtoon sa mga basahon ni Daniel ug sa Bugna, naggawi sa mao gihapon nga paagi sa paghubad ingon sa uban nga kasulatan, ug nakita sa iyang dakung kalipay, nga ang mga timaan sa tagna masabut. Nakita niya nga ang tagna, sumala sa ilang katumanan, natuman gayud ang tagsa ka titik; nga tanang nagkalainlaing dagway, pagtandi, sambingay, ug uban pa, ginapasabut ó sa sunod nga bahin, ug ang mga paagi nga ilang gipahayag ginapasabut sa laing kasulatan, ug kon ikapasabut na, masabut gayud sa matin-aw. “Ako natagbaw na niini,” siya nag-ingon, “nga ang Biblia mao ang katilingban sa mga pagtulon-an sa binugna nga kamatuo¬ran, sa labing masayon ug mahayag nga pagsabut aron nga ang mangita sa kamatuoran bisan walay hibangkaagan, dili kinahanglan sa pagpakasala.”3 Ang pagkadugtong sa kamatuoran nagbalus sa ilang kabudlay, ingon sa tagsatagsa ka lakang iyang gisubay sa dakung mga badlis sa kamatuoran sa tagna. Ang mga manolonda sa langit. mao ang nagmando sa iyang panumduman ug nagpasabut sa Kasulatan sa iyang salabutan. {ADA 241.3}

Ang Ikaduhang Paganhi ni Kristo

Si Miller nakakita sa matuod, ang lawasnon nga pagbalik ni Kristo nga ginatudlo sa matin-aw sa Kasulatan. Si Pablo miingon, “Kay ang mao nga Ginoo manaug sa langit sa usa ka pagsinggit, sa usa ka tunog sa punoan sa mga manolonda, ug sa budyong sa Dios.”4 Ug ang Manluluwas sa nagpahayag, “Makita nila nga moanhi ang Anak sa Tawo sa ibabaw sa mga panganod sa langit nga adunay gahum ug dakung himaya.” “Kay ingon sa kilat nga nagakilab gikan sa silangan ug makita hangtud sa kasadpan; maga mao usab kini ang pag-anhi sa Anak sa Tawo.”5 Siya ubanan sa daghang mga manolonda sa langit. “Ang Anak sa tawo moanhi sa

Iyang himaya, ug ang tanang mga balaang mga manolonda kauban Niya.”5 “Ug ipadala Niya ang mga manolonda uban sa masipang tingug sa budyong, ug sila magatigum sa tanan Niyang pinili.”6 {ADA 242.1}

Sa iyang pagbalik ang mga matarung minatay mabanhaw ug ang matarung mga buhi pagaalid-an. “Dili kitang tanan mangatulog,” si Pablo miingon, “apan kitang tanan pagaalidan, sa usa ka taudtaud, sa usa ka pagpamilok, sa katapusan nga budyong: kay pagapatunggon ang budyong, ug ang mga minatay pagabangunon nga dili madunoton, ug kita pagaalid-an. Kay killing madunoton pagasul-uban sa pagkadilimadunoton, ug killing mamalatyon pagasul-uban sa pagkadili mamalatyon.”7Ug sa iyang sulat sa taga Tesalonika, sa human ang pagsaysay sa pagbalik sa Ginoo, siya miingon, “Ang mga nangamatay kang Kristo mabanhaw pag-una: unya kita nga mga buhi nga nahibilin pagadad-on uban kanila sa panganod sa pagsugat sa Ginoo ug ingon niini magakauban kita gihapon sa Ginoo.”8 {ADA 242.2}

Ang Iyang mga katawohan dili makadawat sa ginharian hangtud sa kinaugalingon nga pag-anhi ni Kristo. Ang Manluluwas nag-ingon: “Kon moanhi ang Anak sa Tawo nga sa Ivang himaya, ug ang tanang mga balaang manolonda kauban Niya, unya magalingkod Siya sa trono sa Iyang himaya: ug pagatigumon sa atubangan niya ang tanang mga nasod: ug pagabulagbulagon niya sila ingon sa magbalantay sa hayopan nga nagbulag sa mga karnero ug sa mga kanding sa wala. Unya ang hari magaingon sa nahatoo niya “Umari kamo nga binulahan sa Akong Amahan, panunda ninyo ang ginharian nga gitagana kaninyo sukad pa sa pagtukod sa kalibutan.”9 {ADA 243.1}

Nakita nato pinaagi sa kasulatan nga atong nabasa karon lamang nga ang Anak sa tawo mobalik, ang mga minatay mabanhaw nga dili madunoton, ug ang mga buhi pagaalid-an. Tungud niining dakung pagkabalhin sila maandam sa pagdawat sa ginharian; kay si Pablo miingon, “Unod ug dugo dili makapanunud sa ginharian sa Dios; ni ang pagkamadunoton makapanunud sa pagkadili madunoton.”10 Ang tawo sa iyang kahimtang karon mamatay, madunoton ; apan ang ginharian sa Dios dili madunoton, magapadayon hangtud sa kahangturan. Tungud niana ang tawo sa iyang kahimtang karon dili makasulod sa ginharian sa Dios. Apan kon mobalik na si Jesus, Iyang igabutang ang pagkadili mamalatyon sa Iyang katawohan ug unya Tyang tawgon sila sa pagpanunud sa ginharian nga dili sila lamang ang manununud. {ADA 243.2}

Ang Panahon sa Tagna

Ang tagna nga ingon ug labing mahayag sa pagpadayag sa *panahon* sa ikaduhang pag-anhi mao ang anaa sa Daniel 8:14: “Ngadto sa duha ka libo ug tolo ka gatus ka mga gabii ug mga buntag; unya ang simbahan pagahinisan.” Sa pagsunod sa iyang batasan sa paghimo sa Kasulatan nga kaugalingong maghuhubad, si Miller nakakat-on nga ang usa ka adlaw sa tagna nagakahulogan usa ka tuig;11 iyang nakita nga ang 2300 ka tagnaanong mga adlaw, o tuig, sukad pa sa panahon sa mga Judio sa wala pa masera ang maong panahon, busa dili

nagakahulogan sa santuaryo nianang panahona. Si Miller nagbaton sa ginadawat sa kadaghanan nga hunahuna, nga sa panahong Kristohanon ang yuta mao ang santuaryo, ug busa siya nakasabut nga ang paglinis sa santuaryo nga gitagna sa Daniel 8:14 nagapahayag sa paglinis sa yuta pinaagi sa kalayo sa ikaduhang pagbalik ni Kristo. {ADA 244.1}

Unya, kon ang matuod nga sinugdan nakita nga 2300 ka mga adlaw, siya nagpahayag nga ang panahon sa ikaduhang pagbalik mahimo sa pagsusi. Tungud niini igapadayag ang pa¬nahon nianang dakung katapusan, ang panahon nga kon ang tanang kahimtang karon, uban sa "tanang garbo ug gahum, kasadya ug kakawangan, pagkadautan ug paglupig, modangat sa katapusan;" kon ang "tunglo makuha gikan sa yuta, ang kamatayon malaglag, ang balus ihatag sa mga sulogoon sa Dios, sa mga manalagna ug sa mga balaan, ug kanila nga nahadlok sa Iyang ngalan, ug sila pagalaglagon nga naglaglag sa yuta."12 {ADA 244.2}

Uban ang bag-o ug hilabihan pagka mainiton, si Miller nagapadayon sa pagsusi sa tagna, ang tibuok nga gabii ug adlaw gigahin sa pagtoon sa nakita na nianang daku nga hinungdan ug sa tanan nga interes. Sa kapitulo 8 sa Daniel wala siya makakitag guia sa sinugdan sa 2300 ka mga adlaw; ang manolon¬da nga si Gabriel, bisan ug ginasugo sa pagpasabut kang Daniel sa panan-awon, nagahatag lamang kaniyag diotay nga pag¬pasabut. Ingon nga ang makalilisang paglutos sa iglesia moabut wala igapasabut sa panan-awon sa manalagna, ang lawasnong kusog nagakawala. Siva dili na makaantus, ug ang manolonda nagbiya kaniya una ning panahona. Si Daniel "Nawadan sa balatian, ug nagdaut sa pila ka adlaw." "Ug ako nahibulong sa panan-awon," siya miingon, "apan walay nakasabut kaniya." {ADA 244.3}

Apan ang Dios nagpadala sa Iyang sinugo, "Ipasabut niining tawohana ang panan-awon." Kanang sugoa kinahanglan nga matuman. Sa pagtuman kaniya, ang manolonda, sa ulahi niini, mibalik kang Daniel, nga nagaingon, "Ako mianhi karon sa paghatag kanimo sa kahayag ug pagpasabut;" "tungud niini sabta ang butang, ug palandunga ang panan-awon." {ADA 245.1}

Ang 2300 ka mga Adlaw

Adunay usa ka hinungdanong bahin sa panan-awon sa kapitulo 8 nga gibiyaan nga wala ipasabut, nga mao ang mahitungud sa panahon,—ang panahon sa 2300 ka mga adlaw; tungud niini ang manolonda, sa pagsugod sa iyang pagpasabut, nagakuha lamang sa suhito alang sa panahon: {ADA 245.2}

"Kapitoan ka semana maoy gitagal sa imong mga tawo ug sa imong balaang lungsod . . : Busa hibaloi ug sabta nga sa paggula sa sugo sa pagtukod sa Jerusalem ngadto sa Dinihog nga Prinsipe pito ka semana, ug kanuman ug duha ka semana: tukoron pag-usab uban ang dalan ug ang kuta bisan sa masamok nga panahon. Ug sa human sa kan-uman ug duha ka semana ang Dinihog pagakuhaan sa kinabuhi, apan dili alang sa Iyang kaugalingon . . . Ug Siya magapamatuod sa saad uban sa kadaghanan sulod sa usa ka semana: ug sa taliwala sa semana Iyang pahunongon ang paghalad ug ang pag-ampo." Dan. 9:24-27. {ADA 245.3}

Ang manolonda gipadala kang Daniel sa tuyo sa pagpasabut kaniya sa bahin nga wala niya makab-ut sa pagsabut sa panan-awon sa Kapitulo 8, ang pag-asoy mahitungod sa panahon, — "Ngadto sa duha ka libo ug tolo ka gatus ka mga adlaw; unya ang santuaryo pagahinisan." Sa pagkatapus sa pagpasabut kang Daniel sa hulosayon, ug ang pagpalandong sa panan-awon," ang una nga pulong sa manolonda mao, "Kapitoan ka semana maoy gitagal sa imong mga tawo ug sa imong balaang lungsod." {ADA 245.4}

Ang pulong dinhi ginahubad "gitagal", nagapasabut sa literal "pagaputlon." Kapitoan ka semana, nagapaila sa 490 ka tuig, mao ang gipahayag sa manolonda nga pagaputlon, ilabina gayud mahatungod sa mga Judio. Apan gikan sa unsa ba sila pagaputlon? Samtang ang 2300 ka mga adlaw mao lamang ang panahon nga gihisgutan sa kapitulo 8, kini mao ang panahon gikan niini ang kapitoan ka semana giputol; busa ang kapitoan ka semana katakip sa 2300 ka adlaw, ug ang duha ka panahon magasugod sa pagdungan. Ang kapitoan ka semana gipahayag sa manolonda sa pagsugod sa paggula sa sugo sa pagayo ug pagtukod sa Jerusalem. Kon ang petsa niining sugoa hikaplagan, unya ang sinugdan nga bahin sa dakung panahon sa 2300 ka adlaw masusi gayud. {ADA 246.1}

Sa kapitulo 7 sa Esdras makita ta ang sugo.13 Sa iyang hingpit nga dagway siya gipagowa ni Artaherhis, ang hari sa Persia, 457 W. K. Apan sa Esdras 6:14 ang santuaryo sa Dios sa Jerusalem ginaingon nga natukod "sumala sa sugo (katapusang bahin sa sugo) ni Siro, ug ni Dario, ug ni Artaherhis, nga hari sa Persia. Kining tolo ka mga hari, sa ilang pagsugod sa paghimo, ug sa pagpamatuod ug pagtapus sa sugo, nagdala sa pagkahingpit nga gikinahanglan sa tagna sa pagsugod sa 2300 ka tuig. Sa pagkuha sa 457 W. K., ang panahon sa pagkatapus pagmantala, ingon nga petsa sa sugo. ang tagsatagsa ka gipahanungdan sa tagna mahitungud sa 70 ka semana nakita nga natuman. {ADA 246.2}

"Gikan sa pagpagowa sa sugo sa paguli ug pagtukod sa Jerusalem hangtud sa Dinihog nga Prinsipe magmao ang pito ka semana, ug kan-uman ug duha ka semana," — nga mao ang kan-uman ug siyam ka semana kun 483 ka tuig. Ang sugo ni Artaherhis gipatuman sa ting-ani sa 457 W. K. Gikan ning petsalia ang 483 ka tuig midangat hangtud sa ting-ani sa 27 H. K.14 Nianang panahona ang tagna natuman, kay sa ting-ani sa 27 H. K. Si Kristo gibautismohan ni Juan Bautista, ug nakadawat sa pagdihog sa Espiritu. Ang pulong "Mesias" nagakahulogan sa Usa ka Dinihog. Si Apostol Pedro nagapamatuod nga ang: "Dios nagdihog kang Jesus nga taga Nasaret uban sa Espiritu Santo ug uban sa gahum."15 Ug ang Manluluwas sa Iyang kaugalingon nagapahayag, "Ang Espiritu sa Dios ania kanako, tungod kay gidihog Niya ako sa pagmantala sa maayong balita sa mga kabus. "16 Sa human sa Iyang pagbautismo niadto Siya sa Galilea, "nagmantala sa maayong balita sa ginharian sa Dios, ug miingon, "*Ang panahon* natuman na."17 {ADA 246.3}

"Siya magapamatuod sa saad uban sa kadaghanan sa usa ka semana." Ang "semana" dinhi nga gihisgutan mao ang katapusan sa kapitoan; mao kini ang katapusang pito ka tuig sa panahon nga gitagal pagtuyo sa mga Judio. Sulod niining pa¬nahona, sukad sa 27 H. K.

hangtud sa 34 H. K., si Kristo, sa sinugdan sa Iya gayong kaugalingong lawas, ug unya sa Iyang mga tinon-an, nagapadala sa pagdapit sa maayong balita ilabi gayud sa mga Judio. Samtang ang mga apostoles milakaw uban sa maayong balita sa ginharian, ang sugo sa Manluluwas mao, "Ayaw pag-adto sa dalan sa mga Hentil, ug sa bisan unsang siyudad, sa Samaria ayaw kamo pagsulod: apan maayo pa nga moadto sa nawalang karnero sa balay sa Israel."18 {ADA 249.1}

"Sa kinatiliwad-an sa semana Iyang pahunongon ang paghalad ug ang halad nga kalan-on." Sa 31 H. K. tolo ug tunga ka tuig sa human sa Ivang pagbautismo, ang atong Ginoo gilansang. Uban sa dakung halad nga gihimo sa Kalbaryo, natapus ang paagi nianang mga halad nga sulod sa upat ka libo ka tuig nagatudlo sa unahan sa Kordero sa Dios. Ang mao nga Kordero nga gipahanungdan niadtong mga halad naghalad na sa Iyang kaugalingon mga halad nga kalan-on nga ceremonial natapus na. {ADA 249.2}

Ang kapitoan ka semana, o 490 ka tuig, nga gigahin pagtoyo alang sa mga Judio, natapus, sumala sa atong nakita, sa 34 H. K. Nianang panahona, pinaagi sa kabubut-on sa Sanhed

rin sa mga Judio, ang nasud nagtimaan sa iyang pagsalikway sa ebangelio pinaagi sa pagpatay kang Esteban ug sa paglutos sa mga sumosunod ni Kristo. Unya ang balita sa kaluwasan, wa¬la na iwali sa piniling mga tawo lamang kondili gihatag sa kalibutan. Ang mga tinon-an pinaagi sa paglutos napilit pagkalagyo gikan sa Jerusalem, ug nangadto sa tanang dapit nga nagwali sa Pulong." "Si Felipe miadto sa siyudad sa Samaria, ug nag¬wali kanila kang Kristo. "Si. Pedro, uban sa diosnong pag¬inando, nagwali sa ebangelio sa senturion sa Sesaria, ang mahadlokon sa Dios nga Cornelío; ug ang mainitong Pablo, nakabig sa pagtoo kang Kristo, gitugyanan sa pagdala sa malipayong balita "ngadto sa mga Hentil."19 {ADA 250.3}

Tungud niini ang tanang gipahanungdan sa tagna nga ma¬kita gayud na natuman sa sibu, ug ang sinugdan sa kapitoan ka semana nahusay sa 457 W. K., ug natapus sa 34 H. K. Gikan ning pag-isip walay kalisod sa pagpangita sa katapusan sa 2300 ka mga adlaw. Ang kapitoan ka semana — 490 ka adlaw — giputol na gikan sa 2300, ug adunay 1810 ka adlaw nga nahibilin. Human sa katapusan sa 490 ka mga adlaw, ang 1810 ka mga adlaw pagatumanon pa. Gikan sa 34 II. K, 1810 ka tuig nagapadayon ngadto sa 1844. Tungud niana ang 2300 ka adlaw sa Daniel 8:14 natapus sa 1844. Sa pagkatapus niining dakung tinagna nga panahon, sa pagpamatuod sa manolonda sa Ginoo, "ang santuaryo pagahinisan." Tungud niini ang panahon sa paghinis sa santuaryo diin sa hingpit gituhoan sa tibuok nga kalibutan nga mahitabo sa ikaduhang paganhi mao gayud ang ginatudlo sa mahayag.20 {ADA 250.1}

Sa pagsugod karon sa pagtoon sa mga Kasulatan sumala sa iyang nahimo, aron sa pagpamatuod nga ang mga binugna gikan sa Dios, si Miller wala sa sinugdan maghunahuna bisan diotay sa pag-abut sa katapusan nga karon iyang naabut. Siya sa iyang kaugalingon nagalisod sa pag-angkon sa gisangputan sa iyang pagsusi. Apan ang kamatuoran sa Kasulatan mahayag kaayo ug maligon nga isalikway. {ADA 250.2}

Nagsugod sa Pagwali

Karon ang katungdanan sa pagpahibalo sa uban sa iyang gitohoan nga gitudlo sa mahayag sa Kasulatan, nagapugos sa iyang kaugalingon uban sa bag-ong kusog sa pagbuhat niini. “Kon ako anaa sa akong bulohaton,” siya nagingon, “sa kanunay nagabagting sa akong dalonggan, “Lakaw ug pahibaloa ang kalibutan sa iyang katalagman.” Kining tekstoha sa kanunay moabut kanako: “Kon ako magaingon sa dautan, O dautang tawo, ikaw mamatay gayud kon ikaw dili magpahibalo sa dautan sa iyang dalan, kanang dautang tawo mamatay sa iyang kasalanan; apan ang iyang dugo panilngon ko sa imong mga kamot. Bisan pa, kon ikaw nagpahibalo sa dautan sa iyang dalan sa paglikay kaniya; kon siya dili magbiya sa iyang dalan, siya mamatay sa iyang sala; apan ikaw nakagawas sa imong kalag.’21 Ako mibati nga kon ang dautan mahibalo gayud, kadaghanan kanila maghinulsul; ug kon sila dili pahibaloon, ang ilang dugo tingali pagkinahanglanon sa akong mga kamot.”22 {ADA 251.1}

Si Miller nagsugod sa pagpahayag sa iyang pagtoo sa pila lamang ka tawo una kon siya may higayon, sa pag-ampo nga ang ubang ministro makabati unta sa ilang gahum ug maghatag sa ilang kaugalingon sa pagmantala. Apan siya dili nakapala sa pagbati nga siya adunay katungdanan nga kaugalingon sa paghatag sa mensahe. Ang pulong kanunay moabut sa iyang panumduman, “Lakaw ug imantala sa kalibutan, ang ilang dugo akong pagapangitaon sa imong kamot.” Sulod sa siyam ka tuig siya naghulat, ang lulan sa gihapon nagbug-at sa iyang kalag, hangtud sa 1831 sa maka usa pa, siya naghatag sa iyang katarungan sa iyang pagtoo diha sa kadaghanan. {ADA 251.2}

Ingon nga si Eliseo gikan sa pagsunod sa iyang mga baka sa kaumahan, sa pagdawat sa mantilla sa paghalad sa matagnaong bulohaton, mao usab si William Miller gitawag sa pagbiya sa iyang daro, ug sa pagbukas sa mga katawohan sa katingalahang ginharian sa Dios. Uban sa pagkurog siya misulod sa bu¬lohaton, nga nagadala sa iyang mga magpapatalinghog ngadto sa tagsatagsa ka ang-ang, pinaagi sa matagnaong panahon hangtud sa ikaduhang pag-anhi ni Kristo. Uban ang tagsa ka pagpanlimbasug siya nakadawat sa gahum ug kaisog sa pagtan-aw niya sa interes nga napukao. {ADA 251.3}

Tungud lamang sa paghangyo sa iyang kaigsoonan, kansang pulong nabati niya ang pagtawag sa Dios, si Miller nagsugot sa pagpahayag sa iyang pagtoo sa kadaghanan. Siya ka lim-an na ka tuig karon ang kagulangon, nga wala maanad sa pagsulti sa kadaghanan, ug nagbati nga dili takus sa bulohaton nga anaa sa iyang atubangan. Apan sukad sa sinugdan ang iyang buhat gipanalanginan sa makahihibulong paagi sa kaluwasan sa mga kalag. Ang iyang una nga pakigpulong sa kadaghanan gisunod sa pagpukaw sa tinuhoan diin ang napulo ug tolo ka panimalay, gawas sa duha ka tawo, nangakabig. Siya gilayon giagda sa pagpasulti sa lain nga dapit, ug hapit sa tanang lugar ang iyang buhat nakakab-ut sa pagbuhi sa bulohaton sa Dios. Ang mga makasasala nangakabig, ang mga Kristohanon nadasig sa halalom nga paghalad, ug ang mga deistas ug mga walay pagtoo sa Dios nadala sa pagila sa kamatuoran sa Biblia ug sa tinuhoan Kristohanon. Ang mga pagpamatuod nila sa iyang ginatrabahoan

mao, “Ang usa ka klase sa panumduman naabut niya dili sa gahum sa ubang tawo.”23 Ang iyang wali giplano na sa pagtandog sa panumduman sa kadaghanan sa dakung butang sa tinuhoan, ug sa pagsumpo sa nagatubo nga pagkakalibutanon ug sa kangil-ad sa panahon. {ADA 252.1}

Hapit sa tanang lungsod adunay mga tinagkaluhaan, sa uban mga ginatus, ang nangakabig sa gisangputan sa iyang pagwali. Sa daghang mga dapit ang iglesia Protestante sa hapit sa tanang mga denominasyon nabuksan alang kaniya; ug ang pagdapit sa pagbuhat nagagikan sa mga ministro sa daghang katilingban. Mao ang iyang dili nausab-usab nga sulondan sa dili pagbuhat sa lugar nga wala siya dapita, apan sa wala madugay nakita niya ang iyang kaugalingon nga dili nakatuman sa tanang mga pangayo nga nagaabut-abut kaniya. {ADA 252.2}

Daghang wala magadawat sa iyang pagtoo mahitungud sa sibu nga panahon sa ikaduhang paganhi ni Kristo nangakabig sa kaseguro ug sa haduol nga pagbalik ni Kristo ug sa ilang kinahanglanon sa pagpangandam. Sa ubang dagkung siyudad ang iyang buhat nakadawat sa maayong sangputanan. Ang mga magbabaligya sa alak nagbiya sa ilang patigayon, ug gihimo ang ilang mga tindahan nga tigumanan; ang mga sugalan giguba; mga infiel, librepensador, universalista, ug bisan pa ang mga sinalikway nga tawo nausab, ang kadaghanan nga wala makasulod sa balay alampoanan sa daghang mga tuig. Ang mga miting sa pag-ampo gihimo sa nagakalainlaing mga denominasion sa nagakalainlain nga mga dapit, hapit sa tanang oras, ang mga magpapatigayon nga mga tawo magtigum nga maudto sa pagampo ug sa pagdayeg. Wala nay pagusik-usik nga makita, apan ang tanan usa ka kasadya sa kaisipan sa mga katawohan. Ang iyang buhat, sama sa unang mga Reformador, nagpadulong sa pagkakabig sa salabutan ug sa pagpukaw sa konsiencia sa hunahuna kay sa pag-agda lamang sa pagbati. {ADA 252.3}

Ang Pagpangahulog sa mga Bitoon Usa ka Timaan

Sa 1833, duha ka tuig tapus si Miller magsugod sa pagpahibalo sa kadaghanan sa mga kamatuoran sa haduol nga paganhi ni Kristo, ang ulahi nga tolo ka timaan nagpakita nga gisaad sa Manluluwas ingon nga ilhanan sa Iyang ikaduhang paganhi. “Ang mga bitoon mangahulog gikan sa langit.”24 Ug si Juan sa Bugna nag-asoy, samtang nagatan-aw sa pananawon nga maga-una sa adlaw sa Ginoo, “Ang mga bitoon sa langit mahulog sa yuta, sama sa igera nga nagyabyab sa iyang linghod nga igos, kon pagauyogon sa makusog nga hangin.”25 {ADA 253.1}

Kining tagnaa nakadawat sa mahayag ug makahinuklog nga pagkatuman sa dakung ulan sa mga mete-oros sa Nobiembre 13, 1833. Ang labing halapad ug kahibulongan pagpasundayag sa nangahulog nga mga bitoon nga mao pay pagkasulat sukad masukad. “Ang tibook nga kalangitan sa ibabao sa Estados Unidos sa daghang takna diha sa kalayo nga nagubot. Wa¬la pay langitnon hitabo nga makatingala nga nahitabo ning nasura, sukad sa iyang pagkatukod. Ang maong hitabo ginatan-aw sa ingon niini uban ang kahimout sa

pagdayeg sa usa ka klase sa katilingban, ug sa laing pundok gikalisang." "Ang iyang pagkahalangdon ug makalilisang nga katahum sa gihapon nagapabilin sa daghang mga panumduman . . . . Wala pa gayuy ulan nga nahulog ingon nianang kabaga kay sa pagpangahulog sa mga mete-oros sa yuta; silangan, kasadpan, amihanan, ug habagatan, sama ang tanan. Sa usa ka pulong, ang tibuok nga langit sama sa nagalihok . . . Ang pagpakita, sumala sa ginasaysay sa mantalaan ni Profesor Siliman, nakita sa tibuok Norte America. "Gikan sa ika duha ang takna hangtud sa pagkahayag sa adlaw, hingpit gavud ang kalinaw sa langit ug walay panganod, usa ka walay paghunong nga pangahulog sa nagasidlak nga ingon sa brillante makita sa bug-os nga langit."26 {ADA 253.2}

"Walay pulong, sa pagkatinuod, nga makahimo sa pagsaysay sa katahum nianang daku kaayong pagpasundayag; . . ang usa nga wala makakita kaniya dili makahimog hingpit nga pagila sa iyang himaya. Ingon ug ang tibuok nga mga kabitoonan sa langit nagatipon sa usa ka dapit haduol sa udtohan, nga sa kanunay nagakilab, sama sa kakusog sa kilat, sa tanang bahin sa kinatakdoan sa langit; apan sila wala gayud mahurot — mga linibo sa madali nagsunod sa nahulogan, ingon nga daw gipaangay sa maong higayon." 27 "Dili mahimo ang pagtan-aw sa matuod nga hulagway sa kahoy nga igera kon ang iyang mga igos ginayabyab sa makusog nga hangin."28 {ADA 254.1}

Busa gipakita ang katapusang mga timaan sa Iyang pag¬balik, mahitungud sa gisulti ni Jesus sa Iyang mga tinon-an, "Kon makita na ninyo kining mga butanga, hibaloi nga siya haduol, bisan sa mga pultahan."29 {ADA 254.2}

Sa tapus niining mga timaana, si Juan nakakita, sa mosunod nga hitabu nga umalabut, ang langit nagahinhin ingon sa usa ka linukot nga basahon, samtang ang yuta nagakurog, ang mga bukid ug mga pulo nabalhin sa ilang mga dapit, ug ang mga dautan sa kalisang nagapangita sa pagkagiw gikan sa nawong sa Anak sa Tawo.30 {ADA 254.3}

Kadaghanan sa mga nakasaksi sa pagpangahulog sa mga bitoon, nagtan-aw niini nga usa ka pahibalo sa umalabut nga hukom, — "ang usa ka makalilisang nga landong, ang matuod nga maguuna, ang maloloy-ong timaan, nianang daku ug makalili¬sang adlaw." Sa ingon niana ang panumduman sa mga kata¬wohan nadala sa kamatuoran sa tagna ug daghan ang nadala sa pagbantay sa pahibalo sa ikaduhang paganhi. {ADA 255.1}

Ang Pagbatok

Si William Miller wala maghimo sa iyang buhat nga walay mapait nga pagsupak. Ingon sa unang mga Reformador, ang kamatuoran nga iyang gipahayag wala dawata sa maayong kabubut-on sa mga inilang mga magtutudlo sa iglesia. Tungud kay kini sila dili makapalig-on sa ilang gitindogan pinaagi sa mga Kasulatan, sila nagdangop sa mga pulong ug pagtulon-an sa mga tawo ug sa mga gikabilinbilin sugilanon sa ilang mga ginikanan. Apan ang pulong sa Dios mao lamang ang pagpamatuod nga gidawat sa mga ministro sa kamatuoran sa ikaduhang paganhi ni Kristo. "Ang Biblia, ug ang Biblia lamang," mao ang ilang pulongon o

patukoranan. Ang kakulang sa katarungan sa Kasulatan sa bahin sa ilang mga kaaway gihulipan sa mga kataw-anan ug pagtamay. Ang panahon, salapi, ug ang kinaadman gigamit sa pag-among among kanila kansang sala mao lamang ang pagpaabut sa daku nga kalipay sa pagbalik sa ilang Ginoo. ug nagapaninguha sa pagpuyo sa balaan nga kinabuhi, ug sa pagtubag sa uban sa pag-andam sa iyang pagbalik. {ADA 255.2}

Ang manunugyot sa tanang kadautan nagapangita dili lamang sa pagsanta sa gisangputan sa mensahe sa ikaduhang paganhi, kon dili sa paglaglag gayud sa sinugo. Si Miller nagbutang sa kamatuoran sa Kasulatan sa iyang mga kasingkasing sa iyang magpapatalinghug, sa pagbadlong sa ilang mga kasalanan ug sa pagbugnaw kanila sa ilang kaugalingon nga katagbawan, ug ang iyang matin-aw ug laktud nga pulong nag-agda sa ilang pagdumot. Ang pagsupak ginapakita sa mga sakop sa iglesia alang sa iyang mensahe, nga nagpadasig sa ubos nga klase sa mga katawohan sa paghimog labi nga kadautan; ug ang mga kaaway sa usa ka higayon naghunahuna sa pagpatay kaniya kon mogowa siya sa pundok. Apan ang mga balaang manolonda diha sa kadaghanan, ug usa niini sa dagway sa tawo nagdakup sa bukton ning alagad sa Dios ug gidala gawas sa mga nangasukong mga mangugubut. Ang iyang buhat wala pa mahuman, ug si Satanas ug ang iyang mga sinugo nabawo sa ilang tinguha. {ADA 255.3}

Ang Kaadlawan ni Noe ug ang Ato Karon

Gikan sa usa ka panahon ngadto sa usa ang mga pahamangno nga gipadala sa Ginoo sa kalibutan pinaagi sa Iyang mga sulogoon gidawat sa pagduhaduha ug walay pagtoo. Kon ang kasal-anan sa katawohan sa wala pa ang lunop nakahimo Kaniya sa pagpadala sa lunop sa tubig sa ibabaw sa yuta, Siya nagapahibalo una sa Iyang tuyo, aron nga sila may higayon sa pagbiya sa ilang dautan nga dalan. Sa usa ka gatus ug kaluhaan ka tuig ginapatunog sa ilang mga dalunggan ang pagman¬tala sa paghinulsul, tingali unya ang kaligutgut sa Dios moabut sa ilang kalaglagan. Apan ang mensahe alang kanila sama la¬mang sa walay pulos nga sugilanon, ug wala nila tohoi kini. Dinasig sa ilang pagkadautan, nagbiaybiay sila sa sulogoon sa Dios, nagtiaw-tiaw lamang sa iyang hangyo, ug hangtud ngani nga gipasanginlan nga labi pang makasasala. Unsaon sa pagpangahas sa usa ka tawo sa pagtindog batok sa tanan kadagkuan mga tawo sa kalibutan ? Kon ang mensahe ni Noe matuod, ngano ang tibook nga kalibutan wala makakita ug magtoo niini? Ang usa ka hunahuna sa usa ka tawo batok sa kaalam sa linibo! Wala sila magtagad sa pahibalo ni mangita silag dalangpanan sa arka. {ADA 256.1}

Ang mga mayubiton nagatudlo sa mga butang sa kinaiyahan, — sa walay pagka-usab nga panahon, sa azul nga langit nga wala gayud magabobo sa ulan, sa malunhaw nga kapatagan nga giboboan sa mga tun-og sa kagabhion, — ug sila misingit, “Wala ba siya magsulti sa sambingay?” Sa pagpasipala sila nagpahayag nga ang nagwali sa katarungan ihalas ug malimbungon nga fanatiko; ug sila nagpadayon, nga labi pa kamatinguhaon sa ilang pagpangita sa kahilayan, sa labi pa nga raainit sa ilang dautang mga dalan, kay sa miagi. Apan

ang ilang dili pagkamatinohoon wala makaulang sa gitagna nga hitabu. Ang Dios nagaantus sa hataas nga panahon sa ilang pagkadautan, sa paghatag kanilag higayon sa paghinulsul; apan sa ginatudlo nga panahon ang Iyang hukom magaabut sa mga nagadumili sa Iyang kalooy. {ADA 256.2}

Si Kristo nagpahayag nga magapadayon ang mao nga pagkadili matinohoon mahitungud sa Iyang ikaduhang pag-anhi. Ingon ang mga katawohan sa mga adlaw ni Noe, "wala mahibalo hangtud nga miabut ang lunop, ug nagbanlas kanilang tanan; busa," sa pulong sa Manluluwas, "mao usab ang pagbalik sa Anak sa Tawo."31 Kon ang mga katawohan nga nagapakasumosunod sa Dios nakighiusa sa kalibutan, nagkinabuhi ingon kanila, ug nagapakig-uban kanila sa ginadili nga kahilayan; kon ang luho sa kalibutan mahimo nga luho sa iglesia, kon ang lingganay sa kasal patingogon, ug ang tanan nagapaabut sa kalibutanon nga kauswagan — unya, gilayon ingon sa kilat nga mokilab gikan sa langit, moabut ang katapusan sa ilang mahayag nga panan-awon ug sa malimbongon nga paglaum. {ADA 257.1}

Ingon nga ang Dios nagpadala sa Iyang mga sulogoon sa pagpahibalo sa kalibutan sa mrgaabut nga lunop, mao man usab magapadala Siya ug mga sulogoon aron sa pagpahibalo sa kaduol sa katapusang paghukom. Ug sama sa mga kadungan ni Noe nga nanagpangatawa sa pagtamay sa mga tagna sa magwawali sa katarungan, mao man usab sa mga adlaw ni Miller, daghan, bisan pa gani ang nagpakasumosunod sa Dios, nagyubit sa mga pulong sa pagpa-andam. {ADA 257.2}

Ug ngano man nga ang pagtulon-an ug ang pagwali sa ika¬duhang pag-anhi ni Kristo wala dawata sa mga iglesia? Samtang alang sa mga dautan ang ikaduhang pag-anhi sa Ginoo nagadala sa tunglo ug kalaglagan, alang sa mga matarung kini mao ang lulan sa kalipay ug paglaum. Killing dakung kamatuoran mao ang kalipay sa mga tawo nga matinomanon sa Dios sa tanang katuigan ; ngano nga nahimo sa ingon niini sama sa iyang Tagbuhat, "ang usa ka bato sa kapangdulan ug usa ka bato sa kasuko" sa Iyang mga nagapakasumosunod ? {ADA 257.3}

Ako Moanhi Pag-usab

Ang atong Ginoo sa Iyang kaugalingon mao ang nagsaad sa Iyang mga tinon-an, "Kon Ako makaadto na ug makaandam ug puloy-anan alang kaninyo, moanhi ako pag-usab, ug panadon ko kamo kanban nako."32 Ang maloloy-ong Manluluwas nga nagpalandong sa pagkamamingawon ug kasubo sa Iyang mga sumosunod, nagpadala sa Iyang mga manolonda sa paglipay kanila uban ang pagsalig nga Siya moanhi pag-usab, ingon sa Iyang pagsaka sa langit. {ADA 258.1}

Samtang ang mga tinon-an nanagtutuk sa itaas sa katapusang pagtan-aw Kaniya nga ilang hinigugma, ilang atensiyon nadakup sa mga pulong, "Mga lalake nga Galileanhon ngano nga nanagtutuk kamo sa langit? Kining Jesus nga gibayao gikan kaninyo ngadto sa langit, mao man usab ang Tyang pagbalik, ingon sa inyong hikit-an nga misaka sa langit."33 Ang

paglaum nainit sa panumduman sa balita sa manolonda. Ang mga tinonan "namauli sa Jerusalem nga puno sa dakung kalipay, ug kanunay sa simbahan, nga nagdayeg ug nag-ampo sa Dios."34 Sila wala maglipay tungud kay si Jesus nahamulag kanila, ug nahibilin sila sa pakigbugno batok sa mga pagsulay ug mga panulay sa kalibutan, kondili tungud sa pasalig sa manolonda nga Siya mobalik pag-usab. {ADA 258.2}

Ang pagmantala sa ikaduhang pag-anhi ni Kristo magamao karon sa gihimo sa mga manolonda sa mga magbalantay sa karnero didto sa Betlehem, ingon nga maayong balita sa dakung kalipay. Sila nga nahagugma gayud sa Manluluwas dili makapugong kondili makadayeg sa kalipay sa pahibalo nga natukod sa pulong sa Dios, nga Siya diin ang ilang paglaum sa walay katapusang kinabuhi ginabutang, mobalik pag-usab, dili na aron tamayon, pakaulawan, ug isalikway ingon sa una Niyang paganhi, kondili sa gahum ug himaya, sa pagtubos sa Iyang mga katawohan. Kadtong mga wala magahigugma sa Manluluwas, mao ang nagahandum nga Siya dili mobalik, ug wala nay laing katapusan kamatuoran nga ang iglesia nagbulag gikan sa Dios kay sa kasuko ug pagdumot nga nahimo niini nga mensahe nga gikan sa langit. {ADA 258.3}

Sa tanan nga dagkung lihok sa tinuhoan sukad sa mga ad¬law sa mga apostoles, walay usa nga labing gawas gikan sa tawohanong kasaypanan ug sa bitik ni Satanas kay sa lihok sa panahon sa ting-adlaw ug ting-ani sa 1844. Sa pagsinggit "Ang Bana miabut; lakaw kamo ug sugata Siya," ang nanaghulat "namangon ug gidagkutan ang ilang mga lamparahan," sila nagtoon sa pulong sa Dios uban sa kadasig ug tinguha nga wala pa mahibaloi kaniadto. Adunay miuban niining balitaa usa ka makapadasig nga gahum nga nakatandog sa kalag. Wala na gayuy pagduhaduha, walay kalibog. {ADA 259.1}

Sama sa dakung baha nga ang lihok nagsilhig sa tibook nga yuta. Gikan sa siyudad ngadto sa usa gikan sa barrio ngadto sa usa ka barrio, ug sa hilit nga nasud midangat kini, hangtud ang mga katawohan sa Dios nga nanaghulat nahagmata gayud. Ang pagkapanatiko nawala sa atubangan niini nga pagmantala sama sa tun-og sa kabuntagon sa dili pa mosubang ang adlaw. Ang mga tomotoo nakakita nga ang ilang pagduhaduha ug ang kalibug nakuha, ug ang paglaum ug ang kaisug mao ang ni dilaab sa ilang mga kasingkasing. {ADA 259.2}

Ang bulohaton naluwas gikan niadtong mga kalisdanan nga sa gihapon nagapahayag kon adunay tawohanong pag-agda sa walay pagpugong nga gahum sa pulong ug Espiritu sa Dios. Kini sama sa kinaiya nianang panahon sa pagpaubos ug pagbalik ngadto sa Ginoo, nga sa taliwala sa unang Israel nagsunod sa balita sa pagbadlong gikan sa Iyang mga sulogoon. Kini nagadala sa kinaiyahan nga nagtimaan sa buhat sa Dios sa tagsa ka panahon. Adunay diotay lamang malimbungong kalipay, apan labing maayo ang pagsusi sa kasingkasing, sa pagkompisal sa mga sala, pagbiya sa kalibutan. Ang pag-andam sa pagsugat sa Ginoo mao ang lulan sa mga masulob-ong espiritu. Aduna kanunay pag-ampo, sa pagtugyan gayud sa kaugalingon sa Dios. {ADA 259.3}

Nianang panahona dihay pagtoo nga nagadala ug tubag sa mga pag-ampo,—ang pagtoo nga may pagtahod sa katumbasan sa balus. Sama sa mga tinulo nga talisik sa ulan sa ibabao sa mamala nga yuta, ang Espiritu sa grasya mokunsad sa ibabao sa mga matuod nga nagapangita. Sila nga nagapaabut sa madaling pagtindog sa pag-atubang nawong ug nawong sa ilang Manunubos, nagbati sa mahinoklogon nga kalipay nga dili ikag asoy. Ang mahumokon ug madaugon gahum sa Espiritu Santo nagtunaw sa kasingkasing, samtang ang Iyang panalangin igahatag sa madagaya sa mga matinumanon, matinuhoong mga tawo. {ADA 259.4}

Samtang ang panahon nagakaduol sa pagbalik sa Manluluwas, ang mga tomotoo nagtoon sa sambingay sa napulo ka mga ulay (Mateo 25:1-13), nga nanagdala sa ilang mga lamparahan ug nagpanlakaw sa tungang gabii ug may nagsinggit, "Ania karon ang bana naga-anhi; sugata ninyo siya." Tungud sa ka makanunayon ning pagtawaga, ang lihok ning panahona gitawag nga "pagsinggit sa tungang gabii." {ADA 260.1}

Uban sa dili ikag-asoy nga tinguha niadtong nanagdawat sa mensahe nagbantay alang sa pagbalik sa ilang Manluluwas. Ang panahon nga ilang gipaabut sa pagsugat Kaniya haduol na. Sila nagduol ning taknaa sa malinawong kahinuklog. Sila nagpahulay sa mga matam-is nga pagkigsulti sa Ginoo, ang saad sa pakigdaet nga maila sa mamahayag nga kaugmaon. {ADA 260.2}

Walay usa nga nakaagi ning paglaum ug pagsalig nga mahikalimot nianang mahal nga takna sa paghulat. Kay sa pila ka semana sa wala pa moabut ang panahon, ang mga bulohaton nga kalibutanon gipamiyaan. Ang matinumanong mga tomotoo sa mabinantayon nagsusi sa tagsatagsa ka hunahuna ug pagbati sa ilang mga kasingkasing sama nga sila anaa sa ilang kahimtang sa kamatayon nga sa pila na lamang ka takna pagapiyongon ang ilang mga mata sa yutan-on nga talan-awon. Ang tanan nagbati sa pagkinahanglan sa walay katapusang kahayag nga andam na sa pagsugat sa Manluluwas; ang ilang maputi nga panapton mao ang kaputli sa kalag, — mga kinaiya nga nahugasan sa sala tungud sa maluwason dugo ni Kristo. {ADA 260.3}

Hinaut unta nga aduna gihapon sa mga tawo sa Dios ang sama nga espiritu sa pagsusi sa kasingkasing, ang sama nga paningkamot ug kalig-on sa pagtoo. Kun sila nagpadayon sa pagpaubos sa ilang kaugalingon sa atubangan sa Dios, ug nagpataas sa ilang pag-ampo sa lingkoranan sa kalooy, sila anaa unta sa kahimtang sa mga bulahang eksperiensia labi kay sa ila na karon nga nabatonan. Aduna lamang diotay pag-ampo, diotay nga pagbati sa sala, ug ang ilang kakulang sa bulling pagtoo, nagabilin sa daghan sa kawala sa mahal nga grasya nga gitagna sa ilang Manunubos. {ADA 260.4}

Ang Dios nagtudlo sa pagsulay sa Iyang mga tawo. Ang iyang mga kamot nagtabon sa mga sayop sa pag-isip sa matagnaon nga panahon. Ang mga Adventista wala makakita sa sayop nianang panahona ni makita sa labing maalam nilang mga kaaway. {ADA 261.1}

Ang panahon sa pagpaabut miagi na, ug si Kristo wala magpakita aron sa pagluwas sa Iyang mga tawo. Sila nga matinumanon sa pagtoo ug sa paghigugma nagpaabut sa ilang Manluluwas, nakaagi sa mapait nga kabawo. Bisan pa ang tinguha sa Dios matuman. Siya nagsulay sa mga kasingkasing niadtong nagpaila sa paghulat sa Iyang pagbalik. May daghan sa taliwala nila nga nangasibot sa walay laing hataas nga tuyo kay sa kahadlok. Ang ilang pagsunod sa pagtoo wala makausab sa ilang mga kasingkasing o sa ilang mga kinabuhi. Sa pag-abut na sa gihunahuna nga panahon nga moabut, kining mga tawohana nagpadayag nga nawad-an sa paglaum: dili sila magtoo nga mobalik si Kristo. Sila mao ang una nga nanagbiaybiay sa pagkasubo sa matuod nga mga tomotoo. {ADA 261.2}

Kapitulo 20 - Kah-ayag Latas sa Kangitngit

Ang buluhaton sa Dios sa yuta nagpakita, sulud sa mga katuigan, og makapahibulong nga panagkasama sa matag usa ka dakung repormasyon o rilihiyosong kalihukan. Ang mga patukuranan sa pagtagad sa Dios sa katawhan managsama ra sukad. Ang mahinungdanon nga mga kalihukan niining panahona adunay pagkaabay niadtong nangagi, ug ang kasinatian sa iglesya sa nangagi nga mga katuigan adunay dagko nga mga leksyon og bili alang sa atong panahon karon.

Walay kamatuuran nga molabaw pa ka tin-aw sa pagkatudlo diha sa Biblia kaysa nianang gitudlo sa Dios pinaagi sa Balaang Espiritu nga sa pinasahi nagamando sa Iyang mga alagad sa yuta sa dagko nga mga kalihukan alang sa pagpadayon sa buhat sa kaluwasan. Ang katawhan maoy mga galamiton diha sa kamut sa Dios, nga Iyang gamiton sa pagtuman sa Iyang mga katuyoan sa grasya ug kalooy. Ang matag usa adunay bahin nga iyang buhaton; ngadto sa matag usa nahatag ang usa ka sukud sa kahayag, gipahaum sa mga kinahanglanon sa iyang panahon, ug makabuhat sa iyang buluhaton nga gihatag sa Dios kaniya. Apan walay tawo, bisan unsa siya ka pinasidunggan sa langit, nga nakabaton na sa kahingpitan sa pagsabut sa dakung piano sa pagtubus, o bisan ngadto sa usa ka hingpit nga pagpasalamat sa diosnon nga katuyoan sa buluhaton sa iyang kaugalingon nga panahon. Wala makasabut ang katawhan sa bug-os kon unsay mahimo sa Dios pinaagi sa buluhaton nga Iyang ipabuhat kanila; dili sila makatugkad, diha sa tanang tumong, sa mensahe nga ilang isulti sa Iyang ngalan.

“Makakaplag ka ba sa Dios pinaagi sa pagpangita? Makakab-ot ka ba sa pagkahingpit sa Makagagahum?” “Kay ang akong hunahuna dili mao ang inyong mga hunahuna, ni ang inyong mga dalan, akong mga dalan, nagaingon si Jehova. Kay maingon nga ang langit hataas kay sa yuta, mao man ang akong mga dalan labi pang hataas kay sa inyong mga dalan, ug ang akong mga hunahuna kay sa inyong mga hunahuna.” “Ako mao ang Dios, ug wala nay lain nga sama kanako. Nga nagpasundayag sa katapusan gikan pa sa sinugdan, ug gikan sa karaang mga panahon mga butang nga wala pa mahimo.” Job 11:7; Isaias 55:8, 9; 46:9, 10.

Bisan ang mga propeta nga hinatagan sa pinasahi nga pagpahayag sa Espiritu, wala makasabut sa bug-os sa tuyo sa pagpadayag nga gitugyan kanila. Ang kahulugan ipadayag pa, gikan sa usa ka panahon ngadto sa laing usa ka panahon, samtang ang katawhan sa Dios nagkinahanglan sa pahimangno nga anaa niini.

Si Pedro, nagsulat bahin sa kaluwasan nagdala sa kahayag pinaagi sa ebanghelyo, nag-ingon: Niini nga kaluwasan “ang mga manalagna masingkamuton nga nagpangita ug nagsusi gayud nga nagpanagna mahatungod sa grasya nga magaabut kaninyo: nagasusi sa unsa, o unsa nga paagi sa panahon nga ginatultol sa Espiritu ni Cristo nga didto kanila, sa nagpamatuod kini sa daan sa mga pag-antus ni Cristo, ug sa mga himaya nga mosunod niini; nga kanila gipadayag kini, dili sa ilang kaugalingon gayud, kondili kaninyo, nag-alagad sila niining mga butanga, nga karon gimantala kaninyo pinaagi kanila nga nagwali sa Maayong Balita kaninyo

pinaagi sa Espiritu Santo nga gisugo gikan sa langit; nga ang maong mga butang ginatinguha nga susihon sa mga manulonda." 1 Pedro 1:10-12.

Apan bisan og wala kini ihatag ngadto sa mga manalagna aron sabton sa hingpit ang mga butang nga gipadayag kanila, ilang gipaningkamutan ang pagpangita aron makabaton sa tanan nga kahayag nga gikalipay sa Dios sa pagpakita. Sila "nangutana ug nangita sa makugihon," "nangita kung unsa, o sa unsa nga kahimtang sa panahon nga ipakita kini kanila sa Espiritu ni Cristo nga diha kanila." Daw unsa nga leksyon alang sa katawhan sa Dios sa Cristohanong kaliwatan, kinsa maoy tumong sa mga kaayohan niini nga mga tagna nga nahatag ngadto sa Iyang mga alagad! "Kinsa mao ang gipadayagan nga dili alang sa ilang kaugalingon, kondili alang kanato nga sila nagaalagad," Saksihi kadtong mga balaang tawo sa Dios samtang sila "nangutana ug nangita sa makugihon" labot sa mga pinadayag nga gihatag kanila alang sa mga kaliwatan nga wala pa mangatawo. Itandi ang ilang kakugi uban sa walay pagkabana sa ulahi nga mga kaliwatan nga pinaboran niini nga gasa sa Langit. Daw unsa nga badlong alang niadto nga mahigugmaon sa kasayon, mahigugmaon sa kalibutan nga pagkawalay kaikag nga matagbaw lang sa pag-ingon nga ang mga tagna dili masabtan.

Bisan og ang tawhanon nga mga hunahuna dili sangkap sa pagtagad sa mga tambag sa Dios, ni makasabut sa bug-os sa mga paagi sa Iyang mga katuyoan, apan sagad nga tungud sa mga sayup o walay pagtagad sa ilang bahin, nga sila maglisud pagsabut sa mga mensahe sa Langit. Dili lang usahay ang mga hunahuna sa katawhan, ug bisan pa ang mga alagad sa Dios, nabutahan sa tawhanon nga mga panghunahuna, sa mga tradisyon, ug bakak nga mga pagtolon-an sa mga tawo, nga maoy hinungdan nga bahin lamang ang ilang masabtan sa dagko nga butang nga Iyang napadayag sa Iyang pulong. Busa uban gayud sa mga tinun-an ni Cristo, bisan sa diha nga ang Manluluwas nakiguban kanila sa persona. Ang ilang mga hunahuna natugub pag-ayo sa nabantog nga mga panghunahuna bahin sa Mesias ingon nga usa ka temporaryo nga prinsipe, nga maoy magtuboy sa Israel ngadto sa trono sa empiryo sa uniberso, ug wala sila makasabut sa kahulugan sa Iyang mga pulong sa pagtagna sa Iyang mga pagantos ug kamatayon.

Si Cristo mismo ang nagpadala kanila uban sa mensahe, "Natuman na ang panahon, ug ang gingharian sa Dios nagkahaduol na; maghinulsol kamo, ug tumuo sa maayong balita." Markos 1:15. Kadto nga mensahe gipasukad sa tagna sa Daniel 9. Ang kan-uman ug siyam ka semana gipamatuud sa manulunda nga moabut ngadto sa panahon "sa Mesias ang Prinsipe," ug uban sa hataas nga mga paglaum ug malipayon nga pagpaabot nga gilantaw sa mga tinun-an ngadto sa pagtukod sa gingharian sa Mesias sa Jerusalem, nga mohari sa tibuuk nga yuta.

Ilang giwali ang mensahe nga gitugyan ni Cristo kanila, bisan og sayup ang ilang pagsabut sa kahulugan niini. Bisan og ang ilang pahibalo nagsukad sa Daniel 9:25, wala sila makakita sa sunud nga bersikulo sa mao nga kapitulo, nga ang Mesias pagapatayon. Gikan gayud sa ilang pagkahimugso ang ilang mga kasingkasing nahimutang na sa gipaabot nga

himaya sa yutan-ong empiryo, ug kini maoy nakapabuta sa ilang pagsabut sa ilang pagpahaigo sa tagna ug sa mga pulong ni Cristo.

Ilang gibuhat ang ilang katungdanan sa pagpahayag ngadto sa nasod sa mga Judio sa pagdapit sa kalooy, ug dayon, sa panahon nga ilang gipaabot gayud ang pagtan-aw sa Ginoo nga mosaka sa trono ni David, ila hinoon nakita Siya nga gidakup ingon nga usa ka sad-an, gibunalan, giyagayagaan, ug gihukman sa silot, ug gituboy ngadto sa krus sa Kalbaryo. Daw unsa nga kaguul ug kaluya ang mipuno sa mga kasingkasing niadtong mga tinun-an sa mga adlaw nga ang ilang Ginoo natulog sa lubnganan.

Mianhi si Cristo sa tukma nga panahon ug sa paagi nga gisulti nang daan sa tagna. Natuman ang pamatuud sa Kasulatan sa matag bahin sa Iyang ministeryo. Iyang giwali ang mensahe sa kaluwasan ug ang "Iyang pulong adunay gahum." Nasaksihan sa mga kasingkasing sa mga naminaw Kaniya nga kini nagagikan sa langit. Ang Pulong ug ang Espiritu sa Dios nagpamatuud sa diosnon nga sugo sa Iyang Anak.

Ang mga tinun-an nagpabilin gihapon sa walay kamatayon nga paghigugma sa ilang Agalon. Apan ang ilang mga hunahuna nasalipdan sa pagkawalay kasigurohan ug pagduhaduha. Sa ilang kahigwaos wala sila makahinumdum sa mga pulong ni Cristo nga nagpunting ngadto sa Iyang pagantos ug kamatayon. Kon si Jesus nga Nasaretnon mao ang matuud nga Mesias, matunlod ba kaha sila diha sa kasub-anan ug pagkasaguyo? Mao kini ang pangutana nga naghasol sa ilang mga kalag, samtang ang Manluluwas naghigda sa Iyang lubnganan niadtong walay paglaum nga mga takna niadtong Adlaw nga Igpapahulay nga nagtaliwala sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw.

Bisan ang gabii sa kasub-anan nagpundok sa kangitngit palibot sa mga sumusunod ni Jesus, sila wala pasagdi.

Matod pa sa manalagna: "Sa diha nga ako molingkod sa kangitngitan, si Jehova mao ang kahayag alang kanako...dad-on Niya ako ngadto sa kahayag, ug ako makakita sa Iyang pagkamatarung." "Bisan ngani ang kangitngit dili makatago gikan kanimo, kondili ang kagabhion mohayag ingon sa kasanag sa adlaw; Kanimo ang kangitngit ug ang kahayag managsama lamang." Ang Dios nagsulti: "Sa mga matul-id mohayag ang suga taliwala sa kangitngitan." "Ug ako modala sa mga buta sa usa ka dalan nga wala nila hibaloi; Ako magahimo sa kangitngit nga kahayag sa ilang atubangan, ug ang baliko nga mga dapit mamatul-id. Kini nga mga butanga maoy akong pagabuhaton ug dili ko sila pagbiyaan." Miqueas 7:8, 9; Salmo 139:12; 112:4; Isaias 42:16.

Ang pahibalo nga gihimo sa mga tinunan sa ngalan sa Dios husto kaayo, ug ang mga hitabo nga gitudlo niini nangatuman. "Natuman ang panahon, ang gingharian sa Dios haduol na," maoy ilang mensahe. Sa paglapas na "sa panahon"—ang kan-uman ug siyam ka mga semana sa Daniel 9, nga moabut ngadto sa pag-abut sa Mesias, "ang Usa nga Dinihog"—nakadawat si Cristo sa pagdihog sa Espiritu, human sa Iyang bawtismo ni Juan didto sa

Jordan. Ug "ang gingharian sa Dios" nga ilang gipamatuud nga haduul na, naugmad pinaagi sa kamatayon ni Cristo. Kini nga gingharian dili, sumala sa gipatoo kanila, yutan-on nga empiryo. Ni kanang umalabot nga gingharian, gingharian nga walay katapusan nga pagatukoron sa panahon nga "ang gingharian ug ang paghari, ug ang kadaku sa gingharian ilalum sa tibuok langit, igahatag ngadto sa katawhan sa mga balaan sa Labing Halangdon;" kana nga gingharian nga walay katapusan diin "ang tanang kaharian mag-alagad ug motuman Kaniya." Daniel 7:27. Sumala sa pagkagamit diha sa Biblia, ang sinultihan nga "gingharian sa Dios" gigamit sa pagpaila sa gingharian sa grasya ug sa gingharian sa himaya. Ang gingharian sa grasya gipakita ni Pablo diha sa Sulat ngadto sa mga Hebreohanon. Human sa pagtudlo ngadto kang Cristo, ang maloloyong Manlalaban kinsa "matandog sa pagbati sa atong mga kaluyahon,"si apostol Pablo nag-ingon: "Busa magaduol kita sa maisugon ngadto sa trono sa grasya, aron kita makadawat sa kaluoy ug makakaplag og grasya." Hebreohanon 4:15, 16. Ang trono sa grasya nagrepresentar sa gingharian sa grasya; kay ang pagkaanaa sa usa ka trono nagpasabut sa pagkaanaay usa ka gingharian. Sa daghan Niya nga mga sambingay, gigamit ni Cristo ang sinultihan nga, "ang gingharian sa Langit," sa pagpaila sa buluhaton sa diosnon nga grasya diha sa mga kasingkasing sa katawhan.

Busa ang trono sa himaya nagrepresentar sa gingharian sa himaya, ug kini nga gingharian gihisgutan diha sa mga pulong sa Manluluwas: "Kong moanhi na ang Anak sa tawo diha sa iyang himaya, ug ang tanan nga balaan nga mga manulonda uban kaniya, unya molingkod siya sa trono sa iyang himaya; ug sa iyang atubangan pagatigumon ang tanang kanasuran." Mateo 25:31, 32. Umalabot pa kini nga gingharian. Dili pa kini ipabarog hangtod sa ikaduha nga pag-anhi ni Cristo.

Ang gingharian sa grasya gimugna dayon human mahulog ang tawo sa kasalanan, sa diha nga gihimo ang piano alang sa pagtubus sa makasasala nga kaliwat. Busa gipabarog kini diha sa katuyoan ug pinaagi sa saad sa Dios; ug pinaagi sa pagtoo, ang mga tawo mahimo nga mga sakup niini. Apan wala pa gayud kini mapabarog hangtod sa pagkamatay ni Cristo. Bisan sa human na sa Iyang pagsulud sa yutanon nga buluhaton, ang Manluluwas, nga gikapuyan sa pagkasukihan ug pagkadili mapasalamaton sa mga tawo, moatras na lang unta gikan sa pagantos didto sa Kalbaryo. Sa Getsemane magakurog ang kopa sa kagul-anan diha sa Iyang kamut. Iya pa gani unta mapahiran ang singot nga dugoon sa Iyang kilay, ug biyaan ang sad-an nga kaliwat ngadto sa kalaglagan diha sa ilang kasal-anan. Kon Iya pa gihimo kini, wala untay kaluwasan alang sa nahulog nga mga tawo. Apan sa pagtahan sa Manluluwas sa Iyang kinabuhi, ug sa Iyang paghingutas nagatuaw, "Natapos na," ang katumanan sa piano sa kaluwasan nasiguro. Ang saad sa kaluwasan ngadto sa makasasala nga magtiayon didto sa Eden gimatuud. Ang gingharian sa grasya nga diha nang daan pinaagi sa saad sa Dios, napalig-on.

Busa ang kamatayon ni Cristo—ang mao gayud nga hitabo nga gitan-aw sa mga tinun-an nga maoy katapusan sa ilang paglaum—mao kadtong nagpasiguro niini sa walay katapusan. Bisan og nagdala kini kanila og bangis nga pagkasaguyo, nahimo kini nga panapos

sa kamatuuran nga husto ang ilang pagtoo. Ang hitabo nga nagtugub kanila sa pagbangotan ug kasubo, mao ang nagabli sa pultahan sa paglaum ngadto sa matag anak ni Adan, ug niini nasentro ang kinabuhi nga umalabot ug dayon nga kalipay sa tanan nga matinumanon sa Dios sa tanan nga kapanahunan.

Ang mga katuyoan sa dili matugkad nga kalooy midangat sa ilang katumanan, bisan pinaagi sa pagkasaguyo sa mga tinunan. Samtang ang ilang kasingkasing nadaog pinaagi sa diosnon nga grasya ug gahum sa Iyang pagtolon-an, kinsa "nagasulti sama nga wala pay tawo nga nagasulti sa ingon," apan nagsagol sa putli nga bulawan sa ilang gugma kang Jesus, mao ang ubus nga sagol sa kalibutanon nga garbo ug hakog nga mga handum. Bisan sa lawak sa ilang gikan-an sa katapusan nga panihapon, niadtong solemne nga takna nga ang ilang Agalon nagasulud na sa anino sa Getsemane, adunay "panaglalis sa ilang taliwala, kong kinsa kanila ang ilhon nga labing daku." Lucas 22:24. Ang ilang panan-awon natugub sa trono, sa korona, ug sa himaya, samtang nga diha lang sa ilang atubangan nahimutang ang kaulawan sa kagul-anan sa tanaman, ang lawak-hukmanan, ang krus sa Kalbaryo. Ang garbo sa ilang kasingkasing, ang ilang kauhaw alang sa kalibutanon nga dungog, maoy naghatud kanila sa paggakos sa kusganon gayud ngadto sa bakak nga pagtolon-an sa ilang panahon, ug pagkawalay pagtagad sa mga pulong sa Manluluwas sa pagpakita sa matuud nga kinaiyahan sa Iyang gingharian, ug sa pagtudlo ngadto sa Iyang kagul-anan ug kamatayon. Ug kini nga mga sayup misangpot ngadto sa pagsulay—mapait apan kinahanglanon—nga gitugot alang sa pagtarong sa ilang pagsabut. Bisan og sayup ang pagsabut sa mga tinun-an sa kahulugan sa ilang mensahe, ug napakyas sa pagkab-ot sa ilang mga gipaabot, apan ilang giwali ang pasidaan nga gihatag sa Dios kanila, ug ang Ginoo magaganti sa ilang pagtoo, ug dungog sa ilang pagtuman. Ngadto kanila isalig ang buluhaton sa pagsangyaw ngadto sa tanan nga kanasuran sa mahimayaon nga balita sa ilang nabanhaw nga Ginoo. Mao kadto ang magandam kanila alang niini nga buhata, nga ang mao nga kasinatian nga daw mapait kaayo alang kanila gitugot.

Human sa Iyang pagkabanhaw, mipakita si Jesus kanila sa dalan padulong sa Emaus, ug "nagsugod kang Moises ug sa tanang manalagna, Iyang gipasantup ngadto kanila ang mga butang diha sa Kasulatan mahatungod kaniya." Lucas 24:27. Naukay ang mga kasingkasing sa mga tinun-an. Napasiga ang pagtoo. "Gipanamkon sila pag-usab ngadto sa usa ka buhi nga pagiaum," bisan sa wala pa magpadayag si Jesus ngadto kanila. Maoy Iyang tuyo ang pagpahayag sa ilang pagsabut, ug sa paghigut sa ilang pagtoo diha sa "kasaligan nga pulong sa tagna." Naghandum sila nga ang kamatuuran mogamut nga lig-on sa ilang mga hunahuna, dili lamang tungud sa Iyang personal nga pamatuud, kundili tungud sa dili malalis nga kamatuuran nga gipakita pinaagi sa mga simbolo ug mga landong sa kasugoan, ug pinaagi sa mga tagna sa Daang Tugon. Kinahanglanon alang sa mga sumusunod ni Cristo sa pagbaton og usa ka maalamon nga pagtoo, dili lamang alang sa ilang kaugalingon. kundili aron ilang madala ang kahibalo bahin ni Cristo ngadto sa kalibutan. Ug ingon nga unang lakang gayud sa pagpahat niini nga kahibalo, gitudlo ni Jesus ang mga tinun-an ngadto kang "Moises ug sa

mga manalagna." Mao kadto ang pamatuud sa nabanhaw nga Manluluwas bahin sa bili ug kahinungdanon sa Daan nga Tugon nga Kasulatan.

Daw unsa nga kausaban ang nahitabo sa kasingkasing sa mga tinun-an, samtang nagatan-aw sila sa makausa pa sa mahigugmaon nga dagway sa ilang Agalon! Lucas 24:32. Sa labaw pa ka bug-os ug hingpit nga pagbati kay sa kaniadto, ilang "nakaplagan siya, kinsa si Moises diha sa kasugoan, ug sa mga manalagna, nagsulat." Ang pagkawalay siguro, ang kahigwaos, ang kasubo, mihatag og dapit sa hingpit nga kasigurohan, ngadto sa wala mahugawi nga pagtoo. Unsa nga kahibulungan nga human sa Iyang pagkayab nagpabilin sila kanunay didto sa templo, nagadayeg ug nagahimaya sa Dios." Ang katawhan, nga nahibalo lamang sa makauulaw nga kamatayon sa Manluluwas, nagtan-aw sa ilang mga nawong sa timaan sa kasubo, kalibog, ug kapildihan; apan ang ilang nakita mao ang kalipay ug kadaogan. Daw unsa nga pagpangandam nga nadawat niini nga mga tinun-an alang sa ilang giatubang nga buluhaton! Nakaagi sila sa labing halalum nga pagsulay nga ilang mahimo sa pagsinati, ug nakita kon daw unsa, sa tawhanon nga panan-aw ang tanan nahanaw, ang pulong sa Dios natuman sa labi ka madaugon. Gikan niadto unsa pa man ang makapaluya sa ilang pagtoo, o makapabugnaw sa kainiton sa ilang gugma? Diha sa labing dayag nga kasub-anan nakabaton sila sa "lig-on nga kalipay," usa ka pagiaum nga mao ang "usa ka pundo sa kalag, nga siguro ug malig-on." Hebreohanon 6:18, 19. Saksi sila sa kaalam ug sa gahum sa Dios, ug sila, "nasayud nga bisan ang kamatayon, bisan ang kinabuhi, bisan ang mga manulonda, bisan ang mga kagamhanan, bisan ang mga butang karon, bisan ang mga butang nga palaabuton, bisan ang mga gahum, bisan ang mga butang sa kahitas-an, bisan ang kahiladman, bisan kinsa sa ubang mga binuhat" sila dili arang makapahamulag kanato gikan "sa gugma sa Dios, nga anaa kang Cristo Jesus nga atong Ginoo." "Dinhi niining mga butanga," matod nila, "kita labaw pa nga mga mananaug pinaagi Kaniya nga nahigugma kanamo." Roma 8:38, 39, 37. "Ang Pulong sa Ginoo nagalungtad sa walay katapusan." 1 Pedro 1:25. Ug "kinsa ba ang nagahukum sa silot? Si Cristo Jesus nga mao ang nagpakamatay, labi pa gayud, ang gibanhaw gikan sa mga minatay nga atua usab sa too nga kamot sa Dios, nga mao usab ang nagapangamuyo alang kanato." Roma 8:34.

Nagaingon si Jehova, "Ang akong ka-tawhan dili na gayud pagapakaulawan." Joel 2:26. "Ang paghilak molungtad sa usa ka gabii, apan ang kalipay moabut sa kabuntagon." Salmo 30:5. Sa adlaw sa Iyang pagkabanhaw gihibalag sa mga tinun-an ang Manluluwas, ug ang ilang mga kasingkasing nagadilaab sa sulud samtang sila naminaw sa Iyang mga pulong; sa ilang pagtan-aw sa ulo ug sa mga kamut ug sa mga tiil nga nangapangos tungud kanila; sa wala pa Siya mokayab, gidala sila ni Jesus sa halayo hangtod sa Bethany, ug sa gibayaw Niya ang Iyang mga kamut sa pagpanalangin kanila, Iyang gitugon sila, "Panglakaw kamo ngadto sa tibuok kalibutan, ug iwali ang maayong balita," ug nagdugang, "Ug ako, magauban kaninyo sa kanunay;" (Marcos 16:15; Mateo 28:20); sa adlaw sa Pentecostes mikunsad ang gisaad nga Maglilipay, ug gihatag ang gahum gikan sa kahitas-an, ug nalipay ang mga magtotoo sa ilang pagkaamgo sa presensya sa ilang mikayab nga Ginoo—dayon, bisan pa og

ang ilang agianan naghatud kanila ngadto sa mga pagantos ug pagkasinakit, ila ba kailisan ang ministeryo sa maayo nga balita sa Iyang grasya, uban sa "corona sa pagkamatarung" nga pagadawaton sa Iyang paganhi, sa himaya sa usa ka yutan-ong trono, nga maoy gilauman sa ilang unang pagkatinun-an? Siya nga "makahimo sa pagbuhat og labaw pa ka madagayaon ibabaw sa tanan nga atong gipangayo o gihunahuna," naghatag kanila, uban sa pakighiusa sa Iyang mga pag-antus, ang pakigsayud sa Iyang kalipay—ang kalipay sa "pagdala... sa daghang mga anak ngadto sa himaya," kalipay nga dili ikaasoy, "usa ka walay katapusang timbang sa himaya," nga niini si Pablo nagsulti, "ang atong gamay nga kasakitan, nga molungtad sa hamubo nga panahon, dili takus ikatandi."

Ang kasinatian sa mga tinun-an nga nag-wali sa "maayo nga balita sa gingharian" sa unang pag-anhi ni Cristo, adunay katumpang nga kasinatian sa mga nagsangyaw sa maayo nga balita bahin sa Iyang ikaduha nga pag-anhi. Samtang nanglakaw ang mga tinun-an sa pagwali, "Natuman na ang panahon, ang gingharian sa Dios haduol na," busa si Miller ug ang mga katabang nagsangyaw sa kinatas-an ug katapusan nga matagnaon nga panahon nga gipahayag sa Biblia nga duul na matapos, nga ang Paghukum haduul na, ug ang walay katapusang gingharian pagsudlon na. Ang pagpangwali sa mga tinun-an bahin sa panahon gipasukad diha sa kapitoan ka semana sa Daniel 9. Ang mensahe nga gi-hatag ni Miller ug sa iyang mga katabang nagpahibalo sa pagtapos sa 2300 ka mga adlaw sa Daniel 8:14, nga ang kapitoan ka semana usa ka bahin niini. Ang pagwali sa matag usa gipasukad sa katumanan sa nagkalainlaing bahin sa mao ra nga dakung matagnaon nga panahon.

Sama sa unang mga tinun-an, si Miller ug ang iyang mga katabang wala makasabut sa bug-os nga kahulugan sa mensahe nga ilang gidala. Mga sayup dugay nang naugmad sulud sa iglesya nga nagbabag kanila gikan sa pagdangat sa husto nga hubad sa usa ka importante nga punto diha sa tagna. Busa bisan og nagsangyaw sila sa mensahe nga gitugyan sa Dios kanila nga ihatag sa kalibutan, apan tungud sa dili mao nga pagsabut sa kahulugan niini, nagantos sila sa pagkasaguyo.

Sa pagsaysay sa Daniel 8:14, "Ngadto sa duha ka libo ug tulo ka gatus ka mga gabii ug mga adlaw, unya ang balaang puloy-anan pagalinisan," gikaingon nga si Miller, nagsagup sa kinatibuk-an nga pagtoo nga ang yuta mao ang santuwaryo o balaang puluy-anan, ug nagtoo siya nga ang paghinlo sa santuwaryo nagrepresentar sa pagputli sa yuta pinaagi sa kalayo sa pag-anhi sa atong Ginoo. Sa diha, nga iyang nakaplagan nga ang pagkatapos sa 2300 ka mga adlaw tataw nga gitagna, nakaingon siya nga kini nagpadayag sa panahon sa ikaduhang pag-anhi ni Jesus. Ang iyang sayup nagsumikad sa iyang pagdawat sa kasagaran nga pagtoo kon unsay nagsakup sa santuwaryo.

Sa mga naandan nga sistema, nga mao ang landong sa sakripisyo ug sa serbisyo sa santuwaryo ni Cristo, ang paghinlo sa santuwaryo maoy katapusan nga serbisyo nga buhaton sa hataas nga saserdote sa tinuig nga buluhaton. Mao kini ang katapusan nga buhat sa pagpasaylo—ang pagkuha ug pagsalikway sa sala gikan sa Israel. Naghulagway kini sa

panapus nga buhat sa pagalagad sa atong Hataas nga Saserdote sa Langit, diha sa pagkuha o paghinlo sa Iyang katawhan sa ilang mga sala, nga natala sa langitnon nga mga talaan. Kini nga buluhaton naglakip sa pakisusi, usa ka buhat sa paghukum; ug sundan dayon kini sa pag-anhi ni Cristo diha sa mga panganod sa langit uban ang gahum ug dakung himaya; kay kon moanhi na Siya, nahukman na ang tanang kaso. Nagsulti si Jesus, "Ang balus uban kanako, nga ihatag ngadto sa matag usa ka tawo sumala sa iyang binuhatan." Pinadayag 22:12. Mao kining buhat sa pag hukum nga masundan dayon sa ikaduha nga pag-anhi, nga gipahibalo sa una nga mensahe sa manulunda sa Pinadayag 14:7: "Kahadloki ang Dios, ug ihatag kaniya ang paghimaya; kay miabut na ang takna sa Iyang Paghukom."

Kadtong nagmantala niini nga pasidaan naghatag sa husto nga mensahe sa husto nga panahon. Apan sama sa ka tin-aw sa pagpamatuud sa mga tinun-an, "Natuman na ang panahon, ug ang gingharian sa Dios haduol na," nga gipasukad sa tagna sa Daniel 9, samtang napakyas sila sa pagsabut nga ang kamatayon sa Mesias gitagna sa mao ra nga hulagway, busa si Miller ug ang mga katabang nagwali sa mensahe nga nagsukad sa Daniel 8:14 ug Pinadayag 14:7, ug napakyas sa pagtan-aw nga aduna pay ubang mga mensahe nga gipakita sa Pinadayag 14, nga gihatag usab sa dili pa ang pag-anhi sa Ginoo. Maingon nga nasayup ang mga tinun-an bahin sa tukuron nga gingharian tapos sa kapitoan ka semana, nasayup usab ang mga Adventista bahin sa moabut nga hitabo sa pagkatapos sa 2300 ka mga adlaw. Niini nga duha ka kahimtang adunay pagdawat o kahay pagpabilin ngadto, sa naandan nga mga sayup nga nakabuta sa hunahuna ngadto sa kamatuuran. Ang duha ka hut-ong nagtuman sa kabubut-on sa Dios sa pagwali sa mensahe nga Iyang gihandum nga ihatag, ug sa ilang duha nga pagkasayup sa pagsabut niini nga mensahe, sila nagantos sa kapakyasan.

Apan ang Dios nagabuhat sa Iyang makaayo nga katuyoan sa pagtugot sa paghatag sa pasidaan sa Paghukum nga ihatag sumala sa tumong. Ang dakung adlaw nagkahaduul na, ug sa Iyang pagmando ang katawhan gidala ngadto sa pagsukud sa usa ka tukma nga panahon, aron mapadayag ngadto kanila kon unsay anaa sa ilang mga kasingkasing. Ang mensahe gitumong alang sa pagsukud ug pagputli sa iglesya. Gimandoan sila sa pagsuta kon ang ilang mga pagbati nabutang ba niini nga kalibutan o sa kang Cristo ug sa Langit. Nagangkon sila nga nahigugma sa Manluluwas; karon ilang ipamatuud ang ilang gugma. Andam ba sila sa pagsalikway sa ilang kalibutanon nga mga paglaum ug mga pangandoy, ug dawaton uban sa kalipay ang pag-anhi sa ilang Ginoo? Ang mensahe gitumong sa pagsusi sa ilang matuud nga kahimtang espirituhanon, gipadala kini uban sa kalooy sa pagpukaw kanila sa pagpangita sa Ginoo uban ang paghinulsul ug pagpaubus.

Ang pagkasaguyo usab, bisan og resulta kini sa ilang sayup nga pagsabut sa mensahe nga ilang gihatag, kini sa gihapon daugon alang sa kaayohan. Magsukud kini sa kasingkasing niadtong nagangkon nga nagdawat sa pasidaan. Atubangan sa ilang pagkasaguyo, modali ba lang sila pagsalikway sa ilang kasinatian ug ilabay ang ilang pagsalig sa pulong sa Dios, o sila, pinaagi sa pagampo ug pagpaubus, mangita sa pagsabut kon diin sila napakyas sa pagsabut sa kahulugan sa tagna? Pila ang nagalihok gikan sa kahadlok, o sumala sa pagbati o

paukyab? Pila ang dili bug-os sa kasingkasing ug dili matinoohon? Mga panon nga nagangkon sa paghigugma sa pagpadayag sa Ginoo. Kon sila pagatawgon sa pagantos sa mga pagtamay ug pagsaway sa kalibutan, ug ang pagsukud pinaagi sa pagkalangan ug kasaguyo, nga mobiya sa ilang pagtoo? Tungud kay wala dayon nila masabti ang mga pagtagad sa Dios kanila, ila bang ihiklin ang mga kamatuuran nga gipahayag pinaagi sa labing tin-aw nga pamatuud sa Iyang Pulong?

Ang pagsulay magpadayag sa kusog niadtong adunay tinuud nga pagtoo nga nagtuman sa ilang gitoohan nga mao ang pagtolon-an sa pulong ug ang Espiritu sa Dios. Kini makatudlo kanila, nga ang mao nga kasinatian maoy makatudlo kanila, bahin sa katalagman sa pagdawat sa mga panghunahuna ug mga paghubad sa katawhan, sa baylo sa paghimo sa Biblia nga maoy iyang kaugalingon nga maghuhubad. Ngadto sa mga anak sa pagtoo ang kalibog ug kasubo tungud sa ilang sayup, magbuhat sa kinahanglanon nga pagtarong. Ihatud sila sa labaw pa ka suud nga pagtoon sa matagnaon nga pulong. Tudloan sila sa pagpakisusi sa dugang pa ka mainampingon sa patukuranan sa ilang pagtoo, ug sa pagsalikway sa matag usa ka butang, bisan unsa pa ka halapad ang pagdawat niini sa Cristohanon nga kalibutan, nga wala mapabarog diha sa Kasulatan sa kamatuuran.

Uban niini nga mga magtotoo, sama sa una nga mga tinun-an, nga ang takna sa pagsulay nga daw mangitngit sa ilang salabutan, kini pagatin-awon sa katapusan. Kon ila nang makita ang “tumong sa Ginoo,” ilang mahibaloan nga bisan pa sa pagsulay tungud sa ilang mga sayup, ang Iyang mga katuyoan sa gugma ngadto kanila sa kanunay nangatuman. Ilang mahibaloan pinaagi sa usa ka bulahan nga kasinatian nga “mahingawaon kaayo siya, ug malumo sa kalooy;” ug ang tanan Niya nga mga dalan “mao ang kalooy ug kamatuoran ngadto sa tanan nga nagbantay sa Iyang tugon ug sa Iyang mga pamatuod.”

Kapitulo 21 - Usa ka Dako nga Rilihiyosong Pagpamukaw

Ang usa ka dako nga rilihiyosong pag-pamukaw ubus sa pagsangyaw sa madali nga Pag-abut ni Cristo, gisulti diha sa tagna sa unang mensahe sa manulunda sa Pinadayag 14. Usa ka manulunda nakita nga nagalupad "taliwala sa kalangitan, ug kini siya may gidalang walay katapusang Maayong Balita aron imantala ngadto sa mga nanagpuyo sa yuta, sa tanang kanasuran ug kabanayan ug pinulongan ug katawhan." "Ug sa makusog nga tingog siya nag-ingon, 'Kahadloki ninyo ang Dios ug kaniya ihatag ninyo ang himaya, kay nahiabut na ang takna sa iyang paghukom; ug simbaha ninyo siya nga maoy nagbuhat sa langit ug sa yuta, sa dagat ug sa mga tuburan sa tubig." Mga bersikulo 14:6, 7.

Usa ka mahinungdanon nga kamatuuran nga ang manulunda maoy gikaingon nga magsasangyaw niini nga pasidaan. Pinaagi sa kaputli, sa himaya, ug sa gahum sa langitnong nga mensahero, ang diosnong kaalam nahimuut pagrepresentar sa halangdon nga kinaiyahan sa buluhaton nga pagatapuson pinaagi sa mensahe, ug sa gahum ug himaya nga maoy magaabag niini. Ug ang paglupad sa manulunda "sa taliwala sa kalangitan," ug ang "makusog nga tingog" sa pagpahibalo sa pasidaan, ug sa pagsangyaw niini ngadto sa tanan "nga nanagpuyo sa yuta"—"sa tanang kanasuran ug kabanayan ug pinulongan ug katawhan"—naghatag og kamatuuran sa pagkakusog ug pagkamalukupon sa maong kalihukan.

Ang mensahe mismo naghatag sa kahayag labot sa panahon kon kanus-a moabut kini nga kalihukan. Gipaila kini nga kabahin sa "walay katapusang balita;" ug kini nagpahibalo bahin sa pagsugod sa Paghukum. Ang mensahe sa kaluwasan nawali sa tanang katuigan; apan kini nga mensahe nga kabahin sa ebanghelyo nga iwali lamang sa katapusang mga adlaw, kay niini lamang mamatuud nga kini mao na ang pag-abut sa takna sa Paghukum. Ang mga tagna naghatag sa pasunod nga panghitabo nga naghatud ngadto sa pagsugod sa Paghukum. Matuud kini ilabina sa pahayag sa balasahon ni Daniel. Apan kanang bahina sa tagna mahitungud sa katapusang mga adlaw, gimandoan si Daniel sa pagsira ug pagsilyo niini "hangtud sa katapusan sa panahon." Dili hangtod nga kita makaabut niini nga panahon nga ang mensahe bahin sa Paghukum ikamantala, pinasikad sa katumanan niini nga mga tagna. Apan sa panahon sa katapusan, matod sa manalagna, "daghan ang manalagan ngadto nganhi, ug ang kahibalo magauswag." Daniel 12:4.

Si apostol Pablo nagpasidaan sa iglesya sa dili pagpaabot sa Ginoo sa iyang kaadlawan. "Kadtong adlawa dili pa moabut" matod niya " hangtud nga mahitabo una ang pagsupil, ug ang pagtungha sa tawo sa kalapasan." 2 Tesalonica 2:3. Dili pa hangtod moabut ang dakung paglapas, ug ang hataas nga panahon sa paghari sa "tawo sa kalapasan,"nga kita makasaksi sa pagbalik sa Ginoo. Ang "tawo sa kalapasan" nga gitawag usab og "misteryo sa kasal-anan," ang "anak sa kalaglagan," ug "ang maong dautan," nagrepresentar sa papado, nga gitagna, maoy magapadayon sa iyang paggahum sulud sa 1260 ka mga tuig. Kining panahona natapos niadtong 1798. Ang Pag-abut ni Cristo dili mahitabo sa dili pa nianang panahona. Gisakup ni

Pablo sa iyang pagpabantay ang tibuuk panahon sa Cristianismo hangtod sa tuig 1798. Mao kining bahina niana nga panahon nga ang mensahe sa ikaduhang Pag-abut ni Cristo igawali.

Walay sama niini nga mensahe nga nasangyaw sa nangaging katuigan. Sumala sa atong nakita, si Pablo, wala magwali niini; iyang gigiyahan ang mga kaigsoonan sa pagtan-aw ngadto sa halayo nga umalabot pa nga panahon alang sa pagbalik sa Ginoo. Wala kini giwali sa mga repormador. Gipahimutang ni Martin Luther ang takna sa paghukum sa ulamabot nga tulo ka gatus ka tuig gikan sa iyang panahon. Apan sukad sa 1798 ang balasahon ni Daniel selyado pa, ang kahibalo bahin sa mga tagna nagadugang, ug daghan ang nagsangyaw sa solemne nga mensahe sa haduul na nga Paghukum.

Sama sa dakung repormasyon sa ikanapulog-unum ka siglo, ang kalihukan sa Pagpaabot kang Cristo makita sa nagkalainlaing kanasuran sa Cristianismo sa sama nga panahon. Sa Europe ug America, mga tawo sa pagtoo ug pagampo gimandoan sa pagtoon sa mga tagna, pagsubay sa gituga nga kasulatan, ilang nakita ang madanihon nga kamatuuran nga nagkahaduul na ang katapusan sa tanang butang. Sa nagkalainlaing kayutaan adunay nalahi nga mga pundok sa mga Cristohanon, kinsa sa bug-os nga pagtoon sa Kasulatan, nakadangat sa pagtoo nga haduul na ang Pag-abut sa Manluluwas.

Sa tuig 1821, tulo ka tuig human maabut si Miller sa iyang pagpahayag sa mga tagna nga nagtudlo ngadto sa panahon sa Paghukum, si Dr. Joseph Wolff, “ang misyonero ngadto sa kalibutan,” nagsugod sa pagsangyaw sa haduul na nga Pag-abut sa Ginoo. Si Wolff natawo sa Germany, sa Judeo nga mga ginikanan, ang iyang amahan usa ka Judeo nga Rabi o magtutudlo. Sa batan-on pa kaayo siya nadani siya sa Cristohanong rilihiyon. Uban sa aktibo nga masusihon nga hunahuna, siya usa ka masibuton nga tigpaminaw sa mga kukabildo nga himoon sa balay sa iyang amahan, ingon nga ang debotado nga mga Judeo magtigum sa matag adlaw sa paghisgot sa mga paglaum ug mga pangandoy sa ilang katawhan, ang himaya sa umalabot nga Mesias, ug ang pagpahiuli sa Israel. Usa niana ka adlaw sa iyang pagkadungog sa ilang paghisgot kang Jesus nga Nasaretnon, nangutana ang bata kon kinsa Siya. “Usa ka tawo nga labing dako og hiyas,” maoy tubag; “apan kay nagpakaaroningnon man Siya nga mao ang Mesias, gihukman Siya sa kamatayon sa Judio nga hukmanan.” “Ngano man,” misukit pagdugang ang bata, “nganong giguba man ang Jerusalem” ug nganong nangabihag man kita?” “Intawon, intawon!” tubag pa sa amahan, “kay gipatay man sa mga Judeo ang mga manalagna.” Nakahunahuna ang bata, “Tingali si Jesus nga Nasaretnon usa usab ka manalagna, ug gipatay siya sa mga Judeo nga walay sala.” Kusganon kaayo ang iyang pagbati, nga bisan og gidid-an siya sa pagsulud sa Cristohanon nga simbahan, magdugay siya sa gawas aron maminaw sa wali.

Sa nag-edad pa siya og pito ka tuig nanghambog na siya sa usa ka tigulang nga Cristohanong silingan bahin sa umalabot nga kadaugan sa Israel pag-abut sa Mesias, sa dayon pag-ingon sa tigulang nga lalaki sa malumong pulong: “Anak ko nga hinigugma, sultihan ko ikaw kon kinsa gayud ang matuud nga Mesias: Siya mao si Jesus nga Nasaretnon, nga

gilansang sa imong mga kaapohan, sama sa ilang pagpamatay sa mga manalagna sa karaang panahon. Pauli ug basaha ang Isaias singkwentay-tres, ug makatoo ka nga si Cristo Jesus mao ang Anak sa Dios."—Ibid., vol. 1, p. 7. Midulut dayon ang maong pagtoo sa iyang hunahuna. Mipauli siya ug nagbasa sa Kasulatan, ug nahibulong siya kon daw unsa ka hingpit ang pagkatuman sa maong pahayag diha kang Jesus nga Nasaretnon. Matuud kaha ang mga pulong niadto nga Cristohanon? Naghangyo ang bata sa iyang amahan nga pasabton siya bahin sa maong tagna, apan gisugat lang dayon siya sa masuk-anon nga kahilum nga niadto wala na gayud siya mousab sa paghisgot sa maong suheto. Nagdugang lang hinoon kini sa iyang pagkamasibuton sa pagpakisusi bahin sa Cristohanon nga rilihiyon.

Ang kahibalo nga iyang gipangita gitago pag-ayo gikan kaniya sa Judio nga puluy-anan; apan sa nag-edad na siya og napulog usa ka tuig, mibiya siya sa iyang amahan ngadto sa kalibutan aron makaangkon sa usa ka edukasyon, aron sa pagpili sa iyang rilihiyon ug sa buluhaton sa iyang pagkinabuhi. Nagpuyo siya sa hamubo nga panahon sa iyang mga paryente, apan gipapahawa lang dayon sa ilang puluy-anan ingon nga usa ka hulog sa tinoohan, ug nag-inusara nga walay kwarta nagkinabuhi siya ipon sa mga langyaw. Miadto siya sa lainlaing mga dapit, nagtoon sa makugihon, ug nangita og panginabuhian pinaagi sa pagtudlo og Hebreo. Pinaagi sa kabuyohan sa usa ka Catolico nga magtutudlo, gidani siya sa pagdawat sa Romanista nga tinoohan, ug nagandam sa paghimong misyonero ngadto sa iyang katawhan. Milakaw siya uban niini nga tumong, sa pila ka tuig sa ulahi, aron sa pagpadayon sa iyang pagtoon didto sa College of Propaganda sa Roma. Dinhi ang iyang nabatasan sa pagkinaugalingon sa pagpanghunahuna ug pagkamatinud-anon nga pagpanulti nakapaila sa mga tawo kaniya nga usa ka erehes. Iyang giataki sa dayag ang mga pangabuso sa simabahan, ug nag-awhag sa kakinahanglanon sa reporma. Bisan sa sinugdan gipangga siya sa mga kadagkoan sa papado, sa ulahi gipapahawa siya gikan sa Roma. Uban sa pagpaniid sa simbahan miadto siya sa nagkalainlaing dapit, hangtod nga natataw na gayud nga dili na siya mapabalik sa pagpasakup sa kaulipnan sa Romanismo. Gidiklarar siya nga dili na mabag-o, ug gipasagdan na lang paglakaw sa bisan diin siya gusto moadto. Mipanaw siya ngadto sa England, ug sa nagangkon sa tinoohan nga Protestante, miipon siya sa English Church. Human sa duha ka tuig nga pagtoon mipanaw siya, sa tuig 1821, alang sa iyang buluhaton.

Samtang si Wolff nagdawat sa dakung kamatuuran sa unang Pag-abut ni Cristo ingon nga "usa ka tawo sa kasub-anan, ug nahinasa sa kagul-anan," iyang nakita nga ang mga tagna nakapatin-aw sa sama nga pagpahayag sa Iyang ikaduhang Pag-abut uban sa gahum ug himaya. Ug samtang siya nagagiya sa iyang katawhan ngadto kang Jesus nga Nasaretnon ingon nga mao ang Gisaad nga Mesias, ug nagtudlo kanila ngadto sa Iyang unang pag-anhi diha sa kaulawan ingon nga usa ka halad alang sa mga sala sa katawhan, iya usab sila gitudloan bahin sa Iyang ikaduhang Pag-abut ingon nga usa ka hari ug Manluluwas.

"Si Jesus nga Nasaretnon, ang matuud nga Mesias," matod niya, "kansang mga kamut ug mga tiil gilagbasan, nga gidala sama sa usa ka nating karnero ngadto sa ihawan, kinsa mao ang usa ka tawo sa kasub-anan ug nakasinati sa kagul-anan, kinsa sa human makuha ang setro

gikan sa Juda, ug sa gahum sa pagkamagbabalaod gikan sa taliwala sa iyang mga tiil nga mianhi sa unang higayon, moanhi sa ikaduha diha sa mga panganod sa langit, ug uban sa paghuyop sa trumpeta sa ulohang manulonda," (Joseph Wolff, Researches and Missionary Labors, pahina 62) "motindog ibabaw sa Bungtod sa mga Olivo; ug kadtong kagahum nga kanhi natugyan kang Adan ibabaw sa tanang linalang ug nawala pinaagi kaniya (Genesis 1:26; 3:17) igahatag ngadto kang Jesus. Siya mahimong hari ibabaw sa tibuuk yuta. Ang mga pagagulo ug pagminatay sa kabuhatan mohunong, apan madungog ang pagdayeg ug pagpasalamat.... Kon moanhi na si Jesus uban sa himaya sa Iyang Amahan ug sa balaang mga manulunda...ang matarung nga mga minatay mobangon pag-una. 1 Tesalonica 4:16; 1 Corinto 15:23. Mao kining gitawag sa mga Cristohanon og nahaunang pagkabanhaw. Dayon ang gingharian sa mga mananap mausab sa ilang kinaiyahan (Isaias 11:6-9); ug pagadaugon ngadto kang Jesus. Salmo 8. Mohari ang kalinaw sa uniberso.— JOURNAL OF THE REV. JOSEPH WOLFF, mga pahina 378, 379. "Ang Ginoo motan-aw pag-usab sa kalibutan, ug moingon, "Ania karon, kini maayo kaayo."— Ibid., pahina 294.

Nagtoo si Wolff sa haduul nga nga Pagabut sa Ginoo, ang iyang paghubad sa matagnaong mga panahon nga nagbutang sa dakung katumanan sa umalabot nga pila nalang ka tuig sa panahon nga gitudlo ni Miller. Kadtong nagaawhag gikan sa Kasulatan, "Bahin nianang adlawa ug takna walay tawo nga nasayud," nga ang katawhan nga walay bisan unsa nga mahibaloan bahin sa pagkahaduul sa pag-abut ni Cristo, mitubag si Wolff: "Nagsulti ba ang atong Ginoo nga ang adlaw ug takna kinahanglan dili gayud mahibaloan" Wala ba Siya maghatag kanato og mga timaan sa kapanahunan, aron kita makahibalo sa kahaduul sa Iyang pag-abut, sama sa usa ka tawo nga mahibalo sa pag-abut sa ting-init pinaagi sa pagpangalarag sa mga dahon sa kahoy nga higuera? Mateo 24:32. Dili ba gayud kita kinahanglan mahibalo nianang panahona, samtang Siya nagtambag kanato sa dili lang pagbasa sa Daniel nga manalagna kundili usab sa pagsabut niini? Ug niana gayud nga Daniel diin giingon nga gitakpan ang mga pulong hangtod sa panahon sa katapusan (sukad sa iyang panahon), ug nga 'daghan ang modalagan ngadto-nganhi' (pagpahayag sa Hebreo alang sa pagpaniid ug paghunahuna bahin sa panahon), ug ang 'kaalam' (bahin sa panahon) 'magauswag.' Daniel 12:4. Gawas pa niini, ang atong Ginoo walay tuyo sa pagsulti pinaagi niini, nga ang pagkahaduul sa panahon dili mahibaloan, kundli ang tukma nga "adlaw ug takna walay tawo nga nasayud." Apan nagsulti Siya nga igo na mahibaloan ang mga ilhanan diha sa kapanahunan, sa pag-awhag kanato sa pagpangandam alang sa Iyang pag-abut, maingon sa pagandam ni Noe sa arka."—Wolff, RESEARCHES AND MISSIONARY LABORS, mga pahina 404, 405.

Apan sa paagi sa paghubad, o sa sayup nga paghubad sa Kasulatan, si Wolff nag-sulat: "Ang kinadak-an nga bahin sa Cristohanong iglesya mitipas gikan sa tin-aw nga pahayag sa Biblia, ug nagsagup sa mangitngit nga pagtoo sa mga Budhista; sila nagtoo nga ang umalabot nga kalipayan sa tawo nagsakup diha sa paglihok pinaagi sa hangin, ug naghunahuna nga kon magbasa sila og mga Judeo; kinahanglan ila kanang sabton nga mga Hentil; ung kon magbasa

sila og Jerusalem, kinahanglan ilang sabton nga iglesya; ug kon giingon kana og yuta, nagkahulugan kana og hawan sa ibabaw; ug alang sa pag-abut sa Ginoo kinahanglan ilang sabton nga kalamboan sa mga sosedad sa misyonero; ug ang pagsaka ngadto sa bungtod sa balay ni Jehova, kini nagkahulugan og usa ka dakung klase nga katiguman sa mga Metodista."— JOURNAL OF THE REV. JOSEPH WOLFF, pahina 96.

Sulud sa kaluhaan ug upat ka mga tuig gikan sa 1821 ngadto sa 1845, daghan kaayo og gipanawan si Wolff: didto sa Africa, nagbisita sa Ehipto ug Abyssinia; sa Asia, latas sa Palestina, Syria, sa Persia, Bokhara, ug India. Mibisita usab siya sa United States, sa panaw alang sa pagwali sa isla sa Santa Helena. Naabut siya sa New York sa Agosto, 1837; ug human sa iyang pagsulti sa dakbayan, nagwali siya didto sa Philadelphia ug Baltimore, ug sa katapusan nagpadayon siya ngadto sa Washington. Dinhi, matod niya, "sa usa ka mosyon nga gipasupot ni kanhi Presidente, John Quincy Adams, sa usa sa mga balay balaoranan, giusahan pag-uyon sa Congreso sa pagpagamit kanako sa Hawanan sa Congreso alang sa lektura, nga akong gihimo usa niana nga Sabado, gipasidunggan sa pagtambong sa tanang sakup sa Congreso, ug usab sa obispo sa Virginia, ug kaparian ug katawhan sa Washington. Ang sama nga kadungganan gihatag kanako sa mga sakup sa Kagamhanan sa New Jersey ug sa Pennsylvania, nga sa atubangan akong gihatag ang mga lektura sa akong mga tinun-an didto sa Asia, ug usab ang bahin sa personal nga paghari ni Cristo Jesus."— Ibid., pahina 398, 399.

Nakapanaw si Dr. Wolff didto sa labing luog nga mga nasod, nga walay panalipod sa bisan unsa nga tinugyanan sa Europe, nagantos sa daghang kalisdanan, ug gilibutan sa dili maihap nga mga katalagman. Gikastigo ug gipagutuman siya, gibaligya ingon nga usa ka ulipon, ug sa makatulo ka besis gihukman sa kamatayon. Gihasi siya sa mga tulisan, ug usahay halos mamatay sa kauhaw. Kausa gibawian siya sa tanan niya nga butang, ug gipalakaw sa ginatus ka mga milyas nga walay sapin sa tiil latas sa kabungturan, ang yelo nagalapdos sa iyang nawong, ug ang iyang mga tiil namanhod sa pagtunub sa yelo sa yuta.

Sa gipasidan-an siya sa dili paglakaw nga walay hinagiban agi sa mga luug ug bangis nga mga tribo, nagpahayag siya "inubanan sa hinagiban"—"pagampo, kakugi alang kang Cristo, ug pagsalig sa Iyang panabang." "Ako usab," matod niya, "gisangkapan sa gugma sa Dios ug ang akong silingan sa akong kasingkasing, ug ang Biblia sa akong kamut." Ang Hebreohanon nga Biblia ug English maoy iyang ginadala bisan diin siya moadto. Sa usa sa iyang ulahi nga mga panaw nag-ingon siya, "Akong ablihan kanunay ang Biblia sa akong kamut. Akong gibati nga ang akong gahum diha niini nga libro, ug ang kusog niini maoy nakapalig-on kanako."— Ibid., pahina 201.

Busa milahutay siya sa iyang mga buluhaton hangtod nasangyaw ang mensahe sa Paghukum ngadto sa dagkong bahin sa kalibutan diin adunay katawhan. Taliwala sa mga Judeo, mga Turko, mga Parsees, mga Hindu, ug daghan pang mga katawhan sa nagkalainlaing kanasuran ug mga rasa, iyang gisabwag ang pulong sa Dios niining nagkalainlaing mga pinulongan, ug bisan diin gisangyaw ang nagkaduul na nga paghari sa Mesias.

Sa iyang panaw ngadto sa Bokhara iyang nakaplagan ang doktrina sa haduul nga pag-abut sa Ginoo nga gibatonan sa pila ka gagmay nga pundok sa katawhan sa hilit nga mga dapit. Ang mga Arabo sa Yemen matod niya, "nagbaton og usa ka libro nga gitawag og Seera, nga naghatag og pahibalo bahin sa pag-abut ni Cristo ug sa Iyang paghari sa himaya, ug nagpaabot sila sa dagkong panghitabo nga moabut sa tuig 1840. "— JOURNAL OF THE REV. JOSEPH WOLFF, pahina 377. "Sa Yemen...nagpuyo ako og unum ka adlaw uban sa mga kaliwatan ni Rechab. Dili sila moinum og bino, dili motanum og kaparrasan, dili mosabod og liso, nagpuyo sa mga tulda, ug naghinumdum sa mga pulong ni Jonadab, ang anak nga lalaki ni Rechab; ug akong nakaplagan diha sa ilang pundok ang mga anak ni Israel, sa kaliwatan ni Dan...nga nagpaabot, uban sa mga anak ni Rechab, sa madali nga pag-abut sa Mesias diha sa mga panganod sa langit." Ibid., pahina 389.

Usa ka sama nga pagtoo nakaplagan sa usa ka misyonero didto sa Tartary. Usa ka pari nga Tartar nangutana sa misyonero, kon anus-a moabut si Cristo sa ikaduha nga panahon. Sa pagtubag sa misyonero nga wala siya nahibaloan bahin niini, nahibulong pag-ayo ang pari nianang pagkawalay alamag sa usa ka tawo nga nagangkon sa pagkamagtutudlo sa Biblia, ug dayon nagasoy sa iyang kaugalingong pagtoo, pinasikad sa tagna, nga si Cristo moanhi sa 1844.

Sa sayong bahin sa tuig 1826 ang mensahe sa Pag-abut ni Cristo gisugdan sa pagwali didto sa England. Wala kaayo masagup ang sistema sa kalihukan dinhi sama didto sa America, ang tukma nga panahon sa pag-abut ni Cristo wala kaayo ikatudlo sa kinatibuk-an, apan ang dakung kamatuuran bahin sa kahaduul nalang sa pag-abut ni Cristo diha sa gahum ug himaya maayo kaayo nga pagkasangyaw. Ug dili lamang taliwala sa mga magsusupak ug sa dili motoo. Si Mourant Brock, usa ka English nga magsusulat, nag-ingon nga mga pito ka gatus ka mga ministro sa Iglesya sa England nagwali bahin niining "maayong balita sa gingharian." Ang mensahe nga nagtumbok sa tuig 1844 sa pag-abut sa Ginoo giwali usab didto sa Great Britain. Ang mga pinatik bahin sa Pag-abut sa Ginoo gikan sa United States gisabwag sa daghang dapit. Mga libro ug mga peryodiko gipatik didto sa England. Ug sa 1842, si Robert Winter, usa ka English nga nakadawat sa mensahe didto sa America, mibalik ngadto sa iyang nasod aron sa pagsangyaw sa pag-abut sa Ginoo. Daghan ang mitabang kaniya sa buluhaton, ug ang mensahe sa Paghukum nawali sa daghang dapit sa England.

Sa Habagatang America, taliwala sa pagkaluug ug mga kaparian, si Lacunza, usa ka Espanyol ug Jesuita, nakakaplag sa kamatuuran sa Kasulatan, uga nagdawat sa kamatuuran bahin sa madali nga pagbalik ni Cristo. Naaghat sa paghatag sa pasidaan, apan naglikay sa mga pagsaway sa Roma, nagpatik sa iyang mga baroganan ubus sa ngalan nga "Rabbi Ben-Ezra," nagpaila sa iyang kaugalingon ingon nga usa ka nakabig nga Judio. Nagpuyo si Lacunza sa ikanapulog-walo ka siglo, apan sa tuig 1825 nga ang iyang libro nakaabut didto sa London, gihubad sa pinulongang English. Ang maong pinatik nakadugang sa kasibot nga nahigmata na didto England sa suheto bahin sa ikaduhang pag-abut.

Sa Germany ang doktrina gitudlo sa ikanapulog-walo ka siglo ni Bengel, usa ka ministro sa Simbahan nga Luterano, ug usa ka nabantog nga Bible scholar ug magtutudlo. Sa pagkahuman sa iyang edukasyon, si Bengel "matinud-anong mitoon sa teyolohiya, diin ang iyang matinguhaon ug rilihiyosong hunahuna, napalig-on pinaagi sa iyang sayo nga pagkabansay ug pagkapanton, natural lang nga nakapadani kaniya. Sama sa ubang batan-ong mga lalaki sa ilang batasan sa pagkalantip sa salabutan, kaniadto ug sukud pa, kinahanglan ang iyang pakigbisog sa mga pagduhaduha ug mga kalisdanan sa rilihiyoso nga kinaiyahan, ug iyang gipanigingon, uban sa mabination kaayo, sama sa 'daghang pana nga milagbas sa iyang kabus nga kasingkasing, ug maoy nakapabug-at sa iyang pagkabatan-on.' " Sa pagkahimong sakup sa katiguman sa Wurttemberg, siya naglaban alang sa kagawasan sa rilihiyon, nag-awhag nga "ang tanang makatarunganon nga kagawasan ihatag niadtong nagbati nga ginapos sa ilang kaugalingon, sa ilang mga kaisipan, sa paggawas gikan sa dakung simbahan."— ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, 9th ed., art. "Bengal." Ang maayong sangputanan niini nga paagi gipahimuslan gihapon sa iyang natawhan nga probinsya.

Panahon kadto sa iyang pagandam og wali bahin sa Pinadayag 21 alang sa umalabot nga Domingo nga ang kahayag sa ikaduhang pagbalik ni Cristo misubang sa panghunahuna ni Bengel. Ang mga tagna sa Pinadayag naabli sa iyang pagsabut nga wala pa mahitabo kaniya sukad kaniadto. Hilabihan ang iyang kasibot sa dakung kahinungdanon ug labaw ka mahimayaon sa mga talan-awon nga gipakita sa manalagna, napugus siya sulud sa pila ka panahon sa pagpamalandong niini nga suheto. Sa pulpito gipakita gihapon kaniya kini uban sa tumang ka tin-aw ug sa gahum. Gikan niadto iyang gigahin ang iyang panahon sa pagtoon sa mga tagna, ilabina nianang anaa sa Pinadayag, ug wala madugay nakadangat sa pagtoo nga nagtudlo ngadto sa duul nga pagbalik ni Cristo. Ang petsa nga iyang gitagal nga panahon sa ikaduhang pag-abut pila nalang ka mga tuig nianang pagkatapos sa gitoohan ni Miller.

Ang mga sinulat ni Bengel natagtag sa tibuuk Cristianismo. Ang iyang mga baroganan bahin sa tagna gidawat sa kinatibuk-an sa iyang kaugalingong estado sa Wurttemburg, ug sa ubang bahin sa Germany Ang kalihukan nagpadayon bisan namatay na siya, ug ang mensahe sa Pag-abut ni Cristo nadunggan sa Germany sa samang panahon nga nakadani kini sa pagtagad sa ubang kayutaan. Sa sayo pa nga petsa nangadto ang pipila ka mga magtotoo sa Russia, ug didto sila namuyo, ug ang pagtoo bahin sa haduul nga pagbalik ni Cristo gibatonan gihapon sa mga simbahan sa Germany niana nga nasod.

Misidlak usab ang maong kahayag sa France ug Switzerland. Didto sa Geneva diin si Farel ug Calvin nagsangyaw sa mga kamatuuran sa Repormasyon, si Gaussen nagwali sa mensahe sa ikaduhang paganhi. Sa tinun-an pa siya, gihibalag ni Gaussen ang espiritu sa pagpangatarungan o rasyonalismo nga milukup sa tibuuk Europe sa ulahing bahin sa ikanapulogwalo ug sa pagsugod sa ikanapulog-siyam ka siglo; sa pagsulud niya sa ministeryo dili lang kay wala siyay alamag sa matuud nga pagtoo, kundili may hilig ngadto sa pagkamadudahon bahin sa Dios. Sa iyang pagkabatan-on nasibut siya sa pagtoon sa tagna. Human niya mabasa ang "ROLLIN'S ANCIENT HISTORY," nasibut ang iyang pagtagad sa

Daniel 2, ug nahibulong siya pagayo sa pagkatukma gayud sa katumanan sa tagna sumala sa rekord sa maong historian. Aniay pamatuud sa pagkatinuga sa Kasulatan, nga maoy nahimong pundo alang kaniya taliwala sa mga katalagman sa ulahing katuigan. Wala siya matagbaw sa mga pagtolon-an sa rasyonalismo, ug sa iyang pagtoon sa Biblia ug pagpangita sa dugang pa nga ka tin-aw sa kahayag, nagiyahan siya sa katapusan, ngadto sa positibo nga pagtoo.

Sa iyang pagpadayon sa pakisusi bahin sa mga tagna, nakadangat siya sa pagtoo nga haduul na ang pag-anhi sa Ginoo. Nalipay sa kasolemne ug kaimportante niining dakung kamatuuran, naghandum siya nga iya kini ipahibalo sa katawhan, apan ang sagad nga gitoohan nga ang mga tagna ni Daniel usa ka misteryo o dili masabtan maoy dakung babag diha sa iyang agianan. Nakahukum siya sa katapusan—sama sa gihimo ni Farel nga nag-una kaniya sa pagwali sa Geneva—nga magsugod diha sa mga kabataan, nga pinaagi kanila, iyang gilauman nga iyang mapasibot ang mga ginikanan.

"Naghandum ako nga masabtan kini," matod niya sa ulahi, bahin sa iyang tumong niini nga buluhaton, "dili tungud sa kagamay sa kahinungdanon niini, kundili sa pagkadako sa iyang bili, nga akong gihandum ang pagpahat niini sa nasinati nga dagway, ug nga akong ipasabut kini sa kabataan. Naghandum ako nga mapaminawan, apan nahadlok ako nga dili kini paminawan sa mga dagko kon ako sila unahon." "Busa nakahukum ako sa pag-adto sa mga bata. Akong tigumon ang kabataan; kon modako ang pundok, akong maila nga naminaw sila, nalipay, nasibut, nga ilang nasabtan ug gipasabut ang suheto, naglaum ako nga ang ikaduhang sirkulo matigum sa dili madugay, ug sa ilang higayon, ang hamtong nga mga tawo makakita nga adunay kapuslanan ang ilang paglingkod ug pagtoon. Kon mahimo kini, ang kawsa malinampuson."—L. Gaussen, DANIEL THE PROPHET, vol. 2, Pasiuna.

Ang paningkamot malampuson kaayo. Samtang iyang gipakigsultihan ang kabataan, miduul ang mga dagko sa pagpaminaw. Ang mga lawak niini nga simbahan puno sa mga naminaw. Uban sa maong pundok mao ang mga bantugan ug maalam nga mga tawo, ug mga dumudoong ug mga langyaw nga namisita sa Geneva, ug busa nadala ang mensahe ngadto sa ubang nga dapit.

Nadasig niining kalampusan, nagpatik si Gaussen sa iyang leksyon, uban sa paglaum sa pagpadasig sa pagtoon sa mga libro sa tagna sulud sa mga simbahan nga nagsulti og pinulongan nga French. "Pagpatik og mga pagtolon-an alang sa kabataan," matod ni Gaussen, "mao ang pagpasabut niini ngadto sa mga hamtong, nga sa kanunay dili magtagad niini nga mga libro ubus sa sayup nga pagpatoo nga dili kini masabtan, 'Unsaon niini pagkadili masabut, nga nasabtan man gani kini sa inyong kabataan?' " "Dako ako og handum," matod pa niya, "sa paghatag og kahibalo bahin sa mga tagna nga nabantog kaayo sa atong mga pundok, kon mahimo." "Walay gayuy pagtoon nga alang kanako daw maoy mga tubag sa mga panginahanglan sa panahon nga labaw pa niini." "Pinaagi niini kita mangandam alang sa kagul-anan nga moabut sa dili na madugay, ug magtukaw ug magpaabut alang kang Cristo Jesus."

Bisan og ang usa ka inila ug hinigugma sa mga magwawali sa pinulongan nga French, nasuspenso si Gaussen sulud sa pila ka panahon gikan sa ministeryo, ang iyang dakung sala mao nga sa dapit nga maggamit siya sa catesismo sa simbahan sa iyang pagtudlo, ang usa ka naandan ug mapangatarunganon nga manwal, halos walay pagtudlo sa positibo nga pagtoo, iyang gigamit ang Biblia sa paghatag og pahimangno sa mga batan-on. Sa ulahi nahimo siyang magtutudlo sa tulunghaan sa teyolohiya, samtang sa matag Domingo nagpadayon siya sa pagbuhat ingon nga katekista, makigsulti sa kabataan, ug magtudlo kanila sa Biblia. Ang iyang mga buluhaton sa pagtudlo sa mga tagna nakapasibut usab. Gikan sa lingkoranan sa magtutudlo ngadto sa patikanan, ug sa iyang kinaham nga trabaho sa pagkamagtutudlo sa kabataan, nagpadayon siya sa daghang katuigan sa paghatag og dakung kabuyohan, ug nahimong galamiton sa pagtawag sa pagtagad sa daghang katawhan sa pagtoon sa mga tagna nga nagpakita sa ka haduul na sa pag-anhi sa Ginoo.

Sa Scandinavia gisangyaw usab ang mensahe sa pagbalik ni Jesus, ug napasiga ang halapad nga kasibot. Daghan ang napukaw gikan sa ilang linampingasan nga kasigurohan, aron pagsugid ug pagbiya sa ilang mga sala, ug sa pagpangita sa pasaylo pinaagi sa ngalan ni Cristo. Apan ang kaparian sa iglesya sa Estado misupak niini nga kalihukan, ug pinaagi sa ilang kabuyohan ang uban nga nagwali sa maong mensahe gibilanggo. Sa daghang dapit diin ang mga magwawali alang sa pag-abut sa Ginoo gipahilum, ang Dios nahimuut pagpadala og mensahe, uban sa milagro, pinaagi sa gagmay nga kabataan. Tungud sa ilang linghod pa nga pangidaron, dili makapugong kanila ang balaod sa Estado, ug gitugutan sila sa pagsulti nga walay pagsamok.

Ang kalihukan kanhi sa kinadak-an diha sa ubus nga hut-ong sa katawhan, ug didto sa kabus nga mga puluy-anan sa mga mamumuo diin ang katawhan magtigum aron maminaw sa pasidaan. Ang mga magwawali nga kabataan sagad mga kabus usab. Ang uban kanila nag-edad ubus sa unum o walo ka tuig; ug samtang nagpamatuud ang ilang mga kinabuhi nga nahigugma sila sa Manluluwas, ug naninguha sa pagtuman sa balaang kasugoan sa Dios, ug sila sagad nagpadayag sa kaalam ug abilidad nga makaplagan diha sa mga kabataan nianang edara. Sa ilang pag-atubang sa katawhan, nakita nga gipalihok sila ubus sa kabuyohan sa dili kasarangan nga mga gasa. Ang paningog ug panglihok nangausab, ug uban sa solemne nga gahum naghatag sila sa pasidaan bahin sa umalabot nga Paghukum sumala sa mga pulong sa Kasulatan, “Kahadloki ang Dios, ug ihatag Kaniya ang himaya; kay miabut na ang takna sa Iyang Paghukom.” Ilang gibadlong ang katawhan sa ilang mga sala, dili lamang sa pagsaway sa imoralidad ug bisyo, kundili sa pagsaway sa pagkakalibutanon ug pagkamalapason, ug pagpasidaan sa mga naminaw nga mokalagiw sa madali gikan sa umalabot nga kapungut.

Ang katawhan naminaw uban ang pagkurog. Ang nagabadlong nga Espiritu sa Dios nakigsulti sa ilang mga kasingkasing. Daghan ang nagiyahan sa pagsusi sa Kasu-latan uban sa bag-o ug halalum nga kasibot, ang mga walay pagpugong ug mga daotan nangausab, ang uban mibiya sa ilang malimbungon nga binuhatan, ug usa ka buluhaton ang nahimo sa

hilabihan kadako nga bisan gani ang mga ministro sa iglesya sa estado napugus sa pag-ila nga ang kamut sa Dios maoy nagamando sa kalihukan.

Kabubut-on sa Dios nga ang maayong balita sa pag-anhi sa Manluluwas ikahatag sa mga nasod sa Scandinavia; ug sa dihang nahilum ang mga tingog sa Iyang mga sulugoon, Iyang gibutang ang Iyang Espiritu ibabaw sa kabataan, aron matuman ang buluhaton. Sa nagkahaduul na si Jesus sa Jerusalem nga giubanan sa nagamaya nga duut sa katawhan, nga uban sa mga pagsinggit sa kadaugan ug ilang pagpakawaykaway sa mga dahon sa palma, nagawit sila alang Kaniya nga Anak ni David, ang masinahon nga mga Pariseo nagsugo Kaniya sa pagpahilum kanila; apan si Jesus mitubag nga kining tanan maoy katumanan sa tagna, ug kon maghilum sila, ang mga bato maoy mosinggit. Ang katawhan nga nakuyawan sa panghulga sa kaparian ug mga pangulo, nanghunong sa ilang malipayong pagpasidungog samtang sila misulud sa mga ganghaan sa Jerusalem; apan ang kabataan didto sa mga hawanan sa templo maoy mipadayon sa pag-awit, ug sa ilang pagpakawaykaway sa ilang mga sanga sa palma, misinggit sila sa pag-ingon, "Hosana sa Anak ni David!" Mateo 21:8-16. Sa hilabihan nga kasuko sa mga Pariseo, miingon sila Kaniya, "Nakadungog ba ikaw sa ilang gisulti?" Mitubag si Jesus, "Oo; wala ba kamo makabasa, Sa mga baba sa kabataan ug sa mga masoso gihingpit mo ang pagdayeg?" Maingon sa pagbuhat sa Dios pinaagi sa kabataan sa unang pag-anhi ni Jesus, magabuhat usab Siya pinaagi kanila sa paghatag sa mensahe sa Iyang ikaduhang pag-anhi. Kinahanglan matuman ang pulong sa Dios, aron ang pagmantala sa pag-anhi sa Manluluwas ikahatag sa tanang katawhan, pinulongan, ug kanasuran.

Ngadto kang William Miller ug sa iyang masigkamagbubuhat nahatag ang buhat sa pagwali sa pasidaan sa America. Kini nga nasod nahimong sentro sa dakung kalihukan sa pagpaabot kang Cristo. Dinhi natuman sa dayag kaayo ang tagna sa mensahe sa unang manulunda. Ang mga sinulat ni Miller ug sa iyang mga katabang nadala ngadto sa layo nga kayutaan. Bisan diin moadto ang mga misyonero sa tibuuk kalibutan, napadala ang malipayong balita sa haduul nga pagbalik ni Cristo. Sa halayo ug halapad nasangyaw ang walay katapusang balita: "Kahadloki ang Dios, ug ihatag Kaniya ang himaya; kay miabut na ang takna sa Iyang Paghukom."

Ang pamatuud sa mga tagna nga daw nagtudlo sa pag-anhi ni Cristo sa tungatunga sa tingtugnaw ug ting-init sa tuig 1844 nakagamut pag-ayo sa hunahuna sa mga tawo. Samtang nasangyaw ang mensahe ngadto sa nagkalainlaing mga Estado, adunay dako nga pagkapukaw sa kasibot niini sa bisan diin nga dapit. Daghan ang nakatoo nga ang mga katarungan gikan sa mga panahon sa tagna husto, ug sa ilang pagsalikway sa garbo sa ilang kanhing panghunahuna, malipayon sila nga nagdawat sa kamatuuran. Ang ubang mga ministro naghiklin sa ilang mga panghunahuna ug mga pagbati sa ilang tinoohan, namiya sa ilang mga simbahan ug sa ilang sweldo, ug nakighiusa sa pagsangyaw sa pag-anhi ni Jesus. Hinoon diyutay ra ang mga ministro nga nagdawat niini nga mensahe; busa natugyan kini ngadto sa yano nga mga layko. Mga mag-uuma namiya sa ilang kaumahan, mga mekaniko sa ilang mga galamiton, mga negosyante sa ilang mga baligya, mga propesyonal sa ilang mga katungdanan;

apan ang kadaghanon sa mga magbubuhat dyutay ra kon itandi sa buluhaton nga atimanon. Ang kahimtang sa dili diosnon nga iglesya ug sa kalibutan nga naglunang sa kadaotan maoy nakapabug-at sa mga kalag sa matuud nga mga magbalantay, ug andam sila sa paglahutay sa pagbuhat, pagkahimulag sa ilang mga hinigugma, ug magantos, aron lang sa pagtawag sa katawhan sa paghinulsul ngadto sa kaluwasan. Bisan og gisupak ni Satanas, nagpadayon paglambo ang buhat, ug ang kamatuuran sa Pagbalik ni Cristo gidawat sa mga linibo.

Sa bisan diin madungog ang nagasusi nga pamatuud, nagpasidaan sa mga makasasala, mga kalibutanon ug mga sakup sa iglesya, sa pagkalagiw gikan sa umalabot nga kapungut. Sama kang Juan Bautista, ang nagauna kang Cristo, ang mga magwawali nagpahimutang sa atsa sa gamut sa kahoy, ug nag-awhag sa tanan sa pagpamunga sa pagpakita sa paghinulsul. Ang ilang makapadasig nga mga hangyo lahi ra kaayo kon itandi sa mga pasalig sa kalinaw ug kasigurohan nga madungog gikan sa nabantog nga mga pulpito; ug bisan diin ihatag ang mensahe kini nagapalihok sa katawhan. Ang yano, laktod nga pamatuud sa Kasulatan, nga gipasantup sa Balaang Espiritu, nagadala og kabug-aton sa pagbati nga dyutay ra ang makasupak sa bug-os. Ang mga magtutudlo sa rilihiyon napukaw gikan sa ilang bakak nga kasigurohan. Ilang nakita ang ilang mga paglapas, pagkakalibutanon ug pagkadili matinoohon, ang ilang garbo ug pagkahakog. Daghan ang nangita sa Ginoo uban sa paghinulsul ug pagpaubus. Ang mga paghigugma nga sa dugay nga panahon nahigut sa yutanong mga butang ila na karong giugbok diha sa langit. Ang Espiritu sa Dios mikunsad kanila, ug uban sa nahumok nga mga kasingkasing sila miapil sa pagpalanog sa singgit. “Kahadloki ang Dios, ug ihatag Kaniya ang himaya; kay miabut na ang Iyang takna sa Paghukom.”

Mga makasasala nangutana uban sa paghilak, “Unsay akong kinahanglan pagabuhaton aron maluwas?” Kadtong mga kinabuhi nga naanad sa pagpamakak naghandum sa paghimo sa pagpang-uli. Ang tanan nga nakabaton og kalinaw diha kang Cristo nangandoy sa pagpahat sa panalangin. Ang mga kasingkasing sa mga ginikanan nahigugma sa ilang mga anak, ug ang kasingkasing sa mga anak ngadto sa ilang mga ginikanan. Ang mga babag sa garbo ug pagalang-alang nangahanaw. Gihimo ang kinasingkasing nga mga pagsugid, ug ang mga sakup sa panimalay nagabuhat alang sa kaluwasan niadtong anaa sa labing duul ug labing minahal. Sagad madungog ang tingog sa mainiton nga pagampo alang sa uban. Sa bisan diin nga dapit adunay mga kalag diha sa halalum nga kahigwaos, nagpakilooy sa Dios. Daghan ang nakiglayog sa tibuuk gabii diha sa pagampo alang sa kasigurohan sa kapasayloan sa ilang mga sala, o alang sa pagkakabig sa ilang mga paryente ug mga silingan.

Ang tanang hut-ong sa katilingban nangadto sa pagtambong sa katiguman sa nagapaabut sa Ginoo. Adunahan ug kabus, dungganon ug ubus, gikan sa nagkalainlaing mga kalihukan, masibuton kaayo sa pagpaminaw sa doktrina sa ikaduhang pag-anhi ni Cristo. Ang Ginoo nagpugong sa espiritu nga masinupakon samtang nagsaysay ang Iyang mga alagad sa mga katarungan sa ilang pagtoo. Usahay huyang ang galamiton; apan ang Espiritu sa Dios naghatag og gahum ngadto sa Iyang kamatuuran. Gibati ang presenya sa mga manulunda niini

nga mga katiguman, ug daghan ang nadugang ngadto sa mga magtotoo matag adlaw. Samtang gisubli pagpahayag ang mga kamatuuran sa haduul nga pagbalik ni Cristo, ang baga nga pundok sa katawhan naminaw sa solemne nga mga pulong nga daw dili moginhawa sa kahilum. Ang langit ug yuta daw magkaduul sa usag usa. Ang gahum sa Dios gibati sa mga tigulang ug mga batanon ug sa mga hamtong. Ang mga tawo manag-awit sa pagdayeg samtang mamauli sila sa ilang mga balay ug ang malipayon nga tingog manganaykanay sa mabugnaw nga hangin sa kagabhion. Walay usa nga nakatambong niadto nga mga katiguman mahikalimot niadtong mga talan-awon nga makasibot pag-ayo.

Ang pagpahibalo sa tukma nga panahon alang sa pagbalik ni Cristo nakapatumaw sa dakung pagsupak gikan sa daghang grupo, gikan sa mga ministro sa pulpito ngadto sa labing danghag, mahagiton sa langit nga makasasala. Natuman ang mga pulong sa tagna: "Moabut unya sa katapusang mga adlaw ang mga moyam-id, magalakaw sumala sa ilang kaugalingong mga pangibog, ug manag-ingon, Hain naman kanang saad sa Iyang pag-anhi? kay sukad pa sa pagkatulog sa among mga amahan, nagpadayon man gihapon ang tanang butang sa ilang naandan nga kahimtang sukad pa sa paglalang." 2 Pedro 3:3, 4. Daghan ang nagangkon sa paghigugma sa Manluluwas, nagpamatuud nga wala silay pagsupak sa doktrina sa ikaduhang pag-anhi; igo lang sila nagsupak sa gitumbok nga panahon. Ang mga mata sa Dios nga makakita sa tanan nagbasa sa ilang mga kasingkasing. Dili sila buut nga makadungog sa pag-anhi ni Cristo aron sa paghukum sa kalibutan diha sa pagkamatarong. Kanunay silang dili matinumanon nga mga sulugoon, ang ilang mga binuhatan dili makabarog sa pakisusi sa Dios nga makisayod sa kasingkasing, ug nahadlok sila sa pagsugat sa ilang Ginoo. Sama sa mga Judeo panahon sa unang pag-anhi ni Cristo, wala sila maandam sa pagdawat kang Jesus. Wala lang sila magdumili sa pagpatalinghog sa tin-aw nga mga pangatarungan sa Biblia, kundili nagtamay niadtong nagpaabot sa Ginoo. Nagmaya si Satanas ug ang iyang mga manulunda, ug naglabay sa ilang mga yagayaga sa nawong ni Cristo ug sa balaang mga manulunda, nga gamay ra kaayo ang gugma sa Iyang katawhan alang Kaniya nga wala sila maghandum sa Iyang pagpadayag.

"Walay tawo nga nahibalo sa adlaw ni sa takna," maoy labing sagad nga pangata-rungan nga ipadayag sa mga magsusupak sa pagtoo nga Adventista. Ang Kasulatan nagaingon: "Bahin nianang adlaw ug takna walay tawo nga nahibalo, wala, bisan pa ang mga manulonda sa langit, kondili ang Akong Amahan lamang." Mateo 24:36. Usa ka tin-aw ug nagakauyon nga pagsaysay niini nga teksto gihatag niadtong nagpaabot sa Ginoo, ug ang sayup nga pagkagamit niini sa ilang mga kaatbang gipakita sa ka tin-aw. Gisulti ni Cristo ang mga pulong niadtong halandumon nga pakigsulti uban sa Iyang mga tinun-an didto sa Olibo, ug sa katapusan migikan Siya gikan sa templo. Gipangutana Siya sa mga tinun-an: "Unsa may timaan sa imong pag-anhi, ug sa katapusan sa kalibutan?" Gihatagan sila ni Jesus og mga timaan, ug nag-ingon: "Kong inyo nang makita kining mga butanga, hibaloi ninyo nga haduol na kini, bisan anaa na sa mga pultahan." Bersikulo 3, 33. Ang usa ka pamahayag sa Manluluwas kinahanglan dili magaguba sa lain. Bisan og walay tawo nga nahibalo sa adlaw

ni sa takna sa Iyang pag-anhi, gitudloan kita ug gisugo sa pagkahibalo kon kini haduul na. Gidugang sa pagtudlo kanato nga ang walay pagtagad sa pasidaan, ug ang pagsalikway sa pagkasayod nga haduul na ang Iyang pag-anhi, makatalagmanon alang kanato sama niadtong mga tawo sa kaadlawan ni Noe sa ilang walay pagkasayod sa nagsingabut nga lunup. Ug ang sambingay sa mao ra nga kapitulo nga nagtandi sa matinumanon ug sa dili matinumanon nga sulugoon, ug naghatag sa kangitngit kaniya nga nag-ingon sa iyang kasingkasing, "Nagalangan ang akong agalon sa iyang pag-abut," nagpakita kon sa unsa nga kahayag nga ilhon ni Cristo ug gantihan kadtong Iyang makaplagan nga nagabantay, ug nagatudlo bahin sa Iyang pag-abut, ug kadtong nagalimud niini. "Busa magbantay kamo," matod Niya. "Bulahan kanang sulogoon, kinsa sa pag-abut sa iyang Ginoo makaplagan nga nagbuhat." Mateo 24:3, 33, 42-51. "Busa kong kamo dili magtukaw, moabut ako sama sa usa ka kawatan, ug dili kamo mahibalo kong sa unsa nga takna ako moabut nganha kaninyo." Pinadayag 3:3

Naghisgot si Pablo og klase sa mga tawo nga dili makabantay sa pag-abut sa Ginoo. "Kay nanghibalo gayud kamo nga ang adlaw sa Ginoo moabut ingon sa usa ka kawatan sa gabii. Kon mag-ingon sila: Pakigdait ug kalig-onan, unya sa kalit moabut kanila ang pagkalaglag...ug dili gayud sila makalagiw." Apan iyang gidugang, alang niadtong nagtagad sa pasidaan sa Manluluwas: "Apan kamo mga igsoon, wala kamo sa kangitngitan, aron pagahikalitan kamo niadtong adlawa maingon sa kawatan. Kay ngatanan kamo mga anak sa kahayag, ug mga anak sa adlaw; dili kita mga anak sa gabii, bisan sa kangitngitan." 1 Tesalonica 5:2-5.

Busa ang Kasulatan wala magtugot sa mga tawo nga magpabilin sa pagkawalay alamag bahin sa pagkahaduul nga pagbalik ni Cristo. Apan kadtong naghandum lamang sa pagdumili sa kamatuuran nagasap-ong sa ilang igdulungog niining pagpasabut; ug ang mga pulong "Walay tawo nga mahibalo sa adlaw ug takna," nagpadayon nga gipalanog sa mapangahasong mayubiton ug bisan pa sa nagangkon nga ministro ni Cristo. Sa panahon nga mapahigmata ang katawhan, ug magsugod sa pagpangutana sa dalan sa kaluwasan, mopatunga dayon ang mga magtutudlo sa rilihiyon tali kanila ug sa kamatuuran, magpahupay sa ilang mga kahadlok pinaagi sa babak nga pagpasabut sa pulong sa Dios. Ang dili matinumanon nga mga magbalantay makighiusa sa pagbuhat sa dakung limbungan, nga magasinggit, Kalinaw; kalinaw sa diha nga ang Dios wala magsulti og kalinaw Sama sa mga Pariseo sa kaadlawan ni Cristo, daghan ang midumili pagsulud sa gingharian sa langit, ug ilang babagan ang gusto modayon. Singilon ang dugo niining mga tawhana diha sa ilang kamut.

Ang labing mapainubsanon ug matinu-manon sulud sa mga simbahan sagad maoy unang modawat sa mensahe. Kadtong nagatoon sa Biblia alang sa ilang kaugalingon makakita sa kinaiya sa nabatasan nga pagsabut sa tagna nga dili subay sa Kasulatan; ug bisan diin nga dapit nga ang katawhan dili magamhan sa kabuyohan sa kaparian, bisan diin sila nga nanagsusi sa pulong sa Dios alang sa ilang kaugalingon, ang doktrina sa pag-anhi ni Cristo nagkinahanglan lamang nga itandi sa Kasulatan alang sa paghimutang sa iyang balaang kagamhanan.

Daghan ang ginalutos sa ilang dili matinoohon nga mga kaigsoonan. Aron sila magpabilin sa baroganan diha sa iglesya, ang uban magpakahilum na lang bahin sa ilang paglaum; apan ang uban nagbati nga ang pag-unong sa Dios nagdili kanila sa pagtago sa mga kamatuuran nga natugyan ngadto kanila. Daghan ang gipangtagak gikan sa ilang pagkasinakup sa simbahan sa walay laing katarungan gawas sa ilang pagpahayag sa pagtoo bahin sa pag-anhi ni Cristo. Mahal kaayo alang niadtong nagantos niini nga pagsulay sa ilang pagtoo ang pulong sa manalagna: "Ang inyong kaigsoonan nga nagadumot kaninyo, nga nagsalikway kaninyo tungod sa akong ngalan, nagaingon, Pagahimayaon ang Ginoo. Apan siya magpakita sa inyong kalipay, ug sila mangaulaw." Isaias 66:5.

Ang mga manulunda sa Dios nagbantay uban sa dakung kasibot sa sangputanan sa pasidaan. Kon adunay kinatibuk-an nga pagsalikway sa mensahe sa mga simbahan, mopahawa ang mga manulunda uban sa kasubo. Apan aduna pay daghan nga wala pa masulayi bahin sa kamatuuran sa Pag-abut ni Cristo. Daghan ang napahisalaag pinaagi sa mga bana, mga asawa, mga ginikanan, o mga anak, ug gipatoo nga usa ka sala ang pagpaminaw niining mga erehes nga pagtolon-an nga gitudlo sa mga Adventista. Ang mga manulunda gisugo sa pagbantay niini nga mga kalag; kay aduna pay lain nga kahayag nga modan-ag ngadto kanila gikan sa trono sa Dios.

Uban sa dili maasoy nga handum, kadtong nakadawat sa mensahe nagpaabot alang sa pagbalik sa ilang Manluluwas. Ang panahon nga ilang gipaabot sa pagsugat Kaniya haduul na. Ilang gipaabot kini nga takna uban sa malinawon nga kasolemne. Nagpahulay sila diha sa matamis nga pakigsulti sa Dios, mahinalangpon alang sa kalinaw nga maila sa masanagon nga kaugmaon. Walay usa nga nakasinati niini nga paglaum ug pagsalig ang makalimut niadtong bililhon nga mga takna sa pagpaabot. Sa pila ka mga semana sa wala pa ang panahon, ang kalibutanong pamatigayon gihiklin sa kadaghanan. Ang matinud-anon nga mga magtotoo mainampingon nga nagasusi sa matag hunahuna ug pagbati sa ilang mga kasingkasing nga daw diha na sila sa ilang mga higdaanan sa kamatayon ug sa pila nalang ka takna magtak-up sa ilang mga mata sa kalibutanong mga talan-awon. Wala nay pagpanghimo sa "mga bisti sa pagkayab" (tan-awa ang Appendix); kundili ang tanan nanagbati sa panginahanglan sa ebidensya sa sulud nga bahin aron nga sila andam alang sa pagsugat sa Manluluwas; ang ilang puti nga mga bisti mao ang pagkaputli sa kalag—mga kinaiya nga nahinloan gikan sa sala pinaagi sa nagapasaylo nga dugo ni Cristo. Maayo unta nga makabaton ang mga nanagangkon nga katawhan sa Dios sa sama nga espiritu sa pagsusi sa ilang mga kasingkasing, sama ka mainiton, matinguhaon nga pagtoo. Kon nagpadayon pa unta sila sa pagpaubus sa ilang kaugalingon atubangan sa Ginoo, ug nagaduul uban sa ilang mga hangyo sa dapit sa kalooy, makabaton unta sila sa labaw pa ka madagayaon nga kasinatian kay sa ilang nabatonan karon. Gamay ra kaayo ang panahon sa pagampo, gamay ra kaayo ang matinud-anon nga pag-ila sa sala, ug ang kakulang sa buhi nga pagtoo nagbiya sa daghan katawhan diha sa kakulang sa grasya nga sa madagayaon gisangkap sa atong Manunubos.

Ang Dios nagtuyo sa pagsuta sa Iyang katawhan. Ang Iyang kamut nagatabon og usa ka sayup diha sa pagsabut sa matagnaon nga mga panahon. Wala mamatikdi sa mga Adventista ang sayup, ni hingkaplagan sa ilang labing maalamon nga mga kaatbang. Nakaingon sila sa ulahi: “Husto ang inyong pag-isip sa matagnaon nga mga panahon. Adunay moabut nga dagkong panghitabo sa dili madugay; apan kini dili mao ang gitagna ni Mr. Miller; ang pagkakabig kini sa kalibutan, ug dili ang ikaduhang pag-anhi ni Cristo.” (Tan-awa ang Appendix.)

Milabay ang gipaabot nga panahon, ug si Cristo wala moabut alang sa pagluwas sa Iyang katawhan. Kadtong maminatud-on sa pagtoo ug sa gugma nagpaabot sa ilang Manluluwas, nakasinati sa usa ka mapait nga pagkasaguyo. Apan natuman ang mga katuyoan sa Dios: nagsulay lang Siya sa mga kasingkasing niadtong nagangkon nga nagpaabot sa Iyang pagpadayag. Adunay uban kanila nga nagpaabot sa dili hataas nga tumong kundili tungud sa kahadlok. Ang ilang pagangkon sa pagtoo wala makapausab sa ilang mga kasingkasing ug mga kinabuhi. Sa pagkapakyas sa maong hitabo, kining mga tawhana nagpamatuud nga wala sila masaguyo; wala gayud sila magtoo nga mobalik sa Cristo. Sila ang uban sa unang nanagtamay sa kasub-anan sa matuud nga mga magtotoo.

Apan si Jesus uban sa langitnong mga panon nagatan-aw diha sa gugma ug kahingawa niadtong gisulayan ug mga matinud-anon nga nangasaguyo. Kon matukas pa unta pagbalik ang tabil nga nagbahin sa makita ug sa dili makita nga kalibutan, ang mga manulunda makita unta nga nagpaduul niining maunungon nga mga kalag, ug nanalipod kanila gikan sa mga pana ni Satanas.

Kapitulo 22 - Gisalikway nga Pasidaan

Sa pagwali sa doktrina sa ikaduhang pag-anhi ni Jesus, si William Miller ug ang iyang mga katabang nagbuhat sa usa ka bugtong nga tuyo sa pagpamata sa katawhan ngadto sa pagpangandam alang sa Paghukum. Ilang gitinguha ang pagpukaw sa mga nanagangkon og rilihiyon ngadto sa matuud nga paglaum sa iglesya, ug ngadto sa ilang panginahanglan sa labaw pa ka halawum nga Cristohanon nga kasinatian; ug nagbuhat usab sila sa pagpukaw sa wala makabig ngadto sa katungdanan sa madali nga paghinulsul ug pagkakabig ngadto sa Dios. "Wala sila misulay sa pagkabig og katawhan ngadto sa mga sekta o pundok sa rilihiyon. Busa nagbuhat sila taliwala sa tanan nga pundok o mga sekta, sa walay pagpanghilabut sa ilang organisasyon o disiplina.

"Sa akong tanan nga pagbuhat," matod ni Miller, "wala gayud akoy handum sa pag-ugmad sa bisan unsa nga lahi nga katuyoan kay sa naugmad na nga mga pundok sa tinoohoan o sa pagpahimulus sa usa ka pundok sa kadaotan sa uban. Naghunahuna ako sa paghatag og kaayohan sa tanan. Pananglitan ang tanang Cristohanon malipay sa kalagmitan sa pag-anhi ni Cristo, ug kadtong dili makakita sama sa akong nakita sama ra nga mahigugma usab kanila nga modawat niini nga doktrina, akong gihunahuna nga wala nay kinahanglan sa lahi nga mga katiguman. Ang akong tibuuk nga tumong mao ang pagkabig og mga kalag ngadto sa Dios, sa pagpahibalo sa kalibutan bahin sa umalabot nga Paghukum, ug sa pagdasig sa akong mga isigkatawo sa paghimo niana nga pangandam sa ilang mga kasingkasing aron makahimo kanila sa pagsugat sa ilang Dios diha sa pakigdait. Ang kadaghanan niadtong nangakabig ilalum sa akong mga paningkamot miipon sa nagkalainlaing mga simbahan."—Bliss, pahina 328.

Maingon nga ang iyang buluhaton malagmit man nga makapatukod og mga simbahan, gitagad kini pag-ayo nga may pag-uyon. Apan sa diha na nga ang mga ministro ug mga pangulo sa rilihiyon nagkasabut sa pagsupak sa doktrina sa Adventista, ug nagtinguha sa pagsumpo sa tanang pagtudlo sa maong suheto, wala lang kini nila supaka diha sa mga pulpito, kundili nagdili usab sa ilang mga sakup sa pagtambong sa pagwali bahin sa ikaduhang pag-anhi ni Cristo, o bisan pa sa pagsulti sa ilang paglaum panahon sa sosyal nga mga katiguman sa simbahan. Busa ang mga magtotoo nahimutang sa dakung pagsulay ug kasubo. Ilang gihigugma ang ilang mga simbahan, ug naghandum sa pagbulag gikan kanila; apan sa ilang pagkakita sa pagsumpo sa pulong sa Dios, ug sa paghikaw kanila sa pakisusi sa mga tagna, ilang gibati nga ang ilang pagkamaunungon ngadto sa Dios nagdili kanila sa pagpasakup. Kadtong nagtinguha sa pagtabon sa pamatuud sa pulong sa Dios dili nila isipon nga nagsakup sa iglesya ni Cristo, "ang haligi ug sukaranan sa kamatuuran." Gikan dinhi ilang gibati ang ilang kaugalingon nga husto sa ilang pagbulag sa ilang kanhi nga pagkadugtong. Ug sa ting-init sa 1844 mga 50 ka libo namahawa sa ilang mga simbahan.

Niining panahona nakita ang dayag nga kausaban sa kadaghanan sa mga iglesya sa tibuuk United States. Adunay sa daghan nang katuigan anam-anam apan sa kanunay nagtubo nga

pakig-uyon sa kalibutanon nga mga binuhatan ug pamatasan, ug ang katumpang nga paglugsong sa matuud nga espirituhanong kinabuhi; apan nianang tuiga adunay mga ebidensya sa kalit nga dakung pagkunhod, halos sa tanang simbahan sa nasod. Samtang daw walay usa nga nakasugyot sa hinungdan, ang katinuuran mismo sa halapan gikutlo ug gihisgotan, sa pamantalaan ug sa pulpito.

Sa usa ka tigum nga presbytero sa Phil-adelphia, si Mr. Barnes ang tagsulat sa komentaryo nga gigamit sa daghan kaayo nga dapit, ug pastor sa usa sa mga dagkong simbahan niadtong siyudad, "nag-ingon nga sa iyang pagalagad sa ministeryo sulud sa kaluhaan ka tuig, ug wala gayud, hangtod sa katapusan nga komunyon nga iyang gidumalahan, siyay nadawat kapin kon kulang ngadto sa iglesya. Apan karon wala nay mga pagpamukaw, walay mga pagkakabig, wala nay makita nga pagtubo diha sa grasya sa mga nanagangkon sa pagtoo, ug walay miduul sa iyang pagtoon nga makighisgot bahin sa kaluwasan sa ilang mga kalag. Tungud sa pag-uswag sa pamatigayon, ug masanag nga kaugmaon sa negosyo ug sa mga tiggama, adunay pagtubo sa pagkakalibutanon. Matuud kini sa tanang pundok sa mga tinoohan."— CONGREGATIONAL JOURNAL, May 23, 1844.

Sa bulan sa Pebrero sa maong tuig, si Propesor Finney, sa Oberlin College, nag-ingon, "Kaniadto aduna kitay pagkamatuud sa atong mga hunahuna, nga sa kinatibuk-an, ang Protestante nga mga simbahan sa atong nasod, walay pagtagad o masinupakon halos sa tanang moral nga mga reporma sa maong panahon. Adunay pipila nga walay labut, apan dili igo nga molahi sa pagkamatuud labaw kay sa kinatibuk-an. Aduna usab kitay kaabag nga kamatuuran; ang halos dili na makita nga kabuyohan sa pagpabuhi sa mga iglesya sa tibuuk kalibutan. Ang espirituhanong pagkawalay pagtagad halos makita sa tanang dapit, ug hilabihan na kaayo ka grabe; busa nagpamatuud ang rilihiyoso nga pamantalaan sa nasod. Dako kaayo ang pagsimba sa mga sakup sa iglesya sa urog, nakig-ipon sa mga dili diosnon nga naghudyaka sa kalipayan, diha sa sayawan, diha sa mga fiesta, ug sa uban pa. Apan dili na kinahanglan padaghanon pa ang paghisgot niining masakit nga suheto. Igo na ang kabaga sa kamatuuran ug nagligis sa kabug-at dinhi kanato, nga nagpakita nga ang mga iglesya sa makasusubo naganam og kadaotan. Nahilayo na kaayo sila sa Ginoo, ug Siya mikuha sa Iyang presensya gikan kanila."

Ug ang usa ka magsusulat sa RELIGIOUS TELESCOPE nagpamatuud: "Wala pa gayud kita makasaksi sukad nianang kinatibuk-an nga pagkunhod sama karon. Kinahanglan gayud magmata ang iglesya, ug magsusi sa hinungdan niini nga kasakitan; kay ang kasakitan sa matag usa nga nahigugma sa Sion kinahanglan motan-aw niini. Kon atong hinumduman kon daw unsa ka dyutay ug kahalayo ang mga kahimtang sa matuud nga pagkakabig, ug sa halos dili matupngan nga walay paghinulsul ug kagahian sa mga makasasala, makaingon gayud dayon kita, 'Nalimot na ba kaha ang Dios sa pagkamaloloy-on? o nasirado na ba kaha ang pultahan sa kalooy?' "

Kana nga kahimtang dili gayud moabut kon walay hinungdan diha sa sulud sa iglesya gayud. Ang espirituhanong kangitngit nga mihugpa sa kanasuran, sa mga iglesya, ug sa

katawhan, dili kini tungud sa pinugos nga pagbiya sa mga pagsangkap sa grasya nga gituyo sa Dios, kundili ang pagsalikway sa katawhan sa balaan nga kahayag. Ang dayag nga paghulagway niini nga kamatuuran mao ang kasaysayan sa mga Hudiyo panahon ni Cristo. Pinaagi sa ilang paghigugma sa kalibutan ug paghikalimot sa Dios ug sa Iyang Pulong, nangitngitan ang ilang salabutan, kalibutanon ug maibogon ang ilang mga kasingkasing. Busa diha sila sa pagkawalay alamag sa pag-abut sa Mesias, ug sa ilang garbo ug pagkadili matinoohon ilang gisalikway ang Manunubos. Wala man gani putla sa Dios ang nasod nga Judio gikan sa kahibalo, o pagsalmot diha, sa mga panalangin sa kaluwasan. Apan kadtong nagsalikway sa kamatuuran nawad-an sa tanang handum alang sa gasa sa langit. Ilang "gibutang ang kangitngit alang sa kahayag, ug ang kahayag alang sa kangitngit," hangtod ang kahayag nga diha kanila nahimong kangitngit; ug daw unsa ka hilabihan kana nga kangitngit!

Natukma kini sa pamaagi ni Satanas, nga ang katawhan magpabilin diha sa mga dagway sa tinoohan kon ang espiritu sa gikinahanglang pagkadiosnon nakulang. Human sa ilang pagsalikway sa maayong balita, nagpadayon ang mga Hudiyo sa ilang karaang mga tulumanon, sa kusganon ilang gitipigan ang ilang nasudnon nga pagpalahi, samtang sila sa ilang kaugalingon walay mahimo kundili ang pagangkon nga wala na diha kanila ang presensya sa Dios. Ang tagna ni Daniel wala gayud masayup sa pagtumbok sa panahon sa pagabut sa Mesias, ug sa tin-aw nagtagna sa Iyang kamatayon, nga ilang gidumilian ang pagtoon niini, ug sa katapusan ang mga rabi magalitok og tunglo niadtong mosulay sa pag-isip sa panahon. Sa pagkabuta ug pagkawalay pagbasul, ang katawhan nga Judio sulud sa misunud nga mga siglo nagdumili sa pagdawat sa madagayaong tanyag sa kaluwasan, walay pagpakabana sa mga panalangin sa ebanghelyo, usa ka solemne ug makahahadlok nga pasidaan sa katalagman sa pagsalikway sa kahayag gikan sa langit.

Bisan diin ang hinungdan motumaw, ang sama nga sangputanan magasunud. Siya nga magtuyo sa pagpagahi sa iyang mga pagbati sa katungdanan tungud kay kini manginlabut man sa iyang kagustohan, sa katapusan mawad-an sa gahum sa pag-ila sa kalainan sa matuud ug sayup. Mangitngitan ang salabutan, makubalan ang kaisipan, mogahi ang kasingkasing, ug mahimulag ang kalag gikan sa Dios. Diin gani ang kahayag sa balaang kamatuuran tamayon ug tiawtiawan, dinha ang iglesya matabunan sa kangitngit; magkabugnaw ang pagtoo ug gugma, ug ang pagkaihalas ug pagkabahinbahin mosulud. Mga sakup sa iglesya magsentro sa ilang kasibot ug mga kusog sa kalibutanong mga paningkamot, ug ang mga makasasala maganam kagahi sa paghinulsul.

Ang mensahe sa unang manulunda sa Pinadayag 14, nga nagpahibalo sa takna sa Paghukum sa Dios, ug pagtawag sa katawhan sa pagkahadlok ug pagsimba Kaniya, giandam aron sa paglahi sa nanag-angkon nga katawhan sa Dios gikan sa makadunot nga mga kabuyohan sa kalibutan, ug sa pagpukaw kanila sa pagtan-aw sa ilang matuud nga kahimtang sa pagkakalibutanon ug paglapas. Niini nga mensahe, ang Dios nagpadala og pasidaan ngadto sa iglesya, nga kon dawaton, makasaway unta sa daotang binuhatan nga maoy nakapahilayo kanila gikan Kaniya. Kon ila untang gidawat ang mensahe gikan sa langit, nagpaubus sa ilang

mga kasingkasing atubangan sa Ginoo, ug sa matinud-anon nagaandam sa pagtindog sa Iyang presensya, mapadayag unta diha kanila ang Espiritu ug gahum sa Dios. Ang iglesya makadangat na usab unta nianang bulahan nga kahimtang sa panaghiusa, sa pagtoo, ug sa gugma, nga nagpadayag sa kaadlawan sa mga tinun-an, sa diha nga ang mga magtotoo diha sa "pagkausa sa kasingkasing ug sa kalag," ug "nanagsulti sa pulong sa Dios uban sa kaisug" sa panahon nga "ang Ginoo nagadugang sa matag adlaw ngadto sa iglesya niadtong mangaluwas." Buhat 4:32, 31; 2:47.

Kon ang katawhan sa Dios magdawat sa kahayag sa pagsidlak niini diha kanila gikan sa Iyang Pulong, makadangat unta sila nianang panaghiusa nga maoy giampo ni Cristo, nga maoy gihulagway sa apostol, "ang panaghiusa sa espiritu diha sa bugkos sa kalinaw." "Adunay usa ka lawas," matod niya, "ug usa ka Espiritu, maingon nga kamo gipanagtawag sa usa ka paglaum sa inyong pagkatinawag; usa ka Ginoo, usa ka pagtoo, usa ka bautismo." Efeso 4:3-5.

Mao kadto ang bulahan nga mga sangputanan nga nasinatian niadtong nagadawat sa mensahe sa ikaduhang pagbalik. Sila nagagikan sa lainlaing mga pundok sa tinoohan, ug ang ilang mga rilihiyosong mga babag gisalibay ngadto sa yuta; ang nagkasumpaki nga mga pagtolon-an gidugmok; ang paglaum nga dili subay sa Kasulatan bahin sa usa ka lumalabay nga milenyo gibiyaan, ang bakak nga mga pagsabut bahin sa ikaduhang pag-anhi ni Cristo gitarong, ang garbo ug pagpahiuyon sa kalibutan gibanlas; gihusto ang mga sayup; mga kasingkasing nahiusa diha sa labing matamis nga panagkauban, ug ang gugma ug kalipay nagahari nga labing hataas. Kon nahimo kini niini nga doktrina ngadto sa pipila nga nakadawat niini, mahisama ra kini alang sa tanan, kon ang tanan modawat niini.

Apan ang mga iglesya sa kinatibuk-an wala modawat sa pasidaan. Ang ilang mga ministro, kinsa ingon nga "magbalantay sa balay sa Israel," mao unta ang mag-una sa pag-ila sa mga timaan sa pag-anhi ni Jesus, napakyas sa pagkat-on sa kamatuuran, bisan gikan sa pamatuud sa mga manalagna gikan sa mga timaan sa kapanahunan. Sa diha nga ang kalibutanong mga pangandoy ug mga tinguha nagpuno sa kasingkasing, ang gugma ug pagtoo sa Dios maganam kabugnaw, ug sa pagpahayag na sa doktrina sa Pag-anhi ni Cristo, nakapapukaw lang hinoon kini sa ilang dili maayong pagbati ug pagkawalay pagtoo. Tungud kay ang kamatuuran sa kinadakan, giwali sa mga layko, maoy nakadugang sa pagsupak niini. Sama sa karaang panahon, ang tin-aw nga pamatuud sa pulong sa Dios gisugat sa pangutana. "Aduna bay mga pangulo sa mga pariseo nga nanoo?" Ug tungud sa kalisud sa pagsupak sa mga pangatarungan nga gikuha gikan sa matagnaong mga panahon, daghan ang nagpaluya sa pagtoon sa mga tagna, sa pagtudlo nga ang mga libro sa tagna gisilyohan, ug dili kinahanglan sabton. Ang panon sa katawhan, nga sa hingpit nagasalig lang sa ilang mga pastor, nagdumili sa pagpaminaw sa pasidaan; ang uban bisan og nakatoo sa kamatuuran, wala makaako sa pagsugid niini, sa kahadlok nga "pagawason sila sa sinagoga." Ang mensahe nga gipadala sa Dios aron sa pagsulay ug sa pagputli sa iglesya, nagpadayag sa tanan sa siguro kaayo kon unsa kadaghan ang nagahigugma sa kalibutan kay sa nagahigugma kang Cristo. Ang mga

higut nga nagdugtong kanila sa kalibutan labaw pa ka lig-on kay sa ilang mga kasibot sa langitnon. Ilang gipili ang pagpaminaw sa kalibutanong kaalam, ug mitalikod gikan sa mensahe sa kamatuuran nga nagasuta sa kasingkasing.

Sa pagsalikway sa pasidaan sa unang manulunda, ilang gisalikway ang paagi sa langit alang sa pagpahiuli kanila. Ilang gitamay ang maloloy-ong mensahero nga unta makasaway sa ilang mga pagkadaotan nga nakapahimulag kanila sa Dios, ug sa labaw pa kadako nga handum mitalikod sila ngadto sa pagpakighigala sa kalibutan. Mao kini ang hinungdan niadtong makahahadlok nga kahimtang sa pagkakalibutanon, paglapas, ug sa espirituhanong pagkamatay nga diha sa iglesya niadtong 1844.

Sa Pinadayag 14, gisundan ang unang manulunda sa ikaduha, nga nagmantala, "Nagun-ob, nagun-ob na ang bantugang Babilonia, ang babaye nga mao ang nagpainom sa tanang kanasuran sa bino sa iyang mahugawng kaulag." Pinadayag 14:8. Ang pulong "Babilonia" gikuha sa pulong "Babel," ug nagkahulugan og kalibog. Gigamit kini sa Biblia sa pagpaila sa nagkalainlaing dagway sa bakak o nahulog nga rilihiyon. Sa Pinadayag 17, ang Babi-lonia naglarawan og usa ka babaye—ang hulagway nga gigamit sa Biblia ingon nga simbolo sa iglesya, usa ka bililhong babaye nga nagkahulugan og usa ka putli nga iglesya, usa ka mahugaw nga babaye nga mao ang mibiya sa matuud nga pagtoo nga iglesya.

Sa Biblia ang balaan ug malahutayon nga kinaiya sa kadugtungan tali kang Cristo ug sa Iyang iglesya gisimbolohan sa panagkauban diha sa kaminyoon. Ang Ginoo naghiusa sa Iyang katawhan ngadto Kaniya pinaagi sa solemne nga pakigsaad, nagsaad Siya nga mahimong Dios ngadto kanila, ug sila nga nanagsaad sa ilang kaugalingon nga mga Iya, ug Iya lamang. Nagpamatuud Siya, "Ug ikaw pangasaw-on ko nga kanako gayud sa walay katapusan: oo, ikaw pangasaw-on ko nga kanako gayud sa pagkamatarung, ug sa justicia, ug sa mahigugmaong-kalolot, ug sa mga kalooy." Oseas 2:19. Ug usab, "Ako ang imong bana." Jeremias 3:14. Ug si Pablo nagagamit sa mao gihapon nga hulagway sa Bag-ong Tugon, sa iyang pag-ingon, "sanglit kamo ugod ako na man nga gikasaad nga maasawa sa iyang usa lamang ka bana, nga mao si Cristo, aron ikahatag ko kamo ingon nga birhin nga ulay." 2 Corinto 11:2.

Ang pagkadili maunungon sa iglesya ngadto kang Cristo diha sa pagtugot sa iyang pagsalig ug paghigugma nga mobiya gikan Kaniya, ug sa pagtugot sa kalibutanong mga butang sa paghari sa kalag, gipakasama sa paglapas sa panaad sa kaminyoon. Ang sala sa Israel sa ilang pagbulag sa Ginoo gihatag ubus niini nga hulagway; ug ang kahibulungang gugma sa Dios nga ilang gitamay gihulagway sa makatandog kaayo nga paagi. "Manumpa ako kanimo, ug mosulod ngadto sa usa ka pakigsaad kanimo, nag-ingon ang Ginoong Jehova, ug ikaw mamaako." "Ug ikaw matahum uyamot, ug ikaw nakakab-ot sa harianon nga kahimtang. Ug ang imong kabantug nasangyaw ngadto sa mga nasod tungod sa imong katahum; kay kana hingpit man pinaagi lamang sa akong pagkahalangdon nga gisul-ub ko kanimo.... Apan nagsalig ka sa imong katahum, ug nagapakighilawas ikaw tungod sa imong

kabantug." "Ingon nga ang usa ka maluibon nga asawa mobiya sa iyang bana mao man kamo nagaluib kanako, Oh balay sa Israel, nagaingon si Jehova;" "sama sa usa ka asawa nga nanapaw, nga nagadawat sa mga dumuloong nga baylo sa iyang bana." Ezekiel 16:8, 13-15, 32; Jeremias 3:20.

Sa Bag-ong Tugon, mga pulong nga susama kaayo gipahinungud ngadto sa nagangkon nga mga Cristohanon nga nagpakighigala sa kalibutan labaw sa paghigugma sa Dios. Matod ni apostol Santiago: "Kamo nga mga mananapaw, wala ba kamo mahibalo nga ang pagpakighigala sa kalibutan dulumtanan sa Dios? bisan kinsa ang makighigala sa kalibutan kaaway siya sa Dios."

Ang babaye (Babilonia) sa Pinadayag 17, gihulagway sama niini, "nadayandayanan sa bulawan, ug mga bato nga hamili ug mga maanindot nga mutya, ug may copa nga bulawan sa iyang kamut, nga puno sa mga kangil-ad, ug mga kahugaw sa iyang pagpakighilawas.... Ug sa iyang agtang nahasulat ang usa ka ngalan: Babilonia nga Bantugan, ang Inahan sa mga Dautan nga Babaye ugsa mga kangil-aran sa Yuta. "Matod pa sa manalagna, "Akong nakita ang babaye nga nahubog sa dugo sa mga balaan, ug sa dugo sa mga sinakit kang Jesus." Sa dugang pa ang Babilonia gipamatuud nga "mao ang bantugang siyudad nga nagahari sa mga hari sa yuta." Pinadayag 17:18. Ang gahum nga sa daghang mga siglo nagamando ibabaw sa mga hari sa kalibutan nga Cristohanon, mao ang Roma. Ang purpura ug escarlata nga kolor, ang bulawan ug hamili nga mga bato ug ang mga mutya, sa tin-aw naghulagway sa katahum ug labaw pa ka harianon nga kadungganan nga gihimo sa bangis nga pangulo sa rilihiyon sa Roma. Ug walay laing gahum nga mohaum sa matuud nga paghulagway "nahubog sa dugo sa mga balaan" kay niana nga iglesya nga sa kabangis naglutos sa mga sumusunod kang Cristo. Gisumbong usab ang Babilonia sa sala sa dili makatarunganon nga pakigdugtong sa "mga hari sa yuta." Ang pagkahimulag gikan sa Ginoo, ug pakigalyado sa mga walay pagtoo og Dios, nga ang Judio nga iglesya nahimong usa ka bigaon; ug ang Roma, nga naghugaw sa iyang kaugalingon sa sama nga pagpangita sa tabang sa kalibutanong mga gahum, nakadawat usab sa sama nga paghukum.

Ang Babilonia gikaingon na nga "inahan sa mga bigaon." Pinaagi sa iyang mga anak nga mga babaye gisimbolohan ang mga iglesya nga misagup sa iyang mga doktrina ug mga tradisyon, ug nagsunud sa iyang panig-ingnan sa pagsakripisyo sa kamatuuran ug sa pag-uyon sa Dios, aron sa pag-ugmad og dili makatarunganon nga pakig-alyado sa kalibutan. Ang mensahe sa Pinadayag 14 nga nagpahibalo sa pagkahulog sa Babilonia, kinahanglan mapahamtang sa mga rilihiyoso nga mga pundok nga kanhi putli ug nahimong hugaw. Tungud kay kini nga mensahe nagsunud man sa pasidaan sa paghukum, kinahanglan ighatag kini sa katapusang mga adlaw, busa dili kini mapahamtang sa Iglesya Romano, kay kana nga iglesya dugay nang nahulog gikan sa kamatuuran sulud na sa pila ka siglo. Dugang pa, sa Pinadayag 18, sa mensahe nga umalabot pa, gitawag ang katawhan sa Dios sa paggawas gikan sa Babilonia. Sumala niini nga sulat, daghan pa gayud sa katawhan sa Dios anaa sa Babilonia. Ug sa unsa nga mga pundok rilihiyoso makita ang kinadak-an nga bahin sa katawhan sa Dios

karon? Sa walay duhaduha, sa nagkalainlaing mga iglesya nga nagangkon sa Protestante nga pagtoo. Sa panahon sa ilang pagbarog, kini nga mga iglesya adunay halangdon nga baroganan alang sa Dios ug sa kamatuuran, ug naguban kanila ang Iyang panalangin. Bisan ang walay pagtoo nga kalibutan napugus sa pag-ila sa maayo nga mga sangputanan nga nagsunud sa pagdawat sa mga patukuranan sa maayong balita. Sumala sa mga pulong sa mga manalagna ngadto sa Israel, "Ang imong kabantug nasangyaw ngadto sa mga nasod tungod sa imong katahum; kay kana hingpit man tungod lamang sa akong pagkahalangdon, nga akong gisul-ub kanimo, nagaingon ang Ginoong Jehova." Apan nahulog sila sa mao ra nga handum nga nahimong tunglo ug kalaglagan sa Israel—ang handum sa pag-awat sa mga binuhatan ug sa pakighigala sa dili mga diosnon. "Apan nagasalig ka sa imong katahum, ug nagapakighilawas ka tungod sa imong kabantug." Ezekiel 16:14, 15.

Daghan sa mga Protestante nga iglesya nagsunud sa panig-ingnan sa Roma sa makasasala nga pakigdugtong sa "mga hari sa yuta"—ang mga simbahan sa Estado, pinaagi sa ilang relasyon sa kalibutanon nga mga kagamhanan, ug sa ubang rilihiyosong pundok sa pagpatabang sa kalibutan. Ug ang pulong "Babilonia"—kalibog—mahimong ipahamtang niini nga mga pundok, ang tanan nagangkon nga nagkuha sa ilang mga pagtolon-an gikan sa Biblia, apan nagkabahinbahin ngadto sa daghang mga sekta, nga adunay nagkalainlaing mga pagtolon-an ug mga hunahuna.

Gawas pa sa makasasala nga pakig-usa sa kalibutan, ang mga iglesya nga mibulag sa Roma nagpakita sa iyang lahi nga mga kinaiyahan.

Ang usa ka Romanista nga sinulat nakiglantugi nga "kon sad-an man gayud ang Iglesya sa Roma sa pagkamasimbahon og mga dyosdyos bahin sa mga santos, ang iyang mga anak nga babaye, ang Iglesya sa England, sad-an usab sa mao nga kalapasan, nga adunay napulo ka mga simbahan nga nadedikar ngadto kang Maria samtang usa lang ngadto kang Cristo."—Richard Challoner, THE CATHOLIC CHRISTIAN INSTRUCTED, Pasiuna, mga pahina 21, 22.

Ug si Mr Hopkins, sa iyang sinulat nga "A TREATISE ON THE MILLENNIUM," nagpamatuud: "Walay katarungan nga ilhon ang espiritu nga anticristiano nga mga binuhatan aron ipahamtang lamang sa gitawag karon og Iglesya sa Roma. Ang mga iglesya nga Protestante daghan usab kaayo niini nga pagka-anticristo sa ilang taliwala, ug layo ra sa hingpit nga pagkareporma gikan sa pagkahugaw ug pagkadaotan."— Samuel Hopkins, WORKS, vol. 2, p. 328.

Bahin sa pagkabulag sa Presbyterian Church gikan sa Roma, si Dr. Guthrie nag-sulat: "Sa tulo ka gatus ka tuig kaniadto, ang atong iglesya, nga adunay inablihan nga Biblia sa iyang bandila, ug adunay motto nga nasulat, 'Susiha ang Kasulatan,' sa iyang linukot, migawas sa mga ganghaan sa Roma." Dayon adunay makahuluganon nga pangutana, "Migawas ba siya nga nahinloan gikan sa Babilonia?"—Thomas Guthrie, THE GOSPEL IN EZEKIEL, pahina 237.

"Ang Iglesya sa England," matod pa ni Spurgeon, "daw hingpit nga gikaon pinaagi sa mga sakramento, apan ang walay pakiguyon daw makita nga halos natusaktusak pag-ayo sa pilosopiya sa pagkadili maunungon. Kadtong naghunahuna sa labaw pa ka maayong mga butang mitipas paganamanam gikan sa mahinungdanon nga mga patukuranan sa pagtoo. Sa kinatibuk-an, ako nagtoo, ang kasingkasing gayud sa England napatamisan sa dulumtanan nga pagkadili matinud-anon ug mangahas lang gihapon sa pagsaka sa pulpito ug magpaila nga Cristohanon."

Unsa may sinugdanan niining dakung pagkahulog? Giunsa man sa iglesya sa una pagkahimulag gikan sa pagkayano sa maayong balita? Pinaagi sa pagsunud sa mga binuhatan sa dili Cristohanon, aron sa pagpadali sa pagdawat sa Cristianidad pinaagi sa paganismo. Nagpamatuud si apostol Pablo, bisan sa iyang panahon, "Kay ang tinagoan sa kalapasan gipalihok na." 2 Tesalonica 2:7. Panahon sa mga apostoles ang iglesya diha sa kaputli. Apan sa "naghinapus na ang ikaduhang siglo kadaghanan sa mga iglesya aduna nay bag-ong dagway, nawagtang ang unang pagkayano; ug sa walay pagmatngon, sa diha nga ang tigulang mga apostoles namahulay na sa ilang lubnganan, ang ilang mga anak, uban sa bag-ong mga kinabig...mipasiugda ug naghimo og bag-ong dagway sa buluhaton."—Robert Robinson, ECCLESIASTICAL RESEARCHES, ch. 6, par. 17, p. 51. Aron sa pagpalig-on sa bag-ong mga kinabig, ang hataas nga kalagdaan sa Cristianidad gipaubus, ug ang gisangputan, "paglunup sa paganismo, nagasulud sa iglesya, nagdala sa iyang mga kustombre, mga binuhatan, ug mga dyosdyos."—Gavazzi, LECTURES, pahina 278. Samtang ang Cristohanong rilihiyon nagsalig sa pagdapig ug tabang sa kalibutanong mga pangulo, kini sa ngalan gidawat sa katilingban; apan ang dagway sa pagka-Cristohanon, daghan ang "nagpabilin nga pagano sa pagtolonan, ilabina sa pagsimba sa mga dyosdyos diha sa tago."—Ibid., pahina 278.

Wala ba buhata ang sama nga pamaagi sa halos tanan nga nagtawag sa ilang kaugalingon nga Protestante? Samtang ang mga nag-ugmad, kadtong nagbaton sa matuud nga espiritu sa pagreporma, nangamatay na, ang ilang mga anak nangulo ug "nagbag-o sa kawsa." Samtang sila nagpakabuta sa pagsunud sa pagtoo sa ilang mga amahan ug nagdumili sa pagdawat sa kamatuuran nga saylo sa ilang nakita, dako kaayo ang pagkatipas sa mga anak sa mga repormador gikan sa ilang panig-ingnan sa pagpaubus, pagdumili sa kaugalingon, ug sa pagbiya sa kalibutan. Busa "ang unang pagkayano nahanaw." Ang kalibutanong lunup misulud sa iglesya, nagadala "sa iyang mga kustombre, mga binuhatan, ug mga dyosdyos."

Pagkamakalilisang niana nga pagpakighigala sa kalibutan nga "dulumtanan sa Dios," nga karon gimahal sa nagangkon nga mga sumusunod ni Cristo! Daw unsa kahalayo ang pagkahimulag gikan sa Biblia ang nabantog nga mga simbahan sa sulundan sa pagpaubus, pagdumili sa kaugalingon, pagkayano, ug pagkadiosnon! Matod ni John Wesley sa iyang pakigpulong bahin sa husto nga paggamit sa salapi: "Ayaw usiki ang bisan unsa nga bahin sa bililhon kaayo nga hiyas, tungud lang sa pagtagbaw sa handum sa mata, pinaagi sa pagpasulabi ug sa mga mahal nga bisti, o sa wala kinahanglana nga mga dayandayan. Ayaw

usiki ang bahin niini sa pagsulay sa pagpaanyag sa inyong mga balay; sa mga naghinubra ug mahal nga mga aparador o mga lamisa; mga mahal nga mga retrato, nga girebitehan og bulawan.... Ayaw paghimo sa bisan unsa nga butang sa pagtagbaw sa garbo sa kinabuhi, aron lang higugmaon ug dayegon sa mga tawo.... 'Basta magbuhat lang ikaw og maayo sa imong kaugalingon, maayo ang pag-ila kanimo sa mga tawo.' Basta 'mabistihan ka lang og purpura ug fino nga lino, ug matagbaw pag-ayo matag adlaw.' sa walay duhaduha daghan ang mopakpak sa imong maanindot nga panimpla, ang imong pagkamanggihatagon ug pagkamatinagdanon. Apan ayaw palita ang ilang mahal kaayo nga palakpak. Kundili magtagbaw ka lang hinoon sa kadungganan nga gikan sa Dios."—Wesley, WORKS, Sermon 50, "The Use of Money." Apan sa ka daghan sa atong mga iglesya sa atong panahon ang maong pagtolon-an wala pagtagda.

Ang pagangkon og rilihiyon nabantog karon sa kalibutan. Mga pangulo, mga politiko, mga manlalaban, mga negosyante, nagpasakup sa iglesya aron sila makabaton sa pagtahod ug pagsalig sa katilingban, aron mapalambo ang ilang kalibutanong mga kaayohan. Busa ilang sulayan pagtabon ang ilang dili matarong nga mga kasabutan ilalum sa pagangkon sa pagka-Cristohanon. Ang nagkadaiya nga mga rilihiyosong pundok, nga napaligon sa bahandi ug kabuyohan niining bawtisado nga mga kalibutanon, mangandoy gihapon sa hataas nga pagkabantugan ug pagpanuki. Ang matahum nga mga simbahan, nga nadayandayan sa labing gastoso nga paagi, gitukod sa nabantog nga mga dapit. Ang mga magsisimba nagdayandayan sa mahal nga mga urog nga bisti. Dagko kaayo og sweldo ang maayong laki nga ministro sa paglingaw ug pagdani og mga tawo. Kinahanglan dili magtandog ang iyang mga wali sa nabatasan nga mga sala, kundili himoon kini nga hapsay ug makalingaw sa mga igdulungog. Busa ang mahigugmaon sa urog nga mga sakup ilista sa talaan sa iglesya, ug ang mga sala sa mahigugmaon sa urog tabunan ilalum sa dagway sa pagkadiosnon.

Naghisgot sa presente nga kinaiyahan sa mga Cristohanon sa kalibutan, ang nag-unang balasahon nga kalibutanon nagingon: "Sa walay pagkaamgo ang iglesya nga nagpahiuyon na sa espiritu sa panahon, ug nagsagup sa matang sa pagsimba sa moderno nga panginahanglan. Ang tanang butang gayud, nga makatabang sa pagkamadanihon sa rilihiyon, gigamit na karon sa iglesya." Ug usa ka magsusulat sa New York Independent nagsulti bahin sa Metodismo: "Ang linya sa paglahi sa diosnon ug sa dili rilihiyoso nahanaw na ngadto sa usa ka anino, ug ang matinudanon nga mga tawo sa pikas-ug-pikas nagbuhat aron sa pagpanas sa kalainan tali sa ilang mga panlihok ug kalipayan." "Ang dungog sa rilihiyon nagpadaghan pag-ayo sa kadaghanon niadtong maniguro sa mga kaayohan nga walay matinud-anong pagbuhat sa katungdanan."

Matod ni Howard Crosby: "Usa ka butang sa dakung pagtagad nga atong makaplagan sa iglesya ni Cristo nga dyutay kaayog nahimo sa buluhaton nga gilaraw sa Ginoo alang niini. Sama sa karaang mga Judio nga nagtugot pagsandurot uban sa mga diwatan nga mga nasod nagkuha sa ilang pagbati gikan sa Dios...mao usab ang iglesya ni Jesus karon, pinaagi sa iyang sayup nga pakiguban uban sa dili matinoohong kalibutan, mibulag sa diosnong mga paagi sa

iyang matuud nga kinabuhi, ug mitugot sa iyang kaugalingon nga mahatud ngadto sa makadaot, bisan kasagaran kini gipasidunggan, mga binuhatan sa walay Cristo nga sosedad, nagagamit sa mga pangatarungan ug nagaabut og panghunahuna nga lain sa gipadayag sa Dios, ug hugut nga nahisupak sa tanang kauswagan sa grasya."— THE HEALTHY CHRISTIAN: AN APPEAL TO THE CHURCH, mga pahina 141, 142.

Niining taub sa pagkakalibutanon ug pagpangita sa kalipayan, ang pagdumili sa kaugalingon ug pagantos alang kang Cristo halos hingpit na nga nawala. "Ang uban sa mga lalaki ug babaye nga karon aktibo sa kalihukan sa iglesya mga edukado, samtang ang kabataan, sa paghimo og mga pagantos aron sila makahatag o makabuhat og usa ka butang alang kang Cristo." Apan "kon ang pundo sa salapi gikinahanglan na karon...walay bisan kinsa nga tawagon sa paghatag. O, dili! kinahanglan adunay maayo, kalingawan, usa ka mini nga pagbista, usa ka kinaraan nga panihapon, o may makaon—bisan unsa nga makapalingaw sa mga tawo."

Si Gobernador Washburn, sa Wisconsin sa iyang tinuig nga pakigpulong, January 9, 1873, nag-ingon: "Adunay mga balaod nga nagsugo sa pagpahunong sa mga tulunghaan diin ang mga sugal gihimo." Kini bisan asa makaplagan. Bisan ang iglesya (sa walay pagkahibalo, sa walay duhaduha) usahay hingkaplagan nga nagabuhat sa buhat sa panulay. Mga konserto sa gasa, mga pamasin sa gasa ug mga ripa, usahay sa pagtabang sa mga kabus o sa buhat kalooy, apan sa kasagaran alang sa dili maayo nga mga katuyoan, mga loteriya, mga ganting nga pinutos, uban pa, maoy tanan nga mga paagi sa pagangkon og mga salapi nga walay bili nga nadawat. Wala nay grabi nga ka makalaglag o makadaot, ilabina ngadto sa mga kabataan, kay sa pagangkon og salapi nga wala hagoi. Mga tinahud nga mga tawo nga nanginlabut niining sulagma nga mga pangahas, ug nagpagaan sa ilang mga konsyensya sa paghunahuna nga ang salapi mopaadto sa maayong katuyoan, dili ikatingala nga ang mga batan-on sa nasod kanunay mahulog sa mga binuhatan nga ang kalingawan sa mga dula sa piligro maoy siguro nga mosangpot."

Ang espiritu sa pagpahiuyon sa kalibutan nagasulud na sa mga iglesya sa tibuuk Cristianismo. Si Robert Atkins, sa iyang wali didto sa London, naghulagway og mangitngit nga larawan sa espirituhanong pagkunhod nga midagsang sa England: "Nagkadyutay na lang gayud ang matuud nga mga diosnon sa yuta, ug walay tawo nga nagbutang niini sa kasingkasing. Ang nanagangkon og rilihiyon niining panahona, sa matag iglesya, mga mahigugmaon sa kalibutan, nanagpahiuyon sa kalibutan, mahigugmaon sa kalipayan sa linalang, ug naghandum sa pagbaton sa pagkatinahud. Gipanawag sila sa pagantos alang kang Cristo, apan mitago sila bisan lang sa kaulawan.... Paglapas, paglapas, paglapas, nakulit diha sa atubangan sa matag iglesya, ug sila nahibalo niini, ug kini ilang nabatyagan, aduna unta sila pagiaum pa; apan naunsa ba! magkanayon sila, 'Dato kami, ug abunda sa katigayunan, ug wala nay nakulang.' " —SECOND ADVENT LIBRARY, tract No. 39.

Ang dakung sala nga gisumbong batok sa Babilonia mao nga siya "nagpainom sa tanang kanasuran sa bino sa iyang mahugawng kaulag." Kini nga kopa nga makahubog nga iyang gipahayag sa kalibutan, nagrepresentar sa mini nga mga pagtolon-an nga iyang nadawat ingon nga sangputanan sa iyang dili makatarunganon nga pakigdugtong sa kadagkoan sa yuta. Ang pakighigala sa kalibutan nakahugaw sa iyang pagtoo, ug sa iyang panahon nagahugaw usab siya pinaagi sa iyang kabuyohan pinaagi sa pagtudlo sa kalibutan sa mga pagtolon-an nga supak sa labing tin-aw nga mga pahayag sa Balaang Tugon.

Gidili sa Roma ang Biblia ngadto sa mga tawo, ug nagmando sa katawhan sa pagdawat sa iyang mga pagtolon-an nga puli niini. Maoy buhat sa Repormasyon sa pagpahiuli ngadto sa mga tawo sa Pulong sa Dios; apan dili ba tinuud nga sa mga iglesya sa atong panahon karon ang mga tawo gitudloan sa pagpasukad sa ilang pagtoo sa ilang tinoohan ug sa mga pagtolon-an sa ilang simbahan sa baylo nga diha unta sa Kasulatan? Matod ni Charles Beecher, nga nagsulti mahitungud sa mga iglesya nga Protestante: "Mokupos sila sa pasipala nga pulong batok sa mga pagtolon-an sama sa pagkupos niadtong balaan nga mga kaparian sa pasipala nga pulong batok sa pagsaway sa pagsimba sa mga santos ug sa mga martir nga ilang gipakadako.... Ang evangelical nga mga pundok sa Protestante nagapus gayud pagayo sa ilang usag usa ka kamut, ug sa ilang kaugalingon, nga sa tunga kanilang tanan, ang usa ka tawo dili gayud mahimong magwawali, bisan diin, kon dili modawat og ubang mga libro gawas sa Biblia.... Dili mugna lang sa hunahuna ang pamahayag nga ang gahum sa pagtolon-an nagsugod na karon sa pagdili sa Biblia sama gayud sa gihimo sa Roma, bisan og kini sa sekreto lang nga paagi."—Wali nga "THE BIBLE A SUFFICIENT CREED," gipamulong sa Fort Wayne, Indiana, Pebrero 22, 1846.

Kon magpasabut ang matinumanong mga magtutudlo sa pulong sa Dios, adunay motindog nga mga tawo nga maalamon, mga ministro nga nagangkon nga nakasabut sa Kasulatan, nga nagsalikway sa lig-on nga doktrina ingon nga patootoo, ug busa motalikod gikan sa mga mangutana bahin sa kamatuuran. Kon dili pa unta hilabihan na kaayo ka hubog ang kalibutan nga wala nay paglaum tungud sa bino sa Babilonia, daghang panon unta ang mag-ila ug makabig pinaagi sa tin-aw, mahait nga mga kamatuuran sa pulong sa Dios. Apan ang rilihiyoso nga pagtoo daw naglibog pag-ayo ug nagkayabag, nga ang mga tawo dili na mahibalo kon unsay toohan ingon nga kamatuuran. Ang sala sa kalibutan sa pagkadili mahinulsulon naghay-ad sa pultahan sa iglesya.

Ang mensahe sa ikaduhang manulunda sa Pinadayag 14, giwali sa unang higayon sa ting-init sa tuig 1844, ug adunay laktod nga pagtumbok sa mga iglesya didto sa America, diin ang pasidaan sa Paghukum giwali sa daghan nang dapit ug sa kinatibuk-an wala dawata, ug diin kusog ang pagkunhod sa mga iglesya. Apan ang mensahe sa ikaduhang manulunda wala pa makaabut sa hingpit nga katumanan niadtong 1844. Ang mga iglesya nakasinati sa pagkahulog sa moralidad, ingon nga sangputanan sa ilang pagsalikway sa mensahe sa Pagbalik ni Cristo; apan wala pa mahingpit ang pagkahulog. Samtang nagpadayon sila pagsalikway sa pinasahi nga mga kamatuuran niining panahona, naganam kaubus ang ilang

pagkahulog. Hinoon dili pa masulti nga "Nahulog na ang Babilonia...tungud sa iyang pagpainom sa tanang kanasuran sa bino sa mahugawng kaulag." Wala pa niya mabuhati niini ang tanang kanasuran. Ang espiritu sa pagpahiuyon sa kalibutan ug sa walay pagtagad sa nagasukud nga mga kamatuuran sa atong panahon anaa ug naganam og kalig-on sa mga iglesya sa Protestante nga pagtoo sa tanang kanasuran sa Cristianismo; ug kini nga mga iglesya nalakip sa solemne ug makalilisang nga pagsaway sa ikaduhang manulunda. Apan ang buhat sa paglapas wala pa makaabut sa katapusan.

Ang Biblia nagpamatuud nga sa dili pa moanhi ang Ginoo, si Satanas magabuhat "uban sa tanang gahum ug mga timaan ug bakak nga mga kahibulungan, ug sa pagkamalimbungon ug sa pagkadili matarung;" ug sila nga "wala nagadawat sa gugma sa kamatuoran, aron unta sila maluwas," pasagdan sa pagdawat sa "buhat sa kasaypanan aron managtuo sila sa bakak." 2 Tesalonica 2:9-11. Dili hangtod nga moabut kini nga kahimtang, ug sa pakig-usa sa iglesya sa kalibutan mahingpit, sa tibuuk Cristianismo, una pa mahingpit ang pagkahulog sa Babilonia. Ang kausaban maganam-anam pagpadayon, ug ang hingpit nga katumanan sa Pinadayag 14:8 umalabot pa.

Bisan pa sa espirituhanong kangitngit, ug sa pagkahimulag gikan sa Dios sa mga iglesya nga nagsakup sa Babilonia, ang dakung pundok sa matinumanong mga sumusunod ni Cristo makaplagan gihapon sa ilang panagtigum. Adunay daghan niini nga wala gayud makakita sa pinasahi nga mga kamatuuran alang niini nga panahon. Daghan ang wala matagbaw sa ilang presente nga kahimtang, ug nangandoy sa labaw pa ka tin-aw nga kahayag. Kawang ang ilang pagtan-aw sa larawan ni Cristo sa mga simbahan nga ilang nasakupan. Sa naganam na og kalayo ang pagkabulag niini nga mga katilingban gikan sa kamatuuran, ug naganam pagkasuud sa pagpakig-alyado sa kalibutan, magkadako ang kalahian niining duha ka habig, hangtod nga mosangko kini sa panagkabulag. Ang panahon moabut nga kadtong nahigugma sa Dios sa labaw sa tanan dili na makapabilin sa pakighiusa niadtong "mga mahigugmaon sa kalipayan labaw kay sa paghigugma sa Dios; nagbaton sa dagway sa pagkadiosnon, apan nagdumili sa gahum niini."

Ang Pinadayag 18 nagtudlo ngadto sa panahon nga ang sangputanan sa pagsalikway sa tulo ka pilo nga pasidaan sa Pinadayag 14:6-12, ang iglesya sa hingpit moabut na sa kahimtang nga gitagna sa ikaduhang manulunda, ug ang katawhan sa Dios nga anaa pa sulud sa Babilonia pagatawgon sa pagpabulag gikan sa iyang pundok. Kini maoy katapusan nga mensahe nga ikahatag sa kalibutan; ug magtuman kini sa iyang buluhaton. Sa panahon nga "ang wala motuo sa kamatuoran, kondili nagakalipay sa dili pagkamatarung" (2 Tesalonica 2:12), pasagdan sa pagdawat sa kasaypanan, ug sa pagtoo sa bakak, unya ang kahayag sa kamatuuran mosidlak ngadto sa tanan kansang mga kasingkasing abli aron sa pagdawat niini, ug ang tanang anak sa Ginoo, nga nagpabilin sa Babilonia, motuman sa tawag, "Gomowa kamo kaniya, mga tawo ko." (Pinadayag 18:4).

Kapitulo 23 - Ang Pagkawala sa Paglaum

SA mabinantayon ug sa mahinuklogon sila nga nagdawat sa balita miabut sa panahon nga ilang gilauman sa pagsugat sa ilang Ginoo. Sa kada buntag gibati nila nga ang nahauna nilang katungdanan mao ang pagpangita sa kamatuoran sa ilang pagdawat sa Dios. Ang pagpasalig sa pagpahamuot sa Manluluwas mao ang labing kinahanglanon kanila kay sa ilang matag-adlaw nga pagkaon; ug kon ang dag-um mangitngit sa ilang panumduman, dili sila mopahuway hangtud nga kana mawala. Samtang nagbati sila sa pamatuod sa pasaylo sa grasya, sila naghandum sa pagtan-aw Kaniya nga gihigugma sa ilang mga kalag. {ADA 262.1}

Apan sila nahatudlo sa pagkawala sa paglaum. Ang panahon sa pagpaabut alang sa kaluwasan sa Iyang mga katawohan miagi, ug si Kristo wala magpakita. Uban sa dili matarog nga pasalig sila nagpaabut sa unahan sa Iyang pagbalik, ug karon sila nagbati ingon kang Maria, nga sa iyang pagduaw sa lubnganan sa Manluluwas ug nakita niya nga walay sulod, siya misinggit uban sa paghilak, “Gikuha nila ang akong Ginoo, ug wala ako mahibalo kon hain nila Siya ibutang.”1 {ADA 262.2}

Ang pagbati sa kahadlok, ang kahadlok nga tingali matuod ang balita, sa pila ka panahon nagpugong sa dili matinuhoon nga kalibutan. Sa tapus moagi ang panahon, kini wala dayon mawala; sa sinugdan daw dili na sila makapadasig sa mga manga ihatag sa kalibutan, nga wala unta ikahatag kon nasabut sulob-on; apan ingon nga walay timaan sa Dios nga kaligutgut nga makita, sila hiuli-an gikan sa ilang kahadlok, ug nagdawat sa ilang pagsudya ug pagtamay. {ADA 262.3}

Si Jesus ug ang tanang mga langitnon nga manolonda nagalantaw nga may paghigugma ug kalooy sa mga gisulayan ug matinumanon apan nawad-an sa paglaum. Kon ang tabil nga nabulag sa makita ug sa dili makita nga kalibutan matukyas. makita ang mga manolonda nga nagpaduol niining malig-on nga mga kalag, ug magasagang kanila gikan sa binagiban ni Satanas. {ADA 263.1}

Daghan niadtong nagapakatomotoo sa madali nga pagbalik sa Ginoo, nagsikway sa ilang pagtoo. Ang uban nga may daku gavud nga pagsalig nasamad sa halawom sa ilang mga garbo nga nagbati sila nga bunt mokalagyo gikan sa kalibutan. Sama kang Jonas gibasol nila ang Dios, ug nagpili sa kamatayon nga baylo sa kinabuhi. Kadtong mga nagbutang sa ilang pagtoo sa mga hunahuna sa uban, ug dili sa pulong sa Dios, karon naandam sa pag-usab sa ilang mga hunahuna. Ang mga mayubiton nagdaug sa mga maluya ug ang talawan sa ilang pundok, ug ang tanan nagtingub sa pag-ingon nga wala nay kahadlokan kon palaabuton pa. Ang panahon milabay, ang Ginoo wala mag-abut, ug ang kalibutan mopabilin nga mao gihapon sa libo ka mga tuig. {ADA 263.2}

Ang makugihon, maminatud-on nga mga tomotoo nagbiya sa tanan tungud kang Kristo, ug nakaambit sa Iyang pagtambong nga wala pa mahitabo kay sa una. Sumala sa ilang

gitohoan, gihatag nila ang katapusang pahibalo sa kalibutan; ug nagpaabut sa dili madugay nga pagadawaton sa katilingban sa ilang langitnong Agalon ug sa mga langitnong manolonda. nagbulag sila sa hilabihan gikan sa katilingban niadtong wala magdawat sa balita. Uban sa mabaskug kaayo nga tinguha nagampo sila. “Umari ka Ginoong Jesus, umari ka sa madali.” Apan wala Siya mag-abut. Ug karon sa pagkuha na sa mabugat nga lulan sa kinabuhi ug mga kasamok, ug ang pag-antus sa pagpakaulaw ug pagyubit sa mabiaybiayon nga kalibutan, mao ang usa ka makalilisang pagsulay sa pagtoo ug pagpailub. {ADA 263.3}

Ang Pagkabawo sa Unang Pag-anhi

Apan kining pagkawala sa paglaum dili gayud sama ka daku niadtong hiagian sa mga tinon-an sa nahaunang pag-anhi ni Kristo. Sa pagsulod ni Kristo sa Jerusalem nga mananaog, ang Iyang mga sumosunod nagtoo nga mosaka na Siya sa trono ni David, ug luwason ang Israel gikan sa iyang mga manlulupig. Uban sa hataas nga paglaum ug malipayon nga pagpaabut nagpinalabwanay sila ang usa ug usa sa pagpakita ug dungog sa ilang Hari. Ang kadaghanan nagbuklad sa ilang mga kupo ingon nga alpombra sa Iyang dalan, ug nanagdala sa atubangan Niya sa mga palwa. Sa pagkamalipayon naghiusa sila sa pagdayeg, “Hosana sa Anak ni David!” Sa gisamokan ang mga Pariseo ug nangasuko niining kasaba sa kalipay, buut nila nga ipabatllong kang Jesus ang Iyang mga tinon-an, si Jesus nagtubag, “kon kini sila maghilom, ang mga bato mosinggit.”2 Ang tagna kinahanglan nga matuman. Ang mga tinon-an nakabuhat sa tinguha sa Dios; apan nahiabut sa mapait nga pagkabawo. Apan sa pila ka adlaw nga miagi, hingpamatud-an nila ang masulobon nga kamatayon sa Manluluwas, ug nagpahamutang Kaniya sa lubnganan. Ang ilang gipaabut wala makita bisan diotay lamang, ug ang ilang paglaum namatay usab uban kang Jesus. Wala nila maila nga ang tanang gisulti sa tagna, nga si “Kristo kinahanglan mag-antus, ug mabanhaw sa mga minatay,”3 hangtud nga nabanhaw ang Ginoo gikan sa mga minatay. {ADA 264.1}

Sa lima ka gatus ka tuig sa unahan, ang Ginoo nagingon pinaagi kang manalagna Zakarias, “Paglipay sa daku uyamut, Oh anak nga babaye ni Sion; tiabaw, Oh anak nga babaye ni Jerusalem: tan-awa ang imong hari nagaanhi kanimo: siya mao ang matarung, ug dunay kaluwasan; mapaubsanon ug nagatungtung sa asno, ug sa usa ka nati sa asno.”4 Kon naila pa sa mga tinon-an nga si Kristo magaadto sa hukmanan ug sa kamatayon, dili sila makatuman niini nga tagna. {ADA 264.2}

Sa mao man nga paagi, si Miller ug iyang mga kauban nagtuman sa tagna ug naghatag sa Balita nga Binugna nagsulti pa gayud nilag maayo ang mga tagna nga nahatudlo sa ilang pagkabawo, ug magpahayag sila sa uban balita sa pagmantala sa tanang nasud sa dili pa mobalik ang Ginoo. Ang nahauna ug ikaduha nga balita sa mga manolonda gikahatag sa nagakaigo nga panahon, ug natuman ang bulohaton nga gitudlo sa Dios nga pagatumanon nila. {ADA 264.3}

Malig-on sa Ilang Pagtoo

Ang kalibutan nagbantay, nagpaabut nga kong ang panahon moagi ug si Kristo dili magapakita, ang tanang pagtulon-an sa Adventista pagabiyaan. Apan bisan ang kadaghanan, sa ilalom sa makusog nga panulay, nagbiya sa ilang pagtoo adunay uban nanindog nga malig-on. Ang mga bunga sa bulohaton sa Ikaduhang Pag-anhi ni Kristo, ang espiritu sa pagpaubos ug sa pagsusi sa kasingkasing, sa pagbiya sa kalibutan ug sa pag-usab sa kinabuhi, nga nakag-atiman sa bulohaton, nagpamatuod nga Iya sa Dios. Sila wala magpangahas paglimod nga ang gahum sa Espiritu Santo nagsaksi sa pagmantala sa ikaduhang paganhi, ug wala sila makakita sa sayop sa ilang pag-isip sa tagnaanong panahon. Ang takus gayud nila nga mga kaaway wala makahimo sa pagwagtang sa ilang paagi sa pagpasabut sa mga tagna. Dili sila makatugot, kon walay kamatuoran sa Balaan nga Sulat, sa pagsikway sa tinduganan nga ilang nakab-ut tu¬ngud sa pagkamakugihon, ug maampoon nga pagtoon sa mga Kasulatan, tungud sa mga salabutan nga naiwagan sa Espiritu sa Dios, ug ang mga kasingkasing nga nagdilaab uban sa iyang buhi nga gahum. Kini maoy gitindugan nga nakasukol sa labing mapait nga pagbadlong ug labing mapait nga kasupak sa mga nabantog nga magtutudlo sa tinohoan ug sa mga makinaadmanong tawo sa kalibutan, ug kini nakatindog sa malig-on batok sa naghiusa nga kusog sa kaalam ug kaabtik sa pagpamulong ug ang pagbiaybiay ug mga pagpakaulaw sa mga dungganan ug ubus. {ADA 265.1}

Matuod, wala matuman ang ilang gipaabut nga hitabu, apan bisan pa kini wala makatandog sa ilang pagtoo sa pulong sa Dios. Sa pagmantala ni Jonas sa dalan sa Ninebe nga sulod sa kap-atan ka mga adlaw pagalaglagon ang lungsod, ang Ginoo, nagdawat sa pagpaubos sa mga taga Ninebe, ug gipataas ang panahon sa ilang kaluwasan; apan ang balita ni Jonas gipadala sa Dios, ug ang Ninebe gisulayan sumala sa Iyang kabubuton. Ang mga Adventista nagatoo nga sa mao man nga paagi ang Dios nagpangulo kanila sa paghatag sa pahibalo sa paghukom. {ADA 265.2}

Ang Dios wala magsikway sa Iyang katawohan; ang Iyang espiritu nagapabilin gihapon niadtong wala magdalidali sa pagsikway sa kahayag nga ilang nadawat, ug wala magbiya sa bu¬lohaton sa Ikaduhang Pag-anhi. Sa sulat sa taga Hebreohanon ania ang pulong sa pagpadasig ug pasidaan alang sa mga gisulayan, nga nanaghulat niini nga kalisdanan: “Ayao ninyo pagisikway sa inyong paglaum nga may daku nga katumbasan. Kay kinahanglan ninyo ang pagpailob, aron, sa nabuhat na ninyo ang kabubut-on sa Dios, madawat ninyo ang gisaad. Kay sa labi gayud nga kadali ang umaanhi, moanhi, ug dili magdugay. Apan karon ang matarung mabuhi sa pagtoo, apan kon ang tawo sumibog dili malipay ang Akong kalag kaniya. Apan dili kita ang nagasibog hangtud sa pagkawala, kon dili sa mga may pagtoo, hangtud nga madawat ang kaluwasan sa kalag.”5 {ADA 266.1}

Nga kining tambag gisulti sa iglesia sa katapusang mga adlaw mao ang kamatuoran gikan sa pulong nga nagatudlo sa haduol nga pagbalik sa Ginoo; “Kay sa labi gayud kadali ang uma-anhi, moanhi, ug dili magdugay. ” Ug gipahayag sa matinaw nga daw adunay kalangan, ug ang Ginoo ingon ug magadugay. An” mga pahamangno nga gihatag nahaigo gayud sa mga Adventista sa 1844. Ang mga tawo nga ginasultihan dinhi may katalagman sa paghimog

kalunod sa ilang pagtoo. Natuman nila an" kabubut-on sa Dios sa pagsunod sa mga pagmando sa Espiritu Santo ug sa Iyang pulong; apan wala nila maila ang iyang tuyo diha sa ilang giagian, ni maila ang dalan sa ilang atubangan gipanulay nila sa pagduhaduha kon ang Ginoo mao ba ang nagamando kanila. Niini nga panahon nakaigo gayud kini nga pulong. "Apan ang matarung mabuhi tungud sa pagto." Sa nagabanwag ang kahayag sa "singgit sa tungang gabii" sa ilang mga agianan, ug nakita nila ang tagna nga nahubaran, ug ang mga tagna nga nagakatuman sa madali nga pagbalik ni Kristo, nagalakat sila, ingon gayud nga ilang hikit-an. Apan karon, pinaduko sa ilang paglaum nga wala matuman, makatindog lamang sila tungud sa pagtoo sa Dios ug sa Iyang pulong. {ADA 266.2}

Ang mabiaybiayon nga kalibutan nagingon: "Gilimbungan kamo. Biyai ang inyong pagtoo, ug magingon nga ang lihok sa Ikaduhang Pag-anhi iya ni Satanas." Apan ang mga pulong sa Dios nagaingon, "Kon ang tawo mosibog, ang Akong kalag walay kalipay kaniya." Ang pagbiya sa ilang pagtoo karon, ug magalimod sa gahum sa Espiritu Santo nga nag-uban sa mensahe, magasibog sa pagbalik hangtud sa pagkawala. Sila naligon tungod sa mga pulong ni Pablo. "Busa ayaw ninyo pagisikway sa inyong paglaum nga may daku nga katumbasan;" "Kay kinahanglan ninyo ang pagpailob," "kay sa labi gayud nga kadali ang uma-anhi, moanhi, ug dili magdugay. " Ang ila lamang nga dalan nga walay katalagman mao ang pagmahal sa kahayag nga ilang nadawat sa Dios, magalig-on sa Iyang mga saad, magpadayon sa pagsusi sa Kasulatan, maghulat nga may pagpailob ug magbantay sa pagdawat sa uban pa nga kahayag. {ADA 267.1}

Kapitulo 24 - Unsa ang Santuaryo?

ANG Kasulatan nga labaw kay sa tanan mao ang patukoranan ug haligi nga pamag-ang sa pagtulon-an sa mga Adventista, mao ang gipahayag, “Sa duha ka libo ug tolo ka gatus ka mga adlaw; unya ang santuaryo pagahinisan.”1 {ADA 268.1}

Kini mao naandan nga mga pulong sa tanang mga tomotoo sa haduol nga pagbalik sa Ginoo. Sa mga ngabil sa mga linibo nga mga tawo ginasubli kining tagna ingon nga mabinantayong pulong sa ilang pagtoo. Ang tanan nibati nga sulod niining mga hitaboa nga tinagna nagsalig lamang ang ilang mahayag nga pagpaabut ug labing hamili nga paglaum. Kining tagnaanong mga adlaw ginapakita sa pagkatapus sa tuig 1844. Sama sa uban nga mga Kristohanon sa kalibutan, ang mga Adventista nagatudlo nga ang yuta, kon uban niyang bahin mao ang santuaryo. Sila nakasabut nga ang paghinis sa santuaryo mao ang pagputli sa yuta sa kalayo sa katapusang daku nga adlaw, ug kini mahitabo sa ikaduhang pagbalik. Busa mao ang naabut nga si Kristo mobalik sa yuta sa tuig 1844. {ADA 268.2}

Apan ang nahatudlo nga panahon ning-agi, ug ang Ginoo wala magapakita. Ang mga tomotoo nahibalo nga ang mga pu¬long sa Dios dili masayup; ang ilang paghubad sa tagna tingali mao ang sayup; apan bain ang sayop? Daghang mapangahason nagputol dayon sa binaliktos nga mga kalisdanan sa paglimod nga ang 2300 ka mga adlaw natapus sa tuig 1844. Walay katarungan sila nga ikahatag niini, gawas nga si Kristo wala moabut sa panahon nga ilang gipaabut. Sila nagkaguliyang nga kon ang tagnaanon nga mga adlaw natapus sa 1844, nagbalik na unta si Kristo aron sa paghinlo sa santuaryo tungud sa pagputli sa yuta sa kalayo; ug tungud kay Siya wala mobalik, ang mga adlaw dili pa natapus. {ADA 269.1}

Sa pagdawat sa gisangputan mao ang pagsalikway sa una nga pagisip sa matagnaon nga panahon. Ang 2300 ka mga ad¬law nakita nga nagsugod sa pagkatuman sa sugo ni Artaherhis sa pagpahauli ug sa pagpatindog pagusab sa Jerusalem, sa tuig 457 W. K. Kuhaon ta kini nga sinugdan sa panahon, adunay hingpit nga kaangay sa paggamit sa tanang mga hitabo nga tinagna sa kasaysayan nianang panahon sa Daniel 9:25-27. Ang kan-uman ug siyam ka semana, ang nahauna nga 483 sa 2300 ka tuig, mao ang magaabut ngadto sa Mesias, ang Dinihog; ug ang pagbautismo kang Jesus ug ang pagdihog Kaniya sa Espi¬ritu Santo sa tuig 27, H. K. nagtuman sa tanan nga pagsaysay sa tagna. Sa tunga-tunga sa ika kapitoan ka semana. ang Me¬sias pagaputloan (pagapatyon). Ang tolo ug tunga ka tuig sa tapus sa Iyang pagpabautismo, si Kristo gilansang, sa tuig 31 H. K. Ang kapitoan ka semana, kon 490 ka tuig gipahinungud sa mga Judio. Sa katapusan mining panahona, ang nasud sa mga Judio nagtimaan sa iyang pagsalikway kang Jesus pina¬agi sa paglutos sa Iyang mga tinon-an, ug ang mga tinon-an mipadulong sa mga hintil, 34 H. K. Ang nahauna nga 490 ka tuig sa 2300 natapus na, ang 1810 ka tuig mao ang nahabilin. gikan sa tuig 34 H. K. Ang 1810 ka tuig nagapadayon hangtud sa 1844. “Karon”, nag-ingon ang manolonda, “ang santuaryo pagahinloan. ” Ang nahauna nga gipahanungdan sa tagna nangatuman nga walay pagduhaduha sa panahon nga gitudlo. {ADA 269.2}

Uban niining mga pagisip, ang tanan mahayag ug nagkaangay, gawas lamang nga walay nakita nga nahitabo nga nagtubag sa paghinlo sa santuaryo sa 1844. Sa paglimod nga ang mga adlaw natapus nianang panahona mao ang pag-apil sa tibuok nga hulosayon nga gikasamokan, ug sa pagsalikway sa gitindugan nga natukod sa walay pagkasayup nga pagkatuman sa tagna. {ADA 270.1}

Apan ang Ginoo nagmando sa Iyang mga tawo sa daku nga bulohaton sa ikaduha nga pag-anhi; ang Iyang gahum ug himaya nagtambong sa bulohaton, ug Siya dili buut nga matapus sa kangitngit ug sa pagkawalay paglaum, nga pakaulawan ingon nga bakak ug mga buhat sa pagkapanatiko. Dili Niya itugut nga ang Iyang mga pulong mahabilin sa duhaduha ug sa pagkawalay seguro. Bisan daghang nagbiya sa ilang unang pagisip sa matagna-ong panahon, ug nanghimakak sa kahusto sa bulohaton, nga gipasikad niini, ang uban dili buut nga magsalikway sa mga bahin sa pagtoo ug mga hiagian nga gilabanan sa Kasulatan ug tungud sa pagpamatuod sa Espiritu sa Dios. Sila nagtoo nga nagatuman sa maayong pagtulon-an sa pagpasabut sa ilang pagtoon sa mga tagna ug ilang katungdanan sa paggunit nga malig-on sa kamatuoran nga ila na nga nadawat, ug magpadayon sa mao gihapon nga paagi sa pagsusi sa kasulatan. Uban sa matuod nga pagampo gisusi nila pag-usab ang ilang kahimtang, ug nagtoo sa Kasulatan sa pagsusi sa ilang mga sayop. Tungud kay wala man sila makakitag sayup sa pagisip sa matagnaong panahon, milabi hinoon sila sa pagsusi sa suhito sa santuaryo. {ADA 270.2}

Ang Yuta dili Santuaryo

Sa ilang pagsusi nahibaloan nila nga walay kamatuoran sa Kasulatan nga naglaban sa matin-aw nga hunahuna nga ang yuta mao ang santuaryo; apan ilang nakita sa Biblia ang hingpit nga pagpasabut sa hulosayon sa santuaryo, mahitungud sa kihaiya, nahimutangan, ug mga tulomanon; ang pagpamatuod sa balaan nga magsusulat nga mahayag kaayo ug daghang kahusayan nga magaluwas sa butang sa pagduhaduha. Ang sinulat sa mga taga Hebreohanon, miingon: “Ug, sa pagkamatuod ang

nahauna nga tugon sulondan usab sa pagsimba ug ang iyang simbahan niini nga kalibutan. Kay gitukod ang usa ka puloyanan; ang nahauna didto ang tangkawan, ug ang talad usab, ug ang mga tinapay nga gipamutang sa atubangan sa Dios; nga ginganlan lugar nga balaan. Ug sa luyo sa ikaduha nga tabil, ang usa ka puloy-anan, nga balaan gayud. Nga may usa ka insiensario nga bulawan; ug ang kaban sa tugon, nga nahal-upan nga tanan maglibut sa bulawan, nga atua didto ang sudlanan nga bulawan nga gisudlan sa manna, ug ang sungkod ni Aaron nga nanalingsing ug ang mga papan sa tugon; ug sa ibabaw niya ang mga kirubin sa kahimayaan, nga gilandungan nila ang kaloy-anan. ”2 {ADA 271.3}

Ang santuaryo dinhi nga gihisgutan mao ang tabernakulo nga gipatindog ni Moises nga gisugo sa Dios, ingon nga puloyanan nga yutan-on sa Labing Hataas. “Ug buhatan ako ug usa ka dapit nga balaan ug ako magapuyo sa taliwala nila,”3 mao ang sugo nga gihatag kang Moises samtang didto sijra sa bukid uban sa Dios. Ang mga Israelihanon nanagpanaw sa

kamingawan, ug ang tabernakulo natukod sa paagi nga mabalhinbalhin gikan sa usa ka dapit ngadto sa usa; apan kini gihimo nga matahum gayud. Ang iyang mga bongbong may matanos nga kahoy nga gipulog sa bulawan, ug ang mga sinumpayan pulos salapi, samtang ang atup gidagway sa nagakalainlain nga mga kurtina, o tabon, sa gawas panit, ang kinasuloran manipis nga lino, nga gidagwayan sa matahum gayud nga larawan sa mga kirubin. Gawas pa sa gowa nga lawak, nga atua didto ang halaran sa mga halad nga sinonog, ang tabernakulo sa iyang kaugalingon may duha ka lawak nga ginatawag balaan ug labing balaan, nga giulang sa mahal ug matahum nga kurtina, kun tabil ; ang usa ka tabil nagsera sa ganghaan sa nahauna nga lawak. {ADA 271.1}

Sa lugar nga balaan makita ang tangkawan, sa habagatan, uban sa iyang pito ka lamparahan nga naghatag kahayag sa santuaryo sa adlaw ug gabii; sa amihanan nagtindug ang lamisa sa tinapay; ug sa atubangan sa tabil nga nag-ulang sa balaan gikan sa labing balaan makita ang halaran nga bulawan sa insienso, diin ang panganod nga mahumot, uban sa pagampo sa Israel, sa adlaw-adlaw nagasaka sa atubangan sa Dios. {ADA 271.2}

Sa lugar nga balaan gayud nahimutang ang arka, usa ka kaban nga nahimo sa mahal nga kahoy ug nahal-upan sa bulawan, nga mao ang tipiganan sa duruha ka papan nga bato nga gisulatan sa Dios sa napulo ka sugo. Sa ibabaw sa arka, sama nga tabon sa balaan nga kaban, mao ang lingkoranan sa kalooy. ang labing matahum nga binuhat sa tawo, nga ginatindugan sa duha ka kirubin, sa tagsatagsa ka daplin, ug ang tanan nahimo sa pulos bulawan nga libon. Sa sulod sa lawak ang langitnon pagtambong makita sa panganod sa himaya sa taliwala sa duha ka kirubin. {ADA 272.1}

Sa tapus ang pagpahiluna sa mga Tsraelihanon sa Kanaan, ang tabernakulo giilisan sa templo ni Solomon, nga bisan usa kaunay nga tinukod ang sukod nagakaigo, nga nasangkapan sa samang galamiton. Kini mao ang dagway sa santuaryo sa nagapadayon pa siya — gawas ugaling sa pagkaguba na niya sa pa¬nahon ni Daniel — hangtud nga nalaglag siya sa mga Romano sa tuig 70 H. K. {ADA 272.2}

Mao lamang kini ang santuaryo nga natukod dinhi sa yuta, nga gisaysay sa Biblia. Kini ginaingon nga santuaryo sa unang tugon. Apan wala ba ing santuaryo sa bag-o nga tugon? {ADA 272.3}

Ang Langitnon nga Santuaryo

Balikon ta pagusab ang basahon sa taga Hebreoh anon, ang nangita sa kamatuoran makakita nga ang pagpadayon sa ikaduha, kun sa bag-o nga tugon mao ang gihisgutan sa pulong nga human na huwara. “Unya sa pagkamatuod ang unang saad aduna usab mga tulomanon sa langitnong bulohaton, ug usa ka kalibutanon nga santuaryo.” Ug ang paggamit sa pulong “usab” nagapahayag nga ang magsusulat nagahisgut kaniadto niini nga santuaryo. Kon balikon nato sa sinugdan ang miaging kapitulo, mabasa nato: “Apan katibuk-an sa ginaingon mao: Nga kita adunay maong Gipakahataas nga Sacerdote, nga nagalingkod sa too

sa lingkoranan sa Pagkahari sa mga langit; ministro sa lugar nga labing balaan, ug sa matuod nga puloyanan, nga gipatindog sa Ginoo, ug dili sa tawo.”4 {ADA 272.4}

Dinhi gipahayag ang santuaryo sa bag-ong tugon. Ang santuaryo sa nahauna nga tugon gipatindog sa tawo, kini gipa¬tindog sa Ginoo, ug dili sa tawo. Sa santuaryo nga yutan-on ang mga sacerdote naghimo sa ilang mga pagalagad; dinhi ni¬ining ikaduha si Kristo, atong gipakahataas nga sacerdote, nagalagad sa too sa Dios. Ang usa ka santuaryo dinhi sa ibabaw sa yuta, ang usa didto sa langit. {ADA 273.1}

Labut pa, ang tabernakulo nga gitukod ni Moises gihimo ingon sa panigingnan. Ang Ginoo nagmando kaniya, “Ingon sa tanan nga igapakita ko kanimo, ang panig-ingnan sa simbahan, ug ang panig-ingnan sa tanan nga iyang mga tagayan, mao kini ang pagabuhaton mo.” Ug ang sugo gihatag pag-usab, “Ug tan-awa, ug buhaton sila ingon sa iyang sulondan, nga gipakita ko kanimo sa bukid.”5Ug mabasa ta usab nga ang nahauna nga tabernakulo, “usa ka dagway nga alang sa panahon karon, nga sa ingon niana ginahalad ang mga gasa ug mga halad usab;” nga ang iyang balaan nga mga dapit mao ang sulondan sa mga butang sa langit;” nga ang sacerdote naghimog mga gasa sumala sa balaod, sama “nga sulondan ug landong sa langitnong mga butang,” ug nga si “Kristo wala makasulod sa balaan nga lugar nga hinimo sa mga kamot, nga mao ang dagway sa matuod, apan didto sa langit sa iyang kaugalingon, nga karon nagapakita sa atubangan sa Dios alang kanato.”6 {ADA 273.2}

Ang Matuod nga Sulondan

Ang santuaryo sa langit, nga kaniya nagaalagad si Kristo tungud kanato, mao ang dakung sulondan nga gihowaran sa santuaryo nga gipatindug ni Moises. Ang Dios nagbutang sa Iyang Espiritu sa mga nanagtukod sa yutan-on nga santuaryo. Ang matahum nga pagkabuhat nga makita sa iyang pagkatukod mao ang nagpahayag sa langitnon nga kaalam. Ang mga bongbong may dagway sa libon nga bulawan, nagdan-ag sa tanang dapit ang kahayag sa pito ka lamparahan sa bulawan nga tangkawan. Ang lamisa sa tinapay ug ang halaran sa insienso nagsidlak sama sa mapulapula nga bulawan. Ang matahum nga mga tabil nga mao ang naghimo sa kisami giburdahan sa dagway sa mga manolonda sa kolor nga asul, purpura, ug bughaw, nagdugang sa pagkaanindot sa talan-awon. Ug sa unahan sa ikaduhang tabil mao ang balaan nga *shekina,* ang makita nga pagpadayag sa himaya sa Dios, nga sa atubangan niya walay makasulod ug mabuhi kon dili ang gipakataas lamang nga sacerdote. {ADA 273.3}

Ang dili hitupngan katahum sa yutan on nga tabernakulo nagaiwag sa panan-awon sa tawohanon sa mga kahimayaan nianang langitnong simbahan nga gialagaran ni Kristo tungud kanato sa atubangan sa trono sa Dios. Ang puloy-anan dapit sa liari sa mga hari, diin libo ka libo ang nagaalagad Kaniya, ug napulo ka libo ka mga napulo ka libo ang nagtindog sa Iyang atubangan;7 kanang simbahan, nga napuno sa himaya sa walay katapusang trono, diin ang mga serafin mao ang iyang masiga nga magbalantay, nga nagatabon sa ilang mga nawong sa pagsimba, nga makita, sa labing maanindot nga tinukod nga nahimo sa mga kamot sa tawo sukad ma sukad, apan usa lamang ka diotay nga landong sa iyang kadakung himaya. Apan

ang mapuslanon nga kamatuoran mahitungud sa langitnon nga santuaryo ug ang daku nga bulohaton nga ginahimo didto sa pagtubos sa mga tawo ginatudlo sa yutan-on nga santuaryo ug sa iyang mga pag-alagad. {ADA 274.1}

Ang balaan mga dapit sa santuaryo sa langit ginapahayag sa duha ka dapit sa santuaryo sa yuta. Sa usa ka panan-awon si apostol Juan gitugotan sa pagtan-aw sa templo sa Dios sa langit, ug nakita niya didto ang "pito ka lamparahan nga may kalayo nga nagsiga sa atubangan sa lingkoranan."8 Nakita niya ang usa ka manolonda "nga may bulawan nga insiensario; ug gihatagan siya sa insienso, aron iyang ihalad uban sa mga pag-ampo sa tanang mga balaan sa halaran nga bulawan, sa atubangan sa lingkoranan nga harianon."9 Dinhi ang manalagna gitugotan sa pagtan-aw sa nahauna nga dapit sa santuaryo sa langit; ug nakita niya didto ang "pito ka lamparahan nga may kalayo" ug ang "halaran nga bulawan," nga nagapahayag sa bulawan nga tangkawan ug ang lialaran sa insienso sa santuaryo sa yuta. Unya "nabuksan ang simbahan sa Dios sa la¬ngit,"10 ug siya mitan-aw sa sulod, sa lugar nga labing balaan. Dinhi nakita niya "ang kaban sa Iyang pagpakigsaad," nga gipahayag sa balaan nga kaban nga gitukod ni Moises aron sudlan sa kasugoan sa Dios. {ADA 274.2}

Busa sila nga nagtoon sa suhito nakakita sa dili malalis nga kamatuoran sa pagpadayon sa usa ka santuaryo sa langit. Si Moises naghimo sa yutan-on nga santuaryo sinunod sa huwaran nga gipakita kaniya. Ang Hebreohanon nagatudlo nga kanang huwarana mao ang matuod nga santuaryo didto sa langit. Ug si Juan nagpamatuod nga nakita kini sa langit. {ADA 275.1}

Sa templo sa langit, ang puloy-anan sa Dios, ang Iyang trono natukod sa katarungan ug sa paghukom. Sa lugar nga labing balaan makita ang Iyang kasugoan, ang dakung sulondan nga kaniya ang tanang mga tawo pagasulayan. Ang arka nga gitagoan sa balaod gitabunan sa lingkoranan sa kaloy-anan, sa atubangan niya si Kristo nagaampo sa Iyang dugo alang sa makasasala. Tungud niini gipabayag ang pagkatipon sa kata¬rungan ug kalooy sa paagi sa pagpanumbas sa mga tawo. Kining panagkatipon mahimo lamang sa walay sukod nga kaalam ug gahum; kana maoy pagkatipon nga nagpuno sa bug os nga langit sa katingala ug pagtahod. {ADA 275.2}

Ang kerubin sa yutan-on nga santuaryo, nga nagatan-aw sa matinahuron gayud sa lingkoranan sa kaloy-anan, nagpaila sa kabalaka sa langitnong mga sulogoon sa bulohaton sa pagpanubos. Kini mao ang katingalahan sa kalooy nga ginahandum sa mga manolonda sa pagtan-aw, — nga ang Ginoo matarung, nga Siya nagpakamatarung sa mahinulsulon nga makasasala, ug bag-ohon ang Iyang panabang sa nahulog nga katawohan; nga si Kristo makakuha sa dili maisip nga kadaghanan gikan sa kahiladman sa kalaglagan ug saputan sila sa walay billing nga panapton sa Iyang kaugalingon katarungan, sa pagtingub sa mga manolonda nga wala mahulog, ug magapuyong dayon sa atubangan sa Dios. {ADA 275.3}

Hangtud nga ang Iyang bulohaton sa pagkamanlalaban dili pa matapus, dili pa usab "igahatag Kaniya ang lingkoranan nga harianon sa Iyang amahan nga si David," usa ka

ginharian nga “walay pagkatapus.”11 Ingon nga usa ka sacerdote, si Kristo nagalingkod uban sa Amahan sa Iyang lingkoranan nga harianon.”12 Sa ibabaw sa trono uban sa walay katapusan, nga nagkabuhi sa Iyang kaugalingon, nga mao Siya ang nagpas-an sa atong mga kasakitan, ug nagdala sa atong mga kasub-anan,” “nga gisulayan Siya sa tanan nga paagi ingon kanato. apan walay sala,” aron “takus Siya sa pagtabang sa mga gisulayan. “Apan kon may uban nga nakasala, may Manlalaban kita sa Amahan.”13 Ang nasamaran nga mga kamot, ang gidughang mga kilid, ang linansang nga mga tiil, nagaampo tungud sa nahulog nga mga tawo, kansang pagkatubus gipalit nianang walay tupong nga bili. {ADA 276.1}

Ang pangotana, kon unsa ang santuaryo? ginatubag gayud sa mahayag sa Kasulatan. Ang pulong “santuar¬yo,” sumala sa gigawi sa Biblia, nagakahulogan sa una nga tabernakulo tinukod ni Moises, ingon nga panig-ingnan sa langitnon nga mga butang; ug ikaduha, sa “matuod nga tabernakulo sa langit, mao ang ginatudlo sa yutan-on nga santuaryo. Sa pagkamatay ni Kristo ang mga pagalagad nga mao ang mga landong natapus. Ang “matuod nga santuaryo” sa langit mao ang santuaryo sa bag-ong tugon. Ug ang tagna sa Daniel 8:14, “Ngadto sa duha ka libo ug tolo ka gatus ka mga gabii ug mga adlaw unya ang simbahan pagahinisan,” natuman niining panahona, ang santuaryo nga gihisgotan mao ang santuaryo sa bagong tugon. Sa pagkatapus sa 2300 ka adlaw sa 1844, wala nay santuaryo sa yuta sulod sa daghan mga siglo. Busa ang tagna nagatudlo sa dili malalis nga santuaryo nga atua sa langit. {ADA 276.2}

Ang Paghinlo sa Santuaryo

Apan ang labing mapuslanon nga pangotana nahabilin nga tulobagon: Unsa ang paghinlo sa santuaryo? Ang kamatuoran nga may bahin sa yutan-on nga santuaryo, ginasulti sa mga Kasulatan sa Daan nga Tugon. Apan aduna ba sa langit pagahinloan? Sa Hebreohanon 9 ang paghinlo sa yutan-on ug langitnon nga santuaryo gipasabut gayud sa mahayag. “Daw ang tanan nga mga butang ginaulay sa dugo; ug sa walay naula nga dugo walay pagpasaylo. Busa kinahanglan nga ang dagway sa mga butang nga langitnon pagaulayon niining mga butanga (dugo sa mga mananap) ; apan ang mga butang nga langitnon, nga may labaw nga halad niini,”14 ang hamili gayud nga dugo ni Kristo. {ADA 276.3}

Ang paghinlo, sa panig-ingnan ug sa matuod nga pagalagad, pagahimoon sa dugo; sa una, ang dugo sa mga mananap. ang ulahi, sa dugo ni Kristo. Si Pablo nagpahayag sa katarungan ngano nga kining paghinlo kinahanglan himoon sa dugo, kay sa walay pag-ula sa dugo walay pagpasaylo. Ang pagpasaylo kon pagwala sa sala mao ang bulohaton nga angay himoon. Apan unsaon man sa pagkaanaa sa sala sa santuaryo, bisan sa langit kon sa yuta? Kini mahibaloan pinaagi sa pagtanding sa mga may landong nga pagalagad; tungud kay ang mga sacerdote nga nagaalagad sa yuta “nagaalagad niana nga mao ang hulad sa mga butang nga landong sa langitnon.”15 {ADA 277.1}

Ang Pag-alagad

Ang pag-alagad sa yutan-on nga santuaryo nahimo sa duha ka bahin; ang mga sacerdote nga nagaalagad sa matag-adlaw sa balaan nga lugar, ug makausa sa usa ka tuig ang gipakahataas nga sacerdote nagahimo sa pinasahi nga buhat sa pagtumbas sa labing balaan nga lugar, sa paghinlo sa santuaryo. Sa adlaw adlaw ang mahinulsulon nga makasasala magadala sa iyang halad sa ganghaan sa tabernakulo, ug magbutang sa iyang mga kamot sa ulo sa hinalad, magkompisal sa iyang mga sala, busa sa usa ka pananglitan gibalhin sila gikan kaniya sa walay sala nga halad. Unya ang mananap pagapatyon. “Sa walay pag-ula sa dugo”, miingon ang apostol, walay pagpasaylo sa sala. “Ang kinabuhi sa unod anaa sa dugo.”16 Ang gilapas nga balaod sa Dios nagakinahanglan sa kinabuhi sa nagalapas. Ang dugo nga nagapahayag sa kinabuhi sa makasasala, kansang sala gidala sa mananap, gidala sa sacerdote sa lugar nga balaan ug isablig sa atubangan sa tabil, nga sa luyo niya mao ang arka nga gisudlan sa balaod nga gilapas sa makasasala. Tungud niini nga pag-alagad ang sala tungud sa dugo, nabalhin sa usa ka landong ngadto sa santuaryo. Sa uban nga hitabo ang dugo wala dad-a sa balaan nga lugar; apan ang unod, ang pagakan on sa sacerdote, sumala sa gitudlo ni Moises sa mga anak ni Aaron, nga nagaingon, “ang Dios nagahatag sa pagdala sa pagkadautan sa katilingban.”17 Kining tanan nga mga ceremonias simbolo sa pagbalhin sa sala gikan sa mahinulsulon nga makasasala ngadto sa santuaryo. {ADA 277.2}

Kini mao ang bulohaton nga nagapadayon, matag-adlaw, sa tibuok nga tuig. Ang mga sala sa Israel sa ingon niana nabalhin sa santuaryo ug ang usa ka pinasahi nga bulohaton mao ang kinahanglanon sa pagkuha kanila. Ang Dios nagsugo nga ang pasig-uli pagahimoon sa tagsa ka balaan nga dapit. “Ug pagabuhaton niya ang pagtabon sa sala sa dapit nga balaan tungud sa kahugawan sa mga anak ni Israel, ug sa ilang mga paglapas ug sa tanan nila nga mga sala; sa maong paagi magabuhat usab siya tungud sa tabernakulo sa katilingban, nga nagapuyo sa taliwala nila sa kinatiliwad-an sa ilang mga kahugaw.” Ang usa ka pagpasiguli pagahimoon usab sa halaran, “ug magahinlo siya, ug magabalaan siya gikan sa mga kahugawan sa mga anak ni Israel.”18 {ADA 278.1}

Makausa sa usa ka tuig, sa dakung adlaw sa pagpasiguli, ang sacerdote magasulod sa lugar nga labing balaan sa paghinlo sa santuaryo. Ang bulohaton nga gihimo niini nga dapit mao ang nagatapus sa tinuig nga pag-alagad. Sa adlaw sa pagtumbas. duha ka nate nga kanding pagadad-on sa ganghaan sa tabernakulo, ug papalaran sila, ang usa ka palad tungud kang Jehoba, ug ang usa ka palad tungud kang Asasel (Satanas).19 Ang kanding nga mahulog ang kapalaran kang Jehoba, pagapatyon ingon nga halad sa sala sa mga tawo. Ug ang sacerdote magadala sa iyang dugo sa sulod sa tabil, igasablig sa ibabaw sa lingkoranan sa kaloy-anan, ug sa atubangan sa lingkoranan. Ang dugo igasablig usab sa halaran sa insienso, nga anaa sa atubangan sa taptap. {ADA 278.2}

“Ug igabutang ni Aaron ang duruha ka kamot niya sa ibabaw sa ulo sa lake kanding nga buhi, ug igasugid niya sa ibabaw niya ang tanan nga pagkadautan sa mga anak ni Israel, ug ang tanan nila nga mga paglalis, ug ang tanan nila nga mga sala, nga ginabutang nila sa ibabaw sa ulo sa kanding lake, ug igapadala siya sa kamingawan sa kamot sa usa ka lalake nga tinudlo

niini: ug kadtong kanding nga lake magadala sa ibabaw niya sa tanan nga mga pagkadautan nila sa yuta nga wala pagapuy-i.”20 Ang kanding nga gibatud sa kamingawan dili na magabalik sa kampo sa Israel, ug ang tawo nga nagdala kaniya kinahanglan sa paghugas sa iyang kaugalingon ug sa iyang panapton sa tubig sa dili pa siya mopauli sa kampo. {ADA 281.1}

Ang bug-os nga pag-alagad gihimo sa pagpatik sa mga panumduman sa mga Israelinhon sa kabalaan sa Ginoo ug ang Iyang pagdumot sa sala; ug, labut pa, sa pagpakita kanila nga dili sila makaduol sa sala nga dili sila kahugawan. Ang tagsatagsa ka tawo kinahanglan nga magsubo sa iyang kalag samtang kining bulohaton sa pagtumbas nagapadayon. Ang tanan bulohaton igahiklin una, ug ang tibuok nga katilingban sa Israel maggasto sa adlaw sa solemne nga pagpaubos sa atubangan sa Dios, uban sa pag-ampo, pagpuasa ug sa halalom nga pagsusi sa kasingkasing. {ADA 281.2}

Ang mga Leksyon sa Pagpasig-uli

Ang mapuslanon nga mga kamatuoran mahitungud sa pag pasig-uli ginatudlo sa landong nga pagalagad. Gidawat ang salili tungud sa makasasala, — apan ang sala wala pagpalaa tungud sa dugo sa halad. Busa ang usa ka paagi gihimo sa pagbalhin kaniya ngadto sa santuaryo. Pinaagi sa paghalad sa dugo, ang makasasala makaila sa kagamhanan sa kasugoan, magkompisal sa iyang sala sa mga paglapas, ug magpahayag sa iyang handum alang sa pasaylo tungud sa pagtoo sa Manunubos nga magaabut; apan dili pa gayud siya nakagawas gikan sa silot sa kasugoan. Sa adlaw sa pagsiguli ang gipakataas nga sacerdote, sa iyang makuha nga halad gikan sa katilingban, magasulod sa labing balaan nga lugar uban ang dugo sa halad, ug isablig sa ibabaw sa lingkoranan sa kalooy nga anaa sa ibabaw sa kasugoan, sa paghatag katumanan sa iyang mga kinahanglanon. Unya, sa iyang katungdanan sa pagkamananabang, pagakuhaon niya ang sala mahitungud sa iyang kaugalingon ug dad-on sila gikan sa santuaryo. Iyang ibutang ang iyang mga kamot sa ulo sa kanding ni Asasel, ikompisal niya ang tanang mga sala, busa sa usa ka panagway gibalhin sila gikan sa iyang kaugalingon ngadto sa kanding. Unya ang kanding magadala kanila, ug sila giisip nga bulag sa walay katapusan sa mga katawohan. {ADA 281.3}

Mao kana ang pagalagad nga gihimo “sa sulondan ug sa landong sa langitnon nga mga butang.” Ug unsa ang gihimo sa landong nga pagalagad sa yutan-on nga santuaryo, ginahimo usab sa matuod nga pag-alagad sa langitnon nga santuaryo. Sa tapus sa Iyang pagkayab, ang atong Manluluwas nagsugod sa Iyang bulohaton ingon nga atong gipakataas nga sacerdote. “Kay si Kristo wala sumolod sa lugar nga balaan gayud, nga gibuhat sa mga kamot, nga usa ka landong sa matuod, kondili nga sa langit gayud, sa pagpahayag niya karon, tungod kanato. sa atubangan sa Dios.”22 {ADA 282.1}

Ang pag-alagad sa sacerdote sa tibuok nga tuig sa nahauna nga lawak sa santuaryo, “sa sulod sa tabil” nga nagahimo nga pultahan ug nagbulag sa balaan nga lugar gikan sa gawas nga lawak, nagapahayag sa bulohaton sa pag-alagad nga gisudlan ni Kristo sa Iyang pagkayab.

Mao ang bulohaton sa sacerdote sa matag-adlaw nga pagalagad ang pagpahayag sa atubangan sa Ginoo sa dugo sa sala, ug ingon man usab ang insienso nga nagsaka uban sa mga pag-ampo sa Israel. Busa si Kristo niining paagiha nagaampo sa Iyang dugo sa atubangan sa Amahan tungod sa mga makasasala, ug sa pagpahayag sa atubangan Niya, uban sa malahlon kahumot sa Iyang kaugalingon nga katarungan, nga mao ang mga pag-ampo sa mahinulsulon nga mga tomotoo. Mao kini ang bulohaton sa pag-alagad sa nahauna nga bahin sa santuarvo sa langit. {ADA 282.2}

Dinki ang pagtoo sa raga tinon-an ni Kristo nagsunod Kaniya samtang Siya mikayab gikan sa ilang mga mata. Dinhi makimutang ang ilang paglaum, “nga mao ang atong paglaum ingon nga sinipit sa kalag, nga mabaskug ug malig-on, ug nagasulod hangtud sa sulod sa tabil; nga didto ingon nga maguuna tungod kanato, misulod si Jesus, nga nahimog kataas nga sacerdote, nga sa walay katapusan. “Ug dili tungud sa dugo sa mga kanding nga lake, bisan sa mga nating mga baka, kondili tungud sa iyang kaugalingon nga dugo, misulod sa makausa nga sa gihapon sa lugar nga balaan gayud, ug nakadangat usa ka walay katapusan nga pagtubos alang kanato.”22 {ADA 283.1}

Ang Pag-alagad ni Kristo

Sa sulod sa napulo ug walo ka mga siglo killing bulohaton sa pag-alagad nagpadayon sa una nga bakin sa santuarvo. Ang dugo ni Kristo, gipasundayag tungud sa makinulsulon nga mga tomotoo, naghatag sa ilang pasaylo ug pagdawat sa Amakan, apan ang mga sala nagapabilin gihapon sa basahon nga nasulatan. Ingon nga sulondan nga bulohaton sa pagpasig-uli sa ka¬tapusan sa tuig, mao man sa dili pa matapus ang bulohaton ni Kristo sa pagpanubos, adunay bulohaton sa pagpasig-uli sa pagkuka sa sala gikan sa santuarvo. Nianang panahona ingon sa gitagna ni manalagna Daniel, ang atong Gipaka taas nga Sacerdote nagsulod sa labing balaan, sa pagtuman sa katapusang bakin sa Iyang solemning bulohaton, — ang pagliinlo sa santuaryo. {ADA 283.2}

Sumala sa karaanan ang mga sala sa mga tawo tungud sa pagtoo ginabutang sa halad sa sala, ug pinaagi sa iyang dugo ginabalhin sa dili matuod sa yutan on nga santuarvo; mao man usab sa bag-o nga tugon ang sala sa mga mahinulsulon tungud sa pagtoo igabutang kang Kristo, ug sa pagkamatuod gibalhin ngadto sa santuarvo sa langit. Ug ingon nga ang landong sa paghinlo sa yutan on nga santuarvo ginahimo tungud sa pagkuha sa mga sala nga nakapabuling kaniya, mao man ang paghinlo nga matuod sa langitnon santuaryo pagahimoon tungud sa pagkuha, kun sa pagpala sa mga sala nga nahasulat didto. Apan sa dili pa kini matuman, adunay pagsusi sa mga basahon nga sinulatan sa pagpahayag kon kinsa tungud sa paghinulsul sa ilang mga sala ug pagtoo kang Kristo, ang takus sa pagbaton sa kapuslanan sa Iyang pagpasig-uli. Ang paghinlo sa santuaryo sa ingon niini nagasakup sa bulohaton sa pagsusi, — ang bulohaton sa paghukom. Kini nga bulohaton pagahimoon sa dili pa mobalik si Kristo sa pagtubos sa Iyang mga katawohan; kay kon Siya mobalik, ang Iyang balos kanban Niya sa paghatag sa tagsatagsa ka tawo sumala sa Iyang binuhatan.23 {ADA 283.3}

Busa kadtong mga nagsunod sa kahayag sa matagnaong pulong nakakita nga embes sa pagbalik sa kalibutan sa katapusan sa 2300 ka mga adlaw sa 1844, si Kristo misulod sa lugar nga labing balaan sa langitnon nga santuaryo, sa paghimo sa katapusan bulohaton sa pagpanubos, nga mag-andam sa Iyang paganhi. {ADA 284.1}

Kini nakita usab, samtang ang halad sa sala nagatudlo kang Kristo nga halad, ug ang gipakatakus nga sacerdote nagapahayag kang Kristo nga manunubos, ang kanding nga kang Asasel nagapahayag kang Satanas, ang tagbuhat sa sala, nga kaniya ang mga sala sa matuod nga naghinulsul makasasala igabutang sa katapusan. Kon ang gipaktaas nga sacerdote, tungud sa gahum sa dugo nga halad sa sala, magkuha sa mga sala gikan sa santuaryo, igabutang Niya sila sa kanding ni Asasel. Kon si Kristo, tungud sa gahum sa Iyang kaugalingon nga dugo, magkuha sa mga sala sa Iyang mga katawohan gikan sa langitnong nga santuaryo sa katapusan sa Iyang pagpasiguli, Siya magabutang kanila kang Satanas nga siya sa paghukom, magadala sa katapusang silot. Ang kanding ni Asasel pagadad-on ngadto sa halayo nga yuta nga walay nagapuyo, dili na gayud magbalik sa katilingban sa Israel. Busa si Satanas pagawalaon dayon gikan sa atubangan sa Ginoo ug sa Iyang mga katawohan, ug siya palaon sa kinabuhi sa katapusang paglaglag sa sala ug sa mga makasasala. {ADA 284.2}

Kapitulo 25 - Sa Lugar nga Labing Balaan Gayud

ANG suheto mahatungud sa santuaryo mao ang yawi nga nag-abli sa tinago nga. pagkabawo sa paglaum sa tuig 1844. Kini nagabukas sa pagtan-ao sa hingpit nga dalan sa paagi sa kamatuoran nga nagakasumpay ug nagakaangay, nga nagapahayag nga ang kamot sa Dios nagmando sa labing daku nga bulohaton sa Ikaduha nga paganhi, ug nagapahayag sa bulohaton karon nga katungdanan sumala sa napahayag nga kahimtang ug bulohaton sa Iyang mga tawo. Sama niadtong mga tinon-an ni Jesus, sa tapus ang makalilisang kagabhion sa ilang kasakit ug pagkawala sa paglaum, "nagkalipay sa nakita nila ang ilang Ginoo," nga ingon man usab sila karon nagakalipay niadtong nagabantay sa may pagtoo sa Iyang ikaduhang paganhi. Ilang gipaabut Siya sa pagpahayag sa hi¬maya sa paghatag sa balus sa Iyang mga alagad. Tungud kay nawala ang ilang paglaum, nawala man usab kanila sa ilang panan-awon si Jesus. Karon didto sa lugar nga labing balaan gayud nakita nila pag-usab, ang ilang mahinuklogon nga gipa¬kataas nga sacerdote, sa dili madugay magapahayag ingon nga ilang hari ug manluluwas. {ADA 285.1}

Ang kahayag nga gikan sa santuaryo nag-iwag sa nangagi, sa karon, ug sa umalabut. Sila nahibalo nga ang Ginoo nagmando kanila sa Iyang dili masayop nga kabubut-on. Bisan sama sa unang mga tinon-an, sila napakyas sa pagsabut sa balita nga ilang gidala, apan kini hingpit sa tanang butang. Ang pagmantala kaniya natuman nila ang katuyoan sa Dios, ug ang ilang kahago dili makawang sa Ginoo. "Gipanganak . . . . niya kita pag-usab sa usa ka buhi nga paglaum," sila nagkalipay sa "kalipay nga dili maasoy ug napun-an sa himaya."1 {ADA 286.1}

Ang tagna sa Daniel 8:14, "Ngadto sa duha ka libo ug tolo ka gatus ka mga adlaw; unya ang santuaryo pagahinisan," ug ang balita sa nahauna nga manalonda, "kahadloki ninyo ang Dios, ug ihatag ninyo kaniya ang himaya; kay ang oras sa iyang paghukom miabut, "silang tanan nagatudlo sa pag-alagad ni Kristo sa lugar nga labing balaan gayud, sa hukom nga investigativa, ug dili sa pagbalik ni Kristo sa pagpanubos sa Iyang mga tawo ug paglaglag sa mga dautan. Kini nga sayop dili mahitungod sa pag-isip sa matagnaon nga panahon, kon dili sa hitabu nga magaabut sa katapusan sa 2300 ka mga adlaw. Tungud niini nga sayup ang mga tomotoo nag-antus sa labing mapait nga pagkabawo sa paglaum, apan ang tanan nga ginasulti sa tagna, ug ang tanan nga ilang gipaabut nga adunay pasalig sa Kasulatan, nagkatuman. {ADA 286.2}

Ang Tagna Natuman sa Langit

Sa panahon nga sila nagsubo sa pagkapakyas sa ilang paglaum, ang hitabo nga gisulti sa balita nahitabo, ug kinahanglan nga matuman sa wala pa ang Ginoo magpahayag sa paghatag sa balus sa Iyang mga alagad. Si Kristo nag-abut, dili sa yuta, ingon sa ilang gipaabut, kondili nagpahayag sa landong nga pag-alagad sa yutan-on nga santuaryo, sa labing balaan nga lugar sa simbahan sa Dios sa langit. Siya gipahayag ni manalagna Daniel sama sa nagaabut niining

panahona sa Tigulang sa mga Adlaw: “Ako nakakita sa mga panan-awon sa gabii ug tan-awa, usa ka ingon sa anak sa tawo migula uban sa mga panganod sa langit, ug miduol” —dili dinhi sa yuta, kondili—“sa Tigulang sa mga Adlaw, ug ilang gidala siya haduol sa atubangan Niya.”2 {ADA 286.3}

Kini gitagna usab ni mahalagna Malakias: “Ang Ginoo nga inyong gipangita, moabut dayon sa Iyang templo, ug ang sulogoon sa saad nga inyong gihimut-an tanawa, siya moabut, miingon si Jehova sa mga kasundalohan.”3 Ang pag abut sa Ginoo sa Iyang simbahan dali lang, dili bibaloan sa Iyang mga tawo. Wala sila magapaabut Kaniya *didto*. Gipaabut nila Siya nga moabut sa yuta, “sa siga sa kalayo, nga nagapatigayon sa pagbalos sa mga wala makaila sa Dios, ug sa wala magatuman sa maayong balita.”4 {ADA 287.1}

Ang pagbalik ni Kristo ingon nga atong gipakataas nga sacerdote sa lugar nga labing balaan gayud, sa paghinlo sa san-tuaryo, nga gipabayag sa Daniel 8:14; ang pagabut sa Anak sa Tawo sa Tigulang sa mga adlaw, ingon sa gipabayag sa Daniel 7:13; ug pagadto sa Ginoo sa Iyang templo, nga gitagna ni Malakias mga kasaysayan sa mao man nga hitabu; ug gipahayag man siya sa bana sa kasal, nga gisaysay ni Kristo sa sambingay sa napulo ka ulay nga mga dalaga nga gisulti sa Mateo 25. {ADA 287.2}

Sa sambingay sa Mateo 22 mao man ang dagway sa kasal ang gipakita, ug ang paghukom investigativa gipahayag sa matin-aw nga nahitabu sa wala pa ang kasal. Sa wala pa ang pagkasal ang hari miabut sa pagtan-aw sa mga dinapit, sa pagtanaw kon ang tanan nagsapot ba sa panapton sa kasal, ang walay buling nga sapot sa kaugalingon nga nahinloan ug naputi sa du¬go sa Kordero.5 Ang makita nga walay sapot pagul-on sa gowa, apan ang tanan sa tapus ang pagsusi nga hikit-an nga nagasul-ob sa panapton sa kasal gidawat sa Ginoo, ug gi-isip nga takus pagahatagan sa bahin, sa Iyang ginharian ug sa lingkoranan sa Iyang trono. Kining buhat sa pagsusi sa kinaiya, sa pag-ila kon kinsa ang andam sa ginharian sa Dios, mao ang hukom investigativa, ang pagtapus sa bulohaton sa santuaryo sa itaas. {ADA 287.3}

Ang pag-alagad sa yutan-on nga santuaryo, nga sama sa atong nakita, mao ang landong sa pag-alagad sa langitnon, kon ang sacerdote sa adlaw sa pagpasig-uli sa labing balaan nga lugar, ang pag-alagad sa nahauna nga lugar mohunong. Ang Dios nagsugo, “Ug walay bisan kinsa nga tawo nga magapuyo sa simbahan sa katilingban kon siya magasulod sa pagbuhat sa pagpasig-uli sa dapit nga balaan, hangtud nga siya magagowa.”6 Busa sa pagsulod ni Kristo sa labing balaan gayud sa paghimo sa katapusang bulohaton sa pagpasig-uli, Siya mihunong sa Iyang pag-alagad sa nahaunang lugar. Apan kon ang pag-alagad sa unang lugar matapus, ang pag-alagad sa ikaduhang lawak nagsugod. Sa landong nga pagalagad sa yutan-on, ang gipakataas nga sacerdote, sa adlaw sa pakigsig-uli moadto siya sa atubangan sa Dios. Sa paghalad sa dugo nga halad sa sala tungud sa tanan nga Israel nga naghinulsul sa matuod sa ilang sala. Busa si Kristo nakatapus lamang sa usa ka bahin sa iyang bulohaton, ug Siya sa gihapon nagaampo sa Iyang dugo sa atubangan sa Amahan tungud sa makasasala. {ADA 288.1}

Karon nakita ang gipahanungdan niadtong mga pulong ni Kristo sa Bugna, nga gisulti nga niini gayud nga panahon: “Siya nga may yawi ni David, Siya nga nag-abli, ug walay tawo nga makasera; ug masera, nga walay usa nga makaabli, nahibalo Ako sa imong buhat: Tan-awa, nagabutang ako sa imong atubangan sa inablihan nga pultahan, ug walay tawo nga makasera kaniya.”7 {ADA 288.2}

Ang kahimtang sa dili matinuhoon nga mga Judio nagapahayag sa kahimtang sa walay pagbantay ug pagka walay pagtoo nga anaa sa taliwala sa mga nagapaka Kristohanon nga sa tinuyo nagapakawalay sayud sa bulohaton sa atong maloloy-ong Gipakahitaas nga Sacerdote. Sa landong nga pag-alagad, kon ang gipakataas nga sacerdote mosulod sa lugar nga labing balaan, ang tibook nga Israel kinahanglan sa pagtigum duol sa santuaryo, ug sa labing mahinuklogon nga paagi magpaubos sa ilang mga kalag sa atubangan sa Dios, aron sila makadawat sa pasaylo sa ilang mga sala, ug aron dili pagaputlon gikan sa katilingban. Daw unsa pa gayud ang pagkinahanglan niining matuod nga adlaw sa pagsiguli aron kita makasabut sa bulobaton sa atong Gipakataas nga Sacerdote, ug mahibalo kon unsa ang mga katungdanan ang gikinahanglan kanato. {ADA 288.3}

Ang tawo dili makagawas sa katalagman sa pagsikway sa pasidaan nga gipadala sa Ginoo kanila tungud sa Iyang kalooy. Ang usa ka balita gipadala gikan sa langit alang sa kalibutan sa adlaw ni Noe, ug ang ilang kaluwasan nagasandig sa paagi sa ilang pagsagop niadtong mga balita. Tungud kay ilang gisalikway ang pahibalo, ang Espiritu sa Ginoo gikuha sa kaliwatan nga makasasala, ug sila nalaglag sa tubig sa lunop. Sa panahon ni Abraham, ang kalooy mihunong sa hangyo sa mga makasasala nga mga pumopoyo sa Sodoma, ug ang tanan gawas kang Lot uban sa iyang asawa ug duha ka anak nga babaye, gilaglag sa kalayo nga gipadala gikan sa langit. Mao man usab sa mga adlaw ni Kristo. Ang Anak sa Dios nagpahayag sa dili matinuhoon nga mga Judio nianang kaliwatana, “Ang inyong pinuy-anan mahimong awa-aw.”8 Kon magtan-ao kita sa katapusang mga adlaw, ang mao gihapon nga gahum nga walay katapusan magsaysay, mahitungud kanila nga “wala magdawat sa gugma sa kamatuoran, aron unta sila maluwas.” “Tungud niini nga hinungdan ang Ginoo magapadala sa makusog nga katalagman, nga aron sila motoo sa bakak: aron nga sila dili makasulti nga wala magtoo sa kamatuoran, kon dili nagakalipay sa pagkadili matarung.”9 Sanglit kay gisikway nila ang pagtulon-an sa Iyang mga pulong, ang Ginoo nagbulag sa Iyang Espiritu, ug gipasagdan sila sa limbong nga ilang gihigugma. {ADA 289.1}

Ang Panahon sa Pagsulay

Ang pag-agi sa panahon nga natapus sa 1844 gisunod sa usa ka panahon sa dakung pagsulay niadtong nagahupot gihapon sa pagtoo sa ikaduha nga paganhi. Ang ila lamang kalipay, sa pagpalig-on sa ilang gisukaran, mao ang kahayag nga nagmando sa ilang mga salabutan sa santuaryo sa langit. Ang uban nagbiya sa ilang pagtoo, sa ilang una nga pag-isip sa matagnaong panahon, ug nagpasangil nga tawhanon ug yawan-on nga ginamiton, ang madanihon gahum sa Balaan Espiritu nga nakatambong sa lihok sa Ikaduhang pagbalik. Ang

uban nagpadayon nga malig-on sa ilang pagtoo, nga ang Ginoo nagmando kanila sa ilang miagi nga experiencia; ug samtang sila nagahulat, nagtukaw, ug nag-ampo sa pagsabut sa kabubut-on sa Dios, nakita nila nga ang labing daku ug Hataas nga Sacerdote misulod sa usa ka bulohaton sa pag-alagad, ug sa pagsunod Kaniya sa pagtoo, sila nadala sa pagtan-aw sa pagtapus sa bulohaton sa iglesia. Sila adunay matin-aw nga pagsabut sa nahauna ug sa ikaduhang balita sa mga manolonda, ug naandam sa pagdawat ug paghatag sa kalibutan sa solemni nga balita sa ikatolo nga manolonda sa Bugna 14. {ADA 289.2}

Kapitulo 26 - Ang Kasugoan sa Dios Dili Mausab

UG naablihan ang templo sa Dios sa langit, ug ang arka sa iyang tugon hingkit-an sa iyang templo.”1 Ang arka sa Dios sa tugon anaa sa labing balaan gayud nga lugar nga mao ang ikaduhang lawak sa santuaryo. Sa pagalagad sa yutan-on nga santuaryo nga mao “ang hulad ug landong sa mga butang langitnon,”2 kining lugar kaablihan lamang sa dakung adlaw sa pagpasig-uli, sa paghinlo sa santuaryo. Tungud niana ang pagmantala nga ang simbahan sa Dios nabuksan sa langit, ug ang arka sa iyang tugon nakita, nagatudlo sa pagbukas sa labing ba¬laan nga lugar sa langitnon nga santuaryo, sa tuig 1844, nga si Kristo misulod didto sa paghimo sa katapusang bulohaton sa pagpasig-uli. Kadtong nagsunod sa ilang daku ug gipakataas nga Sacerdote tungud sa pagtoo sa pagsulod niya sa iyang pagalagaran sa labing balaan nga lugar, nakakita sa arka sa iyang tugon. Sa pagtoon nila sa suheto sa santuaryo, nahiabut sila sa paghibalo sa pagbalhin sa Manluluwas sa pag-alagad, ug nakita nila Siya nga nagaalagad na karon sa atubangan sa Dios, nga nagpangaliyopo tungud sa Iyang dugo alang sa mga makasasala. {ADA 291.1}

Ang arka sa tabernakulo sa yuta adunay sulod nga duha ka papan nga bato, nga gisulatan sa mga tulomanon sa mga kasugoan sa Dios. Ang arka usa lamang ka tipiganan sa papan nga bato sa kasugoan, ug ang pagkaanaa niining diosnong kasugoan maoy nakahatag niini kamahal ug kabalaan. Sa naablihan ang simbahan sa Dios didto sa langit, nakita ang arka sa iyang tugon. Sa sulod sa labing balaan gayud nga lugar, didto sa santuaryo sa langit, ang langitnon nga sugo natago sa kabalaan, — ang kasugoan nga gisulti sa Dios sa Iyang kaugalingon sa taliwala sa mga dalugdug didto sa bukid sa Sinai, ug nga Iyang gisulat sa kaugalingon Niyang tudlo sa duha ka papan nga bato. {ADA 291.2}

Ang kasugoan sa Dios nga nakita sa sulod sa santuaryo sa langit mao ang labing daku, nga nahasulat sa papan nga bato, ug gisulat ni Moises sa nahauna nga lima ka mga basahon sa Biblia, mao ang walay sayop nga huwad. Kadtong nakadangat sa pagsabut niining mga butang nga hinungdanon namandoan sa pagtan-aw sa kabalaan, ug dili mabalhin nga kinaiya sa diosnong balaod. Nakita nila labi kay sa una ang gahum sa mga pulong sa Manluluwas, “Hangtud nga magaagi ang langit ug ang yuta, walay pagasayloan sa kasugoan bisan usa ka kudlit, ug bisan usa ka tulpok.”3 Ang kasugoan sa Dios sanglit usa ka pahayag sa Iyang kabubut-on, maoy hulad sa Iyang kaugalingon, magapadayon sa gihapon, “ingon sa usa ka saksi nga matinumanon sa langit.” Walay usa ka sugo nga giusab; walay tulpok ug kudlit nga giilisan. Ang salmista nagingon, “Nga sa gihapon, Oh Jehova, nagapadayon ang imong pulong sa langit.” “Matinumanon ang tanan Niyang mga sugo. Ginapamatud-an sa mga tinuig ug sa mga katuigan.”4 {ADA 292.1}

Ang Ikaupat ka Sugo

Sa kinatiliwad-an sa napulo ka sugo anaa ang ikaupat ka sugo, ingon sa una nga pagpahayag: “Hinumduman mo ang alaw nga igpapahulay, aron sa pagpakabalaan kaniya. Sa

unom ka adlaw magbuhat ka, ug buhaton mo ang tanan nga imong bulohaton: apan ang ikapito ka adlaw mao ang adlaw nga igpapahulay nga gipakamahal ni Jehova nga imong Dios: sa maong adlawa dili ka gayud magbuhat, ikaw, bisan ang imong anak nga lalake, bisan ang imong anak nga babaye, bisan ang imong sulogoon nga lalake, bisan ang imong sulogoon nga babaye, bisan ang imong hayupan, bisan ang dumuduong nga anaa sa sulod sa imong mga pultahan; kay sa unom ka adlaw gibuhat ni Jehova ang langit ug ang yuta, ang dagat ug ang tanan nga anaa kanila, ug mipahuway sa ikapito ka adlaw; busa gipanalanginan ni Jehova ang adlaw nga igpapahulay ug gipakabalaan niya kini."5 {ADA 292.2}

Ang Espiritu sa Dios nagtandog sa mga kasingkasing niad¬tong nagatoon sa Iyang pulong. Ang hugut nga pagtoo maoy nagagda kanila, nga sila sa walay sayod nakalapas ning sugoa sa dili pagbantay sa adlaw nga igpapahulay sa Magbubuhat. Sila nagsugod sa pagsusi sa mga katarungan sa pagbantay sa nahaunang adlaw sa semana inay sa adlaw nga gipakamahal sa Dios. Sila wala makakitag kamatuoran sa Kasulatan nga ang ikaupat, ka sugo gipala, kon giilisan ang adlaw nga Igpapahulay; ug ang panalangin nga nagapabalaan sa ikapito ka adlaw wala gayud makuha. Ilang gipangita nga matinumanon ang paghibalo ug paghimo sa kabubut-on sa Dios; ug karon, sa nakita nila ang ilang kaugalingon nga naglapas sa Iyang kasugoan, napuno ang ilang mga kasingkasing sa kasubo, ug gipakita nila ang ilang pagkamasinulondon sa Dios tungud sa pagbantay sa Iyang balaan nga adlaw nga Sabado. {ADA 293.1}

Daghan ug mainiton ang mga panlimbasug ang nahimo aron sa pagbungkag sa ilang pagtoo. Walay usa nga mapakyas sa pagkakita nga kon ang yutan-on nga santuaryo mao ang larawan kon huwaran sa langitnon nga santuaryo, ang kasugoan nga gitago sa arka sa yuta usa ka hingpit nga huwad sa sugo sulod sa arka sa langit; ug ang pagdawat sa kamatuoran mahitungud sa langitnon nga santuaryo magapaila sa mga kinahanglanon sa kasugoan sa Dios, ug sa katungdanan sa pagbantay sa Sabado nga anaa sa ikaupat ka sugo. Kini mao ang tinago sa mapait ug tinoyong pagsupak sa nagakaangay nga pahayag sa mga kasulatan nga nagapakita sa pagalagad ni Kristo didto sa langitnon nga santuaryo. Ang mga tawo nagtinguha sa pagtakup sa ganghaan nga giablihan sa Dios, ug sa pag-abli sa ganghaan nga Iyang gitakpan. Apan siya nag-ingon, "Ania

karon, gibutang ko sa imong atubangan ang usa ka pultahan nga naablihan, nga dili arang masirhan sa bisan kinsa."6 Si Kristo nag-abli sa pultahan, kon nagaalagad sa lugar nga labing balaan gayud, ang kahayag nagadan-ag nianang giablihan nga ganghaan sa santuaryo sa langit, ug ang ikaupat ka sugo gipakita nga nahilakip sa kasugoan nga natago didto; nga tinukod sa Dios; nga walay tawo nga makalumpag. {ADA 294.2}

Kadtong nakadawat sa kahayag mahitungud sa panabang ni Kristo ug sa pagkamapadayonon sa sugo sa Dios, nakakita nga kini mao ang mga kamatuoran nga gipahayag sa Bugna 14. Ang mga balita niini nga kapitulo adunay tolo ka pahibalo,7 nga nagapaandam sa mga pumopuyo sa yuta sa ikaduha nga paganhi sa Ginoo. Ang balita, "Nagaabut ang oras sa iyang paghukom," nagatudlo sa pagkatapus sa bulohaton ni Kristo

alang sa kaluwasan sa mga tawo. Siya nagmantala sa kamatuoran nga angay igasangyaw hangtud matapus ang pagampo sa Manluluwas, ug mobalik Siya sa yuta sa pagkuha sa Iyang mga tawo sa Iyang kaugalingon. Ang bulohaton sa paghukom nga nagsugod sa tuig 1844, magapadayon hangtud ang tanang tawo kahukman, buhi ug mga minatay;8 busa magapadayon siya hangtud sa pagkatapus sa kaluwasan sa tawo. Aron ang mga tawo maandam sa pagtindog sa hukmanan, ang balita nagsugo kanila sa ” pagkahadluk sa Dios, ug ihatag kaniya ang himaya . . . ug sa pagsimba Kaniya nga nagbuhat sa langit ug sa yuta, sa dagat, ug sa mga tuburan sa mga tubig. ” Ang resultado sa pagdawat niining mga balita gihatag niini nga mga pulong, “Ania dinhi ang pagpailub sa mga balaan, ang mga nagabantay sa mga sugo sa Dios, ug sa pagtoo kang Jesus.” Aron maandam ang mga tawo sa paghukom kinahanglan sila magbantay sa kasugoan sa Dios. Kana nga kasugoan mao ang sukdanan sa kinaiya sa paghukom. Si apostol Pablo nagpaliayag nga nag-ingon, “Ug ang tanan nga sa kasugoan nagapakasala, pagahukman sila ingon sa kasugoan . . . Sa adlaw nga ang Dios magahukom sa mga tinago sa mga tawo, tungud kang Jesukristo.” Ug siya miingon nga “pagapakamatarungon ang nagabantay sa kasugoan.”9 Ang pagtoo kinahanglan ang pagbantay sa sugo sa Dios; kay “sa walay pagtoo dili gayud mahimo ang pagpahimuot sa Dios,” ug “ang tanan nga dili tungud sa pagtoo sala.”10 {ADA 294.1}

Pinaagi sa unang manolonda, ang mga tawo gitawag sa “pagkahadlok sa Dios; ug sa paghatag Kaniya sa himaya,” ug simbahon siya nga nagbuhat sa langit ug sa yuta. Aron sa paghimo niini, kinahanglan sila magtuman sa kasugoan. Ang tawo’ng manggialamon nag-ingon, “Kahadloki ang Dios, ug bantaye ang Iyang mga sugo, kay kini mao ang tibook nga katungdanan sa tawo.”11 Kong walay pagtuman sa Iyang mga sugo, walay pagampo nga makapahimuot sa Dios. “Kini mao ang gugma sa Dios, nga pagabantayan ta ang Iyang mga sugo.” “Siya nga nagaliso sa iyang dalonggan sa paglikay sa pagpanimati sa balaod, bisan ang iyang pagampo maoy usa ka pagdumot.”12 {ADA 295.1}

Ang Pagsimba sa Dios Ingon nga Magbubuhat

Ang katungdanan sa pagsimba sa Dios ginapasikad sa kamatuoran nga Siya mao ang Magbubuhat, ug ang tanan Niyang mga binuhat nakautang Kaniya’g kinabuhi. Sa bisan diin sa Biblia, nga ang Iyang pagangkon sa pagpatahod ug sa pagpasimba, labaw kay sa mga diosdios sa mga pagano, diha makita ang kamatuoran sa Iyang gahum sa pagka Magbubuhat. “Kay ang tanan nga mga diosdios sa mga nasud mao ang mga larawan: apan si Jehova ang nagbuhat sa mga langit.”13 “Nan kang kinsa man diay ako iindig nga aron ako mahasama kaniya ? nagingon ang Usa ra nga Maputli. Ihangad ang inyong mga mata sa itaas, ug tan-awa, kinsay nagbuhat kanila.” “Kay sa ingon niini nagaingon si Jehova nga nagbuhat sa langit; ang Dios nga nagdagway sa yuta ug naghimo niini: ... Ako mao man si Jehova; ug wala nay lain.”14 Ang salmista miingon, “Ilhon ninyo nga si Jehova mao ang Dios: siya ang nagabuhat kanato, ug dili kita sa atong kaugalingon.” “Umari kamo, magsimba kita ug maghapa kita: managluhod kita sa atubangan ni Jehova nga atong Magbubuhat.”15 Ug ang mga balaan sa langit nga nagsimba kang Jehova nag-asoy ngano nga sila nagtahod Kaniya. “Ikaw takus, sa

pagdawat sa himaya ug sa pagtahud, ug sa gahum; kay ikaw ang nagbuhat sa tanang mga butang.”16 {ADA 295.2}

Sa Bugna 14, ang mga tawo gitawag sa pagsimba sa Mag¬bubuhat ; ug ang tagna nagapakita sa usa ka katawohan nga tu¬ngud sa gisangputan sa tolo ka mga balita, nagabantay sa mga sugo sa Dios. Usa niining mga sugo nagatudlo sa Dios nga Mag¬bubuhat. Ang ikaupat ka sugo nag-ingon: “Apan ang ikapito ka adlaw mao ang adlaw nga Igpapahulay nga alang kang Jehova nga imong Dios; ... kay sa unom ka adlaw gibuhat ni Jehova ang langit ug ang yuta, ang dagat ug ang tanan nga anaa kanila, ug mipahulay sa ikapito ka adlaw; busa gipanalanginan ni Jehova ang adlaw nga igpapahulay ug gipakabalaan Niya kini.”17 Mahitungud sa adlaw nga igpapahulay, ang Dios naga ingon, nga maoy “usa ka timaan, . . . aron kamo mahibalo nga ako mao ang inyong Ginoong Dios.”18 Ug ang katarungan nga gihatag mao, “Kay sa unom ka adlaw gibuhat ni Jehova ang mga langit ug ang yuta, ug sa ikapito ka adlaw miundang siya, ug mipahulay.”19 {ADA 296.1}

Ang pagkahinungdanon sa Sabado ingon nga handumanan sa pagbuhat mao ang nagapahayag kanunay sa matuod nga katarungan kon ngano ang pagsimba kinahanglan igahatag sa Dios,” — tungud kay siya mao ang Magbubuhat, ug kita mao ang Iyang mga binuhat. ” Busa ang Sabado nahimutang sa matuod nga patukoranan sa diosnong pagsimba; kay nagtudlo sa dakung kamatuoran sa labing makahinuklog nga paagi, ug walay lain nga tinukod nga makahimo niini. Ang matuod tinduganan sa diosnong pagsimba, dili sa pagsimba sa ikapito lamang nga adlaw kondili sa tanan nga pagsimba, makita ang pagila sa kalainan sa Magbubuhat ug sa Iyang mga binuhat. Kining dakung kamatuoran dili gayud mahimo nga walay pulos, ug dili takus paghikalimtan.”20 Gihimo sa Dios ang adlaw nga Igpapahulay sa Eden aron sa paghupot niining kamatuoran kanunay sa panumduman sa mga tawo; ug sa gihapon magapadayon ang kamatuoran nga Siya mao ang Magbubuhat nato ug mao ang katarungan nga magsimba kita Kaniya, mao man ang pagpadayon sa adlaw nga Igpapahulay sama nga timaan ug handumanan. Kon gibantayan pa unta ang adlaw nga Igpapahulay sa tanan, ang mga hunahuna ug paghigugma sa mga tawo madala unta sa Magbubuhat ingon nga mao ang simbahon ug tahuron, ug wala untay sumilimba sa larawan, walay mga ateo, bisan infiel. Ang pagbantay sa adlaw nga Igpapahulay timaan sa pagkamasinulondon sa matuod nga Dios, “Siya nga nagbuhat sa langit, ug sa yuta, ug sa dagat, ug sa mga tuburan sa mga tubig. ” Karon nagasunod ang balita nga nagasugo sa tawo sa pagsimba sa Dios ug sa pagbantay sa Iyang mga sugo, magatawag kaniya sa pagbantay sa ikaupat ka sugo. {ADA 296.2}

Ang Pagsimba sa Mananap nga Mapintas

Sa pagtandi niadtong mga nagabantay sa mga sugo sa Dios ug sa pagtoo kang Jesus, ang ikatolo ka manolonda nagatudlo sa usa ka klase sa mga tawo, nga batok sa ilang mga kasaypanan usa ka solemne ug makahahadlok nga pasidaan gipamulong: “Kon kinsa ang nagasimba sa mananap nga mapintas, ug sa iyang larawan, ug nagadawat sa timaan sa iyang agtang, kun sa iyang kamot, siya magainum usab sa bino sa ka-isug sa Dios.”21 Ang igo nga

interpretacion sa mga simbolo nga gigamit kinahanglan aron sa paghibalo niini nga mensahe. Unsa ang kahulogan sa mananap nga mapintas, sa larawan, timaan? {ADA 297.1}

Ang laray sa tagna nga kaniya makita nato kini nga mga simbolo, nagasugod sa Bugna 12, uban sa dragon nga nagatinguha sa paglaglag kang Kristo sa Iyang pagkatawo. Ang dragon gitawag si Satanas;22 siya mao ang nagtandog kang Herodis sa pagpatay sa Manluluwas. Apan ang pangulo nga sulogoon nga alagad ni Satanas sa pagpakig-away kang Kristo ug sa Iyang mga tawo sa nahauna nga siglo sa panahong Kristohanon, mao ang ginharian sa Roma, nga ang iyang naglabi nga religion mao ang paganismo. Busa ang bitin sa unang lugar nagapaila kang Satanas, siya mao ang simbolo sa pagano'ng Roma. {ADA 297.2}

Sa kapitulo 1323 nagsaysay sa laing mananap nga mapintas nga "sama sa usa ka leopardo," "Ug gihatag kaniya sa bitin ang iyang gahum, ug ang iyang trono, ug ang daku nga pagbulot-an." Kini nga simbolo, sumala sa gitohoan sa kadaghanan sa mga Protestante nagapahayag sa papado, nga nagsunod sa gahum ug sa lingkoranan nga harianon nga gikuptan kaniadto sa karaan emperio sa Roma. {ADA 298.1}

"Ang gahum gibatag kaniya sa pagpadayon sa kap-atan ug duha ka bulan." Kini nga panahon, sumala sa gisulti sa miaging kapitulo, nagsugod sa pagmando sa gahum nga papanhon sa tuig 538, H. K. ug natapus sa tuig 1798. Nianang panahona, ang papa gidakup ug gibilanggo sa mga kasundalohan sa Francia, ug ang gahum nga papanhon nakadawat sa samad nga ikamatay, ug ang tagna natuman, "kon kinsa ang mamihag, pagabihagon siya." {ADA 298.2}

Ang Mananap nga Mapintas nga May Duha ka Sungay

Ang lain nga simbolo gipakita niining bahina. Ang manalagna nag-ingon, "Ako nakakita sa lain nga mananap nga nagagowa sa yuta; ug adunay duha ka mga sungay sama sa karnero."24 {ADA 298.3}

Ang daku nga ginharian nga nagagahum sa kalibutan gipahayag kang manalagna Daniel sama sa usa ka manunukob nga mananap nga nagagowa sa "upat ka hangin sa langit nakigbangga sa dakung dagat."25 Ang mga hangin simbolo sa kasamok. Ang upat ka mga hangin nga naghuros sa daku nga dagat, nagapahayag sa labing makalilisang talan-awon sa pagkonkista ug mga revolusyon nga maoy nagpasaka sa mga ginharian sa mga ginharian sa pagdangat ug gahum. {ADA 298.4}

Apan ang mananap nga mapintas nga may mga sungay sa usa ka kordero nakita nga "nagagowa sa yuta." Inay sa pagdaug sa ubang mga gahum aron matukod niya ang iyang kaugalingon, ang nasyon nga gipahinungdan niini magatindog sa territoryo nga wala kagahumi kaniadto, ug magtubo sa dayon ug malinawon. Busa, dili siya makatindog sa tunga sa nagahuot ug nangagubot nga mga nasyon sa Daan nga Kalibutan. {ADA 298.5}

Unsa nga nasura sa Bag-ong Kalibutan sa 1798 ang mingtubu ngadto sa gahum, nga nagahatag sa saad sa kusog ug kadaku, ug nagtawag sa atensyon sa kalibutan? Ang nahatungdan niini nga simbolo walay kuestion. Ang usa ka nasyon, ug usa lamang, nga nakatuman sa tanan nga gipahanungdan niini nga tagna, nagatudlo sa dili masayup sa Estados Unidos de America. Ang usa ka bantugan nga magsusulat nagasaysay sa pagtubo sa Estados Unidos, nagasulti sa "*katingalahan sa iyang paggowa gikan sa walay sulo*,"26 *miingon*, "Sama sa usa ka binhi nagtubo kita sa usa ka imperio." {ADA 299.1}

Ang Larawan sa Mananap nga Mapintas

Apan ang mananap nga mapintas nga adunay sungay sama sa kordero, "nagsulti sama sa bitin. Ug naghimo sa tanang gahum sa nahauna nga mananap nga mapintas sa iyang atubangan; ug gipasimba niya ang yuta ug sa mga nagapuyo kaniya sa nahauna nga mananap . . . . nga naga-ingon sa mga nagapuyo sa yuta, nga magbuhat sila sa usa ka larawan sa mananap nga mapintas, nga adunay samad sa hinagiban ug nabuhi."27 {ADA 299.2}

Ang sungay nga sama sa usa ka kordero ug ang tingug sa usa ka bitin sa simbolo nagatudlo sa mahayag nga panag-away sa taliwala sa mga katungdanan ug sa ginabuhat sa nasyon nga gipahinungdan niini. Ang "pagsulti sa nasyon mao ang buhat sa iyang mga magbabalaod ug mga maghuhukom sa kagamhanan. Tungud niini nga buhat kini magahatag limbong sa pagbalit-ad sa mahatagon ug makigdaiton nga mga tulomanon nga iyang gibutang sama nga patukoranan sa iyang mga pagbulotan. Ang tagna nga siya magasulti "sama sa usa ka bitin," ug magapatuman sa "tanan nga kagamhanan sa nahauna nga mananap nga mapintas sa iyang atubangan," nagsaysay sa matin-aw sa pagtubo sa espiritu nga dili maantus ug sa paglutos nga gipakita kaniadto sa mga nasyon nga gipahinungdan sa bitin ug sa mananap nga sama sa leopardo. Ug ang pahayag nga ang mananap nga mapintas nga adunay duha ka sungay, "magapasimba sa yuta, ug sa mga nagpuyo sa iyang nahauna nga mananap," magapahayag nga ang kagamhanan niini nga nasyon pagagamiton sa pagpugos sa pagpatuman sa mga tulomanon nga magahimo sa pagyokbo sa papanhon. {ADA 299.3}

Ang mga magtutukod sa nasod, sa maalamon naningkamot sa pagbantay batok sa paggamit sa gahum nga lungsodnon sa bahin sa iglesia uban sa iyang dili kalikayang samputanan, nga mao ang pagtungina sa kagawasan sa tinohoan ug paglutos. Ang Constitucion sa America nagabuot nga "ang Congreso (magbabalaod sa America) dili magbuhat mga balaod mahitungud sa pagtukod sa tinohoan, o sa pagdili sa kagawasan sa tinohoan," ug nga "walay tinohoang pagsulay nga kinahanglanon ingon nga pasalig alang sa bisan unsang katungdanan sa lungsodnong kapangakuhan ilalum sa Estados Unidos." {ADA 300.1}

Ang mapasipalahong paglapas lamang niining malig-ong panalipod sa nasudnong kagawasan sa tinohoan, mao ray paagi nga ang kagamhanan sa lungsod makaarang sa pagpahamtang bisan unsang pagpatumang tinohoanon. {ADA 300.2}

Apan unsa ang “larawan sa mananap nga mapintas?” ug unsaon ang pagbuhat kaniya ? Sa pagkahimong dautan sa nahaunang iglesia gikan sa iyang pagbulag sa kayano sa maayong balita ug midawat sa mga pagsulondan ug mga pamatasan sa mga hentil, nawala kaniya ang Espiritu ug ang gahum sa Dios; ug aron sa paggahum sa mga konsiencia sa mga tawo, nagtinguha siya sa panabang sa gahum sa estado. Ang resultado mao ang papado, usa ka iglesia nga nagpugong sa gahum sa estado, ug naggamit niini sa pagpadayon sa iyang kaugalingon nga mga tuyo, ilabina gayud sa pagsakit sa mga “erehes”. Aron ang Estados Unidos makahimo sa larawan sa mananap nga mapintas, ang gahum sa tinohoan magagahum sa tinohoan magagahum labaw sa gobierno civil aron ang kagamhanan sa lungsod maggamit usab sa iglesia sa pagtuman sa iyang kaugalingon nga mga tinguha. {ADA 300.3}

Ang pagbulag sa matuod nga pagtoo mao ang nakadala sa unang iglesia sa pagdangup sa gobierno civil, ug kini nag-andam sa dalan sa pag-uswag sa papado, — ang mananap nga mapintas. Si San Pablo nag-ingon, “Kay magaabut ang pagkahulog, ug ikapahayag ang tawo sa sala.”28 Busa ang pagbulag sa iglesia sa pagtoo magaandam sa dalan sa paghimo sa larawan alang sa mananap nga mapintas. {ADA 301.1}

Ang Biblia nagasulti nga sa dili pa moabut ang pagbalik sa Ginoo mahitabu usa ang pagkahulog sa religion sama niadtong sa nahauna nga mga siglo. “Sa katapusang mga adlaw, moabut ang mga makalilisang mga panahon. Kay ang mga tawo magamahigugmaon sa ilang kaugalingon, *walay gugma sa kaayohan*. Mga mabudhion, gipungtan palabilabihon, mahigugmaon sa mga kailibgon nga labi kay sa Dios; nga may mga dagway sa pagtahod sa Dios, apan ginawala nila ang iyang gahum.”29 {ADA 301.2}

Si Satanas magahimo “sa tibook nga gahum, ug mga timaan, ug mga katingalahan nga bakak; ug sa bug-os nga limbong sa pagkadili matarung. ” Ug ang tanan nga “wala modawat sa gugma sa kamatuoran, aron mamaluwas, ” mahibilin sa pagdawat sa “dakung limbong, aron sila motoo sa kabakakan.”30 Kon kining pagkabutang sa pagkadili diosnon madangat, ang mao man nga sangputanan magasunod sama niadtong nahauna nga mga siglo. {ADA 301.3}

Kon ang mga dagkung iglesia sa Estados Unidos magtingub niadtong pagtulon-an nga ilang gisunod sa nagakaangay magagahum sa estado sa pagpatuman sa ilang mga sugo ug sa pagtabang sa pagpataas sa ilang mga tinukod, unya ang Protestante nga America magahimo sa larawan sa mga pangulo sa iglesia sa Roma, ug ang silot civil sa mga dili magasunod mao ang resultado nga dili kalikayan. {ADA 301.4}

Sa tapus sa pagpaandam batok sa pagsimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan, ang tagna nag-ingon, “Kini sila mao ang nagbantay sa mga sugo sa Dios, ug sa pagtoo kang Jesus.” Tungud kay kadtong nagabantay sa sugo sa Dios lahi niadtong nagasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan ug nagadawat sa iyang timaan, magasunod nga ang pagbantay sa sugo sa Dios sa laing butang, ug sa paglapas kaniya sa usa usab ka butang,

magapakita sa kalainan niadtong nanagsimba sa Dios ug sa nanagsimba sa mananap nga mapintas. {ADA 301.5}

Ang Diotay nga Sungay

Ang espisyal nga buhat nga gipaila niini nga mananap, ug sa iyang larawan mao ang paglapas sa mga kasugoan sa Dios. Si Daniel nag-ingon, mahitungud sa diotay nga sungay, kon papanhon, "magahunahuna siya sa pag-usab sa mga panahon ug balaod."31 Ug si San Pablo nagtawag sa mao man nga gahum nga "tawo sa sala," nga nagapakataas sa iyang kaugalingon labaw sa Dios. Ang usa ka tagna nagapatin-aw sa usa. Tungud lamang sa pagusab sa sugo sa Dios nga ang papanhon makapataas sa iyang kaugalingon labaw kay sa Dios; ug bisan kinsa nga magbantay sa hingbaloan nga giusab nga sugo sa Dios nagahatag sa hataas nga pagtahud nianang gahum nga mao ang nagusab. Ang mao nga buhat sa pagkamasinulondon sa kasugoan nga papanhon nagapaila sa pagkamasinulondon sa papa en lugar sa Dios. {ADA 302.1}

Ang papanhon nagtinguha sa pag-usab sa sugo sa Dios. Ang ikaduha ka sugo nga nagadili sa pagsimba sa larawan, gikuha sa balaod, ug ang ikaupat ka sugo giusab sa paagi nga nakahatag siya sa gahum sa pagbantay sa nahauna nga adlaw sa ilis sa ikapito nga adlaw ingon nga adlaw nga Igpapahulay. Apan ang Romanista nagsugyut, sama nga usa ka katarungan sa pagbiya sa ikaduha nga sugo, nga dili siya kinahanglanon, tungud kay gilakip na siya sa nahauna ug ila kono nga gihatag ang sugo sumala sa gusto sa Dios nga ipasabut sa mga tawo. Kini dili mao ang pag-usab nga gitagna sa manalagna. Ang kinabubut-on, ug tinuyo nga pag-usab gipahayag: "Magahuna¬huna siya sa pag-usab sa mga panahon ug sa mga balaod." Ang pag-usab nga gihimo sa ikaupat ka sugo nagatuman niini nga sibu sa tagna. Kay kini lamang pagbulut-ana ang giangkon sa iglesia. Dinhi ang gahum nga papanhon nagapakataas sa dayag sa iyang kaugalingon labaw sa Dios. {ADA 302.2}

Samtang ang mga nanagsimba sa Dios maila gayud tungud sa ilang pagtuman sa ikaupat ka sugo, — tungud kay kini mao ang timaan sa Iyang malalangong gahum, ug saksi sa iyang pag-angkon sa pagtahod ug pagsimba sa mga tawo, ug ang mga nanagsimba sa mananap nga mapintas maila tungud sa ilang mga tinguha sa pagbungkag sa handumanan sa Magbubuhat, aron ituboy ang sugo sa Roma. {ADA 303.1}

Tungud sa Domingo ang papado nagtuboy sa iyang mapahitas-on nga pag-angkon;32 ug ang iyang una nga pagdangop sa gahum sa estado mao ang pagpugos sa pagbantay sa Domingo ingon nga "adlaw sa Ginoo." Apan ang Biblia nagatudlo sa ikapito nga adlaw, ug dili sa nahauna, ingon nga adlaw sa Ginoo. Ang ikaupat ka sugo nagaingon, "Ang ikapito ka adlaw mao ang adlaw nga igpapahulay ni Jehova."33 Ug pinaagi kang manalagna Isaias ang Ginoo nagtawag sa iyang "adlaw nga balaan."34 {ADA 303.2}

Ang Adlaw nga Igpapahulay wala Mausab

Ang pamalibad sa makadaghan gisulti, nga gi-usab ni Kristo ang adlaw nga Igpapahulay, gipanghimakak ni Kristo sa iyang kaugalingon nga pulong. Sa Iyang wali sa bukid Siya nagingon: “Dili kamo maghunahuna nga ako mianhi sa pagbungkag sa kasugoan, kun sa mga manalagna: wala ako moanhi sa pagbungkag, kon dili sa pagtuman. Tungud niini bisan kinsa ahg magalapas sa usa niining mga sugo nga labing diotay, ug magatudlo sa ingon niana sa mga tawo pagahinganlan nga labing diotay sa ginharian sa mga langit; apan bisan kinsa ang magatuman ug magapanudlo, kini pagahinganlan nga daku sa ginharian sa mga langit.”35 Ug Siya nag-ingon pa usab, “Ngani ang Anak sa Tawo Ginoo bisan sa adlaw nga igpapahulay.”36 {ADA 303.3}

Usa kini ka kamatuoran nga gidawat sa mga Protestante nga ang Kasulatan wala maghatag sa kagahum sa pagilis sa Adlaw nga Igpapahulay. Kini giasoy sa mahayag kaayo sa mantalaan nga gimantala sa *Sociedad Americana de Tratados ug sa Union Americana de Escuelas Dominicales*. Ang usa niini nga mga buhatan nagapamatuod “sa hingpit nga kahilum sa Bagong Tugon mahitungud sa pagmahal sa adlaw nga igpapahulay (Domingo, ang nahaunang adlaw sa semana) kun sibu nga mga tulomanon sa pagbantay kaniya.”37 {ADA 303.4}

Ang usa pa naga-ingon: Sukad sa panahon sa pagkamatay ni Kristo, walay pagusab nga nahimo sa adlaw;”38 ug “sa tanan nga gipahayag sa mga sinulat, sila (apostoles) wala . . . maghatag sa bisan unsa nga sugo nga nagasikway sa ikapito ka adlaw nga Igpapahulay, ug sa pagbantay niini sa nahauna nga adlaw sa semana.”39 {ADA 304.1}

Ang mga Katoliko Romano nagapamatuod nga ang pagusab sa adlaw nga Igpapahulay gihimo sa ilang iglesia, ug nagingon nga ang mga Protestante, tungud sa ilang pagbantay sa Damingo nagaila sa iyang gahum. {ADA 304.2}

Ingon nga timaan sa pagka makagagahum sa Iglesia Katolika, ang magsusulat nga papanhon naggamit sa “mao nga kamatuoran sa pag-ilis sa adlaw nga Igpapahulay sa Domingo, nga gipamatud-an sa mga Protestante tungud kay sa pagbantay sa Domingo, ilang giila ang gahum sa iglesia sa pagtukod mga fiesta ug sa pagsugo kanila sa ilalum sa sala.”40 Busa mao man gani nga ang pag-usab sa adlaw nga Igpapahulay, ang timaan, kon timaan sa pagka makagagahum sa iglesia Romana — “timaan sa mananap nga mapintas. ” {ADA 304.3}

Ang Iglesia Romana wala magalimod sa iyang giangkon nga pagka makagagahum; ug kon ang kalibutan ug mga iglesiang Protestante magbaton sa iyang binuhat nga igpapahulay, ug ilang isalikway ang adlaw nga Igpapahulay sa Biblia, sa pagkatinuod ilang gipamatud-an kining pag-usab. Magadawat tingali sila sa gahum sa mga tradisyon sa mga pari niini nga pag-usab; apan sa ilang gihimo kini ilang ginasalikway ang mao gayud nga patukoranan nga nagbulag kanila gikan sa Roma — nga “ang Biblia lamang, mao ang tinohoan sa mga Protestante.” {ADA 304.4}

Ang pagpugos sa pagsimba sa papado — ang mananap nga mapintas. Kadtong tanan nga nakasabut sa pangayo sa ikaupat ka sugo, magpili sa pagbantay sa bakak nga ilis sa matuod nga adlaw nga igpapahulay, ang mao nga buhat nagahatag sa pagtahod sa gahum nga sila lamang ang nagsugo. Apan ang mao gayud nga buhat sa pagpugos sa katungdanan sa religion sa gahum civil, ang mga iglesia sa ilang kaugalingon magahimo sa larawan nga iya sa mananap nga mapintas; busa ang pagpugos sa pagbantay sa Domingo magamao ang pagpugos sa pagpasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan. {ADA 307.1}

Ang mga Kristobanon sa miaging mga panahon nagbantay sa Domingo, nga naghunahuna sila nga sa pagbuhat niini gibantayan nila ang adlaw nga igpapahulay sa Biblia; ug karon aduna nay mga matuod nga mga Kristobanon sa tagsatagsa ka iglesia, labut ang mga nagsimba sa Katoliko, nga nagtoo sa Domingo nga mao ang adlaw igpapahulay sa diosnong sugo. Ang Dios magadawat sa kaputli sa ilang tuyo ug sa ilang pagkamatinumanon sa atubangan Niya. Apan kon ang pagbantay sa Domingo igapugos pinaagi sa balaod sa estado, ug unya ang kalibutan mahayagan sa iyang kahayag mahitungud sa katungdanan sa matuod nga adlaw nga Igpapahulay, unya bisan kinsa nga maglapas sa kasugoan sa Dios, ug magtuman sa sugo nga walay labaw gahum kay sa Roma, sa mao nga buhat nagpasidungog siya sa papanhon labi kay sa Dios. Nagahatag siya sa katahuran sa Roma, ug sa gahum nagpatuman sa mga sugo nga nahimo sa Roma. Kon isikway sa tawo ang sugo nga giingon sa Dios nga timaan sa Iyang kagamhanan, ug pasindunggan ang ilis kaniya niadtong pinili sa Roma ingon nga timaan sa iyang pagka makagagahum, ilang gidawat ang timaan sa pagkamakagagahum sa Roma — "ang patik sa mananap nga mapintas." Hangtud dili mahayag ang sugo sa atubangan sa mga tawo, ug madala sila sa pag-ila sa kalainan sa sugo sa Dios ug sa sugo sa tawo, kadtong nagapadayon sa paglapas makadawat sa "timaan sa mananap nga mapintas." {ADA 307.2}

Ang Makahahadlok ug Makalilisang Balita

Ang labing makahahadlok ug makalilisang balita nga gibungat sa mamalatyon nga tawo makita sa balita sa ikatolo ka manolonda. Usa ka labing makahahadlok nga sala kadtong nagtawag sa kasuko sa Dios nga walay simbog nga kalooy. Ang tawo wala ibilin sa kangitngit mahitungud niining importante nga butang; ang pagpasidaan batok niini nga sala igapahibalo sa kalibutan sa dili pa ang pagpahamtang sa mga hukom sa Dios, aron ang tanan makahibalo kon ngano pagasilotan sila, ug kahatagan sila sa kahigayonan sa paglikay kanila. Ang tagna nagaingon nga ang unang manolonda magahimo sa iyang pagman¬tala sa "tibuok nga kalungsuran, kabanayan, ug pinulongan, ug katawohan." Ang pasidaan sa ikatolo ka manolonda, nga kabahin sa totolo ka mga balita, dili diotay da ang pagkabutyag. Gipahayag siya sa tagna nga gimantala sa hataas nga tingug, sa usa ka manulonda nga nagalupad sa katung-anan sa mga langit; ug nagatawag siya sa atensyon sa kalibutan. {ADA 308.1}

Sa paggowa niini nga panagsangka, ang tanan nga Kakristianosan mabahin sa duha ka dagkung pundolk, — kadtong mga nagabantay sa mga sugo sa Dios ug adunay pagtoo kang Jesus ug kadtong mga nagasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan ug nagadawat

sa iyang timaan. Bisan ang iglesia ug estado magtingub sa ilang gahum sa pagpugos sa “tanan, magagmay ug dagku, mga dato ug kabus, gawas ug olipon, sa pagdawat sa timaan sa mananap nga mapintas”41 apan ang mga tawo sa Dios dili magadawat kaniya. Ang manalagna sa Patmos nakakita sa mga nanagdaug sa mananap nga mapintas, ug sa iyang larawan, ug sa ihap sa iyang ngalan, nanagtindog sila sa dagat nga salamin, nga may mga alpa sa Dios, ug nanag-awit sila sa alawiton ni Moises, nga alagad sa Dios, ug sa alawiton sa Kordero.”42. {ADA 308.2}

Kapitulo 27 - Ang Bulohaton sa Pagusab

ANG bulohaton mahitungud sa pag-usab sa pagbantay sa adlaw nga igpapahulay matuman sa katapusan nga mga adlaw sumala sa gisulti ni Isaias sa tagna: “Sa ingon niini nagaingon si Jehova, Bantaye ninyo ang katarungan ug paghimo ug katul-iran: kay ang Akong kaluwasan hapit na nga moanhi, ug ang akong katul-iran igapasundayag. Bulahan ang tawo nga nagahimo niini, ug ang anak sa tawo nga nagapadayon niini; nga nagabantay sa adlaw nga igpapahulay aron nga dili malapas, ug nagapugong sa iyang kamot sa pagbuhat bisan unsa nga dautan.” “Ug usab ang mga dumuloong nga nakigtipon sa ilang kaugalingon kang Jehova, aron maiyang mga sulogoon ang tanan nga nagbantay sa adlaw igpapahulay aron dili mahugaw, ug nangapyot pag-ayo sa akong saad; bisan pa sila akong dad-on ngadto sa akong balaan nga bukid, ug ako sila nga himoon nga malipayon sa akong balay sa pag-ampo.”1 {ADA 309.1}

Kini nga mga pulong alang sa panahon nga Kristohanon, sumala sa makita sa teksto: “Ang Ginoong Jehova nga maoy nagtipon sa mga sinalikway ni Israel, nag-ingon, Labut pa mopatigum ako ug uban pa kaniya, walay labut sa iyang kaugalingon nga nagatigum.”2 Dinhi nagapahayag sa unahan ang pagtipon sa mga hentil tungud sa ebangelio. Ug kadtong nagpasidungog sa Adlaw nga Igpapahulay, pagabóbó-an sa panalangin. Busa ang katungdanan sa ikaupat ka sugo nagapadayon nga malig-on sa tapus na ang paglansang, sa pagkabanhaw, ug sa pagkayab na ni Kristo hangtud sa panahon nga ang Iyang mga alagad magamantala sa tanan nga mga nasud sa malipayon balita. {ADA 309.2}

Ang Ginoo nagsugo sa mao nga manalagna, “Baatan mo ang kamatuoran, patiki ang balaod sa taliwala sa akong mga tinon-an.”3 Ang patik sa kasugoan sa Dios makita sa ikaupat ka sugo. Sa tibook nga napulo ka sugo, mao lamang kini ang nagapahayag sa ngalan ug titulo sa Magbubuhat sa kasugoan. Kini nagapahayag Kaniya nga mao Siya ang Magbubuhat sa mga langit ug sa yuta, ngani gipahayag ang Iyang katarungan sa pagpatahud ug sa pagpasimba labaw sa tanan. Gawas niini nga sugo, walay butang sa kasugoan nga magapakita kang kansang kagamhanan gihatag ang balaod. Sa pag-ilis sa adlaw nga Ig¬papahulay sa gahum papanhon, ang patik kon silyo gikuha gikan sa kasugoan. Ang mga tinon-an gitawag sa pag-uli kaniya, pinaagi sa pagtuboy sa adlaw nga Igpapahulay sa ikaupat ka sugo sa iyang matuod nga lugar ingon nga handumanan ug timaan sa pagka makagagahum sa Magbubuhat. {ADA 310.1}

“Umadto sa balaod ug sa kamatuoran.” Samtang nagdagsang ang nagakasumpaki nga mga pagtulon-an ug mga huna¬huna, ang kasugoan sa Dios mao ang usa ka walay sayop nga sukdanan nga diin ang tanan nga opinion, pagtulon-an, ug mga hunahuna pagasulayan. Ang manalagna miingon, “Kon dili bila magsulti sumala niini nga mga pulonga sa pagkamatuod walay buntag alang kanila.”4 {ADA 310.2}

Ang sugo gihatag pag-usab, “Suminggit ka sa makusog, ayaw pagpunggi, ipataas ang imong tingug sama sa usa ka budyong, ug ipahayag sa akong lungsod ang ilang kalapasan, ug sa balay ni Jakob ang ilang kasal-anan.” Dili ang dautan nga kalibutan, kondili kadtong ginatawag sa Ginoo “Iyang lungsud,” ang pagabadlongon sa ilang mga kasaypanan. Nagsulti pa gayud siya, “Bisan pa gipangita ako nila sa matag-adlaw, ug nahimuot sa pag-ila sa akong mga dalan, ingon sa usa ka nas¬yon nga naghimo ug katul-iran, ug wala bumiya sa kasugoan sa ilang Dios.”5 Dinhi gipakita ang usa ka pundok sa mga tawo nga nagahunahuna sa ilang kaugalingon nga mga matarung ug nagapahayag nga daw may daku nga kabalaka sa bulohaton sa Dios; apan ang maisug ug solemneng badlong sa Nagasusi sa kasingkasing nagapamatuod kanila sa ilang pagtamak sa langitnon nga mga tulomanon. {ADA 310.3}

Karon gitudlo sa manalagna ang bahin sa sugo nga ilang gisikway; “Ug sila nga mahaanha kanimo mopatindog sa karaang mga dapit nga biya; ikaw mopatindog sa mga patukora¬nan sa daghanan nga mga kaliwatan; ug ikaw pagatawgon, Ang magalayo sa natumpag, ang maguuli sa mga dalan aron nga pagapuy-an. Kong ilikay mo ang imong tiil sa adlaw nga igpapahulay gikan sa pagbuhat sa imong kalipayan sa akong balaan nga adlaw; ug sa pagtawag sa adlaw nga igpapahulay nga malalim, ug ang kabalaan ni Jehova halangdon; ug mopasidungog niini, nga wala magbuhat sa imong kaugalingon nga mga paagi, ni mangita sa imong kaugalingon nga kalipayan. ni magsulti sa kaugalingon nga mga pulong: nan ikaw magakalipay kang Jehova.”6 Kining tagna gipahinungud usab sa atong panahon. Ang kasugoan sa Dios naguba sa diha nga giilisan ang adlaw nga igpapahulay sa gahum nga Romanhon. Apan ang panahon nag-abut nga iga-uli kanang diosnong tinukod. Ang natumpag pagaayohon, ug ang patukoranan sa daghan nga kaliwatan patindugon. {ADA 311.1}

Ang Adlaw nga Igpapahulay sa Eden

Ang adlaw nga Igpapahulay nga gipakabalaan sa Magbubuhat tungud sa Iyang pagpahulay ug pagpanalangin gibantayan ni Adan sa iyang putli nga kahimtang didto sa tanaman sa Eden, ug gibantayan man gihapon ni Adan sa tapus siya makasala ug gihinginlan gikan sa iyang matahum nga pinuy-anan bisan naghinulsul siya. Gibantayan siya sa mga patriarka sa tanan nga kaliwatan, sukad kang Abel hangtud sa matarung nga Noe, Abraham, ug hangtud kang Jakob. Sa pagka-olipon sa mga piniling tawo didto sa Egipto, daghan, sa taliwala sa nagalutaw nga pagkadiwatahan, ang nawad-an sa pag-ila sa kasugoan sa Dios; apan sa pagluwas na sa Dios sa Israel, Iyang gimantala ang Iyang kasugoan sa makahahadlok nga kahalangdon sa katilingban, aron nila mahibaloan ang Iyang kabubut-on, ug maghadlok ug magtuman kaniya hangtud sa kahangturan. {ADA 311.2}

Sukad niadtong adlawa hangtud karon, ang kaalara sa mga sugo sa Dios sa yuta, ug ang Adlaw nga Igpapahulay sa ikaupat ka sugo gibantayan. Bisan ang “tawo sa sala” nakahimo sa pagyatak sa balaan nga adlaw sa Dios, apan bisan pa sa mga siglo sa kinatas-an sa iyang gahum sa hilit nga mga dapit, may mga matinumanon kalag nga nagahatag sa pagpasidungog sa Sabado. Sukad sa Reformacion aduna gihapon sa kada kaliwatan nagapadayon sa

pagbantay niini. Bisan sa makadaghan anaa sa kinatiliwad-an sa kaulawan ug paglutos, ang kanunay nga pagpamatuod ginahimo sa pagka mapadayonon sa sugo sa Dios, ug sa balaan nga katungdanan sa adlaw nga Igpapahulay nga binuhat sa Dios sukad sa sinugdan. {ADA 312.1}

Kining mga kamatuoran, sumala sa nakita sa Bugna 14 nga kaduyog sa 'walay katapusang balita," magapaila sa igle¬sia ni Kristo sa panahon sa Iyang pagpahayag. Tungud sa gisangputan sa tolo ka mensahe kini mao ang gipahayag, "Ania dinhi ang nagabantay sa mga sugo sa Dios, ug sa pagpamatuod ni Jesus." Ug kini nga balita mao ang katapusan nga igahatag sa dili pa mobalik ang Ginoo. Gilayon sa tapus sa pagmantala kaniya, ang Anak sa Tawo nakita sa manalagna, nga naguanhi sa himaya sa pag-anhi sa alanihon sa yuta. {ADA 312.2}

Kadtong mga tawo nga nagadawat sa kahayag mahitungud sa santuaryo, ug sa dili mausab nga kasugoan sa Dios, napunan sila sa kalipay ug katingala, sa nakita nila ang katahum ug pagka angay sa paagi sa kamatuoran nga nabukas sa ilang ihibalo. Ilang gihandum nga ang kahayag nga nagpakita kanila sa ka hamili igabahin sa tanang mga Kristohanon; ug dili sila makahimo kondili sa pagtoo nga kini pagadawaton nga malipayon. Apan ang mga kamatuoran nga nagabutang kanila'g kalahi sa kalibutan wala dawata sa malipayon sa kadaghanan nga nagapakasumosunod kang Kristo. Ang pagkamatinumanon sa ikaupat ka sugo nagakinahanglan sa usa ka pag-halad ug tu¬ngud niini daghan ang misibug. {ADA 312.3}

Sa ginapahayag ang katungdanan sa Sabado, daghan ang katarungan nga kinalibutanon. Sila nag-ingon, "Kita nagabantay kanunay sa Domingo, ang atong mga ginikanan nagbantay kaniya, ug daghan sa mga maayo ug mga matinuhoon nga mga tawo ang nangamatay nga malipayon, nga nagbantay kaniya. Kon sila matarung, mao man kami. Ang pagbantay niining bag-o nga Igpapahulay magapabulag kanamo sa kalibutan, ug mawala ang among mga influencia kanila. Unsa ang kalauman nga madaug sa diotay nga pundok nga nagabantay sa ikapito nga adlaw batok sa tibook nga kalibutan nga nagabantav sa Domingo?" Sama man niini ang katarungan nga gipakamatarung sa mga Judio sa ilang kaugalingon sa pagsikway kang Kristo. Ang ilang mga amahan gidawat sa Dios sa ilang pagpahayag sa mga halad, ug ngano dili makakita ang mga anak sa kaluwasan sa pagsunod sa mao man nga buhat? Mao man usab sa panahon ni Lutero, ang mga Katoliko Romano nangatarungan nga ang mga matuod nga mga Kristobanon nangamatay sa pagtulon-an sa Katoliko, ug busa kana nga tinohoana igo na alang sa kaluwasan. Kana nga mga katarungan magaprueba sa matuod nga kakulian sa tanan paguswag sa pagtoo kon pagtuman sa tinohoan. {ADA 313.1}

Daghan ang nagmatuod nga ang pagbantay sa Domingo usa ka tinukod sa malig-on nga pagtulon-an ug hiilhan nga pamatasan sa iglesia sulod sa daghan nga mga siglo. Batok niini nga katarungan nakita nga ang Sabado ug ang pagbantay kaniya labi pang karaan ug naila, sama'g edad sa kalibutan ang iyang kagulangon, ug nagadala sa pagpamatuod sa mga manolonda ug sa Dios. Sa pagtukod sa patukoranan sa kalibutan, gitukod man usab ang patukoranan sa adlaw nga igpapahulay.7 May katarungan nga kining tinukod

magkinahanglan sa atong pagtahud; ginatukod kini dili sa gahum nga tawohanon, ug gipatindug kini dili sa mga sugilanon sa mga tawo; gipatindog kini sa Tigulang sa mga adlaw, ug sugo sa Iyang walay katapusan nga pulong. {ADA 313.2}

Bakak nga mga Katarungan

Samtang ang mga panumduman sa mga tawo ginatawag sa hulosayon sa pagusab sa adlaw nga igpapahulay, ang mga naila nga mga ministro nagbalit-ad sa pulong sa Dios, ug naghimog mga kasaysayan, ang mga pagpamatuod nga makapalinaw sa salabutan sa mga nanagsusi nga mga tawo. Ug kadtong wala magsusi sa Kasulatan sa ilang kaugalingon nabusog na sa pagdawat sa mga nahibaw-an nga uyon sa ilang mga tinguha. Tungud sa katarungan nga mga bakak. sa mga susugilanon sa mga amahan, ug sa kagamhanan sa iglesia, daghan ang nagtinguha sa pagwala sa kamatuoran. Ang iyang mananabang nagdangop sa ilang Biblia sa paglaban sa wala ma-usab nga ikaupat ka sugo. Ang mapailubon nga mga tawo nga nabaksan sa pulong sa kamatuoran, nakahimo sa pagbatok sa mga ataki sa mga maalam nga mga tawo, nga kini sila, sa daku nga kahibulong ug kasuko, nakita nga ang ilang kaayo sa pagpamulong nga bakak nga mga katarungan walay gahum batok sa yano ug matul id nga mga katarungan sa mga tawo nga batid sa Kasulatan kay sa mga limbong nga ilang nahibaw-an sa tunghaan. {ADA 314.1}

Sa walay mga pagpamatuod sa Biblia nga favor kanila, daghan sa mga walay kalaay nagpadayon sa pagsugyot nga kinalimtan kon giunsa ang paggamit sa mao nga katarungan sa pagbatok kang Kristo ug sa Iyang mga tinon-an, — “Ngano nga wala masabut sa atong mga kadagkuan nga mga tawo kining pangutana mahitungud sa Sabado? Apan diotay lamang ang nagatoo sama sa imong pagtoo. Dili man mahimo nga ikaw matarung, ug ang tanan nga mga tawo’ng maalam sa kalibutan nangasayop. {ADA 314.2}

Sa pagprueba nianang katarungan kinahanglan lamang ang pagpahayag sa mga pagtulon-an sa Kasulatan ug sa estorya, sa pagdumala sa Dios sa Iyang mga tawo sa tanan nga panahon. Ang Dios nagatrabaho niadtong namati ug nagtuman sa Iyang tingug, niadtong gusto, kon kinahanglan man magsulti sa dili matamis nga kamatuoran, niadtong walay kahadlok sa pagbadlong sa popular nga sala. Ang katarungan ngano Siya sa makadaghan wala magapili sa mga maalam ug may hataas nga kahimtangan nga mga tawo sa pagdumala sa bulohaton sa pagusab, mao kay kini sila nagasalig sa ilang pagtulon-an ug mga hunahuna ug mga paagi sa teologia, ug wala magabati sa kinahanglan nga pagatudloan sa Dios. Kadto lamang nga adunay kaugalingon nga koneksyon sa Tuburan sa kaalam ang takus makasabut kon makapasabut sa Kasulatan. Ang mga tawo nga diotay lamang kaayo hikat-onan sa tunghaan mao usahay ang ginatawag sa pagpahayag sa kamatuoran, dili tungud kay sila walay kaalam, kon dili tungud kay sila dili nabusog sa kauga¬lingon nga pagtulon-an sa Dios. Nakatoon sila sa tunghaan ni Kristo, ug ang ilang pagkamapaubsanon ug pagkamatinumanon nakahimo kanilang daku. Sa paghatag kanila sa kaalam sa Iyang kamatuoran, ang Dios naghatag kanila

‘g dungug, nga kon itandi sa iyang kadungganan sa kalibutan ug pagkadaku nga tawhanon wala siya’y bili. {ADA 314.3}

Ang Pagbatok

Karon, ingon niadtong unang panahon, ang pagpahayag sa kamatuoran nga nagabadlong sa mga sala ug mga kasaypanan sa panahon, magapukaw sa mga nagbatok. “Kay ang tanan nga nagabuhat sa mangil-ad nagadumot sa kahayag, ni magaduol sa kahayag, aron dili pagbadlongon ang ilang mga buhat.”8 Sa pagtan-aw sa mga tawo nga dili sila makahimo sa ilang gitindugan tungud sa Kasulatan, daghan ang nagtinguha kaniya sa tanang simpalad, ug sa usa ka dautang espiritu gi-ataki ang karakter ug tinguha niadtong mga nagatindog sa paglaban sa dili inila nga kamatuoran. Kana mao gihapon nga mga sundanan nga gisunod sa tanan nga panahon. Si Elias gitawag nga magsasamok sa Israel, si Jeremias mabudhion, si San Pablo naghugaw sa simbahan. Gikan nianang adlawa hangtud karon, kadtong mga nanagsunod sa kamatuoran gipasanginlan nga ingon nga manggugubut, erehes ug magsasamok sa iglesia. {ADA 315.1}

Tungud niini, unsa ang katungdanan sa mga magwawali sa kamatuoran? Moingon na ba lamang siya nga ang kamatuoran

dili kinahanglan ipanudlo, tungud kay sa makadaghan ang mosamput mao hinoon lamang ang paghimo sa mga tawo sa paglikay kon sa pagsupak sa iyang ginatudlo? Dili, bisan kini magaagda sa pagsupak, sama sa unang mga reformador, wala siya’y katarungan sa pagtago sa gipamatud-an sa pulong sa Dios. Ang mga pahayag sa pagtoo nga nahimo sa mga balaan ug mga martir gisulat nga sa kaayohan niadtong mga naulahi nga mga kaliwatan. Kadtong buhi’ng sulondan sa pagkabalaan ug malig-on nga kaputli miabut aron sa paghatag kaisug niadtong gipatawag karon sa pagtindug ingon nga saksi alang sa Dios. Nadawat nila ang grasya ug kamatuoran, dili nga sa ila lamang kaugalingon, kondili nga tungud kanila, ang kaalam sa Dios igapasidlak sa yuta. Naghatag ba ang Dios sa kahayag sa Iyang mga alagad niini nga kaliwatan? Unya ila usab nga iga-iwag sa kalibutan. {ADA 315.2}

Kaniadto, ang Dios nag-asoy sa usa nga magsulti sa Iyang ngalan, “Apan ang balay sa Israel dili mamati kanimo, kay dili sila mamati kanako.” Walay sapayan Siya nag-ingon, “Isulti mo kanila ang akong mga pulong, kon mamati sila kon dili mamati, kay sila labing masukolon.” 99 Ezak. 3:7; 2:7) Sa mga alagad sa Dios niini nga panahon gihatag ang sugo, “Ipataas ang imong tingug sama sa budyong, ug ipahayag sa akong lungsod ang ilang mga kalapasan, ug sa balay ni Jakob ang ilang kasal anan.”10 {ADA 316.1}

Sumala sa dangaton sa iyang mga kahigayonan, ang tagsatagsa nga nakabaton sa kahayag sa kamatuoran anaa sa ilalom sa mao man nga solemne ug kahadlokan nga katungdanan ingon niadtong mga manalagna sa Israel, nga giabutan sa pulong sa Dios, nga nagaingon: “Busa, Oh Anak sa tawo, ako nagabutang kanimo ug usa ka magbalantay sa balay ni Israel; busa ikaw makabati sa pulong sa akong baba, ug magapasidaan kanila gikan kanako. Kon ako

maga-ingon sa dautan, Oh dautan nga tawo, ikaw sa walay duhaduha mamatay; kon ikaw dili mosulti sa pasidaan sa dautan gikan sa iyang agi-anan, kanang tawo nga dautan mamatay sa iyang pagkadautan; apan ang iyang dugo kinahanglanon ko diha sa imong kamot. Ugaling kon nagapasidaan sa dautan sa iyang dalan sa pagbiya gikan sa iyang agi-anan, siya mamatay sa iyang pagkadautan; apan ikaw nagluwas sa imong kalag."11 {ADA 316.2}

Ang daku nga kakulian sa pagbaton ug sa pagsabwag sa kamatuoran, mao ang kamatuoran nga nagasakup kaniya sa kalisdanan ug sudya. Kini mao lamang ang katarungan batok sa kamatuoran nga dili mahimo, sa iyang mga manlalaban sa pagprueba. Apan kini wala magsanta sa mga matuod nga mga sumosunod ni Kristo. Siya wala magahulat sa kamatuoran nga mahimong popular. Sa nabati nila ang ilang katungdanan, ilang gidawat sa daku nga pagpanghunahuna ang krus, ug uban kang apostol Pablo nga "ang among magaan nga kagul-anan, nga hamubo lamang nagbuhat kanamo ug labaw pa gayud nga kahalangdon, ug pagkawalay katapusang kabug-aton sa himaya;"12 kauban sa usa ka panahon nga miagi, "nga gipakamahal niya ang pagkatalamayon ni Kristo kay sa mga kabahandian nga labing dagku sa mga bahandi sa Egipto."13 {ADA 317.1}

Bisan kon unsa ang ilang pagatohoan, kadto lamang kasingkasing nagaalagad sa kalibutan mao ang nagagawi sa politika kay sa pagtuman sa patukoranan sa tinohoan. Kinahanglan natong pilion ang matarung tungud kay matarung, ug itugyan ang mga sangputanan sa Dios. Ang mga tawo nga adunay principio, pagtoo, ug mga walay kahadlok sa matarung, nakautang ang kalibutan sa iyang daku nga pag-usab. Tungud sa maong mga tawo ang bulohaton sa pagusab niini nga panahon pagapadayonon sa unahan. {ADA 317.2}

Mao kini ang gisulti sa Ginoo: "Patalinghugi kanako, kamo nga nanagpanghibalo sa katarungan, ang lungsud nga sa iyang kasingkasing anaa ang akong balaod, avaw ninyo kahadloki ang pagsaway sa mga tawo, ni mangaluya kamo tungud sa ilang pagbiaybiay. Kay ang bokbok mokaon kanila sama sa usa ka sapot, ug ang ulod mokaon kanila sama sa balhibo sa karnero; apan ang akong katarungan magakanunay gihapon, ug ang akong kaluwasan sa tanang mga kaliwatan."14 {ADA 317.3}

Kapitulo 28 - Ang hukom investigativa

AKO nakakita hangtud ang mga trono gibutang, ug Siya sa mga karaang adlaw naglingkod, ang ilang mga bisti maputi ingon sa niebe, ug ang buhok sa Iyang ulo sama sa lonlon balhibo sa karnero; ang iyang trono sama sa nagadilaab nga siga, ug ang mga ligid niana sama sa nagasiga nga kalayo. Ang sapa nga kalayo migula gikan sa iyang atubangan: mga libo ka mga libo nagaalagad Kaniya, ug napulo ka libo ka napulo ka libo sa iyang atubangan: ang paghukom gipahamutang, ug ang mga basahon gi-ablihan."1 {ADA 318.1}

Dinhi gipahayag sa panan-awon sa manalagna ang daku ug solemne nga adlaw kon ang mga kinaiya (karacter) ug ang kinabuhi sa mga tawo magaagi sa pagsusi sa atubangan sa Maghuhukom sa tibook nga yuta, ug sa tagsatagsa ka tawo igahahatag "sumala sa iyang mga binuhatan." Ang Tigulang sa mga adlaw mao ang Dios Amahan. Ang salmista nag-ingon, "Sa wala pa mahimo ang mga bukid, kun gibuhat mo ang yuta ug ang kalibutan, sukad sa katuigan hangtud sa katuigan ikaw mao ang Dios."2 Mao Siya, ang tuburan sa tanan nga kinabuhi, ug tuburan sa tanan nga kasugoan, ang magalingkod sa hukmanan. Ug ang balaan nga manolonda, ingon nga magaalagad ug mga saksi, nga may gidaghanon "napulo ka libo ka mga napulo ka libo, ug linibo ka mga linibo," nagatambong niining daku nga hukmanan. {ADA 318.2}

Si Kristo sa Atubangan sa Amahan

"Ako nakakita sa mga panan-awon sa gabii, ug tan-awa, usa ka ingon sa Anak sa tawo migula uban sa mga panganod sa langit, ug miduol kaniya sa mga karaang adlaw, ug ilang gidala siya haduol sa atubangan niya. Ug gibatag kaniya ang kagamhanan, ug himaya ug ginharian nga ang tanang mga tawo, mga nasud ug mga pinulongan magasilbi kaniya. Ang iyang paggahum maoy walay katapusang paggahum, nga dili moagi, ug ang iyang gingharian dili mabungkag."3 {ADA 319.1}

Ang pagbalik ni Kristo nga gisaysay dinhi dili mao ang Iyang ikaduhang pag-anhi sa yuta. Miadto Siya sa Tigulang sa mga adlaw sa langit sa pagdawat sa kagamhanan, ug himaya, ug usa ka ginharian, nga igahatag kaniya sa katapusan sa Iyang bulohaton sama nga usa ka mananabang. Mao kini ang pagbalik, ug dili ang Iyang ikaduhang pag-anhi dinhi sa yuta, ang gitagna nga mahitabu sa katapusan sa 2300 ka mga adlaw sa 1844. Tinambongan sa langitnon nga mga ma¬nolonda, ang atong labing Gipakataas nga Sacerdote misulod sa lugar nga labing balaan gayud, ug didto nagpahayag sa atubangan sa Dios, sa pagsulod sa katapusang bulohaton sa Iyang pag-alagad tungud sa tawo, — sa pagbuhat sa buloha-ton sa paghukom sa pagsusi ug sa paghimo sa pasig-uli niad¬tong tanang nakita nga takus sa iyang ikaayo. {ADA 319.2}

Sa landong nga pag-alagad sa yuta, kadto lamang mga nagaduol sa atubangan sa Dios nga nagahinulsul ug nagkompisal sa ilang mga sala, tungud sa dugo sa halad sa sala, mao ang dad-on sa santuaryo, ug kini sila mao ang may bahin sa pag-alagad sa adlaw sa pagpasig-uli. Busa

sa dakung adlaw sa katapusan nga hukom ug pagpasig-uli, ang mga kaso lamang pagailhon mao kadtong mga kaso sa mga tawo nga nagapasumosunod sa Dios. Ang paghukom sa mga dautan usa ka lain nga bulohaton, ug mahitabu sa ulahi nga panahon. “Kay kon mao na ang panahon, nga pagasugdan ang paghukom sa balay sa Dios; ug kanato magsugod, unsay katapusan niadtong mga dili masinugtanon sa Maayong Balita sa Dios?”4 {ADA 319.3}

Ang mga Nahasulat Maghatag Husay sa Paghukom

Ang mga basahon nga gipanulatan sa langit, nga gisulatan sa mga ngalan ug mga binubatan sa mga tawo, mao ang magahatag ug husay sa paghukom. Si manalagna Daniel nagingon, “Ang hukom gisugdan, ug ang mga basahon giablihan.” Ang revelador nga nagansoy sa mao man nga pananawon nagdugang. “Ug gipamuklad ang mga basahon; ug gibuklad ang usa usab ka basahon, nga mao ang sa kinabuhi; ug gipanghukman ang mga minatay ingon sa ilang mga buhat, tungud sa mga butang nga nahasulat sa mga basahon.”5 {ADA 320.1}

Ang basahon sa kinabuhi gisulatan sa mga ngalan sa ta¬nan nga nakasulod sa pag-alagad sa Dios. Si Jesus nagsugo sa Iyang mga tinon-an, “Managkalipay kamo, nga ang inyong mga ngalan nahasulat sa langit.”6 Si San Pablo nagsulti sa iyang mga kauban magbubuhat nga matinumanon, “nga ang ilang mga ngalan anaa sa basahon sa kinabuhi.”7 Si Daniel nga naglantaw sa unahan sa “panahon sa kalisdanan nga wala pa gayud mahatabu sukad nga may usa ka nasud,” nagasulti nga ang mga tawo sa Dios pagaluwason. “bisan kinsa nga makita sa basahon.” Ug ang revelador miingon nga ang makasulod lamang sa lungsod sa Dios mao kadtong kansang mga ngalan “nahasulat sa basahon sa kinabuhi sa Kordero.”8 {ADA 320.2}

Ang “basahon nga handumanan” gisulat sa atubangan sa Dios, ug kaniya nahasulat ang mga maayo nga mga binuhatan sa nagakahadlok kang Jehova, ug sa nagamahal sa Iyang ngalan.9 Ang ilang mga pulong sa pagtoo, ang ilang mga buhat sa paghigugma, ginasulat sa langit. Si Nehemias nag-ingon niini sa iyang pagsulti, “Hinumdumi ako, oh Dios ko . . . ug ayaw pagpapasa ang akong mga maayong buhat nga akong nabuhat sa balay sa akong Dios.”10 Sa basahon sa handumanan sa Dios ang tagsatagsa ka buhat sa katarungan dili hikalimtan. Didto ang tagsatagsa ka panulay nga gisuklan, ang tagsatagsa ka dautan nga nadaug, ang tagsatagsa ka pulong sa kalooy nga gipahayag, gisulat sa dili masayop. Ug ang tagsatagsa ka buhat sa paghalad, tagsatagsa ka pag-antus ug kasubo nga naantus tungud kang Kristo, ginasulat. Ang salmista nag-ingon, “Ang akong mga pagkalagiw giisip mo; ibutang mo ang akong mga luha sa imong botelya; wala ba sila sa imong basahon.”11 {ADA 320.3}

Aduna man usab ang mga tala-an sa mga sala sa tawo. “Kay pagadad-on sa Dios ang tanan nga tinago nga mga butang, bisan kini maayo, kun bisan kini dautan.” “Ang tanang pulong nga walay pulos nga gipamulong sa mga tawo, magahatag sila sa husay sa adlaw sa paghukom.” Ang Manluluwas nag-ingon, “Kay tungud sa imong mga pulong pagapakamatarungon ka, ug tungud sa imong mga pulong pagahukman ka sa silot.”12 Ang mga tinago nga mga tinguha ug mga tuyo sa hunahuna magapakita nga walay sayop sa kasulatan; kay ang Dios, “maga-iwag usab niadtong natago sa mangitngit, ug magapahayag

sa mga tuyo sa mga kasingkasing." "Tan-awa, kini ania nahasulat sa akong atubangan," ang kaugalingong mga kasal-anan, ug tipon ang mga kasalanan sa inyong mga ginikanan, nagingon si Jehova." {ADA 321.1}

Ang binuhatan sa tagsatagsa ka tawo magaagi sa atubangan sa Dios, ug nahasulat sa matinumanon o sa dili matinumanon. Sa atbang sa tagsatagsa ka ngalan sa mga basahon sa langit gisulat, sa makahahadlok gayud nga pagkasibu, ang tagsatagsa ka pulong nga sayop, ang tagsatagsa ka buhat sa kahakug, ang tagsatagsa ka katungdanan nga wala matuman, ug ang tagsatagsa ka sala nga tinago, uban sa tanan nga mga limbong. Ang pasidaan kun pagbadlong nga gipadala sa langit nga gisalikway, ang mga takna nga giusikan, ang mga kahigayonan nga dili gipahamuslan, ang mga influencia nga nahimo niya sa kaayohan o sa kadautan, uban sa iyang daku nga sangputanan, tanan nahasulat sa manolonda nga magsusulat. {ADA 321.2}

Ang Balaod sa Dios mao ang Sumbanan

Ang balaod sa Dios mao ang sumbanan sa mga kinaiya (karakter) ug kinabuhi sa tawo sa paghukom. Ang maalam nga si Solomon miingon: "Kahadluki ang Dios, ug bantaye ang iyang mga sugo; kay kini mao ang tibook katungdanan sa tawo. Kay pagadad-on sa Dios ang tanan nga mga buhat sa hukmanan."13 Si apostol Jakobo nagtambag sa iyang mga igsoon nga nagaingon, "Magsulti kamo ug managbuhat kamo, ingon sa mga tawo nga pagahukman sa usa ka balaod sa kagawasan."14 {ADA 322.1}

Kadtong mga tawo nga gipakatakus sa paghukom adunay bahin sa pagbanhaw sa mga matarung. Si Jesus nag-ingon, "ang mga pagapakatakuson sa pagdangat niadto nga panahon, ug sa pagkabanhaw sa mga minatay, kay masama sila sa mga manolonda; ug mga anak sa Dios, kon sila mga anak sa pagkabanhaw."15 Ug siya nagpamatuod pag-usab nga kadtong "nagahimo ug maayo" magagowa "sa pagkabanhaw nga sa kinabuhi."16 Ang mga minatay matarung dili pa pagabanhawon hangtud matapus ang paghukom nga sila natiman-an nga takus "sa pagkabanhaw nga sa kinabuhi." Busa dili sila makatambong sa ilang kaugalingon sa hukmanan kon pagahukman ang rekord sa ilang mga buhat ug hukman sa ilang mga binuhatan. Si Jesus magapahayag ingon nga ilang Mananabang, sa pag-ampo tungud sa ilang kaayohan sa atubangan sa Dios. "Apan kon may uban nga nakasala, may Manlalaban kita sa Amahan, si Jesukristo nga matarung."17 Kay si Kristo wala sumulod sa lugar nga balaan gayud, nga gibuhat sa mga kamot, nga usa ka landong sa matuod, kondili nga sa langit gayud, sa pagpadayag niya karon, tungud ka¬nato, sa atubangan sa Dios. "Tungud niana arang usab siya makaluwas sa tanang mga nagaduol tungud kaniya sa Dios kay nagapuyo gihapon sa paglaban alang kanila."18 {ADA 322.2}

Ang Labing Daku nga Hukom

Sa gibuksan ang mga basahon nga sinulatan sa atubangan sa hukmanan, ang kinabuhi sa tanan nga nagatoo kang Jesus paga sublion sa atubangan sa Dios. Sugdon niadtong unang

mga tawo nga nagkinabuhi sa yuta, ang atong Mananabang magapahayag sa mga binuhatan sa tagsatagsa ka kaliwatan nga nanagsunodsunod ug matapus sa mga buhi, ang tagsatagsa ka ngalan paganganlan, ang tagsatagsa ka buhat ginasusi sa matinumanon. Adunay mga ngalan nga ginadawat, ug may mga ngalan nga gisalikway. Kon adunay sala nga nahibilin sa basahon sa mga binuhatan, nga wala kahinulsuli ug mapasaylo, ang ilang ngalan panason sa basahon sa kinabuhi, ug ang rekord sa ilang mga maayong buhat pagapapason gikan sa basahon sa handumanan. Ang Dios nag-ingon kang Moises, "Ang makasala batok kanako, kini siya pagapalaon ko sa akong basahon."19 Ug si manalagna Ezekiel miingon, "Apan kon ang matarung motalikod gikan sa iyang pagkamatarung, ug magahimo ug dautan, ang tanan niyang katarung nga iyang gihimo dili pagahisgutan."20 {ADA 323.1}

Ang tanan nga nagahinulsul matuod sa ilang mga sala, ug tungud sa pagtoo nagdawat sa dugo ni Kristo ingon nga nagapasig-uli'ng halad, makadawat sa pasaylo nga nahasulat batok sa ilang mga ngalan sa mga basahon sa langit; tungud kay sila maga-umalambit sa katarungan ni Kristo, ug ang ilang mga karakter nahiuyon sa mga balaod sa Dios, ang ilang mga sala pagapalaon, ug sila sa ilang kaugalingon pagaisipon nga mga takus sa kinabuhi nga walay katapusan. Ang Dios nagasulti tungud kang manalagna Isaias, "Ako bisan ako, mao man siya nga nagapadala sa imong mga kalapasan tungud sa akong kaugalingon; ug dili ako mahinumdum sa imong mga sala."21 Si Jesus nag-ingon, "Ang makadaug pagasul-uban sa mga bisti nga maputi ug dili ko pagapalaon ang iyang ngalan sa basahon sa kinabuhi; ug igatug-an ko ang iyang ngalan sa atubangan sa akong Amahan ug sa iyang mga manolonda." "Busa ngani bisan kinsa kadto nga magasugid sa akong ngalan sa atubangan sa mga tawo, ako magasugid usab kaniya sa atubangan sa akong Amahan, nga anaa sa mga langit."22 {ADA 323.2}

Ang halalom kaayo nga interes nga gipakita sa taliwala sa mga tawo sa paghukom sa yutan-on nga hukmanan nagapahayag lamang sa diotay interes nga makita sa langitnon nga hukmanan kon ang mga ngalan nga nahasulat sa basahon sa kinabuhi mag-abut sa pagsusi sa atubangan sa Maghuhukom sa Li book nga yuta. Ang langitnon nga Manlalaban nagapahayag sa pag-ampo nga ang tanang nadaug tungud sa pagtoo sa Iyang dugo, ang ilang pagkamakasasala pagapasayloon, aron nga mahiuli sila sa ilang puloy-anan sa Eden, ug purongpurongan sa manununod kauban Niya sa "nahauna nga ginharian."23 Si Satanas, sa daku niyang tinguha sa paglimbong ug pagpanulay sa atong katawohan, naghunahuna sa pagsanta sa langitnon nga piano sa pagbuhat sa tawo; apan si Kristo nagapangayo karon nga kining piano pagatumanon, sama lamang nga ang tawo wala makasala. Nangayo Siya alang sa Iyang mga tawo dili lamang sa pasaylo ug pagkamatarung bug-os ug himpit, kondili sa pakigbahin sa Iyang kahimayaan ug sa lingkoranan sa Iyang kahimayaan ug sa lingkoranan sa Iyang trono. {ADA 324.1}

Ang Magsusumbong

Sa naga-ampo si Jesus alang niadtong mga takus makaambit sa Iyang grasia, gisumbong sila ni Satanas sa atubangan sa Dios nga mga makasasala. Ang daku nga malimbongon nagtinguha sa pagdala kanila sa pagkadili matinuhoon, sa pagwala sa ilang pagsalig sa Dios, sa pagpabulag sa ilang kaugalingon sa Iyang gugma, ug sa pagpalapas sa Iyang sugo. Karon magatudlo siya sa ilang binuhatan sa kinabuhi, sa sayop sa ilang kinaiya (karakter), ang ilang pagkadili sama kang Kristo, nga nagboong sa dungog sa ilang Manunubos, sa tanan nga mga sala nga gisulay niya kanila sa pagbuhat, ug tungud niini giangkon niya sila nga iyang mga sakop. {ADA 324.2}

Gimatuod ni Jesus ang ilang mga sala, apan gipakita niya ang ilang pagka mahinulsulon ug pagtoo ug hatagan sila sa pasaylo, Iyang gituybo ang Iyang nasamad nga mga kamot sa atu¬bangan sa Amahan ug sa balaan nga mga manolonda nga nagaingon, “Naila ko ang ilang mga ngalan. Gipatik ko sila sa mga palad sa akong mga kamot.” {ADA 325.1}

Ang Takna sa Pagsusi

Ang bulohaton sa paghukom sa pagsusi ug sa pagpamalá sa mga sala seguro nga matuman sa dili pa ang ikaduhang paganhi sa Ginoo. Sanglit kay ang mga minatay pagahukman ingon sa mga nahisulat sa mga basahon, dili mahimo nga ang sala sa mga tawo pagapalaon hangtud nga matapus ang paghukom sa pagsusi sa ilang mga binuhatan. Apan si apostol Pedro nagingon sa mahayag nga ang mga sala sa mga tomotoo pagapalaon kon “moabut ang mga panahon sa kahamugaya gikan sa atubangan sa Ginoo; ug pagasugoon niya si Jesukristo.”24 Kon masera ang paghukom investigativa, si Kristo maga-abut ug ang Iyang balus ka-uban Niya sa paghatag sa tagsatagsa ka tawo sumala sa iyang mga binuhatan. {ADA 325.2}

Sa landong nga bulohaton ang gipakataas nga sacerdote, tapus na Niya mahimo ang pagpasig-uli tungud sa Israel, mogowa ug pagapanalanginan ang katilingban. Mao man si Kristo, sa pagsera sa Iyang bulohaton sama nga usa ka mananabang, mopakita “sa walay sala sa mga nagahulat Kaniya sa kaluwasan,”25 sa pagpanalangin sa Iyang nanaghulat nga mga tawo sa kinabuhi nga walay katapusan. Ingon nga ang sacerdote, sa iyang pagkuha sa mga sala gikan sa santuaryo, ikompisal niya sila sa ulo sa kanding kang Asasel, mao man si Kristo magabutang niining tanang mga sala sa ibabao ni Satanas ang magtutukod ug magsusugyot sa sala. Ang kanding ni Asasel nga nagdala sa sala sa Israel, ipadala sa halayo “sa yuta nga walay nagapuyo;”26 mao man si Satanas, nga magadala sa pagkadautan sa sala nga iyang gipamuhat sa mga tawo sa Dios, sa sulod sa usa ka libo ka tuig pagabilanggoon sa yuta, nga sa mao nga panahon awa-aw, walay mga pumupoyo, ug sa katapusan magaantus siya sa bug-os nga silot sa sala sa kalayo nga magalaglag sa tanan nga mga dautan. Busa ang dakung piano sa pagpanubos makadangat sa iyang katumanan sa dautan. {ADA 325.3}

Sa panahon nga gitudlo sa paghukom — sa katapusan sa 2300 ka mga adlaw, sa tuig 1844 — ang pagsusi nagsugod ug ang pagpamalá sa mga sala. Ang tanan nga midawat sa ilang kaugalingon sa ngalan ni Kristo magaagi sa labing mabinantayon nga pagsusi. Buhi ug mga

patay silang tanan pagahukman “sumala sa ilang mga binuhatan, tungud sa mga butang nga nahasulat sa mga basahon.” {ADA 326.1}

Ang mga sala nga wala kahinulsuli ug isikway dili pagapasayloon, ug dili pagapalaon sa basahon nga gisulatan kaniya, kondili magpabilin sa pagpamatuod batuk sa makasasala sa ad¬law sa Dios. Tingali nahimo niya ang iyang dautan nga buhat sa kahayag sa adlaw kun sa kangitngit sa kagabhion; apan sila pagabuksan ug ipahayag sa atubangan niadtong Usa nga atong pagahatagan sa husay sa tanan. Ang mga manolonda sa Dios nagpamatuod sa tagsatagsa ka sala, ug ilang igasulat sa dili masalaypon. Tingali natago ang sala, gilimod, ginatabunan gikan sa amahan, sa inahan, sa asawa, sa mga kabataan, ug sa mga ka-uban; nga walay bisan kinsa makahunahuna bisan diotay nga katahap kondili ang tagbuhat lamang sa sala; apan nabuksan sila sa atubangan sa mga pumopoyo sa langit. Ang kangitngit. sa labing madulom nga gabii, ang tinago gayud sa tanang limbong nga mga buhat, dili pa igo nga makatabon sa bisan usa ka hunahuna gikan sa salabutan sa Walay Katapusan. Ang Dios adunay hingpit nga sinulat sa tagsatagsa ka buhat nga dili matarung. Dili Siya ka limbungan sa dagway sa pagkadiosnon. Dili Siya masayop sa pagsusi sa mga kinaiya (karakter). Ang mga tawo tingali ka limbungan niadtong mga dautan ug kasingkasing, apan ang Dios nagatugkad sa tanan nga mga tinago, ug makabasa sa sulod nga kinabuhi. {ADA 326.2}

Daw unsa ka solomne nga hunahunaon! Ang adlaw sunod sa usa ka adlaw nga naga paingon ngadto sa walay katapusan, nagadala sa iyang lulan sa mga kaagi alang sa mga basahon sa langit. Ang mga pulong nga igabungat sa makausa, ang mag buhat nga nahimo sa makausa, dili mabakwi. Ang mga manolonda nagsulat sa tanan nga maayo ug dautan. Ang labing dakung mananaog sa yuta dili makapabalik sa mga sinulat sa bisan usa lamang ka adlaw. Ang atong mga buhat, ang atong mga pulong, bisan pa ang atong labing tinago nga mga hunahuna, adunay iyang kabug-at nga magapaila sa atong umaabut nga kapalaran alang sa kaayohan kon sa kahimarautan. Bisan ato silang hikalimtan, magahatag sila sa pagpamatuod sa pagkamatarung kon sa paglaglag. {ADA 326.3}

Ingon nga ang mga panagway sa nawong mahuwad sa labing hingpit sa mahinlo nga plaka sa artista, mao man ang mga kinaiya sa matinumanon gihuwad didto sa mga basahon sa kahitas-an. Apan daw unsa ka diotay ang kamingaw, ang gibati mahatungud niana nga sinulat nga ihibalag sa panan-aw sa langitnong mga binuhat. Kon pananglit ang tabon nga nagatabon sa makita nga dapit ug sa dili makita nga kalibutan malukut ug ang mga anak sa mga tawo makakita sa mga manolonda nga nagasulat sa tagsatagsa ka pulong ug buhat, nga ilang pagaatubangon sa adlaw sa paghukom, pila kaha ka mga pulong nga nagagowa sa atong mga ngabil sa matag-adlaw ang kapugngan nga dili igasulti; pila unta ka mga buhat ang dili pagabuhaton. {ADA 327.1}

“Ang nagatago sa iyang paglapas dili magauswag; apan bisan kinsa nga magatug-an ug magabiya sa iyang sala, modawat sa kalooy.”27Kon kadtong mga nagatago ug nagapamalibad sa ilang mga kasaypanan makakita kon unsa ang kalipay ni Satanas kanila, daw unsa ang ilang

kaulaw kang Kristo ug sa mga balaan nga manolonda sa ilang mga buhat, magakompisal dayon sila ug magasikway sa ilang mga sala. Tungud sa mga apan sa kinaiya, si Satanas magapatigayon sa paggahum sa tibook nga salabutan ug nahibaloan niya nga kon kini nga mga apana pagahuptan gihapon, makadaug siya. Busa nagatinguha siya sa pagpadayon sa paglimbong sa mga sumosunod ni Kristo tungud sa iyang makamamatay nga limbong nga dili mahimo sa tawo ang pagdaug. Apan si Jesus magaampo tungud kanila sa Iyang nasamdan nga mga kamot, sa Iyang napangus nga lawas, ug Siya nagasulti sa tanan nga buot magasunod Kaniya. “Ang akong grasya igo kanimo.”28 “Isangon ninyo ang akong yugo, ug managtoon kamo kanako, kay ako mao ang maaghop ug mapaubsanon sa kasingkasing ug makakaplag kamo sa kapahulayan sa inyong mga kalag. Kay ang akong yugo moangay ug magaan ang akong dala.”29 Busa walay maghunahuna nga ang ilang mga kasaypanan dili katambalan. Ang Dios magahatag sa pagtoo ug grasya sa pagdaug kanila. {ADA 327.2}

Ang Usa ka Panahon nga Solemne

Nagapuyo na kita karon sa labing daku nga adlaw sa pagpasig-uli. Sa landong nga bulohaton, samtang nagahimo sa katumbasan ang gipakahataas nga sacerdote sa Israel, ang tanan gikinahanglan sa pagpasubo sa ilang kalag tungud sa paghinulsul sa sala sa atubangan sa Dios, tingali pagaputlan sila gikan sa iyang mga tawo. Sa mao man nga paagi, ang tanan nga buot nga ang ilang mga ngalan magpabilin sa basahon sa kinabuhi, gidapit karon, niining diotay na lamang nga mga adlaw nga nahibilin sa atong kaluwasan, magpaubos sa ilang mga kalag sa atubangan sa Dios tungud sa pagsubo sa ilang sala ug maghinulsul. Kinahanglan nga adunay halalom, matinumanon nga pagsusi sa kasingkasing. Ang tiawtiaw nga espiritu, ang dili matarung nga gawi nga ginahuptan sa kadaghanan nga mga nagapaka Kristohanon karon kinalianglan igasikway. Adunay masingkamuton nga pagpakig-away sa atubangan sa tanan nga buot magadaug sa mga dautan nga mga tinguha nga nagatinguha sa paggahum. Ang buhat sa pag-andam bulohaton sa tagsatagsa. Dili kita maluwas nga pinundokpundok. Ang kaputli ug ang pagkamatinuhoon sa usa dili makatabon sa mga kakulangan sa paggawi sa uban. Bisan ang tanan nga mga nasud magaagi sa paghukom sa atubangan sa Dios, apan Siya magasusi gayud sa buhat sa tagsatagsa sa labing matul-id ingon nga walay laing binuhat sa ibabaw sa yuta. Ang tagsatagsa pagasulayan, ug makita nga walay buling kon kunot o sa bisan unsa nga butang nga ingon niana. Makahinuklog gayud ang mga talan-awon nga katakip sa katapusan nga bulohaton sa pagpasig-uli. Mapuslanon ang kahimuot nga nahilakip kaniya. Ang paghukom nagapadayon karon sa santuaryo sa langit. Sa sulod sa daghang mga tuig kini nga bulohaton nagpadayon. Sa dili madugay — walay usa nga mahibalo kon unsa ka dali magaabut kini sa paghukum sa mga buhi. Sa makalilisang nga atubangan sa Dios ang atong mga kinabuhi pagahukman. Niini nga panahon labaw sa tanang butang, ang tagsatagsa ka kalag kinahanglan sa pagpatalinghog sa tambag sa Manluluwas, “magmatngon kamo, ug managtukaw, ug manag-ampo; kay wala ninyo hibaloi kon anus-a ang panahon.”30 “Ug kon dili ka magtukaw, moanhi ako kanimo nga ingon sa kawatan, ug dili mo hibaloan kon unsang orasa ang igaanhi ko kanimo.”31 {ADA 328.1}

Ang Katapusang Sugo

Kon matapus na ang bulohaton sa paghukom, ang katapu¬san sa tanan mahusay na, alang sa kinabuhi kun sa kamatayon. Ang adlaw sa kaluwasan matapus sa hamubo nga panahon sa dili pa ang pagpakita sa Ginoo sa panganud sa mga langit. Si Kristo sa Bugna, nga nagalantaw sa unahan nianang panahona, miingon: “Ang dili matarung, magadilimatarung pa ; ug ang maliugaw, magamahugaw pa ; ug ang matarung magamatarung pa ; ug ang maputli pagaputlion pa. Ania karon, nga moanhi ako sa madali, ug ang akong balus ka-uban nako sa paghatag sa tag¬satagsa ingon sa iyang buhat.”32 {ADA 329.1}

Ang mga matarung ug mga dautan magakinabuhi gihapon sa yuta sa ilang mamalatyong nga kahimtang, — ang mga tawo magakaon ug magainum, magatanum ug magatukod sa mga balay, ang tanan walay kalibutan nga ang katapusan ag ang dili mausab nga sugo gipaguwa na sa santuaryo sa itaas. Sa wala pa ang lunop, sa tapus na makasulod si Noe sa arka gitakpan siya sa Dios sa sulod sa arka, ug ang mga dili diosnon, sa gawas, apan sa sulod sa pito ka adlaw ang mga tawo, nga wala mahibalo nga ang ilang kalaglagan na-arreglar na, nagpadayon sa walay pagtagad sa pagpatuyang sa kalingawan sulod sa ilang kinabuhi, pagbiaybiay sa magaabut nga paghukom. “Busa.” miingon ang Manluluwas, “maga mao man kini ang pagbalik sa Anak sa tawo.”33 Sa mahilom nga walay nahibalo sama sa usa ka kawatan sa kagabhion, ang nahatudlo nga takna magaabut nga magapaila sa palaabuton sa tagsatagsa ka tawo, ang katapusan nga pagkuha sa kalooy nga gitanyag sa makasasala nga mga tawo. {ADA 329.2}

“Ngani managtukaw kamo, tingali ug umabot sa kalit, ug hikit-an kamo, nga nagakatulog.”34 Makalilisang ang kahimtang niadtong nagakaluya sa ilang pagtukaw, ug nagliso ngadto sa mga pahaylo sa kalibutan. Samtang ang tawo nga magpapatigayon napuno sa handum sa pagpangita sa salapi, samtang ang mga mahigugmaon sa kalingawan nagapatuyang sa pagpangita niini, samtang ang mga anak nga babaye sa urog nagapahimutang sa dayandayan sa ilang mga bag-ong urog, —tingali ang Maghuhukom sa tibuok kalibutan nagapakanaug sa Iyang hukom sa maong takna, “Ikaw gitimbang na sa timbangan, ug nakita ka nga kulangan.”35 {ADA 330.1}

Kapitulo 29 - Ang Sinugdan sa Kadautan

A daghang mga panumduman, ang sinugdan sa sala ug ang katarungan sa iyang pagpadayon mao ang ginikanan sa dakung kalibug. Nakita nila ang buhat sa kadautan, uban sa iyang makalilisang nga sangputanan sa kaguol ug mga kalaglagan, ug nagapangutana sila kon ngano kining tanan nga nahimo sa ilalom sa kagamhanan, sa Usa, nga adunay walay katapusan kaalam, gahum ug gugma. Ania dinhi ang usa ka tinago nga diin wala sila makakaplag ug kasaysayan. Ug sa ilang pagkawalay siguro ug pagduhaduha, nabutaan sila sa mga kamatuoran nga sa mahayag gipasabut sa mga pulong sa Dios, nga kinalianglan sa kaluwasan. May uban nga sa ilang mga pagpangutana mahitungud sa pagpadayon sa sala nagtinguha sa pagpangita nianang wala igapahayag sa Dios; busa wala silay nakita nga kahusayan sa ilang mga kalisod; ug kini sila gidala sa gahum sa pagduhaduha ug pakiglantugi, naggunit sa ibabaw niini nga usa ka balibad, sa pagsalikway sa mga pulong sa Balaan nga Kasulatan. Walay sapayan, adunay uban nga gikabus sa pagsabut sa nagakaigo nga dakung problema sa kadautan, tungud sa kamatuoran nga ang tradisyon ug sayop nga pagsaysay nakangitngit sa pagtulon-an sa Balaan nga Kasulatan mahitungud sa kinaiya sa Dios, ang kinaiya sa Iyang gobierno, ug ang pagtulon-an sa Iyang pagpatigayon alang sa sala. {ADA 331.1}

Malisod kaayo ang pagpasabut sa sinugdan sa sala aron sa paghatag sa katarungan alang sa iyang pagkahimo. Apan may igo kita nga masabut mabitungud sa sinugdan ug sa katapusan pagaabutan sa sala, aron makita sa bug-os ang pagkamatarung ug pagkamahigugmaon sa Dios sa tanan nga iyang pagpatigayon sa kadautan. Wala na'y gitudlo labing mahayag sa Kasulatan sa kamatuoran nga ang Dios dili mao ang responsable alang sa pagsulod sa sala; nga walay lugus nga pagbakwi sa diosnon gracia walay kulang ang balaan kagamhanan nga nakahatag sa kahigayonan sa pagpakita kasamok sa kagubut. Ang sala nagaabut sa walay pasidaan, nga walay katarungan nga ikahatag sa iyang pagpahayag. Kini misterioso ug dili matukid ug ang pagtugut niini mao ang paglaban niini. {ADA 332.1}

Kon may balibad nga makita alang kaniya o kon ang hinungdan sa iyang pagpadayon makita, kini dili na sala. Ang ato lamang kasaysayan sa sala mao kadtong gihatag sa pulong sa Dios; kini mao "ang paglapas sa kasugoan;" kini mao ang pagbuhat sa labaw patukoranan nga nagapakig-away sa dakung kasugoan sa gugma nga mao ang patukoranan sa langitnong kagamhanan . {ADA 332.2}

Sa wala pa ang pagsulod sa kadautan, may pagdaet ug kalipay sa tibook nga kalibutan. Ang tanan sa hingpit nahaangay sa kabubut-on sa Magbubuhat. Ang paghigugma sa Dios mao ang labing hataas, ug ang paghigugma sa tagsatagsa walay gipalabi. Si Kristo, nga Pulong nga mao lamang ang bugtong Anak sa Dios, nagapakig-uban sa walay katapusan nga Amahan, — usa sa kinaiya sa batasan ug tinguha, — Siya mao lamang ang bugtong pagkamao sa tibook nga kalibutan ang makasulod sa pakigsabutan ug sa mga tinguha sa Dios. Tungud kang Kristo, ang Amahan nagahimo sa pagbuhat sa tanang mga langitnong nga binuhat. "Kay tungud

Kaniya gibuhat ang tanan nga mga binuhat sa mga langit, . . . bisan ang mga lingkoranang harianon, bisan ang mga kaginoohan, bisan ang mga kagamhanan.”1 ug ang bug-os nga langit nagapasakop kang Kristo, sama sa pagpasakup nila sa Amahan. {ADA 332.3}

Kay ang kasugoan sa paghigugma mao ang patukoranan sa pagbulot-an sa Dios, ang kalipayan sa tanan nga mga binuhat nagasalig sa ilang hingpit nga paguyon sa iyang daku nga patukoranan sa katarungan. Ang Dios nagtinguha sa tanan Niyang mga binuhat sa pag-alagad sa gugma, — ang pagtahud nga naggikan sa maalamong pagila sa Iyang kinaiya. Wala Siya’y kalipay sa pinugos nga pagpasakup, ug sa tanan nagatugot Siya sa kagawasan sa panumduman, nga magahatag sila Kaniya sa paglagad nga naggikan sa kabubut-on. {ADA 333.1}

Ang Pagkahulog ni Lucifer

Apan may usa nga nagpili sa pagbalit-ad niining kagawasan. Ang sala nagsugod niadtong sunod kang Kristo, nga gipasidunggan maayo sa Dios, ug nagahupot labing hataas nga katungdanan ug himaya sa tunga sa mga pumopuyo sa langit. Sa wala pa siya mahulog, si Lucifer mao ang nahauna nga kerubin nga nagtabon, balaan ug walay buling.’“Mao kini ang gisulti sa Ginoo nga si Jehova; Ikaw nagpatik sa sukod, puno sa kinaadman, ug hingpit sa kaanvag. Ikaw didto sa Eden, ang tanaman sa Dios; tanan nga mga mahal nga bato maoy imong tabon.” “Ikaw mao ang dinihog nga kerubin nga nagatabon: ug ako nagapahamutang kanimo sa ingon; ikaw diha sa balaan nga bukid sa Dios; ikaw nagsaka nanaog sa taliwala sa mga bato nga kalayo. Ikaw hingpit sa imong mga kagawian gikan sa adlaw sa pagbuhat kanimo, hangtud ang kadautan hingkaplagau diha kanimo.”2 {ADA 333.2}

Si Lucifer makapabilin unta nga kamut-an sa Dios, nga hinigugma ug pinasidunggan sa tanan nga mga kadaghanan nga mga manolonda, nga magagamit sa iyang halangdon gahum sa pagpanalangin sa uban ug sa paghimaya sa iyang Magbubuhat. Apan miingon ang manalagna, “Ang imong kasingkasing gipataas tungud sa imong kaanyag; ikaw nagdaut sa imong kinaadman tungud sa imong kasiga.”3 Sa hinayhinay si Lucifer naghupot sa handum sa pagpataas sa kaugalingon. “Ikaw nagpahamutang sa imong kasingkasing ingon sa kasingkasing sa Dios.” “Ug ikaw ming-ingon, Ako mosaka sa langit, ituboy ko ang akong trono, sa ibabaw sa mga bitoon sa Dios; ug ako molingkod sa bukid nga tigumanan, sa kinatumyang mga dapit sa amihanan mosaka ako sa mga kahitas-an sa mga panganod; himoon ko nga mahasama ako sa Labing Hataas.”4 Inay sa pagpangita sa paghimo sa Dios sa paghigugma ug pagpasakup sa Iyang mga binuhat gipanlimbasugan ni Lucifer ang pagdaug sa ilang mga pagalagad ug pagsimba sa iyang kaugalingon. Ug ang kaibug sa kadungganan nga gihatag sa walay katapusang Amahan sa Iyang Anak, kining principe sa mga manolonda, nagapaninguha sa pagkab-ut, sa kagamhanan nga iya lamang ni Kristo. {ADA 333.3}

Ang tibook nga langit nagkalipay sa pagbaton sa himaya sa Magbubuhat ug sa pagpakita sa Iyang pagdayeg. Ug samtang ang Dios gipasidunggan, ang tanan lonlon pakigdaet ug kalipay. Apan ang usa ka tingug sa kagubut nakabungkag sa langitnon nga panaghiusa. Ang

pagalagad ug ang pagpataas sa kaugalingon nga batok sa piano sa Magbubuhat, nagapapukaw sa kadautan sa mga panumduman niadtong nga ang himaya sa Dios mao ang labing hataas. Ang langitnon nga konsilyo naghangyo kang Lucifer. Ang Anak sa Dios nagpahayag sa atubangan niya sa kadaku sa kaayo, ug sa katarung sa Magbubuhat, ug sa balaan, dili mausab nga kinaiya sa Iyang kasugoan. Ang Dios sa Iyang kaugalingon nagtukod sa kasugoan sa langit ; ug sa pagpalavo kaniya, si Lucifer nagdaut sa dungug sa iyang Magbubuhat, ug magahatag sa kalaglagan sa ij'ang kaugalingon. Apan ang pasidaan nga gihatag sa walay katapusang gugma ug kalooy, nagapukaw lamang sa espiritu sa pagkamabinatukon. Si Lucifer nagtugot sa kasina kang Kristo sa pagdaug, ug nagdugang pa gayud ang iyang tinguha. {ADA 334.1}

Sa pagbiya niya sa iyang lugar sa atubangan sa Dios, si Lucifer nilakaw aron pagsabwag sa espiritu sa kagubut sa taliwala sa mga manolonda. Sa pagbuhat uban ang misteriosong pagkatinago, nga sa usa ka panahon nagtago sa iyang matuod nga tinguha, sa ilalum sa dagway sa pagka masilimbahon sa Dios, nagpaninguha siya sa pagpasilaub sa dili pagpahamuot mahatungud sa balaod nga naggahum sa mga langitnong binuhat, sinugyut nga sila nagpahamtang sa dili kinahanglan nga pagbuot. Tungud kay ang ilang kinaiya balaan, siya nagaagda sa mga manolonda takus sa pagtuman sa gisugo sa ilang kaugalingon nga kabubut-on. Nagpangita siya sa pagdaug sa kalooy sa iyang kaugalingon, tungud sa pagpahayag nga dili matarung ang ginahimo sa Dios sa Iyang paghatag sa hataas nga kadungganan kang Kristo. Siya miangkon nga sa iyang pagtinguha sa pagdangat sa hataas nga gahum ug dungug wala siya magtinguha sa pagpataas sa iyang kaugalingon, kon dili nagatinguha siya sa pagkuha sa kagawasan alang sa tanan nga mga pumopuyo sa langit, aron niining paagiha makab-ut nila ang hataas nga kahimtang sa pagkinabuhi. {ADA 334.2}

Ang Dios sa Iyang dakung kalooy, nagantus kang Lucifer sa hataas nga panahon. Wala siya gilayon isalikway gikan sa iyang hataas nga katungdanan sa una niyang paghupot sa espiritu sa pagkawalay pagkatagbaw, bisan pa sa pagsugod niya sa pagpahayag sa bakak nga tinguha sa atubangan sa masinulondon nga mga manolonda. Gipapuyo pa siya sa hataas nga panahon sa langit. Sa makadaghan siya gitanyagan sa pasaylo, sa kondisyon nga maghinulsul siya ug magpasakup. Ang mao nga mga tinguha nga ang wala lamang katapusan nga gugma ug kaalam mao lang ang makahimo, gibuhat sa pagpaila sa iyang sayop. Ang espiritu sa pagkaway pagkahimuot wala gayud maila kaniadto sa langit. Sa sinugdan si Lucifer wala mahibalo kon diin siya ginadala sa mao nga espiritu; wala siya makasabut sa matuod nga kinaiya sa iyang pagbati. Apan tungud kay ang iyang pagkawalay katagbawan himatud-an nga walay hinungdan, si Lucifer nakaila nga siya anaa sa sayop, nga ang ginaangkon sa langit matarung, ug takus niya ilhon sila ingon nga mao sa atubangan sa bug-os nga langit. Kon iyang nahimo kini, maluwas unta ang iyang kaugalingon ug ang daghan nga mga manolonda. Wala pa siya niining panahona makabiya sa bugos niyang pagpasakup sa Dios. Bisan iyang gibiyaan ang iyang bulohaton ingon nga kerubin nga nagtabon, apan kon buot lang siya magbalik sa Dios, nga iyang ilhon ang kaalam sa Magbubuhat, ug magkahimuot sa

paglingkod sa iyang lugar nga nahatudlo kaniya sa dakung piano sa Dios, tingali unta iuli siya sa iyang katungdanan. Apan ang garbo nagpugong kaniya sa pagtugyan. Iyang gilabanan sa pagpadayon ang iyang kaugalingong buhat, nagpasabut siya nga wala magkinahanglan sa paghinulsul, ug gitugyan ang iyang kaugalingon sa bug-os, sa daku nga pakig-away batok sa iyang Magbubuhat. {ADA 335.1}

Ang tanan nga gahum sa iyang panumduman karon nabuyok na sa pagbuhat sa mga limbong, sa pagkuha sa kalooy sa mga manolonda nga anaa sa ilalom sa iyang pagmando. Bisan pa gani ang kamatuoran nga si Kristo nagpasidaan ug nagtambag kaniya, iyang gibalit-ad sa pagtabang sa iyang mabudhion nga mga buhat. Sa mga manolonda nga ang masaligon nga paghigugma nagbugkos kanila sa labing hugot kaniya, gipahayag ni Satanas nga gihukman siya sa dili matarung, nga ang iyang katungdanan wala pagtahura, ug ang iyang kagawasan gikunhuran. Sa pagpahayag sayup sa mga pulong ni Kristo, nagpadayon siya sa mahilom nga limbong ug sa pulos bakak, nga gisumbong niya ang Anak sa Dios nga nagatinguha sa pagpapaubos kaniya sa atubangan sa mga pumopuyo sa langit. Siya nangita sa paghimo'g bakak nga pahayag sa taliwala niya ug sa mga matinumanon nga manolonda. Ang tanan nga dili niya makabig ug dili madala niya, iyang gisumbong nga wala magtagad sa mga kaayohan sa langitnon nga mga binuhat. Ang mao gayud nga buhat nga iyang gihimo, iyang gipahinungod niadtong nagpabilin nga matuod sa Dios. Ug sa paglaban sa iyang sumbong sa pagkadili matarung nga gihimo sa Dios kaniya, midangop siya sa mga pulong ug mga buhat sa Magbubuhat ug gipahayag sila sa sayop. Ang iyang tuyo mao ang paglibog sa mga manolonda sa labing malimbungon nga mga katarungan mahitungud sa mga katuyoan sa Dios. Ang tanan nga butang nga masayon iyang gitago sa kahibulongan, ug tungud sa pagbalit-ad nagbutang siya sa pagduhaduha sa labing mahayag nga mga pulong ni Jehova. Ang iyang hataas nga katungdanan, nga labing suod nga koneksyon sa langitnon nga pagdumala, nagahatag sa dakung kabaskug sa iyang pagpahayag, ug daghan ang napugos sa pagipon kaniya batok sa kagamhanan sa langit. {ADA 336.1}

Ang Dios sa Iyang kaalam nagtugot kang Satanas sa pag¬padayon sa iyang bulohaton, hangtud nga ang espiritu sa pagkawalay pagkatagbaw nakadangat sa kakusug sa paggubot. Kinahanglan nga magatubo sa bug-os ang iyang piano, aron ang ilang matuod nga kinaiya ug mga tuyo makita sa tanan Si Lucifer, ingon nga mao siya ang dinihog nga kerubin, gituboy sa kahitas-an, gihigugma siya'g daku sa langitnon nga mga binuhat, ug ang iyang influencia kanila mabaskug. Ang pagbulot-an sa Dios nagasakup dili lamang sa mga pumopuyo sa langit, kondili sa tanan nga kalibutan nga Iyang gibuhat; ug si Satanas naghunahuna nga kon madala niya ang mga manolonda sa langit sa pag-alsa, madala niya usab ang uban nga kalibutan. Gipahayag niya sa makinaadmanon ang butang nga bahin kaniya, nga gigamit ang mga limbong sa pagpatigayon sa iyang mga tuyo. Ang iyang gahum sa paglimbong daku kaayo, ug tungud sa pagsapot sa iyang kaugalingon sa sapot sa kabakakan makabaton siya'g bintaha. Bisan ang iyang masinulondon nga mga manolonda wala makasabut sa bug-os niyang kinaiya, kon nakakita kon asa paingon ang iyang bulohaton. {ADA 337.1}

Si Satanas gipasidunggan maayo, ug kay ang tanan niyang mga buhat ginasaputan sa katingalahan, malisod sa pag-ila sa mga manolonda ang matuod nga kinaiya sa iyang bulohaton. Hangtud nga motubo sa bug-os, ang sala dili magapahayag sa iyang kadautan. Sukad karon wala siya'y lugar sa universo sa Dios, ug ang mga balaan nga mga binuhat wala gayud magpalandong sa iyang kinaiya ug pagkadautan. Dili sila makaila sa makalilisang nga sangputanan sa pagsalikway sa langitnong kasugoan. Si Satanas sa sinugdan nagtago sa iyang buhat sa ilalom sa pagpahayag nga siya masinulondon sa Dios. Nagangkon siya nga nagapakita siya sa pagpauswag sa kadungganan sa Dios, sa pagpalig-on sa iyang gobierno, ug sa kaayohan sa tanan nga mga pumopuyo sa langit. Sa nagasugyot siya sa pagkawalay katagbawan sa salabutan sa mga manolonda sa ubos niya, iyang gipabayag sa labing mahayag nga nagatinguha siya sa pagwala sa walay kahimuot. Sa iyang pagsugyot nga ang pagsumbong takus himoon sa mga sugo, sulondan ug mga kasugoan sa kagamhan sa Dios, kini ubos sa pagkaaron-ingon nga kini kinahanglanon aron sa pagpadayon sa kalinaw sa langit. {ADA 337.2}

Sa Iyang pagpatigayon sa sala, ang Dios makagamit lamang sa katarungan ug sa kamatuoran. Si Satanas makahimo sa paggamit sa dili magamit sa Dios nga mao ang pag-ulog-ulog ug ang paglimbong. Nagtinguha siya sa pagbalit-ad sa pulong sa Dios, ug iyang gipahayag sa sayop ang Iyang piano sa pagbulot-an sa atubangan sa mga manolonda, nga iyang ginaangkon nga ang Dios dili matarung sa paghimo sa mga kasugoan ug mga sulondan sa mga pumopuyo sa langit; nga sa iyang pagkinahanglan sa mga binuhat Niya nga magpasakup ug magtuman sila Kaniya, nagatinguha lamang Siya sa pagpataas sa Iyang kaugalingon. Busa takus nga ipakita sa atubangan sa mga pumopuyo sa langit, ingon man sa tanan nga kalibutan, nga ang kagamhanan sa Dios matarung, ug ang Iyang sugo hingpit. {ADA 338.1}

Bisan nahusay nga dili na siya makapabilin sa langit, ang walay Katapusan nga Kaalam wala dayon maglaglag kang Satanas. Sanglit kay ang pag-alagad sa gugma mao lamang ang gidawat sa Dios, ang pagpasakup sa Iyang mga binuhat takus nga magtuman sa pag-ila sa Iyang pagkamatarung ug pagka mahigugmaon. Ang mga pumopuyo sa langit ug sa uban nga mga kalibutan, tungud kay dili mga andam sa pagsabut sa ki¬naiya kon sa sangputanan sa sala, unta makakita sa pagkamatarung ug kalooy sa Dios sa paglaglag kang Satanas. Kon gilaglag siya gilayon sa pag kinabuhi, sila magaalagad sa Dios sa kahadlok, kay sa gugma. Ang influencia sa malimbungon dili unta malaglag sa bug-os, ni ang espiritu sa pagbatok mapala sa hingpit. Ang kadautan takus pagulangon. Tungud sa kaayohan sa universo sa walay katapusan nga panahon si Sata¬nas takus sa pagpakita sa bug-os sa iyang mga patukoranan, aron nga ang iyang sumbong batok sa langitnong pagbulot-an makita sa ilang matuod nga kahayag sa tanan nga mga binuhat,

aron nga ang katarung ug ang kalooy sa Dios ug pagkadili mausab sa iyang kasugoan ikabutang sa dayon nga dili kailisan. {ADA 339.2}

Ang pagsukol ni Satanas maoy usa ka leksyon sa kalibutan sa tanan nga panahon palaabuton, usa ka dayon nga pagpamatuod sa kinaiyahan ug makalilisang sangputanan sa sala. Ang buhat sa paggahum ni Satanas, ang iyang sangputanan sa mga tawo ug sa mga manolonda, magapakita kon unsa ang bunga sa pagsikway sa langitnon nga kagamhanan. Magapamatuod siya nga sa pagpadayon sa paggahum sa Dios ug sa Iyang kasugoan nagasukad ang kaayohan sa tanang mga binuhat Niya nga gihimo. Busa ang kasaysayan niining makalilisang nga pagsulay sa pakig-away mao magapadayon nga bantay sa tanan nga mga balaan nga mga manolonda, sa pagpugong kanila nga dili palimbong kon unsa ang kinaiya sa paglapas, sa pagluwas kanila sa paghimo'g sala ug sa pag-antus sa iyang silot. {ADA 339.1}

Sa tingub, si Satanas ug ang iyang mga kasundalohan nagbutang sa bug-os nga pagdaut sa ilang pagsupak kang Kristo nga nagsulti sila nga kon wala sila pagsawaya, wala sila moalsa. Busa sa ilang pagpatig-a ug hugot nga dili pagkamasinulondon, nga nagatinguha sa walay kapuslanan sa pagbungkag sa gobierno sa Dios, apan magapasipala sa pag-angkon nga wala silay sala sa ilang kaugalingon, sila ginapugos sa gahum nga malupigon, ang pangulo nga mialsa ug ang tanan nga may kalooy kaniya sa katapusan gihulog gikan sa langit. {ADA 339.2}

Ang mao man nga espiritu nga nagapadaku sa kasamok sa langit mao usab ang nagdasig ug kasamok sa yuta. Si Satanas nagapadayon kauban sa mga tawo sa mao man nga paagi nga iyang gigamit kauban sa mga manolonda. Ang iyang espiritu karon nagahari sa mga anak sa mga dili matinumanon. Sama kaniya sila nagapangita sa pagbungkag sa gahum sa kasugoan sa Dios, ug nagasaad sa tawo sa kagawasan tungud sa paglapas sa iyang mga tulomanon. Ang pagbadlong sa sala sa gihapon nagapukaw sa espiritu sa pagdumot ug pagkamabinatukon. Kon ang balita sa Dios sa pagpahimangno mahasantop sa panumduman si Satanas magadaldal sa mga tawo sa pagkamatarung sa ilang kaugalingon, ug sa pagpangita sa kalooy sa uban sa ilang pagpadayon sa sala. Inay sa pagtul-id sa ilang mga sayop nagpatubo sila'g kasuko batuk sa magsalaway, sama nga siya mao ang hinungdanan sa kalisod. Sukad sa mga adlaw sa matarung nga Abel hangtud sa atong panahon, kana mao ang espiritu nga gipakita batok niadtong magpangahas sa pagkondenar sa sala. {ADA 339.3}

Apan ang Walay Katapusang Dios sa Iyang kaugalingon nagmantala sa Iyang karakter: "si Jehova, si Jehova gamhanan, maloloy-on, mapuangoron, mahinay sa pagkasuko, ug daku sa paghinuklog ug kamatuoran; nga nagatipig ug kalooy sa libolibo ug ginapasaylo niya ang kadautan nga dagku, ang pagsuki ug ang sala, ug nga sa walay bisan unsa nga kaagi magamatarung sa dautan."5 {ADA 340.1}

Sa paghingilin kang Satanas gikan sa langit, ang Dios nagmantala sa Iyang katarungan, ug naghupot sa kadungganan sa Iyang trono. Apan sa nagpakasala ang tawo tungud sa pagtugyan sa mga limbong niining espiritu malimbungon, ang Dios naghatag sa kamatuoran sa Iyang gugma pinaagi sa paghatag sa Iyang bugtong Anak sa pagpakamatay alang sa nahulog nga

kaliwatan. Ang kinaiya sa Dios diha sa pagpasig-uli nagapahayag. Ang labing mabaskug nga kamatuoran sa krus nagapahayag sa bug-os nga universo nga ang dalan sa sala nga gipili ni Lucifer dili sa bisan unsa nga ikapasangil batok sa kagamhanan sa Dios. {ADA 340.2}

Si Satanas mao ang naghagit sa kalibutan sa pagsikway kang Kristo. Ang principe sa kadautan naggamit sa tanan niyang gahum ug buhat sa paglaglag kang Kristo; tungud kay iyang nakita nga ang kalooy sa Manluluwas ug ang gugma, ang Iyang pagkamahinuklogon, nagpahayag sa kalibutan sa kinaiya sa Dios. Si Satanas nakigbatok sa tanan nga pag-ang kon nga gihimo sa Anak sa Dios, ug naggamit sa mga tawo sama nga iyang mga galamiton sa pagpuno sa kinabuhi sa Manluluwas sa mga alantuson ug sa kasubo. Ang limbong ug ang bakak nga iyang gigamit sa pagsanta sa bulohaton ni Jesus, ang pagdumot nga gipahayag tungud sa mga anak sa dili matinumanon, ang iyang mabangis nga sumbong batok Kaniya kansang kinabuhi dili maayong sundon tanan nagtubo gikan sa hilabihan pagpanimalos. Ang tinago nga kalayo sa kasina ug kadautan, pagdumot ug pagpanimalus, gihimo sa Kalbaryo batok sa Anak sa Dios, sa nagatan-aw ang bug-os nga langit sa talanawon sa malinawng kalisang. {ADA 340.3}

Sa natapus ang daku nga sacrificio, si Kristo misaka sa kahitas-an, nga nagdumili sa pagsimba sa mga manolonda hangtud Iyang ikapahayag ang hangyo, “Amahan buot ko nga kadtong mga gitugyan mo kanako, kon asa ako, didto usab sila kauban nako.”6 Karon sa dili masaysay nga gugma ug gahum miabut ang tubag gikan sa trono sa Amahan, “Ug pagsimbahon siya sa tanan nga mga manolonda sa Dios.”7 Walay usa ka buling nga nakatakboy kang Jesus. Ang Iyang pagpaubos natapus na, ang Iyang sacrificio nahingpit, naghatag kaniya sa usa ka ngalan nga labaw sa tanan nga ngalan. {ADA 341.1}

Karon ang sala ni Satanas magatindog nga walay balibad. Siya nagapakita sa matuod niyang kinaiya ingon nga bakakon ug mamomono nakita nga ang mao nga espiritu nga iyang gigahum sa mga anak sa tawo, nga anaa sa ilalom sa iyang kagamhanan, iya unta nga ikapakita kon siya gitugotan sa paggahum sa mga pumopoyo sa langit. Iyang giangkon nga ang paglapas sa kasugoan sa Dios magadala sa kagawasan ug pagkahalangdon; apan nakita nga misangpot siya sa pagkaulipon ug kaulawan. {ADA 341.2}

Si Lucifer nagsumbong batok sa Dios nga nagatinguha lamang sa pagpataas sa Iyang kaugalingon sa Iyang pagkinahanglan sa pagpasakup ug sa pagpakamatinumanon sa Iyang mga binuhat, ug nagpahayag nga nagpatuman ang Magbubuhat pagdumili sa kaugalingon gikan sa uban, Siya sa Iyang kaugalingon wala magdumili ug wala man magsacrificar. Karon nakita nga tungud sa kaluwasan sa nahulog ug makasasala nga katawhan, ang Gamhanan sa tibook kalibutan naghimo sa labing dakung sacrificio nga mahimo tungud sa gugma; tungud kay “Ang Dios ginapasiguli Niya ang kalibutan kaniya kang Kristo.”8 Ug nakita nga samtang si Lucifer nagbukas sa ganghaan sa pagpasulod sa sala, tungud sa iyang tinguha sa dungog ug paggahum sa labaw, aron ang sala malaglag, si Kristo nagpaubos sa Iyang kaugalingon, ug nagmatinumanon hangtud sa kamatayon. Ang kamatayon ni Kristo mao ang katarungan

tungud sa tawo nga dili madaug. Ang silot sa kasugoan nahulog Kaniya nga kaangay sa Dios, ug ang tawo makahimo sa pagbaton sa katarungan ni Kristo, ug tungud sa kinabuhi sa pag-antus ug pagpaubos sa pagdaug sa gahum ni Satanas, ingon sa pagdaug sa Anak sa Dios. Busa ang Dios matarung, ug magpakamatarung sa tanan nga magatoo kang Jesus. {ADA 341.3}

Apan dili lamang matuman ang pagpanubos sa tawo nga mianhi si Kristo sa yuta sa pag-antus ug sa pagpakamatay. Mianhi Siya "sa pagpadaku sa kasugoan" ug sa "paghimo Kaniya nga talahuron." Dili lamang ang mga pumupoyo niining kalibutan ang magbantay sa kasugoan ingon nga mao ang kinahanglan kaniya niini; kondili nga igapakita sa tanan nga kalibutan sa universo nga ang kasugoan sa Dios dili mausab. Kon ang iyang giangkon sarang ikasikway, unya ang Anak sa Dios walay kinahanglan sa pagtugyan sa Iyang kinabuhi sa pagtumbas sa kalapasan. Ang kamatayon ni Kristo nagapamatuod nga kana dili mausab. Ug ang sacrificio nga ang gugma nga walay katapusan mao ang naglugos sa Amahan ug Anak, aron nga matubos ang mga makasasala nagpahayag sa tanan nga universo— nga walay ubos niini nga piano sa pagtubos nga sarang makahimo — nga ang katarungan ug ang kalooy mao ang patukoranan sa kasugoan ug pagbulot-an sa Dios. {ADA 342.1}

Sa katapusan nga pagpatuman sa paghukom makita nga walay gipahinungdan sa sala nga nagapabilin. Kon ang Maghuhukom sa tibuok nga yuta magapangayo kang Satanas, "Ngano ikaw nga nagpakig-away batok Kanako, ug magkuha Kanako sa mga sakup sa Akong ginharian?" ang magbubuhat sa kada¬utan dili makahatag balibad. Ang tagsa tagsa ka baba pagapunggan, ug ang tanang pundok sa mga kaaway dili makatingug. {ADA 342.2}

Ang krus sa Kalbaryo, samtang siya nagapahayag nga ang kasugoan dili ma-usab, nagmantala sa kalibutan nga ang bayad sa sala mao ang kamatayon. Sa katapusang singgit sa Manluluwas, "Tapus na," ang agoniyas sa kamatayon ni Satanas gibagting. Ang daku nga pakig-away nga nagpadayon sa hataas nga panahon mahusay na, ug ang katapusan pagpala sa kadautan nalig-on. Ang Anak sa Dios miagi sa ganghaan sa lubnganan, aron nga, "tungud sa kamatayon paglaglagon niya ang may gahum sa kamatayon, nga mao ang yawa. "9 Ang tinguha ni Lucifer sa pagpataas sa iyang kaugalingon makahimo kaniya sa pagingon, "ako mosaka sa langit, ituboy ko ang akong trono, sa ibabaw sa mga bitoon sa Dios: . . . himoon ko nga mahisama ako sa Labing Hataas." Ang Dios nagingon, "Busa ako mopadala ug kalayo gikan sa imong taliwala, kini maglamoy kanimo, ug ako ikaw nga gibuhat nga abo, diha sa yuta, . . . ug dili na gayud ikaw mabuhi pag-usab."10 Kon mag-abut "ang adlaw, kana nga magasunog nga daw hudno, ug ang tanan palabilabihon, ug ang tanang nanagbuhat sa dautan mahimong tahop; ug ang adlaw moabut magasunog kanila, miingon si Jehova sa mga kasundalohan, ug kana dili magabiya kanila, ug bisan gamut, ug bisan sanga."11 {ADA 342.3}

Ang tibuok kalibutan mahimong mga saksi sa kinaiya sa gisangputan ug sa sala. Ug sa pagtapus kaniya sa bugos, nga sa sinugdan nagadala sa kahadlok sa mga manolonda, ug kaulawan sa Dios, karon magbukas sa Iyang gugma ug magapalig-on sa Iyang dungog sa

atubangan sa kalibutan sa mga binuhat nga nagakahimuot sa paghimo sa Iyang kabubut-on, ug sa ilang kasingkasing anaa ang Iyang kasugoan. Dili na gayud mobalik ang kadautan pag-usab. Giingon sa pulong sa Dios, “Ang kasakit dili niya pagabangonon sa ikaduha.”12 Ang kasugoan sa Dios, nga gipakaulawan ni Satanas nga usa ka yugo sa pagkaulipon, pagapasidunggan ingon nga kasugoan sa kaluwasan. Ang tinilawan ug sinulayan nga paglalang dili na mobiya sa pagpasakup Kaniya kansang kinaiya gipahayag sa bug-os sa atubangan nila ingon nga dili matugkad nga gugma ug walay katapusan nga kaalam. {ADA 343.1}

Kapitulo 30 - Ang Pakig-away sa Taliwala sa Tawo ug kang Satanas

UG IBUTANG ko ang pagkaaway sa taliwala mo ug sa babaye, ug sa taliwala sa imong kaliwatan ug sa iyang kaliwatan; kini magasamad sa imong ulo, ug ikaw magasamad sa iyang tikod."1 Ang diosnong hukum nga gipakanaug batuk kang Satanas sa tapus sa pagkahulog sa tawo, mao man usab ang usa ka tagna nga nagsakup sa bug-os nga panahon hangtud sa katapusan, ug nagapakita sa unahan sa labing daku nga pakigaway nga naglakip sa tanan nga kaliwatan sa mga tawo nga nagakinabuhi sa ibabaw sa yuta. {ADA 344.1}

Ang Dios nag-ingon, "Ibutang ko ang pakig-away." Kini nga pakig-awaya sa kinabatasan wala tagda. Kon ang tawo maglapas sa langitnon nga sugo, ang iyang kinaiya mahimo nga dautan, ug siya kaoyon, ug dili nagsupak kang Satanas. Sa ki¬naiya walay pakig-away sa taliwala sa makasasala 'ng tawo ug sa magbubuhat sa sala. Ang duha nahimong dautan tungud sa pagsupak. Ang manggugubut dili makapahuway, gawas kon siya makabaton sa kalooy ug panabang sa pagsambag sa uban sa pagsunod sa iyang panig-ingnan. Tungud niini nga katarungan, ang nabulog nga mga manolonda ug dautang mga tawo nagahiusa sa walay paglaum panagkuyog. Kon wala pa ang Dios mag-ulang, si Satanas ug ang tawo mahasulod unta sa usa ka panagkatipon batok sa langit; ug inay sa pagbaton sa pakigaway batok kang Satanas, ang tibook nga kaliwatan sa tawo maghiusa sa pagbatok sa Dios. {ADA 344.2}

Si Satanas nagtintal sa tawo sa pagpakasala, ingon sa iyang gibuhat sa mga manolonda sa pagpasukol, aron matigayon niya ang ilang panabang sa iyang pagpakig-away batok sa langit. Walay kasamok sa taliwala niya ug sa mga nahulog nga mga manolonda bahin sa ilang pagdumot kang Kristo; bisan nga nagakagubot sila sa tanang ubang butang, natingub sila sa ma¬lig-on sa pagpakig-away sa kagamhanan sa Makagagahum sa kalibutan. Apan sa pagpakadungog ni Satanas nga ang pakigaway sa taliwala niya ug sa babaye, ug sa taliwala sa iyang ka¬liwatan ug sa kaliwatan sa babaye nahibalo siya nga ang tinguha sa pagbuling sa kinaiyang tawohanon masanta; nga sa ubang paagi ang tawo makahimo sa pagsukol sa iyang gahum. {ADA 345.1}

Ang pakig-away ni Satanas batok sa kaliwatan nga tawohanon nasilaub, tungud kay pinaagi kang Kristo, sila mao ang tuyo sa gugma ug kalooy sa Dios. Naghandum siya sa pagsanta sa langitnon nga piano sa Dios sa pagtubos sa tawo, ug ihulog ang pagpakaulaw sa Dios, tungud sa pag-usab ug sa pagdaut sa Iyang mga linalang nga mga binuhat; magahimo siya sa kasubo sa langit, ug pun-on ang yuta sa kasakit ug kaguol. Ug magtudlo siya sa tanan nga kadautan nga sila resultado sa buhat sa Dios sa pagbuhat sa tawo. {ADA 345.2}

Ang grasya nga gitanum ni Kristo sa kalag mao ang nagabuhat sa pakigaway sa tawo batok kang Satanas. Kon wala kining makapausab nga grasya ug makapabag-o nga gahum, ang tawo magapadayon nga bihag ni Satanas, nga sama sa usa ka sulogoon nga andam kanunay sa pagbuhat sa iyang sugo. Apan ang bag-o nga patukoranan sa kalag nagabag-o sa pakig-away nga kaniadto mao ang pakigdaet. Ang gahum nga gihatag ni Kristo, magapatakus sa tawo sa

pagbatok sa malupigon ug malimbungon. Bisan kinsa nga nakita nagadumot sa sala ilis sa paghigugma kaniya, ang bisan kinsa nga nagabatok ug nagdaug niadtong mga kaluyahon nga naggahum sa sulod sa iyang kasingkasing nagapahayag sa buhat sa usa ka pagtulon-an nga pulos gikan sa itaas. {ADA 345.3}

Ang pakig-away nga anaa sa taliwala sa espiritu ni Kristo ug sa espiritu ni Satanas gipakita sa labing mahayag sa pagdawat sa kalibutan, kang Jesus. Gisalikway sa mga Judio Siya dili tungud kay nagpakita siya nga walay manggad, kalipayan, kon kadaku niining kalibutan. Apan nakita nila nga may gahum Siya nga makahatag labi nga kaayohan alang niining mga butang. Apan ang kaputli ug ang kabalaan ni Kristo nagaagda sa kasuko niadtong walay Dios batok kaniya. Ang Iyang kinabuhi nga madumilion sa kaugalingon ug walay billing nga pagalagad mao ang magabadlong sa mga garbuso, ug mapatuyangon nga mga tawo. Mao kini ang nagbutang sa pakig-away batok sa Anak sa Dios. Si Satanas ug ang mga dautan nga mga manolonda nagtingub sa mga dautan nga mga tawo. Ang tanan nga kusog sa mga namiya sa Dios nagtingub batok sa Mananaug sa kamatuoran. {ADA 346.1}

Ang maong pakig-away nga gipakita sa mga sumosunod ni Kristo mao ang pakig-away gipakita nila sa Agalon. Apan bisan kinsa ang makakita sa mangil-ad nga kinaiya sa sala, ug sa kusog nga gikan sa ibabaw, nagbatok sa panulay, sa pagkamatuod makapainit sa kasuko ni Satanas ug sa iyang mga sumosunod. Ang pagdumot. sa maputli nga pagtulon-an sa kamatuoran, ug ang pagpakaulaw ug paglutos sa iyang mga manlalaban, magapadayon man samtang ania pa ang sala ug ang makasasala. Ang mga sumosunod ni Kristo ug ang sulogoon ni Satanas dili managdaet. Karon ang pagdagmal sa pagsakit sa krus wala magahunong. “Ug ang tanan nga mga mahagugma magkinabuhi nga matinahuron sa Dios kang Kristo Jesus, magaantus usab sa paglutos.”2 {ADA 346.2}

Si Satanas nagtipon sa tanan niyang mga ginsakpan, ug gamiton ang tibook niyang gahum sa pakig-awayan. Kay nga no nga wala siya suklig maayo? Ngano ang mga sundalo ni Kristo nagakatulog ug walay pagtagad? Tungud kay diotay lamang ang matuod nilang pagkadugtong kang Kristo; tungud kay kulang sila sa espiritu ni Kristo. Ang sala dili kaayo alang kanila mangil-ad ug maluod, ingon nga mao ang gibati sa ilang agalon. Wala nila sukli sama sa pagsukol ni Kristo nga adunay kaisug sa pagbatok. Sila wala makaila sa hilabihang kangil-ad ug kangitngit sa kinaiya sa sala, ug sila nabutaan sa gahum ug kinaiya sa principe sa kangitngit. Aduna lamay diotay nga kaawayan batok kang Satanas ug sa iyang mga buhat, tungud kay aduna ang daku nga pagka dili maalam mahitungud sa iyang gahum ug kadautan ug sa gidak-on sa nasabwagan sa iyang pagpakig-away batok kang Kristo ug sa Iyang iglesia. Ang kadaghanan ginalimbungan dinhi. Wala sila makahibalo nga ang ilang kaaway usa ka general nga gamhanan, nga nagagahum sa hunahuna sa mga dautan nga mga manolonda, ug sa tanang maayong mga piano ug sa labing mabinantayon nga lihok nagapakig-away siya batok kang Kristo sa pagsanta sa kaluwasan sa mga kalag. Sa taliwala sa mga nagapakakristohanon, ug bisan pa sa taliwala sa mga ministro sa ebangelio, tagsa lamang hisgutan si Satanas, gawas lamang kon kinahanglan siya makausa sa pulpito. Nalimtan nila

ang mga kamatuoran sa iyang mapadayonon nga buhat ug kauswagan; gipalabay nila ang daghan nga mga pasidaan maliitungud sa iyang limbong; daw ingon gipanglimod nila ang iyang pagkinabuhi. {ADA 346.3}

Si Satanas nagatinguha gihapon sa pagdaug sa mga tawo sa Dios tungud sa pagbungkag sa kaulangan nga nagaulang kanila gikan sa kalibutan. Ang karaang Israel nahulog sa pagpakasala sa nangahas sila sa pagsulod sa ginadili nga pakigtipon sa mga hentil. Sa mao man nga paagi ang bag-o nga Israel ginapasalaag. “Nga kanila gibuta sa diosdios niini nga katuigan ang mga hunahuna sa mga dili matinohoon, aron dili sila pagsidlakan sa kahayag sa Maayong Balita sa himaya ni Kristo, nga mao ang dagway sa Dios.”3 {ADA 347.1}

Ang pagpakig-oyon sa mga pamatasan sa kalibutan magadani sa iglesia sa pag-adto sa kalibutan; siya dili makapaliso sa kalibutan kang Kristo. Ang pakighigala sa sala magapahayag nga ang sala diotay na lamang ang pagkadautan. Kadtong magpili sa pakig-uban sa mga sulogoon ni Satanas sa dili madugay magahunong sa pagkahadlok sa ilang Agalon. Kon sa dalan sa katungdanan dad-on kita sa pagsulay, sama kang Daniel sa korte sa hari, aduna kitay paglaum nga ang Dios magabantay kanato; apan kon itugyan ta ang atong kaugalingon sa panulay, mahulog kita sa madali kon madugay. {ADA 347.2}

Ang manunulay nagtrabaho sa kanunay nga malampuson pinaagi niadtong wala maghunahuna nga anaa sa ilalom sa iyang gahum. Ang may mga kaisipan ug adunay kaalam gituboy ug gipasidunggan, ingon nga kini sila makatumbas sa pagkawala sa kahadlok sa Dios, kon makapatakus sa tawo sa Iyang kahimut-an. Ang kaisipan ug kahibalo, kon palandungon mo sila sa imong kaugalingon mao ang mga gasa kon hiyas sa Dios; apan kon kini gamiton sa pagkuha sa pagtoo, kon sa ilis sa lugar sa pagalagad kang Kristo, ginapahilayo sila gikan Kaniya, mahimo sila nga usa ka dautan ug usa ka lit-ag. Ang usa ka hunahuna masabog sa kadaghanan nga ang tanan nagapahayag nga may diotay dagway sa pagtahod kon kaputli, sa ubang mga hunahuna, mahitungud kang Kristo. Walay naglabi nga sayup kay niini. Kini nga butang mao ang katam-is sa karakter sa tagsatagsa ka Kristohanon, tungud kay magahatag siya sa mabaskug nga influencia uyon sa matuod nga tinohoan; apan kinahanglan sila igatugyan sa Dios, kon dili mahimo usab silang gahum sa kadautan. {ADA 348.1}

Samtang si Satanas nagatinguha kanunay sa pagbuta sa ilang mga panumduman alang sa kamatuoran, takus nga dili hikalimtan sa mga Kristohanon nga ang ilang “pagpakig-away dili batok sa dugo ug sa unod, kondili batok sa mga punoan, batok sa mga pagbulot-an, batuk sa mga magbubuot sa kalibutan niini nga mga kangitngit, batuk sa mga kagamhanan uga espirituhanon sa kadautan sa mga langitnon.”4 Ang tinuga nga pasidaan nagalanug sa ginatus nga katuigan hangtud sa atong panahon; “Managbuutan kamo, ug managtukaw kamo; kay ang inyong kaaway, ang yawa nga ingon sa usa ka nagangulob nga leon, nagalibotlibot sa pagpangita ug tukbonon.”5 “Managsulob kamo sa bugos nga hinagiban sa Dios, aron nga arang kamo makaatubang batuk sa mga paglimbong sa yawa.”6 {ADA 348.2}

Sukad sa mga adlaw ni Adan hangtud sa atong panahon, ang atong labing daku nga kaaway naggamit sa iyang gahum sa pagpanlupig ug pagpanglaglag. Nagaandam na siya karon sa iyang katapusan nga pakig-away batok sa iglesia. Ang tanan nga magpangita sa pagsunod kang Jesus pagadad-on sa pagpakig-away batok niining walay kalooy nga kaaway. Ang labing duol nga pagpanig-ingon sa Kristohanon sa iyang langitnon Sulondan, magalabi gayud sa pagkatinnod ang pagpanulay ni Satanas kanila. Kadtong mga nagapakig-ambit sa madasigon a bulohaton sa Dios, nga nagatinguha sa pagbukas sa mga limbong sa mga dautan ug ipahayag si Kristo sa atubangan sa mga tawo, mga takus sa pagtingub sa pamatuod ni Pablo nga nagaingon nga iyang gialagad ang Dios sa bug-os nga pagpaubos sa panumduman, nga may mga luha ug mga pagsulay. {ADA 351.1}

Si Satanas nagpakig-away kang Kristo nga adunay dakung kaisug ug labing mangil-ad nga panulay; apan gisalikway siya sa kada niya pagpaduol. Kadtong mga away gihimo tungud kanato; kadtong mga pagdaug magahimo usab kanato sa pagpadaug. Si Kristo magahatag sa kusog niadtong tanan nga nagapangita niini. Walay tawo nga pagadag-on ni Satanas kon dili Niya kabubut-on. Ang manunulay walay gahum sa pagpugong sa kabubut-on kon sa pagpugos sa kalag. Sa pagpakasala. Mahimo niya sa pagpasubu, apan dili niya mabulingan. Makahimo siya sa pagpaantus, apan dili makapahugaw. Ang kamatuoran nga si Kristo nakadaug magapadasig sa iyang mga sumosunod sa pagpakig-away uban sa kaisug sa pakig-away sa sala ug kang Satanas. {ADA 351.2}

Kapitulo 31 - Ang Galamiton sa Dautan nga mga Espiritu

ANG koneksyon sa makita ug dili makita nga kalibutan, ang pagalagad sa mga manolonda sa Dios, ug ang galamiton sa mga dautan nga mga espiritu, gipahayag sa matm-aw sa mga Kasulatan, ug gitipon gayud nga dili mawala sa kasaysayan sa katawohan. Aduna karo'y nagatubo nga kahilig sa pagkawalay pagtoo sa nagalutaw nga mga espiritu nga dautan samtang ang mga balaan nga mga manolonda nga "naga-alagad alang sa mga manununod sa kaluwasan,"1 ginaila sa kadaghanan nga mga espiritu sa mga minatay. Apan ang mga Kasulatan dili lamang nagatudlo nga adunay mga manolonda nga maayo ug dautan, kondili nagahatag dili malalis nga pamatuod nga kini sila dili mga espiritu nga naggowa sa lawas sa mga patay'ng mga tawo. {ADA 352.1}

Sa wala pa ang pagbuhat sa tawo, aduna nay daan nga manolonda; tungud kay sa pagpahimutang sa patukoranan sa yuta "nagakadungan sa pag-awit ang mga bitoon sa kabuntagon, ug tanan nga mga anak sa Dios nagkaduyog sa pagsinggit sa kalipay."2 Sa tapus sa pagpakasala sa tawo, gipadala sa Dios ang manolonda sa pagbantay sa kahoy sa kinabuhi, ug kini sa wala pa'y namatay tawo. Ang mga manolonda sa kinaiya mga labaw kay sa tawo; tungud kay ang salmista nag-ingon nga ang tawo nahimo nga "ubos kay sa mga manolonda."3 {ADA 352.2}

Gisaysayan kita sa Kasulatan sa ilang gidaghanon, sa gahum ug himaya, sa mga langitnon nga mga binuhat, sa ilang bahin sa kagamhanan sa Dios, ug sa ilang kalabtanan sa bulohaton sa pagpanubos. "Gitukod ni Jehova didto sa mga langit ang iyang trono; ug ang iyang ginharian nagagahum sa ibabaw sa tanan." Ug nag-ingon ang manalagna, "Hingdunggan ko ang tingog sa daghang manolonda, nga nagalibot sa lingkoranan nga harianon." Sa atubangan nga lugar sa Hari sa mga hari, nagahulat sila — "mga manolonda nga gamhanan sa kalig-on," "nga nagatuman sa Iyang mga sugo," "nagapatalinghog sa tingog sa Iyang pulong."4 Napulo ka libo ug linibo ka mga linibo, ang mga sulogoon langitnon ang nakita ni Daniel. Si apostol Pablo nagingon kanila "dili maisip nga panon sa manolonda."5 Ingon nga mga sulogoon sa Dios, nagngadto nganhi "nga ang ilang panagway ingon sa kilat."6 Ang ilang himaya labihan kasiga ug ang ilang paglupad labihan ka kusog. Ang manolonda nga nagpakita sa lubnganan sa Manluluwas. ang Iyang dagway "sama sa kilat, ug ang bisti maputi sama sa niebe, " nakapakurog ug nakapahadlok sa mga bantay, ug sila "nahimong ingon sa patay nga mga tawo."7 Samtang si Sinakerib, ang mapahitas-on nga hari sa Asur, nagpakaulaw ug nagpasipala sa Dios, ug naghadlok sa mga Israel nga iyang pagalaglagon, "nahitabu nianang gabhiona nga ang manolonda ni Jehova minggula, ug mingsilot sa kampo sa mga Asirianhon usa ka gatus ug kawaloan ug lima ka libo." Ug may nangamatay "sa tanang gamhanang mga tawo, ug sa mga pangulo ug kapitan," gikan sa kasundalohan ni Senakerib. "Busa siya mingpauli sa nawong nga maulawon sa iyang kaugalingon lungsod."8 {ADA 353.1}

Ang mga manolonda gipadala sa pagbuhat sa kalooy sa mga anak sa Dios. Gipadala siya kang Abraham, nga adunay mga saad sa panalangin; sa ganghaan sa Sodoma, sa pagluwas sa

matarung nga si Lot gikan sa paghukom sa kalayo; kang Elias, sa hapit na siya mamatay sa kaluya ug sa kagutom sa kamingawan; kang Eliseo, nga adunay mga karomata nga mga kabayo nga kalayo nga naglibot sa diotay lungsod nga gibilanggoan kaniya sa iyang mga kaaway; kang Daniel, samtang nagapangita siya sa langitnong kaalam sa korte sa hari nga pagano, ug sa pagsulod niya sa langob sa mga leon; kang San Pedro, nga gihukman sa kamatayon sa makalilisang bilanggoan ni Herodes; sa mga binilanggo sa Pilipos; kang San Pablo ug sa iyang mga kanban sa kagabhion sa bagyo sa dagat; sa pagbukas sa salabutan ni Kornelio sa pagdawat sa Balita; sa pagsugo kang San Pedro nga adunay balita sa kaluwasan sa mga dumuloong nga hentil, — busa ang mga balaan nga mga manolonda, sa tanan nga panahon, nag-alagad sa mga tawo sa Dios. {ADA 353.2}

Ang manolonda nga magbalantay gihatag sa tagsatagsa ka manununod ni Kristo. Kining mga langitnong mga magbalantay nagapanalipod sa mga matarung sa gahum sa mga dautan. Kini ginaila ni Satanas sa iyang kaugalingon sa pagingon niya, “Mahadlok ba lamang si Job sa Dios sa walay hinungdan? Wala ba ikaw magbutang sa alad kaniya, ug sa iyang balay, ug tanan niyang butang, sa tanang kiliran?”9 Ang galamiton nga ginahimo sa Dios sa pagbantay sa Iyang mga tawo gipahayag sa mga pulong sa salmista, “Ang manolonda ni Jehova nagapahaluna sa maglibot sa mga nagakahadlok kaniya, ug ginalabanan niya sila.”10 Nagasulat ang Manluluwas sa pag-ingon Niya kanila nga nagatoo Kaniya, “Magmatngon kamo nga dili kamo magtamay sa usa niining mga gagmay: kay naga-ingon ako kaninyo, nga ang ilang mga manolonda sa mga langit nagatan-aw sa gihapon sa nawong sa akong Amahan nga anaa sa mga langit.”11 Ang mga manolonda nga nahatudlo sa pagalagad sa mga anak sa Dios makahimo sa pagduol sa tanang panahon sa Iyang atubangan. {ADA 354.1}

Busa ang mga tawo sa Dios, nga nahatara sa malimbungon nga gahum ug matinukawon kadautan sa prinsipe sa kangitngit, ug sa pakigbugno uban sa gahum sa dautan, gipasalig sa walay langan nga pagbantay sa mga langitnong manolonda. Ug wala ihatag kanang pasalig kon wala kinahanglana. Kon ang Dios naghatag sa Iyang mga anak sa saad sa grasya ug pagbantay, tungud kay adunay gamhanan nga mga galamiton sa kadautan nga ilang paghibalagon, — mga galamiton, daghan ug malig-on sa ilang tinguha, ug wala magakataka, nga ang ilang pagkadautan ug gahum walay usa nga makapalinguglingug ug magpakabungol sa dili pagpatalinghog nga makagawas sa katalagman. {ADA 354.2}

Ang mga dautang mga espiritu, nga mga binuhat sa sinugdan walay sala, sama sa kinaiya, sa gahum ug himaya sa mga balaan nga mga binuhat nga mga sulogoon nga karon sa Dios. Apan nahulog sila tungud sa sala, sila nagkapundok pagtingub sa pagpakaulaw sa Dios, ug sa kalaglagan sa mga tawo. Nakigtipon sila kang Satanas sa iyang pagsukol sa pagbulot-an sa Dios, ug kauban man kaniya siya gipanghulog gikan sa langit, sila, sa tanan nga panahon nga nagasunod pagtingub kang Satanas, nagatabang kaniya sa iyang pakig-away batok sa diosnon nga kagamhanan. Gisultihan kita sa Kasulatan sa ilang pagtingub ug sa pagbulot-an, sa ilang

nagkalainlain nga pagdumala, sa ilang kaalam ug limbong, ug sa ilang dautang mga buhat batok sa pakigdaet ug kalipayan sa mga tawo. {ADA 355.1}

Ang kasaysayan sa Daan nga Tugon sa makausa nagpahayag sa ilang pagkinabuhi ug mga buhat; apan sa panahon nga si Kristo dinhi sa yuta ang mga dautan espiritu nagpakita sa ilang gahum labi maabtik nga paagi. Si Kristo mianhi sa pagsulod sa piano nga gihimo sa pagtubos sa tawo, ug si Satanas naghunahuna sa paglig-on sa iyang gahum sa paggahum sa kalibutan. Natigayon niya ang pagtukod sa pagpasimba sa mga diosdios sa kada bahin sa yuta gawas lamang sa yuta sa Palestina. Sa mao nga yuta nga wala madaug sa gahum sa manunulay, mianhi si Kristo sa pagpakita sa mga tawo sa kahayag sa langit. Dinhi ang duha ka nagkaaway gahum nag-iyaiya angkon sa pagpalabaw. Si Jesus nagbakyaw sa Tyang mga bukton sa paghigugma, nga nagadapit sa tanan nga buot. sa pagpangitag pasaylo ug pakigdaet kaniya. Ang kasundalohan sa kangitngit nakakita nga wala silay gahum nga dayon, ug ilang nasabut nga ang bulohaton ni Kristo magmauswagon, ang ilang gahum sa dili madugay matapus. Si Satanas nasuko sama sa nahigtan nga leon, ug sa daku nga kaligutgut gipakita ang iyang gahum sa lawas ug sa kalag sa tawo. {ADA 355.2}

Ang kamatuoran nga ang tawo gimandoan sa yawa gisaysay sa mahayag sa Bag-ong Tugon. Ang mga tawo nga gisakit niining paagiha wala lamang magaantus sa balatian nga mahitungud sa kinaiya. Si Kristo adunay hingpit nga kasayuran sa butang Iyang gialimahan ug Siya nakaila sa matuod nga pagtambong ug galamiton sa mga dautang espiritu. {ADA 356.1}

Ang mahayag pananglitan sa ilang gidaghanon, gahum ug pagamongamong, ug sa gahum usab ug kalooy ni Kristo, gisaysay sa Kasulatan sa iyang pag-ayo sa mga yawan-on sa Gadara. Kining makalolooy yawan-on, nga nagpamugto sa tanan nilang mga gapus, nga nagalumpag, nagbulá nagapuno sa kahanginan ang ilang tiabaw, naghimo sa linugsanay sa ilang kaugalingon ug naglisang niadtong magpaduol kanila. Ang ilang nanagdugo ug mangil-ad nga mga lawas ug makadaut nga hunahuna nagapakita sa usa ka talan-awon nga gikalipayan sa prinsipe sa kangitngit. Ang usa ka yawa nga naggahum sa usa ka nagaantus nag-ingon. “Legion ang akong ngalan, kay daghan kami.”12 Sa kasundalohan nga Romanhon ang usa ka legion adunay tolo hangtud sa lima ka libo ka mga tawo. Ang kasundalohan ni Satanas ginapila sa pundok, ug ang usa ka pundok nga hitungdan niini nga panulay dili mokulang sa usa ka legion. {ADA 356.2}

Sa sugo ni Jesus ang mahugaw’ng espiritu nigula sa tawo nga ilang gisudlan, ug ilang gibiyaan sila nga nagalingkod sa malinawon sa tiilan sa Manluluwas, nga mga but-anon, mahibalo, ug hamili. Apan ang mga yawa gitugotan sa pagsulod sa mga baboy nga nangalumos sa dagat; ug alang sa mga pumopuyo sa Gadara kining mga kapildihan labi pa sa panalangin nga gihatag ni Kristo, ug ang Langitnong Mananambal ilang gihangyo nga papahawaon. Kini mao ang sangputanan nga gituyo ni Satanas nga himoon. Tungud sa pagbutang sa ilang pasangil kang Jesus tungud niining kapildihan, napukaw niya ang

kaugalingon kahadlok sa mga tawo, ug gipunggan sila sa pagpamati sa Iyang mga pulong. Si Satanas nagasumbong sa kanunay sa mga Kristohanon nga mao sila ang hinungdanan sa mga kalaglagan, kadaut, ug mga pag-antus inay sa pagbutang sa pagpakaulaw niadtong nahitungdan niya, — sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga galamiton. {ADA 356.3}

Apan ang mga tuyo ni Kristo dili maulang. Gitugotan niya ang mga mahugaw espiritu sa paglaglag sa panon sa mga baboy sa pagbadlong niadtong mga Judio nga nagbuhi mining mahugaw nga mananap tungud lamang sa salapi. Kon wala mapunggi ni Kristo ang mga yawa, malumos unta sa dagat dili lamang ang mga baboy kondili ang mga bantay usab. Ang pagluwas sa mga magbalantay ug mga tag-iya, nagagikan lamang sa iyang gahum nga sa maloloy-on gihimo alang sa ilang kaluwasan. Labut pa, kini nga hitabu gitugot sa pagpahitabu aron ang mga tinun-an makasaksi sa mapintas nga gahum ni Satanas sa tawo ug sa mga mananap. Ang Manluluwas naghandum nga ang Iyang sumosunod maghupot sa kaalam mahitungud sa kaaway nga ilang hitagboan, aron nga dili sila kalimbungan ug madaug sa iyang mga lit-ag. lya man usab kadtong kabubut-on nga ang mga tawo nianang yutaa makakita sa Iyang gahum sa pagbugto sa mga gapus ni Satanas ug pamuhian ang iyang mga bihag. Ug bisan milakaw na si Kristo sa Iyang kaugalingon, ang mga tawo nga naluwas sa kahibulongan nahibilin nga nagapahayag sa kalooy sa ilang Manluluwas. {ADA 357.1}

Ang ubang mga hitabu nga adunay sama niini nga kinaiya nahasulat sa Kasulatan. {ADA 357.2}

Kadtong mga gimandoan sa mga yawa sa kanunay gipahayag nga mga tawo nga anaa sa kahimtang sa dakung pagantus; apan adunay nahigawas niini nga sumbanana. Aron lamang makakuha sa gahum nga hataas (supernatural), ang uban nagadawat sa mga yawan-on gahum. Kini sila sa pagkamatuod wala magapakig-away sa yawa. Niini nga klasiha mao kadtong nakabaton ug dautan espiritu nga mao, — si Simon Magus, si Elimas salamangkero ug ang batan-on nga dalaga nga nagasunodsunod kang Pablo ug kang Silas didto sa Pilipos. {ADA 357.3}

Wala na’y daku nga anaa pa sa katalagman gikan sa gahum sa dautan mga espiritu kay niadtong bisan pa sa laktud ug yano nga pagpamatuod sa mga Kasulatan, nagsupak sa paglutao ug sa galamiton sa yawa ug sa iyang mga manolonda. Samtang wala kita’y kaalam mahitungud sa ilang mga limbong, aduna silay dili masabut nga bintaha; daghan ang nagapatalinghog sa ilang mga tambag ug nagahunahuna sila nga nagasunod sa ginatudlo sa iyang kaugalingon nga kaalam. Kini mao ang lim¬bong kon magakahiduol kita sa katapusang panahon, si Sata¬nas magatrabaho’g maayo sa dakung gahum sa paglit-ag ug paglaglag, gipasundayag niya bisan diin lamang ang pagtoo nga wa¬la siya magkinabuhi. Iyang tuyo ang paglilong sa iyang kauga¬lingon ug sa paagi niya sa pagbuhat. {ADA 358.1}

Ang gahum ug ang kadautan nga tuyo ni Satanas ug sa iyang mga sumosunod makapalisang kanato, kondili kita makakita sa dalangpanan ug kaluwasan sa labing hataas nga gahum sa atong Manluluwas. Gipanglig-on nato maayo ang atong mga balay sa mga

trangka ug mga kandado sa pagtakup sa atong mga butang ug kinabuhi gikan sa mga dautang mga tawo, apan tagsa lamang nato nga gihunahuna ang mga dautan nga mga ma¬nolonda nga nagatinguha kanunay sa pagpaduol kanato, nga sa iyang pagpakig-away wala kitay paagi sa pagpanagang sa atong kaugalingon nga kusog. Kon sila pagatugotan magapalibog sila sa atong mga panumduman, magadaut ug magasakit sa atong mga lawas, magalaglag sa atong pagkabutang ug sa atong kinabuhi. Ang ilang gikalipayan kanunay mao ang mga kadaut ug mga kalaglagan. Makalilisang ang kahimtang niad¬tong nagabatok sa gahum sa langit, ug magpasakup sa mga panulay ni Satanas, hangtud nga ang Dios magatugyan kanila nga pagahuman sa mga dautan nga mga espiritu. Apan kadtong mga nagasunod kang Kristo mahilayo sa katalagman ug sa kanunay anaa sa ilalom sa Iyang mga pagbantay ug salipdanan. Ang mga manolonda nga labaw sa kusog gipadala gikan sa la¬ngit sa pagluwas kanila. Ang mga dautan dili makatamak sa bantay nga gibutang sa Dios sa libot sa iyang mga tawo. {ADA 358.2}

Kapitulo 32 - Ang mga Bitik ni Satanas

ANG dakung away sa taliwala ni Kristo ug ni Satanas, nga nagapadayon ha pit sa unom ka libo ka tuig hapit, haduol na nga matapus; ug ang dautan nagpilo sa iyang kusog sa pagdaug sa bulohaton ni Kristo alang sa tawo, ug sa paggapus sa mga kalag sa iyang mga bitik. Sa paghawid sa mga katawohan sa kangitngit ug sa dili paghinulsul hangtud nga ang paglaban sa Manluluwas matapus, ug wala nay halad alang sa sala, mao ang tuyo nga iyang gipangita sa paghuman. {ADA 361.1}

Kon walay pinasahi nga panlimbasug nga himoon sa pagsukol sa iyang gahum, kon ang walay pagtagad anaa sa iglesia ug sa kalibutan, si Satanas walay labut; kay siya walay katalagman sa pagwala nianang gidala niya nga mga bihag sa iyang kabubut-on. Apan kon ang hunahuna madala sa walay katapusang mga butang, ug ang mga kalag nagapangita, “Unsay akong buhaton aron ako maluwas,” siya anaa sa dapit, sa pagpangita sa pakigparang sa iyang gahum batok sa gahum ni Kristo, ug sa pagsanta sa gahum sa Balaang Espiritu. {ADA 361.2}

Ang Kasulatan nagapahayag nga sa usa ka higayon, sa pag-abut sa mga manolonda sa Dios sa pagpakita sa Dios, si Satanas miadto usab didto,1 dili sa pagyaub sa atubangan sa walay katapusang Hari, kon dili sa pagpauswag sa iyang dautang buhat batok sa matarung. Uban sa sama nga tinguha siya motambong kon ang mga tawo magapundok aron sa pagsimba sa Ginoo. Bisan nagatago gikan sa mga mata, siya nagabuhat sa tanang pagkamasingkamoton sa pagmando sa mga salabutan sa mga nanagsimba. Sama sa maalam nga heneral, siya nagabutang sa iyang piano sa unahan. Kon makita niya ang sulogoon sa Dios nga nagatoon sa Kasulatan, siya magakuhag mga hunahuna sa suhito sa pagpakita sa mga tawo. Unya iyang gawion ang tanan niyang malimbungon ug kabatid aron sa pagsanta sa higayon nga ang mensahe dili makaabut kanila nga iyang gilimbungan nianang mao nga punto. Ang usa nga nagakinahanglan sa pagbantay pagapugson sa nbang paagi nga nagakinahanglan sa iyang pagtambong, kon sa ubang mga paagi sa pagsanta sa pagpatalinghog sa mga pulong nga tingali unta makaayo kaniya sa kinabuhi. {ADA 361.3}

Si Satanas nakakita pag-usab nga ang mga sulogoon sa Dios nabug-atan tungud sa espirituhanong kangitngit nga naglibot sa mga katawhan. Siya nakadungog sa ilang maminatudon nga mga pag-ampo alang sa diosnong grasya ug gahum sa paglangkat sa walay pagtagad, pagpasagad, ug kataspok. Unya uban sa bag-o nga kadasig siya magahimo sa iyang nahibawan. Siya nagatintal sa mga tawo sa pagpasagad sa pagkaon kon sa ubang dagway sa kaugalingong pagbusog, ug busa nagaluya sa ilang mga igbalati, aron nga sila mapakyas sa pagpatalinghog sa mga butang gayud nga kinahanglan nilang hikatunan. {ADA 362.1}

Si Satanas nahibalo ug maayo nga sila nga iyang madala sa walay pagtagad sa pag-ampo ug sa pagtoon sa Kasulatan, madaug sa pakig-awayan. Busa tungud niini siya nagmugna sa tanang maayong paagi sa pagngitngit sa salabutan. May usa ka pundok sa katawohan kaniadto

nagpakadiosnon, nga inay sa pagsunod sa paghibalo sa kamatuoran, nagahimo sa ilang tinohoan sa pagpangitag kasamok sa kinaiya kon sayop sa pagtoo kanila nga dili sila makauyon. Kana mao ang too nga katabang ni Satanas. Ang manunumbong sa mga kaigsoonan dili dariyut; ug sila sa kanunay mabaskug kon ang Dios anaa sa buhat, ug ang Iyang mga alagad maghatag Kaniya sa matuod nga pagtahod. Sila magabutang sa babak nga pagtulon-an sa mga pulong ug buhat niadtong nahagugma ug nagsugot sa kamatuoran. Sila nagpahayag nga labing masinugtanon, mainiton, sa paghalad sa kaugalingon nga mga sulogoon ni Kristo ingon nga linimbungan kun mga maglilimbong. Mao ang ilang buhat sa dili pagpahayag sa mga tinguha sa tagsa ka matuod ug halangdong buhat, sa pagmantala sa pagulo-ulo, ug magaagda sa katahap sa sulod sa mga panumduman sa walay eksperiensia. Sa tanang mahimo nga paagi sila magapangita sa paghimo nianang maputli ug matarung sa pagpalandong ingon nga sama sa mabaho ug malimbungon. {ADA 362.2}

Apan dili kinahanglan nga malimbungan kita nila. Tingali makasiguro kita sa pagtan-aw kon kinsa silang mga anak, ug kang kinsang sulondan ang ilang gisunod, ug kansang buhat nga ilang gihimo. “Kamo makahibalo sa ilang bunga.”2 Ang ilang mga dalan sama nianang kang Satanas, ang dautan nga mabutangbutangon, “ang magsusumbong sa atong mga igsoon.”3 {ADA 363.1}

Ang dakung limbungan adunay daghang mga tinugyanan nga andam sa pagpakita sa bisan unsa ug ang tanang klase sa sayop sa pagbitik sa mga kalag. — mga sayop giadam sa pagpahiangay sa mga nagkalainlain nga kinaiya ug kahibalo kanila nga iyang dauton. Mao ang iyang piano sa pagdala sa iglesia sa malipudlipuron, dili maayo nga mga hunahuna nga makapadasig sa duhaduha ug walay pagtoo, ug sa pag-ulang sa tanan nga buut molantaw sa buhat sa Dios nga mag-uswag, ug sa pagpauswag uban niini. Daghan nga walay hingpit nga pagtoo sa Dios kon sa Iyang pulong, miuyon sa ubang pagtulon-an sa kamatuoran, ug nakaagi ingon nga Kristohanon; ug tungud niana nakahimo sa pagpaila sa ilang mga sayop ingon sa mga pagtulon-an sa Kasulatan. {ADA 363.2}

Ang pagkabutang nga walay sangputanan kon unsay tuhoan sa mga tawo, mao ang usa sa mga malampusong limbong ni Satanas. Siya nahibalo nga ang kamatuoran, gidawat sa paghigugma, nagulay sa kalag sa nagadawat; tungud niana siya sa kanunay nagapangita sa pag-ilis sa bakak nga hunahuna, sulogoon sa Dios nagapakig-away batok sa bakakong mga magtutudlo, dili lamang kay sa dautang batasan sa mga tawo, kon dili ingon nga mga magsusugyot sa mga bakak nga mga makamamatay sa kalag. Si Elias, si Jeremias, si Pablo, sa malig-on ug walay kahadlok nagbatok niadtong nagapaliso sa mga tawo gikan sa pulong sa Dios. Kanang pagkamahatagon nga nagaisip sa hustong tinuhoanon nga pagtoo ingon nga walay kapuslanan dili gikahimut-an sa mga balaan maglalaban sa kamatuoran. {ADA 363.3}

Ang dili matin-aw ug dili matuod nga pagpasabut sa Kasulatan, ug ang daghang mga kasamok nga hunahuna mahitungud sa tinuhoanong pagtoo, nga makita sa Kristohanong kalibutan, mao ang buhat sa atong daku nga kaaway, sa paglibog sa mga salabutan aron nga

dili sila makaila sa kamatuoran. Ug ang pagkasumpaki ug pagkabahin sa mga iglesia sa mga kakristianosan sa dakung bahin nagagikan sa nagalabing batasan sa pagbalit-ad aron sa paglaban sa gipakamahal nga katarungan. Inay sa pagtoo ug maayo sa pulong sa Dios uban sa pagpaubos sa kasingkasing aron sa pagkab-ut sa kaalam sa Iyang kabubut-on, ang kadaghanan nangita lamang aron sa pagsusi sa ubang butang talagsaon kon sinugdan. {ADA 364.1}

Aron sa paglaban sa mga sayup nga mga pagtulon-an kon dili-kristohanon nga mga buhat ang uban magakuha sa mga pulong sa Kasulatan bulag gikan sa teksto, tingali nagpopo sa katunga sa usa ka teksto sa pagprueba sa ilang punto, samtang ang nahabiling bahin nagapakita sa kahulogan nga tingali lain. Uban sa limbong sa bitin, sila nagapasalipod sa ilang kaugalingon sa luyo sa walay labut nga mga gipamulong pag-ila sa pagpahiangay sa ilang lawasnon nga mga tinguha. Tungud niana daghang nagpakasala sa tinuyo sa pagbalit-ad sa pulong sa Dios. Ang uban, nga nagbaton sa maabtik nga hunahuna, nagkaput sa ibabaw niini sa mga dagway ug mga ilhanan sa Balaan nga Sulat, nagahubad kanila sa pagpahiangay sa ilang tuyo, sa diotay pagtagad sa pagpamatuod sa Kasulatan ingon nga siya mao ang magapasabut, ug unya nagapakita sila sa ilang latagaw nga mga pagtulon-an sa Biblia. {ADA 364.2}

Bisan kanus-a nga ang pagtoon sa Kasulatan himoon nga walay maampoon, mapaubsanon, matinumanon nga espiritu, ang labing masayon ug unya ingon man usab ang labing mali

sod nga pulong makuha sa ilang matuod nga kahulogan. Ang mga tinugyanan sa papa nagapili nianang bahin sa Kasulatan nga labing makatabang sa ilang mga tinguha, sa pagpasabut nga mahiangay sa ilang kaugalingon, ug unya ipasabut kini sa mga tawo, samtang sila nagalimod sa mga kagawasan sa pagpatoon sa Biblia ug sa kahibalo sa balaan nga mga kamatuoran alang sa ilang kaugalingon. Ang tibook Biblia kinalianglan ihatag sa mga tawo ingon sa iyang kahulogan. Labi pang maayo kanila nga dili magabaton sa mga pahimangno sa Biblia, kay sa pagbaton sa pagtulon-an sa Kasulatan nga dili maayong pagpaila. {ADA 365.3}

Tungud sa singgit, sa pagkamahatagon, ang mga tawo nabutaan sa mga limbong sa ilang mga kaaway, samtang siya sa tanang panahon nagabuhat nga makugihon sa pagkab-ut sa iyang tinguha. Tungud kay siya nakadaug sa pagilis sa Bi¬blia sa tawohanong mga hunahuna, ang balaod sa Dios gisalikway, ug ang mga iglesia anaa sa ilalom sa pagkaulipon sa sala samtang sila nagaangkon nga nagawas. {ADA 365.1}

Sa kadaghanan, ang siyentifiko nga pagpangita nahimong usa ka tunglo. Ang Ginoo nagtugot sa dakung kahayag nga gibobo sa ibabaw sa kalibutan sa mga paghikaplag sa siensia ug sa arte; apan bisan ang labing mga makinaadmanon, kong dili mandoan sa pulong sa Dios sa ilang pagpangita, mahimo nga kawang ang ilang mga pagsulay sa pagpangita sa relasyon sa siensia ug sa bugna. {ADA 365.2}

Ang tawohanong kaalam mahitungud sa material ug espirituhanon mga butang may pinalabi ug dili hingpit; tungud niana ang daghan dili makapahiangay sa ilang mga hunahuna sa siensia ug sa gipahayag sa Kasulatan. Daghan nga nagadawat sa ilang mga hunahuna ug mga paagi ingon nga mga ka¬matuoran sa siensia, ug sila naghunahuna nga ang pulong sa Dios pagasulayan tungud sa mga pagtulon-an sa "ginatawag ug siensia." 1 Tim. 6:20. Ang Magbubuhat ug ang Iyang mga buhat halaj'o da kaayo sa ilang salabutan; ug tungud kay sila nagapasabut niini sa mga balaod sa kinaiya, ang kasaysayan sa Biblia giisip nga dili kasaligan. Sila nga nagaduhaduha sa paglaum kasaligan sa mga sinulat sa Daan ug Bag-o nga Tugon. sa makadaghan nahilayo ug nagduhaduha sa pagka adunay Dios ug nga nagpahayag sa dili matukib nga gahum sa kinaiyahan. Sa ilang gipasagdan ang sinipit, sila nahibilin sa paghidam-ag sa bato sa pagkawalay pagtoo. {ADA 365.3}

Tungud niana daghan ang nangasayup gikan sa pagtoo, ug gilimbongan sa dautan. Ang mga tawo nagpanlimbasog -sa pagkamaalamon kay sa ilang Magbubuhat. Ang tawohanon nga pilosopia nagsulay sa pagpangita ug sa pagpasabut sa mga katingalahan nga dili gayud igapahayag hangtud sa katuigan walay katapusan. Kong ang mga tawo magapangita lamang ug magsabut unsa gipahibalo sa Iyang kaugalingon ug sa Iyang mga tinguha, sila makabaton nianang panan-awon sa himaya, kahalangdon, ug gahum ni Jehova, sila makaila sa ilang pagkadiotay, ug magakahimout nianang mga gipahibalo alang sa ilang kaugalingon ug sa ilang mga anak. {ADA 366.1}

Ang tanan nga wala magatagad sa pulong sa Dios sa pagtoon sa kaayohan ug tinguha, aron nga dili sila molahi sa kalibutan mahibilin sa pagdawat sa pagkaliinukman sa pagkadiwatahan alang sa kamatuoran sa tinohoan. Ang tanang masabut nga dagway sa sala pagadawaton niadtong nagasalikway pagtuyo sa kamatuoran. Siya nga nagatan-aw uban sa kalisang sa usa ka limbong mamaandam sa pagdawat ug lain. Ang apostol nga si Pablo, nagasulti sa usa ka pundok nga "ang wala magadawat sa gugma sa kamatuoran, aron sila mamaluwas, miingon, "Tungud niini usab, ang Dios nagasugo kanila sa kalalangan sa sayop, aron nga managtoo sila sa bakak: aron panaghukman sa tanan nga wala motoo sila sa kamatuoran, kondili nga nahimut-an nila ang pagkadilimatarung."4 Kining pahibalo nga ania sa atong atubangan nagatambag kanato sa pagbantay sa kaugalingon unsa ang pagtulon-an nga atong dawaton. {ADA 366.2}

Ang labing malampuson nga mga paagi sa dakung limbungan mao ang malimbongong pagtulon-an ug paghimog mga katingalahan sa Espiritismo. Nagatakuban ingon sa usa ka manolonda sa kahayag, siya nagabuklad sa iyang pukot diin diotay lamang ang katahap. Kon ang mga tawo magtoon pa lamang unta sa Basahon sa Dios uban sa matuod nga pag-ampo nga aron sila makasabut kaniya, sila dili mahibilin sa kangitngit sa pagdawat sa bakak nga pagtulon-an. Apan kon sila magasalikway sa kamatuoran, sila mahulog sa limbong. {ADA 366.3}

Ang lain nga peligro nga sayup mao ang pagtulon-an nga nagalimod sa pagkadios ni Kristo, nagapasabut nga wala Siya magakinabuhi sa wala pa Siya moanhi dinhi sa kalibutan. Kining hunahunaa gidawat uban sa dakung kalipay sa dakung pundok nga nagapaila sa pagtoo sa Biblia; apan sa laktud nagasupak sa matin-aw mga pahayag sa atong Manluluwas alang sa Iyang relasyon sa Amahan, sa Iyang diosnong kinaiya, ug sa Iyang pagkinabuhi sa unahan. Dili kini masagop kon walay dautang pagbalit-ad sa Kasulatan. Dili lamang kini magapaubos sa pagsabut sa tawo sa buhat sa pagtubos, kon dili nagahugno sa pagtoo alang sa Biblia ingon nga binugna gikan sa Dios. Samtang kini nagahatag sa labing makadaut, kini labing malisod usab sa paghibalag. Kong ang mga tawo magsalikway sa pagpamatuod sa Kasulatan mahitungud sa pagkadios ni Kristo, kawang ang pakiglantugi sa punto uban kanila; kay walay lantugi, bisan unsa ka makatarunganon nga makakabig ka¬nila. “Apan ang tawo sa kinaiya nga daan wala magadawat sa mga butang sa Espiritu sa Dios, kay kaniya binuang; ug dili arang makaila kanila, kay sila ginasusi sa inispirituhanon.”5Walay usa nga nagagunit niini nga sayup adunay matuod nga hunahuna sa kinaiya kon sa buhat ni Kristo, kon sa dakung piano sa Dios alang sa kaluwasan sa tawo. {ADA 367.1}

Ang pagtulon-an milanog gikan sa nailang walihanan, nga ang ikaduhang pagbalik ni Kristo sa tagsa ka tawo sa kamatayon, mao ang usa ka paagi sa paglibog sa mga salabutan sa mga tawo gikan sa Iyang personal nga pagbalik sa mga panganod sa langit. Kay sa daghang mga tuig si Satanas nagasulti niana, “Tan-awa, Siya anaa sa tinago nga dapit;”6 ug daghang mga kalag nga nangawala tungud sa pagdawat niini nga limbong. {ADA 367.2}

Ang kalibutanon nga kaalam nagatudlo nga ang pag-ampo dili kinahanglanon. Ang mga tawo sa siensia nagaingon nga walay matuod nga tubag sa pag-ampo; nga kini mao ang paglapas sa balaod, usa ka katingalahan, ug kanang mga katingalahan wala’y kinabuhi. Ang universo, nagingon sila, ginamandoan sa tinudlo nga mga balaod, ug ang Dios sa Iyang kaugalingon dili maghimo nga kasupak niining mga balaod. Tungud niana sila nagapakita sa Dios ingon nga binugkos sa Iyang balaod—ingon ang pagbuhat sa diosnong balaod makapagawas sa diosnong kagawasan. Kanang pagtulon-an supak sa pagtulon-an sa Kasulatan. Dili ba ang mga kahibulongan gihimo ni Kristo ug sa Iyang mga tinon-an? Ang sama nga maloloy-on nga Manluluwas nagakinabuhi karon adlawa, ug Siya buot sa pagpatalingliog sa pag-ampo nga may pagtoo ingon sa Iyang paglakaw nga makita sa taliwala sa mga tawo. Ang kinaiya nagtabang sa labaw sa kinaiya. Kini usa ka baliin sa piano sa Dios sa pagliatag kanato, sa tubag sa pag-ampo sa pagtoo, nianang dili Niya ihatag kon kita wala magpangayo. {ADA 368.1}

Dili maisip ang mga sayop nga mga pagtulon-an ug katawanan nga mga hunahuna nga gibatonan sa taliwala sa mga iglesia Kristohanon. Malisod sa pagbanabana sa dautang sangputanan sa pagkuha sa usa ka mga badlis nga gibutang sa pulong sa Dios. Pipila nga nagahunahuna sa pagkuha niini miurong uban sa pagsalikway sa usa ka kamatuoran. Ang kadaghanan nagapadayon sa pagbutang sa gawas sa tagsa ka pagtulon-an sa kamatuoran, hangtud nga sila mahimong matuod nga walay Dios. {ADA 368.2}

Ang mga sayop sa naila nga kaalam sa tinohoan nagadala sa daghang mga kalag sa pagduhaduha, nga sa ubang butang tomotoo sa Kasulatan. Malisod alang kaniya sa pagdawat sa pagtulon-an nga nagapainit sa iyang pagbati sa katarungan, kalooy, ug kaayo; ug sanglit kini ginapahayag nga pagtulon-an sa Biblia, siya nagadumili sa pagdawat niini ingon nga pulong sa Dios. {ADA 368.3}

Ug kini mao ang tuyo diin si Satanas nangita sa paghimo. Walay laing nga iyang gipaninguha kay sa paglaglag sa paglaum sa Dios ug sa Iyang pulong. Si Satanas nagatindog nga pangulo sa dakung pundok sa mga maduhaduhaon, ug siya nagabuhat sa tanang gahum sa paglimbong sa mga kalag ngadto sa iyang dapit. Kini nagakaanam-anam pagdagway sa pagduhaduha. Adunay dakung pundok diin ang pulong sa Dios gitanaw sa walay pagsalig sa sama gihapon nga katarungan ingou man sa iyang Tagbuhat, — tungud kay nagabadlong ug naga silot sa sala. Sila nga dili gusto sa pagsugot sa iyang mga tulomanon, nagapanlimbasog sa pagdaug sa iyang kagahum. Sila nagabasa sa Biblia ug nagapatalinghog sa iyang pagtulon-an ingon nga gipahayag sa balaan nga walihanan, sa pagpangita lamang sa sayop sa Kasulatan kon sa wali. Dili lamang pipila ang nahimong walay Dios aron sa pagtarung kun sa pagbali bad sa ilang kaugalingon sa walay pagtagad sa katungdanan. Ang ubang nagahimo sa maduhaduhaon nga pagtulon-an gikan sa garbo ug kataspok. Nahimuot kaayo sa paghigugma sa pagila sa ilang kaugalingon pinaagi sa paghimo sa bisan unsa nga takus sa dungog, nga nagakinahanglan sa panlimbasog ug pagdumili sa kaugalingon, sila naga tinguha sa pagkab-ut kadungganan alang sa hataas nga kaalam pinaagi sa pagsaway sa Biblia. {ADA 368.4}

Ang Dios nagahatag sa Iyang pulong igo nga kamatuoran sa iyang diosnong kinaiya. Ang dakung kamatuoran nga mahitungud sa atong kaluwasan gipahayag sa matin-aw. Pinaagi sa panabang sa Espiritu Santo, nga ginasaad sa tanan nga nagapangita sa pagkamaminatud-on, ang tagsa ka tawo arang makasabut niining mga kamatuorana alang sa iyang kaugalingon. Ang Dios nagatugot sa tawo usa ka malig-on nga patukoranau diin igabutang ang ilang pagtoo. {ADA 369.1}

Samtang ang Dios nagahatag daghan nga mga kamatuoran alang sa pagtoo, Siya dili gayud magakuha sa tanang balibad sa walay pagtoo. Ang tanan nga nagalantaw alang sa sab-unganan sa ilang pagduhaduha, makakita kanila. Ug sila nga nagdumili sa pagdawat ug sa pagsugot sa pulong sa Dios hangtud ang tanan nga kasupak makuha, ug wala nay higayon alang sa pagduhaduha, dili na moabut sa kahayag. {ADA 369.2}

Aduna lama’y usa ka paagi alang kanila sa pagpadayon sa matinumanon nga tinguha sa pagluwas gikan sa duhaduha. Enbes sa pagpangutana ug paglantugi mahitungud nianang dili nila masabut, pagpatalinghoga sila sa kahayag nga humana modan-ag sa ibabaw nila, ug sila makadawat dakung kahayag. Pahimoa sila sa tanang katungdanan nga ginahimo nga masayon sa pagsabut ug makahimo kanila sa pagsabut ug sa paghimo niadtong ila karon nga giduhaduhaan. {ADA 370.1}

Si Satanas makapakita sa bakak nga sama gayud sa kamatuoran nga kini makalimbong kanila nga buut palimbong, nga gusto molikay ug sa pagdumili sa kaugalingon nga paghalad nga gikinahanglan sa kamatuoran; apan kini malisod alang kaniya sa paggunit sa ubos sa iyang gahum sa usa ka kalag nga nagatinguha sa matuod bisan unsa nga modangat, sa paghibalo sa kamatuoran. Si Kristo mao ang kamatuoran, ug ang "kahayag nagabanwag sa tagsa ka tawo nga anaa sa kalibutan."7 Ang Espiritu sa kamatuoran gipadala sa pagmando sa mga tawo ngadto sa tanang kamatuoran. Ug tungud sa kagahum sa Anak sa Dios kini ginapahayag, "Pangita kamo ug kamo makakaplag." "Kon bisan kinsang tawo nga magahimo sa Iyang kabubut-on, manghibalo siya sa pagtulon-an."8 {ADA 370.2}

Bisan ang mga tawong dautan kon ang yawa dili makasanta sa bulohaton sa Dios kon magpugong sa Iyang pag-atubang gikan sa Iyang mga katawohan, kong sila bout, uban sa pagpasakup ug mahinulsulon kasingkasing, magkompisal ug magasalikway sa ilang mga sala, ug sa pagtoo magasalig sa iyang mga saad. Ang tanan nga panulay, ang gahum sa pagsupak, bisan sa dayag kon sa tago, mahimo sa pagsukol nga madaugon, "Dili tungud sa kusog, ni sa kagahum, kon dili sa akong Espiritu, miingon si Jehova sa mga kasundalohan."9 {ADA 370.3}

Kay kang Jakob walay paggaba, wala usab ing panagna batok kang Israel: ingon karon, igaingon tungud kang Jakob, ug kang Israel, Unsa ang gibuhat sa Dios.'"10 {ADA 370.4}

Si Satanas nasayud kaayo nga ang labing maluyang kalag nga nagapabilin kang Kristo labaw pa nga kaparang sa mga kasundalohan sa kangitngit, ug nga kon iya nga ipakita ang iyang kaugalingon sa dayag, siya atubangon ug suklan. Tungud niana siya nagapangita sa pagkuha sa mga sundalo sa krus gikan sa ilang malig-on dalangpanan, samtang siya nahamutang sa mga tagoanan uban sa iyang mga sundalo, andam sa paglaglag sa tanan nga mangahas sa ibabaw sa iyang dapit. Ang pagpaubos lamang nga pagsalig sa Dios, sa pagtuman sa tanan Niyang mga sugo, kita makapaniguro. {ADA 370.5}

Kapitulo 33 - Ang Nahaunang Dakung Limbong

SA nahaunang kasaysayan sa tawo, si Satanas nagsugod sa iyang mga panlimbasug sa paglimbong sa atong kaliwatan. Kadtong nagtukod sa kagubot sa langit, naghandum sa pagtipon sa mga pumopoyo sa yuta sa pagtingub sa iyang pagpakig-away batok sa kagamhanan sa Dios. Si Adan ug si Eba may hingpit nga kalipay sa pagtuman sa mga sugo sa Dios, ug kini nga kamatuoran mao ang kanunay nga pamatuod batok sa buhat nga ginasugyot ni Satanas sa langit, nga ang kasugoan sa Dios mabug-at, ug batok sa kaayohan sa iyang mga binuhat. Labut pa niini, ang kasina ni Satanas nagtubo sa magatan-aw siya sa labing maanindot nga puloy-anan nga giandam sa walay sala nga magtiayon. Nagtinguha siya sa paghulog kanila, aron kon sila mahamulag gikan sa Dios ug madala sa ubos sa iyang kaugalingon nga gahum, maangkon niya ang yuta, ug dinhi matukod niya ang ginharian, nga kaangay niadtong sa Labing Hataas. {ADA 372.1}

Kon gipahayag ni Satanas ang iyang kaugalingon sa matuod niyang kaniya, abogon unta siya dayon, tungud kay si Adan ug si Eba nahibalo man unta niining katalagman sa kaaway; apan nagabuhat siya sa kangitngit, gitago niya ang iyang tuyo, aron nga matuman niya sa labing siguro ang iyang tinguha. Gigamit niya ang dagway sa bitin, nga usa ka binuhat nga makabihag sa dagway, nga nakigsulti siya kang Eba, “Diay, nga nag-ingon ang Dios kaninyo: Dili kamo makakaon sa tanan nga mga kahoy sa tanaman?”1 Kon si Eba wala magsulod sa pagpakigsulti sa manunulay, maluwas siya unta; apan nangahas siya sa pagpakiglantugi kaniya, ug nahulog siya sa iyang mga limbong. Tungud niini daghan ang mga tawo ang nadaug. Nagaduhaduha sila ug nakiglalis mahatungud sa kinahanglanon sa Dios; ug inay sa pagtuman sa langitnon nga sugo, magadawat sila sa pagtuman sa tawohanon nga mga teoriya, nga nagatabon lamang sa mga limbong ni Satanas. {ADA 372.2}

“Ug ang babaye mitubag sa bitin: Makakaon kami sa bunga sa mga kahoy sa tanaman: apan nahatungud sa bunga sa kahoy nga anaa sa taliwala sa tanaman, miingon ang Dios, Dili kamo magkaon kaniya, ug dili kamo maghikap, aron nga dili nga gayud kamo mamatay. Ug ang bitin miingon sa babaye: Dili nga gayud kamo mamatay: kay hingbaloan sa Dios, nga sa adlaw sa inyong pagkaon mangabuka ang inyong mga mata, ug mahimo kamo nga sama sa Dios, nga manghibalo sa kaayohan ug sa kadautan.”2 Gisultihan niya sila nga mahimo sila nga ingon sa Dios, nga may labi pa ka daku nga kaalam sa una, ug mahimo silang takus sa hataas nga kahimtang sa pagkinabuhi. Si Eba nagtugyan sa panulay; ug tungud sa iyang influencia, nadala si Adan sa pagpakasala. Sila mitoo sa mga pulong sa bitin, nga dili matuod ang gipamulong sa Dios; wala sila tomoo sa ilang Magbubuhat, ug naghunahuna sila nga gipunggan sa Dios ang ilang kagawasan, ug nga magadangat sila sa labi pa ka daku nga kaalam ug kadungganan kon ilang malapas ang Iyang mga sugo. {ADA 373.1}

Apan ngano nga nahibaloan ni Adan, sa tapus siya makasala ang kahulogan sa mga pulong sa Dios, “Sa adlaw nga ikaw mokaon niana mamatay ka nga gayud.”? Hikaplagan ba niya ang kahulogan sama niadtong giingon ni Satanas nga ilang pagatohoan, nga pagatuboyon sila sa

hataas nga kahimtang sa kinabuhi? Kon mao kana adunay daku nga kaayohan nga makabut tungud sa paglapas, ug si Satanas himatud-an nga matinabangon sa mga katawohan. Apan si Adan wala makakita nga kini mao ang kahulogan sa diosnon nga hukom. Ang Dios nagasulti nga ang tawo, sa bayad sa iyang paglapas magabalik sa yuta nga gikuhaan kaniya: “Kay abog ka, ug sa abog ikaw mopauli.”3 Ang mga pulong ni Satanas, “Mangabuka ang inyong mga mata,” himatud-an nga matuod niini lamang nga butanga : Sa tapus masupak ni Adan ug ni Eba ang Dios, nabuka ang ilang mga mata sa pagila sa ilang kabuangan; nabibaloan nila ang kadautan, ug sila nakatilaw sa mapait nga bunga sa paglapas. {ADA 373.2}

Sa taliwala sa Eden nagatubo ang kahoy sa kinabuhi, nga ang iyang bunga may gahum sa pagpadayon sa kinabuhi. Kon nagpabilin si Adan nga matinumanon sa Dios, makapadayon siya unta sa pag-ambit sa pagpahimulos niining kahoy, ug magakinabuhi sa walay katapusan. Apan sa iyang pagpakasala, giputol siya sa pakig-ambit sa kahoy sa kinabuhi, ug nahimo siyang mamalatyon. Ang diosnong hukom “kay sa abog ka. ug sa abog ikaw mopauli,” nagatudlo sa bug-os nga pagkuha sa kinabuhi. {ADA 374.1}

Ang pagka mamalatyon, nga gisaad sa tawo kaniya may kondisyon nga magamatinumanon, nawala tungud sa pagkamalapason. Dili ikahatag ni -Adan sa iyang kaliwatan ang butang nga wala kaniya; ug wala unta’y paglaum sa mga nahulog nga kaliwatan kon wala ang Dios, tungud sa paghalad sa Iyang kaugalingon nga anak, magdala sa pagkadili mamalatyon kaniya. “Busa ang kamatayon mitakud sa tanan nga mga tawo, kay ang tanan nakasala,” si Kristo “nagdala sa kinabuhi ug sa pagkadili madunoton tungud sa kahayag sa maayong balita.”4 Ug kang Kristo lamang mabatnan ang pagkadilimamalatyon. Si Jesus nagingon, “Ang mitoo sa Anak, may kinabuhi nga walay katapusan; apan ang walay pagtoo nga matinumanon sa Anak dili makakaplag sa kinabuhi.”5 Bisan kinsa nga tawo makahupot niining hamili nga panalangin kon siya magtuman lamang sa kondisyon. Ang tanan “nga magapadayon nga mapailubon sa maayong mga buhat, nga nagapangita sa himaya, ug dungug, ug sa pagkadili madunoton,” magadawat sa “kinabuhi nga walay katapusan.”6 {ADA 374.2}

Ang nagasaad lamang kang Adan sa kinabuhi mahitungud sa pagsupak mao ang labing daku nga limbongan. Ug ang mga gipamulong sa bitin kang Eba sa Eden, — “Dili nga gayud kamo mamatay,” — mao ang unang wali nga gimantala mahitungud sa pagkadili mamalatyon sa kalag. Apan kining mga gipamulong, nga natukod tanan sa kagamhanan ni Satanas, ginamantala gikan sa mga pulpito sa mga nagapakasumosunod kang Kristo, ug gidawat sa kadaghanan nga mga katawohan sama sa pagdawat kaniya sa una natong mga ginikanan. Ang langitnong nga paghukom, “Ang kalag nga makasala, kini mamatay,”7 ilang gibalit-ad nga magakahulogan nga: Ang kalag nga nagapakasala, siya dili mamatay, kon dili magakinabuhi nga walay katapusan. Dili kita makahimo kondili matingala sa kabuangan nga nakapahimo sa tawo nga matohotohoon kaayo sa mga pulong ni Satanas, ug dili magtoo sa mga pulong sa Dios. {ADA 374.3}

Kon ang tawo, sa tapus na siya makasala, ginatugotan sa pag-ambit sa kagawasan sa kahoy sa kinabuhi, magkinabuhi unta siyang dayon, ug unya ang sala mahimo nga walay katapusan. Apan ang kerubin ug ang nagadilaab nga hinagiban nagbantay "sa dalan sa kahoy sa kinabuhi,"8 ug walay usa sa panimalay ni Adan nga gitugotan sa duol sa ulot ug makig-ambit sa bunga sa kahoy nga nagahatag sa kinabuhi. Busa wala karon usa ka makasasala nga dili mamalatyon. {ADA 375.1}

Apan sa tapus sa pagpakasala, gisugo ni Satanas ang iyang mga manolonda sa paghimo sa mga pinasahi nga mga panlimbasug sa pagtudlo sa katawohan sa pagtoo sa kinaiya nga pagkadili mamalatyon sa tawo; ug sa madala nila ang katawohan sa pagdawat sayup, magamando sila kanila aron nga ang makasasala magakinabuhi sa pagkamakalolooy nga walay katapusan. Karon ang principe sa kangitngit nga nagatrabaho pinaagi sa iyang mga galamiton, nagapahayag sa Dios sama nga usa ka mabangis nga magbabalus, nga magaingon siya nga ihulog sa Dios sa infierno ang tanan nga dili magapahimuot kaniya, ug magapabati kanila gihapon sa Iyang kasuko; ug sila magaantus sa mapait nga kasakit, ug sa walay katapusang kalayo, ug ilang Magbubuhat nagatanaw kanila nga may kalipay. {ADA 375.2}

Daw unsa kini ka supak sa tagsatagsa ka pagbati sa paghigugma ug pagkalooy, ug bisan sa ato na lamang pagbati sa katarungan, ang pagtulon-an nga ang mga dautan nga mga minatay pagasilotan sa kalayo ug asupre sa infierno nga nagadilaab sa kahangturan; nga tungud sa mga sala sa hamubo lamang kinabuhi sa yuta magaantus sila sa gihapon samtang nagakinabuhi ang Dios. Bisan kini nga pagtulon-an ginatudlo sa kadaghanan, ug ginatipon gihapon sa daghang mga pagtuloohan sa mga kakristianosan. Ang sulti sa usa ka manggialamon sa teologia, "Ang talan-awon sa pagsilot sa infierno magadugang sa kalipay sa mga balaan sa walay katapusan. Kon makita nila ang uban nga may sama man nga kinaiya ug natawo sa mao man nga paagi, nga mahulog sa mao nga pagkailo, ug sila anaa na sa maayo nga pagkabutang, makahimo kanila mabination, unsa ang ilang kalipay." Ang usa pa naggamit niining mga pulong: "Samtang ang sugo sa pagsikway nagatrabaho sa gihapon sa dautan, ang aso sa pagsilot kanila magasaka sa walay katapusan sa ginatan-aw sa matarung, nga sa ilis sa pagkuha sa bahin niining mga makalolooy nga tawo, maga-ingon "Amen, Aleluya! dayega ang Dios!" {ADA 375.3}

Hain nga dahon sa mga pulong sa Dios, makita ang mao nga mga pagtulon-an? Kawad-an ba ang mga tinubos sa langit sa ilang kalooy ug paghigugma, ug bisan pa sa tawohanon nga pagbati? Pagapangilisan ba lamang nila sa walay pagbati, kon sa kapintas sa mga luog? Dili; dili mao kana ang pagtulonan sa Basahon sa Dios. Kadtong nagapahayag sa mga hunahuna nga gipakita sa kinutlo sa itaas kaha mga maalam ug maminatud-on nga mga tawo; apan sila nalimbungan sa lit-ag ni Satanas. Gidala niya sila sa pagdawat sa inusab nga kahulogan sa malig-on nga pagpahayag sa Kasulatan, nagahatag sa sinultihan sa kapaitan ug pagdumot nga nahanungud sa iyang kaugalingon, apan dili mahitungud sa atong Magbubuhat. "Ingon nga ako, buhi, miingon ang Ginoo nga si Jehova; dili ako malipay sa kamatayon sa dautan; apan

nga ang dautan motalikod gikan sa iyang agi-anan, kay ngano kamo nga mamatay, Oh balay ni Israel?”9 {ADA 376.1}

Unsa ba ang makuha sa Dios kon pananglitan atong tugotan nga Siya nagakalipay sa pagtan-aw sa walay katapusan nga silot sa makasasala; nga siya nahimong malipayon sa mga pagbakho ug raga paghilak ug mga pagsinggit sa tunglo sa mga nagaantus nga raga binuhat nga iyang gibutang sa kalayo sa infierno? Mahimo ba kining makalilisang nga tingug nga usa ka alawiton sa idulongog sa Usa nga may walay katapusan nga Gugma? Ginatudlo gihapon nga ang pagsakit nga walay katapusan sa mga dautan magapakita sa pagdumot sa Dios sa sala kaangay sa usa ka dautan nga magalaglag sa pagkigdaet ug kahusayan sa universo. Oh, makahahadlok nga pasipala! Sama nga ang pagdumot sa Dios sa sala mao ang katarungan ngano ginapadayon siya. Tungud kay sa mga pagtulon-an niini nga mga teologo, ang dayon nga silot sa walay paglaum sa kalooy magapasuko sa mga makalolooy nga nagantus ug sa ilang pagpasipala, ilang ginapadaku sa gihapon ang lulan sa sala. Ang himaya sa Dios wala magadugang tungud sa pagpadayon sa nagatubo nga sala sa walay katapusang panahon. {ADA 379.1}

Labaw sa gahum sa hunahuna sa tawo ang banabana sa dautan nga nadala tungud sa pagtulon-an sa walay katapusan nga silot. Ang religion sa Biblia puno sa paghigugma ug kaayo, ug puno sa kalooy, ginangitngitan sa pagkamatuhotohoon ug gisaputan sa kahadlok. Kon palandungon nato unsa ang bakak nga kolor nga gipintal ni Satanas sa kinaiya sa Dios, magakatingala pa ba kita nga gikahadlokan ang maloloy-on nga magbubuhat gikalisangan, ug ginakaligutgutan pa gani? Ang makahahadlok nga pagtan-aw sa Dios nga nahisangyaw maayo sa kalibutan gikan sa mga ginatudlo sa pulpito nakahimo sa linibo, oo, milyon nga mga maduhaduhaon ug mga walay Dios. {ADA 379.2}

Ang pagtulon-an sa walay katapusan silot mao ang usa sa mga bakak nga pagtulonan nga naghimo sa alak sa kangil-aran sa Babilonia, nga iyang gipainum sa tanan nga mga nasyon.10 Matuod nga ginapanudlo sila sa dagku ug balaanon nga mga tawo; apan ang kahayag niini nga suheto wala mahayag kanila ingon sa ilang kahayag kanato. Sila mao ang may katungdanan sa kahayag nga midan-ag sa ilang panahon; kita mao ang may responsabilidad sa kahayag nga nagdan-ag sa atong mga adlaw. Kon mogawas kita gikan sa pamatuod sa Dios, ug magdawat sa mga bakak nga mga pagtulon-an tungud kay ang atong mga ginikanan-nagtudlo kanila, mahulog man kita sa mao nga paghimaraut nga gipakanaug sa Babilonia; magainum kita sa alak sa iyang kangilaran. {ADA 379.3}

May usa ka dakung pundok nga kanila ang pagtulon-an sa walay katapusang silot nagsupak, gidala sa laing bahin nga sayup. Sila nakakita nga ang Kasulatan nagapahayag sa Dios sama nga usa ka tawo nga mahigugmaon ug mahinuklogon, ug dili sila magatoo nga igabilin niya ang Iyang mga binuhat sa kalayo nga walay katapusan nga infierno nga nagadilaab. Apan sa gisagop nila nga ang kalag dili mamatay sa kinaiya, wala sila’y katarungan nga lain nga nakita kondili nga sa katapusan ang tanan nga mga tawo

pagaluwason. Daghan ang nagatoo sa pasidaan sa Biblia nga giliimo lamang sa paghadlok sa tawo aron nga magamatinumanon, ug dili sila pagtumanon sa hingpit. Unya ang makasasala magakinabuhi sa kahikaw sa mga kalipayan nga kinaugalingon, sinalikway nila ang ginapatuman sa Dios, apan magapaabut nga makabaton sa kahimuot sa atubangan sa Dios. Kana nga pagtulon-an, nga nagbanabana sa kaloov sa Dios, apan ilang ginawala ang Iyang katarungan, nagapahimuot sa kalibutanon nga kasingkasing, ug magapalig-on sa dautan sa paghimo sa mga kadautan. {ADA 380.1}

Kon matuod nga ang kalag sa tanan nga tawo magadayon sa langit sa tapus siya mamatay, unya maayo pa nga handumon nato ang kamatayon inay sa kinabuhi. Daghan ang nadala niini nga pagtulon-an sa pagtapus sa ilang kinabuhi. Kon ginalumsan sila sa mga kasamok, mga kalisod, ug kawad-an sa paglaum ingon na lang masayon sa pagbugto sa ilang kinabuhi, ug maglupad dayon sa kahimayaan sa walay katapusan nga kalibutan. {ADA 380.2}

Ang Dios naghatag sa Iyang pulong sa sibo nga kamatuoran nga pagasilotan Niya ang mga malapason sa Iyang kasugoan. Kadtong mga giuloulohan sa ilang kaugalingon nga Siya maloloy-on kaayo sa pagpahamtang sa katarungan sa makasasala, magtan-aw na lamang sa krus sa Kalbaryo. Ang kamatayon sa walay buling nga Anak sa Dios, nagapamatuod nga "ang ba yad sa sala mao ang kamatayon," nga ang tagsatagsa ka paglapas sa sugo sa Dios magadawat sa iyang matarung balus. Si Kristo nga walay sala nahimo nga sala alang sa tawo. Gidala Niya ang sayup sa pagkadilimatinumanon sa mga makasasala, ug ang pagtago sa nawong sa Iyang Amahan hangtud nga nawataswatas ang Iyang kasingkasing ug ang Iyang kinabuhi nawala. Kining tanan nga halad gihimo aron mabawi ang mga makasasala. Kay wala nay laing paagi nga maluwas ang tawo sa silot sa sala. Ug ang tagsatagsa ka kalag nga magdumili sa pagkaumalambit sa pagpasiguli nga gihimo sa mao nga bili, magapas-an sa iyang kaugalingon nga lawas sa sayop ug sa silot sa pagkamalapason. {ADA 380.3}

"Walay bisan kinsa nga makihilawason, kun mahugaw, kun mahikaw nga mao ang magsisimba sa mga diosdios, nga may panulondon sa ginharian ni Kristo ug sa Dios."1111 Epeso 5:5) "Paninguhaa ninyo ang pakigdait sa tanan ug ang pagkaputli nga kon wala kini, walay bisan kinsa nga makakita sa Ginoo."12 "Bulahan ang mga nanaglaba sa ilang mga bisti nga hatag-as, aron nga may kagamhanan sa pagduol sa kahoy sa kinabuhi, ug nga makasulod sa mga ganghaan sa siyudad. Sa gowa niya anaa ang mga iro, ug ang mga lumayan, ug ang mga makighilawason, ug ang mga mamomono, ug ang nagasimba sa mga diosdios, ug ang tanan nga nahagugma ug nagabuhat sa bakak."13 {ADA 381.1}

Ang Dios nagpahayag sa tawo sa Tyang kinaiya, ug sa iyang paagi nga pagahimoon sa makasasala. "Si Jehova gamhanan, maloloy-on, mapuangoron, mahinay sa pagkasuko, ug daku sa paghinuklog ug kamatuoran, nga nagatipig ug kalooy sa libolibo ug ginapasaylo niya ang kadautan nga dagku, ang pagsuki ug ang sala, ug nga sa walay bisan unsa nga kaagi magapakamatarung sa dautan."14 "Apan ang tanan nga dautan pagalaglagon niya. Apan ang mga malinapason gilaglag sila nga tingob: ang katapusan sa mga dautan mao ang

pagkalaglag.”15 Ang gahum ug ang kagamhanan sa langitnon nga pagbulot-an pagagamiton sa pagwala sa kagubot; apan ang tanang igapakita nga balus sa katarungan mga hingpit nga sama sa karakter sa Dios ingon nga usa ka mahinuklogon, mapailubon ug mahigugmaon nga tawo. {ADA 381.2}

Ang mga patukoranan sa pagkaayo, kalooy ug paghigugma, nga gitudlo ug gituman sa atong Manluluwas, nga hinuwad nga kabubut-on ug kinaiya sa Dios. Si Kristo nag-ingon nga wala siya magpanudlo sa lain gawas niadtong Iyang nadawat gikan sa Iyang Amahan. Ang patukoranan sa langitnon nga kagamhanan nagasugo gayud sa hingpit sa sugo sa Manluluwas, “Higugmaa ang imong kaaway.” Ang Dios magahimo sa katarungan sa mga dautan, sa kaayohan sa kalibutan, ug sa kaayohan man niadtong giduaw sa paghukom. Himoon niya sila nga mga malipayon kon arang mahimo sama sa kasugoan sa Iyang pagbulot-an ug sa katarung sa Iyang kagamhanan. Gipalibutan niya sila sa mga ilhanan sa Iyang gugma, gipaila kanila ang kaalam sa Iyang mga sugo, ug ginapauban sila sa pagtanyag sa Iyang kalooy; apan ilang gitamay ang Iyang paghigugma, himoon nga walay kapuslanan ang Iyang mga sugo, ug isikway ang Iyang kalooy. Sa nagadawat sila sa dayon sa Iyang mga hiyas, ila man nga ginakuhaan sa dungog ang Maghahatag; ginadumtan nila ang Dios tungud kay ilang nahibaloan nga nagapanghimaraut Siya sa ilang mga sala. Ang Dios nagaantus sa hataas uyamut sa ilang pagkadautan; apan magaabut ang panahon sa paghukom, nga magahukom kanila sa palaabuton. Karon gapuson ba niya kining nagsupak ug ibutang sa luyo niya? Pagapiliton ba niya sila sa pagtuman sa Iyang kabubut-on? {ADA 382.1}

Kadtong nagpili kang Satanas ingon nga ilang pangulo, ug magpagahum sa iyang kabubut-on, dili nga andam sa pagsulod sa atubangan sa Dios. Ang garbo, ang mga limbong, ang mga nagapatuyang, mga mapintas nalig-on na sa ilang mga kinaiya. Makasulod ba sila sa langit sa pagpuyo sa walay katapusan kanban niadtong mga ilang ginatamay ug mga gidumtan sa yuta? Ang kamatuoran dili gayud makapahimuot sa bakakon; ang pagkalomo dili makatagbaw sa kaugalingon pagpataas ug sa garbuso; ang kaputli dili angay sa mga kahugawan; ang paghigugma dili makalipay niadtong mga hikawan. Unsa ang kalipay nga ikahatag sa langit niadtong mga dautan nga lunsay yutan-on ug hinakug nga mga butang. {ADA 382.2}

Kon pananglit kadtong mga tawo nga ang ilang kinabuhi gigawi sa pagsuki batok sa Dios sa madali dad-on sa langit, ng pakit-on sa hataas ug balaan nga kahimtangan nga magadayon didto sa gihapon, nga ang tagsatagsa ka kalag puno sa paghigugma, tagsatagsa ka dagway nagasidlak sa kalipay, ang mga rnananoy nga alawiton nga nagapataas sa pagpasidungug sa Dios ug sa Kordero, ug ang walay undang nga sidlak sa kahayag nga mudan-ag sa mga tinubos gikan sa nawong Niadtong nagalingkod sa lingkoranan harianon — kadtong mga tawo nga ang ilang mga kasingkasing puno sa kaligutgut sa Dios sa kamatuoran ug sa kabalaan, makatipon ba sila sa langitnon nga mga kasundalohan ug pagaambahan sa pagdayeg? Makaantus ba sila sa himaya sa Dios ug sa Kordero? Dili ug dili gayud; daghang mga tuig sa pagpasidaan ang ginahatag kanila, aron nga ma kapatubo sila sa maayong kinaiya alang sa langit; apan wala gayud nila mahanas ang ilang mga hunahuna sa paghigugma sa mga

maputli; wala gayud nila katon-i ang mga pinolongan sa langit; ug karon sila ulahi na kaayo. Ang kinabuhi sa pagsupak batok sa Dios nagapadili kanila takus sa pagsulod sa langit. Ang iyang kaputli, kabalaan, ug pakigdait ingon sa usa ka kasakit kanila; ang himaya sa Dios mao ang usa ka kalayo nga magasubad kanila. Magahandum sila sa pagkalagyo gikan sa balaan nga lugar. Magahandum sila sa kalaglagan aron sila makatago gikan sa nawong Niya nga namatay sa pagtubus kanila. Ang katapusan sa mga dautan naareglar sa ilang kaugalingon nga pagpili. Ang ilang dili pagsulod sa langit ilang kabubut-on, ug matarung ug maloloy-on ang bahin sa Dios. {ADA 383.1}

Sama sa mga tubig sa lunop, ang kalayo sa labing daku nga adlaw magapahayag sa paghukom sa Dios nga ang dautan dili na katambalan. Wala silay handum sa pagpasakup sa langitnon nga kagamhanan. Ang ilang kabubut-on gianad sa pagsupak; ug kon matapus ang kinabuhi, ulahi na kaayo ang pagpaliso sa sulog sa ilang mga hunahuna sa lain nga agianan, awahi na kaayo ang pagtalikod gikan sa pagkamalapason, ngadto sa pagkamatinumanon, gikan sa dumot, ngadto sa gugma. {ADA 383.2}

Sa pagluwas sa kinabuhi ni Kain nga mamomono, ang Dios naghatag sa kalibutan usa ka panig-ingnan sa sangputanan sa pagtugot sa makasasala sa pagkinabuhi, sa pagpadayon sa dalan sa kadautan. Tungud sa influencia sa pagtulon-an ni Kain ug sulondan "ang pagkadautan sa tawo daku sa nawong sa yuta," ug ang tanan pagpalandong sa mga hunahuna sa iyang kasingkasing pulos lamang dautan." "Ang yuta usab mahugaw sa atubangan sa Dios, ang kalibutan napuno sa linugsanay."16 {ADA 384.1}

Sa kalooy alang sa kalibutan ang Dios nagpala sa mga dautan nga mga pumoloyo sa panahon ni Noe. Sa kalooy iyang gilaglag ang dautan nga mga pumopuyo sa Sodoma. Tungud sa malimbungon gahum ni Satanas, ang mga magbubuhat sa kadautan nakabaton kalooy, kahimuot ug niana sa kanunay nagdaldal sa uban sa pagsupak. Kon mao man kini sa mga adlaw ni Kain, ug ni Noe ug sa panahon ni Abraham ug ni Lot; mao man karon sa atong panahon. Kini mao ang kalooy alang sa kalibutan nga ang Dios sa ulahi magalaglag sa mga magasalikway sa Iyang grasya. {ADA 384.2}

"Kay ang bayad sa sala mao ang kamatayon; apan ang hatag nga sa Dios, ang kinabuhi nga walay katapusan nga anaa kang Kristo Jesus nga atong Ginoo."17 Samtang ang kinabuhi nga walay katapusan mao ang panulondon sa mga matarung, ang kamatayon mao ang bahin sa mga dautan. Si Moises nagingon sa Israel, "Tan-awa, gibutang karon sa atubangan mo ang kinabuhi ug ang kaayohan, ang kamatayon ug ang kadautan."18 Ang kamatayon nga gihisgutan niining teksto dili mao ang gihukom kang Adan, tungud kay ang tanang tawo magaantus sa silot sa iyang paglapas. Mao ang "ikaduha nga kamatayon" nga gibutang sa pagtandi sa walay katapusang kinabuhi. {ADA 384.3}

Sa gisangputan sa sala ni Adan ang kamatayon nag-agi sa tanan nga mga katawohan. Ang tanan magasama manaug ngadto sa lubnganan. Ug tungud sa panahon nga gihatag sa piano sa Dios sa kaluwasan, ang tanan pagapamangunon gikan sa ilang mga lubnganan. "Nga may

pagkabanhaw sa mga minatay sa mga matarung ug sa mga dili matarung usab, nga ginalauman usab kini nila.”19 “Kay ingon kang Adan ang tanan nangamatay, ingon man usab kang Kristo ang tanan pagahatagan ug kinabuhi.”20 Apan usa ka daku nga kalainan ang gibutang sa taliwala niining duha ka pundok nga pagapamanhawon. “Dili kamo manghibulong niini; kay moabut ang oras, nga ang mga nanagbuhat ug maayo, sa pagkabanhaw nga sa kinabuhi; ug ang mga nanagbuhat sa dautan, sa pagkabanhaw nga sa paghukom sa silot. “Sila nga nanagbuhat ug maayo, sa pagkabanhaw nga sa kinabuhi; ug ang mga nanagbuhat ug dautan, sa pagkahukom sa silot.”21 Sila nga “takus” sa pagkabanhaw sa kinabuhi, mao ang “bulahan.” “Diha ang ikaduha nga kamatayon walay gahum.”22 Apan sila nga wala, tungud sa paghinulsul ug sa pagtoo, makadawat sa pasaylo, makadawat sa silot sa kasal-anan —“ang bayad sa sala.” Ang pag-antus nila sa silot nagaagad sa kadugayon ug sa kadaku, “sumala sa ilang mga buhat,” apan sa katapusan pagatapuson sa ikaduha nga kamatayon. Sanglit malisod sa Dios, uban sa Iyang katarungan ug kalooy, sa pagluwas sa makasasala sa iyang mga sala, wala Niya tugoti siya sa pagkinabuhi diin ang iyang pagkamalapason gidili, ug diin siya nagpakita sa iyang kaugalingon nga dili takus. Nagingon ang usa ka magsusulat. nga gimandoan sa Espiritu, “Busa dili madugay ang mga dautan ug pagasusihon nga may kakugi ang iyang dapit ug wala na. ” Ug ang usa nag-ingon, “Ug sila makahimo nga ingon sa mga wala mamao.”23 Tinabunan sa mga kaulawan, nahulog sila sa walay paglaum, ug dayon nga kangitngitan. {ADA 384.4}

Karon pagabutangan sa katapusan ang sala, uban sa tanang kaguol ug kalaglagan nga mao ang gisangputan gikan niini. Nagaingon ang salmista: “Gilaglag mo ang mga dautan, gipala mo ang ngalan nila nga sa gihapon sa walay katapusan. Oh kaaway, tapus na sa gihapon ang mga paglaglag.”24 Si San Juan sa Bugna, nga nagatan-aw sa unahan sa walay katapusan kahimtangan, nakabati sa awit sa tibook nga kalibutan sa pagdayeg, nga wala gayud bisan usa nga nayabag. Ang tagsatagsa ka binuhat sa langit ug sa yuta nadungog nga nagahatag sa hi¬maya sa Dios.25 Busa didto walay mga kalag nga magapasipala sa Dios, kon sila nagaantus sa walay katapusang kasakit; walay makalolooy nga binuhat sa infierno nga mahisagol sa ilang mga paghilak uban sa mga awit sa mga naluwas. {ADA 385.1}

Sa pasikaranan nga sayup sa kinaiya nga pagkadilimamalatyon natukod ang pagtulon-an nga ang tawo may kalibutan pa sa tapus sa kamatayon, — usa ka pagtolon-an, nga kaangay sa walay katapusan nga silot, nga nagsupak sa pagtulon-an sa Kasulatan, sa ginasugyot sa katarungan ug sa mga igbalati nga tawohanon. {ADA 386.1}

Unsa ang ginaingon sa Kasulatan mahitungud niining mga butang. Si David nagingon nga ang tawo wala may kalibutan sa tapus sa kamatayon. “Magagula ang iyang ginhawa, magabalik siya sa iyang yuta; niadtong adlawa mawala ang iyang hunahuna.”2626 Sal 146:4) Si Solomon nagapahayag sa mao man usab nga pamatuod, ”kay ang mga buhi nasayud nga sila mangamatay: apan ang mga minatay wala masayud bisan unsa.” “Maingon man ang ilang gugma, sama man ang ilang pagdumot ug ang ilang kasina, nawagtang dugay na karon; ni aduna pa sila ing bahin sa gihapon sa bisan unsa nga butang nga ginabuhat sa ilalom sa adlaw.”

“Kay didto sa lubnganan diin ikaw padulong walay bulohaton, ni hilimoon, ni kahibalo ni kaalam.”27 {ADA 386.2}

Sa gipataas ang kinabuhi ni Esikias sa napulo ug lima ka tuig sa tubag sa iyang pag-ampo, ang mapasalamaton nga hari naghatag sa Dios sa pagdayeg tungud sa Iyang daku nga kalooy. Niining awit ginasulti niya ang katungdanan nga kon ngano nagakalipay siya: “Kay ang lubnganan dili makadayeg kanimo, ang kamatayon dili makapasidungug kanimo: sila nga manaug sa lungag dili makaglaum sa imong kamatuoran, Ang buhi, ang buhi, siya modayeg kanimo,”28 ingon sa akong ginahimo karong adlawa. Ang naila nga pagtulon-an nagatudlo nga ar.g matarung nga mga minatay adto sa langit, nga nagasulod na sa kahimayaan, nga nagadayeg sa Dios sa mga dila nga dili mamalatyon; apan si Esikias wala makakita sa mao nga kahimayaan nga palaabuton sa kamatayon. Kini nga mga pulong ginapalig-on sa mga pamatuod sa salmista: “Kay sa kamatayon walay hinumduman kanimo: kinsa ba ang magapasalamat kanimo sa kamatayon?” “Dili ang mga minatay magadayeg kang Jehova, bisan sila nga nagakanaug sa hilum.”29 {ADA 386.3}

Si San Pedro, sa adlaw sa Pentikostes, nagain on nga si Patriarka David “namatay ng gilubong, ng ang iyang lubnganan ania karon kanato hangtud niining adlawa.” “Kay si David wala pa makasaka sa langit.”30 Ang kamatuoran nga si David nagapabilin sa lubnganan hangtud sa pagkabanhaw, nagapamatuod nga ang mga matarung wala moadto sa langit sa tapus sa kamatayon. Tungud lamang sa pagkabanbaw, ug tungud sa pagkabanbaw ni Kristo, nga si David makalingkod sa katapusan sa too sa Dios. {ADA 387.1}

Ug si Pablo nag-ingon: “Kay kon ang mga minatay walay pagkabanbaw, si Kristo wala usab mabanhaw. Kay kon si Kristo wala mabanhaw, ang inyong pagtoo walay pulos; anaa pa kamo sa invong mga sala. Nan ang mga nangatulog nsab kang Kristo. nangawala. ”31 Kay kon sa upat ka libo ka tuig ang mga matarung misaka dayon sa langit sa pagkamatay, unsaon ni Pablo sa pagingon nga kon walay pagkabanbaw, “sila nga nangatulog kang Kristo nangawala”? Walay pagkabanhaw nga kinahanglanon. {ADA 387.2}

Ang martir nga si Tyndale, nga nagasaysay sa kahimtangan sa mga minatay, nag-ingon: “Igapahayag sa dayag, nga dili ako magtoo nga anaa nasila sa kahimayaan ni Kristo, kon sa mga pinili nga manolonda sa Dios. Ug dili man siya kabahin sa akong pagtoo; kay kana matuod karon ang pagwali sa pagkabanhaw sa unod usa ka butang nga walay kapuslanan.”32 {ADA 387.3}

Kini kamatuoran nga dili malalis nga ang paglaum sa walay kinutuban nga pagkabulahan sa kamatayon nagdala sa pagpabiya sa daghang mga tawo sa pagtulon-an sa Biblia mahitungud sa pagkabanhaw. Kini nga paagiha gisulti ni Dr. Adam Clark, nga naga-ingon: “Ang pagtulon-an mahitungud sa pagkabanhaw nagapahayag nga gihunahuna ug maayo sa taliwala sa unang mga Kristohanon labi kay sa karon! Unsa kini? Ang mga apostoles nagapanudlo sa gihapon kaniya ug nagapadasig sa mga sumosunod sa Dios sa pagkugi, pagkamatinumanon ug malipayon tungud niini. Ug ang ilang mga salili karon nga mga adlaw

talagsa lamang nagahisgut niini! Kini nga gipangwali sa mga apostoles, ug kini gitohoan sa mga una nga mga Kristohanon; mao man ang among ginawali, ug gitohoan sa among mga nagpatalinghog. Wala nay pagtulon-an sa ebangelio nga ginapalig-on ingon niini; wala nay pagtulonan karon ning paagi sa pagwali nga wala lang kaayo tagda."33 {ADA 388.1}

Kini gipadayon hangtud nga ang mahimayaon nga kamatuoran sa pagkabanhaw daw nangitngitan sa bug-os ug nasalipdan sa mga Kristohanon sa kalibutan. Busa ang usa ka nabantog nga magsusulat sa religion sa pagsulti sa mga pulong ni San Pablo sa 1 Tesalonika 4:13-18, nag-ingon: "sa tanang mga tinguha sa kalipay ang pagtulon-an sa walay katapusang kabulahanan pagka dili mamalatyon sa mga matarung nagakuha sa dapit alang kanato sa bisan unsang giduhaduhaan nga pagtulon-an sa ikaduhang pagbalit. Sa along kamatayon ang Ginoo mobalik alang kanato. Ang mga nangamatay niagi na sa himaya. Dili na sila magahulat sa budyong alang sa paghukom ug sa kabulahanan." {ADA 388.2}

Apan sa buot na Siya sa pagbiya sa iyang mga disipulo, si Jesus wala magsulti kanila nga makaadto dayon sila sa Iyang pagaadtoan?" Ako moadto sa pag-andam ug lugar alang kaninyo," Siya nag-ingon. "Ug kon ako makaadto na, ug makaandam kaninyo ug lugar moanhi ako pag-usab, ug panad-on ko kamo."34 Si Pablo nagsulti kanato sa ulahi nga "Ang mao nga Ginoo manaug sa langit sa usa ka pagsinggit, sa usa ka tunog sa punoan sa mga manolonda, ug sa budyong sa Dios, ug ang mga nangamatay kang Kristo mangabanhaw pag-una. Sa ulalii kita nga mga buhi nga nanghibilin, pagalalinon kita ngadto sa ibabaw ug tingub kanila sa mga panganod sa hangin sa pagsugat sa Ginoo; ug ingon niini magaka-uban kita gihapon sa Ginoo." Ug nagdugang Siya, "Ngani nga, maglinipayay kamo ang usa ug usa niini nga mga pulong."35 Daw unsa ka layo ang kalainan niining mga pulong sa paglipay niadtong sa mga Unibersalismo nga mga ministro naglipay sa mga nagmasulob-on nga mga higala sa paglaum, nga bisan kon unsa ang pagkamakasala sa namatay, kon mobulag na sa iyang kinabuhi dinhi pagadawaton man siya sa mga manolonda. Si Pablo nagtudlo sa iyang mga kaigsoonan sa pagbalik sa Ginoo, nga ang gapus sa lubnganan pamugtoon, ug ang "mga nangamatay kang Kristo" pagabanhawon sa walay katapusang kinabuhi. {ADA 388.3}

Sa dili pa ang usa makasulod sa mga puloy-anan sa kahimayaan, ang ilang mga binuhatan pagasusihon, ug ang ilang mga kinaiya ug mga binuhatan pagasusihon sa atubangan sa Dios. Ang tanan paghukom sumala sa mga butang nga nahasulat sa mga basahon, ug pagabalusan sumala sa ilang mga binuhatan. Kini nga paghukom dili mahatabu sa pagkamatay sa usa ka tawo. Timan-i nga ang mga pulong ni Pablo: "Kay gitagal niya ang usa ka adlaw nga paghukman ang kalibutan sa katarungan, tungud niadtong lalake nga iyang gitiman-an, nga nagahatag ug kasayuran sa tanan, mga tawo sa gibanhaw niya sa mga minatay."36 Dinhi ang apostol nagasaysay sa mahayag nga may usa ka ginatudlo nga panahon, sa umaabut, sa paghukom sa kalibutan. {ADA 389.1}

Si Judas nagasulti mahitungud sa mao man nga panahon: "Ug sa mga manolonda nga wala nila pagbatoni ang ilang nahauna nga kabtangan, kondili nga gibiyaan nila ang ilang

kaugalingon nga puloy-anan gitagana niya kanila sa mga talikala nga walay katapusan, sa kangitngit; nga sa paghukom sa dakung adlaw." Ug iya usab nga gisulti ang pulong ni Enok: "Ania karon, miabut ang Ginoo kauban sa mga linibo niya nga mga balaan, sa paghukom batuk sa tanan."37 Si Juan nag-ingon nga iyang nakita ang mga minatay," mga dagku ug mga magagmay, nga nanagtindog sa atubangan sa lingkoranan nga harianon; ug gipamuklad ang mga basahon; . . ug gipanghukman ang mga minatay ingon sa ilang mga buhat, tungud sa mga b.itang nga nahasulat sa mga basahon."38 {ADA 389.2}

Apan kon ang mga minatay nagapahimulos na sa kabulahanan sa langit kon nagaantus sa siga sa kalayo sa infiernc, unsa pay kinahanglan sa palaabuton nga paghukom? Ang mga pagtulon-an sa mga pulong sa Dios niining mapuslanon nga butang dili mangitngit bisan magkasumpaki; arang sila masabut sa dili maalam nga panumduman. Apan kinsa ang may maminatud-on nga hunahuna ang makakita sa kaalam kon katarung sa nabantog karon nga pagtulon-an? Sa tapus ang pagsusi sa ilang mga binuhatan sa paghukom, magadawat pa ba ang mga matarung sa pagdayeg, "Maayo ulipon nga matinumanon, . . sumolod ka sa kalipayan sa imong Agalon,"39 nga hataas panahon nagapuyo sa Iyang atubangan sa daghang mga tuig? Paatubangon ba usab ang mga dautan gikan sa lugar nga ginasilotan kanila sa pagdawat sa paghukom gikan sa Maghuhukom sa tibook nga yuta. "Pahalayo kamo kanako, mamumuhat sa kadautan ngadto sa kalayo nga walay katapusan."40 Oh, solemne nga yubit! makauulaw nga pagbungkag sa kaalam ug katarung sa Dios! {ADA 390.1}

Ang pagtulon-an mahitungud sa pagkadili mamalatyon sa kalag mao ang usa sa mga bakak nga pagtulon-an nga gihulaman sa Roma gikan sa paganismo ug gikumbuyahan sa religion sa kakristianosan. Si Martin Lutero nag-isip kaniya nga "usa ka daku nga sugilanon bakak nga kabahin sa kahugawan sa mga sugo nga Romanhon."41 Sa pagsaysay sa mga pulong n: Solomon sa mga Eklesiastes, nga walay nahibaloan ang mga minatay, ang Reformador nagingon: "Usa ka lugar nga nagapamatuod nga ang mga minatay . . . walay pagabation. Wala na ang ginasulti niya, katungdanan, sa ciencia, sa ihibalo, ug sa kaalam didto. Si Solomon nagahukom nga ang mga minatay nangatulog, ug wala silay pagabation. Tungud kay ang mga mi¬natay nagahigda didto, nga wala magaisip sa mga adlaw bisan sa mga tuig, apan kon magmata sila, ingon lamang sa nahikatulog sila sa usa ka gutlo."42 {ADA 390.2}

Dili makita sa Balaang Kasulatan ang mga pulong nga ang mga matarung mangadto sa pagdawat sa ilang balus kon ang mga dautan sa ilang silot sa kamatayon. Ang mga patriarkas ug ang mga manalagna wala magabilin sa mao nga pag¬laum. Si Kristo ug ang Iyang mga apostoles wala magtudlo ni¬ini. Ang Biblia nagatudlo sa matinaw nga ang mga minatay dili moadto gilayon sa langit. Ginapahayag sila ingon nga nangatulog hangtud sa pagkabanhaw.43 Sa mao gayud nga adlaw sa pagkabugto sa talikala nga salapi ug maboong ang taksanan nga bulawan,44 ang hunahuna sa tawo mawala. Ang mga nagakanaug sa lubnganan anaa sa kahilum. Wala na silay hibaloan bisan unsa nga butang nga gihimo sa ilalom sa adlaw.45 Bulahan nga pagpahulay sa mga gikapoy nga mga matarung! Ang panahon, hataas kon hamubo, ingon lamang usa ka gutlo kanila. Sila nangatulog;

pagapukawon sila sa buyong sa Dios sa mahimayaon nga pagkadili mamalatyon. “Kay pagapatunggon ang budyong, ug ang mga nangamatay pagabangonon nga mga dili madunoton. . . Kay kining madunoton pagasul-oban na sa pagkadili madunoton, ug kining mamalatyon, masul-uban na sa pagkadili mamalatyon, unya matuman ang pulong nga nahasulat: Ang kamatayon gilamoy sa pagdaug.”46 Sa pagtawag kanila gikan sa halawon paghinanok sa katulogon, magasugod sila sa paghunahuna sa ilang gihunongan. Ang katapusan nga pagabation mao ang kasakit sa kamatayon, ang katapusang hunahuna nga sila nahulog sa ilalom sa gahum sa lubnganan. Kon sila mobangon gikan sa lubnganan, ang ilang nahauna nga hunahuna mabati sa pagsinggit sa pagdaug, “Oh, kamatayon, hain na ang imong udyong? Oh lubnganan hain na ang imong pagdaug.”47 {ADA 391.1}

Kapitulo 34 - Ang Patay Mahimo bang Makigsulti Kanato?

ANG pag-alagad sa mga manolondang balaan nga gipapahayag sa Kasulatan, mao ang kamatuoran nga labing makalilipay ug hamili sa tagsatagsa ka sumosunod ni Kristo. Apan ang Biblia nga nagatudlo niining puntoha ginapangitngit ug ginabalit-ad tungud sa mga saj'op sa inilang kaalam sa tinuhoan. Ang pagtulon-an sa kinaiya sa pagkadili mamalatyon, sa una gihulaman gikan sa paganhong pilosopia, ug sa kangitngit sa dakung apostasiya gitipon sa pagtoong Kristohanon, nahailis sa kamatuoran, nga sa mahayag gitiudlo sa Kasulatan, nga "ang mga minatay walay nahibaloan bisan unsa. " Daghan ang nagatoo nga ang mga espiritu sa mga minatay mao ang "nag-alagad nga mga espiritu nga gipadala sa pagalagad kanila nga magamanununod sa kaluwasan." Ug dinhi sa walay sapayan sa pagpamatuod sa Kasulatan sa pagkabuhi sa langitnong mga manolonda, ug sa ilang koneksion sa kasaysayan sa tawo, sa wala pay kamatayon sa tawo. {ADA 393.1}

Ang pagtulon-an nga mahibalo ang tawo inigkamatay, ilabina ang pagtoo nga ang mga espiritu sa mga nangamatay mobalik sa pagalagad sa mga buhi, nagaandam sa dalan alang sa bag-ong Espiritismo. Kini maoy usa ka dalan nga giilang balaan, diin si Satanas nagabuhat sa paghuman sa iyang tinguha. Ang mga manolonda nga nangahulog nga nagabuhat sa iyang sugo mopakita nga mga sinugo gikan sa espirituhanon nga kalibutan. Samtang magatoo sa pagdala sa buhi sa pakigsulti sa mga patay, ang prinsipe sa kangitngit magagawi sa iyang malimbungon gahum sa ilang mga salabutan. {ADA 393.2}

Siya adunay gahum sa pagdala sa atubangan sa mga tawo sa dagway sa ilang mga higala nga nangamatay. Ang pagmaomao hingpit; ang naandang dagway, mga pulong, ang tingog ginahimo sa kahibulongang katin-aw. Daghan nga nalipay nga a.ng ilang mga minahal nagapahimulos sa kabulahanan sa langit; ug sa walay katahap sa katalagman, sila nagapatalinghog sa "mga dautang espiritu, ug mga pagtulon-an sa yawa." {ADA 394.1}

Kon sila madala na sa pagtoo nga ang mga minatay mobalik sa pakigsulti uban kanila, si Satanas nagabuhat kanila sa pagpakita nga makabalik ang miadto sa lubnganan nga wala makaandam. Sila nagasulti nga malipayon sa langit, ug hangtud gani nga nahamutang sa hatag-as katungdanan didto; ug tu ngud niana ang sayop nahatudlo sa kadaghanan, nga walay kalainan sa taliwala sa matarung ug dautan. Ang nagpaka aron ingnon nga mga dumoduaw gikan sa kalibutan sa mga espiritu usahay magasulti sa pagpabantay ug pagpahamatngon nga nagpaila nga matuod. Unya, kon ang pagsalig makab-ut, sila magatudlo sa mga pagtulon-an makabugnao sa pagtoo sa Kasulatan. Uban sa dagway sa halawom nga pagbati sa kaayohan sa ilang kahigalaan sa yuta, sila magsugyot sa labing piligrosong mga sayop. Ang kamatuoran nga sila magasulti sa ubang kamatuoran, ug makahimo usahay sa pagtagna sa mga umaabut nga mga hitabo, nagahatag sa ilang pahayag sa usa ka dagway nga kasaligan ; ug ang ilang bakak nga pagtulon-an gidawat sa kadaghanan sa walay pagpanagana, ug nagatoo sa kasayon, ingon nga labing balaan nga kamatuoran sa Biblia. Ang balaod sa Dios gisalikway, ug gitamay ang Espiritu sa grasya, ang dugo sa saad giisip nga dili balaan. Ang mga espiritu nagalimod

sa pagkadios ni Kristo, ug gibutang hasta pa ngani ang Magbubuhat sama sa ilang kaugalingon. Tungud niana ang sa ilawom sa bag-ong takuban, ang dakung mangugubot nagadala sa iyang pakigaway batok sa Dios, nagsugod sa langit, ug haduol sa unom ka libo ka tuig nagapadayon sa ibabaw sa yuta. {ADA 394.2}

Daghang nagapanlimbasog sa pag-isip sa espirituhanon pagpakita gumikan sa pulos limbong ug sa mga kalake sa kamot pinaagi sa medium. Apan samtang kini maoy matuod nga ang gisamputan sa lipatlipat sa kanunay gidawat ingon nga matuod nga pagpakita, kini gitiman-an usab sa mga pagpasundayag sa dili tawohanon nga gahum. Ang katingalahang pagpanuktok diin nagasugod ang bag-ong espiritismo mao ang gisangputan sa tawohanong limbong kon lipatlipat apan kini mao ang laktud nga sa buhat sa dautang mga manolonda, sa usa ka malampusong limbong nga makalaglag sa mga kalag. Daghan ang mobitik tungud sa pagtoo nga ang Espiritismo mao lamang ang tawohanong limbong, nga kon madala na sila sa atubangan sa ginapakita, sila magaisip ingon nga dili gahum nga tawohanon sila kalimbongan ug madala sa pag-uyon ingon nga dakung gahum sa Dios. {ADA 395.1}

Kini nga mga tawo wala makakita sa mga pagpamatuod sa Kasulatan mahitungud sa katingalahan nga ginahimo ni Satanas ug sa iyang mga sulogoon. Tungud sa yawan-on nga panabang ang mga mago ni Paraon nakahimo sa pagpaulimbong sa bulohaton sa Dios. Si Pablo nagapamatuod nga sa dili pa ang ikaduhang pagbalik ni Kristo adunay sama nga pagpahayag na yawan-on nga gahum. Ang pagbalik sa Ginoo paga-unhan “ingon sa kalalangan ni Satanas, sa tanan nga gahum, ug mga ilhanan, ug mga katingalahan nga bakak, ug sa tanang limbong sa pagkadilimatarung.”1 Ug si apostol Juan, nga nagasaysay sa nagbuhat sa katingalahang gahum, igapahayag sa katapusang mga adlaw, nagingon: “Ug nagabuhat ug dakung mga ilhanan, apil ang kalayo sa langit ginapakanaug niya sa yuta sa atubangan sa mga tawo, ug gilimbongan niya ang mga nagapuyo sa yuta, tungud sa mga ilhanan nga gihatag kaniya sa pagbuhat.”2 Walay silay limbong dinhi nga ginatagna? Ang mga tawo nalimbongan sa mga katingalahan nga anaa sa gahum sa mga sulogoon ni Satanas nga nahimo, dili sa pagtinguha nga sila magahimo. {ADA 395.2}

Ang prinsipe sa kangitngit, nga sa hataas nga panahon nahilig sa gahum sa iyang utok sa pagbuhat. sa limbong, sa maalamon nagpahiangay sa iyang mga pagpanintal sa tanang klase sa mga tawo ug sa tanang kahimtangan. Sa mga tawo nga maalam ug dungganan siya nagapahayag sa Espiritismo sa labing hingpit ug sa maalamong mga tuyo, ug tungud niana makadahgat sa pagpasulod sa kadaghanan sa iyang bitik. {ADA 396.1}

Apan walay kinahanglan nga magapalimbong sa mga bakak nga gipanudlo sa mga Espiritismo. Ang Dios nagahatag sa kalibutan sa igong kahayag sa pagpakatakus kanila sa paghibalo sa bitik. Sumala sa nakita na, ang pagtulon-an nga naghimo sa patukoranan sa Espiritismo kasupak sa mahayag nga pulong sa Kasulatan. Ang Biblia nagaingon nga ang mga minatay walay nahibaw-an, nga ang ilang mga hunahuna nawagtang na; wala na silay

bahin sa bisan unsa nga gihimo sa ilalom sa adlaw; wala silay nahibaw-an mahitungud sa mga kalipav ug mga kasubo niadtong ilang mga minahal dinhi sa yuta. {ADA 396.2}

Labut pa, ang Dios nagdumili gayud sa tanang pagpakigsulti sa espiritu sa mga minatay. Sa mga adlaw sa mga Hebreohanon may usa ka klase katawohan nga nagaangkon. ingon si gihimo sa mga Espiritismo karong adlawa, sa pagpakigsulti sa mga minatay. Apan ang mga "kailang espiritu" sa gitawag niining dumoduaw sa ubang kalibutan, ginatawag sa Biblia nga "mga espiritu sa mga yawa."3 Ang buhat sa pagpatigayon sa espiritu sa mga balbal gitawag nga kangil-aran sa Ginoo, ug ginadili kini ug pagasilotan sa kamatayon kadtong magalapas. {ADA 396.3}

Kong wala nay uban katin-awan sa matuod nga kinaiya sa Espiritismo, igo na sa mga Kristohanon ang kamatuoran nga ang mga espiritu walay kalainan sa katarungan ug sa sala, sa taliwala sa mga halangdon ug maputli nga mga apostoles ni Kristo ug labing dautang mga sulogoon ni Satanas. {ADA 396.4}

Ang mga dautang espiritu nagapahayag sa ilang kaugalingon, nahimong mga tinon-an pulos kasupak sa ilang simi¬lat sa pagdiktar sa Balaang Espiritu sa dinhi sila sa yuta. Sila nagalimod sa diosnon sinugdanan sa Biblia, ug tungud niana nagabungkag sa patukoranan sa paglaum sa mga Kristohanon, ug nagapalong sa kahayag nga nagapaila sa dalan sa langit. Si Satanas nagapatoo sa kalibutan nga ang Biblia mao ang sinulat nga dili matuod, kon usa ka basahon nga angay lamang sa una nga kaliwatan, apan karon diotay na lamang ang pagtagad, o gisalikway nga wala nay hinungdan. Ug sa pagkuha sa dapit. sa pulong sa Dios magapakita siya espirituhanon talanawon. Dinhi may agianan sa ilalom nga anaa sa ubos sa iyang pagmando; kay tungud niining butanga makahimo siya sa pagpatoo sa kalibutan sa iyang buot ipahimo. Ang Basahon nga maghukom kaniya ug sa iyang mga sumosunod iyang gibutang sa mangitngit, sa iyang buut pagabutangan; gihimo niya ang Manluluwas sa kalibutan sama usa ka tawo nga timawa. {ADA 397.1}

Matuod nga ang mga Espiritismo nagabalhin na karon sa iyang dagway, ug nagatabon sa uban niyang labing kaaway nga mga buhat, nagabisti na siya karon sa pagkakristohanon Apan ang iyang mga pulong gikan sa walihanan ug sa mga patikanan nahasangyaw na sa atubangan sa mga katawohan sa daghang mga tuig, ug niini ang matuod nga kinaiya nagatindog sa dayag. Kining mga pagtulon-an dili ikalimod kun matago. {ADA 397.2}

Bisan sa dagway niya karon, nga halayo gikan sa labing takus nga pagtugot kay sa una, kini sa pagkamatuod labi pa nga peligroso, kay labing malimbongon. Samtang sa unahan kini nagasalikway kang Kristo ug sa Biblia, kini karon *nagapaila sa pagdawat* sa tanan. Apan ang Biblia gipasabut sa paagi nga makapahimout sa wala mausab nga kasingkasing, samtang ang iyang solemni ug hinungdanon gayud nga kamatuoran ginapakawalay bili. Ang gugma ginatudlo nga mao ang labaw nga hiyas sa Dios, apan kini gibutang sa kaolawan sa maluya nga kahimtang, nga ginahimo lamang sa diotay kalainan sa taliwala sa maayo ug dautan. Ang katarung sa Dios, ang Iyang pagsalikway sa sala, ang mga kinahanglanon sa Iyang balaan nga

balaod, gipasalipdan ang tanan sa mga mata. Ang mga katawohan ginatudloan sa pagtamod sa kasugoan ingon sa usa ka patay nga sulat. Ang makalilipay, makapakabig nga mga sugilanon bakak nagdakup sa ilang mga ihibalo, ug nagdaldal sa mga tawo sa pagsalikway sa Biblia ingon nga patukoranan sa ilang pagtoo. Si Kristo ginalimod ingon sa una; apan si Satanas nagbuta sa mga mata sa mga katawohan aron ang limbong dili maila. {ADA 397.3}

Pipila lamang ang may matarung nga pag-ila sa malimbungong gahum sa Espiritismo, sa katalagman sa.pagduol sa iyang kagahum. Daghan ang naghilabut niini, aron lamang sa pagtagbaw sa ilang kahibulong. Sila walay matuod nga pagtoo niini, ug napuno sa kahadlok sa paghunahuna sa pagtugyan sa ilang kaugalingon sa pagmando sa espiritu. Apan sila nangahas sa pagsulod sa dapit nga ginadili, ug ang makagagahum nga maglalaglag naggawi sa iyang gahum alang kanila batuk sa ilang kabubut-on. Tugoti sila sa makausa sa pagpasakop sa ilang mga salabutan sa iyang pagmando, ug siya magabihag kanila. Malisod kaayo sa ilang kaugalingong kusog, sa pagkabuhi gikan sa makabibihag, ug mahagitong lumay. Wala nay lain kondili ang gahum sa Dios, nga igahatag sa tubag sa mainit nga pagampo sa pagtoo, nga makahimo pagluwas niining nabitik nga kalag. {ADA 398.1}

Ang tanang nagahatag gusto sa dautan pamatasan sa kinaiya, kun nagmahal sa kinabubut-on sa usa ka sala nga nahibaw-an, nagadapit sa mga panulay ni Satanas. Nagapahimulag sila sa ilang kaugalingon gikan sa Dios ug sa pagbantay sa Iyang mga manolonda; kon ang dautan magapakita sa iyang limbong, sila walay panalipod, ug sa mahulog sila ingon sa masayon nga tukbunon. Sila nga nagabutang sa ilang kaugalingon sa iyang gahum diotay lamang ang nahibaloan nila sa sangputanan ilang paagi. Kon mahimo na ang pagdaug kanila, ang manunulay magagawi kanila sama nga iyang sulogoon sa pagbitik sa uban ngadto sa kalaglagan. {ADA 398.2}

Si manalagna Isaias nagingon: “Ug kon sila nanag-ingon kaninyo, mangadto kamo niadtong adunay mga kailang espiritu ug mga balbal, nga magataghoy ug magangulob: dili ba unta mangadto ang lungsod sa ilang Dios? tungud sa buhi mangadto ba sila sa patay? Umadto sa kasugoan ug sa kamatuoran! Kay kon sila dili managsulti sumala niining pulonga sa pagkamatuod walay buntag alang kanila. ”4 Kon ang mga tawo buut sa pagdawat sa kamatuoran nga giasoy sa mahayag sa Kasulatan, mahatungud sa kinaiya sa tawo ug ang kahimtang sa mga minatay, makita nila ang ginatudlo ug ginapahayag sa Espiritismo, ang buhat ni Satanas uban sa gahum ug mga ilhanan ug sa mga bakak nga katingalahan. Apan maayo pa nga magpasakop sa kagawasan nga magahatag ug kalipay sa kasingkasing lawasnon, ug magsalikway sa ilang mga sala nga ilang gihigugma, kadaghanan nagpiyong sa ilang mga mata sa kahayag, ug nagpadayon sa paglakat ngadto sa unahan, ug dili magpatalinghog sa mga pahibalo, samtang si Satanas nagabuklad sa iyang mga bitik sa libot nila, ug mahimo sila nga tukbunon. “Kay wala magpakadawat sa gugma sa kamatuoran, ax-on nga mangaluwas,” tungud niini ang Dios nagasugo kanila sa kalaglagan sa sayop, aron nga managtoo sila sa bakak.”5 {ADA 398.3}

Kadtong nagasupak sa mga pagtulon-an sa Espiritismo nagapakig-away dili lamang sa mga tawo, kondili kang Satanas usab ug sa iyang mga manolonda. Sila nahasulod sa pakig-awa.v batuk sa mga punoan ug mga kagahum ug dautang mga espiritu sa hatag-as nga mga dapit. Si Satanas dili magahatag sa usa ka pulgada sa iyang gibarugan gawas kon siya papahawaon sa gahum sa langitnong mga manolonda. Ang mga katawohan sa Dios magpakatakus sa pagasdang kaniya, ingon sa atong Manluluwas, sa mga pulong, "Nahasulat na." Si Satanas makasulti sa Kasulatan karon ingon sa mga kaadlawan ni Kristo, ug iyang balit-aron ang iyang mga pagtulon-an sa paglaban sa iyang mga kabakakan. Kadtong buut motindog ning panahon sa katalagman maayo nga makasabut alang sa ilang kaugalingon sa mga pagpamatuod sa mga Kasulatan. {ADA 399.1}

Daghan ang pakit-on sa mga espiritu sa yawa nga samag dagway sa ilang mga pariente o mga kahigalaan, ug magasulti sa labing makadaut nga mga erehia. Kining dumudoaw magapahayag sa atong labing malomong mga kalooy, ug magahimo sa mga katingalahan sa paglaban sa ilang pagpakaaron ingnon. Kinahanglan magaandam kita sa pagbatok kanila uban sa kamatuoran sa Biblia nga ang mga minatay wala mahibalo bisan unsa, ug sila nga nagapakita mao ang espiritu sa mga yawa. {ADA 399.2}

Sa atong atubangan anaa "ang oras sa pagsulay, nga moabut sa tibook nga kalibutan, aron sa pagsulay sa mga nagpuyo sa yuta." Ang tanan kansang pagtoo nga wala ikapahimutang nga malig-on sa pulong sa Dios pagalimbongan ug madaug. Si Satanas magabuhat sa "bug-os nga kabakakan sa pagkadilimatarung" sa paghimo sa pagmando sa mga anak sa mga tawo; ug ang iyang mga limbong magapadayon sa pagtubo. Apan makadangat lamang siya sa iyang tuyo kon ang mga tawo sa kinabubut-on modawat sa iyang pagpanulay. Kadtong nagapangita sa masingkamuton sa kaalam sa kamatuoran, ug nagatinguha sa pagputli sa ilang mga kalag tungud sa pagkamatinumanon, nga nagpanlimbasug kutob sa ilang maabut sa pag-andaiu alang sa pakig-away, makakaplag sa kamatuoran sa Dios ang malig-on nga salipdanan. "Kay gibantayan mo ang akong pulong sa pagpailub, pagabantayan ko usab ikaw,"6 mao ang saad sa Manluluwas. Siya magapadala gilayon sa tagsatagsa ka manolonda gikan sa langit sa pagluvas sa Iyang mga tawo, kay sa pagbiya sa usa ka kalag nga nagasalig Kaniya sa pagdaug ni Satanas. {ADA 400.1}

Ang manalagna nga si Isaias nagapakita sa makalilisang nga limbong nga magaabut sa mga dautan, nga magahimo kanila sa pag-isip sa ilang kaugalingon nga walay kadaut gikan sa mga paghukom sa Dios: "Kami nakaghimo ug usa ka pagpakigsaad sa kamatayon, ug sa Sheol kami nagakauyon; kon moagi na ang mahurosong bunal, kini dili modangat kanamo; kay nahimo namo ang kabakakan nga among dalangpan, ug sa ilalom sa bakak kami nakagtago sa among kaugalingon."7 Sa klase sa mga tawo nga giasoy dinhi nahisakop kadtong mga matig-a sa pagpailub nga nagakalipay sa kaugalingon uban sa pagsalig nga walay silot alang sa mga makasasala; nga ang tanang tawo, bisan unsa ang iyang pagkadautan, igapataas ngadto sa langit, aron nga mahimong sama sa mga manolonda sa Dios. Apan ilabi pa gayud niadtong nagapakigsaad sa mga kamatayon ug usa ka saad sa infierno, nga nagasalikway sa mga

kamatuoran nga gihatag sa langit nga salipdanan alang sa mga matarung sa adlaw sa kasamok, ug nagadawat sa salipdanan sa kabakakan nga gihatag ni Satanas sa iyang dapit, — mao ang malimbongong mga pagkamao sa Espiritismo. {ADA 400.2}

Si Satanas sa hataas nga panahon nagaandam alang sa katapusan niyang kusog sa paglimbong sa kalibutan. Ang patukoranan sa iyang bulohaton gibutang sa usa ka pasalig nga gihatag kang Eba sa Eden, “Dili nga gayud kamo mamatay.” “Sa adlaw sa inyong pagkaon mangabuka ang inyong mga mata, ug mahimo kamo nga sama sa Dios, nga manghibalo sa kaayohan ug sa kadautan.”8 Sa tagidiotay nagaandam siya sa dalan alang sa iyang buhat sa paglimbong sa Espiritismo. Wala pa niya madangat ang bug-os niyang mga tinguha; apan kini modangat gayud sa nahabilin katapusang panahon. Nagaingon ang manalagna: “Ug hingkit-an ko ang totolo ka espiritu nga mga mahugaw; sama sa baki; . . . kay mga espiritu sila sa mga yawa, nga nanagbuhat ug mga ilhanan, nga nangadto sa mga hari sa tibook nga kalibutan, aron nga matigum nila sila sa pagpanggubat sa dakung adlaw sa Dios, nga Makagagahum.”9 Gawas niadtong gibantayan sa kagahum sa Dios, tungud sa pagtoo sa Iyang pulong, ang tibook nga kalibutan pagasilhigon ngadto sa dapit niini nga kabakakan. Ang mga katawohan nagakatulog sa pagduol sa limbong ngadto sa makamamatay nga dalangpanan, nga mahigmata lamang sa pagbobo sa kaisug sa Dios. {ADA 401.1}

Nagaingon si Ginoong Jehova: “Ug himoon ko ang kata¬rungan ang latid ug ang katul-iran ang pamato; ug ang graniso molaglag sa dalangpan sa kabakakan, ug ang mga tubig mosalanap sa dapit nga talagoan. Ug ang inyong pakigsaad sa ka¬matayon mawala ug ang inyong pakig-uyon sa Sheol dili molungtad; kon ang mahurosong bunal moagi na, nan kamo pagayatakan niini.”10 {ADA 401.2}

Kapitulo 35 - Kalingkawasan sa Konsensya

ANG Romanismo ginatamud na karon sa mga Protestante uban sa dakung kahimuot kay sa unang mga tuig. Niadtong mga nasud diin ang Katolicismo wala mahausbao ug ang mga makipapa naghimo ug makihigalaon paagi aron sa pagdangat ug gahum, didto adunay nagatubo nga pagkalain mabitungud sa mga pagtulon-an nga nagbulag sa mga iglesiang reformada gikan sa mga kagamhanan papanhon; ang opinion nagaanam-anam ug uswag, nga, sa human niini wala nay daku kalainan sa mga hinungdanon punto ingon sa gibanabana ug nga ang diotay'ng pagtugyan sa mabitungud kanato magadala kanato ngadto sa maayong pagsabut uban sa Roma. Kini nahatabu sa panahon nga ang Protestante nagabutang ug dakung bili sa kagawasan sa hunahuna nga gipalit sa labing mahal. Gipanudloan nila ang ilang mga kabataan sa pagdumot sa papado ug nagatuboy nga ang pagpangita sa pakig-angay sa Roma maoy buhat sa pagka walay tahud sa Dios. Apan karon daw unsa na kadaku ang kalain sa mga pagbati nga gipakita. {ADA 402.1}

Ang mga manlalaban sa papado nagasulti nga ang iglesia sa miagi giamong-amongan; ug ang kalibutan nga Protestante nahilig sa pagdawat sa pulong. Daghan ang nagaingon nga dili matarung sa paghukom sa iglesia karon tungud sa mga mangilad ug kabuangan nga nakita sa iyang paghari sa mga siglo sa kangitngit ug sa pagkawalay kaalam. Sila nagapasaylo kaniya sa iyang pagkamalupigon tungud sa gisangputan sa kapintas nianang mga panahona, ug nangaliopo nga ang gahum sa bagong civilisacion naga-usab na sa iyang mga pagbati. {ADA 402.2}

Nahikalimot ba kining mga tawohana sa ginatudlo sa pagkadili masinalaypon sa walo ka gatus ka tuig niining gahuma? Halayo kaayo sa pagkawala, kining pag-angkon gipamatud-an sa ikanapulog siyam ka siglo uban sa labing daku paguyon kay sa una. Sa pagpahayag sa Roma nga ang iglesia "dili masayup; ni masayup siya sumala sa Kasulatan,"1 unsaon niya pagsikway sa mga patukoranan nga nagagahum sa iyg dalan sa miagi na mga katuigan? {ADA 403.1}

Ang iglesiang papanhon dili gayud magawala sa iyang pag-angkon sa pagkadili masinalaypon. Ang tanan nga iyang nahimo sa paglutos niadtong nagasalikway sa iyang mga pagtulon-an gihuptan nga matarung; ug dili ba niya pagbalikon ang mao nga buhat, kon igapakita ang kahigayonan? Ipakuha ang gahum sa lungsod nga nagasanta kaniya, ug iuli sa Roma ang una niyang gahum, ug sa madali mobalik dayon ang iyang pagkamalupigon sa paglutos. {ADA 403.2}

Ang usa naila nga magsusulat nagasulti sa pagkabutang sa mga pangulong papanhon alang sa kagawasan sa konsiensia, ug sa katalagman nga nakapahadlok sa Estados Unidos sa kalampusan sa iyang tuyo. {ADA 403.3}

"Adunay daghan nga nahaluna nga nagtugyan sa kahadlok sa Katolicismo sa Estados Unidos sa paghupot sa usa ka binota kun binata nga pagtoo. Kana wala makakita sa Kinaiya

ug sa kahimtang sa Katolicismo nga mao ang kaaway sa mga balaod sa kagawasan, kon wala makakita bisan unsang butang makadaut sa iyang pagtubo. Busa atong itandi una ang ubang patukoranan nga sulondan sa atong kagamhanan nianang sa iglesia Katolika. {ADA 403.4}

“Ang Konstitusion sa Estados Unidos nagapasalig sa *kagawasan sa konsiensia*. Wala nay labi mahal o kon labi ka kinahanlanon. Si Pana Pio IX, iyang sulat nga palibot sa Agosto 15, 1854, nagaingon: “Ang binuang ug ang pagtulon-an kon salimuang sa paglaban sa kagawasan sa konsiensia, mao ang labing makamamatay nga sayup — balatian, alang sa uban nga kahadlukan sa lungsod.’ Ang mao gihapon nga papa, sa iyang palibot nga sulat sa Disyembre 8, 1864, nagtunglo ‘niadtong nagatuboy sa kagawasan sa konsiensia sa pagsimba,’ ingon man usab ‘ang tanang nagatoo nga ang iglesia dili maggamit sa kusog.“ {ADA 403.5}

“Ang malinawon nga tingug sa Roma sa Estados Unidos dili nagpasabut sa pagkausab sa kasingkasing. Siya mapugnganon sa dapit diin wala siyay kusog. Naga-ingon si Obispo O’ Connor: ‘Ang kagawasan sa tinohoan giantus lamang hangtud ang katugbang madala ngadto sa sangputanan sa walay katalagman sa kalibutan Katoliko. . . . . Ang arsobispo sa San Luis nagaingon sa usa ka higayon:‘Ang erehia ug ang pagkadilimatinohoon maoy sala; ug sa mga Kristohanong nasud, ingon sa Italia ug sa Espania, pananglitan, diin ang tanang mga tawo Katoliko, ug diin ang tinohoan Katoliko mapuslanong bahin sa balaod sa yuta, sila gisilotan ingon sa ubang mga sala’ . . . . {ADA 404.1}

“Ang tagsatagsa ka kardinal, arsobispo, ug obispo sa iglesia Katolika nagapanumpa sa pagpasakop sa papa, nga kaniya makita nato kining mosunod nga mga pulong: ‘Ang erehis, ang usa nga mibulag sa iglesia, ug ang mga masupakon sa atong ginoo (ang papa), ug sa sumosunod kaniya sa ulalii, ako magahimo kutob sa maabut sa paglutos ug sa pakig-away.’ ”2 {ADA 404.2}

Matuod nga adunay matuod nga mga Kristohanon sa katilingban sa ilesia Romana. Mga libo ka libo nianang iglesia nagasilbi sa Dios sumala sa kahayag nga anaa kanila. Sila wala tugoti sa pagbasa sa Iyang pulong, ug tungud niana wala sila makaila sa kamatuoran. Sila wala makakita sa kalainan sa buhi nga pag-alagad sa kasingkasing ug niadtong mga dagway lamang ug mga halad. Ang Ginoo nagatan-aw nga adunay pagkahinuklog niining mga kalag, nga giton-an samtang sila anaa sa pagtoo nga limbong ug dili makatagbaw. Iyang iiwag ang kahayag sa labing mangitngit nga dapit nga nagalibot kanila Siya magapahayag kanila sa kamatuoran ingon sa anaa kang Jesus, ug daghan pa gayud nga magatindog uban sa Iyang mga katawohan. {ADA 404.3}

Apan ang Romanismo ingon nga usa ka pagtulon-an wala na magasunod sa ebangelio ni Kristo karon kay sa unang panahon sa iyang kasaysayan. Ang mga iglesiang Protestante anaa sa dakung kangitngit, o sila makaila sa mga tilimad-on sa mga panahon. Ang iglesia Romana nakadangat sa halayo sa iyang mga tinguha ug paagi sa pagbuhat. Siya nagagawi sa tanang paagi sa pagpadaku sa gahum ug sa pagpatubo sa iyang kagahum sa pag-andam alang sa makalilisang ug ginahunahuna ka samok sa pagkuha pag-usab sa iyang pagmando sa

kalibutan, sa pagtukod pag-usab sa paglutos, sa pagbungkag sa tanang nahimo sa mga Protestantismo. Ang Katolicismo nagabaton ug bintaha sa bisan diin. Tan-awa ang nagadugang niyang simbahan ug mga kapilla sa mga nasud nga Protestante. Tan-awa ang pagkadungganan sa iyang mga tunghaan ug sa mga seminario sa America, nga nasuki na kaayo sa mga Protestante. Lantawa ang pagtubo sa pagtulon-an sa Inglaterra, ug ang kanunay nga pagsulod sa linya sa mga Katoliko. Kining mga butanga kinahanglan makapukaw sa paninguhang daku sa tanang nagamahal sa maputli mga pagtulon-an sa Kasulatan. {ADA 407.1}

Ang mga Protestante nagapakigtipon ug nagapakighigala sa papado; ug sila naghimog mga pakigsabut ug mga paghimamat nga bisan pa ang mga Katoliko sa ilang kaugalingon nahibulong sa pagtan-aw, ug wala makasabut. Ang mga tawo nanagpiyong sa ilang mga mata sa matuod nga kinaiya sa Romanismo, ug ang kadautan nga magaabut gikan sa iyang pagmando. Ang mga katawohan kinalianglan magmata sa pagsukol sa pagpadayon niining mapintas nga kaaway sa lungsod ug sa kagawasan sa tinohoan. {ADA 407.2}

Daghang mga Protestante nagahunahuna nga ang tinohoang Katoliko walay pagdani, ug nga ang iyang pagsimba malaay, walay kahulogan sa mga paghalad. Dinhi sila magsayop. Samtang ang Romanismo ginapatindog sa ibabao da limbong, dili siya bastos ug malaw-ay nga kabakakan. Ang mga misa sa iglesia Katolika mao ang labing makahinuklog nga pagkahimo. Ang matahum niyang pagpakita sa kadaghanan ug solemneng mga tulomanon makadani sa pagbati sa mga katawohan, nagapahilom sa tingog sa katarungan ug sa konsiensia. Ang mata nalimbungan. Dagkung mga simbahan, ang mga maanindot nga prosesyon, mga halarang bulawan, inanyaggang mga santos, piniling mga pintal, ug ambungang pagkakulit nakadani sa gugma sa katahum. Ang mga igdulongog usab nabihag. Ang mga panoni dili hitupngan. Ang matahum nga tingug nga molanog sa halapad nga simbahan ug sa mga haligi sa daka nga mga katedral, dili makapakyas sa pagpuno sa panumduman sa kataha ug pagtahud. {ADA 407.3}

Ang katahum sa gawas, dayandayan, ug paghalad, nga nagatamay lamang sa handum sa masakitong kalag, mao ang kamatuoran sa sulod niya nga madunoton. Ang tinohoan ni Kristo wala magakinahanglan nianang nga makabibihag mga butang aron sa pagpaila niini. Ang kahayag nagadan-ag gikan sa krus, ang matuod nga pagka Kristohanon magapahayag sa kaputli ug kamahigugmaon nga walay kinahanglan dayandayan sa gawas nga makatumbas sa iyang matuod nga bili. Ang katahum sa kabalaan, ang maaghup ug malinawng espiritu, mao ang daku nga kabilhanan sa Dios. {ADA 408.1}

Ang ka maayong mosulti dili kanunay mao ang ilhanan sa kaputli ug hataas nga hunahuna. Ang hatag-as nga pag-ila sa mga matahumng butang (arte), ang paghigugma sa maanindot nga butang, sa makadaghan anaa sa mga panumduman nga kalibutanon ug yutan-on. Sila sa nakadaghan gigawi ni Satanas sa pagdala sa mga tawo sa paghikalimot sa kinahanglanon sa kalag, sa pagkuha sa kaugmaon, sa kinabuhing walay katapusan, sa pagpahilayo sa

Makagagahum nga Mananabang, ug sa pagpuyo lamang nga usa niining kalibutan. {ADA 408.2}

Ang usa ka tinohoan sa gowa makadani sa wala mabag-o nga kasingkasing. Ang katahum ug mga paghalad sa pagsimba sa Katoliko adunay makaagda ug makabibihag nga gahum, nga kaniya daghan ang malimbongan; ug sila nagatan-aw sa iglesia Romana nga mao ang ganghaan gayud sa langit. Walay usa kondili kadto lamang nagatindog sa ilang mga tiil nga malig-on sa patukoranan sa kamatuoran, ug kansang kasingkasing binag-o sa Espiritu sa Dios, mao ang mga kamatuoran batuk sa iyang gahum. Libo ka libo nga wala mahibalo kang Kristo sa unahan madala sa pagdawat sa mga dagway sa pagkadiosnon nga walay gahum. Ingon nianang mga tinohoan mao ang gitinguha sa kadaghanan. {ADA 408.3}

Ang iglesia nagaangkon sa pagpasaylo, ug ang tulomanon sa pagkompisal, nga kon wala niining pagpasaylo hatagi, nagahatag sa kagawasan ngadto sa kadautan. Siya nga moluhod sa atubangan sa tawo nga nahulog, ug magakompisal sa tinago nga mga hunahuna ug mga tinguha sa iyang kasingkasing nagapaubos sa iyang sukdanan sa kinaiya. Ang iyang hunahuna alang sa Dios nahiubos sama sa makasasala nga katawohan; kay ang saserdote nagatindog ingon nga tinugyanan sa Dios. Apan kaniya nga nahigugma sa pagpatuyang sa kaugalingon, labi ang kalipay sa pagkompisal sa kauban niyang makasasala kay sa pagbukas sa kalag sa Dios. Labi pa nga matamis sa tawohanong kinaiya ang paghimo sa mga pag-antus kay sa pagsikway sa sala; masayon pa ang pagsakit sa lawas tungud sa pagsapot. ug sako ug mga tunokon ug sa talikala kay sa paglansang sa krus sa mga kailibgon sa unod. Magbug-at ang yugo nga sa dautang kasingkasing buut pagapas-anon kay sa pagpas-an sa yugo ni Kristo. {ADA 409.1}

Mao kanunay ang tinguha ni Satanas sa pagpahayag sa dili mao nga Dios, ang kinaiya sa sala, ug sa matuod nga mga hulosayon nga gikalantugian. Ang iyang limbong nagapahiubos sa katungdanan sa langitnong kasugoan, ug nagahatag sa mga tawo sa pagtugot sa pagpasipala. Sa mao nga panahon nagahimo siya kanila sa pagbaton sa bakak nga mga paghangup sa Dios, mao nga nagaisip sila Kaniya nga kahadlokan ug madinumtanon, kay sa paghigugma. Ang pagkabangis nga anaa sa iyang kaugalingon kinaiya gipahinungud niya sa Magbubuhat; siya ginahulagway sa usa ka tinohoan, ug nagpahayag sa paagi sa pagsimba. Tungud niana ang mga salabutan sa mga katawohan nabutan, ug si Satanas nakakuha kanila sama nga iyang mga sinugo ngadto sa panggubatan batok sa Dios. {ADA 409.2}

Kon ang tawo magabasa sa Biblia, ang kalooy ug gugma sa Dios igapahayag; kini makita nga wala Siya magabutang sa bisan kinsang tawo sa mabugat nga lulan. Ang Iyang gipangayo lamang mao ang tibook ug malomong kasingkasing, mapailobon ug masinugtanon espiritu. {ADA 409.3}

Si Kristo wala maghatag sa sulondan sa mga lalake ug babaye nga magsira sa ilang kaugalingon sa mga konbento aron sila takus sa pagsulod sa langit. Siya wala magtudlo nga ang gugma ug kalooy papason. Ang kasingkasing sa Manluluwas naga-awas sa gugma. Ang

pagpahiduol sa tawo sa hingpit nga katarungan, molabi ang katin-aw sa iyang panumduman, labi pa kahait sa iyang pagbati sa sala, ug labi pa ang kahalawon sa iyang gugma sa mga naalaut. {ADA 410.1}

Aduna ba'y nakakita kang Kristo nga nagabilanggo ó sa bitayan sa mga tawo tungud kay sila wala maghatag Kaniya sa pagtahud ingon nga Hari sa langit? May nakabati ba sa Iyang tingug nga nanghimaraut sa kamatayon niadtong wala magadadawat Kaniya ? Sa pagyubit Kaniya sa mga tawo sa Samaria, si apostol Juan napuno sa kasuko, ug nangutana, "Ginoo buut ka ba nga magsugo kami, nga manaug gikan sa langit ang kalayo, ug sunugon sila, ingon sa gibuhat usab ni Elias?" Apan sa milingi si Jesus, nagbadlong sa iyang madali-dali-ong kinaiya, ug miingon: "Kay ang Anak sa Tawo wala umanhi sa paglaglag sa mga kinabuhi sa mga tawo, kondili sa pagluwas kanila."3 {ADA 410.2}

Dili nga walay katarungan ang pulong nga naggowa sa mga nasud nga Protestante, nga ang Katolicismo diotay lamang ang kalainan sa Protestantismo kay sa unang panahon. Adunay pagkabalhin; apan ang pagkausab dili sa papado. Hinonoa ang Katoliko nagasama kaayo sa mga Protestante karon; tungud kay ang Protestantismo nahiubos sukad sa mga adlaw sa mga Reformador. {ADA 410.3}

Sa nagatinguha ang mga iglesiang Protestante sa kahimutan sa kalibutan, ang bakak nga gugma nagbuta sa ilang mga mata. Wala sila makakita kondili matarung ang pagtoo sa maayo sa tanang kadautan; ug sa dili kalikayan sangputanan, sila sa katapusan magatoo sa kadautan sa tanang maayo. Inay sa pagtindog sa paglaban sa pagtoo nga gihatag sa mga balaan, sila karon nagapakilooy na sa Roma tungud sa dili mahigugmaong hunahuna alang kaniya, nagahangyo sa pasaylo sa ilang binuta nga pagtoo. {ADA 410.4}

Ang kadaghanan, bisan sila nga nagatan-aw sa Romanista nga walay pagkahimuot, natahap lamang diotay gikan sa iyang gahum ug influencia. Daghanan ang nagaagda nga ang kangitngit sa kaalam ug pamatasan nga naghari sulod sa Tungang Panahon (Middle Ages) nag-oyon sa pagsabwag sa iyang mga pagtulon-an, sa pagkamatuhotohoon, ug mga panglupig, nga ang kaalam sa atong panahon karon, ang pagbantug sa kahibalo, ug ang nagatubo nga manggihatagon sa mga butang sa tinohoan, nagadili sa pagpabuhi pagusab sa paglutos ug paglupig. Ang mao nga hunahuna nga ang maong kahimtang sa mga butang mopakita niining naiwagan nga panahon. gikataw-an. Kini matuod nga ang dakung kahayag, kahibalo, katarungan ug tinohoan, mao ang nagadan-ag niining kaliwatan karon. Ang naablihan mga palid sa balaang pulong sa Dios, ang kahayag gikan sa langit misidlak sa ibabaw sa kalibutan. Apan maayo nga hinumduman nga ang dakung kahayag nga gihatag, nagalabi hinoon ang kangitngit niadtong nagabalit-ad kon nagasikway niini. {ADA 411.1}

Ang pagtoon nga mainampoon sa Balaang Sulat magapakita sa mga Protestante sa matuod kinaiya sa papado, apan daghan ang nagapakamaalam kaayo sa ilang kaugalingon nga nagabati sila nga dili na lamang kinahanglan kanila sa pagpangita sa Dios sa mapinaubsanon aron matultulan sila sa kamatuoran. Bisan nagapagarbo sila sa ilang kaugalingon sa

pagkamanggialamon, sila walay sayod sa mga Sulat ug sa kagahum sa Dios. May ubang mga butang sila sa pagpalinaw sa ilang mga hunahuna; ug gipangita nila kanang dili espirituhanon ug dili kaayo makapaubos. Ang ilang tinguha mao ang paagi sa paghikalimot sa Dios ingon nga paagi sa paghandum Kaniya. Ang papado nasangkap kaayo sa paghibalag niining tanan. Kini gitagana sa duha ka klase sa mga tawo, nagasakop hapit sa tibook kalibutan, — kadtong mamaluwas tungud sa ilang maayong buhat, ug kadto nga buut mamaluwas sa ilang mga sala. Anaa dinhi ang tinago sa ilang gahum. {ADA 411.2}

Ang adlaw sa dakung kangitngit sa ihibalo nagapakita nga nakatabang sa kalampusan sa papado. Igapakita pa kini nga usa ka adlaw sa dakung kahayag sa ihibalo makatabang alang sa iyang kauswagan. Sa mga panahon nga miagi, diin ang mga tawo wala pa niining pulong sa Dios, ug walay kahibalo sa kamatuoran, ang ilang mga mata nataptapan, ug libo ka libo ang nabitik, nga wala makakita sa laang nga naladlad sa ilang mga tiil. Niining kaliwatan karon adunay daghan nga mga mata nasilawan sa tawohanong mga hunahuna, “ang ginatawag bakak nga kaalam;” wala nila makita ang balag-ong, ug mitunob sila sa kasayon ingon sa nataptapan. Maoy tuyo sa Dios nga ang ihibalo sa tawo pagailhon nga hatag sa ilang Magbubuhat, ug gawion sa pag-alagad sa kamatuoran ug sa katarungan; apan kon ang garbo ug tinguha magalabi, ug ang mga tawo magapataas sa ilang mga hunahuna labaw sa pulong sa Dios, unya ang kaalam makahimog dakung kadaut kay sa walay hibangkaagan. Tungud niini ang bakak nga kaalam karong adlawa, nga nagakutkut sa pagtoo sa Biblia, magapakita nga mauswagon sa pag-andam sa dalan alang sa pagdawat sa papado, uban sa iyang makapahimuot nga dagway, ingon sa nahimo sa pagtago sa kaalam sa pag-abli sa dalan alang sa iyang pagpadaku sa mga Katuigan Mangitngit. {ADA 412.1}

Sa mga lihok nga nagauswag sa Estados Unidos sa pagkab-ut ug pagtabang sa kagamhanan sa mga bulohaton sa iglesia, ang mga Protestante nagasunod sa mga lakang sa mga makipapa. Oo, labi pang ginabuksan nila ang ganghaan alang sa papado sa pagdaug pagusab sa Protestanteng America sa pag kamakagagahum nga nawala kaniya sa Daang Kalibutan. Ug kana nagahatag sa daku nga kahulogan niining dakung lihok mao ang kamatuoran nga ang pinasahi nga tuyo mao ang pagpugos pagpabantay sa Domingo,—usa ka batasan nga nahimo sa Roma, ug iyang giangkon nga timaan sa iyang kagahum. Kini mao ang espiritu sa papado, — ang espiritu sa pakiguyon sa kalibutanong pamatasan, ang pagtahod alang sa mga gikabilinbilin nga mga sugilanon sa tawo labi kay sa mga sugo sa Dios, — kana mao ang nagasulod sa mga iglesiang mga Protestante, ug nagamando kanila sa paghimo sa sama nga bulohaton sa pagpataas sa Domingo diin gihimo sa papado niadtong unang panahon . {ADA 412.2}

Kon ang magbabasa makasabut sa mga paagi nga gigawi sa umalabut nga bangga, iya lamang subayon ang sinulat sa mga paagi nga gigamit sa Roma sa mao nga tuyo sa miaging mga tuig. Kon buut siya mahibalo kon unsa ang pagkahiusa sa mga makipapa ug sa mga Protestante magahisgot niadtong nagasalikway sa ilang mga pagtulon-an, patan-awa siya sa

espiritu sa Roma nga ginapakita alang sa adlaw nga Igpapahulay ug sa iyang mga manlalaban. {ADA 415.1}

Ang harianon nga mga sugo, ang mga konsillo general, ug ang mga tulomanon sa iglesia gilabanan sa gobierno, mao ang mga lakang diin ang pagano nga piesta nakab-ut sa kadungganan sa Kristohanon nga kalibutan. Ang unang sugo nga gipahibalo sa kadaghanan sa pagpabantay sa Domingo mao ang balaod nga gihimo ni Constantino.4 Kini nga sugo nagakinahanglan sa mga tawo sa lungsod sa pagpahulay sa "halangdon nga adlaw" (venerable day of the sun), apan nagatugot sa mga magbabaul sa pagpadayon sa ilang pag-uma. Bisan kini matuod nga sugo sa pagano, gipatuman sa pilit sa emperador, sa tapus siya magadawat sa daw Kristohanon nga tinohoan. {ADA 415.2}

Ang harianong sugo sanglil dili pa igong ilis sa langitnong kagamhanan, si Eusebio, usa ka obispo nagpangita sa panabang sa mga prinsipe, ug mga suod kaayong higala ug maguloulo ni Constantino, nagaangkon nga si Kristo nagbalhin sa Igpapahulay ngadto sa Domingo. Walay usa ka kamatuoran sa mga Kasulatan nga gikapahayag nagalaban sa bag-o nga pagtulon-an. Si Eusebio sa iyang kaugalingon nakaila sa iyang kabakakan, ug gitudlo niya ang matuod nga tag-iya sa nagilis, "Ang tanang mga butang," siya nagingon, "bisan unsa ang katungdanan nga pagahimoon sa adlaw nga Igpapahulay, among gibalhin sa adlaw sa Ginoo."5 bantay sa Domingo, ingon nga walay patukoranan kini, nagahimo lamang sa mga tawo sa pagyatak sa Igpapahulay sa Ginoo. Ang tanan nga nagatinguha sa pagpasidungog sa kalibutan nagadawat sa inila nga pangilin. {ADA 415.3}

Sa natukod sa malig-on ang bulohaton sa papado, ang Domingo gipataas sa pagpadayon. Sa pila ka panahon ang mga katawohan nga nanaguma samtang dili sila motambong sa iglesia, ug ang ikapito ka adlaw sa gihapon ginamahal nga igpapahulay. Apan sa kanunay ang pagbalhin nagapadayon. Kadtong anaa sa balaan nga katungdanan gidid-an sa pagpakanaog ug hukom sa bisan unsang gikabingkilan longsudnon sa adlaw nga Domingo. Sa wala madugay sa ulahi, ang tanang mga tawo, bisan unsa ang katungdanan, gidid-an sa pagbuhat sa naandan nga bulohaton, pagasilotan sa multa alang sa mga tawong walay kabilinggan, ug latos alang sa mga sulogoon. Sa ulahi ginasugo nga ang mga bahandianon silotan sa pagkuha sa katunga sa ilang bahandi; ug kon magapagahi sila ug magapadayon gihapon sa paglapas himoon sila nga ulipon. Ang mga kabus magaantus sa dayon nga paghingilin. {ADA 416.1}

Ang mga katingalahan gitawag usab nga kinahanglanon. Ang ubang mga kahibulongan nga gipahibalo mao ang usa ka maguuma nga magadaro unta sa iyang uma sa usa niana ka Domingo, naghinlo siya sa iyang daro usa ka puthaw, ang puthaw nipilit sa iyang kamot, ug sa duha ka tuig iya kining gidaladala, "sa hilabihan gayud kasakit ug kaulaw."6 {ADA 416.2}

Sa ulahi ang papa nagahatag sugo sa mga pari kinahanglan nga magatambag sila sa mga nagalapas sa Domingo, ug gusto nga sila moadto sa simbahan sa pag-ampo, tingali unya ug moabut kanila ang balatian ug sa mga silingan. Sa usa ka tigum sa mga kadagku-an, bisan sa mga Protestante, tungud kay ang mga tawo naigo sa liti samtang nagbuhat sa Domingo, siya

mao tingali ang adlaw nga igpapahulay. “Kini mahayag,” nagaingon ang obispo, “kon daw unsa ang hataas kasuko sa Dios sa ilang pagpasipala niining adlawa.” Karon gihimo ang usa ka pangayo sa mga kaparian ug sa mga ministro, mga hari ug mga prinsipe, ug sa tanang matinumanong tawo, “maggamit kutob sa ilang maabut ug magbantay adlaw nga mahauli sa iyang kahalangdon, ug alang sa kaayohan nga Kristohanon, balaanon gayud nga labi pa sa umalabut nga panahon.”17 {ADA 416.3}

Ang mga sugo sa mga konsillo nakita nga dili igo, ang kagamhanan sa lungsod gitinguha sa pagpagowa usa ka sugo nga makahatag sa kahadlok sa mga kasingkasing sa mga katawohan. ug pugson sila sa pagpabiya sa ilang mga bulohaton sa adlawng Domingo. Sa usa ka tigum nga gihimo sa Roma, ang tanan nga mga gikauyonan gipamatud-an pagusab sa labing malig-on ug kasolemne. Sila gitipon sa mga kasugoan sa iglesia, ug gipatuman sa kagamhanan sa lungsod sa tibuok nga kayutaan Kristohanon.”8 {ADA 417.1}

Sa gihapon ang kakulang sa gahum alang sa pagbantay sa Domingo nagahatag dili lamang sa diotay nga kalisod. Ang mga katawohan nagapangutana sa katarungan sa ilang mga magtutuon sa pagsalikway sa giuyonan nga pagmantala ni Jehova, “Ang adlaw nga ikapito mao ang igpapahulay ni Jehova nga imong Dios,” aron kapasidunggan ang adlaw sa adlaw. Aron sa pagdugang sa kakulang sa pagpamatuod sa Biblia, ang ubang mga kaayohan kinahanglanon. Ang usa ka makugihong nga manlalaban sa Domingo, nga nakaduaw sa iglesia sa Inglaterra sa nagakahinapus ang ikanapulog duha ka siglo, gisuklan sa matinumanong saksi sa kamatuoran; ug wala gayuy bunga ang iyang mga tinguha nga napugos siya sa pagbiya sa lungsod pila ka panahon, ug nangita sa libot niya sa mga paagi sa pagpatuman sa iyang pagtulon-an. Sa iyang pagbalik, ang kulang gipun-an, ug ang buhat sa ulahi nagamauswagon. Magadala siya sa usa ka linukot nga papil sa pagpasabut nga gikan gayud sa Dios, nga gisulatan sa sugo sa pagbantay sa Domingo, uban sa makalilisang nga paghadlok aron sa paglisang sa dili motuman. Kining mahal nga kaligunan nga gipasikad sa bakak sumala sa nagalaban sa tinguha — ginaingon nga nahulog gikan sa langit, ug nakita sa Jerusalem, sa ibabao sa altar ni San Simeon sa Golgota. Apan ang matuod, ang palasyo sa papa sa Roma mao ang iyang gigikanan. Ang mga limbong ug mga kabakakan aron sa pagpauswag sa gahum ug pagpauswag sa iglesia sa tanan nga panahon gimahal nga nahauyon sa balaod sa pangolo sa papa. {ADA 417.2}

Ang linukot nagadili pagbuhat sa alas tres sa kahaponon sa Sabado sa hapon, hangtud sa pagsubang sa adlaw sa sunod nga Lunes; ug ang iyang kagahum nagmantala nga ginapamatud-an sa daghang mga katingalahan. Gisulti nga ang mga tawo nga nanagbuhat sa lapas na nga oras giabut sa sakit nga paralisis. Ang usa ka manggagaling nga nangahas sa paggaling sa mais, nakakita sa nagabuhagay nga dugo sa galingan inay sa mais, ug ang ligid sa galingan miurong, sa walay pagtagad sa makusog nga paggula sa tubig. Ang usa ka babaye nga nagluto ug tinapay sa hudno, napanid-an niya nga wala maluto, bisan ang hudno mainit kaayo. Ang usa nga nag-andam sa tinapay nga lutoon sa tapus ang alas tres sa Sabado, apan naghunahuna sa pagbiya kaniya hangtud sa Lunes, hikaplagan nga sunod nga adlaw, nga

naluto na ang tinapay ug ang langitnong gahum mao kono ang nagluto. Ang usa ka tawo nga nagluto ug tinapay sa tapus ang oras sa hapon nianang Sabado, nakita niya sa iyang pagpikas nga ang dugo migula gikan sa tinapay. Tungud nianang binuang ug pagkadiwatahan pagmaomao ang gibuhat sa nagalaban sa Domingo aron sa pagpatuman sa iyang pagkabalaan.9 {ADA 418.1}

Sa Escocia, ug sa Inglaterra usab, ang daku nga pagtahud sa Domingo nahimo tungud sa pag-ipon kaniya sa bahin sa karaang adlaw nga Igpapahulay. Apan ang panahon sa pagbantay sa pagbalaan nagakalainlain. Ang usa ka sugo gikan sa hari sa Escocia nagingon nga ang "Sabado gikan sa alas 12 sa ud; o kinahanglan balaanon," ug walay tawo, gikan nianang taknaa hangtud sa sunod nga Lunes, magbuhat sa kalibutanon nga mga bulohaton. {ADA 418.2}

Apan sa walay pagalinga sa tanang tinguha sa pagtukod sa pagbalaan sa Domingo, ang mga papanhon sa ilang kaugalingon nagaila sa langitnong kagahum sa adlawng Igpapahulay, ug sa tawhanong sugo sa pagtukod diin siya gibalhin. Sa ikanapulog unom ka siglo sa konsillo sa papanhon ilang gipahayag sa klaro: ''Pahinumdumi ang mga Kristohanon nga ang ikapito ka adlaw nga gipakabalaan sa Ginoo, ug gidawat ug gibantayan, dili lamang kay sa mga Judio, kon dili ubang mga tawo nga nagapakasumilimba sa Dios; bisan kining mga Kristohanon nagbalhin sa ilang Igpapahulay ngadto sa adlaw sa Ginoo."10 Kadtong nagayatak sa langitnon nga mga sugo dili mga walay hibangkaagan sa kinaiya sa ilang mga buhat. Sila nagabutang sa ilang kaugalingon labaw kay sa Dios. {ADA 419.1}

Ang mahayag nga pananglitan sa tinguha sa Roma alang niadtong nagasupak kaniya naghatag sa hataas ug dugoon nga paglutos sa mga taga Valdenses, nga ang uban kanila nanagbantay sa Sabado. Ang uban nagaantus sa mao man paagi tungud sa ilang pagkamatinumanon sa ikaupat ka sugo. Ang kasaysayan sa iglesia sa Etiopia ug sa Abisinia may pinasahi nga kahulogan. Sa taliwala sa kangitngit niadtong mangitngit nga katuigan, ang mga Kristohanon sa Central Africa wala makita ug hikalimtan sa kalibutan, ug sa daghang mga siglo sila nagkalipay sa kagawasan sa ilang pagtoo. Apan sa katapusan nahibaloan sila sa Roma, ug ang emperador sa Abisinia, sa wala madugay nalimbungan sa pag-ila sa papa nga ilis kang Kristo. Ang uban nga pagpatahud gisunod. Ang usa ka sugo gihimo sa pagdili sa pagbantay sa Sabado sa ubos sa labing mapait nga silot.11 {ADA 419.2}

Apan ang pagkamalupigon sa papanhon nahimong usa ka mabug-at nga yugo sa taga Abisinia nga naghunahuna sila sa pagputol niini gikan sa ilang mga liog. Sa tapus sa usa ka makalilisang pakigbisog, ang mga Romanista gihinginlan sa ilang ginsakpan, ug ang karaang tinohoan giuli. Aug mga iglesia nagkalipay sa ilang kagawasan, ug wala gavud sila mahikalimot sa leksyon nga ilang hikatonan mahitungud sa limbong, sa pagkamatuhotuhoon, ug sa malupigong gahum sa Roma. Sa sulod sa mamingaw'ng ginharian nagbati sila sa kahimuot sa pagpabilin, nga wala mahibaloi sa uban nga mga Kristohanon. {ADA 419.3}

Ang mga simbahan sa Africa nagapataas sa Sabado ingon sa pagpataas kaniya sa mga namulag nga mga iglesia sa ikapulog upat ug sa ikapulo ug lima ka siglo. Sa nagabantay sila sa ikapito nga adlaw sa pagtuman sa sugo sa Dios, sila naglikay sa pagbuhat sa Domingo sa pagpahiangay sa batasan sa iglesia. Sa pagkakuha niya sa hataas nga gahum, ang Roma nagyatak sa adlaw nga Igpapahulay sa Dios ug gipataas ang iyang kaugalingon; apan ang mga iglesia sa Africa nga natago hapit sa usa ka libo ka tuig, wala makaambit niining pagbalhin. Sa nahasakup siya sa kagamhanan sa Roma, napugos sila sa pagbiya sa matuod nga Igpapahulay ug nagapataas sa limbong igpapahulay; apan sa wala madugay nakab-ut nila ang ilang kagawasan ug nagbalik sila sa pagtuman sa ikaupat ka sugo. {ADA 420.1}

Kining mga sulat alang sa mga miagi sa mahayag nagapahayag sa pakig-away sa Roma batok sa matuod nga Igpapahulay ug sa iyang manlalaban, ug sa mga butang nga iyang gigawi sa pagpasidungog sa iyang nabuhat. Ang pulong sa nagatudlo nga kining talan-awon pagasublion kon ang mga Romanista ug Protestante maghiusa aron sa pagpahitaas sa Domingo. {ADA 420.2}

Ang tagna sa Bugna 13 nagaingon nga ang gahum nga gipakita sa mananap nga sama ang sungay sa kordero magahimo sa "yuta ug ang nagapuyo kaniya" sa pagsimba sa papado." Ang mananap nga may duha ka sungay nagasulti usab "kanila nga nagapuyo sa yuta, nga magahimo silag larawan sa mananap;" ug labut. pa, magasugo pa siya sa tanan, "gagmay ug dagku, bahandianon ug kabus, ginapos ug ulipon," sa pagpadawat sa "timaan sa mananap nga mapintas."12 Gipakita nga ang Estados Unidos mao ang gahum nga gipahayag sa mananap nga adunay sungay sama sa kordero, ug kini nga tagna matuman kon ang Estados Unidos magpagowa ug sugo sa pagbantay sa Domingo, nga mao ang giangkon sa Roma sa pinasahi pagpaila Palid Nawala gipanudloan sa pagtingub sa ilang kaugalingon sa pagpasakop sa papa. Bisan unsa ang iyang lungsod kon gobierno, sila magaisip sa kagahum sa Roma nga labaw sa uban. Bisan nagapanumpa sila sa saad sa ilang pagkamatinumanon sa lungsod, apan sa luyo niini anaa ang panumpa sa pagtuman sa Roma, nga nagabulag gikan sa tanang saad batok sa iyang mga tinguha. {ADA 420.3}

Sa tuig 1204, si Papa Inocencio III, kinuha gikan kang Pedro II., hari sa Arragon, ang mosunod nga talagsaong panumpa: "Ako, si Pedro, hari sa Arragon, magapahayag ug magasaad sa pagkamatinumanon ug sa pagsugot sa akong ginoo, Papa Ino cencio, sa iyang Katoliko sumosunod, ug sa iglesia Romana, ug sa matinumanon sa pagbantay sa akong ginharian aron sa pagsugyot kaniya, magalaban sa tinohoan nga Katoliko, ug sa paglutos sa mga erehis. "16 Kini kaangay sa giangkon nga gahum sa pangulo sa Roma, nga "matarung kaniya sa paghingilin sa mga emperador," ug nga "siya makapabulag sa mga sakop gikan sa ilang pagtuman sa dautan nga hari."17 {ADA 422.1}

Ang mga pulong sa Dios nagapahibalo sa umalabut nga katalagman; wala lamang kini pagtagda, ug ang kalibutan Protestante makahibalo kon unsa ang mga tinguha sa Roma, unya kon uwahi na kaayo sa paggawas sa bitik. Sa mahilom siya nagauswag sa kagahum. Ang

iyang mga pagtulon-an nagahatag gahum sa dalam, iglesia, ug sa mga kasingkasing sa mga katawohan. Siya nagaugbok karon sa iyang hataas ug tibook tinukod, sa mga tinago pagpahulay nga diin ang iyang unang paglutos pagasublion. Sa tago ug sa walay pagkatahap siya nagalig-on sa iyang mga kasundalohan sa pagpalakaw sa iyang tinguha kon moabut ang panahon kaniya sa pagtuman. Ang tanan nga iyang tinguha mao ang pagpamintaha, ug kini gihatag na kaniya. Sa dili madugay makita nato ug pagabation kon unsa ang tuyo sa mga Romano. Bisan kinsa nga magatoo ug magatuman sa pulong sa Dios, mao ang makadawat sa sugyot ug paglutos. {ADA 422.2}

Kapitulo 36 - Ang Magaabut nga Kasamok

GIKAN sa sinugdan sa dakung away sa langit, mao ang kanunay tinguha ni Satanas sa paglaglag sa balaod sa Dios. Avon sa pagdangat niini gihimo niya ang pagpakig-away batuk sa Magbubuhat; ug bisan siya gihulog gikan sa langit, gipadayon niya ang mao gihapong pakig-away sa ibabao sa yuta. Ang paglimbong sa mga tawo nga malapas nila ang balaod sa Dios, mao ang iyang tuyo nga sa kanunay gisunod sa malig-on. Bisan kini mahimo sa pagsalikway sa balaod, kon sa pagsikway sa usa niining mga tulomanon, ang sangputanan mao da gihapon. Ang usa nga makasala sa usa ka sugo," nagapaila sa paglapas sa tanang kasugoan; ang iyang influensia ug panig-ingnan anaa sa dapit sa paglapas, ug mahimo siya nga malinapason sa tanan."1 {ADA 423.1}

Sa pagpangita sa pagtamay sa langitnong mga tulomanon, si Satanas nagabalit-ad sa mga pagtulon-an sa Biblia, ug ang mga sayup nahitipon sa pagtoo sa libo nga nagapaila sa pagtoo sa mga Kasulatan. Ang katapusang daku nga bugno sa taliwala sa kamatuoran ug sa kasaypanan mao lamang ang katapusang pakigbangga sa hataas nga kasamok mahitungud sa balaod sa Dios. Niining awaya kita karon nagasulod, — usa ka kagubot sa taliwala sa mga balaod sa mga tawo ug sa mga tulomanon ni Jehova, sa taliwala sa tinuhoan sa Biblia ug sa tinuhoang bakak ug sa gikabilinbilin nga sugilanon. {ADA 423.2}

Ang mga galamiton nga magatipon batuk sa kamatuoran ug sa katarungan niining pagbangga-a nagamabaskug na karon sa pagbuhat. Ang balaang pulong sa Dios, nga gibilin kanato sa dakung kabilhanan sa pagantus, ug sa dugo, gipakadiutay lama 'g bili. Ang Biblia maliimo sa pagbaton sa tanan, apan pila lamang ang matuod nga nagadawat niini ingon nga mando sa kinabuhi. Ang pagkadili matinuhoon alang sa Dios nagalabi sa makalilisang gayud, dili lamang sa kalibutan, kon dili sa mga iglesia. Daghan ang midangat sa pagpanghimakak sa pagtulonan nga mao ang halagi sa pagtoong Kristohanon. Ang dakung kamatuoran sa paglalang nga ginapahayag sa mga magsusulat nga minandoan sa Espiritu, alang sa pagkahulog sa tawo, sa pagpanubos, ug sa pagkawalay katapusan sa mga balaod sa Dios, hapit ang tanan gisalikway kun ang ubang bahin, sa dakung pundok sa mga nagapaka-Kristohanon nga kalibutan. Linibo ang nagapagarbo sa kaugalingon alang sa ilang kaalam ug sa pagka independiente, nagabutang kaniya nga usa ka kamatuoran sa pagkaluya sa pagsalig sa Biblia; nagahunahuna sila nga prueba ang labawng kaalam ug kahibalo sa pagpangitag sayop sa Kasulatan, ug sa paghimong espirituhanon ug sa pagpasabut nga bulag sa labing hinungdanong mga kamatuoran. Daghang mga ministro ang nagapanudlo sa ilang mga katawohan, ug daghang mga magtutudlo nga nagatudlo sa ilang mga tinonan, nga ang kasugoan sa Dios nausab kon napala; ug sila nga nagatoo sa iyang mga tulomanon nga walay pagkausab, nga tumanon gayud, gihunahuna nga takus sa pagyubit ug pagtamay. Sa pagsalikway sa kamatuoran, ang mga tawo nagasalikway sa iyang Tagbuhat. Ang pagyatak sa balaod sa Dios, mao ang paglimod sa gahum sa Maghahatag sa balaod. {ADA 424.1}

Walay sayop nga gidawat sa mga Kristohanon kalibutan nga nagahampak sa maisug sa kagahum sa Langit, walay usa nga nagasupak sa laktud sa gipamulong sa katarungan, walay usa nga labing dautan sa iyang mga sangputanan, kay sa bagong pagtulon-an, nga sa madali nakabaton sa pagdaug, nga ang balaod sa Dios dili na kinahanglan pagabantayan sa mga tawo. Ang tagsatagsa ka nasud may kaugalingon siyang balaod, nga nagtudlo sa pamatasan ug pagtahod; walay gobierno nga mabuhi kon wala sila; ug mahunahuna ba nato nga ang Magbubuhat. sa mga langit ug sa yuta walay balaod sa pagmando sa mga binuhat Niya nga Iyang nahimo? {ADA 424.2}

Labi pa nga katarungan sa pagpala sa mga nasud sa ilang mga tulomanon, ug magatugot sa mga katawohan sa paghimo sa ilang gusto, kay sa Hari sa tibuok universo sa pagpapala sa Iyang balaod, ug pasagdan ang kalibutan nga walay tulomanon sa pagsilot sa makakasasala kon sa pagpamatarung sa matinumanon. {ADA 425.1}

Kon ang tulomanon sa katarungan isalikway, ang dalan nabuksan alang sa prinsipe sa kadautan sa pagpatindog sa iyang gahum sa ibabao sa yuta. {ADA 425.2}

Sa bisan diin ang langitnong kasugoan gipanghimakak, ang sala muhonong sa iyang pagpakita sa pagkadautan, ug ang katarungan ginatinguha. Kadtong dili magapasakop sa kagamhanan sa Dios dili gayud takus sa pagmando sa ilang kaugalingon. Tungud sa ilang mga dautang pagtulon-an, ang espiritu sa pagkamasukihon nahitisok sa mga kasingkasing sa kabataan ug sa mga batan-on, nga sa kinaiya dili makaantus sa pagpugong; ug walay kahusay, dunot nga kahimtang sa katilingban mao ang moabut. Samtang nagayubit sa pagkamatinuhoon niadtong nanagtuman sa mga tulomanon sa Dios, ang katilingban midawat sa mga limbong ni Satanas. Sila nagahatag sa kagahum sa kaibog, ug nagapadayon sa mga sala nga nagadalag paghukom alang sa mga walay Dios. {ADA 425.3}

Sila nga nagatudlo sa katawohan sa pag-isip sa balaod sa Dios nga diutay, nagapugas sa pagkadilimatinumanon, ug magaani sa pagkasukihan. Kuhaa ang tanang nakasalanta alang sa langitnong sugo, ug ang tawhanong mga balaod dili madugay mahimong walay bili. Tungud kay ang Dios nagadili sa dili matarung nga buhat, sa pagkaibog, pamakak, ug mga limbong, ang mga tawo andam sa pagtamak sa Iyang mga tulomanon nga usa ka nakasanta sa ilang kauswagang kalibutanon; apan ang sangputanan sa pagwala niining mga tulomanon mahimo nga ingon sa wala nila hunahunaa. Kong ang alaod wala na, ngano pa nga magkahadlok sa pagpakasala? Ang mga butang anaa na sa kadautan. Ang mga tawo magakuha sa mga butang sa ilang mga silingan sa pinugsanay; ug ang mabaskug mahimong mabahandianon. Ang kinabuhi sa iyang kaugalingon dili pagatahuron. Ang mga panumpa sa kaminyoon dili mahimong balaan nga kota nga mao ang nagahiusa sa panimalay. Kadtong may kusog, kon gusto, makakuha sa asawa sa iyang isigkatawo pinaagi sa pinugsanay. Ang ikalima ka sugo igasalikway uban sa ikaupat. Ang mga anak walay kahadlok sa pagkuha sa kinabuhi sa ilang mga ginikanan, kon sa mao nga butang makuha nila ang ginapangandoy sa ilang mga dunot

nga kasingkasing. Ang kalibutan nga mauswagon mahimong poluyanan sa mga kawatan ug mamomono; ug ang kalinaw, kahusay, ug kalipay mahanaw sa ibabaw sa yuta. {ADA 425.4}

Ang pagtolon-an nga ang mga tawo nahubaran na sa katungdanan sa pagtuman sa mga gikinahanglan sa Dios daan nang nakaluya sa gahum sa pamatasan sa pagtuman, ug nagbukas sa ganghaan sa kadautan sa ibabaw sa kalibutan. Ang pagkamasukihon, mausikon ug ang dautang kinabuhi, ug ang kangil-ad nagabanlas kanato sama sa masulog nga taub. {ADA 426.1}

Ang kasalanan ug ang kangitngit nga espirituhanon nga naglabi sa ubos sa pagmando sa Roma mao ang dili kalikayan sangputanan sa iyang paglaglag sa Kasulatan; apan sa makita ang ginikanan sa dakung paghisangyaw sa dili pag-ila sa Dios, ang pagsalikway sa balaod sa Dios, ug ang mosunod nga kadautan, ilalom sa siga sa kahayag sa balita sa panahon sa kagawasan sa tinohoan? Karon nga si Satanas dili na makapugong sa kalibutan sa ubos sa iyang paginando tungud sa pagtipig sa Kasulatan, siya modangop sa laing paagi sa pagdangat sa mao nga tuyo. Ang paglaglag sa pagtoo sa Biblia makatagbaw sa ivang tinguha ingon man usab sa paglaglag sa Biblia sa iyang kaugalingon. Sa pagpasabut sa pagtoo nga ang balaod sa Dios dili na kinalianglan pagatumanon, iyang naseguro ang mga tawo sa paglapas sama nga sila walay kasayoran sa iyang mga tulomanon. Ang mga pangulo sa lihok alang sa Domingo nagatudlo sa pag-usab nga gikinahanglan sa mga katawohan, mag patukoranan nga dili supak sa Biblia; ug samtang anaa kanila kining mga kinahanglanon nga kaaway sa balaod sa Dios, ang Iyang mga alagad dili makatipon kanila. Dili makapamatarung kanila ang pagsalikway sa mga sugo sa Dios ug magatuman sa mga sugo sa mga tawo. {ADA 426.2}

Ang Duha ka Dakung Sayup

Tungud sa duha ka dakung sayup, nga mao ang pagkadili mamatay sa kalag ug pagbalaan sa Domingo, si Satanas magadala sa mga katawohan sa ilalum sa iyang limbong. Ang una mao ang gipatindog sa Espiritismo, ang ulahi magahimog higot sa kalooy sa Roma. Ang mga Katoliko nga nagpagarbo sa mga katingalahan ingon nga usa ka timaan sa matuod nga iglesia, kalimbongan gayud niining nanaghimo sa kahibulongang gahum; ug ang mga Protestante kay ilang gibiyaan ang taming sa kamatuoran, pagalimbongan usab sila. Ang mga Katoliko Romano, Protestante, ug ang mga kalibutanon magsama sa pagkadiosnon nga walay gahum, ug makita nila niining panagtipon usa ka dakung lihok sa pagkabig sa kalibutan, ug magatultul sa dugay nang ginapaabut nga milanyo. {ADA 427.1}

Pinaagi sa Espiritista si Satanas makita nga nagabuhat sa maayo sa mga katawohan, nagaayo sa mga balatian sa mga tawo, ug nagapahayag sa usa ka bag-ong ug labing bililhong paagi sa tinuhoan; apan sa mao usab nga panahon nagabuhat siya ingon nga maglalaglag. Ang pagpanulay nagadala sa kadaghanan sa kalaglagan. Ang dili pagpugong nagakuha sa katarungan; kalibutanong pagpatigayon, kasamok, ug pagpatuló sa dugo — nagasunod. Si Satanas nagakalipay sa gubat; tungud kay nagapukaw siya sa labing mangil-ad nga pagbati sa kalag, ug unya silhigon ngadto sa walay katapusan ang iyang mga bihag nga nagalunang sa

sala ug sa dugo. Mao ang iyang tuyo ang pagpainit sa mga nasud sa paggubat batuk sa usag usa; aron nga iyang masaag ang mga salabutan sa mga katawohan gikan sa bulohaton sa pag-andam sa pagtindog sa adlaw sa Ginoo. {ADA 427.2}

Si Satanas nagabuhat pinaagi sa mga elementos sa pagtapok usab sa iyang maani sa mga kalag nga wala makaandam. Siya nagtoon sa mga tinago sa buhatan sa kinaiyahan, ug gigawi niya ang tanang niyang gahum sa pagmando sa mga elementos kutob sa ginatugot sa Dios. Sa pagtugot kaniya sa pagsakit kang Job, daw ang kadali ang pagkawala sa mga baka ug karnero, sulogoon, balay, anak, kasamok nga nanagsunodsunod sama sa usa lamang ka panahon. {ADA 427.3}

Ang Dios mao ang nagabantay sa Iyang mga binuhat, ug nagasalipod kanila gikan sa gahum sa maglalaglag. Apan ang Kristohanon kalibutan nagapakita sa pagtamay alang sa kasugoan ni Jehova; ug ang Ginoo magahimo sa Iyang giingon nga pagabuhaton, — Iyang pagakuhaon ang panalangin gikan sa yuta, ug kuhaon ang Iyang pagbantay niadtong nagasupak batuk sa Iyang kasugoan, ug magapanudlo ug magapugos sa uban sa paghimog ingon. {ADA 428.1}

Si Satanas nagagahum sa tanang wala pagabantaye sa Dios. Siya magatabang ug pauswagon ang uban, aron pagpadayon sa iyang kaugalingong tinguha; ug magadala siyag kasamok sa uban, ug magapatoo sa mga tawo nga ang Dios mao ang nagapaantus kanila. {ADA 428.2}

Sa magapakita siya sa mga anak sa mga tawo sama sa usa ka dakung mananambal nga makaayo sa ilang mga balatiau, magahatag siya ug sakit ug kadaut, hangtud nga ang lungsod nga puno sa mga pumopuyo mahimong gon-ub ug awaao. Bisan karon siya nagahimo niini. Sa mga hitabo ug mga kadaut sa dagat ug sa yuta, sa dakung sunog, sa makalilisang buhawi ug makusog ulan sa asupre, sa bagyo, lunop, urakan, dagkung balod, ug mga linog, sa tanang dapit. ug sa usa ka libong paagi, gigamit ni Satanas ang iyang gahum. Iyang pagasilhigon ang hinog nga alanihon, ug ang gutom ug kasakit mao ang magasunod. Iyang ibutang sa kahanginan ang makamamatay nga hilo, linibo ang mangamatay sa balatian. {ADA 428.3}

Kining mga hitabo nga magaabut magalabi ka daku kanunay ug hinaykan sa hilabihan nga kadaut. Ang kalaglagan anha sa mga tawo ug sa mga mananap. “Ang yuta nagaminatay ug nagakahanap,” “ang halangdon nga katawohan . . . nagakaluya gayud. Ang yuta usab nahugaw ubos sa mga pumopuyo niini; tungud kay ilang gilapas ang mga balaod, giilisan ang mga sugo, gilapas ang saad nga walay katapusan.”2 {ADA 428.4}

Unya ang dakung limbongan magapatoo sa mga tawo nga kadtong nagalagad sa Ginoo mao ang nagahimo niining kangilaran. Ang pundok sa mga tawo nga nagapasuko sa Kalangitan magapasangil sa ilang mga kasamok alang niadtong nanagtuman sa mga sugo sa Dios mao ang dayon pagbadlong sa mga malapason. Giingon nga ang mga tawo nagapasipala sa Ginoo tungud sa paglapas sa Domingo; nga kining mga salaa nagadala sa mga kadaut nga

dili mohunong hangtud ang pagbantay sa Domingo igapugos gayud; ug sila nga nagatuman sa ikaupat ka sugo, mao ang nagadaut sa pagtahod sa Domingo, ug nagasamok sa mga katawohan, sa pagsanta kanila sa pagbalik sa langitnong kahimuot ug kauswagang yutan-on. {ADA 431.1}

Ang katingalahan nagapahayag sa gahum sa Espiritismo magapagowa sa iyang influensia batok niadtong nagapili sa pagtuman sa Dios kay sa mga tawo. Ang pagpakigsulti gikan sa mga espiritu magapahayag nga ang Dios nagpadala kanila sa pagpasabut sa nagasupak sa Domingo ug sa ilang mga sayop, nga magasugyot nga ang mga balaod sa yuta kinahanglan tumanon sama sa balaod sa Dios. Sila nagbakho sa dakung kangil-ad sa kalibutan, ug ang ikaduha ang pagpamatuod sa mga magtutudlo sa tinohoan, nga ang dautang kahimtang nahimo tungud sa dili pagbalaan sa Domingo. Hilabihan gayud ang kasuko alang niadtong tanang nagasupak sa pagdawat sa ilang pagpamatuod. {ADA 431.2}

Ang Tuyo ni Satanas

Ang tuyo ni Satanas niining katapusang pakig-away sa mga tawo sa Dios sama sa gigamit niya sa pagsugod sa dakung kagubot sa langit. Iyang ipakita nga nagatinguha siya sa pagpauswag sa kalig-on sa langitnong kagamhanan, samtang sa tago nagahimo kutob sa maarangan sa pagkab-ut sa kalaglagan niini. Ug ang mao nga buhat nga iyang gipaninguha sa pagtuman, gipasangil niya sa mga matinumanong mga manolonda. {ADA 431.3}

Ang Dios magapugos sa kabubut-on kun sa konsiensia a pan ang paagi kanunay ni Satanas — sa pagbaton gahum niadtong dili niya kalimbongan — mao ang pagpuyo pinaagi sa kabangis. Pinaagi sa paghadlok kon pagpugos siya nagapanlimbasug sa paghari sa hunahuna, ug sa pagpatahud sa iyang kaugalingon. Aron sa pagdangat niini, magabuhat siya sa duruha, pinaagi so. gahum sa simbahan ug kagahum sa kagamhanan, sa pagsugyot kanila sa pagpabuhat tawhanong balaod batok sa balaod sa Dios. {ADA 432.1}

Sa nagasikway ang mga iglesiang Protestante sa matin aw katarungan sa kasulatan sa paglaban sa balaod sa Dios, ginahandum nila ang pagpahilom niadtong may pagtoo nga dili nila malaglag pinaagi sa Biblia. Bisan gibutaan nila ang ilang kaugalingon mga mata sa kamatuoran, sila karon nagagamit usa ka paagi nga magadala ngadto sa paglutos niadtong sa matinumanon gayud nagasupak sa pagbuhat, kon unsa ang gibuhat sa uban Kristohanon kalibutan ug nag-ila sa pagbulut-an sa igpapahulay sa papa. {ADA 432.2}

Ang mga pangulo sa iglesia ug sa bansa magahiusa sa paghiphip, pagkabig kun sa pagpugos sa tanan pundok sa pagpasidungog sa Domingo. Ang kakulang sa diosnon gahum pagadungagan sa mga m?.lupigong mga balaod. Ang kangil-ad sa politika nagadaut sa gugma sa katarungan ug pagila sa kamatuoran, ug bisan pa sa America nga may kagawasan, ang mga punoan ug mga magbabalaod, aron sa pagkabut sa kahimuot sa katilingban, mouyon sa nailang pangayo alang sa usa ka balaod sa pagpugos sa pagbantay sa Domingo. Ang kagawasan sa hunahuna nga nakahimo sa dakung pag-antus dili na pagatahuron. Sa magaabut

nga bugno makita nato ang mahayag nga mga pulong sa manalagna, “Ug ang bitin napuno sa kaligutgut ba tok sa babaye, ug miadto sa pagpakig-away batok sa uban sa iyang kaliwatan, nga nagabantay sa mga sugo sa Dios, ug may ila sila sa pagpamatuod ni Jesus.”3 {ADA 432.3}

Kapitulo 37 - Ang Kasulatan Usa Ka Malig-on Salipdanan

UMADTO sa kasugoan ug sa kamatuoran: kay kon sila dili managsulti sumala niining pulonga sa pagkamatuod walay buntag alang kanila."1 Ang tawo sa Dios gitudloan sa Kasulatan nga ilang salipdanan batok sa gahum sa bakakong mga magtutudlo ug sa malimbongon gahum sa mga espiritu sa kangitngit. Si Satanas magagamit sa tanang paagi sa pagbulag sa mga tawo gikan sa kaalam sa Biblia; tungud kay ang mahayag niyang mga pulong nagasaysay sa iyang mga limbong. Sa kada pagpadasig sa bulohaton sa Dios, ang prinsipe sa kadautan mapukao sa labing mainiton kaabtik. Siya karon nagapagowa na sa tanan niyang mahimo alang sa katapusang pakig-away batok kang Kristo ug sa Iyang mga sumosunod. Ang katapusan daku nga limbong dili madugay ablihan sa atong atubangan. Si Anti-Kristo magahimo sa iyang mga katingalahang mga buhat sa atubangan sa atong mga mata. Ang limbong maagid-agid gayud sa matuod, nga malisod kaayo sa pag-ila kanila gawas sa Balaan nga Kasulatan. Tungud sa ilang pagpamatuod ang tagsatagsa ka pulong ug katingalahan pagasulayan. {ADA 433.1}

Kadtong nagatinguha sa pagtuman sa mga kasugoan sa Dios pagasupakon ug tamayon. Sila makatindog lamang tungud sa Dios. Aron nga maantus nila ang paglutos sa ilang atubangan. kinahanglan sila makahbalo sa kabubut-on sa Dios nga gipahayag sa Iyang pulong; makapasidungog lamang sila Kaniya kon sila may matarong nga pagsabut sa Iyang kinaiya, gobierno, ug mga tinguha, ug magabuhat kaangay uban kanila. Walay usa nga makatindog sa dakung pakig-away kon dili kadto lamang nalig-on ang salabutan sa mga kamatuoran sa Biblia. Alang sa tagsatagsa ka kalag moabut kining masusihon pagsulay, Tumanon ba nako ang Dios labi kay sa mga tawo? Ang takna sa paghunahuna bisan karon ania na. Nahitanum ba ang atong mga tiil sa ibabao sa bato nga dili kailisang pulong sa Dios? Andam ba kita sa pagtindog nga malig-on sa paglaban sa mga sugo sa Dios ug sa pagtoo kang Jesus? {ADA 433.2}

Sa wala pa Siya ilansang, ang Manluluwas nagapasabut sa Iyang mga tinon-an nga Siya pagapatyon, ug mabanhaw usab gikan sa lubnganan; ug ang mga manolonda nagatambong sa pagpasantop sa Iyang mga pulong sa panumduman ug sa mga kasingkasing. Apan ang mga tinon-an nagapaabut sa kalibutanong pagluwas gikan sa kaulipnan sa Roma ug wala sila makatogut sa ilang mga hunahuna nga Siya ang natingban sa ilang paglaum magaantus sa maka-uulaw kamatayon. Ang mga pulong nga kinahanglan kanila sa paghinumdum nawala sa ilang mga panumduman; ug sa pag-abut sa panahon sa pagsulay, hikaplagan sila nga dili andam. Ang kamatayon ni Jesus naglaglag sa tibook nilang paglaum ingon nga Siya wala magpasidaan kanila. Busa ang mga tagna nga umaabut nabuksan sa atong atubangan nga mahayag gayud sama sa pagbukas sa mga tinon-an sa mga pulong ni Kristo. Ang mga bitabu nga nagapil sa pagtak-up sa kaluwasan ug sa bulohaton sa pag-andam alang sa panabon sa kasamok, ginapahayag gayud sa matin-aw. Apan ang kadaghanan wala nay pagsabut niining mga hinungdanon nga mga kamatuoran nga sama sila lamang sa wala ikapahayag. Si Satanas

nagabantay sa pag-ilog sa tagsatagsa ka pagpasantop nga makapahimo kanilang maalam sa kaluwasan, ug ang panahon sa kasamok magaabut kanila nga dili andam. {ADA 434.1}

Ang Kaayohan sa mga Pasidaan sa Dios

Kon ang Dios magapadala sa mga tawo mapuslanong pasidaan nga gipahayag sa pagmantala sa balaan nga manolonda nagalupad sa kinatung-an sa langit, gikinahanglan Niya sa tagsatagsa ka tawo nga nahatagan sa hiyas sa katarungan nga mga kagahum sa pagpatalinghog sa balita. Ang makahahadlok nga paghukom nga gipamulong batok sa nagasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan2 magadala sa tanan sa matinumanong pagtoon sa mga tagna aron sa paghibalo kon unsa ang patik sa mananap nga mapintas, ug kon unsaon nila sa paglikay sa pagdawat kaniya. Apan ang kadaghanan sa mga katawohan wala magapatalinghog sa kamatuoran, ug nagapatalinghog sa mga sugilanon. Si apostol Pablo nagingon, sa naghinan-aw siya sa katapusang mga adlaw, “Kay moabut ang panahon, nga dili sila mag-antus sa putling pagtulonan.”3 Kanang panahona miabut na gayud. Ang mga tawo dili gusto sa kamatuoran sa Kasulatan, tungud kay makasamok sa mga handum sa dautan, mahigugmaong kasingkasing sa kalibutan; ug si Satanas nagahatag sa mga limbong nga ilang gihigugma ug maayo. {ADA 434.2}

Apan ang Ginoo may mga tawo sa yuta nga magamahal sa Biblia, ug ang Biblia lamang, ingon nga sulondan sa tanang pagtulon-an, ug ang pasikaranan sa tanang pag-usab. Ang mga hunahuna sa kinaadmanong mga tawo, ang mga kahibalo sa siensia, ang mga sugo kon kauyonan sa mga konsilio sa iglesia ingon sa kadaghanon ug pagkasinupakay sumala sa mga iglesia nga iyang gipadayag, ang tingog sa katilingban, — walay usa ni ang tanan mailang kamatuoran alang kun batok sa bisan unsang bahin sa tinohoang pagtoo. Sa dili pa magadawat sa bisan unsa nga pagtulon-an kon mga tulomanon, mangayo kita sa mahayag nga pulong “Busa mao kini ang gisulti sa Ginoo” sa paglaban kaniya. {ADA 435.1}

Si Satanas nagatinguha gihapon sa pagdala sa mga panumduman sa tawo ngadto sa tawo inay sa dapit sa Dios. Gidala niya ang mga tawo sa pagtan-aw sa mga obispo, pastores, mga magtutoon sa tinohoan, ingon nga ilang mga mando, inay sa pagtoon sa Kasulatan sa paghibalo sa ilang katungdanan alang sa ilang kaugalingon. Unya, tungud sa pagpugong sa mga salabutan niining mga pangulo, kagamhan niya ang kadaghanan sumala sa iyang kabubut-on. {ADA 435.2}

Sa pag-abut ni Kristo sa pagpamulong sa mga pulong sa kinabuhi, ang kabus nga mga tawo nagapatalinghog Kaniya nga malipayon; ug daghan, bisan sa mga saserdote ug mga punaon nagatoo Kaniya. Apan ang gipakahitaas nga saserdote ug mga nailang mga tawo sa lungsod naninguha gayud sa pagpanghimakak ug sa pagsalikway sa Iyang mga pagtulon-an. Bisan napakyas sila sa tanan nilang mga tinguha sa pagpangitag sumbong batok Kaniya, bisan sila nakabati sa gahum sa langitnong pagbulot-an ug kaalam nga naga-uban sa Iyang mga pulong, sila nagatabon sa ilang kaugalingon sa kasilag; sila nagadumili sa pagdawat sa matin-aw nga kamatuoran sa Iyang pagka Mesias, tingali unya mapugos ug mahimo sila Niyang mga

sumosunod. Kining mga kasupak kang Jesus mao ang mga tawo nga gitudloan sa mga katawohan sukad sa pagkabata sa pagtahod, niadtong kagahum nga ila nang naandam sa pagtahod. “Naunsa ki ni,” sila nangotana “nga ang atong mga punoan ug mga maalam nga mga eskriba wala magatoo kang Jesus? Dili ba unta kining mga makidios nga mga tawo modawat Kaniya kon matuod man Siya nga Kristo?” Ang influensia nianang mga magtutudlo mao ang nakadala sa lungsod sa mga Judio sa pagsalikway sa ilang Manunubos. {ADA 436.1}

Ang espiritu nga nagpasibot niadtong mga saserdote ug mga punoan ginapakita gihapon sa kadaghanan nga nagahimo sa usa ka hataas nga katungdanan nga pagkadiosnon. Sila nagadumili sa pagsusi sa pagpamatuod sa mga Kasulatan mahitungud sa pinasahing kamatuoran niining panahona. Sila nagatudlo sa ilang gidaghanon, bahandi, ug kabantog, ug magatan-aw sa pagtamay alang sa pila ka tawo nga nagamantala sa kamatuoran. kabus, ug dili bantugan, nga may pagtoo nga nagapabulag kanila gikan sa kalibutan. {ADA 436.2}

Si Kristo nakakita nga ang dili nagakaigo nga pagangkon sa pagbulot-an sa mga eskriba ug sa mga Pariseos dili mohunong uban sa pagkabungkag sa mga Judio. May matagnaon Siya nga panan-awon sa bulohaton sa pagpaitaas sa tawkanong kagahum sa pagmando sa hunahuna, nga mao ang makahahadlok nga paghimaraut sa iglesia sa tanang mga panabon. Ug ang Iyang makalilisang nga pagsumbong sa mga eskriba ug mga pariseos, ug ang Iyang pasidaan sa mga katawohan sa dili pagsunod niining mga buta nga mga pangulo, ginabutang sa umaabut nga mga kaliwatan. {ADA 436.3}

Ang Paghubad sa Kasulatan

Ang papado nagagahin sa katungud sa paghubad sa Ka¬sulatan alang lamang sa mga kaparian. Sa bahin nga ang kaparian mao lamang ang takus sa pagpasabut sa pulong sa Dios, kini ginadili sa mga katawohan. Bisan ang Reformacion nagahatag sa Kasulatan sa tanan, apan ang maong mga sulondan nga gibatonan sa Roma nagapugong sa katilingban sa sulod sa mga iglesiang Protestante sa pagsusi sa Biblia alang sa ilang kaugalingon. Sila natudloan sa pagdawat sa iyang mga pagtulonan *sumala sa paghubad sa iglesia*; ug adunay libo ka libo nga wala mangahas sa pagdawat bisan unsa, bisan pa ug matin-aw sa pagpahayag sa Kasulatan, nga kasupak sa ilang mga pagtulon-an, kon sa tinukod nga pagtulon-an sa ilang iglesia. {ADA 437.1}

Bisan pa ang Biblia puno sa mga pasidaan batok sa mga bakakong magtutudlo daghan ang andam sa pagtugyan sa ilang mga kalag sa mga ministro. Aduna karong adlawa libo sa mga magtutudlo sa tinohoan nga dili makahatag laing katarungan alang sa mga bahin sa pagtoo nga ilang gihuptan kay niadtong ginatudlo sa ilang mga pangulo sa tinohoan. Sila misaylo lamang sa mga pagtulon-an sa Manluluwas hapit walay pagtagad, ug nagabutang sa hingpit. nga pagsalig sa mga pulong sa mga ministro. Apan dili ba masayup ang mga ministro? Unsaon nato sa pagsalig sa atong kalag sa ilang mga kamot hangtud nga atong hibaw-an pinaagi sa mga pulong sa Dios nga sila mao ang nanagdala sa kahayag? Ang kakulang katarung sa kaisug

sa pagtipas sa naandan nga pagsalikway nianang dautang dalan sa kalibutan. nakadala sa mga tawo sa pagsunod sa mga lakang sa maalamong mga tawo; ug tungud sa ilang pagkataspukan sa pagsusi alang sa ilang kaugalingon, nahimo sila nga nahigtan sa walay paglaum sa mga talikala sa kasaypanan. Nakakita sila nga ang kamatuoran niining panahon mahayag kaayo ang pagsabut sa Biblia, ug sila mibati sa gahum sa Balaan nga Espiritu nga nagauban sa iyang pagmantala; apan bisan pa gitugotan nila ang pagsupak sa mga ministro sa pagpasalaag kanila gikan sa kahayag. Bisan pa ang matarung ug hunahuna nakaila gayud, kining nalimbongang mga kalag nahadlok sa pagpanghunahuna ug lain kay sa mga ministro; ug sa ilang tagsatagsa kakatarungan, sa ilang walay katapusang tinguha, ginahalad sa pagkadilimatinuhoon, ang garbo ug kasilag sa uban. {ADA 437.2}

Daghan ang mga paagi nga gihimo ni Satanas aron sa paggahum sa tawohanon nga kagahum sa paghimo kaniya nga bihag. Nakab-ut niya ang katilingban ngadto sa iyang kaugalingon tungud sa paghigot kanila sa gugma niadtong mga makaaway sa krus ni Kristo. Bisan sa unsa paagi kining paghitakipa pinaagi ba sa pagkaginikanan, sa pagkaanak, sa pagminyoay. kun sa pagkamahigugmaon sa katilingban. ang sangputanan mao da gihapon; ang mga supak sa kamatuoran migunit sa ilang gahum sa pagmando sa hunahuna, ug ang mga kalag nga gigunitan sa ilang kagamhanan walay igo nga kaisug kun pagsalig sa kaugalingon sa pagtuman sa gihunhuna sa matarung nga katungdanan. {ADA 438.1}

Ang kamatuoran ug ang himaya sa Dios dili mabulag; ug dili maliimo alang kanato, uban ang Biblia nga maarangan sa pagbaton, sa pagpasidungog sa Dios sa mga sayup nga mga hunaliuna. Daghan ang nagaingon nga walay sapayan bisan unsa ang gituhoan sa tawo basta ang iyang kinabuhi matarung lamang. Apan ang kinabuhi gidagway sa pagtoo. Kong ang kahayag ug ang kamatuoran anaa haduol kanato ug wala ta pahimusli ang higayon sa pagtan-aw ug pagpamati; ug atong gipili ang kangitngit labi kay sa kahayag. {ADA 438.2}

“Dunay usa ka dalan nga daw matarung sa usa ka tawo. apan ang katapusan niana maoy mga dalan sa kamatayon.”4 Ang pagkawalay alamag dili mahimong balibad alang sa sala kon adunay tagsa ka higayon sa paghibalo sa kabubut-on sa Ginoo. Ang usa ka tawo nagapanaw, ug moabut sa usa ka dapit nga adunay daghang mga dalan, ug usa ka pahibalo magatultul kaniya kon asa paingon ang tagsatagsa. Kon dili siya magasunod sa pahibalo nga nagatultul asa paingon, ug pilion ang dalan nga daw maayo kanila, tingali tinuod gayud ang iya, apan sa kaseguro gayud makaplagan niya nga anaa siya sa dili mao nga dalan. {ADA 438.3}

Panlimbasugan ta sa tanan gahum sa salabutan sa pagtoon sa Kasulatan, ug igapasulod sa ihibalo sa pag-ila, kutob sa maabut sa tawo, ang halawomng mga butang sa Dios; apan dili ta hikalimtan ang pagkamahinalangpon ug ang pagkamasinugtanon sa usa ka bata nga mao ang matuod nga espiritu sa magatoon. Ang mga kakulian sa Kasulatan dili gayud masabut. sa sama nga paagi nga gigamit sa pagkupot sa pilosopia nga mga hulosayon. Dili kita magtoon sa Biblia nga may pagsalig sa atong kaugalingon nga magapasulod sa kadaghanan sa kagahum sa siensia, kon dili sa maampoon pagsalig sa Dios, ug matarung nga tinguha sa paghibalo sa

Iyang kabubut-on. Moduol kita nga mapinaubsanon sa espiritu sa pagbaton sa kaalam gikan sa dakung Mao Ako. Kay tingali ang dautan mga manolonda magalibog sa atong mga salabutan ug magapagahi sa atong mga kasingkasing aron nga dili kita makahibalo sa kamatuoran. {ADA 439.1}

Daghang bahin sa Kasulatan nga giasoy'ng katingalahan sa mga tawong maalam (misterio), kon gibiyaan lamang sama nga walay hinungdan, ang puno sa kalipay ug tambag kaniya nga natudloan sa tunghaan ni Kristo. Ang usa ka katarungan kon ngano nga mangialamon sa tinohoan walay matin-aw pagsabut sa pulong sa Dios mao, sila nagapiyong sa ilang mga mata gikan sa mga kamatuoran nga dili nila buut buhaton. Ang pagsabut sa kamatuoran sa Biblia wala magasandig kaayo sa gahum sa salabutan nga gihatag sa pagsusi sa usa ka tuyo, ang makugihong handum sa katarungan. {ADA 439.2}

Ang Pagtoon sa Kasulatan ug Pag-ampo

Ang Kasulatan dili pagton-an nga walay pag-ampo. Ang Espiritu Santo lamang mao ang makapabati sa kahinungdanon niining mga butanga nga masayon sa pagsabut, ug sa pagpugong kanato gikan sa pakigbisug sa mga kamatuoran nga malisod sa pagsabut. Mao ang katungdanan sa langitnon nga mga manolonda sa pag-andam sa kasingkasing aron sa pagsabut sa pulong sa Dios madani kita sa iyang katahum, tinambagan sa iyang pasidaan, kon mabuhi ug malig-on tungud sa iyang mga saad. Himoon ta ang pag-ampo sa salmista nga ato, "Bukha ang akong mga mata, ug magatan-aw ako sa mga katingalahan sa imong kasugoan."5 Ang mga panulay sa makadaghan makakita nga dili madaug tungud sa pagkawalay pagampo ug pagtoon sa Kasulatan, ang usa nga gipanulay dili mahinumdum sa mga saad sa Dios ug pag-asdang kang Satanas sa hinagiban nga pulong sa Dios. Apan ang mga manolonda anaa sa libot nila nga buut sa pagpatudlo sa mga butang langitnon; ug sa sulod sa panahon sa dakung pagkinahanglan, magapahinumdum sila sa tanang kamatuoran nga gikinahanglan. Karon kon "ang kaaway moanhi ingon sa usa magabaha nga subá, ang Espiritu ni Jehova magapataas sa bandila batok kaniya."6 Si Jesus nagasaad sa Iyang mga tinon-an; "Apan ang Maglilipay, ang Espiritu Santo, nga pagasugoon sa akong Amahan sa akong ngalan, magatudlo kaninyo sa tanan nga mga butang, ug magapahanumdum kaninyo sa tanan nga akong giingon kaninyo."7 Ang pagtulon-an ni Kristo kinahanglan natipigan na sa panumduman aron ang Espiritu sa Dios magapahanumdum kanato sa panahon sa katalagman. "Sa akong kasingkasing gibantayan ko ang imong pulong," nagingon si David, "aron dili ako makasala batok kanimo."8 {ADA 439.3}

Ang Pagkamaduhaduhaon

Ang tanan nga nagamahal sa walay katapusang mga tinguha maayo magbantay batok sa mga dalan sa sulod sa pagkamaduhaduhaon. Ang mga malig-ong haligi sa kamatuoran mao ang gubaton. Malisod ang pagpahilayo sa mga pagbiaybiay ug sa pagpakaalam, ang tampalasan ug mananakod nga mga pagtulon-an, sa bag-o nga pagkawalay pagtoo. Si Satanas nagapahiangay sa iyang pagpanulay sa tanang klase sa mga katawohan. Iyang gigubat ang

walay hibangkaagan ingon mga lit-ag, ug magaadto siya sa mga maalam ug iyang tudloan sa pagbatok pinaagi sa ciencia ug sa pilosopia nga pangatarungan, aron sa paghatag sa dili pagsalig kon pagtamay sa Kasulatan. Bisan pa ang mga batan-on nga diotay lamang kaalam magatinguha sa pagduhaduha mahitungud sa patukoranan sa pagtulon-an sa mga Kristohanon. Ug kining linghod nga pagkawalay pagtoo, bisan hamabaw nga walay ingon, adunay gahum. Daghan niining nadala sa pagtamay sa pagtoo sa ilang mga amahan, ug sa pagbuhat batok sa Espiritu sa grasya.9 Daghan nga kinabuhi nga gisaad sa pagpasidungug sa Dios ug usa ka panalangin sakalibutan, nabulingan sa mabaho nga gininhawa sa pagkadili matinuhoon. Ang tanan nga nagasalig sa pagpagarbo nga paghukom sa tawhanong katarungan, ug nagahunahuna nga sila makasabut sa langitnon katingalahan, ug modangat sa kamatuoran nga walay panabang sa kaalam sa Ginoo magapus sa bitik ni Satanas. {ADA 440.1}

Nagakinabuhi kita sa labing solemning panahon sa kasaysayan sa kalibutan. Ang katapusan sa kalibutan puno sa katilingban dayon na pagatapuson. Ang atong kaayohan nga palaabuton, ug ang kaluwasan sa ubang mga kalag, nagasalig lamang sa dalan karon nga atong gisunod. Kinahanglan kita nga mandoan sa Espiritu sa kamatuoran. Ang tagsatagsa ka sumosunod ni Kristo sa makugihon mangutana, “Ginoo, unsa ang buut mo, nga pagabuhaton ko?” Kinahanglan kanato sa pagpaubos sa atong kaugalingon sa atubangan sa Dios, nga may pagpuasa ug pag-ampo, ug sa pagpalandong alang sa mga pulong sa Dios, ilabi na gayud sa mga talan-awon nga mga eksperiensia sa mga butang sa Ginoo. Wala na kitay panahon sa pagtaspok. Ang mga hitabu nga mga hinungdanon kaayo nagakahitabu sa libot nato; ug kita anaa sa peligrosong dapit ni Satanas. Ayaw na pagkatulog, mga magbalantay sa Ginoo; ang mga kaaway nagapanan-aw sa haduol, andam na bisan unsang takna, kon kamo mahuyang ug magaduka, sa pagdasmag kaninyo ug sa paghimo kaninyo bihag niya. {ADA 441.1}

Mayahatag ug Husay sa Dios

Daghan ang ginalimbongan sa ilang matuod nga kahimtang sa atubangan sa Dios. Magapahalipay sila sa ilang kaugalingon alang sa mga sayop nga buhat nga wala nila mahimo, ug nalimot sa pag-isip sa kaayohan ug halangdon nga mga buhat nga gikinahanglan sa Dios kanila, apan wala sila magatagad sa paghimo. Dili pa igo nga magpakakahoy lamang kita sa tanaman sa Ginoo. Sila kinalianglan magatubag sa Ivang ginapaabut nga bunga. Siya mangayog husay kanila alang sa ilang kapakyas sa paghimo sa tanang maayo nga ila unta nga mahimo, tungud sa Iyang grasya magapabaskug kanila. Sa mga basahon sa langit ginasulat sila ingon nga mga sagbot sa yuta. Apan ang buroka bisan ug ingon niini nga klasiha dili nga wala silay paglaum. Kadto sila nga nagatiawtiaw sa kalooy sa Dios ug nagapasipala sa Iyang grasya, ang kasingkasing sa mainantuson nga gugma nagapangaliya, “Tungud niini Siya nagaingon, Magmata ka, ikaw nga nagakatulog, ug magbangon ka gikan sa mga minatay, ug pagaiwagan ka ni Kristo. Busa tan-awa ninyo, kon daw unsa ka maminatngonon sa iyang paglakaw. . . . . nga pahamuslan ang kahigayonan, kay ang mga adlaw dautan.” {ADA 442.1}

Kon mag-abut na ang panahon sa pagsulay, kadto sila nga naghimo sa pulong sa Dios nga ilang sulondan sa kinabuhi igapahayag. Sa tinginit walay kalainan nga maila sa taliwala sa mga kahoy nga malunhaw'g dahon kanunay ug sa uban kahoy; apan kon moabut na ang tingtugnaw, ang malunhaw'ng mga dahon sa kahoy magapabilin nga walay pagkabalhin, samtang ang ubang mga kahoy nagakalarag ang ilang mga dahon. Busa mao man ang mga bakakon nga mga magtutudlo dili pa karon maila gikan sa matuod nga Kristohanon apan moabut da ang panahon kanato nga ang ilang mga kalainan mahibaloan. Patinduga ang mga pagsupak, ang pagkagarboso ug pagdumot upod nga nagadala ug gahum, painita ang paglutos, ug ang mahadlokon sa kasingkasing ug nagapaaron ingnon magakurog ug magasalikway sa pagtoo; apan ang matuod nga Kristohanon magatindog nga malig-on sama sa bato, malig-on ang iyang pagtoo, mahayag ang iyang paglaum sa mga adlaw sa kauswagan." {ADA 442.2}

Kapitulo 38 - Ang Katapusan nga Balita

Ug HIKIT-AN KO, nga nanaug gikan sa langit ang usa ka manolonda, nga may daku nga kagamhanan; u gang yuta ginaiwagan sa iyang himaya. Ug misinggit sa makusog nga tingug, nga nagaingon: Nahulog na, naholg na ang dakung Babilonia, ug nahimong poluy-anan sa mag yawa, ug tigumanan sa mag espiritu nga mahugaw, ug gindumtan." "Ug Hingdunggan ko ang usa usab ka tingog sa langit, nga nagaingon; "Gomowa ka kaniya, lungsod ko, aron nga dili kamo makadawat sa iyang mafa hampak."1 {ADA 444.1}

Kini nga Kasultan nagatudlo sa unahan sa usa ka panahon nga ang pagmantala sa pagkahulog sa Babilonia, sa nahimo sa ikaduhang manolonda sa Bugna 14,2 pagasublion, nga adunay gisulti nga dugang sa pagkadautan nga nagasulod sa nagakalainlaing tinuhoan nga nagahimo sa Babilonia, sukad sa paghatag nianang balita sa 1844. Ang usa ka makalilisang kahimtang kalibutang Kristohanon ginaasoy dinhi. Sa kadapagsalikway sa kamatuoran, ang mag salabutan sa mag katawohan mangitngit, ang mga kasingkasing magalabi sa katig-a, hangtud nga malig-on sila sa pagkadili matinuhoon. Sa pagpasipala sa balita nga gipadala sa Dios, magapadayon sila sa pagtamak sa usa niining mga sugo sa Dios, hangtud moabut sila sa paglutos niadtong nagabalaan kaniya. Si Kristo wala ilha sa pagtamay nga gibutang sa Iyang mga pulong ug sa Iyang mga katawohan. Sa gidawat sa mga iglesia ang pagtulon-an sa mga Espiritista, ang pagpugong nga gibutang sa kasingkasing nga unod kuhaon, ug ang pagdawat sa tinohoan himoon nga usa ka tabon sa pagtago sa hilabihang kadautan. Ang pagtoo sa mga pagpakita sa espiritu nagaabli sa ganghaan sa dautang espiritu, ug ang mga pagtulon-an sa yawa, ug busa ang gahum sa mga dautang mga manolonda mahabilin sa mga iglesia. {ADA 444.2}

Ang Babilonia, sa panahon nga gipahayag sa tagna, kini maoy giingon, "Kay ang iyang mga sala nakaabut hangtud sa langit, ug hinghinumduman sa Dios ang iyang pagkadili matarung. "3 Gipuno niya ang sudlanan sa iyang pagkadautan, ug ang kalaglagan hapit na mahulog sa ibabao niya. Apan ang Dios may mga tawo gihapon sa Babilonia; ug sa wala moabut ang Iyang paghukom kining mga matinumanong mga tawo pagul-on sa gawas aron dili sila "makaambit sa iyang mga sala. ug aron dili makadawat sa iyang mga hampak." Busa ang bulohaton gikahulogan sa usa ka manolonda nga nagakanaug gikan sa langit, nagaiwag sa tibook nga yuta sa iyang himaya, ug nagasinggit sa hataas nga tingog, nagapahibalo sa kadautan sa Babilonia. Kauban niini nga iyang balita ang pagtawag nabati, "Gumowa ka lungsod ko." Kining pagpahibalo, nga gitingub sa ikatulong balita sa manolonda, nagahimo sa katapusang pagpahibalo nga igahatag sa mga pumopuyo sa yuta. {ADA 445.1}

Makalilisang ang kasakit nga magaabut sa kalibutan. Ang mga kagamhanan sa yuta magakahiusa sa pakig-away batok sa mga sugo sa Dios, magasugo nga ang tanan, "magagmay ug dagku, mga dato ug mga hangul, mga luwas ug mga ulipon,"4 magasunod sa batasan sa iglesia tungud sa pagbantay sa dili matuod nga igpapahulay. Ang tanan nga dili magatuman pagasilotan sa gobierno, ug sa ulalii igapamulong nga sila angay sa kamatuoran. Sa laing

bahin, ang mga sugo sa Dios nga nagasugo sa adlaw nga igpapahulay sa Magbubuhat nagakinahanglan sa pagtuman, ug magahadlok sa kasuko niadtong magalapas sa iyang mga tulomanon. {ADA 445.2}

Ang sugo nga sa mahayag gidala sa iyang atubangan, bisan kinsa nga magalapas sa kasugoan sa Dios aron sa pagtuman sa mga sugo sa mga tawo, makadawat sa timaan sa mananap nga mapintas; siya midawat sa mga timaan sa pagpasakop sa gahum nga iyang gipili sa pagtuman inay sa Dios. Ang balita nga gikan sa langit mao, "Kon kinsa ang nagasimba sa mananap nga mapintas, ug sa iyang larawan, ug nagadawat sa timaan sa iyang agtang, kun sa iyang kamot, magainum usab siya sa bino sa kaisug sa Dios, nga gitagay sa walay simbug sa tagayan sa iyang kaligutgut."5 {ADA 446.1}

Apan walay usa nga paantuson sa kaligutgut sa Dios hangtud ang kamatuoran moabutkaniya ug iya nga gisalikway. Adunay daghan nga walay kahigayonan sa pagpatalinghog sa kamatuoran alang niini nga panabon. Ang katungdanan sa ikaupat ka sugo wala ika pahayag kanila sa matin-aw. Siya nga nakabasa sa tanang kasingkasing, ug nagasulay sa tagsatagsa sa pagpalandong, dili magabiya sa bisan kinsa nga naninguha sa kaalam sa kamatuoran, nga paglimbongan sa mga butang nga gikasamokan. Ang sugo dili igapugos sa mga katawohan nga nabutaan. Ang tagsatagsa makabaton sa nagakaigong kahayag aron sa pagkighusay nga maalamon sa iyang kaugalingon. {ADA 446.2}

Ang Sabado maoy daku nga pagsulay sa pagkamatinumanon; kay mao ang bahin sa kamatuoran nga gikasungian. Kon ang katapusang pagsulay igapadala sa mga tawo, unya ang dalan sa pag-ila badlisan sa taliwala sa nanagtuman sa Dios ug niadtong wala magatuman Kaniya. Tungud kay ang pagbantay sa dili matuod nga Sabado sa pagtuman sa balaod sa gobierno kaaway sa ikaupat ka sugo, mao ang pagtahud sa dayag sa pagpasakup sa usa ka gahum nga nagasupak sa Dios, ug ang pagbantay sa matuod nga Sabado, sa pagtuman sa kasugoan sa Dios mao ang usa ka kamatuoran sa pagkamatinumanon alang sa Magbubuhat. Samtang ang usa ka pundok tungud sa pagdawat sa timaan nga pagpasakup sa yutan-on nga kagamhanan, magadawat sa timaan sa mananap nga mapintas, ug ang uban nga magapili sa handumanan sa pagpasakup sa langitnong pagbulot-an, magadawat sa patik sa Dios. {ADA 446.3}

Sa tagsa ka kaliwatan ang Ginoo nagapadala sa Iyang mga alagad sa pagbadlong sa sala, sa kalibutan ug sa sulod sa iglesia. Apan ang mga katawohan nagatinguha sa mahinlo nga mga butang nga igapamulong kanila, ug ang ulay, ug walay billing kamatuoran dili ginadawat. Daghang mga reformador, sa ilang pagsulod sa bulohaton, nagatinguha sa paggamit sa dakung kabuot sa pagbadlong sa mga kadautan sa iglesia ug sa nasod. Sila naglaum, tungud sa paghatag sulondan sa usa ka ulay'ng kinabuhing Kristohanon makadala pagbalik sa mga tawo sa mga pagtulon-an sa Kasulatan. Apan ang Espiritu sa Dios nag-abut kanila ingon sa iyang pag-abut kang Elias, nagatandog kaniya sa pagbadlong sa mga sala sa usa ka dautan hari ug sa mga tawo nga masupakon; dili sila makapugong sa pagwali sa matin-aw nga mga

pinulongan sa Kasulatan,—ang pagtulon-an nga wala silay kalipay sa pagwali. Sila napugos sa makugihon kaayo sa pagmantala sa kamatuoran, ug sa katalagman nga nagahadlok sa mga kalag. Ang mga pulong nga gihatag sa Ginoo kanila ilang gibungat nga walay kahadlok sa mga sangputanan, ug ang mga tawo napilit sa pagpatalinghog sa balita. {ADA 447.1}

Ang Gakum sa Ikatulo ka Manolonda

Busa ang mensahe sa ikatulo ka manolonda gimantala. Tungud kay ang panahon nagaabut sa paghatag kaniya sa dakung gahum, ang Ginoo magagawi sa mga mapaubsanon, sa pagtultul sa salabutan niadtong nagatugyan sa ilang kaugalingon sa Iyang bulohaton. Ang mga mamomoo pagapakatakuson tungud sa panabang sa Espiritu kay sa kaalam sa mga tunghaan. Ang mga tawo sa pagtoo ug sa pag-ampo malugos sa paglakaw uban sa balaan nga pagpaningkamot, magamantala sa mga pulong gihatag sa Dios kanila. Ang pagkadautan sa Babilonia buksan sa ilang atubangan. Ang makalilisang sangputanan sa paglugos sa mga tulomanon sa iglesia sa gobierno, ang sulod nga dalan sa Espiritista, ang kinawat apan madali nga paguswag sa gahum nga papanhon,—ang tanan tukason. Apan niining makahadlok nga mga pahibalo ang mga tawo maukay. Libo ka libo ang magapatalinghog niining mga pulong nga wala pa nila mabati sa ingon niini. Sa katingala makabati sila sa pagpamatuod nga ang Babilonia mao ang iglesia, nahulog tungud sa iyang mga kasaypanan ug mga sala, tungud sa iyang pag-ayad sa kamatuoran nga gipadala kaniya gikan sa langit. {ADA 447.2}

Ang mga Gisangputan sa Pahibalo

Ug ang mga katawohan moadto sa ilang una nga mga magtutudlo nga may matinguhaong pangutana, Matuod ba kining mga butanga? ang mga ministro magahatag kanila sa mga sugilanon bakak, magatagna sa mahapsay mga butang, sa paghupay sa ilang mga kahadlok, ug sa pagpakatulog sa ilang nahigmata nga hunahuna. Apan tungud kay daghan pa gayud nga wala mahimuot sa gahum nga ila lamang sa mga tawo, ug nagapangayo sa matin-aw'ng "Mao kini ang gisulti sa Ginoo," ang nabantog nga pag-alagad sa ebangelio sama sa mga Pariseo kanhi, nga napuno sa kasuko sa gipangutana ang ilang kagamhanan, magapanghimaraut sa mensahe sama kang Satanas, ug magaukay sa katilingban nga mahigugmaon sa sala sa pagsukol ug sa paglutos niadtong nagamantala kaniya. {ADA 448.1}

Sa magapadayon ang away ngadto sa bag-ong mga natadsa buhat, ug ang mga panumduman sa mga katawohan ginatawag sa kasugoan sa Dios nga gitamakan, si Satanas maukay. Ang gahum nga nagauban sa balita raakapaligutgut hinoon niadtong nagasupak kaniya. Ang mga pangulo sa iglesia magabutang sa labaw sa tawhanong panlimbasug sa pagtabon sa kahayag, kay tingali unyag kaiwagan ang ilang mga panon. Tungud sa tanang paagi nga mahimo, panlimbasugan nila ang pagpanghimakak niining mapuslanong hulosayon. {ADA 448.2}

Ang iglesia modangop sa makusganon kamot sa gobierno, ug niini nga bulohaton, ang mga Katoliko ug mga Protestante managhiusa. Tungud ang lihok alang sa pagbalaan sa Domingo

magakadaku, ang balaod pagahimoon batok sa mga nagabantay sa mga sugo sa Dios. Pagahadlukon sila sa silot ug pagbilanggo, ug ang uban pagahatagan sa mga katungdanang hatag-as, ug uban pang mga ganti ug mga kaayohan, sa pagtambag kanila sa pagsalikway sa ilang pagtoo. Apan ang malig-on nilang tubag mao, “Ipakita kanamo gikan sa mga pulong sa Dios nga kami sayop,” sama sa gipamulong ni Lutero sa ingon nga hitabo. Kadtong nagamatarung sa atubangan sa hukmanan magahimo sa mabaskug nga paglaban sa kamatuoran, ug ang uban nga makabati kanila madala sa pagtindog ug sa pagbantay sa tanan mga sugo sa Dios. Tungud niini ang kahayag madala sa atubangan sa mga linibo nga dili unta makahibalo niining kamatuoran. {ADA 448.3}

Ang mahunahunaon nga pagtuman sa pulong sa Dios pagailhon ingon nga pagsukol. Binutaan ni Satanas, ang ginikanan magahimo nianang mabangis ug maisug nga gahum batok sa matinuhoon nga anak; ang mga agalon magadagmal sa sulogoon nga nagbantay sa balaod sa Dios. Ang paghigugma balhinon; ang mga kaanakan dili tamdom, ug hinginlan sa puloy-anan. Ang mga pulong ni Pablo matuman. “Ug ang tanan nga mga mahagugma magkinabuhi nga matinahuron sa Dios kang Kristo Jesus, magaantus usab sa paglutos.”6 Sa nagadumili ang nanagbantay sa kamatuoran sa pagpasidungog sa Domingo nga igpapahulay, ang uban kanila ibalhog sa atub, ang uban hinginlan, ug ang uban tratahon nga ulipon. Sa kaalam nga tawohanon, tanan daw ingon ug dili mahimo; apan kon ang nagapugong Espiritu sa Dios kuhaon gikan sa mga tawo, ug sila mahimo nga anaa sa pagmando ni Satanas, nga nagadumot sa langitnong tulomanon, adunay makatingala nga pagtubo. Ang kasingkasing mabangis gayud kaayo kon ang kahadlok ug gugma sa Dios makuha. {ADA 449.1}

Kon magaabut ang bagyo, ang usa ka dakung pundok nga nagapatumotoo sa balita sa ikatulo nga manolonda, apan wala mabalaan tungud sa pagtuman sa kamatuoran, mobiya sa ilang katungdanan, ug motipon sa linia sa kasupak. Tungud sa pakighiusa uban sa kalibutan ug magaumalambit sa iyang espiritu, midangat sila sa pagtan-aw sa mga butang ingon sama nga kahayag; ug kon ang pagsulay moabut, sila naandam sa pagpili sa masayon, ug nabantog nga pundok. Ang mga tawong may mga hiyas ug makalilipay’ng pulong, nga sa makausa mitipon sa kalipay sa kamatuoran, magagamit sa ilang kusog sa paglimbong ug sa pagpasalaag sa mga kalag. Mahimo sila nga labing mapait nga kaaway sa ilang unang mga kaigsoonan. Kon pagadad-on sa hukmanan ang mga nanagbantay sa Sabado sa pagtubag sa ilang pagtoo, kining mga misukwahi mao ang labing malig-ong tinugyanan ni Satanas sa pagpahayag sa bakak ug magasumbong kanila ug tungud sa bakak nga sulti ug mga limbong sa pag-ukay sa mga punoan batok kanila. {ADA 449.2}

Ang Pagsulay sa Pagtoo

Niining panahon sa paglutos ang pagtoo sa mga alagad sa Dios pagasulayan. Sila gipahibalo sa matinumanon sa pagtanaw lamang sa Ginoo ug sa Iyang pulong. Ang Espiritu sa Dios nga nagatandog sa ilang mga kasingkasing, magalugos kanila sa pagsulti. Dinasig sa balaang kakugi, ug uban sa langitnong pagbati nga makusog kanila, nagsulod sila sa paghimo

sa ilang katungdanan sa walay kabugnaw sa pagtan-aw sa mga sangputanan sa pagsulti sa mga katawohan sa pulong nga gihatag sa Dios kanila. Sila wala magapakitambag sa umalagi nga mga tinguha. ni mangita sa pagbantay sa ilang dungog sa kinabuhi. Apan kon ang unos sa pagsupak ug ang pagsudya modam-ag kanila, ang uban malumos sa katingala, nga maandam sa pagingon, “Kon nakita pa namong daan ang sangputanan sa among mga pulong, maghilom unta kami.” Sila nalikosan sa mga kalisod. Si Satanas nagahatag kanila sa mabaskug nga panulay. Ang bulohaton nga ila nang nahimo ingon halayo sa ilang kahibalo sa paghimo. Gihadlok sila sa kalaglagan. Ang kainit. sa ilang kasingkasing napala; apan dili sila makabalik. Unya, sa pagbati nila sa ilang hingpit nga pagkawalay salig, sila midangop sa Usa nga Makagagahum, sa pagpangayog kusog. Hinumduman nila nga ang mga pulong nga ilang gipamulong dili ila, kon dili Iya sa naghatag sa pasidaan nga pahibalo, ang nagbutang sa kamatuoran sa ilang mga kasingkasing, ug dili sila makapugong sa pagmantala. {ADA 450.1}

Ang sama nga mga pagsulay hiagian sa mga tawo sa Dios sa mga panahon nga nangagi. Si Wycliffe, Huss, Lutero, Tyndale, Baxter, ug Wesley, nagtambag nga ang tanang mga pagtulon-an dad-on sa pagsulay sa Biblia, ug nagpahayag nga isikway ang tanan nga niini gipanghimaraut. Batok niining mga tawhana ; ang paglutos miabut sa walay kalooy; apan wala sila mourong sa pagmantala sa kamatuoran. Ang nagakalainlaing panahon sa kasaysayan sa iglesia magatimaan sa iyang pagtubo sa uban nga pinasahi nga kamatuoran, nga nagpaangay sa mga kinahanglanon sa mga tawo sa Dios nianang panahon. Ang tagsa ka bag-o nga kamatuoran miagi sa iyang dalan batok sa pagdumot ug sa pagsupak; kadto nga pinalanginan sa iyang kahayag ginapanulay ug gisulayan. Ang Ginoo naghatag sa pinasahi nga kamatuoran alang sa mga katawohan sa mga kalit nga hitabo. Kinsa ang mangahas sa dili pagmantala kaniya? Gisugo Niya ang Ivang mga alagad sa pagpahayag sa katapusang pagdapit sa kalooy alang sa kalibutan. Dili makahilom, gawas lamang sa katalagman sa ilang mga kalag. Ang mga sinugo ni Kristo wala labut sa pagasamputan. Kinahanglan lamang sila sa pagtuman sa ilang mga katungdanan, ug itugyan ang raga sangputanan uban sa Ginoo. {ADA 451.1}

Sa moabut ang pagsupak sa kinahitas-an sa iyang kaisug, ang mga sulogoon sa Ginoo malibog pag-usab; kay ingo’g sila maoy nagdala sa mga pagkabalhin. Apan ang ilang konsiensia ug ang pulong sa Dios magapasalig kanila nga ang ilang dalan matarung; ug bisan magapadayon sa pagsulay, sila malig-on sa pag-antus kanila. Ang bangga nagatubo sa kahait, apan ang ilang pagtoo ug kaisug magalabaw sa hitabu. Ang ilang pagpamatuod mao: “Mahadlok kami sa pagbalit-ad sa pulong sa Dios nga balhinon ang Iyang balaan nga kasugoan, aron sa pagkuhag kahimut-an sa kalibutan. Ang Dios nga atong gialagad makahimo sa pagluwas kanato. Si Kristo nakadaug sa kagamhanan sa yuta, ug mahadlok ba kami sa kalibutan nga humana madaug?” {ADA 451.2}

Ang paglutos sa iyang nagkalainlaing dagway nagatubo sa usa ka pagtulon-an nga magapadayon samtang si Satanas ug ang Kristianismo magapadayon nga may daku nga

gabum. Walay tawo nga makaalagad sa Ginoo nga dili magpasulat batok sa iyang kaugalingon sa pagsupak sa mga kasundalohan sa kangitngit. Ang mga dautan nga mga manolonda magadusmog kaniya, magapakita nga ang iyang gabum nagakuha sa mga tukbunon gikan sa ilang mga kamot. Ang mga dautan nga mga tawo, nga nabadlong sa iyang panigingnan, motipon uban kanila sa pagpangita sa pagbulag kaniya gikan sa Dios pinagi sa paghagit sa mga panulay. Kon kini dili makahimo sa kalampusail, unya ang paglugos gawion sa pagpugos sa konsiensia. {ADA 452.1}

Ang Ulahi nga Ulan

Ang manolonda nga motipon sa pagmantala sa ikatulong balita sa manolonda, mao ang pag-iwag sa tibook nga yuta sa iyang himaya. Ang bulohaton nga alang sa tibook kalibutan ug may dakung gahum gisaysay dinhi. Ang bulohaton sa Ikaduhang Pagbalik ni Kristo sa 1840 hangtud sa 1844 mao ang mahimayaong pagpakita sa kagahum sa Ginoo; ang balita sa unang manolonda nadala sa tagsatagsa ka kaulohan sa mga misionero sa kalibutan, ug sa uban mga nasod mga dagku nga interes nga nasaksihan sa tibook nga yuta sukad sa Reformacion sa ika 16 ka siglo; apan kini hilabwan sa labing daku nga buluhaton sa ubos sa katapusang balita sa ikatulo nga manolonda. {ADA 452.2}

Ang bulohaton maingon-ingon niadtong adlaw sa Pentekostes. Sa gihatag, ang “unang ulan” sa pagbobo sa Espiritu Santo sa pagbukas sa balita, sa pagpatubo sa hamili nga binhi, mao man usab ang “ulahi nga ulan” igahatag sa katapusan. aron sa pagpahinog sa alanihon. {ADA 452.3}

Ang dakung bulohaton sa ebangelio dili matapus sa diotay lamang nga pagpaila sa kagahum sa Dios kay sa natiman-an sa iyang pagbukas. Ang mga sulogoon sa Dios uban sa ilang mga nawong naiwagan ug nagasidlak sa balaan nga paghalad, moadto sa mga dapit sa pagmantala sa maayong balita nga gikan sa langit. Libo sa mga tingog, sa tibook nga kalibutan, ang pahibalo igahatag. Mahimo ang mga katingalahan, ug ang masakiton mamaayo, ug ang mga ilhanan ug kahibulongan magasunod sa mga tomotoo. Si Satanas usab magabuhat sa katingalahan, hangtud nga magpakanaug kalayo gikan sa langit sa atubangan sa mga tawo.7 Sa ingon niining paagi ang mga pumopuyo sa yuta madala sa pagtindog uban kanila. {ADA 452.4}

Ang balita pagadad-on dili tungud sa mga katarungan kon dili sa matuod nga konbeksion sa Espiritu Santo sa Ginoo. Ang katarungan ginapahayag. Ang binhi nga gipugas, ug karon magatubo siya ug magapamunga. Ang pagbalita nga gisabwag sa mga misionero nakahatag sa ilang gahum, apan daghan kansang mga salabutan nakaila napugngan sa pag-ila gayud maayo sa kamatuoran ug sa pagpasakup sa pagkamatinumanon. Karon ang silaw sa kahayag nanuhotsuhot sa tanang dapit, ang kamatuoran nakita sa iyang katin-aw, ug ang matuod nga mga anak sa Dios naglugtas sa gapus nga nagabugkos kanila. Ang mga koneksion sa panimalay, iglesia, walay gahum sa pagpabilin kanila karon. Ang kamatuoran maoy labing

mahal sa bisan unsa. Walay sapayan sa tanang mga galamiton nga natingub batok sa kamatuoran, ang dakung pundok nagatindog uban sa Ginoo. {ADA 453.1}

Kapitulo 39 - Ang Panahon sa Kasamok

UG nianang panahona si Mikael motindog, ang dakung principe nga nagatindog alang sa mga anak sa imong mga tawo; ug aduna unyay usa ka panahon nga masamok, ingon nga wala pa gayud nahatabo sukad nga may usa ka nasud, bisan hangtud nianang mao gihapon nga panahon: ug nianang panahona ang imong mga tawo maluwas, ang tailing hikaplagan nga nahisulat sa basahon."1 {ADA 454.1}

Kon masira na ang balita sa ikatolo ka manolonda, ang kalooy sa Dios dili na igatanyag tungud sa mga makasasala nga puniopoyo sa yuta. Ang mga tawo sa Ginoo nakatapus na sa ilang bulohaton. Nadawat na nila ang "ulahi nga ulan," ang panahon sa kahamugaya gikan sa atubangan sa Ginoo,"2 ug nagandam sila sa takna sa pagsulay nga anaa sa atubangan nila. {ADA 454.2}

Ang mga manolonda nagasaka kanaug ngadto nganhi sa langit sa madali. Ang usa ka manolonda nga miabut gikan sa yuta nagapahibalo nga iyang natapus na; ang katapusang pagsulat gihatag na sa kalibutan, ug ang tanan nga nagapakitang masinolondon sa langitnong tulomanon nakadawat sa "patik sa bulling Dios."3 Unya si Jesus magatapus sa Iyang pag-ampo sa santuaryo sa ibabaw. Pagabayawon Niya ang Iyang kamot, ug sa hataas nga tingog magaingon, "Natapus na,"4 ug ang tanang mga manolonda magakuha sa ilang purongpurong ug magahimo Siya sa katapusang pahibalo: "Ang dili matarung. magadili matarung pa; ug ang mahugaw, magamahugaw pa; ug ang matarung magamatarung pa; ug ang maputli pagaputlion pa."5 Ang tagsatagsa ka binuhatan nahukman na alang sa kinabuhi ug sa kamatayon. Si Kristo naghimo sa pagtubos sa Iyang mga katawohan, ug gipala ang ilang mga sala. Ang kadaghanan sa Iyang mga sakup nahimo na; "Ang ginharian ug pagkamando, ug ang kadaku sa ginharian ilalom sa tibook nga langit."6 buut na igahatag sa mga manununod sa kaluwasan, ug si Jesus mao ang magahari ingon sa Hari sa mga kaharian ug Ginoo sa mga kaginohoan. {ADA 454.3}

Ang Panahon sa Kaluwasan Natapus

Sa pagbiya ni Kristo sa santuaryo, ang kangitngit mitabon sa mga pumopoyo sa yuta. Nianang makalilisang nga panahon ang matarung magakinabuhi sa atubangan sa balaan nga Dios nga walay manlalaban. Ang gahum nga nagapugong nga diha sa mga dautan gikuha, ug si Satanas mao ang magagahum sa bug-os sa dili mahinulsulon. Ang pagpailob sa Ginoo sa hataas nga panahon natapus. Ang kalibutan nagsikway sa Iyang kalooy nagtamay sa Iyang gugma, ug nagyatak sa Iyang balaod. Ang mga dautan nakaagi pa sa utlanan sa ilang kaluwasan; ang Espiritu sa Dios, gisupak gihapon, ug sa katapusan gikuha kanila. Sa wala nay pagtabon sa langitnon grasya, wala na silay panabang ug anaa na sa gahum sa dautan. {ADA 455.1}

Si Satanas karon magatipon sa mga pumopoyo sa yuta sa usa ka daku ug katapusan nga kasamok. Sa paghunong sa mga manolonda sa Ginoo sa pagpugong sa makusog nga hangin

sa pagbati nga tawhanon, ang tanang galamiton sa kasamok sa katapusan pagahubaron. Ang tibook nga kalibutan maputos sa kalaglagan nga labi pang makalilisang kay niadtong nagaabut sa karaan Jerusalem. {ADA 455.2}

Kadtong nagatahud sa kasugoan sa Dios ginasumbong nga nanagdala sa paghukom sa kalibutan ug sila isipon nga mao ang hinungdanan sa labing makalilisang nga kadautan sa kinaiyahan ug sa kagubot ug sa mga kamatay sa taliwala sa mga katawohan nga nagapuno sa yuta sa pagkatinunglo. Ang gahum nga naga-uban sa katapusan nga pasidaan nagpaligutgut sa mga dautan; ang ilang kasuko nagsiga batok sa tanan nga nagdawat sa balita sa Dios, ug si Satanas magapasilaub pa gayud sa espiritu sa pagdumut ug pagpanglutos. {ADA 455.3}

Sa gikuha sa Dios sa ulahi ang Iyang pagtambong sa nasud nga Judio, ang mga sacerdote ug ang mga tawo wala makahibalo niini. Bisan nga anaa sila sa ilalom sa gahum ni Satanas, ug gigahuman sa labing makahahadlok ug dautan nga pagbati, ginaangkon nila gihapon sa ilang kaugalingon ingon nga pinili sa Dios. Ang pagalagad sa simbahan nagpadayon; ang mga halad ginahalad sa iyang mahugawng halaran, ug adlaw-adlaw ang langitnon nga panalangin gipanagayo sa mga tawo nga nakasala sa dugo sa hinigugmang Anak sa Dios, ug nagatinguha sa pagpatay sa iyang mga ministro ug mga apostoles. Busa kon ang hukom nga dili ma-usab ipakanaug gikan sa santuaryo, ug ang kaugmaon sa kalibutan nasirhan na sa malig-on, ang mga pumopoyo sa yuta dili makahibalo niini. Ang dagway sa religion pagapadayonon sa tawo nga nakuhaan na sa espiritu sa Dios; ug ang yawan-on nga kakugi nga igahatag sa principe sa kangitngit sa pagtapus sa iyang dautan nga mga buhat, magakaagidagid sa kakugi nga diosnon. {ADA 456.1}

Ingon nga ang adlaw nga Sabado nga mao ang espisyal nga punto nga pagalantugian sa tibook nga kakristianosan, ug ang mga punoan sa tinohoan ug mga punoan sa lungsod magtipon sa pagpugos sa pagbantay sa Domingo, ang malig-on nga pagdumili sa pila lamang ka buok nga panon sa pagsunod sa ginapugos sa tanan, makapahimo kanila dat-ulanan sa tanan pagsalikway. Igapugos nga ang diotay pundok nga nagatindog sa pagbatok sa usa ka tinukod sa iglesia ug sa usa ka sugo sa estado, dili pagapasagdan. {ADA 456.2}

Ang Kasamok ni Jakob

Ang mga tawo sa Dios mahiusmod ngadto sa mga talan-awon sa kasakit ug kasubo nga ginasaysay sa manalagna sama sa kasamok ni Jakob. “Busa nag-ingon si Jehova; Nadungog namo ang tingog sa nagakurog, sa kahadlok, ug dili sa kalinaw. Ang tanang nawong nahimong maluspad. Tan-awa! kay kanang adlawa daku, nga walay usa makasama kaniya; ug sama sa panahon sa kasamok ni Jakob; apan siya pagaluwason.”7 {ADA 456.3}

Ang gabii sa kasubo ni Jakob, sa nagapakigdumog siya sa pag-ampo nga pagluwason siya gikan sa kamot ni Esau;8 nagapahayag sa pagaagian sa mga tawo sa Dios sa panahon sa kasamok. “Siya may gahum labaw sa Manolonda, ug nakadaug”9 Tungud sa pagpaubos, sa paghinulsul, ug pagtugyan sa kaugalingon, kining makasasala, mamalatyon nakadaug kauban

sa Harianon sa langit. Iyang ginalig-on ang nagakurog niyang paggunit sa mga saad sa Dios, ug ang kasingkasing sa walay ka tapusang Gugma, dili makasalikway sa pag-ampo sa makasasala. {ADA 457.1}

Si Satanas nagsumbong batok kang Jakob sa atubangan sa mga manolonda sa Dios nagangkon sa katarungan sa paglaglag kaniya tungud sa iyang sala. Apan si Jakob naghinulsul sa matuod sa iyang daku nga sala, ug midangup siya sa kalooy sa Dios. Dili siya makabulag gikan sa iyang tinguha, kon dili naggunit nga malig-on sa Manolonda, ug nagpahayag sa iyang pag-ampo, uban sa kainit, ug daku nga paghilak, hangtud nga siya nakadaug. {ADA 457.2}

Sama sa paggahum ni Satanas kang Esau sa paglakaw batok kang Jakob sa pakig-awayan, mao man magasamok siya sa mga dautan sa paglaglag sa mga tawo sa Dios. Ug ingon sa pagsumbong niya kang Jakob, igapugos niya ang iyang pagsumbong batok sa mga tawo sa Dios. Ginaisip niya ang kalibutan ingon nga iyang sakup; apan ang diotayng panon nga nagabantay sa kasugoan sa Dios nagabatok sa iyang kagamhanan. Kon mapala lang niya sila sa nawong sa yuta, ang pagdaug mahingpit. Nakita niya ang mga balaang mga manolonda nagabantay kanila, nakasabut nga ang ilang mga sala gipasaylo; apan wala siya mahibalo nga ilang mga buroka nahusay na sa santuaryo sa itaas. May hingpit siya nga ihibalo sa mga sala nga iyang gipanulay kanila sa pagpabuhat, ug gipahayag niya kini sa atubangan sa Dios sa labing mahayag, sa pagpaila niining; mga tawohana nga matarung sa nahiangay sa iyang kaugalingon sa pagpahibalo gikan sa kalooy sa Dios. Nagasulti siya nga ang Dios walay katarungan sa pagpasaylo sa ilang mga sala, ug ngani pagalaglagon siya ug ang iyang mga manolonda. Giangkon niya sila nga iyang bihag, ug gipangayo niya sila nga itugyan sa iyang mga kamot aron sa paglaglag. {ADA 457.3}

Sa magasumbong si Satanas sa mga tawo sa Dios tungud sa ilang mga sala. ang Ginoo magatugot kaniya sa pagsulay kanila hangtud sa iyang mahimo. Ang ilang pagsalig sa Ginoo, ang ilang pagtoo ug kalig-on, pagasulayan sa mapait. Sa ginasubli nila ang nangagi, ang ilang mga paglaum nalusno; kay diutay lamang ang kaayohan nakita nila sa tibook nilang kinabuhi. Nahibalo sila sa bug-os nilang mga kaluyahon ug sa pagkadili takus. Si Satanas magapaninguha sa paghadlok kanila uban sa hunahuna nga ang ilang mga hulusayon walay paglaum, nga ang buling sa ilang kahugaw dili na gayud mahugasan. Naninguha siya ingon niini sa paglaglag sa ilang pagtoo aron nga magatugyan sila sa iyang mga panulay, ug sa pagbulag kanila sa ilang pagpasakup sa Ginoo. {ADA 458.1}

Sa bisan asa dapit mabati sa mga tawo sa Dios ang mga sabutsabut sa pagbudhi, ug makita ang maabtik nga buhat sa pag-alsa, ug sa sulod nila mapukaw ang mainiton tinguha, ug ang madasigon kahidlao sa kalag nga kining daku nga apostasiya matapus na unta ug ang kadautan sa dautan mosangput na sa iyang katapusan. Apan sa nagapangaliopo sila sa Dios sa pagpapogong sa buhat sa pag-alsa, kini mao uban sa mapait nga pagbati sa pagbadlong sa kaugalingon kay wala na silay gahum sa pagsukol ug pagpasibug sa gamhanan sulog sa dautan. Nagabati sila nga kon gigamit nila ang tanan nilang kahibalo sa buluhaton ni Kristo,

nga nagapadayon sa unahan uban ang kusog, ang mga kasundalohan ni Satanas diotay lamang gahum batok kanila. {ADA 458.2}

Magasakit sila sa ilang mga kalag sa atubangan sa Dios, nga magapanudlo sa nangaging/paghinulsul sa daghan nilang mga kasal-anan, ug nagapangaliya sa mga saad sa Manluluwas, “Pahawira siya sa Akong kusog, aron nga siya makahimo ug pagkigdait uban kanako; oo, pahimoa siya ug pakigdait uban kanako.”10 Ang ilang pagtoo wala mapakyas dili tungud kay ang ilang pag-ampo wala dayon matubag. Bisan nagaantus sa hilabihang kaguol, kahadlok, ug kangitngit, wala gayud sila mohunong sa ilang pagpangaliya. Nagagunit sila nga malig-on sa kusog sa Dios sama kang Jakob nga naggunit sa Manolonda: ug ang sinultihan sa ilang mga kalag mao, “Dili ko ikaw buhian hangtud nga imo akong pagapanalanginan.”11 {ADA 458.3}

Kon si Jakob wala una maghinulsul sa iyang sala sa pagbaton sa pagka panganay tungud sa limbong, ang Dios wala unta magapatalinghug sa iyang pag-ampo sa maloloy-on nagatago sa iyang kinabuhi. Mao man sa panahon sa kalisdanan, kong ang mga tawo sa Dios adunay mga sala nga wala hinulsuli nga magapahayag sa ilang atubangan samtang ang kasakit uban sa kahadlok ug kaguol, sila malumsan; ang walay paglaum magaputol sa ilang pagtoo, ug kawadan sila sa pagsalig sa pag-ampo sa Dios alang sa ilang kaluwasan. Apan samtang aduna silay halalom nga pagbati sa ilang pagkadili takus, wala silay tinago nga kasaypanan nga ikapakita. Ang ilang mga sala naga-una na sa hukmanan, ug napala na silang tanan, ug dili sila pagahinumduman. {ADA 459.1}

Si Satanas nagadala sa kadaghanan sa pagpatoo nga ang Dios wala magatamod sa ilang pagkadili matinumanon sa mga tagidiotay nga mga butang sa kinabuhi; apan ang Dios nagapakita sa Iyang pagpatigayon kang Jakob nga dili gayud Niya uyonan ug tugutan ang kadautan sa bisan unsa nga paagi. Ang tanan nga nagatinguha sa pagbalibad kon sa pagtago sa ilang mga sala, ug nagtugot kanila sa pagpabilin sa mga basahon sa langit, nga wala ikakompisal ug wala mapasaylo, pagadagon ni Satanas. Ang hilabihan nga kataas sa ilang katungdanan ug ang hilabihan kahalangdon sa kahimtang nga ilang gihuptan, magalabi ang kabug-at ang ilang kahimtangan sa atubangan sa Dios, ug malabing seguro ang pagdaug kanila sa ilang dakung kaaway. Kadtong nagalangaylangay. sa pag-andam alang sa adlaw sa Ginoo dili na makabaton niini sa panahon sa kasamok, kon sa bisan unsang panahon pa nga mosunod. Ang tanang kahimtang ingon niana wala nay paglaum. {ADA 459.2}

Kadtong diotay ug pagtoo karon, anaa sa dakung katalagman sa pagkahulog sa ilalom sa gahum sa malimbungong buhat ni Satanas ug sa sugo sa pagpugos sa hunahuna. Ug bisan pa ug makaantus sila sa pagsulay, mahiunlod gihapon sila sa halalom gayud nga kasakit ug kaguol sa panahon sa kasamok, tungud kay wala nila himoa nga batasan sa pagsalig sa Dios. Ang leksiyon sa pagtoo nga ilang gibiyaan, sila mapugos sa pagtoon sa panahon sa makalilisang kaluya. {ADA 460.1}

Kinalianglan karon kailahon nato sa atong kaugalingon ang Dios pinaagi sa pagsulay sa iyang mga saad. Ang mga manolonda nagasulat sa tanang pag-ampo nga mainit ug matuod. Maayo pa nga gibiyaan nato ang hinakug nga pagtagbaw sa kaugalingon kay sa pagbiya sa pakigsulti uban sa Ginoo. Ang labing kakabus, ang labing daku nga pagdumili sa kaugalingon, uban sa Iyang pag-uyon, labi pang maayo kay sa mga bahandi, dungog, kapahulayan, ug kahigalaan nga wala kahimut-i sa Dios. Maggahin kitag panahon sa pag-ampo Kon tugotan ta ang atong mga panumduman nga mapuno sa kalibutanong mga tinguha ang Ginoo magahatag kanato sa panahon sa pagkuha sa atong mga dios-dios nga bulawan, balay, kon sa mga matambok nga yuta. {ADA 460.2}

Ang Kaligutgut ni Satanas

Si Apostol Juan sa panan-awon nakabati sa usa ka makusog nga tingug gikan sa langit nga naga-ingon, "Alaut ang yuta ug ang dagat! kay ang yawa nanaog kaninyo nga puno sa dakung kaisug, sa hingbaloan niya nga diotay na lamang ang iyang panahon."[12Bugna 12:12.] Makalilisang ang panan-awon nga gipakanaog gikan sa langit gikan sa langitnong tingug. Ang kaligutgut. ni Satanas nagadugang sa haduol na ang iyang panahon, ug kining bulohaton sa paglimbong ug paglaglag modangat sa katapusan sa panahon sa kasamok. {ADA 460.3}

Ang Pagpahayag ni Satanas

Makahahadlok nga mga talan-awon nga labaw pa sa kinaiyang tawohanon ang igapakita sa langit, timaan sa gahum katingalahan buhat sa mga yawa. Tungud niining mga paagiha, ang mga punoan ug mga ginsakpan sama nga kalimbungan. Ang mga tawo magapakakristo, ug magaangkon sa ngalan ug pagampo nga iya lamang sa Manunubos sa kalibutan. Sila magahimo ug mga katingalahan milagro, sa pag-ayo ug magapatoo nga aduna silay mga binugna gikan sa langit nga nagabatok sa pagpamatuod sa mga kasulatan. {ADA 461.1}

Sama nga purongpurong nga buhat sa dakung dula sa limbong, si Satanas nagapakakristo. Ang iglesia sa hataas nga panahon nagapaabut sa ikaduhang pagbalik sa Manluluwas sa paghimpit sa iyang mga gitinguha. Karon ang dakung malimbungon magapahayag sama sa pagbalik ni Kristo. Sa nagakalainlaing bahin sa yuta, si Satanas magapakita sa iyang kaugalingon sa mga tawo sama sa hari sa masulaw nga kahayag maingon-ingon sa pag-asoy sa Anak sa Dios nga gisaysay ni San Juan sa Bugna.13 Ang himaya nga nagalibot kaniya dili hilabwan sa bisan unsa nga butang nga nakita sa tawo. Ang pagsinggit sa pagdaug madungog sa kahanginan, "Nagaabut na si Kristo!" "Nagaabut na si Kristo!" {ADA 461.2}

Ang mga katawohan magahapa sa pagsimba sa atubangan niya, ug iyang ipataas ang mga kamot, ug magapanalangin kanila sama sa pagpanalangin ni Kristo sa Iyang mga tinon-an sa dinhi pa Siya sa yuta. Ang iyang tingug mabugnaw ug mahinay, apan puno sa katam-is. Sa malomo ug mahigugmaon nga tingug siya magapakita sa ubang matam-is, ug langitnon nga mga kamatuoran nga gipamulong sa Manluluwas; magaayo siya sa mga balatian sa mga katawohan, ug unya, sa iyang hinulaman nga dagway ni Kristo, angkunon niya nga ginausab

ang adlaw nga Sabado ngadto sa Domingo, ug sugoon ang tanan sa pagbalaan sa adlaw nga iyang gipanalanginan. Magasulti siya nga kadtong nagapadayon sa pagbalaan sa ikapito ka adlaw nagapasipala sa iyang ngalan tungud sa dili pagpamati sa iyang mga manolonda gipadala kanila uban sa kahayag ug sa kamatuoran. Kini mao ang makusog, lahi pang gamhanan nga limbong. Sama niadtong mga Samariahanon nga gilimbungan ni Simon Mago, kadaghanan, gikan sa labing diotay hangtud sa labing dagku, nagpatalinghug niining mga limbong, nag-ingon "Mao kini ang dakung gahum sa Ginoo."14 {ADA 461.3}

Apan ang mga tawo sa Dios dili mahasalaag. Ang mga pagtulon-an niining bakakon nga Kristo dili ayon sa Kasulatan. Ang iyang panalangin gipamulong alang sa mga nagasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan, mao kining klase sa mga tawo nga gipahayag sa Biblia nga pagaboboan sa kaligutgut sa Dios nga walay. simbog. {ADA 462.1}

Ug gawas pa niana, si Satanas dili tugotan sa pagsunod sa paagi sa ikaduhang paganhi ni Kristo. Ang Manluluwas nagapasidaan sa Iyang mga tawo batok niining limbong, ug sa matin-aw nagasulti sa paagi sa ikaduha Niyang paganhi. "Kay manggowa ang mga bakakon nga mga Kristo, ug mga bakakon nga mga manalagna, ug magahatag dagku nga mga ilhanan, ug katingalahan sa paagi nga managpakalimbong, kon arang mahimo, bisan sa mga pinili . . . Busa, kon pagaingnon kamo: Ania karon, sa kamingawan atua siya; dili kamo manggowa. Kon ania karon siya sa sulod; dili kamo managpanoo. Kay ingon sa kilat nga nagakilab gikan sa Silangan ug makita hangtud sa Kasadpan, magamao usab kini ang pag-anhi sa Anak sa Tawo."15Kining pagbalik dili gayud mahimo sa pagsunodsunod. Mahibaloan siya sa tibook kalibutan — makita sa tanang mga mata. {ADA 462.2}

Kadto lamang mga matinumanon nga mga tinon-an sa Kasulatan. ug nagadawat sa gugma sa kamatuoran, panalipdan sa gamhanang limbong nga nagabihag sa tibook kalibutan. Tungud sa pagpamatuod sa Biblia maila ang limbongan sa iyang pagtakuban. Sa tanan moabut ang panahon sa pagsulay. Sa pagalig-ig sa panulay, ang maputli nga Kristohanon maila. Malig-on ba ang mga tawo sa Dios nga nagatindog sa Iyang pulong aron nga sila dili na magatugyan sa mga kamatuoran niining mga pagbati? Nianang panahon sa kangitngit mogunit ba sila sa Biblia, ug sa Biblia lamang? Si Satanas, kon sarang niya mahimo, magasanta kanila sa pagpadawat sa pag-andam nga magatindog nianang adlawa. Iyang ayohon ang pagpahamutang sa mga butang sama nga usa ka kural sa ilang mga dalan, magabitik kanila sa kalibutanon nga bahandi, padad-on niya sila sa mabug-at, makapoy nga lulan, aron ang ilang mga kasingkasing kalumsan sa mga butang niining kinabuhi, ug ang adlaw sa pagsulay magaabut kanila sama sa usa ka kawatan. {ADA 462.3}

Ang Katalagman sa mga Tawo sa Dios

Sa pagpagowa sa sugo sa nagakalainlain nga punoan sa kakristianosan batok sa nanagbantay sa mga sugo sa Dios nga magakuha sa pagbantay sa gobierno kanila. ug itugyan sila niadtong nagatinguha sa ilang kalaglagan, ang mga tawo sa Dios mokalagyo gikan sa mga siyudad ug mga kalungsuran ug magatingub sila nga magapundok, ug magapuyo sa labing

mamingaw ug masulob-on nga mga dapit. Daghan ang modangop sa lungib sa mga kabukiran . Sama sa mga Kristohanon sa Piedmont, himoon nila ang hataas mga dapit sa yuta nga mga santuaryo, ug magapasalamat sa Dios tungud sa “salipdanan bato.”16 Apan daghan gikan sa tanang mga nasud, sa tanan klase, hataas ug ubos, dato ug kabus, maitom ug maputi, igatugyan sa dili matarung ug mabangis nga kaulipnan. Ang mga hinigugma sa Dios magaagi sa malaay mga adlaw, mga ginapus sa talikala, natakpan sa mga bilanggoan. gipanghukman nga pamatyon, ang uban gibilin aron mamatay sa kagutom ug kauhaw sa mangitngit ug malaay nga bilanggoan. Walay tawo nga mamati sa ilang mga pag-agulo; walay kamot sa tawo nga andam sa pagtabang kanila. {ADA 463.1}

Nalimutan ba sa Dios ang Iyang mga tawo niining panahon sa kalisdanan? “Malimot ba ang usa ka babaye sa iyang masuso nga bata, nga dili siya magbaton ug kalooy sa anak sa iyang taguangkan? oo, kini sila. mangalimot tingali, apan ako dili malimot kanimo. Tan-awa, ako na ikaw nga gisilsil sa mga palad sa akong mga kamot.”17 Kay naga-ingon si Jehova sa mga kasundalohan, “siya nagahilabut kaninyo, nagahilabut sa kalimutan sa iyang mata.”18 {ADA 463.2}

Bisan ang mga kaaway magabalhog kanila sa atub, apan ang mga paril sa bilanggoan dili makasanta sa ilang pagpakigsulti kang Kristo. Ang mga manolonda moduaw kanila sa mamingaw bilanggoan, nga magadala sa kahayag ug pakigdait gikan sa langit. {ADA 464.1}

Ang Paghukom sa Dios

Ang paghukom sa Dios moabut niadtong nangita sa pagdaugdaug ug sa paglaglag sa Iyang mga tawo. Ang hataas Niyang pagpailub sa mga dautan nagpaisug sa mga tawo sa pagpakasala, apan ang pagsilot kanila dili kay dili matin-aw ug makalilisang tungud kay gidugay siya sa hataas. {ADA 464.2}

Tungud sa makahahadlok nga butang sa katarungan Siya magabawi sa kagahum sa Iyang giyatakan nga balaod. Ang kabangis sa hukom nga nagahulat sa mga makasasala arang kahukman pinaagi sa pagkadili buot sa Ginoo sa pagpahamtang sa silot. Ang nasud nga Iyang giantus sa hataas nga panahon, ug nga dili pagalaglagon hangtud nga mapuno ang taksanan sa kadautan batok sa Dios sa katapusan magainum sa tagayan sa kaligutgut sa walay simbog nga kalooy. {ADA 464.3}

Kon hunongon ni Kristo ang Iyang pag-ampo sa santuaryo, ang walay simbog nga kaligutgut nga giandam niadtong nagasimba sa mananap nga mapintas ug sa iyang larawan ug midawat sa iyang patik,19 pagaboboan niini. Ang mga hampalc sa Egipto sa buot na nga luwason sa Dios ang Israel, mga maingon ingon sa kinaiya niadtong labing makalilisang ug hibaloan silot nga mahulog sa ibabaw sa kalibutan sa dili pa ang katapusan nga pagluwas sa mga tawo sa Dios. Miingon ang revelador, sa pag-asoy niining makalilisang hampak: “Ug miabut ang usa ka samad nga mangil-ad ug madala sa mga tawo, nga adunay timaan sa mananap nga mapintas, ug sa mga nagasimba sa iyang larawan.” Ang dagat “nahimo nga

dugo ingon sa usa ka minatay; ug nangamatay ang tanan nga kalag nga buhi, nga mga butang nga atua sa dagat." Ug "ang suba ug mga tuburan sa mga tubig nangahimong dugo."20 {ADA 464.4}

Makahahadlok nga matuod kini nga hampak, apan ang katarungan sa Dios magatindog sa bug-os. Ang manolonda sa Dios naga-ingon; "Matarung ka, O Dios, . . . kay gihukman mo sa ingon niini. Kay giula nila ang dugo sa mga balaan ug sa mga manalagna, ug gipainum mo sila ug dugo; kay nagakaigo kanila."21 Pinaagi sa paghukom sa mga tawo sa Dios sa kamatayon, sa pagkamatuod sama da nga sila ang nagpatulo sa dugo sa ilang mga kamot. Ug sa mao man nga paagi si Kristo nagpahayag sa mga Judio sa Iyang mga adlaw nga nakasala sa tanan dugo sa mga balaan nga mga tawo nga giula sukad sa mga adlaw ni Abel; tungud kay nagabaton sila sa sama nga espiritu. ug nagatinguha sa paghimo sa mao man nga buhat, uban niining mga mamumuno sa mga manalagna. Ang hampak nga mosunod, hatagan ang adlaw sa gahum sa "pagsunog sa mga tawo sa kalayo. Ug ang mga tawo nangasunog sa hilabihang kainit."22 {ADA 465.1}

Kining mga hampaka dili sa tibook kalibutan, kon ang mga pumopoyo sa yuta pagaputlon sa hingpit. Apan sila maoy mangil-ad nga hampak nga hibaloan sa tawo. Ang tanang paghukom alang sa tawo, sa dili pa ang pagsira sa adlaw sa kaluwasan. may simbog sa kalooy. Ang hinalad nga dugo ni Kristo nakasagang sa makasasala sa pagdawat sa bug-os nga talaksan sa iyang kasal-anan; apan sa katapusan hukom, ang kaligutgut igabobo nga walay simbog sa kalooy. {ADA 465.2}

Nianang adlawa, ang kadaghanan magahandum sa pagpanalipod sa kalooy sa Dios nga sa hataas nga panahon ilang gisalikway. "Tan awa, ang mga adlaw ming-abut, nagaingon ang Dios si Jehova nga, Ako magapadala ug usa ka gutom sa yuta, dili usa ka gutom sa tinapay, ni kauhaw sa tubig; apan tungud sa pagpatalinghug sa mga pulong ni Jehoba; ug sila magalaroylaroy gikan sa usang dagat ngadto sa usang dagat, ug gikan sa amihanan, bisan pa sa subangan; sila mapabalikbalik ug dalagan sa pappanpita sa pulong ni Jehoba, ug dili makakaplap ka niya. "23 {ADA 465.3}

Mga saad sa Pagtabang sa mga Tawo sa Dios

Ang mga tawo sa Dios dili mahilikay sa pag-antus; apan bisan naga-antus sila sa paglutos ug kasakit, up sa nagaantus sa kawad-on up sa papkawalay papkaon, dili sila biyaan npa mangamatay. Anp Dios npa nagaalima kang Elias, dili molabay sa usa ka anak Niya npa napaantus. Siya npa nakaisip sa mga buhok sa ilang ulo, mapabantay kanila; up sa panahon sa gutom papabusgon sila. Sa nagakamatay anp mga dautan sa putom up balatian, anp mpa manolonda mapabantay sa mpa matarung, up hatapan sila sa ilanp kakulangan. Siya nga "napalakaw skatarunpan" mao kini anp saad, "Pagahatagan siya sa tina¬pay; up tubip up wala man, anp ilanp dila maluya tunpud sa kauhaw; ako si Jehoba motubag kanila, ako anp Dios sa Israel, dili mobiya kanila."24 {ADA 466.1}

“Bisan ang hipuera dili mamunga, ug walay mpa bunga anp balagon; ang buhat sa olibo makawang, ang kabaolan dili magahatag ug makaon; anp mga karnero pagakuhaon,”25 “ako magamalipayon sa Dios sa akonp kaluwasan.” {ADA 466.2}

“Si Jehoba mao ang imong magbalantay, si Jehoba mao anp imonp landonp sa imonp kamot npa too. Dili ka mahadlok sa kakupmat sa kapabhion; dili usab sa odyonp npa napalupad sa adlaw. Dili usab sa kamatay npa napalakaw sa kanpitnpit, dili usab sa kamatay npa napalaplap sa udto. Mapapukan anp usa ka libo sa imonp luyo, up napulo ka libo sa imonp too; apan kanimo dili makaabut. Sa papkamatu-od payud papatan-awon mo lamang sa imong mga mata, up hikit-an mo anp balus sa mpa dautan. Tunpud kay si Jehoba npa akonp paglaum, up anp Hataas Uyamut nahimo npa imonp puloy-anan; dili moabut kanimo anp kadautan, dili usab anp kamatay mapapaduol sa imonp puloy-anan.”26 {ADA 466.3}

Kon anp mpa tawo makakita sa mpa lanpitnonp pananawon, makita nila anp katilinpban sa mpa manolonda npa nagalakaw sa kakusog nga gipamutang sa libot niadtong nagabantay sa mga pulong sa pagpailub ni Kristo. Uban sa maloloy-ong gugma, ang mga manolonda makasaksi sa ilang kalisdanan, ug magabati sa ilang mga pag-ampo. Nagahulat sila sa pulong sa ilang Pangulo sa pagkuha kanila gikan sa katalagman. Apan ila unang hulaton sa makadiot. Ang mga tawo sa Dios kinalianglan sa paginum sa tagayan, ug bautismohan sa bautismo. Ang paglangaylangay, nga mapait kanila, mao ang labing maayong tubag sa ilang pag-ampo. Apan tungud sa mga pinili, ang panahon sa kagul-anan pagaputlon. “Ug dili ba ang Dios magahimo ug katarungan sa iyang mga pinili, nga nagsinggit kaniya sa adlaw ug sa gabii? . . Nagaingon ako kaninyo, nga siya magahimo ug katarungan kanila sa madali.”27 Ang katapusan moabut sa labing madali kay sa ginahunahuna sa mga tawo. Ang trigo pagapundokon ug pagabugkoson sa hinugpong alang sa panudlanan sa Dios; ang mga bunglayon pamugkuson ug isugnod sa kalayo sa kalaglagan. {ADA 466.4}

Ang mata sa Dios, nga nagalantaw sa mga katuigan, ginatotok sa kalisdanan nga pagahibalagon sa iyang mga katawohan kon ang mga yutan-on gahum manindug batok kanila. Sama sa mga bihag nga gihinginlan sila nagakahadlok sa kamatayon tungud sa kagutom kun sa linugsanay. Apan ang Usa nga Balaan nga nagabahin sa Dagat nga Mapula sa atubangan ni Israel, magapahayag sa Iyang dakung gahum ug bawion sila sa ilang pagkabihag. “Ug sila maako, miingon si Jehoba sa mga kasundalohan, bisan ang akong bahandi sa adlaw sa akong pagtigum niana, ug akong pagapasayloon sila maingon sa usa ka tawo nga nagapasaylo sa iyang anak nga lalake nga naga-alagad kaniya.”28 {ADA 467.1}

Kon ang dugo sa mga matinumanon mga saksi ni Kristo igapadala niining panahon, dili ba sama sa mga dugo sa sinakit, nga ingon sa binhi nga gipugas aron makaani’g alanihon sa Dios. Ang ilang pagkamatinumanon dili mahimong usa ka pagpamatuod sa pagkabig sa uban sa kamatu-oran; kay ang magahi nga kasingkasing nagadumili sa pagbaton sa kalooy hangtud nga dili na sila mobalik. Kon ang mga matarung pagabiyaan na karon sa pagkahulog ingon nga usa ka tukbunon sa ilang mga kaaway, mahimo nga usa ka pagdaug sa principe sa

kangitngit. Si Kristo namulong, “Gomowa ka lungsod ko, sumolod ka sa imong lawak, ug pagtakup sa imong pultahan sa likod nimo; pagtago sa imong kaugalingon sa diotay panahon. hangtud ang kaligutgut moagi.”29 {ADA 467.2}

Mahimayaon ang kaluwasan niadtong nagahulat nga mapailubon sa Iyang pagbalik, ug ang ilang mga ngalan nahasulat sa basahon sa kinabuhi. {ADA 468.1}

Kapitulo 40 - Ang Pagluwas

KON ang panalipud sa tawohanon nga mga balaod pagakuhaon gikan niadtong nagapasidungog sa kasugoan sa Dios, sa nagakalainlaing yuta adunay kanunayng lihok alang sa ilang kadautan. Sa magakaduol ang nahatudlo nga panahon sa sugo magatindog ang mga katawohan sa pagibut niadtong ginadumtan nga tinohoan. Pagahimoon ang katapusan paghampak ang pagpanglaglag sa usa lamang ka gabii, ug pahilomon sa bug-os ang tingug sa mga pagbatok ug sa mga pagsaway. {ADA 469.1}

Ang mga tawo sa Dios bisan ang uban sulod sa bilanggoan, ang uban nanagpanago sa kamingawan, sa kakahoyan ug mga kabukiran — sa gihapon nagahangyo sa diosnon panabang sa Dios, sa tanan nga dapit ang tropa sa mga sundalo nga nagdala'g hinagiban, gitukod sa mga dautang mga manolonda, ang nagapaandain sa pagpamatay. Mao na kini karon ang takna sa pag-alig-ig, nga ang Dios sa Israel magapatiliwala sa pagluwas sa Iyang mga pinili nga mga tawo. {ADA 469.2}

Uban sa paninggit sa pagdaug, pagsuliyaw, ug pagmaya, ang kadaghanan sa mga dautan nga mga tawo buot na sa pagdam-ag sa ilang tulokbon, ania karon ang kangitngit, nga labi pang mangitngit sa kagabhion, nahulog sa yuta. Unya ang balangaw, nga nagasidlak sa himaya gikan sa trono sa Dios nagsangkad sa mga langit, nga ingon ug naglibot sa tagsa ka panon nga nagaampo. Ang nagakasuko nga kadaghanan nihunong sa hinanali. Ang ilang paninggit sa pagyubit nahilom. Ang ilang tuyo sa ilang pumapatay kasuko nalimutan. Uban sa makalilisang mga katahap nagtan-aw sila gikan sa timaan sa pakigsaad sa Dios, ug naghandum nga panalipdan sila gikan sa Iyang gamhanan kasilaw. {ADA 469.3}

Ang mga tawo sa Dios nakadungug usa ka matin-aw ug matam-is nga tingug nagaingon, "Ihangad ang imong mga mata," ug sa pagtan-aw nila ngadto sa mga langit, nakita nila ang balangaw sa saad. Ang maitom ug naligutgut nga panganod. nga nagtabon sa kahawanan natukas, ug sama kang Esteban milantaw sila sa langit nakita nila ang himaya sa Dios, ug ang Anak sa tawo nagalingkod sa ibabaw sa iyang trono. Sa Iyang diosnong dagway nakita nila ang mga timaan sa Iyang pagpaubos; ug gikan sa iyang mga ngabil nadunggan nila ang pangamuyo nga gipahayag sa atubangan, sa Iyang Amahan ug sa balaan nga mga manolonda, "Amahan buut ko nga kadtong mga gitugyan mo kanako, didto usab sila kauban nako."1 Nabati usab ang laing tingug nga sama sa timgug sa musika ug tingug sa pagdaug, nga nagaingon: "Ania sila! Ania sila! nagaabut sila, balaan, maaghop, ug walay buling. Ginabantayan nila ang mga pulong sa akong pagpailub; magalakaw sila kauban sa mga manolonda;" ug ang maluspad, nagakurog nga mga ngabil niadtong nagabarug nga malig-on sa ilang pagtoo. magasinggit sa pagdaug. {ADA 470.1}

Sa tungang gabii ang Dios magapahayag sa Iyang gahum sa pagluwas sa Iyang mga tawo. Ang adlaw magapakita nga nagasidlak sa iyang tibook nga kusog. Ang mga tilimad-on ug mga katingalahan magasunodsunod sa makusog. Ang mga dautan magatan-aw nga adunay

kahadlok ug kahibulong sa talan-awon, samtang ang mga matarung magatan-aw uban sa mahinuklogon nga kalipay timaan sa ilang pagkaluwas. Ang tagsatagsa ka butang sa kinaiyahan daw nahamutang sa iyang dalan. Ang mga katubigan naghnong sa pag-agay. Ang dag-om maitom ug mabaga nagapakita, ug nagabanggaay sa usag usa. Sa taliwala sa nasuko nga mga langit makita ang usa ka matinaw nga himaya nga dili ikag-asoy, diin mabati ang tingog sa Dios sama sa daghang mga tubig, nagaingon, “Tapus na.”2 {ADA 470.2}

Ang mao nga tingug nagpakurog sa mga langit ug yuta. Dihay daku nga linog, “nga wala pa gayuy ingon sukad nga may mga tawo sa yuta, linog nga hilabihan ka daku ug hilabihan ka kusog. ” Ang kalangitan nagapahayag nga daw ginabuksan ug daw ginatakpan. Ang himaya nga gikan sa trono sa Dios daw nagakidlap dinhi. Ang mga bukid nanga-uyog sama sa mga kawayanan nga ginahuyop sa hangin, ug ang mga lag-it. nga mga bato nabungkag ang tanan. Dihay nagadahunog sama sa umalabut nga bagyo. Ang dagat sama sa ginakutaw sa kasuko. Mabati ang dinahunog sa buhawi, sama sa tingug sa yawa nga may gahum sa paglaglag. Ang tibook nga yuta nagahilugan-ob sama sa mga balod sa dagat. Ang iyang mga ibabaw daw nagakatunaw. Ang iyang nahimutangan nagakawala. Ang mga kabukiran nagakaunlod. Ang mga pulo nga ginapuyan nagakawala. Ang mga landiganan nga siyudad nga sama sa Sodoma kadautan, gilamoy sa mapintas nga dagat. {ADA 471.1}

Ang daku nga Babilonia nag-abut sa panumduman sa Dios, “sa paghatag kaniya sa tagayan sa alak sa hilabihan niyang kaligutgut.”4 Ang dakung yelo, nga sama sa gibug-aton sa usa ka talanton,” nagahimo sa ilang buhat paglaglag. Ang garboso nga mga lungsod sa kalibutan gipaubos. Ang mga harianon nga mga palasio, nga ila sa mga kadagkuan sa kalibutan nagusik sa ilang mga bahandi aron sa paghimaya sa ilang kaugalingon, nagakaguba, sa ilang pagtan-aw, ug ang mga tawo sa Dios, nga gipamilanggo tungud sa ilang pagtoo, gipamuhian. {ADA 471.2}

Ang mga lubnganan nangabukas, ug “daghan kanila nga natulog sa abog sa yuta, . . . mahagmata, ang uban sa kinabuhi nga walay katapusan, ug ang uban sa kaulawan sa walay katapusang pagkalaglag. ”5 Ang tanan nga nangamatay sa pagtoo sa ikatulo nga balita sa manolonda, mubangon sa ilang lubnganan nga mahimayaon, sa pagpamati sa saad sa Dios sa pakigdait uban niadtong nagabantay sa Iyang sugo. “Sila usab nga nagasakit Kaniya,”6 sila nga nagatamay ug nagapasipala kang Kristo sa himalatyong kasakit, ug ang labing maisug nga nagasupak sa Iyang kamatuoran ug sa Iyang mga tawo, banhawon sa pagtan-aw sa Iyang himaya, ug sa pagtan-aw sa dungug nga igahatag niadtong mga matinumanon ug matinoohon. {ADA 471.3}

Ang mabaga nga panganod nagatabon gihapon sa langit; apan ang adlaw karon magasidlak, nga magapahayag sama sa mapanimalusong mga mata ni Jehova. Ang mapintas nga kilat magakilab sa kalangitan, nga magatabon sa yuta sa usa ka daku nga suga sa ibabaw sa makalilisang mga tingug sa dalogdog, ang mga tingug nga katingalahan ug makuyaw, nagapahayag sa katapusan sa mga dautan. Ang mga pulong nga gipamulong wala masabut sa

tanan; apan sila nasabut gayud maayo sa bakakon nga mga magtutudlo. Sa dili madugay kadtong malibakon, palabilabihon ug mapasipalahon, nga mapahitas-on kaayo sa ilang kapintas sa nanagbantay sa mga sugo sa Dios, karon napuno na sa katingala, ug nagakurog sa kahadlok. Ang ilang mga pagsinggit sa kasakit mabati labaw sa tingug sa mga kinaiyahan. Ang mga yawa niila sa pagka Dios ni Kristo, ug mikurog sa atubangan sa iyang gahum, samtang ang mga tawo nagaampo tungud sa Iyang kalooy, nga nagasukarap sa labihan kahadlok. {ADA 472.1}

Ang kalibutan nakakita sa mao gayud nga mga tawo nga ilang gitamay ug giyubit, ug gitinguha sa pagpala, miagi nga walay kadaut sa mga balatian, sa bagyo, ug sa mga linog. Siya nga sama sa masubarong kalayo sa mga makasasala sa Iyang kasugoan, usa ka dalangpan nga malig-on sa Iyang mga tawo. {ADA 472.2}

Pinaagi sa usa ka buho sa panganod, nagabanwag ang usa ka bitoon nga ang iyang kasilaw nagadugang sa upat ka bahin kon itandi sa kangitngit. Nagasulti siya sa paglaum ug kalipay niadtong mga matinumanon, apan kasakit ug kaligutgut niadtong mga malapason sa kasugoan sa Dios. Kadtong mga naghalad sa tanan tungud kang Kristo karon may kalig-on, nga nagpanalipod sama nga usa ka tinago sa pagpabilyon sa Ginoo. Nasulayan na sila, sa atubangan sa kalibutan ug sa mga mayubiton sa kamatuoran nanakita nila ang ilang pagkamatinohoou sa Usa nga nagapakamatay tungud kanila. {ADA 472.3}

Makapahibulong nga pagkausab ang nag-abut niadtong malig-on sa ilang pagkamatinoohon bisan pa sa atubangan sa kamatayon. Sila giluwas sa hinanali gikan sa kangitngitan ug makalilisang nga pagkamalupigon sa mga tawo nga sama sa mga yawa. Ang ilang mga nawong nga mga maluspad, nagakasubo ug nagaluya karon nagasidlak na sa katingala. pagtoo ug sa paghigugma. Ang ilang mga tingug nagdayeg sa pag-awit sa pagdaug: “Ang Dios mao ang among dalangpanan ug kalig-onan, usa ka panabang nga makita sa kalisdanan. Tungud niana dili kami mahadlok, bisan mabalhin ang mga kabukiran sa ilang mga lugar. “Ang Dios mao ang akong dalangpanan ug kalig-onan, ang among katabang nga madalion sa mga kalisdanan. Busa, dili kami mahadlok, bisan ang yuta pagauyogon, bisan pagbalhinon ang mga bukid sa kahiladman sa dagat; bisan magangulob, mangalubog ang iyang tubig; ug magakurog ang mga bukid tungud sa kabangis niini.”7 {ADA 473.1}

Samtang kining mga pulong sa balaan nga pagsalig misaka ngadto sa Dios, ang mga panganod niiway, ug ang kabitoonan sa langit nakita, nga dili maasoy ang iyang himaya kon itanding sa maitom ug nasuko nga kalangitan nga naa sa maglibut. Ang himaya sa langitnon nga lungsod nagsidlak gikan sa mga ganghaan nga naablihan. Unya may mipakita sa langit ang usa ka kamot nagabitbit sa duha ka papan nga bato nga pinilo. Ang manalagna nagingon, “Ug ang mga langit magaasoy sa iyang katarungan; kay ang Dios mao ang hukom.”8 Nianang balaan nga kasugoan, ang pagkamatarung sa Dios sa taliwala sa mga dalogdog ug kalayo gimantala gikan sa Sinai ingon nga sulondan sa paghukom. Ang kamot nag-abli sa mga papan, ug didto makita ang mga tulomanon sa Sugo, nga gisulat sa dagang nga kalayo. Ang mga

pulong matin-aw kaayo nga ang tanan ma kabasa kanila. Ang mga panumduman mapukaw, ang kangitngit sa pagkadawitahan ang pagkadili matinuhoon sa Dios mahanaw sa tanang panumduman, ug ang napulo ka mga pulong sa Dios hamubo, masayon nga sabton, ug gambanan gipakita sa tanan nga nanagpuyo sa yuta. {ADA 473.2}

Malisod nga isaysay ang kahadlok ug kakulba niadtong nagayatak sa balaan nga tulomanon sa Dios. Ang Ginoo naga hatag kanila sa iyang kasugoan; nga unta sulondan sa ilang mga kinaiya, ug sa pagtoon sa ilang mga kalainan samtang may higayon alang sa paghinulsul ug pag-usab; apan aron sa pagpangita sa kahimut-an sa kalibutan. ilang gisalikway ang iyang mga tulomanon ug nagtudlo sa uban sa paglapas. Sila nagpaninguha sa pagpugos sa mga tawo sa Dios sa pagpasipala sa Sabado. Karon sila nahukman nianang sugoa nga ilang gisalikway Sa mahayag nakita nila nga sila walay balibad. Gipili nila alagaron ug simbahan. “Busa kamo mobalik ug magaila sa kalainan sa maayo ug sa dautan sa kaniya nga nagalagad sa Dios, ug kaniya nga wala magalagad kaniya.&rdquo,9 {ADA 474.1}

Ang mga kaaway sa kasugoan sa Dios, gikan sa ministro hangtud sa labing diotay sa taliwala nila, adunay bag-o nga hunahuna sa kamatuoran ug katungdanan. Awahi na kaayo ang ilang pagkakita nga ang Sabado sa ikaupat ka sugo mao ang ang timaan sa bulling Dios. Hilabihan nga kaulahi nga sila nakakita sa matuod nga kinaiya sa limbong nga Sabado, ug ang Domingo nga patukoranan nga ilang giugbokan. Hikaplagan nila nga nakig-away sila sa Dios. Ang mga magtutudlo sa tinuhoan nagaguyod sa mga kalag ngadto sa kadautan samtang sila nagpakamagmamando kanila ngadto sa mga ganghaan sa Paraiso. Sa adlaw sa katapusan sa paghatag na ug husay anha na hibaloi kun unsa ka daku ang responsibilidad sa mga tawo nga anaa sa balaan pangatungdanan, ug kun unsa ka makalilisang ang sangputanan sa ilang pagkadili matinumanon. Unya na sa wala nay katapusan anlia ra kita makaila sa matuod nga bili sa kalag nga mawala. Makahahadlok ang hukom sa Dios niadtong pamulongan, ‘Pahilayo kamo nga mga mamomohat sa dautan.’ {ADA 474.2}

Ang Walay Katapusang Saad

Ang tingug sa Dios hidunggan sa langit, nga nagapahayag sa adlaw ug takna sa pagbalik ni Jesus, ug magadala sa walay katapusang saad sa Iyang mga tawo. Sama sa dinahunog sa labing makusog nga lití, ang Iyang tingug mabati sa tibook nga yuta. Ang Israel sa Dios nagatindog sa pagpamati, uban ang ilang mga mata giyahat sa itaas. Ang ilang mga dagway naiwagan sa Iyang himaya, ug midan-ag sama sa nawong ni Moises sa Iyang pagkanaog gikan sa Sinai. Ang mga dautang dila makatan-aw kanila. Ug kon ang panalangin ipamulong niadtong nagtahod sa Dios tungud sa pagbantay sa Sabado nga balaan, adunay usa ka makusog nga singgit sa pagdaug. {ADA 475.1}

Walay Paglaum ang Bakakon nga Manalagna

Kon ang tingug sa Dios magabawi sa Iyang mga tawo gikan sa pagkabihag sa kaulipnan, adunay makalilisang paghigmata niadtong napildi sa tanang dagku nga pakig-away sa

kinabuhi. Sa magapadayon ang adlaw sa kaluwasan sila gibutaan sa mga limbong ni Satanas, ug sila nagpakamatarung sa ilang agianan sa sala. Ang mga dato nagpagarbo sa ilang kaugalingon niadtong ubos kay kanila; apan nakab-ut nila ang ilang bahandi pinaagi sa paglapas sa kasugoan sa Dios. Wala sila magtagad sa pagpakaon sa gigutom, sa pagpabisti sa walay sapot, sa paghimo sa matarung, ug sa paghigugma sa kalooy. Sila nagapangita lamang sa pagpataas sa ilang kausralingon, ug sa pagbaton sa pagtahod sa ilang isigkabinuhat. Karon sila gikuhaan sa tanan nga nakapahimo kanilang bantugan, ug gipasagdan nga masulob-on ug walay panabang. Nagatanaw sa kahadlok sa pagkalumpag sa mga diosdios nga ilang gipalabi kay sa Magbubuhat. Gibaligya nila ang ilang kalag sa yutanon mga bahandi ug kalipay, ug wala magapangita sa pagkadato nga sa Dios. Ang gisangputan mao nga ang ilang mga kinabuhi napakyas; ang ilang mga kahilayan nahimo na karon nga mapait, ang ilang mga bahandi nahimong kadautan. Ang ilang bahandi sa tibook nilang kinabuhi nahanaw lamang sa usa ka gutlo. Ang mga dato nanagbakho tungud sa dakung kadaut sa ilang mga kabalayan, ang paghitibulaag sa ilang bulawan ug salapi. Apan ang ilang pagbakho nahilom tungud sa kahadlok nga sila mangamatay kauban sa ilang mga diosdios. {ADA 475.2}

Ang ministro nga naghalad sa kamatuoran aron sa pagpahimout sa mga tawo, karon makaila na sa kinaiya ug sa gahum sa iyang gipanudlo. Mahayag nga ang maalamong mata nagasunod kaniya samtang nagatindog sa walihanan, sa nagalakaw siya sa dalan, sa nagapakiguban siya sa mga tawo sa nagakalainlain nga talan-awon sa kinabuhi. Ang tanang pagbati sa kalag, ang tanang laray nga nasulat, ang tanang pulong nga gipamulong, ang tanang buhat nga nagadala sa mga tawo sa pagpahulay sa panalipod sa kabakakan, nagsabwag sa binhi; ug karon ang makalolooy ug nawalang mga kalag sa libot niya, nakita ang pag-anhi. {ADA 476.1}

Miingon ang Ginoo: “Kay ilang giayo ug diotay ang samad sa anak nga babaye sa akong mga tawo sa pagingon, Kalinaw, kalinaw; sa diha nga walay kalinaw.” “Tungud kay sa mga bakak kamo nagapasubo sa kasingkasing sa matarung, nga wala nako pasub-a; ug naglig-on sa mga kamot sa mga dautan, nga dili siya mobalik gikan sa dautan niyang buhat pinaagi sa pagsaad kaniya ug kinabuhi.”10 {ADA 476.2}

“Alaut ang mga magbalantay nga nag-usik ug napabulag sa mga karnero sa akong pasibsibanan.’ . . Tan-awa ako magaduaw kaninyo tungud sa kadautan sa inyong buhat.” “Paniabaw, kamo nga magbalantay sa karnero ug tiabaw; ug lunang kamo sa mga abo, ikaw nga pangulo sa panon: kay ang adlaw sa inyong pagtibulaag nangatuman na; ug ang mga magbalantay walay agianan nga kalagiwan, ni ang nangulo sa panon may kagawasan.”11 Ang mga ministro ug mga tawo makakita nga sila wala makahimo sa matuod nga pagkamatarung sa pagpahimuot sa Dios, nga sila mialsa batok sa Tagbuhat sa tanang matarung ug hingpit nga kasugoan. Ang pagsikway sa langitnon nga mga sugo nakapagubot sa mga linibo nga mga dautan, mga pagkabahinbahin, pagdumot, nga kasal-anan hangtud nga ang kalibutan nahimo nga usa ka halapad nga patag sa pag-awayan, usa ka pagkalunod sa kadunoton. Kini mao na

ang nakita niadtong mga nagsikway sa kamatuoran ug nagpili sa pagpalabi sa sayop. {ADA 476.3}

Walay pulong nga makasaysay sa mga handum diin ang dili matinumanon ug sa dili maminatud-on magabati nianang nawala kanila sa kahangturan—ang kinabuhi nga walay katapusan. Ang mga tawo nga gisimba sa kalibutan tungud sa ilang mga kaalam ug katakus karon sila nakakita niining mga butanga sa ilang matuod nga kahayag. Naila nila kon unsa ang nawala kanila tungud sa ilang pagkamalapason, ug sila napukan sa mga tiilan niadtong matinumanon nga ilang gitamay ug gikasilagan, ug nagsugid nga ang Dios nahagugma kanila. {ADA 479.1}

“Usa ka sala moabut bisan pa ngadto sa mga kinatumyan sa yuta; kay si Jehova adunay away batok sa mga nasud, siya magahukom sa tanang unod; siya magahatag kanila nga mga dautan sa espada.”12 Sulod sa unom ka libo ka tuig ang dakung away nagapadayon; ang Anak sa Dios ug ang Iyang mga langitnong mga manolonda nagapakig-away sa gahum sa kadautan, sa pagpasidaan, pag-iwag, ug sa pagluwas sa mga anak sa mga tawo. Karon ang tanan naghimo na sa ilang pag-uyon ang mga dautan sa bug-os midapig kang Satanas sa iyang pagpakig-away batok sa Dios. Ang panahon miabut nga ang Dios magabawi sa kagahum sa Iyang gitamakan nga balaod. Karon ang away dili lamang batok kang Satanas, kon dili batok sa mga tawo usab. “Si Jehova may kasamok batok sa mga katawohan;” “Ang mga dautan gitugyanan Niya sa hinagiban.” {ADA 479.2}

Ang Bulohaton sa Manolonda sa Kamatayon

Ang timaan sa kaluwasan gipadala niadtong “nagapanghupaw ug nagabakho tungud sa tanan nga mga kangil-aran nga gihimo. “Karon ang manolonda sa kamatayon nagalakaw, nga gipahayag sa panan-awon ni Ezekiel alang sa mga tawo nga may mga hinagiban sa pagpamatay nga mao ang gihatagan sa sugo: “Patya sa paghurot gayud ang tigulang, ang olitawo, ug ang dalaga, ug mga bata, ug mga babaye; apan ayaw kamo pagduol sa mga tawo nga may timaan; ug sumolod sa akong balaan nga dapit.” Miingon ang manalagna, “Unya sila mingsugod sa mga tigulang nga tawo nga dba sa atubangan sa balay.”13 Anar bulohaton sa pagpanglaglag magasugod niadtong nanagpaila nga espirituhanon magbalantay sa mga katawohan. Ang bakakon nga mga magbalantay mao ang unang napukan. Walay usa nga kaloy-an kon luwas. Lalake, babaye, ulay ug mga gagmayng bata matingub sa pagkawala. {ADA 479.3}

“Kay tan-awa, si Jehova moanhi gikan sa iyang dapit aron sa pagsilot sa mga pumopuyo sa yuta tungud sa ilang sala; ang yuta usab mopakita sa iyang dugo. ug dili na motabon sa iyang mga patay.”14 “Ug mao kini ang silot diin si Jehova magasamad sa tanang katawohan nga makig-away batok sa Jerusalem. Ug ang ilang mga unod mangawagtang sa nagatindog sila; ilang mga mata nawala gikan sa ilang: mga lungag, ug ang ilang mga dila nawagtang sa ilang mga baba. Ug mahitabo nga nianang adlawa usa ka dakung kasamok gikan kang Jehova moanha kanila; ug sila magagamit sa tagsatagsa nila ka mga kamot batok sa iyang silingan,

ug ang kamot niini moalsa batok sa kamot sa iyang silingan.”15 Sa maisug nga pag-away sa ilang kaugalingon nga kabangis nga pagaba¬tion. ug tungud sa makalilisang pagbóbó sa walay simbog nga kaligutgut sa Dios, nangapukan ang mga dautan nga mga pumopuyo sa yuta, — ang mga sacerdote, punoan, ug katawohan, kabus ug dato, hataas ug ubos. “Ug ang pinatay ni Jehova nianang adlawa magalukop gikan sa usa ka tumoy sa yuta ngadto sa usa ka tumoy sa yuta; sila dili pagahilakan, ni hipuson, ni ilubong; sila mahimong hugaw sa yuta.”16 {ADA 480.1}

Kapitulo 41 - Ang Pagkanaug sa Hari

SA SILANGAN magapakita ang usa ka diotay ug maitora nga panganod, sama ang gidak-on sa palad sa tawo. Kini mao ang panganod nga nagalibot sa Manluluwas, nga sa halayo makita nga nalibutan sa kangitngit. Ang mga tawo sa Dios mahibalo nga timaan kini sa Anak sa Tawo, Ug sa solemneng kahilom, magatan-aw sila niini samtang nagakahiduol sa yuta, nga nagalabi ang kahayag ug nagalabi ang himaya, hangtud nga nagakadaku ug maputli siya nga panganod, ang iyang ubos usa ka liimava ingon sa masubarong kalayo. ug sa ibabaw niya mao ang balangaw sa saad. {ADA 483.1}

Si Kristo nagatungtung ingon sa usa ka makagagahum mananaug. Dili na karon “usa ka tawo sa kasubo,” sa pag-inum sa mapait nga tagavan sa kaulawan ug sa kasakit. Siya moabut nga Mananaug sa langit ug sa yuta, sa paghukom sa mga buhi ug sa mga minatay. “Matinumanon ug maminatud-on,” “sa katarungan magahukom ug nagapakig-away. ” Ug “ang mga sundalo nga atua sa langit magasunod Kaniya.”1 Uban sa langitnong alawiton sa matahum tingug sa mga balaan nga manolonda, ang daku, dili maisip nga gidaghanon, maga-uban Kaniya sa agi-anan. Ang kalangitan ingon ug mapuno sa mga masilaw butang, — “napulo ka libo sa napulo ka libo, ug libo kalibo.” {ADA 483.2}

Walay dagang sa tawo nga makasulat sa talan-awon; walay tawohanong salabutan nga makahimo sa pagsavyay sa katahum. “Ang iyang himaya nagalukop sa kalangitan, ug ang yuta napuno sa iyang pagdayeg. Ug ang Iyang kahayag maingon sa suga.”2 Sa nagakahiduol ang buhi nga panganod, ang tanang mata makakita sa Principe sa kinabuhi. Wala na ang purongpurong nga tunokon nga makadaut sa balaang ulo, kondili ang purongpurong sa himaya mao ang nahimutang sa Iyang balaang ulo. Ang Iyang dagway milabaw sa kasiga sa mahayag nga kaudtohon sa adlaw. “Ug sa Iyang panapton ug sa Iyang paa nahasulat kini nga ngalan:Hari sa mga Hari ug Ginoo sa mga Ginoo.”3 {ADA 484.1}

Sa atubangan Niya, “Ang tanang nawong mahimong maluspad;” alang sa managsalikway sa kalooy sa Dios moabut ang kalisang sa walay katapusang kasubo. “Ang kasingkasing natunaw, ang tanang tuhod nagpingkipingki,” “ug ang mga nawong nila nangaluspad.”4 Ang matarung magasinggit nga nagakurog, “Kinsa ang arang nga makapanglig-on ? {ADA 484.2}

Ang awit sa mga manolonda mihunong, ug may kahilom nga daku gayud. Unya ang tingug ni Jesus mabati, nagaingon, “Ang akong grasya igo kanimo.” Ang mga nawong sa matarung nangasayag, ug napuno sa kalipay ang tagsatagsa ka kasingkasing. Ugang mga manolonda mikablit sa hataas nga nota, ug nagaawit pagusab, samtang nagakahiduol sila sa yuta. {ADA 484.3}

Ang Hari sa mga hari magakanaug uban sa panganod, linibutan sa nagasiga nga kalayo. Ang kalangitan naghinhin ingon sa usa ka linukot nga basahon, ang yuta nagakurog sa Iyang atubangan, ug ang tanang bukid ug kapupud-an nabalhin sa ilang mga lugar. Moanhi ang atong Dios, ug dili maghilom; ka

layo maghurot sa atubangan niya, ug sa maglibut niya adunay dakung bagyo. Magatawag siya sa mga langit sa ibabaw, ug sa yuta, sa paghukom sa iyang lungsod."5 {ADA 484.4}

Ang tiawtiaw ug pagbiaybiay nahuong. Ang mga bakakong mga ngabil naghilom. Ang mga hagtik sa hinagiban, ug kagahub sa panag-away, "uban sa panagsinggit sa kasamok, ug ang mga panapton natina sa dugo."6 naghilom. Wala nay laing mabati kon dili ang tingug sa pag-ampo ug ang tingug sa nagahilak ug pagbakho. Ang paghilak nanaggowa gikan sa mga ngabil sa mga mayubiton. "Ang dakung adlaw sa Iyang kaligutgut miabut; ug kinsa ang arang makapanglig-on?" Ang mga dautan nagaampo nga pagatagoon sila sa ilalom sa mga pangpang ug sa mga bukid, kay sa pagatubang sa nawong Niya nga ilang giyubitan ug gisikway. {ADA 485.1}

Ang tingug nga nikilikot ngadto sa dalonggan sa mga minatay ilang naila. Daw unsa ka subsub nga ang Iyang matinaw, maloloy-on nga tingug nagatawag kanila sa paghinulsul. Daw unsa ka subsub nga nabati kining mga makatandog nga pangamuyo sa usa ka higala, igsoon nga lalake, Manluluwas. Sa mga nanagsikway sa Iyang grasya. wala nay uban nga napunog maayo sa panghimaraut, sa paghinukman, ingon sa tingog nga nag-ampo sa hataas, "Talikod kamo, talikod kamo gikan sa mga dautan ninyong mga agianan, kay ngano kamo nga mamatay?"7 Oh, kini daw ingon lamang tingug sa usa ka dumuloong kanila! Si Jesus nagaingon: "Tungud kay ako nagtawag, ug kamo mingbalibad; akong gibakyaw ang akong kamot, ug walay tawong nagtagad; apan inyo lamang gisalikway ang tanan kong tambag, ug dili buut sa akong pagsaway."8 Kanang tingug nagapukaw sa mga panumduman nga gikalipay nila sa pagwala mao — ang mga pasidaan giyubit, ang mga pagdapit gidumilian, mga kahigayonan wala tagda. {ADA 485.2}

May uban nga nagyubit kang Kristo sa Iyang pagpaubos. Uban sa makapakurog nga gahum moabut sa ilang mga salabutan ang mga pulong sa Nagaantus, sa pagpanumpa na sa hataas nga sacerdote, Siya nagapahayag, "Sukad karon makita ninyo ang Anak sa Tawo nga magalingkod sa too sa gahum, ug magaanhi sa ibabaw sa mga panganod sa langit."9 Karon makita nila sa Iyang himaya, ug makita pa usab nila Siya nga magalingkod sa too nga gahum. {ADA 485.3}

Sila nga nagbiaybiay Kaniya sa pag-angkon nga Siya Anak sa Dios wala na karo'y tingug. Anaa ang mabangis nga Herodes nga nagtamay sa Iyang harianon titulo ni Jesus, ug nagsugo sa mga nanagtamay nga mga sundalo sa pagpurongpurong Kaniya nga hari. Makita ang mga tawo nga nagsapot kaniya sa purpura, ug nagbutang sa purongpurong nga tunokon, sa Iyang dili mabinatukon nga kamot minaomao nga citro, ug nagluhodluhod sa Iyang atubangan sa pagbiaybiav. Ang mga tawo nga nagsagpa ug nagluwa sa Principe sa kinabuhi, karon nagatalikod gikan sa Iyang malagbason nga tinanawan, ug nangita sa pagkalagyo gikan sa Iyang mga makagagahum himaya sa Iyang atubangan, sa Iyang mga kamot ug tiil. ang sundalo nga nagdughang sa Iyang kilid, makakita niining mga timaan hga may kahadlok ug kaguol. {ADA 486.1}

Sa mga kinabuhi sa tanan nga nagsikway sa kamatuoran. adunay mga panahon nga mapukaw ang hunahuna, kon ang panumduman magapahayag sa malutosong nga paghandum sa kinabuhi sa p.igkasalingkapaw, ug ang kalag gisakit sa kawang nga pagbasul. Apan unsa kon itanding ang kasakit nianang adlaw kon “ang kahadlok moabut ingon sa usa ka buhawi”!10 Sila nga nagpatay kang Kristo ug sa Iyang matinumanong mga tawo. karon makakita sa himaya nga mahitungtung kanila. Sa taliwala sa ilang kalisang mabati nila ang mga tingug nga nag-ingon, “Ania, kini mao ang atong Dios; kami nanaghulat kaniya, ug siya magaluwas kanato.”11 {ADA 486.2}

Ang Pagkabanhaw sa mga Minatay

Sa kinataliwad-an sa pagkauyog sa yuta, ang kilab sa kilat, ug dinahunog sa dalogdog, ang tingug sa Anak sa Dios magatawag sa mga nangatulog nga balaan. Nagtan-aw Siya sa mga lubnganan sa mga matarung, unya Iyang ipataas ang Iyang kamot sa langit ug mosinggit, “Pagmata, paginata, pagmata, kamo nga nangatulog sa yuta, ug bumangon!” Sa tanang dapit sa yuta, ang mga minatay makabati nianang tingug; ug sila nga makabati mabuhi. Ug ang tibuok nga yuta molanug tungud sa dakung kasundalohan sa mga nasud, kaliwatan, ug katawohan. Gikan sa bilanggoan sa lubnganan manggowa sila. nga magasapot sa walay katapusang himaya nga nagasinggit, “Oh kamatayon hain na ang imong udyong? Oh lubnganan hain na ang imong pagdaug?”12 Ug ang mga buhi nga matarung moduyog sa ilang mga tingug sa hataas, makalipay singgit sa pagdaug. {ADA 486.3}

Ang tanan mobangon sa ilang mga lubnganan ingon sa pamayhon sa ilang pagsulod sa lubnganan. Si Adan, nga motindog uban sa mga nabanhawong mga tawo. mao ang hataas ug halangdon ang iyang dagway, apan hamubo’g diotay sa Anak sa Dios. Igapakita niya ang gidak-on ug kalaman sa mga kaliwatan sa unang mga katawohan; niini nga paagi magapaki ta sa daku nga pagkunhod sa mga kaliwatan. Apan ang tanan mobangon uban sa bag-ong kusog sa wala nay katapusang pagkabatanon. Sa sinugdan ang Dios naglalang sa tawo sama sa Iyang dagway, dili lamang sa kinaiya, kondili sa bayhon ug nawong. Ang sala nag-usab ug hapit nagpala sa langitnong dagwav; apan si Kristo mianhi sa paguli niadtong nawala. Iyang ilisan ang atong dautang mga lawas, ug himoon sila ingon sa Iyang mahimayaong lawas. Ang mamalatyon, madunotong dagway, nga kulang sa kaayohan, nga kaniadto nabuligan sa sala. nahimo nga hingpit, matahum, ug dili mamalatyon. Ang tanang billing ug bakol, kabuta ug ubang kadautan gibilin sa lubnganan. Gipahauli sa kahoy sa kinabuhi sa Eden nga nawala sa hataas nga panahon, ang mga tinubos “magatubo” sa hingpit nga gitas-on sa kiliwatan sa iyang unang himaya. Ana: katapusang tunob sa tunglo sa sala pagakuhaon, ug ang matinumanong mga tawo ni Kristo magapakita “sa katahum sa atong Ginoong Dios,” sa hunahuna ug kalag ug lawas nga magapahayag sa hingpit nga dagway sa ilang Ginoo. Oh katingalahan nga kaluwasan! gisultihan sa hataas, madugay nga paglaum. gipalandong uban sa matinguhaong pagpasidaan, apan wala gayud masabut. {ADA 487.1}

Ang mga buhi nga matarung pagaalid-an “sa usa ka gutlo, sa usa ka pagpamilok.” Sa pagtingug sa Dios sila gihimaya; karon nahimo na silang dili mamalatyon, ug uban sa nabanhaw nga mga balaan mataban sa pagsugat sa Ginoo sa kahanginan. Ang mga manolonda “magatigum sa mga pinili gikan sa upat ka hangin, gikan sa usa ka tumoy sa langit ngadto sa usa.” Aug mga magagmay nga kabataan pagadad-on sa mga balaan nga mga manolonda sa sabakan sa ilang mga inahan. Ang mga kahigalaan nga nagbulag sa hataas panahon tungud sa kamatayon magakakita, dili gayud magbulag, ug uban sa awit sa kalipay magasaka sila pagtingub ngadto sa siyudad sa Dios. {ADA 488.1}

Ang Pagpurongpurong sa mga Mananaug

Sa dili pa mosulod sa siyudad sa Dios, ang Manluluwas magahatag sa Iyang mga sumosunod sa timaan sa pagdaug, ug magahatag kanila sa ilhanan sa ilang harianong kahimtang. Ang nagapangidlap nga mga laray nag-alirong sa dagway sa usa ka kuadrado, libut sa ilang Hari, kansang dagway nagalabaw sa kahalangdon labaw sa mga balaan ug manolonda, nga ang Iyang hitsura nagasidlak kanila nga puno sa walay katapusang gugma. Ang tagsa ka pagtan-aw sa tanang tinubos, ginatutok Kaniya, ug ang tagsa ka mata nakatan-aw sa Iyang himaya nga kansang “panagway nadaut kaayo labaw kay sa bisan kinsang tawo ug ang Iyang pamayhon kay sa bisan kinsang mga anak sa tawo.” Sa ibabaw sa ulo sa mga mananaug, si Jesus sa kaugalingon Niyang kamot nga too magabutang sa purongpurong sa himaya. Adunay purongpurong sa tagsatagsa, nga nagadala sa iyang “bag-o nga ngalan”13 ug nasulatan “ang balaan sa Ginoo.” Sa tagsatagsa ka kamot ibutang ang palwa sa pagkamananaug ug ang masilaw nga arpa. Unya. kon kabliton sa mga manolonda nga nangulo ang kuldas, ang tanang kamot mukablit sa mga kuldas sa arpa uban sa batid nga pagkablit ug; makahimo matam-is nga tingug sa honi nga maayong pagkaduyog. Ang dili ikagsaysay nga kalipay mohilihod sa tagsatagsa ka kasingkasing, ang tagsa ka tingog mabati sa mapasalamaton nga pagdayeg: “Kaniya nga mahigugma kanato, ug naghugas kanato sa atong mga sala sa iyang dugo; ug naghimo kanato nga usa ka ginharian, mga sacerdote sa iyang Dios, ug sa iyang Amahan; kaniya ang himaya, ug ang pagbulot-an sa tinuig sa mga katuigan.”14 {ADA 488.2}

Ang Pagsulod sa Balaang Lungsod

Sa atubangan sa mga tinubos nga kadaghanan makita ang balaang lungsod. Si Jesus nagabukas ug daku sa mga ganghaan, nga minutyaan, ug ang mga nasud nga nagabantay sa kamatuoran mosulod sa sulod. Didto makita nila ang Paraiso sa Dios, ang puloy-anan ni Adan sa wala pa siya makasala. Unya ang tingog nga labing matam-is kay sa bisan unsang honi nga mabati sa mamalatyong tawo, mabati nga nagaingon, “Ang imong pakigaway natapus.” “Umari kamo nga binulahan sa akong Amahan, panunda ninyo ang ginharian nga gitagana kaninyo sukad pa sa pagtukod sa kalibutan.” {ADA 489.1}

Sa dili ikagsaysay nga gugma, si Jesus nagapahalipay sa maayong pagabut sa Iyang mga matinumanong mga tawo sa “kalipayan sa ilang Dios.” Ang kalipay sa Manluluwas mao ang

paglantaw sa ginharian sa himaya, sa mga kalag nga nangaluwas tungud sa Iyang pag-antus ug pagpaubos. Ug ang mga tinubos magaambit sa Iyang kalipay, sa magatan-aw sila niadtong napanalanginan, kadtong nangaluwas ngadto kang Kristo tungud sa ilang mga pagampo, buhat, ug sa ilang raahigugmaong pag-antus. Sa magatigum sila sa dakung trono nga maputi, ang kalipay nga dili masaysay magapuno sa ilang mga kasingkasing, kon makatan-aw sila niadtong nadaug nila alang kang Kristo, ug sa pagpakita nga ang usa nakadala ug uban, ug nakadala pa gayud uban, ang tanan nadala ngadto sa kapahulayan didto sa pagbutang sa ilang mga purongpurong sa tiilan ni Jesus, ug magadayeg Kaniya sa tibook nga katuigang dayon. {ADA 489.2}

Ang Panagkita ni Kristo ug ni Adan

Sa gidawat ang mga tinubos sa lungsod sa Dios, may mabati sa kalangitan makusog nga tingog sa pagsaulog. Ang duha ka mga Adan15 hapit na magakakita. Ang Anak sa Dios magatindog nga tinoy-od ang kamot sa pagdawat sa amahan sa atong kaliwatan, — ang tawo nga Iyang gibuliat, nga nagpakasala batok sa Iyang Magbubuhat, ug tungud sa iyang sala ang timaan sa paglansang gidala sa dagway sa Manluluwas. Sa magatanaw si Adan sa ulat sa mga maidlot nga lansang, wala siya mugakus sa dughan sa iyang Ginoo, kon dili sa daku nga pagpaubos nahilop-og siya sa Iyang tiilan, nag-ingon “Bililhon, bililhon ang Kordero nga nagpakamatay!” Sa mahigugmaon ang Ginoo nagabangon kaniya, ug nagasugo kaniya sa paglantaw pag-usab sa Eden nga puloy-anan diin siya nahalayo sa dugayng panahon. {ADA 490.1}

Binoyok sa kalipay, si Adan nagatan-aw sa mga kahoy nga mao ang iyang kalipay kaniadto, — ang mao nga mga kaliov kansang bunga gipopo niya sa iyang kaugalingon sa mga adlaw sa wala pa siya makasala ug kalipay. Nakita ang mga balagon nga iyang gigalam sa kaugalingon niyang mga kamot, ang mao gayud nga bulak nga gihigugma niya sa pagbantay, Ang iyang panumduman nakatino sa pagkatinuod sa pananawon; ug siya makaila nga mao gayud kini ang Eden gipahauli, labi pang mahimayaon kay sa una niyang kahimtang. Ang Manluluwas nagadala kaniya sa kaliov sa kinabuhi, ug sa napopo Niya ang mahimayaon” bunga, nagasugo kaniya sa pagpakaon. Sa nagapanlantaw si Adan sa libut niya, ug nakita niya ang katalingban sa iyang panimalay nga tinubos, nga nanagtindog sa Paraiso sa Dios, gibutang niya ang masilaw nga purongpu¬rong sa tiilan ni Jesus, ug gigakos ang Manluluwas sa iyang dughan, Gikablit niya ang arpa nga bulawan, ug ang mga tulonggon sa kalangitan milanog sa alawiton sa pagdaug, “Bililhon, bililhon, bililhon ang Kordero nga nagpakamatay ug nabuhi pag-usab!” Ang panimalay ni Adan naghiusa sa pag-ambahan, ug gipahamutang ang ilang mga purongpurong sa tiilan sa Manluluwas samtang nagaluhod sa atubangan sa pagsimba Kaniya. {ADA 490.2}

Kining pagkahiusa pag-usab natambongan sa mga manolonda nga naghilak sa pagkahulog ni Adan, ug nagkalipay sa pagkabanhaw ni Jesus, misaka sa langit, binuksan ang lubnganan

alang sa tanan magatoo sa Iyang ngalan. Karon nakita ang buhat sa pagpaubos nga natuman na, ug nagahiusa sila sa ilang mga tingog sa pag-awit sa pagdayeg. {ADA 491.1}

Ang unang Adan mao ang Amahan sa atong kaliwatan. nga nagpildi sa ivang kinabuhi ug ginharian tungud sa sala; ang ulalii nga Adan mao si Kristo, nga sa Iyang kamatayon nagatubos sa katawohan ug nagbawi sa nawala nga ginsakpan. {ADA 491.2}

Sa dagat nga salamin sa atubangan sa trono, nga kanang dagat sa salamin ingon nga nasagulan sa kalayo,-nagasidlak sa kahimayaan sa Dios—nagatigum ang katawohan nga "nakabaton sa pagdaug sa mananap nga mapintas, ug sa iyang larawan, ug sa ivang timaan, ue sa isip sa ngalan sa iyang agtang.16 "Tungud niini ania sila sa atubangan sa lingkoranan sa Dios nga harianon. magabuklad sa iyang pabiyon sa ibabaw nila."17 Sila nakakita sa yuta nga giusikan sa gutom ug kamatay, ang adlaw may gahum sa pagsunog sa mga tawo sa dakung kainit, ug sila sa ilang kaugalingon nagaantus sa kasakit, gutom, ug kauhaw. Apan "wala na gayud silay kagutom, ug wala na silay ka-uhaw, bisan ang kainit sa adlaw dili mahulog kanila, ug bisan unsa nga kainit. Kay ang Kordero nga anaa sa taliwala sa lingkoranan nga harianon mao ang ilang magbalantay, ug magamando kanila sa mga tuburan sa mga tubig sa kinabuhi; ug pagapahiran sa Dios ang tanan nga luha sa ilang mga mata. "17 {ADA 491.3}

Ang Pagtulon-an sa Pagsulay

Sa tanang mga panahon ang mga tawo sa Dios nakakat-ou ug nadumala sa tunghaan sa pagsulay. Nagbaktas sila sa masiot nga dalan sa yuta; ug sila giputli sa hudno sa kasakit. Tungud lamang kang Jesus nag-antus sila sa mga pagsupak, pagdumot, ug sa pagbutangbutang. Gisunod nila Siya sa mapait nga pakig-away; gi-antus nila ang pagdumili sa kaugalingon up: nag-agi sa mapait nga mga pagkabawo. Tungud sa ilang giagian sa kaugalingon nga kapaitan sila nakatoon sa kadautan sa sala, sa iyang gahum, kangil-ad, ug kasakit; ug nagatan-aw sila niini uban sa pagdumot. Ang pagbati sa walay katapusang halad gihimo alang sa iyang kaayohan, nagapahi-ubos kanila sa ilang kaugalingong mga mata, ug nagpuno sa ilang mga kasingkasing sa pagpasalamat ug pagdayeg nga kadtong wala mahulog dili makapahimuot. Daku ang ilang paghigugma, tungud kay sila ginapasaylo sa madagaya. Tungud sa pakigambit uban Kaniya sa Iyang himaya. {ADA 491.4}

Ang mga manononod sa Dios managpanggowa gikan sa ibabaw sa kisami gikan sa mga balantayan sa payag, gikan sa bilanggoan, gikan sa bitayan, sa mga bukid, sa mga kamingawan, sa mga langub sa yuta, ug sa mga kahiladman sa dagat. Sa yuta sila mga "sinalikway, gisakit, ug gipaantus." Milyon ang mga nanaug sa lubnganan nga ginabug-atan sa mga kaulawan, tungud kay nagdumili sila sa maligon sa pagtugyan sa malimbungong buhat ni Satanas. Sa hukmanan sa yuta sila ginahukman nga labing mahugaw nga mga makasasala. Karon "ang Ginoo mao ang Maghuhukom."18 Karon ang hukom sa yuta gibalit-ad. "Ang kaulaw sa Iyang lungsod pagakuhaon sa halayo sa tanang yuta."19 "Ug sila pagatawgon, ang balaang lungsod, ang tinubos ni Jehova." Gitangdo niya ang "paghatag kanila sa himaya sa puli sa abo, sa lana sa kalipay puli sa pagbalata, ang bisti sa pagdayeg puli sa espiritu sa

kabug-at.”20 Dili na sila mga maluya, sinakit, pinatlaag, ug linupigan. Sukad dinhi magakauban sila sa Ginoo hangtud sa kahangturan. Magatindog sila sa atubangan sa trono nga nabistihan sa labing hamiling sapot labi kay sa ginabisti sa mga bantugan sa yuta. Gipurongpurongan sila sa purongpurong nga labing mahimayaon kay sa gikabutang sa agtang sa yutan-ong mga hari. Ang mga adlaw sa kasakit ug paghilak natapus na sa kahangturan. Ang I lari sa himaya nagpahid sa mga luha gikan sa tanang nawong; ang tanang ginikanan sa kasubo gikuha. Sa taliwala sa pag-uyog sa palwa nagawit sila sa alawiton sa pagdayeg, matin-aw, matam-is, ug walay pagyabag; ang tanang tingug nanagawit, hangtud nga malanug sa mga alkoba sa kalangitan, “Ang pagluwas sa atong Dios nga nagalingkod sa trono, ug sa Kordero.” Ug ang tanang mga pumopoyo sa langit nagtubag, “Amen: ang panalangin, ug ang himaya, ug kaalam, ug ang mga pagpasalamat, ug ang kadungganan, ug ang kagamhanan, ug ang kalig-on anha sa atong Dios sa tinuig ug sa mga katuigan.”21 {ADA 492.1}

Ang Pagtoon sa Pagpanubos

Dinhi sa kinabuhi makasugod lamang kita sa pagsabut sa katingalahang suloltihon sa pagpanubos. Sa atong hamubo nga salabutan mahimo nato sa pagasoy sa labing makugihon ang kaulawan ug ang himaya, ang kinabuhi ug ang kamatayon, ancr katarungan ug ang kalooy, nga makita sa krus; apan kutob sa maabut sa atong gahum sa panumduman mapakyas kita sa pagkab-ut sa iyang bug-os nga kahulogan. Ang gitas-on ug gilapdon, ang kaladmon ug katas-on, sa matubuson nga gugma diotay lamang ang hisabtan. {ADA 493.1}

Ang paagi sa pagpanubos dili gayud masabut ug maayo, bisan ang mga tinubos magakakita ingon nga sila nakita ug mahibalo ingon nga sila nahibaloan; apan sa katuigan nga wa¬lay katapusan, ang bag-ong kamatuoran padayonon sa paghubad sa nahibulong ug nalipay nga salabutan. Bisan ang kasubo ug mga kasakit ug mga panulay sa yuta matapus, ug nakuna ang hinungdan, ang katawohan sa Dios nagabaton sa usa ka kaalam sa salabutan kon unsa ang bili sa ilang kaluwasan. {ADA 493.2}

Ang krus ni Kristo mao ang kaalam ug alawiton sa mga tinubos sa tibook katuigan nga dayon. Makita nila kang Kristo nga gihimaya ug ginalansang. Dili na gayud hikalimtan nga Siya sa Iyang gahum nagbuhat ug nagbuhat sa dili maisip nga mga kalibutan sa tibook nga halapad nga mga ginharian, ang Hinigugma sa Dios, ang Halangdon sa langit, Siya nga ginasimba sa mga kiruben ug sa mga masilaw nga serapin,--nagapaubos sa Iyang kaugalingon aron sa pag-alsa sa nahulog nga tawo; nga gidala Niya ang kasakit ug kaulawan sa sala, ug sa pagtago sa nawong sa Amahan, hangtud nga ang kaguol sa nahulog nga kalibutan nagguba sa Iyang kasingkasing, ug nagdugmok sa Iyang kinabuhi sa krus sa Kalbaryo. Ang Magbuhat sa tanan kalibutan; ang Maghuhukom sa tanang mga palaabuton. nagbiya sa Iyang himaya, ug nagpaubos sa Iyang kaugalingon tungud sa paghigugma sa tawo, nga makapaagda sa kahibulong ug pagsimba sa kalibutan. {ADA 493.3}

Sa magatan-aw ang mga tawo nga tinubos sa ilang Manunubos, ug makakita sa walay. katapusang himaya sa Amahan nga nagasidlak sa Iyang nawong; sa magatan-aw sila sa Iyang

trono. nga mao ang walay katapusan, ug mahibalo nga ang Iyang ginharian mao ang walay katapusan; maga-awit sila sa matahum nga alawiton, “Bililhon, bililhon ang Kortlero nga nagpakamatay, ug nagtubos kanato sa Ginoo tungud sa Iyang mahal ng dugo!” {ADA 494.1}

Ang tinago sa krus magasaysay sa tanan nga mga tinago. Ang kahayag nga nagasidlak gikan sa kalbaryo, ang kadungganan sa Dios nga nagpuno kanato sa kahadlok ug katingala nagpakita sa labing matahum ug makabibihag. Ang kalooy, kalomo, ug gugma sa ginikanan makita nga natingub sa pagkabalaan, katarung, ug gahum. Sa makita nato ang pagkahalangdon sa Iyang trono nga hataas ug tinuboy, makita nato ang Iyang mahinuklogon nga pagpahayag, ug maila nato labi kay sa una, ang kahulogan nianang mahal nga ngalan “Atong Amahan.” {ADA 494.2}

Makita nga kadtong Usa nga walay katapusan sa kaalam dili na makahimo sa lain nga paagi alang sa atong kaluwasan kon dili tungud sa paghalad sa Iyang kaugalingon Anak. Ang balus nianang halad mao ang kalipay sa pagdaghan sa mga katawhan sa yuta sa mga tinubos, balaan, malipayon, ug dili mamalatyon. Ang sangputanan sa pakig-awav sa Manluluwas sa gahum sa kangitngit mao ang kalipay sa mga tinubos, nga nagabalik sa himaya sa Dios sa katuigan nga dayon. Ug kana mao ang bili sa kalag sa paagi nga ang Amahan natagbaw sa bayad sa bili, ug si Kristo sa Iyang kaugalingon, sa magatanaw sa bunga sa Iyang daku nga halad, may kahimuot. {ADA 494.3}

Kapitulo 42 - Ang Paglaglag sa Yuta

SA PAGBALIK ni Kristo ang mga dautan pagapapason sa nawong sa tibook nga yuta, — pagatunawon sila espiritu sa Iyang baba, ug pagalaglagon sa kasilaw sa Iyang himaya. Si Kristo magadala sa Iyang mga katawohan ngadto sa lungsod sa Dios, ug ang yuta kawad-an sa iyang mga pumopuyo. “Tan-awa si Jehova nagahimo sa yuta nga Avalav sulod, ug nagahimo niini nga kamingawan, ug nagabati niini, ug nagapatibulaag sa mga pumopuyo niini.” “Ang yuta pagabasiyohon gayud, ug pagakawangon gayud; kay si Jehova maoy nagsulti niining mga pulonga.” “Tungud kay ilang gilapas ang mga balaod. giilisan ang mga sugo, gilapas ang saad nga walay katapusan. Busa ang tunglo maoy nakag-ut-ut sa yuta, ug silang nanagpuyo sa yuta sulod kaniya hingkaplagan nga salaan: busa ang mga pumopuyo sa yuta nangasunog ug pila lamang kabuok ang nahabilin.”1 {ADA 495.1}

Ang tibook nga yuta nagapakita nga sama mahawan nga kamingawan. Ang mga gubang siyudad ug kabariohan nga nalaglag sa linog, nangaluad ang mga kakahoyan, ang mga lagit nga mga bato nahasalibay ngadto sa dagat kon nangaligid sa yuta. nahatiblaag sa ibabaw sa yuta, samtang ang mga dagkung lungib maoy timaan sa mga nangaluka bukid gikan sa ilang patukoran. {ADA 495.2}

Karon ang hitabu nga gipahayag sa katapusan ug solemni nga bulohaton sa adlaw sa pasig-uli matuman. Kon matapus ang pagalagad sa lugar nga labing balaan gayud, ug ang mga sala sa Israel nakuha gikan sa santuaryo tungud sa halad sa dugo alang sa sala, unya pagadad-on ang kanding ni Asasel nga buhi sa atubangan sa Ginoo; ug sa atubangan sa katilingban ang gipakataas nga saserdote magakompisal sa ibabaw niya “sa tanang mga sala sa mga anak ni Israel, ug ang tanan nilang mga paglapas ug ang tanan nilang mga kasal-anan igatungtung nila sa ibabaw sa ulo sa kanding nga lalake.”2 Sa mao man nga kaagi, kon ang bulohaton sa pagtubos sa langitnong santuaryo matapus, unya sa atubangan sa Dios ug sa langitnong mga manolonda, ug ang katilingban sa mga tinubos, ang sala sa mga tawo sa Dios igatungtung sa ulo ni Satanas; siya pagatawgon nga makasasala sa tanang mga kadautan nga iyang gihimo kanila sa pagbuhat. Sa gipadala sa kanding ni Asasel sa yuta nga walay tawo, sa mao man nga kaagi ibilin si Satanas sa mamingaw nga yuta, walay tawo ug masulob-ong kamingawan. {ADA 496.1}

Ang revelador nagatagna sa paggapus kang Satanas, ug sa kahimtang sa kadaut ug kalaglagan sa yuta; ug siya nagaingon nga kanang kahimtanga sa yuta magapadayon sa usa ka libo ka tuig. Sa tapus niya ikapakita ang ikaduhang pag-anhi sa Ginoo ug ang pagkalaglag sa mga dautan, ang tagna nagapadayon: “Ug hingkit-an ko nga nanaug gikan sa langit ang usa ka manolonda, nga may yawe sa kahiladman, ug usa ka daku nga talikala sa iyang kamot. Ug gidakup niya ang bitin, kadtong daan nga bitin, nga mao ang yawa ug satanas, ug hikit-an niya sa usa ka libo ka tuig, ug gitambog niya siya sa kahiladman; ug iyang gitabonan, ug gitiman-an niya sa ibabaw, aron nga dili na makapasalaag sa mga katawohan, hangtud nga

matapus ang usa ka libo ka tuig, ug sa human, niini kinahanglan siya nga pagabuhian sa usa ka diriyot nga panahon."3 {ADA 496.2}

Ang pulong "kahiladman" nagapahayag sa yuta sa kahimtangan sa kasamok ug sa kangitngit, matin-aw sa ubang mag kasulatan. Mahitungud sa yuta "sa sinugdan," ang Balaan nga Kasulatan nagaingon nga "awa-ao, ug walay sulod; ang kangitngitan anaa sa ibabaw sa nawong sa kahiladman."4 Ang tagna nagatudlo nga ibalik pag-usab, bisan dili hingpit niini nga kahimtanga. Si manalagna nga si Jeremias nga nagatanaw sa dakung adlaw sa Ginoo nagaingon: "Ako nakakita sa yuta, ug tan-awa, malumpag, ug hawan; ug ang mga kalangitan, ug sila walay kahayag. Ako nakakita sa mga kabukiran, ug tan-awa, walay tawo ug ang tanang mga langgam naglupad sa kalangitan. Ako nakakita, ug tan-awa, ang mabunga-ong dapit nalibon kun kamingawan, ug ang tanang mga lungsod didto nangadugmok."5 {ADA 496.3}

Dinhi mao ang puloy anan ni Satanas uban sa iyang mga manolonda alang sa usa ka libo ka tuig. Anhi da dinhi sa yuta, ug dili siya tugotan sa ubang kalibutan, sa pagpanulay ug sa pagsamok niadtong kalibutan nga wala mahulog. Niining hunahuna nga siya ginapus, wala nay usa nga mahabilin nga iya pang matintal pinaagi sa iyang gahum. Giputol siya sa bug-os gikan sa bulohaton sa paglimbong ug sa paglaglag nga sulod sa daghang mga siglo mao ang bugtong niyang kalipay. {ADA 497.1}

Si manalagna Isaias, nga nagalantaw sa unahan sa pana¬hon sa kapildihan ni Satanas, nagsinggit: "Naunsa na ang pagkahulog mo gikan sa langit, Oh Lucero adlawnong bitoon, anak sa kabuntagon; naunsa na ang pagpa-ubos mo hangtud sa yuta, nga ikaw man unta ang nagapaluya sa mga nasud! . . . Ug ikaw ming-ingon sa imong kasingkasing; Ako mosaka sa langit, ituboy ko ang akong trono, sa ibabaw sa mga bitoon sa Dios . . . Himoon ko nga mahasama ako sa Labing Hatnas. Silabon nga ikaw pagadad-on sa ubus didto sa Sheol, sa kinatumyang mga dapit sa kahiladman. Sila nga managpakakita kanimo managtutok kanimo nga manag-ingon, Kini ba ang tawo nga nakagpakurog sa yuta, nga nagauyog sa mga ginharian, nga nagahimo sa kalibutan nga kamingawan, ug nakaglaglag sa mga siyudad niini; *nga wala buhii ang iyang mga binilanggo ngadto sa ilang pinuy-anan?*"6 {ADA 497.2}

Sa sulod sa unom ka libo ka tuig, ang buhat ni Satanas sa pagsukol "nakapakurog sa yuta." Siya "naghimo sa kalibutan ingon sa kamingawan, ug naglaglag sa mga kalungsuran niini. " "Ug wala niya buksi ang balay sa iyang mga binilanggo. Sulod sa unom ka libo ka tuig ang iyang balay nga bilanggoan (ang lubnganan) nagdawat sa mga tawo sa Dios, ug huptan unta sila niya nga mga bihag gihapon, apan gihubad ni Kristo ang iyang mga gapus, ug gipamuhian ang mga binilanggo. {ADA 498.1}

Bisan pa ang mga dautan gibutang na karon nga halayo sa gahum ni Satanas; siya nga usa uban sa iyang mga dautang mga manolonda mao lamang ang nahabilin sa pag-ila sa gisangputan sa tunglo nga nahimo sa sala. "Ang tanang mga hari sa mga nasod, silang tanan, nagakatulog sa himaya, sa tagsatagsa sa ilang kaugalingong balay (ang lubnganan). Apan ikaw ginasalikway gawas sa lubnganan sama sa usa ka sanga nga ginakasilagan . . . . Ikaw

dili iipon kanila uban sa paglubong, tungud kay imong gilaglag ang imong yuta, imong gipatay ang imong lungsod. ”7 {ADA 498.2}

Sa sulod sa usa ka libo ka tuig, si Satanas magasuroy nga Ito ug nganhi sa nalaglag nga yuta, sa pagtan-aw sa gisangputan sa iyang pagsukol batok sa kasugoan sa Dios. Sa sulod niining panahona ang iyang mga kasakit hilabihan gayud. Sukad sa iyang pagkahulog, ang iyang kinabuhi nga walay hunong sa bulohaton nawad-an sa pagpanghunahuna sa miagi; apan kinohaan na karon siya sa iyang gahum, ug nahibilin sa pagpalandong sa bahin nga iyang nahimo sukad sa sinugdan sa pagsukol batok sa kagamhanan sa langit, ug sa paglantaw sa unahan nga adunay pagkurog ug kahadlok sa makalilisang nga magaabut, nga siya magaantus tungud sa tanan nga kadautan nga iyang nahimo, ug pagasilotan sa sala nga iyang gibuhat sa mga katawohan. {ADA 498.3}

Sa panahon sa usa ka libo ka tuig sa taliwala sa nahauna ug sa ikaduha nga pagkabanhaw, pagahimoon ang paghukom sa mga dautan. Si apostol Pablo nagatudlo niining paghukom sama sa ka hitabo nga mosunod sa ikaduhang pagbalik. “Ngani nga, dili kamo magahukom sa bisan sa wala pa ang panahon, hangtud nga moabut ang Ginoo, nga mao ang maga-iwag usab niadtong natago sa mangitngit, ug sa mahayag sa mga tuyo mga kasingkasing.”8 Si Daniel nagaingon nga kon ang Karaan sa mga adlaw mag-abut, “ang hukom gihatag sa mga balaan sa Labing Hataas.”9 Niining panahon ang mga matarung magahari sama sa mga liari ug mga sacerdote sa Dios. Si Juan sa panan-awon nagingon: “Ug hingkit-an ko ang mga lingkoranan nga harianon ug gipanglingkoran nila, ug gihatagan sila sa paghukom,” “mga sacerdote sila sa Dios ug ni Kristo, ug magahari sila kauban Niya sa usa ka libo ka tuig. ”10 Niining panahona nga si Pablo naga-ingon, “ang mga balaan magahukom sa kalibutan.”11 Kauban ni Kristo magahukom sila sa mga dautan, magatandi sa ilang mga buhat sa basahon nga sulondan, ang Balaang Kasulatan, ug magahusay sa tanang hulosayon sumala sa mga binuhatan nga nahimo sa lawas. Unya ang bahin nga pagaantuson sa mga makasasala pagatakson, sumala sa ilang mga buhat; ug igasulti batok sa ilang ngalan sa basahon sa kamatayon. {ADA 498.4}

Si Satanas ug ang mga dautan nga mga manolonda pagahukman ni Kristo ug sa Iyang mga tawo. Si San Pablo nagingon, “Wala ba kamo manghibalo, nga magahukom kita sa mga manolonda.”12 Ug si Judas nagpamatuod nga “ang ilang nahauna nga kabtangan, kondili nga gibiyaan nila ang ilang kaugalingon nga puloy-anan, gitagana, niya kanila sa mga talikala nga walay katapusan, sa kangitngit; nga sa paghukom sa dakung adlaw.”13 {ADA 499.1}

Sa katapusan sa usa ka libo ka tuig mahatabu ang ikaduhang pagkabanhaw. Unya ang mga dautan pamanhawon gikan sa mga minatay, ug magapakita sa atubangan sa Dios sa pagdawat “nahasulat nga paghukom.” Busa ang revelador, sa tapus sa pagsaysay sa pagkabanhaw sa mga matarung, nagaingon, “Apan ang uban nga mga nangamatay, dili sila mabuhi pag-usab hangtud nga matuman ang usa ka libo ka tuig.”14 Ug si Isaias miingon, mahitungud sa mga dautan, “Ug sila pa¬gatigumon, ingon sa binilanggo nga ginatigum sa sulod sa gahong ug

igasulod sa bilanggoan; ug sa tapus ang daghang mga adlaw sila pagasilotan.”15 {ADA 499.2}

Kapitulo 43 - Ang Pagkatapus sa Kagubut

SA pagkatapus sa usa ka libo ka tuig, si Kristo mobalik mpag-usab sa yuta. Siya kuyogan sa mga tinubos, ug kinuyogan sa mga magaalagad nga mga manolonda. Sa magakanaug Siya sa labing makahahadlok nga kahalangdon, magasugo Siya sa pagpabangon sa mga minatayng dautan aron sa pagdawat sa ilang hukom. Mobangon sila, sa hilabihan kadaghan, dili maisip sama sa mga balas sa dagat. Daw unsa ang kalainan alang niadtong nabanhaw sa unang pagkabanhaw! Ang mga matarung nanagsapot sa pagkadilimamalatyon nga kabatan-on ug kaanyag. Ang mga dautan nagadala sa mga tunob sa balatian ug kamatayon. {ADA 501.1}

Ang tanang mata nianang dakung pundok makatan-aw sa himaya sa Anak sa Dios. Uban sa usa ka tingug ang mga dautan magaingon, “Bulahan siya nga moanhi sa ngalan sa Ginoo!” Dili gugma kang Kristo ang nakaagda ning mga pulong. Ang gahum sa kamatuoran nagapugos sa mga pulong gikan sa mahigugmaong mga ngabil. Sumala sa pagsulod sa mga dautan ngadto sa ilang mga lubnganan, sila manggowa sa mao man nga dagway, sa mao gihapon nga pagdumot kang Kristo, ug sa sama nga espiritu sa pakig-away. Dili na sila pagahatagan ug bag-ong higayon sa paghinulsul, aron sa pakiguli sa mga nangagi nilang kinabuhi. Wala nay kapuslanan nga makab-ut alang niini. Ang pagkamalapason nila sa tibook nga kinabuhi wala makatandog sa ilang kasingkasing. Ang ikaduhang higayon sa paghinulsul, kon ihatag kanila, mahisama lamang gihapon sa una, pulos pakig-away sa mga tulomanon sa Ginoo ug magahimog kasamok batok Kaniya. {ADA 501.2}

Si Kristo magakanaug sa Bukid sa mga Olibo, diin, sa human Siya mabanhaw, mikayab Siya, ug didto subli-a sa mga manolonda ang saad sa Iyang pagbalik. Miingon ang manalagna: “Ug si Jehova nga akong Dios moanha, ug ang tanang mga balaan uban Kanimo.” “Ug ang Iyang mga tiil motindog nianang adlawa sa bukid sa mga Olibo, nga anaa sa atubang sa Jerusalem sa silangan, ug ang bukid sa mga Olibo mapikas sa iyang taliwala, ug aduna unyay daku kaayong walog.” “Ug si Jehoba maoy hari sa tibook nga yuta: nianang adlawa usa lamang si Jehoba, ug usa ra ang iyang ngalan.”1 Ug sa magakanaug ang Bag-ong Jerusalem, sa iyang masilaw nga kaanyag. mogula gikan sa langit, mahiluna siya sa dapit nga nahinloan ug naandam sa pagdawat Kaniya, ug si Kristo, uban sa mga tawo ug sa mga manolonda, magasulod sa balaan nga lungsod. {ADA 502.1}

Karon si Satanas nagaandam sa katapusang daku nga kagubut aron sa pagpakamananaug. Tungud kay siya nakuhaan sa gahum, ug giputol gikan sa bulohaton sa pagpanlimbong, ang principe sa kadautan makalolooy ug masulob on; apan sa mamangon na ang mga dautan minatay, ug makita niya ang dakung katilingban sa iyang luyo, mobalik ang iyang paglaum, ug magapanlimbasog siya nga dili magpadaug sa dakung away. Pangulohan niya ang tanang mga kasundalohan nga walay paglaum ubos sa bandila niya ug tungud kanila nagtinguha siya sa pagtuman sa iyang hunahuna. {ADA 502.2}

Ang mga dautan mga binihag ni Satanas. Sa ilang pagsikway kang Kristo nagadawat sila sa pagmando sa pangulo sa kasamok. Mga andam sila sa pagdawat sa pagpahimatngon ug sa pagtuman sa iyang sugo. Apan sanglit nagpakamaminatudon siya sa una niyang panlimbong, dili siya magapaila sa kaagalingon nga si Satanas siya. Siya nagaangkon nga principe nga mao ang matuod nga tagiya sa kalibutan, nga kansang panulondon sa dili matarung gisakmit gikan kaniya. Nagapahayag siya sa iyang kaugalingon sa iyang mga sakup sama nga ilang manunubos, sa pagpasalig kanila nga ang iyang gahum magabangon kanila gikan sa mga lubnganan, ug buut siya magaluwas kanila gikan sa labing mapait nga paglupig. {ADA 502.3}

Tungud kay ang pagtambong ni Kristo nakuha, si Satanas magahimo sa mga katingalahan sa pagprueba sa iyang giangkon. Himoon niyang mabaskog ang mga maluya, ug magapadasig kanila uban sa tanan niyang espiritu ug kusog. Magahunahuna siya sa paggubat batok sa puloy-anan sa mga balaan, ug sa pag-agaw sa lungsud sa Dios. Uban sa yawan-on nga pagpataas, magatudlo siya sa dili maisip nga linaksa nga gipamanhaw gikan sa mga lubnganan, ug magapasalig nga siya ang mangulo takus sila sa pagdaug sa lungsod sa Dios, ug bawion pagusab ang iyang trono ug ginharian. {ADA 503.1}

Nianang dakung katilingban makita ang mga tawong nanagpuyo sa wala pa ang lunop; ang mga tawong hatag-as ug mga dagkung salabutan, nga, nagapasakup sa gahum sa nahulog nga mga manolonda, naggasto sa tanan nilang kalaki ug kaalam sa pagpataas sa ilang kaugalingon; mga tawo nga ang ilang katingalahang mga buhat sa mga arte nakapahimo sa kalibutan sa pagpakadios sa ilang mga buhat, apan ang ilang kabangis ug mga dautang mga tinukod, nagbuling sa yuta ug nagwala sa nawong sa Dios, mao ang hinungdan sa pagpala kanila gikan sa nawong sa yuta nga Ivang linalang. Anaa ang mga hari ug mga heneral nga nagpakadaug sa mga nasyon, maisug nga mga tawo nga wala gayud mapildi sa panggubatan, mga garboso, matinguhaon nga mga manggugubat nga kansang pagpakita nakapakurog sa mga ginharian. Sa kamatayon kini sila dili makaagi sa pagkabalhin. Sa ilang paggowa gikan sa mga lubnganan, magasunod gihapon sila sa ilang mga hunahuna gikan sa gihunongan. Sila pinadasig sa mao man nga tinguha sa pagpanaug nga naghari kanila sa ilang pagkamatay. {ADA 503.2}

Si Satanas nagapakitambag sa mga manolonda niya, ug unya uban niining mga hari ug mga mananaug ug mga gamhanang mga tawo. Magatan-aw sila sa ilang kusog ug sa kadaghanan nga dumadapig kanila, ug magasulti nga ang mga kasundaloliang anaa sa siyudad diotay lamang kaayo kon itanding sa ila, ug kana sarang nila madaug. Sila magahimo sa mga piano sa pag-agaw sa bahandi ug himaya sa Bag-ong Jerusalem. Ang tanan gilayon magaandam alang sa pakigaway. Ang mga batid nga mga panday magahimog mga hinagiban sa gubat. Ang mga pangulo sa kasundalohan, nabantog tungud sa ilang pagkamananaug, magatigum sa katilingban sa mga tawong mahigugmaon sa gubat ngadto sa mga kompaniya ug dibision. {ADA 503.3}

Sa katapusan ang sugo sa pagsulong gihatag, ug ang dili maisip nga kadaghanan molakaw, — usa ka katilingban sa mga kasundalohan nga wala pa gayud mahimo sa tanang katuigan sukad sa pagsugod sa gubat sa kalibutan dili na hilabwan. Si Satanas, ang labing maisug sa tanang mga sundalo, mangulo sa tanan, ug ang iyang mga manolonda maghiusa sa ilang kusog alang sa katapusang pakig-away. Ang mga hari ug mga mananaug kadapig niya, ug ang katilingban magasunod sa dakung kompaniya, ang tagsatagsa anaa sa tinudlo nga pangulo. Uban sa kabatid sa mga sundalo, ang nanagsunod-sunod nga kadaghanan magalakaw sa mga natimpag nga yuta ug sa dakaldakalon nga nawong sa yuta ngadto sa lungsud sa Dios. Tungud sa sugo ni Jesus, ang mga ganghaan sa bag-ong Jerusalem gitakupan, ug ang mga kasundalohan ni Satanas magalibot. sa siyudad, ug magaandam sa pakiggubat. {ADA 504.1}

Karon si Kristo magapakita pag-usab sa Iyang mga kaaway. Halayo sa itaas sa siyudad, sa patukuranan sa masinawng bulawan, anaa ang trono, hataas ug pinalabaw. Niana nga trono anaa nagalingkod ang Anak sa Dios, ug sa libot Niya anaa ang mga sakup sa Iyang ginharian. Ang kagahum ug kahalangdon ni Kristo walay dila nga makag asoy, ug walay dagang nga makahulad. Ang himaya sa walay katapusang Amahan nagalibot sa Iyang Anak. Ang kasilaw sa Iyang pagtambong nagapuno sa siyudad sa Dios, ug nagadan-ag unahan sa mga ganghaan, nagaiwag sa tibook nga yuta sa iyang kasilaw. {ADA 504.2}

Ang haduol sa trono mao ang makugihon kaniadto sa bulohaton ni Satanas, apan sama sa mga agipo nga nakuha gikan sa daub, nagsunod sa ilang Manluluwas sa halawon ug mainitong pagtugyan. Sa sunod mao kadto sila nga nakahingpit sa kinaiyang Kristohanon sa kinatiliwad-an sa kabakakan ug sa pagkadilimatinohoon, kadto sila nga nagpasidungog sa balaod sa Dios nga gipanghiwala siya sa mga Kristohanong kalibutan, ug ang mga minilyon sa tanang mga katuigan, nga mga sinakit tungud sa ilang pagtoo. Ug sa luyo “ang dakung pundok, nga walay tawong makaisip, sa tanang mga nasud, ug mga banay, ug mga katawohan, ug mga sinultihan, sa atubangan sa lingkoranan nga harianon, ug sa Kordero, nga nabistihan sa mga panaptong maputi, ug mga palwa sa ilang kamot.”2 Ang ilang pakig-away natapus na, sila nanagpakadaug. Nadalagan nila ang lumba ug nakab-ut ang ganti. Ang palwa sa ilang mga kamot mao ang timaan sa ilang pagdaug, ang bisti nga maputi mao ang ilhanan sa walay buling pagkamatarung ni Kristo nga nangaila na karon. {ADA 505.1}

Ang mga tinubos nanag-awit sa kalipay nga milanog sa alkuba sa langit. “Kaluwasan sa atong Dios nga nagalingkod sa lingkoranan nga harianon, ug sa Kordero.” Ug ang mga manolonda ug serapin nakighiusa sa ilang mga tingug sa pagdayeg. Sa nagatan-aw ang mga tinubos sa gahum ug kangil-ad ni Satanas, nakita nga labi kay sa una, nga walay gahum lain gawas sa kang Kristo, nga makahimo kanilang mananaug. Sa tanan nianang naga.sidlak nga katilingban walay usa nga kapasanginlan sa ilang kaluwasan sa ilang kaugalingon, sama pananglit nga nakadaug sila sa ilang kaugalingong gahum ug kaayohan. Walay hisgut sa ilang mga nahimo ug naantus; apan ang lulan sa tagsatagsa ka kantahon, ang tuno sa tagsatagsa ka alawiton mao ang Kaluwasan sa atong Dios, ug sa Kordero. {ADA 505.2}

Ang Pagpurongpurong Kang Kristo

Sa atubangan sa nanagtambong mga katilingban sa mga pumopoyo sa yuta ug sa langit ang katapusang pagpurongpurong sa Anak sa Dios pagahimoon. Ug karon hatagan Siya sa langitnon nga pagkahalangdon ug gahum, ang Hari sa mga hari magapamulong sa paghukom sa mga masukihon batok sa Iyang kagamhanan, ug nagahimo sa katarungan alang niadtong nagalapas sa Iyang balaod ug sa nanglupig sa Iyang mga tawo. Ang manalagna sa Dios miingon: “Ug hingkit-an ko ang usa ka dakung lingkoranahg liari-anon nga mapiiti, ug ang nagalingkod kaniya, nga sa iyang nawong, nanagpangalagiw ang yuta, ug langit, ng walay hingkit-an nga lugar nga kanila. Ug hingkitan ko ang mga minatay, mga dagku ug mga gagmay, nga nanagtindog sa atubangan sa lingkorahan nga hari-anon. Ug gipamuklad ang mga basahon; ug gibuklad ang usa usab ka basahon, nga mao ang sa kinabuhi; ug gipanghukman ang mga minatay ingon sa ilang mga buhat.”3 {ADA 505.3}

Sa gilayon, sa nabuklad ang mga basahon, ug ang mala ni Jesus gilantaw sa mga dautan, ug sila nahinumdum sa tagsatagsa ka sala nga ilang nahimo. Makita nila kon diin mahisalaag ang ilang mga tiil gikan sa dalan sa kaputli ug sa pagkabalaan, kun unsa ka layo ang pagdala kanila sa paglapas sa kasugoan sa Dios tungud sa garbo ug pagsupak. Ang mga malinbungon nga pagpanulay nga ilang ginapabaskug tungud sa pagpatoyang sa sala, nagabalit-ad sa mga panalangin, nagatamay sa inga sulogoon sa Dios, nagasalikwav sa mga pahimangno, ang balod sa kalooy gipabalik tungud sa pagkagahi ug ulo, ug pagkadili mahinulsulon sa kasingkasing,—ang tanan gipakita ingon nga nasulat sa mga titik sa kalayo. {ADA 506.1}

Ang Talan-awon

Ug karon sa ibabaw sa trono nga gilingkoran ni Jesus, nagapahayag, ingon sa usa ka panan-awon, ang talan-awon sa pagpakasala ug pagkahulog ni Adan, ug sa nagasunodsunod nga mga lakang sa dakung piano sa pagpanubos. Ang mga pumopoyo sa yuta nakakita sa makalolooy pagkatawo sa Manluluwas; ang sayo Niyang kinabuhi, ang pagbautismo Kaniya ug sa pagpanulay didto sa kamingawan; ang Iyang pagalagad sa katawohan, naablihan sa mga tawo sa labing gipakahamili sa langit nga panalangin; ang Getsemane; ang pagtugyan Kaniya, ug

sa paghukom Kaniya sa kamatayon; ang paglansang,—ang tanan gipahayag sama sa ilang pagkahitabo. {ADA 507.2}

Si Satanas ug iyang mga manolonda, ug mga sakup walay gahum sa pagtalikod gikan sa hulagway sa ilang kaugalingong buhat. Ang tagsatagsa ka tagbuhat niining makalilisang nga talan-awon makapahinumdum sa bahin nga iyang ginahimo. Si Herodis ug si Pilato, ang mga sacerdote ug mga punoan; nagapangita sa kawang pagtago gikan sa langitnon kagahum sa Iyang dagway, samtang ang mga tinubos nanagbutang sa ilang mga korona sa tiilan sa Manluluwas, nga nanagingon, “Siya namatay tungud kanato.” {ADA 507.1}

Sa taliwala sa mga tinubos anaa ang mga tinon-an ni Kristo, ang bantugang Pablo, ang makugihong Pedro, ang hinigugma ug mahigugmaong Juan, ug ang ilang maminatud-on sa

kasingkasing nga mga kaigsoonan, ug uban kanila ang daghang mga tawo nga sinakit; samtang sa gawas sa bongbong, kauban sa tanang talamayon ug mahugaw butang, mao kadto sila nga mga nanaglutos, nagpabilanggo, ug nanagpapatay. {ADA 507.2}

Adunay mga sacerdote ug mga obispo nga nagapaka embahador ni Kristo, apan naggamit sa bitayan, bilanggoan, ug kalayo sa paggahum sa mga konsinsiya sa iyang mga tawo. Uwahi na kaayo ang ilang pagkasabut nga si Kristo nagapaila sa Iyang tinguha uban sa Iyang mga tawong nanag-antus; ug nabati nila ang gahum sa Iyang mga pulong, “Sa pagkaagi nga gihimo ninyo sa usa niining akong mga igsoon, nga mga labing gagmay, kanako gibuhat ninyo.”4 {ADA 507.3}

Sa Hukmanan sa Dios

Ang tibook nga mahugawng kalibutan magatindog sa pagtubag sa hukmanan sa Dios, sa sumbong sa dakung budhi batok sa gobierno sa langit. Walay usa nga makalaban sa ilang katungod; sila mga walay balibad; ug ang hukom sa walay katapusang kamatayon igapakanaug batok kanila. {ADA 507.4}

Matin-aw na karon sa tanan nga ang bayad sa sala dili halangdon nga kaugalingnan ug kinabuhing dayon, kon dili kaulipnan, kalaglagan, ug kamatayon. Ang mga dautan makakita kon unsa ang ilang gilapas sa kinabuhi tungud sa ilang pagsukol. Ang labi nga pagkahalangdon ug walay katapusan himaya ilang gitamay sa diha nga gitanyag kanila; apan daw unsa kakinahanglanon kini karon kini sa iyang pagpakita. “Kining tanan,” mituwao ang nawala nga kalag, “ma ako unta,” apan gipili ko ang pagpahalayo kanako niining mga butanga. Oh, katingalahang limbong! Gibaylo ko ang kalinaw, kalipay, ug dungug, sa pagkaalaut, kaulaw, ug kasubo. ” Ang tanan nakakita nga ang paghingilin kanila gikan sa langit matarung. Tungud sa ilang mga kinabuhi magapamulong sila, “Dili kami buut niining Jesus nga magamando kanamo.” {ADA 507.5}

Ingon sa nagadamgo, ang mga dautan nagpakakita sa koronasyon sa Anak sa Dios. Nakita nila sa Iyang mga kamot ang duha ka papan nga bato sa langitnong balaod, ang mga tulomanon nga ilang gitamay ug gilapas. Sila nakasaksi sa singgit sa katingala, pagtahod ug sa pagsimba gikan sa mga tinubos; sa milanog ang katam-is sa alawiton sa mga kadaghanan nga anaa gawas sa siyudad, ang tanan sa usa ka tingog magasinggit; “Dagku-an ug mga kahibulongan ang imong mga buhat, Ginoong Dios, Makagagahum; mga matarung ug mga matuod ang imong mga dalan, Hari sa mga katuigan;”5 ug sa nanaghapa, sila misimba sa Principe sa Kinabuhi. {ADA 508.1}

Si Satanas Nagila sa Iyang Kapakyas

Si Satanas sama sa walay kusog sa diha nagalantaw siya sa himaya ug kahalangdon ni Kristo. Kaniadto siya nga usa ka manolonda nga nagatabon nakahinumdum kon diin siya mahulog. Ang masilaw nga serapin, “anak sa kabuntagon,” — naunsa ang pagkausab, naunsa ang pagpakaulaw! Gikan sa katiguman diin siya gitahod, gipabulag siya sa walay katapusan.

Siya nakakita karon sa nagatindog haduol sa Amahan nga nagatabon sa himaya sa Amahan. Nakita niya ang purongpurong nga gibutang sa ulo ni Kristo sa usa ka manolonda nga hataas ug harianon nga bayhon, ug siya nahibalo nga ang hatag-as nga mga katungdanan niining manolonda maiya unta. {ADA 508.2}

Sa nagatan-aw si Satanas sa iyang ginharian, ang bunga sa iyang kahago, nakita lamang niya ang kapakyas ug kalaglagan. Nadala niya ang kadaghanan sa pagtoo nga ang lungsod sa Dios masayon nga bihagon; apan siya nahibalo nga kini bakak. Sa makapila balikbalika, sa pagpadayon sa dakung pakig-away, siya kanunay nga napildi, ug napugos sa pagtugyan. Nahibaloan niya ug maayo ang gahum ug ang pagkahalangdon sa walay katapusan. {ADA 509.1}

Ang tinguha sa dakung masukihon mao ang pagpakamatarung gihapon sa iyang kaugalingon, ug sa pagpamatuod nga ang langitnong kagamhanan maoy responsable alang sa kasamok. Sa pagdangat niini nga katuyoan gigawi niya ang tanang gahum sa iyang daku nga salabutan. Nagabuhat siya sa labing maayo, ug uban sa katingalahang pagdaug nakadala daghang mga tawo sa pagdawat sa iyang pagbalit-ad sa dakung kasamok nga sa hataas nga panahon nagapadayon. Sulod sa mga linibo ka tuig kining pangulo sa pagbudhi nagbutang sa bakak nga maoy kamatuoran. Apan nag-abut na ang panahon nga pagatapuson ang kagubot ug ang kasaysayan ug kinaiva ni Satanas igapahayag. Sa iyang katapusang kusog sa pagdaug kang Kristo, sa paglaglag sa Iyang mga tawo, ug sa pagkuha sa lungsod sa Dios, ang pangulo nga malimbungon nabuksan sa bug-os. Kadtong nagapakighiusa uban kaniya nakakita sa bug-os nga kapakyas sa iyang buhat. Ang mga sumosunod ni Kristo ug ang matinumanon nga mga manolonda nakakita sa bug-os nga gidangatan sa iyang dautan nga mga buhat batok sa kagamhanan sa Dios. Siya mao karon ang gikaligutgutan sa kalibutan. {ADA 509.2}

Si Satanas nakakita nga ang iyang kinabubut-on nga pagsupak nakapadili takus kaniya sa langit. Gibansay niya ang gahum sa pagsukol batok sa Dios; ang kaputli, pakigdaet, ug ang pagkahiusa sa langit ingon ug dakung kasakit kaniya. Ang iyang pagsumbong batok sa kalooy ug katarung sa Dios nahilom na karon. Ang pagpakaulaw nga iyang gitinguha sa pagbutang kang Jehova nahimutang tanan sa iyang kaugalingon. Ug karon si Satanas magahapa, ug magadawat nga ang hukom kaniya matarung. {ADA 509.3}

Bisan pa si Satanas napilit pag-ila sa katarungan sa Dios, ug naghapa sa kagamhanan ni Kristo, wala mausab ang iyang kinaiya. Ang espiritu sa kagubut sama sa makusog nga sulog, misurok pag-usab. Napun-an sa pagkayawan on, nagtinguha siya sa dili pagpadaug niining dakung pakig-away. Nag-abut ang panahon alang sa katapusang pakig-away batok sa hari sa langit. Miadto siya sa taliwala sa iyang mga sakup, ug nagpabaskug kanila sa iyang kabangis, ug sa pagpukaw kanila sa pakig-away. Apan ang tanang dili maisip nga mga milyon diin iyang nalimbungan sa pagpakig-away, wala nay usa kanila karon nga nagaila sa iyang labaw. Natapus na ang iyang gahum. {ADA 510.1}

Ang mga dautan napuno sa mao man nga pagdumot sa Dios nga diha kang Satanas; apan nakita nila nga wala nay paglaum, nga dili sila makadaug batok kang Jehova. Ang ilang kasuko nainit batok kang Satanas ug kadtong iyang mga galamiton sa pagpanlimbong, ug sa kasuko nga yawan-on misumbalik sila batok kaniya. Ang Ginoo nag-ingon, "Ako nagausik kani mo, Oh nagatabon nga kerubin, gikan sa taliwala sa mga batong kalayo . . . Ako ikaw nga ibuno sa yuta; ako magapahamutang kanimo sa atubangan sa mga hari, aron sila makakita kanimo . . ug ako ikaw nga gibuhat nga abo, diha sa yuta sa atubangan kanilang tanan nga nagatan-aw kanimo . . ikaw mahimong kalisangan, ug dili na gayud ikaw mabuhi pag-usab;"6 {ADA 510.2}

Ang Katapusan sa mga Dautan

"Sa ibabaw sa mga dautan ginapaulan niya ug mga laang; kalayo ug asupre, uban ang mga hangin nga alimpolos, mao ang bahin sa kopa nila."7 Ang kalayo manaug gikan sa Dios sa langit. Ang yuta naguba. Ang mga hinagiban nga natago sa iyang kahiladman nanggowa. Ang masubarong kalayo nanggowa sa nabuka nga yuta. Ang mga bato nakalayo. Nag-abut ang adlaw nga nagasiga ingon sa usa ka hudno. Ang mga elemento magatunaw sa hilabihang kainit, ang yuta usab, ug ang binuhatan nga anaa kaniya masunog."8 Ang nawong sa yuta sama sa nabaga nga kalayo, — usa ka halapad nga linaw sa kalayo. Mao kini ang adlaw sa paghukom ug kalaglagan sa dili diosnon nga mga tawo, — "kay si Jehova adunay usa ka adlaw sa pagpanimalus, usa ka tuig sa pagbalus tungud sa paghinungdan sa Sion."9 {ADA 510.3}

Ang mga dautan makadawat sa ilang balus sa yuta. "Ug ang tanang nanagbuhat sa dautan mahimong tahop; ug ang adlaw nga moabut magasunog kanila, miingon si Jehova sa mga kasundalohan."10 Ang uban pagalaglagon sa usa ka panahon. samtang ang uban magaantus sa daghang mga adlaw. Ang tagsatagsa pagasilotan "sumala sa iyang mga binuhatan." {ADA 511.1}

Sa nabalhin ang mga kasal-anan sa mga matarung ngadto kang Satanas, siya magaantus dili lamang sa bayad sa iyang kaugalingon nga pagsupak, kondili sa tanang sala nga gipahimo niya sa mga tawo sa Dios sa pagpakasala. Ang iyang silot labi ka daku kay niadtong nalimbungan niya. Sa tapus mahanaw ang tanan nga nahulog sa iyang mga kamot, tungud sa iyang mga limbong, magapadayon pa siya sa pag-antus. Sa magahinlo ang kalayo, ang mga dautan sa katapusan malaglag, gamut ug mga sanga, — si Satanas ang gamut, ang iyang mga sumosunod mao ang mga sanga. Ang bug-os nga silot sa kasugoan natuman; ug ang gikanahanglan sa katarungan nagakatagbo; ug ang langit ug ang yuta, nakakita, nagpamatuod sa katarungan ni Jehova. {ADA 511.2}

Ang mga bulohaton ni Satanas sa pagpanlaglag natapus sa kahangturan. Sulod sa unom kalibo ka tuig nahimo niya ang iyang kabubut-on sa pagpuno sa yuta sa kagul-anan, ug naghimo sa mga kasub-anan sa tibook nga kalibutan. Ang tanan nga linalang nag-agulo ug nagaantus sa kasakit. Karon ang mga binuhat sa Dios naluwas sa dayon sa atubangan niya ug

sa mga panulay. “Ang tibook nga yuta nakapahuway, malinaw; sila nangasadya sa kalipay.” Ug ang singgit sa pagdayeg ug pagdaug nagasaka gikan sa tibook nga matinumanong kalibutan. “Ang tingug sa dakung katilingban, . . ingon sa mga tingug sa daghang mga tubig, ug sama sa makusog nga dalogdog, ” nabati, nga nagaingon, “alleluya; sa Ginoong Dios nga nagahari.” {ADA 511.3}

Kon ang yuta maputos sa kalayo sa kalaglagan, ang mga matarung raagapuyo nga walay kabilinggan sa balaan nga siyudad. Sa ibabaw niadtong may bahin sa unang pagkabanhaw ang ikaduhang kamatayon walay gahum kanila. Ang Dios ingon sa masubarong kalayo sa mga dautan, apan sa Iyang mga tawo kahayag ug taming.11 {ADA 512.1}

“Ug hingkit-an ko ang usa ka langit nga bag-o, ug usa ka yuta nga bag-o; kay ang nahauna nga langit ug ang nahauna nga yuta nangagi,”12 Ang kalayo nga nagalaglag sa mga dautan nagahinlo sa yuta. Ang tanang dalan sa sala pagasilhigon. {ADA 512.2}

Ang Mao Lamang Timaan sa Kadaut

Usa lamang ka handumanan nga magapabilin: ang atong Manunubus nagadala sa mga timaan sa Iyang paglansang. Sa Iyang ulo nga nasamad, ug sa Iyang kilid, ang Iyang mga kamot ug mga tiil, mao lamang ang mga tunob sa malupigon nga buhat nga nahimo sa sala. Nagaingon ang manalagna, sa pagtan-aw kang Kristo sa Iyang himaya, “Siya adunay mga kasilaw nga nagagikan sa iyang kilid; ug didto adunay pagatagoan sa iyang gahum.”13 Kanang kilid nga nasamad diin migula ang dugo, nagapakig-uli sa tawo ngadto sa Dios, — anaa ang himaya sa Manluluwas, anaa diha, “pagatagoi ang gahum sa iyang himaya.” “Makagagahum sa pagluwas,” tungud sa paghalad sa pagpanubos, busa siya makusog sa pagsilot sa katarungan alang kanila nga nagatamay sa kalooy sa Dios. Ug ang ilhanan sa Iyang pagkamapainubsanon mao ang Iyang hataas nga dungog; hangtud sa walay katapusan ang mga samad sa Kalbaryo magapakita sa Iyang pagdayeg, ug magapaayag sa Iyang gahum. {ADA 512.3}

Ang Yutang Tinubos

Ang yuta sa sinugdan gihatag sa tawo nga iyang ginharian, gitugyan niya ngadto sa mga kamot ni Satanas, ug sa hataas nga panahon gihuptan sa makagagahum nga kaaway, nahauli pagusab pinaagi sa dakung piano sa pagpanubos. Ang tanan nga nawala tungud sa sala igauli. “Kay, sa ingon niini nagaingon si Jehova . . nga nagdagway sa yuta, ug naghimo niini; nagtukod niini ug naghusay niini nga dili makawang, nga nagadagway niini aron pagapuy-an. ”14 Ang tuyo sa Dios sa sinugdan sa pagbuhat sa kalibutan natuman nga nahimong walay katapusang puloy-anan sa mga tinubos. “Ang mga matarung makapanunod sa yuta. ug magapuyo sila nga sa gihapon sa ibabaw niya.”15 {ADA 512.4}

Sa Biblia ang pagapanundon sa mga maluwas ginatawag nga usa ka nasud.16 Didto ang langitnong Magbalantay magamando sa Ivang panon ngadto sa tuburan sa bulling tubig. Ang kahoy sa kinabuhi magadala sa iyang bunga matag bulan. ug ang mga dahon sa kahoy alang

sa kaayohan sa mga nasud. Didto adunay magadaligdig nga mga sapa. matin-aw ingon sa salamin, ug gawas pa kanila ang mga kahoy magahatag landong sa mga agianan nga naandam alang sa mga natubos si Ginoo. Didto ang halapad nga mga patag musangko sa mga matahum nga mga bungtud, ug ang mga bukid sa Dios nagpatuybo sa ilang hatag-as nga tomoy. Sa ibabaw niining malinawong kapatagan, gawas niadtong bulling mga sapa, ang mga tawo sa Dios nga sa hataas nga panahon nagapanaw ug nagalaroylaroy, nakakaplag puloy-anan. {ADA 515.1}

"Ug akong lungsod mopuyo sa usa ka makigdaiton nga puloy-anan, ug sa mga lig-on nga balay, sa malinawon nga mga pahulayan." "Ang mga paglupig dili na pagadunggon sa imong yuta, ang kadaut ni ang pagkalaglag sa sulod sa imong mga utlanan, apan pagatawgon mo ang imong mga ganghaan nga Pagdayeg. " "Ug sila magatukod ug mga balay, ug mopuyo kanila; ug sila mopaturok ug mga kaparasan, ug mokaon sa bunga nila. Sila dili motukod, ug ang uban mopuyo, sila dili motanum ug ang uban mokaon: kay ingon sa mga adlaw sa kahoy magamao ang mga adlaw sa akong lungsod, ug ang akong pinili magapahimulos pag-ayo sa buhat sa ilang mga kamot."17 {ADA 515.2}

Didto, "ang kamingawan ug ang yuta nga mamala mahi muot, ug ang kamingawan magakalipay, ug mamulak sama sa rosas." "Puli sa tunok motubo ang haya; ug puli sa sampinit motubo ang arayan."18 "Ug ang lobo mopuyo uban sa nating karnero, ug ang tigre mohigda uban sa nating kanding; ug usa ka batang gamay maoy momando kanila." "Dili nila pagadauton ni pagagub-on nga tanan ang akong bukid nga Balaan, (Isa. 11:6,9; 33:24) miingon si Jehova. {ADA 516.1}

Sa Langit

Ang kasakit dili makapuyo sa hawanan sa langit. Wala na didto ang mga luha, wala nay paglubong, ug wala nay pagbangutan. "Ug wala nay kamatayon, ug wala nay paghilak, bisan pagagulo, kay ang mga butang nahauna ming-agi na." "Ug ang molopyo dili moingon, ako masakiton: ang lungsod nga nagpuyo niini pagapasayloon sa ilang kasal-anan." Bugna 21:4:11. 24,3. {ADA 516.2}

Ug sa sulod sa siyudad "wala nay kagabhi-on." Walay tawo nga magakinahanglan sa pagkatulog. Wala na didto ang kakapoy sa pagtuman sa kabubut-on sa Dios ug sa paghatag pagdayeg sa Iyang ngalan. Kanunay nato mabati ang kahayahay sa kabuntagon, ug nga kanunay gayud mahilayo sa iyang pagkatapus. "Ug wala silay kinahanglan sa suga sa lamparahan bisan sa kahayag sa adlaw; kay pagasidlakan sila sa Ginoong Dios."19 Ang kahayag sa adlaw hilabwan sa usa ka silaw nga dili masulaw, apan nga dili masukod molabaw sa kahayag sa atong kaudtohon. Ang himaya sa Dios ug sa Kordero magaiwag sa balaan nga siyudad sa walay katapusang kahayag. Ang mga tinubos magalakaw sa walay adlaw sa himaya nga walay katapusan. {ADA 516.3}

“Ug wala akoy hingkit-an nga templo kanila, kay ang Ginoong Dios, ang Makagagahum mao ang iyang templo ug ang Kordero.” Ang mga tawo sa Dios makapahimulos sa paghimog pagsimba uban sa Amahan ug sa Anak. Makita nato ang larawan sa Dios nga sama sa anino sa salamin, sa mga buhat sa kinaiya ug sa Iyang mga pagpatigayon sa mga tawo; apan unya makita nato Siya sa nawong ug nawong, nga walay makatabon sa taliwala. Magatindog kita sa Iyang atubangan, ug magatan-aw sa himaya sa Iyang dagway. {ADA 516.4}

Didto ang mga tinubos “magakaila, ingon usab nga sila naila. ” Ang gugma ug kalooy nga gitanum sa Dios sa Iyang kaugalingon diha sa kalag, makakaplag sa matuod ug matamis nga buhat. Ang maputli nga pakig-uban, sa mga balaan nga binuhat ang nagakaangay makisanduroton nga kinabuhi uban sa balaan nga mga manolonda ug sa mga matinumanon sa tibook kinabuhi nga naga1aba sa ilang mga panapton sa dugo sa Kordero, ang balaan nga bugkos nga nagahiusa sa tanan, “sa tibook panimalay sa langit ug sa yuta,”20 kini makataban” sa paghimoff kalipay sa mga tinubos. {ADA 517.1}

Ug ang mga katuigan walay katapusan, sa magapangagi sila, magadala sa labi pang kaayohan ug labi pa nga kahimayaan nga mga pagpamatuod sa Dios ug kang Kristo. Samtang ang kahibalo magauswag, mao man usab ang gugma, pagtahud ug kalipay magatubo. Ang labi nga pagtoon sa mga tawo alang sa Dios, magalabi an” ilan” gugma sa Iyang kinaiya. Sa magabukas si Jesus sa ilang atubangan sa kahamili sa pagpanubos, ug ang katingalahan nga pagdaug sa pakig-away kang Satanas, ang kasimrkasing sa mga tinubos matandog sa hilabihan gayud nga kainit nga paetuman U” uban sa labing matam-is nga kalipay sila magakablit sa arpa nga bulawan; an” napulo ka libo ka napulo ka libo ka tingog magahiusa sa makusog nga awit sa pagdayeg. {ADA 517.2}

“Ug hindunggan ko sa tanan nga binuhat, nga atua sa langit u” sa yuta, ug sa ilalum sa yuta, ug ang mga butang nga anaa kanila, nga nag-ingon: Sa nagalingkod sa lingkoranan nga harianon, ug sa Kordero, ang pagdayeg, ug ang kadunganan, ug ang himaya ug ang gahum sa mga tinuig sa katuigan.”21 {ADA 517.3}

Ang dakung sangka natapus. Ang sala ug mga makasasala wala na. Ang bug-os nga kalibutan malinis. Ang usa ka pitik sa pakighiusa ug kalipay magapitik sa tibook nga linalang. Gikan Kaniya nga nagbuhat sa tanan, magatubod ang kinabuhi ug kahayag ug kalipay, sa tibook nga ginharian sa walay sukod nga dapit. Gikan sa labing diotay butang ngadto sa dakung kalibutan, ang tanang butang, buhi ug patay, sa ilang dili hilabwan nga kaanyag ug kahingpit nga kalipay, magapahayag nga ang Dios mao ang gugma. {ADA 517.4}

Naghulat sa Katapusan

